Faruk Duman

Sus Barbatus! 1

ROMAN

YKY'de 2. baskı

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

"SUS BARBATUS, buzdan bir domuz heykeli gibi duruyordu el arabasının üstünde. Ama ne durmak; büyük, çok büyük görünüyordu. Başına kadar yürüdü, durup onu bir zaman izledi. Bir eser, kuşkusuz çok büyük bir eserdi SUS BARBATUS."

1979 kışı. Ç.'nin köylerinde kış çetin geçiyor. Ç. Gölü buz tutmuş. Azgın tipi yol iz bırakmamış. Evlerine kapanmış köylüler açlıktan, donarak telef olmaktan korkuyor. Ama dışarıda büyük bir domuzun izini sürenler var, A. Dağları'nın eteklerinde umutlu yarınlar için çalışan bir grup genç var.

Orhan Kemal Roman Armağanı ile Cevdet Kudret Roman Ödülü'nü alarak geniş bir yankı uyandıran *Sus Barbatus!* doğanın tahrip edilmediği, ütopyaların diriliğini koruduğu, emeğin ve adaletin saygınlığını yitirmediği, masumiyetin egemen olduğu zamanların romanı.

"Sus Barbatus! Yaşar Kemal'le edebiyatımızda doğmuş bir geleneği sürdürüp bir anlamda pekiştirirken, bir yandan da onu aşarak, çok özgün bir yere tırmanıyor."
Erendiz Atasü

Kapak deseni: Selin Saygılı

ISBN 978-975-08-4888-9

50 TL
KDV'den muaftır.

Ekranı Kapat, Kitabı Aç!
https://ailesaati.kocsistem.com.tr

Faruk Duman 1974 yılında Ardahan'da doğdu. Ankara'da DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nü bitirdikten sonra bir süre Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Bölümü'nde çalıştı. 2003-2018 yılları arasında Can Yayınları'nda Türk Edebiyatı editörlüğü yaptı. Arkadaşlarıyla birlikte *Sarnıç* ve *Öykü Gazetesi*'ni çıkardı.

Kitapları
Roman: *Pîrî: Kayıp Denizler Üzerine Bir Anımsama* (2003), *Kırk* (2006), *İncir Tarihi* (2010, Yunus Nadi Roman Ödülü), *Ve Bir Pars, Hüzünle Kaybolur* (2012), *Köpekler İçin Gece Müziği* (2014, Dünya Kitap Ödülü ve Necati Cumalı Edebiyat Ödülü), *Sus Barbatus! 1* (2018, Orhan Kemal Roman Armağanı ve Cevdet Kudret Roman Ödülü), *Sus Barbatus! 2* (2020).
Öykü: *Seslerde Başka Sesler* (1997), *Av Dönüşleri* (1999, Sait Faik Hikâye Armağanı), *Nar Kitabı* (2001), *Keder Atlısı* (2004, Haldun Taner Öykü Ödülü), *Sencer ile Yusufçuk* (2009), *Kedi'çin Masallar* (2010), *Baykuş Virane Sever* (2013), *Zeytin Taneleri Birbirine Çarpıyor: Toplu Öyküler* (2019), *Doğa Betiği* (2019), *Kaptan Kanca'nın Bir Macerası ve Öbür Yeni Öyküler* (2019).
Deneme: *Adasız Deniz ve Aperitifler / Defterden Notlar* (2010), *Tom Sawyer'ın Kitap Okuduğu Kulübe* (2015), *Yazmalı Defter* (2017).

Yapı Kredi Yayınları - 5720
Edebiyat - 1638

Sus Barbatus! 1 / Faruk Duman
Resimleyen: **Selin Saygılı**

Kitap editörü: **Murat Yalçın**
Düzelti: **Hande Kurdoğlu**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Merve Çakıroğlu**

Baskı: Optimum Basım San. ve Tic. Ltd. Şti
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No:51/1
Küçükçekmece 34295 İstanbul
Sertifika No: 41707
Telefon: (0 212) 463 71 25

1. baskı: hep kitap, İstanbul, 2018
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Ocak 2021
2. baskı: İstanbul, Nisan 2021
ISBN 978-975-08-4888-9

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2020
Sertifika No: 44719
Bu kitabın telif hakları Letra Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: **ykykultur@ykykultur.com.tr**
facebook.com/**yapikrediyayinlari**
twitter.com/**YKYHaber**
instagram.com/**yapikrediyayinlari**

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Çoğunun kanadı soğuktan dondu
Daha gelmez bu diyara o kuşlar
Bir halk destanından

1

1.

Birden, gökyüzü delirmiş gibi inip kalkmaya başladı. Havada koyu, ağır, yeryüzünü yok etmeye kararlı, tehditle aşağıya inen bir şeyler vardı. Bulutlar birden katılaşmış, iri, koyu kayalar gibi görünür olmuşlardı. Birazdan büyük gürültülerle aşağıya inecekleri, indikleri yerde ne varsa yıkıp yakacakları belliydi. Zira böyle durumlarda, bu büyük bulut kayalarının yeryüzüne inip canlandıkları, zırhlarını kuşanmakla insanoğlunun anasını ağlatmaya ant içmiş düşman askerleri gibi, köylere yalınkılıç daldıkları çok görülmüştü. Kuşkusuz, daldıktan sonra da taş üstünde taş koymamışlardı. Kimsenin gözünün yaşına bakmamış, ortalığı haraca kesmiş, genç yaşlı herkesi sorgusuz sualsiz, ayaklarından ağaçlara asmışlardı. Kaldıysa. Ağaçlardan, çalılıklardan geriye bir şey kaldıysa elbette.

Düzlükte birikmiş kar sabırsızlanmaya başlamıştı. Rüzgâr güçlendikçe alçak tepelerin üstündeki kar yığınları kalın bir tabaka halinde yerinden, ansızın biri bir hançer saplamış gibi irkilerek kalkıyor, sonra yeniden, patırtılar çıkararak uzanıyordu. Göz gözü görmüyor, fırtınanın süpürdüğü kar tozu Ç. Gölü'ne doğru uzanıp gidiyordu. Ak, yakıcı bir tozdu bu. Üşütmekten çok, insanın etine iğne uçları gibi batıyordu. Bunlar, havada yol aldıkça belli belirsiz bir uğultu çıkaran iğne uçlarıydı, derinlerde inleyen biri gibi, ama öfkeyle inleyen biri. Birinin öfke içinde inlemesi korku verici bir şeydir. Dinmeyecek, çekip de bir yere gitmeyecek, dolayısıyla mutlaka öcünü alacak bir inlemedir bu.

Arada, yukarıdaki kayalıkların başından kar kütleleri dökülmeye başlıyordu. Gücünü yitirmiş taşlardan biri bulunduğu yerde daha fazla duramayınca. Kar yığınlarının altındaki toprak yerinden oynayınca. O zaman tepelerden aşağıya doğru küçük çığlar yuvarlanıyordu. Böylece yolların kapandığı, biriken karın yeni yeni tepeler oluşturduğu görülüyordu.

Hava durup durup böğürerek canlanıyor, yukarılarda, karşıda uzanan A. Dağları'nın tepesinde görünmez bir şeyler arada büyük bir gürültüyle yırtılıyordu. Neden sonra bu yırtılıp parçalanmalar

biraz dinmekle derin, korkutucu bir sessizliğe bürünüyordu A. Dağları. Sanırsın kendi içinde -çünkü o dağlardan başka kim kalmıştı ki dünyada- pusuya yatmış. Bir düşman, yer bulamayıp da kendi bedeninin üstüne pusuya yatmış olsun. Kollarını siper kayaları gibi gözlerinin önüne kapatsın. Dev bacaklarını da karnına çekmekle düşmanını olanca sessizliği ile bekler olsun. Böyle bir canavar daha ne kadar susabilir? Susamaz. Sonra biriktirdiği gücü yeniden, yeni korkular saçmak için kullansın. Böylece bir zaman sonra yeniden ayağa kalkıyor, kalkıp göğü yırtmaya, görünmez perdeleri güçlü elleriyle parçalamaya devam ediyordu. Derken derin bir nefesle yeniden böğüre böğüre üflüyor, günlerdir yağan karı bir salkımda Ç. Gölü'ne doğru savuruyordu.

Dünya bir daha eskisi gibi olamazdı. Donmuş çaylar mağlup buz kılıçları gibi uzanıp kalmış, irili ufaklı tepeler tüm toprağını, otunu, böceğini, yılanlarıyla kurtlarını buza bir güzel teslim etmişlerdi. Gökyüzünün beyazlığıydı, koyu, gri yaralar almıştı, yeryüzü de öyleydi. Yukarısı ile aşağısı. Yukarısı ile aşağısı birleşmiş, buz, dünyayı bütünüyle ele geçirmişti. Öyle ki, buz basamakları ile yukarıya çıkılabilir, yine bu basamaklar yoluyla aşağıya inilebilirdi. Gökyüzü mavi mor bir kalkanla kapatılmış gibiydi. Günlerdir, günlerdir yağıyordu kar. Dünyanın üstünde birikmiş ne kadar buz varsa bu kere gelmiş K.'nin üzerine yağmıştı. Hem de yağıp yağıp kurumuş, yine üst üste yağmış birikmiş, yeryüzüne yeni bir kayalık da o oluvermişti.

Kar yolları kapattığı için, Ç.'nin de, köylerin de artık hiç mecali kalmamıştı. Evlerin kapıları kapatılmıştı. Hayvanlar görünmez olmuş, ağaçlar da artık ağaç değil de birer buz biçimiymişler gibi ak donakalmışlardı. Havanın içinde, karın üstünde durup durup dışarıya soğuk üfleyen bir şey vardı. Kendisi için. Kendisi için hazırlıyordu yeryüzünü.

2.

Ansızın, rüzgâr bir şeylerden korktu. Kar üflemeyi, göğü parçalamayı, böğürüp ağlamayı kesti. Kesince, düzlüğün ortasından güvez bir ışık yükselmeye başladı. Zamansız, bu mevsimde hemen hemen hiç buralarda görünmeyen. Yaz aylarını da çok yükseklerde, bulutların arasında, olmazsa sivri kayalıklarda geçiren kırmızı kartallardan biriydi bu. Sanki rüzgâr onun yükselmesi için kesilmiş; o katılaşmış, acımasız koyu göğü yırtarak sipsivri, kırmızı bir kurşun gibi dikine yükselmeye başladı. Aşağıya, uçurumların dibine değil de, yukarıya, şimdi artık katı ters bir uçurum gibi donup kalmış gökyüzüne doğru, kendi ölümüne doğru hızla. Göğe çakılırcasına yükseldi. Geçtiği yerde göğü ikiye ayırdı, dünya az nefes alsın, şu korkunç buz da biraz aralansın istiyordu sanki. Yerden yukarıya, pırıltısı bir süre havada asılı kalan kırmızı bir ışık izi bırakıyor, yükseldikçe yırtılan kumaşlar gibi terdirgin edici bir ses çıkarıyordu. Topak topak olmuş buz bulutlarının arasına hızla daldı, kırmızı, nar kırmızısı çatlaklar oluşmaya başladı. Gökyüzünün kanaması, gökyüzünün kanaması. Kırmızı kartallar biraz da, gökyüzünün kanıdır. Onlar olmasaydı, kış aylarında gökyüzü de, bulutlar da tümden beyaz, umutsuz buz mavisi olup kalırdı. Hem de kaldıkça güçlenir, bir daha hiç değişmeyecek, hiç çözülmeyecek olurdu. Ama bu kartallar da bir bakıma, kendi kendilerini güçlendirmek için var olmuşlardır. Ç.'nin kırmızı kayalıklarının içinden çıkarlar. Bu tozun, güneşin güvez ışıkla boyadığı kilin içinden bir parça olmakla canlanırlar. Kanatları yalım gibidir. Kendilerini gökyüzüne bırakıp da patır patır uçmaya kalktıkları zaman dağlardan yukarıya doğru bir alev topu yükselmiş olur. Sonra o alev yukarıda sakinleşir. Süzülmeye başlar. Kanatlar gergin, hayvanın iki yanında iki korkunç göz gibi aşağıyı izlemeye başlar. Kırmızı güvez ve hızlandığı zaman yeşiller saçan bu kartal süzüldüğü zaman ejderhalara benzer, katı kalın korkunç bir ses çıkarır. Ses, aşağıya gelinceye kadar korkunç bir böğürtüye dönüşür.

Bulutların içinde kırmızı çatlaklar oluşunca, bu kartal bu çatlaklardan birine girdi, gözden yitip gitti. Altında bıraktığı kırmızı ışık hüzmesi de, kısa sürede kayboldu.

Fırtına yeniden başladı. Düzlükte kardan başka hiçbir şey görünmüyordu artık. Aşağılarda, gölün üstünde bir şeyler kaynıyordu. Rüzgârdı, alıp alıp götürdüğü yalancı kar toplarını -sürüklenen, uçan kar tozunu böyle söylerlerdi- gölün üstünü kaplamış kalın buz tabakalarının üstüne bırakıyordu. Aşağıda, buz tabakasının altındaki suda, belki bir nebze sıcak adacıklar vardı. Kar, sıcak alanları iyi bilir. Bunu rüzgârın gözünden kaçırmak da olanaksızdır. Gölün üstü soğuk buharla kaynıyordu. Ağaçlar epeydir dalsız kalmış, mecalsiz çatlaklar gibi cılız göğe uzanıyordu.

Yol Ç. Gölü'nün çevresinden kıvrıla kıvrıla yükselir, çok geçmeden, sarp kayalıkların arasında koybolurdu. Bundan sonra yolun ne yana döneceğini, ne zaman alçalıp ne zaman yükseleceğini kimse bilemezdi. Kar eritmediyse -zira karın sekiz ay boyunca erimediği olmuştu, bu, karla birlikte yolun da eriyeceği anlamına gelirdi, toprak kendinden bir parçayı her kış mutlaka kara teslim eder, kendisi de bir bakıma kara dönüşür ve zamanı geldiğinde onunla birlikte eriyip giderdi- evet, kar eritmediyse, yol incele incele bir parçacık kalır, sonra yeniden genişleyerek yeni bir düzlüğe çıkar, sonunda büyük kayalıkların gölgelerine sığınmış köyler görünmeye başlardı. Ama bu köyler de yine yaz kış, ancak toprak altına oyulmuş evlerinin kapılarından, cılız yağ lambalarının sarı ışıklarından anlaşılabilirdi. Bu köylerden yolun dışına çıkılarak yine yükseğe, kayaların aşağıdaki manzaranın görülmesine izin verdiği bölümlerine çıkılınca Ç. Gölü'nün üstündeki ağır buz tabakası da, kıvrıla kıvrıla köylere çıkan yol da görülebilirdi. Ama kışın değil. Kışın değil. Kış ayları kar tarafından ele geçirilirdi. Ve insanlara da kışı kar altında, donmamaya çalışarak ayların geçip gitmesini beklemek kalırdı.

Gökyüzünden aşağıya doğru yeni bir karaltı indi. Kartalın açtığı derin yarığı kapatan, buz parçalarını yeniden birleştiren bir karaltı. Gürültüyle indi, rüzgâr yeniden, kendini biraz olsun onarmış gibi, diri bir biçimde esmeye. Yukarılardaki o çok büyük ve doymak bilmez yuvasından. Aşağılara doğru, katılaşmış göğü katırtılar çıkararak, azdırarak inmeye başladı. Kayalıkların arkasına saklanmış A. Dağı'nın eteklerinde beyaz, acınası bir orman vardı. Ormanın içinden cılız, insanın yüreğini parçalayan bir çığlık yükseldi.

3.

Dört saattir yürüyorlardı. Kenan'ın sakalları buz tutmuştu, ağzı yara bere içinde kalmıştı. Kartalın şavkımasını görünce durdu. Şimdi bir mucize olacak. Şimdi bir mucize olacak. Sanırsın bu da kuş olmakla, hem de kuşların hası olmakla yine inecek. Nasıl öyle hışım gibi kızıl öfkeli yükseldiyse. Orada artık ne varsa. Kuş o bulutların arkasına gidecek. Gözden yittiği zaman. Varıp buzdan gökyüzü kayalarının üstüne tüneyecek. Bu kırmızı kartal az bulunduğu için. Hürmete layık olduğu için. Buz ülkesinde ona hürmet edecekler, söyle bakalım, ne istiyorsun, diyecekler. Ne isterim, yeter artık, diyecek. Aşağıda ne varsa kırılıp döküldü. Ot otluktan, toprak topraklıktan çıktı. Hepsi öz be öz karla buz oldu, diyecek. Bize az merhamet gösterin, diyecek. Ama, diyecekler, kış vaktidir, kışın merhameti olur mu? Bizim olsa da, onun olur mu? Kış yeni bir şey midir de, daha önce görülmemiş midir de, diyecekler. Yok, diyecek. İnsanın soyunu mu tüketeceksiniz. Biraz merhamet. Bizde merhamet olmasaydı, diyecekler. Kızacaklar o kızıl kartala. Bakın ben geldim, diyecek. Benden kaç tane var söyleyin. Doğrudur, senin soyun tükendi, ya bir ya iki, dudak bükecekler. Akıllı olsaydınız. Ama, diyecek, bu bir iki kızıl kartalın hatırına. Hani öyle ki, gökyüzünde kanat çırpacak yer kalmamakla. Her bir boşluk buz parçalarıyla doldu. Ne yapalım, buzun hatırına bizim o bir ikimizi de mi yok edeceksiniz? Bunca yalvarıp yakarmadan sonra kuşkusuz. Kuşkusuz merhamete gelecekler. İnsafa gelecekler. Sonra rüzgâr dinecek, güneş A. Dağı'nın arkasından başını gösterecek. Ondan sonra korkma. Ondan sonra korkmaya ne lüzum var.

Uzun, ince, döküldü dökülecek bir adamdı. Gür kıvırcık saçları, kalın, neredeyse gözünü kapatacak kadar koyu kaşları vardı da, bu kaşlar yüzünden arada onun nereye baktığını bilemezlerdi. Ama gözlerini gördükleri zaman da neredeyse sevinçten gülecek olurlardı. Küçük, kara parlak bilyeler gibi gözleri vardı Kenan'ın, derinde, neredeyse saklı ama sürekli çocuk gibi parlayarak güler, hemen her şeye inanacak gibi görünürdü. Ama çoğunlukla diri,

canlı, yerinden kalkıp çalışmaya hazır bulunduğu için, Kenan, çalaklığını biraz da gözlerinden almıştı. Yanakları çöküktü, boynu uzundu. Hep biraz eğilerek yürürdü ya, kambur sayılmazdı.

Açlık, soğuk yiyip bitirmişti Kenan'ı. Bacakları yay gibi bir o yana bir bu yana esniyor, buz tutmuş pantolonu yürüdükçe çatırdıyordu. Göğsünde bir inleme başlamıştı birkaç gündür. Nefes aldıkça uykuda inleyen yaşlılar gibi hırıldıyor, kemikli çıkık göğsünün altında birşeyler kaynayıp duruyordu. Fazla üşüdük, diyordu içinden. Fazla üşüdük ondan. İnsan bu kadar üşür de bu insafsız karın içinde bu kadar oyalanır mı. Oyalanmaz, hem de oyalanmaması gerekir. Neden dersen, ölümlerin en faydasızı soğuktan ölmek. Bu kadar faydasız bir ölüm insanoğluna yakışmaz. İnsan ne yapar yapar da, ölmeden önce biraz ısınır, yoksa, bu kadarını da yapamıyorsa zaten, koyver gitsin, daha ondan ne insan olur ne onun bu dünyaya bir faydası dokunur. Ama açlık da var. İnsan bir şeyler yemeli ki. Güçlü bir şeyler yemeli. Ne kadar güçlü bir şey yersen, o kadar sen de güçlü olursun. Arada, bu söylediklerine güldüğü de oluyordu; ama o da babasından öğrenmişti bunları. Babasının dediği gibi, güçlü hayvanın, misal mandanın eti makbuldür. Çünkü onu yediğin zaman onun gücü kuvveti sana geçer de ondan. Kim yerse ona geçer. İnsanoğlu bu dünyada bunu öğrenmiştir işte; güçlü olmak için, güçlüyü yiyeceksin. O zaman, babası bunları anlatırken, tabii o günlerde durumları daha iyiydi, hiç değilse bayramlarda bir kuzuyu kesip yedikleri olurdu. Ama babası kuzuya burun bükerdi, yine de, çaresiz, yağıyla birlikte, kuzunun yağını, kaşıkla oturup yerdi.

Gözlerini dikip gökyüzünü bir süre izledi. Kartal çoktan buz bulutlarının arasına girip kaybolmuştu. Mutlaka, mutlaka bir işi vardır onun orada, diye düşünüyordu. Böyle bir zamanda, böyle bulunmaz kırmızı bir kuş, durup dururken gökyüzüne kalkıp da kurşun gibi gitmez. Gidip de ne yapacak, bu kadar güzel ve kırmızı bir kuş boşuna hızlanmaz, boşuna Allah'ın yanına varmaz, kesin bir görüşmesi vardır, ciddi, yakışıklı, işte, görüldüğü gibi, temiz pak giyinmiş de gitmiş.

4.

Rüzgâr yeniden esmeye başlamıştı. Bacakları öne arkaya, esnek, kırıldı kırılacak dallar gibi yaylanarak gidip geliyordu, derman kalmamıştı bacaklarında. Kartalı bir daha göremeyince, birden hatırlamış gibi, dönüp arkasına baktı. Zeynep'i göremedi bir an için. Korktu. Geriye, geldiği yöne doğru birkaç adım attı. Karın ayak izlerini hemen kapattığını anladı. Sonra, kar bulutunun içinde Zeynep'in karaltısını gördü. Kadın yere yığılmış, hareketsiz, mecalsiz yatıp duruyordu. Kar diz boyunu çoktan geçmişti. Güçlükle ulaştı ona. Yüzükoyun, böyle kuruyup tükenmiş yaşlı ağaçlar gibi dimdik devrilivermişti. Kenan'ın göğsündeki inilti yükseldi. Hırım hırım hırlamaya başladı. Tüfeğini karların içine bıraktıktan sonra eğilip Zeynep'i çevirdi. Kız ağlamaklı, çenesinde donmuş kalıp gibi bir buzla hıçkırmaya başladı. Kenan karısının yüzündeki buzları temizledi, ağzını ağzına dayadı, hohlayıp yüzünü gözünü ısıtmaya çalıştı. Sonra koltukaltlarından tutup ayağa kaldırdı. –Az kaldı, dedi. Bir yandan inlediği için, sesi, çok uzaklardan, hani bir kuyunun dibinden gelir gibiydi. –Az kaldı, dedi yine. Dayan biraz ha, olmaz mı? Şu tepeyi geçtik mi. Kadın yürüyemiyordu, uykuda gibiydi. Bitmiş, diye düşündü Kenan. Hayır yok. Hayır yok. Daha ölse yürüyemez. Ne yapacağız?

Rüzgâr kar savurup duruyordu. Gökyüzü ormandan bu yana doğru karara karara geliyordu. Gece bastıracak olursa öldük, diye geçirdi içinden. Gece dedin mi öldük, buz kestik. Duracak halimiz yok, duramayız. Kalkıp tüfeğini aldıktan sonra Zeynep'i omuzladı. Kadın arada kesik kesik hıçkırıyor, tek bir kelime olsun konuşamıyordu. Konuşsa, bir kelimecik olsun bir şey söylese o kadar iyi olacaktı ki. Allahtan, Allah tarafından hem ilahi hem de kudretli bir azim gelmişti Kenan'ın içine. İnsan, ölmeden önce güçlenir. Zorlukla, yeniden yola koyuldu. Adımları iyice yavaşlamış, göğsünün üstündeki hırıltı ayyuka çıkmıştı. Ben gidemem, diye düşündü, şimdi ben hiçbir yere gidemem. Burada, Zeynep, bu dolu Zeynep sırtımdayken ne kalkıp bir yere gidebilirim, ne de bayılıp ölmeye hakkım var. –Duyuyor musun? Hanım, duyuyor musun, dedi.

Zeynep cansız, uyudu uyuyacak bir sesle inledi. Kollarını kocasının sırtından aşağıya sarkıtmıştı. Tutunamıyordu, kollar böyle dik dik, birer tokmak gibi sallanıyordu Kenan'ın sırtında. Adam bir ara bir gizli çukura bastı, birlikte yuvarlanıp kara gömüldüler. Zeynep biraz sürüklendi. Sonra ansızın. Can havliyle kalkıp. Düşten hayalden uyanmış gibi çırpınıp toparlanarak Kenan'ın yanına gitti. –Hadi gidelim, hadi gidelim, dedi. Ne duruyoruz bak. Ne durup da yerlere çukurlara düşüyoruz. Kenan güldü. –Ben dedim sana ya, bir şeyin yok. Canım. Canım. Kalkıp silkelendi. –Gitmeyecektik, dedi Zeynep. Tutturdun doktor hemşire, ne işime yarayacak?

5.

Hava kararmadan, önlerinde, aşmaları gereken son bir tepe kalmıştı. Kadın toparlanınca, Kenan'ın keyfi yerine geldi. Kesik kesik, gürültüyle soluk alıp veriyor, ağzını açıp buz yuttukça ciğerlerinin yandığını hissediyordu. Yine de, sanki kendisi konuştukça karısı da rahatlayacaktı; elini Zeynep'in beline attı, –Ben, ben, dedi. Ben gel seni sırtıma alayım, sen yorulma. –Olmaz, yazıksın, dedi Zeynep. Ben, ne olduysa iyi geldi, sırtında demin uyudum. Uyudum iyi geldi. Yürürüm de, az kaldı. –Az kaldı, dedi Kenan. Şimdi gider ocağı yakarız. –Yakarız, dedi Zeynep. –Ocağı yaktıktan sonra korkma. Ocak dediğin şey, evelallah, insan olanın ondan iyi dostu arkadaşı olamaz. Şimdi çok güzel, birçok güzel hayal edebiliyordu; gidip içeriye girmişler, ocağı yakmışlar.

Zamanla, evlendiklerinden bu yana daha bir kaç yıl ancak olmuştu da, zamanla yine, Kenan, öyle hissediyordu ki, karısı, yan odada bir şey düşünse kendisi burada anlıyordu onu. Belki içinden geçenleri bile. Düşünüp taşındığı ne varsa, bir bir sayıp dökebilecek gibiydi. Ben şimdiden böyleysem, babam anamı kimbilir ne kadar tanıyordu. O artık onun kendisi olmuş olabilir miydi? Annesi boşuna demiyordu, a bu herif öldü mü bil ki ben de öldüm. Ah ki öldüm. O nereye, ben oraya. Şimdi birden, buncacık zamanda Zeynep de kendisi için öyle mi olmuştu da. Ama daha o kadar değil, o kadar değil. Ama az da değil; o gülünce Kenan'ın da gülesi geliyordu. O bir şeye kaygı duyacak olsa, Kenan da kaygılanıp puslu havalar gibi içi kararmakla kalıyordu öyle. Fazla oldun sen, fazla oldun. İnsan karısına benzer mi, diyordu kendi kendine. Sonra sırıtıyor. Ne olsun, diyordu. Karısı mı kocasına benzesin, daha kötü? Böylece, sırtı, suratı buz kesmiş bir Kenan, sırf Zeynep az düzelip keyiflendi diye.

Kadın dönüp duruyor, az önce kocasının sırtında taşınan kendisi değilmiş gibi, ikide bir, –Az kaldı bak, diyordu, evleri gördük, daha bize soğuktan buzdan ölüm yok.

Gerçekten, evlerin bacalarından sis savruğu dumanlar çıkıyor, KARAGÖZ'ün şaşkın, zayıf havlaması buralardan işitiliyordu. Ev-

ler, bütünüyle kar altında kalmıştı. Kimse dışarı çıkmadığından, yürüme yolları da açılmamıştı daha. Çıkılmaz, biz bir delilik ettik de canımızı neyse ki zor kurtardık, diye düşündü Kenan. Karı, bundan sonra sen sen ol benim lafıma uyma. Açlıktan ölürüz biz. Açlıktan ölmek yine de bu soğukta donmaktan yeğdir.

6.

Kapının eşiğine geldikleri zaman, birden mecalleri tükenmiş gibi kalakaldılar öyle. Kenan, ne yapacağını bilemedi, şaşkınlık içinde kapıya sırtını döndü, uzakta yavaş yavaş sislenen A. Dağları'na bakmaya başladı. Akşamüzeriydi. Hava kararmaya değil de beyaza kesmeye karar vermişti sanki, ortalık apaydınlık ışıldayıp duruyordu. Kar kokusu insanın genzini yakıyor. Köyün içine doğru bakıldıkta, evlerin bacalarından tek tük cılız koyu dumanlar çıktığı görülüyordu. Derken derinlerden, sisin iyice silip süpürdüğü, belli belirsiz bir bulut yumağı gibi görünen ormandan yine bir inilti duyuldu. Duyulunca Kenan silkelendi, çatırdayan bacaklarıyla evin arkasına dolanmaya karar verdi. Arkada, eline ne geçirse koyduğu derme çatma bir kömürlükleri vardı.

Bacaklarında hal kalmamıştı. Bundan sonra bacaklarım bükülmez, oyuncak kukla gibi olurum. Böyle dimdik dolanırım ortalıkta, diye düşünüyordu. Ama acıyı, açlığı, soğuğu hissetmiyordu artık. Karla oynadığını düşündü. Eski zaman kızaklarının nasıl uçan halılar gibi. Çocukların bağırtıları. Karın kıpkırmızı alevlendirdiği yanaklarla. Sonra, kömürlüğe uğrayıp çıkan izleri fark etti. Kurdun biri kapının önüne dek gelmiş. İhtimal içeriye bir göz gezdirmiş. Neden sonra ümitsizce çıkıp gitmişti. Ama bir kurt vardı yalnız. Burada, kömürlüğün kapısının önünde epey oyalanmış tehlikeli ve yalnız, iri bir kurt. İçeri girdi, Yazın topladığı dallardan bir kucak aldı, sonra kapının çengelini taktı yeniden, yine dimdik, yavaş adımlarla dönüp eve girdi.

Birden, o kadar karanlık geldi ki içerisi, kucağında dallarla ayakta bir süre kalakaldı. Önce tam bir sessizlik oldu. Çıt çıkmadı, sonra dal parçalarından biri düştü. Dalın çıtırtısı duyuldu. Sonra bir yerlerden rüzgârın acı iniltisi gelmeye başladı. –Ne oldun öyle, dedi Zeynep. –Gözüm karardı, dedi. Kadın, elinde kül kovasıyla karşısında durmuş dikkatle bakıyordu kocasına. –Geçer şimdi. –Sen dur, ben atarım onu, dedi, kovayı karısının elinden aldı. Yeniden dışarıya çıktı. Elinde kova, kül boşalttıkları eğime kadar yürüdü.

Havada yine o gariplik vardı; sanırsın ansızın patlayacak. İri bir karın gibi gerilip rengi açılmış gökyüzüne baktı. Birden, şimdi birden kararacak, diye düşündü. Bir türlü kararmayan gökyüzünden korkacaksın. Gökyüzü zamanında kararmadı mı kötü. Kovayı boşaltırken, az ileriden geçen bir karaltı fark etti, başını çevirince kurdun karlara bata çıka uzaklaştığını gördü. Yolunu şaşırmış olmalıydı. Yine de, ormanın varlığını hissediyordu. Orman, hayvanı kendisine çeker. Nerede bir orman olmuş da hayvan onun kokusunu almakta zorlanmış? Kurda, rengi alacalanmış, yorgunluktan, açlıktan bir deri bir kemik kalmış zavallı hayvana baktı bir süre. Gözlerinin önü bulanmaya başlıyordu. İçinin yavaş yavaş geçtiğini hissediyordu. Kurt uzakta, karların arasında gözden kaybolunca kovayı aldı yeniden, karın çıtırtısını duydu, külün eridiğini görebiliyordu. Kül, kara bırakıldığı zaman, toprağa varıncaya dek, usul usul, yoluna devam eder. Çıtırtılar çıkararak aşağıya iner. Yaman bir şeydir kül. O kadar yanmış, değil mi? Yandığın zaman başka, o zaman güçlüsün demektir. Yanmak da marifet.

7.

Zeynep dalları tutuşturmuştu. Odanın içini hafif bir is kokusu dolanmıştı. Hızla üstündekileri çıkarıp kurusun diye asmış, dalları tutuşturmuş, iri kütüklerden birini de ocağın yanına sürüklemişti. Kenan içeriye girdi, kızaran parmaklarına baktı, ayaklarını hissetmiyordu. Karısına baktı soyunmaya çalışırken. –Sana yazık ettik, dedi, vallahi sana bugün yazık ettik. Ağrın var mı? Kız, ocağın başına bağdaş kurmuş oturuyordu. Omzunu silkti. –Midem bulanıyor biraz, dedi. Ama bebek iyi, merak etme. Şimdi ısınırız. Kapıyı pencereyi kapat iyice, perdeleri de ört. Kenan karısının dediklerini yaptı. Üstünden çıkardıklarını kapının önündeki sandalyenin üstüne astı, yün çoraplarını giymeden önce ayaklarını kuruladı. Kıpkırmızıydı her yanı. Sonra gelip kadının yanına oturdu. Alev, yüzlerini aydınlatıyordu.

Karnı daha yeni yeni kabarıyordu Zeynep'in. Aman ben buna gözüm gibi bakacağım, diyordu. Bir zaman çocukları olmamıştı. Bir gün, çocuk daha olmadığı zamandı. Kenan, annemi özledim, hazırlan da bir gidip bakalım, demişti. O zaman daha kaynanasının yüzüne nasıl bakacağını bilemiyordu. Evlendikten sonra, diyelim birkaç ay içinde, çocuktan bir haber alınamadıkta, bir gelin, bir kaynananın yüzüne nasıl bakar? Gidip hep birlikte, böyle çepeçevre oturdukları zaman, söz arasında, iri yarı köylü kızlardan birini göstermiş de, şöyle güçlü kuvvetli bir karın olaydı, demişti Kenan'a. Kenan kızarmış, yüzünü eğerek ayaklarını izlemeye başlamıştı. Ama gerilerde kalmıştı artık bunlar. Gebe olduğunu anlayınca, o kelli felli kadınlardan biri gibi hisseder olmuştu kendini. Çocuğun olduktan sonra neyin eksik? Bir yaşın biraz küçük kalabilir, o da zamanla. Artık ona da yapacak bir şey yok. Ateşin karşısında, uyuklamaya başlamıştı. Neden sonra birden uyandı. Ayaklarına sarıldı telaşla, ağlayıp sızlayarak. –Yedi bitirdiler! Kenan! Karnıma yürümesin bunlar! Kenan kapının önüne fırladı, bir avuç kar getirdi, kadının ayaklarını ovdu, minderini ateşin önünden biraz uzaklaştırdı. Ocağın üstüne demlik asmışlardı. Suyun fokurdadığını

görünce çayı demledi. Bardakları getirdi. –Gel sen, geçecek şimdi. Birden ısınınca, değil mi? Çay da içeceğiz.

Dışarısı iyiden iyiye kararmıştı. Çok uzaklarda bir kurdun uluduğu duyuldu. Rüzgâr çatıyı yalayıp geçti. Kar yeniden atmaya başlamıştı. Kenan ayaklarını açmak için kalktı, pencereye yaklaştı. Kar camın önünde ince ince birikmeye başlamıştı. –Bu kış bitmeden acımızdan öleceğiz, dedi Zeynep. Kar kalkıncaya kadar ölmesek, bebek doğuncaya kadar ölmesek iyi. Ondan sonraya Allah kerim. Ne yapar yapar karnımızı doyururuz. –Öyle deme. Bu soğuktan ölüm yoksa, açlıktan da yok. Açlıktan kim ölmüş. Kadın umutsuzca karnına bakıyor, elini göbeğinin üstünde gezdiriyordu. Sanırsın bebeğini eliyle besleyecek. –Ama sen aç kaldın mıydı, bebek de aç kalacak demektir. Sen mecalsiz kaldığın zaman. Gider bir şeyler bulur getiririm.

Yola çıktıklarından beri çocuk gibiydi Kenan. Yerinde duramıyor, ille de güzel bir şeyler olacakmış gibi hep gülümseyip duruyordu. Birden, adamın delirmiş olabileceği geldi aklına. Belki tam delirmemişti de, delirecekti yakında. Olmaz olur mu? Böyle şeyleri kaç kez duymuştu; adam delirdiği zaman, çocuk gibi olur. Her şeye gülmekle sırıtkan bir hal alır ve. Sürekli bir şeyler geveler durur. Böyleleri, tut başını çekiçle döv, sırıtmaya devam eder de. Kimbilir, kahkaha atarak can verirler. Aslında fena değil. Fena değil. Kahkaha atarak can vermek fena değil. Ama yine de Kenan'ın başına gelmesin bu. Çocuğu babasız doğmasın. Çocuğuna delinin oğlu da demesinler.

8.

Kenan kalktı, raftan küçük bir kavanoz aldı, kavanozun dibindeki tarhanayı bir bardağa döktü, kaynayan çay suyundan ekledi, karıştırdı, getirip karısına uzattı. –Bak gördün mü? Senin kocan ne güne duruyor? Ha, ben ne güne duruyorum, söyle. Ben, evelallah, seni hiçbir zaman aç da bırakmam ve bebeğimin de karnını doyururum. Bana Kenan demişler, bende ne var sen biliyor musun? –Ne var? –Bende peygamber sabrı ve azmi var. –Sende? –Evet bende. Peygamber sabrı var ki, adımı da boş yere Kenan koymamışlar. Ve tabii, övünmek gibi olmasın, çok iyi nişan alırım ve uçan turnayı da gözünden vururum, böyle. Ha, tüfeğim artık ateş etmiyor o ayrı, bu tüfek artık bir nevi sopa, sopa. Güldü.

Zeynep tarhanasını karıştırmayı bıraktı, dibinde hamur parçaları kalmıştı bardağın. Bir yudum aldı, ağzı tatlanınca mide bulantısı birden geçer gibi oldu, keyfi yerine geldi. –Senden avcı mı olur, dedi, senden avcı olacağını da hiç duymadım. –Benden avcı da olur, bey de olur, neden olmasın, ben insan değil miyim? –İnsan olmaya insansın da, herkesin tutacağı iş başka. Bizim de şimdilik işimiz yok. O nedenle kışı geçirdikten sonra, sağ kalırsak... Ellerinde avuçlarında bir şey kalmadığını anımsayınca yeniden yüzü asıldı. Kış çok kötü zamanda gelip yakalamıştı onları. Birkaç aydan bu yana, perişan olmuşlardı doğrusu. –Yüzünü asma, dedi Kenan. Ne dedi doktor? İyi yiyeceksin, moralini de yüksek tutacaksın. Dertlenmek tasalanmak sana göre iş değil. O işleri bana bırakacaksın. Yüzü pembeleşmiş, her yeri yumuşamıştı ateşin karşısında. Zayıf, çökmüş yanakları gerilip parlamış, iri gözleri belermişti. Kalkıp yine bir yerleri karıştırdı, tencerelerden birinin içinden bir tutam pestil çıkardı. –Bak buna, dedi, annem vermişti ya, şimdi çayın yanında öyle bir yiyeceğiz ki bunu, oh. Ondan sonra bize üşümek mi olur kız. Bu mereti yiyenin sıcağı başına vurur. Bunu yedikten sonra ah, ah... İkimize de, bol bol yetecek kadar var. Ama ben az yiyeceğim yine de tabii. Neden dersen, bu yeme içme işlerinin çoğu sana lazım. Şimdiden sonra sen yalnız değilsin ve iki kişisin.

Senin içinde bir can daha var. O can da bize lazım. Sana da lazım, bana da. Öyleyse, bundan böyle üç kişi sayılırız, değil mi? –Öyle, üç kişi. Gülmek için biraz zorladı kendini Zeynep. Ama hoşuna da gitmişti. Bir adam böyle delirecekse varsın delirsin. Ölmesin de işte bu biçim deliriversin, ne zararı var?

Pestilden birer lokma aldılar. Kenan, ağzının içinde bütün bir yaz mevsiminin eridiğini hissetti. Böyle, arılar dolaşmaya başladı kafasının içinde. Sonra bu arılardan biri, başı iricek bir üzüm tanesi imiş de, az önce gelip konmuş gibi. Birden kalkıp evin içinde dolanmaya başladı. Vızıltı açık yeşil duvarlara uzandı önce, gidip daha geçen hafta astıkları yaldızlı çerçevenin camına kondu. Camın altında, düğünden önce gidip kasabada çektirdikleri fotoğraf duruyordu. Babasının, mallardan birini satmakla masrafları çıkardığı. Hem de eski zamanlardaki gibi, evlerinin şanına layık olsun diye, davulcusundan, zurnacısından kısmadığı. Sıkıntıyı, tasayı bir kereliğine unuttukları o gün, Kenan bu dünya üzerinde Zeynep'ten daha güzel ve de daha iyi kalpli bir karı bulamayacağını. Ve o karıyı da Allah'ın bir göstergesi olmakla şöyle aynı köyün içerisinde bularak kendini. İçinde de cümle alemi nasıl şanslı hissediyordu. İnsanın varsın parası pulu olmasın ama. İnsan kendini bir kerecik şanslı hissetsin. Bu dünyada görüp göreceğimiz bundan daha iyi bir şey olur mu?

Sonra, o yaz akşamı, eski evin önündeki bahçeye lacivert sandalyeler koymuş, çocuklara şerbet dağıtmışlardı da. O şerbet ağızlarına da böyle üzümcü arılar dadanmıştı. Ama üzümcü arılardı bunlar. Başlarının üzerinde vızıldayarak dolanıyor, kimin başına bal damladıysa onu şöyle bir koklamakla çekip gidiyorlardı. Annesi, bal ustası Ali Dede'yi anlatırdı hep.

9.

Hikâye

Ali'nin bir çift başlı kılıcı vardı. Soranlara, Allah ondan razı olsun; kimseyi kapısından çevirmemiştir, zira merak insan içindir ve merak etmeyenin elinde hiçbir zaferden nasır kalmamıştır. Soranlara, bu kılıcın arılardan ilham alınarak dövüldüğünü söylemiştir. Arı, kanatçığını çırptığı zaman görünmez olur ve bunu da zar gibi, birbirine benzer iki çalak kol sayesinde gerçekleştirir. Demirci ustaları, kılıncımız çalak olsun, göz görmesin, kulak yalnız vızıltı duysun ama sonunda tatlı zaferler elde edilsin, demekle Ali'ye zülfikâr yontmuş ve demiri ince dövmüşlerdir. Ali Dede, bunu bilmekle arının biraz da Ali demek olduğunu ve bu benzetmede pek çok sırlar gizlendiğini düşündüğü için, kovanların kendisine de, bulundukları yere de büyük hürmet gösterir ve işini bir nebze de ibadet olarak görürdü. Bal, kıymetini bilmeyene, çuval yükü para verse verilmez, demekle her sabah gidip peteklerin başında durur, kılıncını kuşanmış ataları gibi gururla onları izlerdi. Onlar da bunu pek iyi anladıkları için, o başlarına geldikte sevinçten deliye döner, kalkıp bir zaman başının çevresinde hale gibi dolanmakla onu bir güzel kutsarlardı.

10.

Pestili ağzının içinde, dilinin altında dolaştırdı, özü tüm damağına, bütün dişlerinin arasına yayılsın istedi. Sonra gözlerini açtı. Açınca Zeynep'in hınzırca gülerek kendisini izlediğini fark etti. –Sende bugün bir şey var, dedi Zeynep. Sana bir şey olmuş. –Ne olacakmış ki bana? –Var işte bir şey var, de de öğrenelim. Öğrenelim de yatalım, uykum geldi benim. –Yok, aslında bir şey yok da. –Ee? –Şimdi bugün biraz avcı kahvesine uğradım, doktor beni kâğıdı almaya yolladığı zaman. –Avcı kahvesinde ne işin var ki, neye uğradın. –Biraz bekle, git sonra gel dediler, ben de dışarıda donayım mı? Dışarıda bekleyip de soğuktan kıtır kıtır donup öleyim mi? Ölmezsem iyi olur. İhtiyarın biri, çok iyi bir avcının maceralarını anlatıyordu içeride. Ama adam iyi avcıymış. Uçan sineği gözünden vurup dururmuş. Ve büyük beyaz, gemi kadar iri domuzları da silme topuklarına varıncaya kadar istediği zaman. Yani ve istediği yerden isabet ettirerek alır getirirmiş. Böyle, koca domuzu burnundan tutar, tek eliyle kaldırır, omzuna vurup alır gelirmiş. Bizim iki katımız kadar bir herifmiş bu. Neyse ki, anladığım kadarıyla ölmüş. Ölmüş de dünya bu müthiş adamdan kurtulmuş. Çünkü dünya böyle dev gibi, güçlü kuvvetli ve de becerikli adamlara göre değildir. Bunların ayrı bir yerde yaşamaları gerekir. Neyse, yine de bu adam evliya gibi adammış.

Durdu, çayından bir yudum aldı. Sonra yüzünün neredeyse yarısını kaplayan iri kara gözlerini kısarak güldü, bir yudum çay daha aldı *eh*, anlatacaklarını unutmuş gibi yaptı. –Ne olmuş bu adama, diye sordu Zeynep. –Adam müthiş bir domuz avına çıkmış. Ama avda ne olmuş, orasını bilmiyorum. Çünkü ben girdikten biraz sonra adam bir şeye sinirlendi, macerasının devamını anlatmak istemedi ve çıkıp gitti. Cümle aleme küsmüş gibi bir hali vardı. Çıkıp gitti. Bilenler bilmeyenlere anlatsın, dedi. Ama kimse bilmediği için başka sohbetlere geçildi. Adamlardan biri de, domuzlardan söz etti uzun uzun. –Domuzlardan uzun uzun söz edecek ne varmış, diye omuz silkti Zeynep. Bunların işi gücü yok kahvede

pinekleyip boş boş konuşuyorlar, sen de onlara uyup oturuyorsun, üstüne üstlük onların o kötü acı çaylarına da para veriyorsun pes. Ocağın yıkılsın. –Yok vallahi, dedi Kenan. Kötü kötü konuşma benimle. Kötü kötü konuşma karı. Günahımı vebalimi alma, alıp da ne yapacaksın. Sen nereden biliyorsun benim gidip de oralarda çay may içtiğimi? –İçmedin de haybeye oturttular seni. –Yok, sen dinle şimdi. Bu civarın mühim avcıları bunlar. Birbirinden tecrübeli ve kıymetli adamlar. Aralarında düzenbaz yok. Kahveci de cehepeli olduğu için saf adam, öyle içmiyorsan kalk malk yok. İhtiyar kalkınca, bunlar aralarında sohbete daldılar. Birisi, daha bu amca var ya, öldüm Allah gelip de kimseye anlatmaz gerisini, dedi, öyle inatçıdır. Gider bir taşa anlatır da insan olana anlatmaz. Ha, başka hikâye anlatır ama bunu anlatmaz, dedi güldü. Ben de biraz olsun ısındığım için, kâğıdı alacağım vezne de açılmıştır diyerek kalktım çıktım. Ama çıkmadan da çok acayip bir şey öğrendim. Bu nedenle, yarından tezi yok, domuz avına çıkmaya karar verdim.

Zeynep birden durdu, önce asık beyaz yüzüyle kocasının yüzüne gücenmiş gibi baktı, sonra birden acıdı. Adamın gerçekten de delirmeye başladığına inanmış gibiydi. –Ben de bir şey diyeceksin zannettim. Götümüze giren çıkmıyor, senin ettiğin lafa bak. Çoluk çocuk gibi konuşma. Kalk yatalım hadi, dedi. Doğrulurken zorlandı ama. Kalktığı sırada yine ansızın o bulantı geldi, öğürecek gibi oldu, zorlukla tuttu kendini. Kenan'a tutundu. Adam da ona yardım etti. Koluna girip yatağa götürdü, ayazın yaktığı yüzlerinde, soğuktan katılaşmış dizlerinde derman kalmamıştı.

11.

Ayazın sızısıyla ateşin dili. Bunlar birbirinin iki kardeşidir ve evvel zamandan bu yana birbirleriyle pek iyi anlaşırlar. Ateş zevkle sızlanmaya ve çatır çatır çatlamaya başlayınca buz da içten içe kırılıp inler ve aynı çatırtı ondan da çıkar. Ama ne yazık ki biri inledikçe coşar canlanır, öbürü eriyip yok olur. İnsanın insana yaptığı neyse, bu dünyada ateşin buza ve de buzun ateşe yaptığı aynı şeydir.

Dışarıda koyu karanlık, lacivert karanlık bir gece vardı. Lacivert koyu kırmızı bir buz tabakası birden gökyüzünü kaplamış. Işık çekip gidince her tarafı. Ağaçlarla evleri, irili ufaklı tepelerle yerin dibindeki en amansız çukurları bile doldurmuştu. Kapılar açılamaz, dışarıya adım atılmadıktan başka burun kırılıp soluk bile alınamazdı.

Yatağa uzanır uzanmaz uyumaya başladı Zeynep. Öyle zayıf düşmüş, bacaklarında, kollarında öyle derman kalmamıştı ki, uyumak değil de, baygınlık geçirmekti onunki. Yüzü acıyla kasılıyor, arada Kenan'ın anlayamadığı bir şeyler fısıldamakla inleyip ince ince ağlıyordu. Yüzünde bir keder, yoğun mu yoğun bir dertlenme beliriyor. Bu belirince kadının bedeni de kasılıyordu. Neden sonra, yüzü açılıp gevşeyince, gözleri kasılmayı bırakıp. Kaşları rahatlayınca zavallı, kollarıyla bacaklarını da bırakıyordu. Yükselip alçalmak gibi. Ama daha çok inliyor, gürültüyle horluyordu.

Kenan ellerini başının altında birleştirdi. Uykusu birden gidivermişti işte. Şimdi artık karısının gürültüsü de uyutmayacaktı onu. Gözlerini karanlığa dikip boşluğu izlemeye başladı. Ateşin gölgesi tavana yansıyordu. Tilkiler kaçışıyor, diye geçirdi içinden. Tilkiler kırmızı kırmızı kaçışıyor. Yuvalarından çıktıkları zaman, aceleleri vardır bunların. Ve kalabalık oldukları için. Ve yuvaları da küçük olduğu için. Tilkilerin yuvaları her zaman küçük olur. Bu nedenle bunlar yuvalarından hep birlikte çıkıp da. Böyle birbirlerine çarpa çarpa ormana dağıldıkları zaman. Kırmızı kuyrukları birbirine dolanır. Dolanınca da, her biri kendi kuyruğunun derdinde olduğu için. Her biri kendi kuyruğunu o ateşli, karmakarışık. Alev alev

yün topağından kurtarmak için çırpınınca. Bunlar birbirinin çevresinde topaç gibi dönerek saatler geçirirler. Dünya da dünya olalı bu kırmızı tilkiler gibi dönüp durur. Dünyanın da bir kuyruğu var.

Gülümsedi, yanaklarının acıdığını fark ediyordu. Kuruyup kalmıştı yanakları. Olsun. Yanak bu. Kuruyacak ki sonra açılıp yumuşasın. Hep aç, hep soğukta kalacak değillerdi ya. Allah verdi mi, rızkını da verir. Öyle demişlerdir ve öyle dendikten sonra, bir kere bir milyon yıldan bu yana insanoğlu kendi canı konusunda böyle deyip bunu da karara bağladıktan sonra, demek ki öyledir. Ve başka türlüsünü de düşünmek olmaz. Düşünüp ne yapacaksın. İnsan ilelebet yoksul olmaz. İlla ki bir kapı örtülürse öbürü açılır. Misal gidip domuzu bulacağım. Avcı milletinin dediğinden şaşmayacaksın. Avcı vurur ve de karnını doyurur. O nedenle de, karnı doyan adamın kafası çalışır. Domuzu vuracağım ve alıp götürüp satacağım. Kolay iş. Ondan sonra sen sağ ben selamet. Düşündükçe keyfi yerine geliyordu. Bu kışı atlatsınlar yeterdi. Bu ayaz, bu kar görülmüş kar değil. Dünyanın en felaketli karı bu yıl gelip burayı bulmuş. Demek ki mikrop çok burada. Annesi söylerdi bunu. Kar yağsın mikrop kırılsın ki iyidir. Bu kar aylarca erimez, ama eridiği zaman altından yepyeni bir toprak çıkar.

12.

Ateş zayıflamaya başlamıştı. Uyumak yok, diye geçirdi içinden. Dallar cılız, kömür olaydı iyiydi ya, dalları ne yapacaksın. Bunlar çabuk çabuk geçer. Kalkıp ateşe bir parça daha odun attı. Atınca ateş birden yine parlayıp gürüldemeye başladı. Oturdu karşısına. Bir yandan gülümsüyor, bir yandan ateşi izliyordu. Ateşin izi yüzünün çukurlarına girip çıkıyor, gözlerinde çakıp sönen ışıltıyı besliyordu. Uzanıp ceketinin cebinden sigara paketini çıkardı. Ezilip ıslanmıştı paket, bir dalın ucuna geçirdi, dalı ateşe tuttu. Sonra sabredemedi, geri çekti, bir dal sigara alıp yaktı.

Domuzu vurup buraya getirmeyi, sonra yükenip İstanbul'a götürmeyi düşünüyordu. Beş bin lira bu, diye geçiriyodu içinden. Beş bin lira az para mı ulan? Dünyanın parası, her şeye yeter. Ondan sonra te yaza kadar yan gel yat. Güzel iş. Üç dört günlük bir iş, ondan sonra... Sigaranın dumanını izledi, duman ateşin alevine karışıp bacaya akıyordu.

İyi giyinirim. Bir gece şu ormanın ucunda dolanmama bakar. Domuz milleti kalabalık. Hem aç hem sersem olurlar. Büyük, büyük bir domuz vuracağım ben. Ne kadar büyük domuz, o kadar büyük para. Sonra, bakarsın ufak ufak bir iş olur bu benim için, neden olmasın? Senede iki domuz. Üç de olur. Domuz milleti kalabalık. Pis millet, ama kalabalık. Taş atıp kolum mu yorulacak; iki üç günlük iş, ondan sonra götür sat. Elimi kanına, yağına vurmayacağım. Ağzıma süreceğim de yok. Tövbe. Götürüp satacağım ki gâvur milleti yesin. Yesinler, bir şey olmaz. Gâvur olmakla. Gâvur da insan. Onlar da yemiyor mu yaşamak için. Canın varsa yiyeceksin. Onlar akılsızsa ve domuzları hiçbir şey yokmuş gibi. Normal bir şeymiş gibi yiyorlarsa ben ne yapayım? Düşündükçe keyfi yerine geliyordu. Yüzü gülüyor, hatta bazen kendini tutamayıp yüksek sesle konuşuyordu. Onlar gâvursa bana ne. Sigarasını bitirince kalktı, kapıyı açıp evi biraz havalandırdı. Tam kapatacağı sırada aklına geldi; üstüne ceketini alıp dışarıya çıktı.

Hava durmuş, yorulup sakinleşmiş gibi lacivert görünüyordu. Gökyüzüne baktı, derin beyaz çizikler gördü. Biri gökyüzünün koyu lacivert karnını bıçakla yarmış gibiydi. Bir süre izledi, sonra yine evin arkasına dolanıp kömürlükten büyük bir tutam dal yığını aldı. Getirip bu dalları da yine ocağın yanına bıraktı. Sonra ceketini çıkaracaktı ki vazgeçti. Gökyüzünün ne kadar da güzel olduğunu düşündü. Büyük beyaz bıçak yarıkları gökyüzünde çok güzel duruyordu. Yeniden dışarı çıktı, sigarasını yaktı, gökyüzünü izleye izleye, soğuktan soluğu kesile kesile içti.

Birden, kalbine bir bıçak sokmuşlar gibi kederlendi. Soğuk, buz, çepeçevre her bir yanı ele geçirmişti. Tepelerin cılız iniş çıkışlarını, demir rengi toprağı, bir daha hiç eskisi gibi gövermeyecekmiş gibi duran düzlükleri seçebiliyordu; gündüzün, yakıcı yaz mevsiminin görüntüsü geldi gözünün önüne. Ama bunlar eski zamanlardaydı; toprağın gövermesi, ötede beride güvez çalı öbeklerinin fışkırması, dikenlerin uçuşmakla, o çarık delen diken uçlarının toprağın birer efendisi imiş gibi. Canının istediği yerde bitivermesi. Arsız eğreltiotlarının, sert dikenli, birer demir tel gibi uzayan yer sarmaşıklarının olur olmaz peyda olması sonra. Yazın en sıcak günlerinde. Boz yılanların bu katı yürekli sarmaşıkların ağına düşerek can vermeleri olurdu.

Her şeyin bir düşmanı vardır ve yılanlar insan milletinin düşmanı ise, diken sarmaşıkları da yılanların düşmanı idi. Yeryüzü yok olsa bile, derlerdi, bu dikenler ölmeyecek. Neden dersen, bunların inadı ve katılığı karşısında insan yumuşak etten ve zayıf kemikten oluşur. Ve yılanlar da eninde sonunda öyledir. Et zavallı bir şeydir. Dünya çırpınmaya ve can vermeye başladığı zaman önce etten kemikten oluşan canlılar yok olacak. Sonra güzel ve zayıf bitkilere gelecek sıra. Fesleğenler, sarı çiçekler, gövdesi sütlü kengerler, ekşi su bırakan kımiler, papatyalarla (ki bitki milletinin en zayıfıdır) dereotları, taze soğanlar, madımaklar, bütün bunlar bir gece içinde son nefeslerini verip gidecekler. Ama yaban böğürtlenleri ile dikenli yer sarmaşıkları kalacak. Bunlar da meyve vermeyecekler ve bükülmez demir çubuklar gibi kazıklarını çakıp kalacaklar yeryüzünde. Dünya yanıp kül olduktan sonra, Allah bu dünyadan hıncını aldıktan ve gazabı az biraz serinledikten sonra, işte bu köz olmuş dünyanın üzerinde hayat bunlar sayesinde yeniden başlayacak da onun için.

Yaz aylarının en sıcak günlerinde, tepelere çıkıp oradaki patikalardan geçtikleri zaman, bu yer dikenlerini o boz yılanlara saplanmış bulurlardı. Kimi ağzını açıp dikeni yakalamak istemiş olurdu. Kimi savaş meydanında düşmana arkasını dönmüş de sırtından vurulmuş gibi serilip kalırdı öyle. Yabanın onca güngörmüş vahşi hayvanına boyun eğmemiş yılan, kalkıp güya hareketsiz yerde yatıp duran bu katı, koparılamaz bitki uçlarına yenik düşerdi. Hemen peşinden, yağmur başlardı. Sonra o yağmur, kuruyup kalmış, kurtlanıp cerahatı dökülmüş yılanın bütün zehrini alıp gider, dikenleri yeşertmekle ortalığı biraz daha serinletmiş olurdu.

Kenan, sigarası elinden düşünce kapının önünde ellerini yüzüne kapattı, hüngür hüngür ağlamaya başladı. Canının sıkıntısından bacaklarının kanı damarı çekilirdi böyle bazen. Bu olduğu zaman belinde bir titreme başlar, ayakta duramaz, bulunduğu yerde uzanıp bacaklarının, ayak parmaklarının can çekişmesini, huzursuzca kıpırdanmasını izlerdi. Eğilip yerden bir avuç kar aldı, bu karla yüzünü ovdu. Parmaklarını birbirine kenetleyip karı ezdi, sonra silkinip kalktı. Gidip ocağa bir tutam dal daha attı. Üstünü başını çıkarıp Zeynep'in yanına uzandı.

Kadın horlamıyordu artık. Rahatlamış, kötü rüyalardan kurtulmuş gibiydi. Neden sonra usul usul kocasına döndü. –Uyumadın mı sen daha, diye fısıldadı. –Gerek yok, ocak geçmesin, dedi Kenan. –Çok ısınmış ya içerisi, dedi Zeynep, yanmış terlemişim bak. Adamın elini tuttu, memelerine götürdü. Odanın zayıf ışığında Zeynep'in memeleri kocaman, parlak, apaydınlık görünüyorlardı. Kenan soğuk eliyle dokununca kadın irkildi ama çekilmedi, elini kocasının elinin üstüne koydu.

13.

Orman koyu karanlık ofuldayıp duruyordu. Dizlerine ağrı girmişti ormanın. Yürüyecek, ayakta duracak hali kalmamıştı. Yaprak dikenlerinde kımıldanacak mecal ve dallarda çatırdayacak haves. Bunlar da kalmamıştı. Yine de, koyu karanlığın, mavi çam iğnelerinin arasından belli belirsiz ışıklar sızıyordu. Nereden çıktığı belli olmayan, kırık dökük bu ışıklar. Derinlerde, toprağın üstünde unutulumuş küçük ışıldak taşları gibiydi. Kendiliğinden cılızca parlıyor, dalların arasına, ağaç köklerine yansıyordu. Ormanda buncacık ışık kalmış olduğu için, durum hepten ümitsiz sayılamazdı. Buz vardı. Buz ve bir yerlerde cansız bir ışık. Dallar da şimdilik buz türünden sayılmalıydı.

Gece yarısına doğru, koyu çalıların biri kıpırdadı. Buz kesmiş ormanın içinde bu çalının çıtırtısı yankılandı. Sonra, katı güvez bir domuz belirdi. Domuzun burnu öyleydi ki, kendi başına, gecenin bu saatinde yolunu şaşırmış ve soğuktan anası ağlamış o sakallı, kocamış domuzdan apayrı bir şeydi. Bu burun, önce sağı kokladı, sonra dönüp sol yanının kokusunu aldı. Domuzun, kıl perdeli küçük gözleri vardı. Burun öyle kıvrak ve parlak görünüyordu ki, sanırsın bu ayrı yaratık sol göze buyruk vermekle, hayvan uzaklardaki, ormanın derinliklerinde gezinen bir şeyin kokusunu tanıdı. Sonra, burun, görevini yapıp gidilecek yeri gösteren uç beyleri gibi, o yöne dönerek durdu. Gözden mahir delikleri vardı burunun. Önemli, yaşamsal bir şeylerin kokusunu aldığı zaman dikilip adeta o şeye bakarlardı. Yine öyle oldu. Ama o zaman zaten hayvanın duyguları da böyle çalışır; gözün üstündeki kıl perde aralanır gibi oldu. Göz yuvarlağı koyu parlak canlandı.

İçinden, içinin ta derinlerinden bir bilgi gelirdi domuza. Böyle zamanlarda. Bu bilgi sayesinde orman yeniden gözlerinin önünden geçerdi. Toprak bir daha soluk alıp vermeye başlar. Gövermiş toprağın içinden bir trol ayaklanıp topaklanıp biçimlenerek karşısına dikiliverirdi. Ağaçların dalları eğilir, ormanın içinde çoktan yeşerip bozularak kaybolmuş patikalar canlanırdı. Ama bütün bunlar geç-

mişin bir anımsanması değil de. Geleceğe ait belirtiler gibi çakardı zihninde. Bazen geçmişimize ait bilgiler, kehanetler gibi görünür gözümüze. Ama domuz anıyla gelecek tasarımının ayrımını yapamaz. Böylece her seferinde, kendisine bir şey bahşedilmiş gibi mutlu olur.

Burnun sesi duyuldu. Bir böğürtü gibi, burundan çıkan ses, hayvanı harekete geçirdi. Çalının içinden kurtuldu. Kurtulmasıyla titremeye başlaması bir oldu. Seyrek kırmızı kısa tüyleri vardı hayvanın. Burun soğuktan büzüldü, biraz daha kasılsa, soluk alamayacaktı artık.

Tam o sırada göğü kapatan buz tabakalarının insafa geldiği anlaşıldı, ortalığa birden sel gibi beyaz ay ışığı yayıldı. Şırıl şırıl, yükseklerden dökülür gibi ak çağşak bir ışıktı bu. Orman ansızın biri bir fenerin düğmesine basmış gibi aydınlanıp belirginleşti. Ağaçların koyu gölgelerinin arasında hareketlenenler oldu, çalıların kıpırdadığı görüldü. O zaman ayazın her şeyi nasıl kaskatı ele geçirdiği de anlaşıldı. Dallardan birinde kuyruğundan donarak asılı kalmış bir sincabın usul usul sallandığı görülüyordu. Gülümseyen bir sincap. Domuz hayvanı umursamadı, burnun gösterdiği yöne doğru yürümeye başladı. Ama gerçekten burun göstermişti o yönü.

14.

Ç. ormanları belli bir yükseklikten sonra birden seyrekleşir, yukarılara doğru ağaçların önce küçüldüğü, ardından tümden yok olduğu görülürdü. Ama kayalıkların kirp diye kesilip de. Derin yarıklarla avuç içi kadar ovaların görüldüğü yerlerde ıslak ağaçlar yine başlardı. Buralarda insan yaşamadığı için, ağaçlar arsızca büyürdü. Yıkılan ağaçların gövdeleri çok geçmeden devasa periyuvalarına dönüşür ama neme dayanamaz, hızla çürür, sonunda birbirinin üzerinde kararmış eski uygarlıklar gibi birikirdi. O zaman o periyuvalarını yurt edinmiş börtü böcek de -birden, gövdeler büyük çatırtılar çıkararak parçalandığı an- çil yavrusu gibi kaçışarak. Onlar da yok olup giderlerdi. Ağaç kurtları ancak yıkık, cansız, köksüz bir gövde varsa vardır. Orada, bir ağaç devrildiği zaman dünyaya gelirler. Adeta yoktan var olurlar. Gövdenin tüm özünü içlerine çeker yer bitirirler. Ve o yusyuvarlak ağaç viranesi toprağa karıştığı zaman onlar da yok olurlar. Ömürleri o kadardır. Onlar için yaratılmış ağaç ölüsü de ölmüştür artık.

Bu küçük vadilerde yaz kış soğuk su akarları bulunur. Kayalıkların çatlakları arasından yeryüzüne fışkıran pınarların kaynağında toprağın eğimine göre küçük göller oluşur. Suyun çağşadığı yerden köpükler çıkar ama üç beş adım sonra oluşan gölün serin durgun ak bir havası vardır. Bir ayna gibi, bakıldığı zaman mavi gökyüzünün, ağır ağır hareket eden bulutların, ışıklı ama rüzgârsız günlerde ulu ağaçların dallarının yansıdığı görülür. Kış ayları burada sıcak olur, yaz aylarında ise, kendiliğinden, portakal ağaçlarının yetiştiği bile görülmüştür. Domuz iner, suyun başında, zorlu mevsimlerin bir bekçisi gibi sürü halinde burayı konak edinir.

Kokuyu alınca, bir bekleyip bir yürüyerek. Arada dönüp çıktığı çalıyı. Birden özlemiş gibi orayı yeniden gözleyerek ilerlemeye başladı. Ama sonra, ansızın bir sinek hayali belirdi gözünün önünde. Yaz mevsimini anımsadı. Bir sinek sürüsü vızıldadı başında. Kulaklarının içinde dönüyorlarmış gibi geldi ona. Nedense, sineği tek bir şey olarak değil de, bir karaltı, eğilip bükülen, açılıp ge-

nişleyen uçar bir gölge olarak gördü. Ama gördüğü ile hayal ettiği şeyin -daha doğrusu o istemsiz anının; göz anısı, göz anısı- aynı şey olmadığını bilemezdi elbette. Gördüğü şeyle. Gördüğü şeyin sesinin birbiriyle bağlantısını kuramadığı gibi. Göz anısının gerçekliğini de anlayamazdı. Şimdi, burnun isteği vadiye, belli belirsiz göz anısının eşlik ettiği yere gitmek miydi acaba? Ama o, daha çok kokuyu düşünürdü. Burun kokuyu düşünür.

Burnun hüznü yalnızca uzaklarda bir kalp gibi atan yaşamsal kokuları ayırt etmeye. İçinde sürekli devinip duran, kaynayıp köpüren bu emekle başa çıkmaya çalışmaktan kaynaklanmaz. Domuz o yöne ilerlediği vakit, burun yeniden işe koyulacağı anı beklemeye başlar. Büzülüp açılan kanatlarını ağaç köklerine sürter, içinden koyu kırılmaz bir kürek çıkar sanki böyle zamanlarda. Toprağın üstünde gezinen. Sonra onun zayıf bölgelerini kollayan bu kürek yaşam savaşı ile bir ve aynı şey midir? Öyle bile olsa, uzak dediğimiz ne varsa, bize tüm olasılıkları sunan o uzağın yalnızca belirtilerden oluştuğunu anlamamız gerekir. Sonunda içinde ne saklarsa saklasın, tüm belirtiler kaygı vericidir.

15.

Orman ışıklandığı zaman, hayvanın birden keyfi kaçtı. Bir şey, belirsiz bir güç tarafından yönlendiriliyormuş gibi, başıyla gövdesini aynı anda, aceleyle çevirerek yakınındaki çalılardan birinin yanına gitti. Kara yoğun, kırçıl bir çalıydı bu. Başını karaltının köküne indirmeden önce yine çevresinde anlamsızca döndü. Sonra ayaklarıyla yeri kazar gibi yaptı. Sanırsın düşman askerleri gelmeden önce gizli kapıyı bulmak ve o karanlık şatodan kurtulmak zorundaydı. Ki aslında, o an için durum tam olarak öyleydi. Kötü bir hissin bir düşman askerinden farkı yoktur. Ama toprak buz kesmişti artık. Ayaklarının katırtılar çıkarmasından başka bir işe yaramadı bu. Emeğin işe yaramaması, emeğin işe yaramaması. SUS BARBATUS. O zaman, çaresizlik bir noktadan sonra cesaret halini alır; dönüp yeniden burnun gösterdiği yöne baktı. Kara esnek burun birden parlayıp genişledi. Göz perdesi aralandı. Gözlerinin yeni zayıf ay ışığına alıştığını anladı. Karanlık, duruyordu olduğu yerde. Buz dallarının arasında, gitmek zorunda olduğu yönü seçti, kararlı adımlarla ilerlemeye başladı.

Gece saatleri, karın mutluluk saatlerdir. Domuz koşunca kar atmaya başladı yeniden. Gökyüzünün derinliklerinden bir homurtu duyuldu, bir şeyler kıpırdanır gibi oldu. Bulutlar, karanlığın içinde çatırtılar çıkararak yer değiştiriyorlardı sanki.

Yeniden, gözlerinin önünde görüntüler belirip kaybolmaya başladı. Ağaçlar hızla geçiyordu yanından. Çalı öbekleri uyuyup kalmış birer yaban hayvanı gibi görünüyor. Kar örtülü küçük tümsekler yaz aylarının küçük, sürprizlerle dolu köstebek yuvaları gibi yanında yöresinde patlayıp duruyordu. O zaman, onun zihninde göz anıları, belirli bir düzeni, bir çağrışım zincirini takip edemezdi. Çağrışıma sahip olsaydı keşke. Ama olamazdı. Bir su birikintisi görür gibi oldu. Domuzun en güçlü anısı buydu işte. Su birikintisi ve birleşme. O suya yakın o dişi domuzun süsülmesi. Ama bunları da yine birbiri içinde ve. Kendi anlamlarıyla göremiyordu kuşkusuz. Dişi domuzu da anımsamıyordu. Kendisinin, onun üzerine çıkmakla

ne hissettiğini de. Su görüyordu. Akan sıvıları, biriken çukurları görüyordu. Yaşam suyun akması ve çukurun dolması demek midir? SUS BARBATUS en çok bunu anımsadığına göre, öyle.

Birden durdu. Başının sağ yanında hareket eden, birden görünüp aceleyle kaybolan bir şey vardı. Göz açıp kapayıncaya kadar eğilip kar yığınının içine saklandı. Ansızın görünmez oldu. Ama sonra burun, taze, yeni kazılmış kar öbeğinin içinden usulca çıktı. Sağa sola dönerek çevreyi kollamaya başladı. Islak, çıplak, kara bir çift göz gibiydi. Sessizce uzayıp karaltıyı gördüğü yöne dönünce geyiğin kokusunu aldı. Bir davet, epeydir uzaklarda kalmış, özlenmiş bir çağrı gibiydi bu. Kar mevsiminin hayvana böyle cömertçe açılabileceği nasıl düşünülebilirdi ki? Ama sessiz, kar altında, saklanan geyiğin kendisini güvende hissedeceği ana kadar beklemek gerekirdi. Karın hışırdamaması, burnun soluk alıp verirken kıpırdamaması, ipliğin iğneye değmeden aradan geçmesi gerekirdi. Taze, yarılmış kar topaklarından biri burnun üstüne düştü ama hayvan bana mısın demedi. Kar eridi, burun deliklerinden içeriye aktı. Çıtırtıyı duyabiliyordu.

Ama geyik orada, saklandığı ağaç gövdesinin arkasında bekliyordu hâlâ. Boynuzu kınalı bir geyikti bu; kırmızı, kilimlerden sökülüp getirilmiş bir kıl örtüsü vardı, kuyruğu arada telaşla soğuk havayı süpürüyordu. Kalbi sıkıntı içinde atıyor, bedeninin sarsıntısını durdurabilmek için soluk almamaya çalışıyordu. Neden sonra, domuzun geçip gittiğine inanınca, birden, hiçbir şey olmamış gibi, başını kaldırıp uzaklara bakmaya başladı. Zamanın akışı durmuştu. Buradan bir daha hiçbir yere gitmeyecekmiş gibi durup bekledi. Kalbinin sarsıntısı geçince, ormanın anlık hareketini, yabanıl hayvanın yıldırım hızıyla belirip yitmesini unuttu. Yanaklarından aşağıya boz kıllar sarkıyordu. Birkaç parça buz vardı yüzünde. Gözlerini kapatıp açtıkça uzun kirpiklerinin birbirine yapıştığı görülüyordu.

16.

SUS BARBATUS onun biraz uzaklaşmasını istiyordu. Ama çok fazla değil. Çok fazla değil. Bir geyik çok fazla uzaklaşırsa, onun oradan çok ürktüğü kesindir. Tehlikenin geçtiğini düşünüp gezintisine kaldığı yerden devam etmesi en iyisidir. O zaman, işler yolunda demektir. Biraz uzaklaşması, her şeyin unutulduğu anlamına gelir. Burun sessiz, deliklerini geyiğin bulunduğu yöne dikerek bekledi. Kar hayvanın üzerini kapatmıştı iyice. Bir zaman sonra, hani, burada bir hayvanın gömülü olduğu anlaşılmayacaktı. Neyse ki, istediği oldu. Geyiğin kızıl derisinin üstünden çıkan buhar geliyordu ona. Bu buhar öyle hoş bir şeydi ki, hayvan onun, yalnızca artık korkup korkmadığını değil, olup bitenleri nasıl birden unuttuğunu, hiçbir şey olmamış gibi nasıl ahmakça ormanı seyre daldığını, ne yapacağını şaşırmış halde nasıl kendine usul usul yürünecek bir yön arandığını bile anlıyordu. Domuz bunları çıkarır. Domuz için bir geyiğin kokusu her şey demektir. Sallanan, havayı süpüren kuyruğun esintisini aldı, geyiğin ağaç gövdesinden biraz uzaklaşmaya cesaret ettiğini biliyordu. Bunu burun delikleriyle görebiliyordu neredeyse. Açıkça, ayakuçlarının karı nasıl ezdiğini görüyordu. Aralarındaki mesafeyi. Ne hızla karın altından çıkması gerektiğini de biliyordu. Kokunun biraz azalmasını bekledi, geyiğin yeniden durduğunu anlayınca fırlayıp çıktı.

Kar öbeğinin patlamasıyla birlikte geyik içgüdüyle önce dönüp kaçmak istedi. Ama hırıltı ensesine o kadar yakındı ki, ayaklarını parçalayan gizli taşlardan, sırtını çizen buz kesmiş dallardan daha kötü ne olabilirdi? Yaşama isteği ansızın bitmiş gibi, birden dönüp hızla yaklaşan domuza baktı, başını eğerek, boynuzlarıyla karşı koymak istedi ona. Domuz bunun farkına varamadı. Geyiğin boynuzunun gözüne girmesiyle birlikte neye uğradığını şaşırdı. Ama pes edemezdi. Sızan, burnuna dolan kanın yüzünde çatırdamaya başladığını fark ediyordu. Bundan sonra yapılacak şey, durup bu afallamış hayvanı yemekten ibaretti. Başını eğip geyiğini baldırından yakalamayı başardı. Sonra güçlü çenesiyle hayvanın boğazını

parçaladı. Parçalayınca, geyik ansızın uykusu gelmiş gibi gözlerini hafifçe devirdi.

Kudurmuş gibiydi SUS BARBATUS. Bir an önce yemek, sonra bu kan gölünün ortasından çıkıp gitmek istiyordu. Hayvan cansız yere yığılınca, kaybettiği gözünden sızan kanın öbür gözünü de kapattığını anladı. Çılgına döndü. Yüzünü kar tepelerinden birine bastırdı, karı yiyip yutmak ister gibi, kanı yüzünden, gören gözünün önünden iyice temizledi. Sonra dönüp eserine baktı: Geyiğin boynundan kan fışkırıyordu hâlâ. Beyaz köpüklü, ak pembe bir kandı bu. Su pınarları gibi buhar salıyor, hışırtı çıkararak akıp kara karışıyordu.

Birden, akan kanın bir çukura dolmasını istedi, karı erimiş bir kan çukuru olsun. Köpük köpük, yaz mevsiminin su birikintileri gibi girip içinde yuvarlanacağı, belki izini kaybettiği benzerlerine bile rastlayabileceği bir yer. Bu geyiğin başının böyle bir yere dönüşebilmesi neden olanaksız olsun ki? Fışkıran kan delirtmiş olmalıydı onu. Bir an için, yaklaşıp iyice kokladı, ayaklarına bulaşan kanın üzerine yattı. Ama sonra kalktı yeniden. Hayvanı parçalamaya devam etti. Burada, bu kan çukuru sıcaklığını yitirene dek, her şeyi yiyip bitirene dek kalabilirdi artık. Bu ona, az önce kendini duyuran, burnu baştan çıkaran, bir çağrı, bir göz anısı gibi zihninde belirip kaybolan o yere varmış gibi, bir iç huzuru vermişti. Yitirdiği gözünün acısını unuttu hemen. Burnunu daldırıp avını yemeğe koyuldu. Her yanı, her yanı kıpkızıl kana bulanmıştı. Geyiğin göğsü inip kalkmaya devam ediyordu.

17.

Uyandıklarında ocağın ateşi çoktan sönmüştü. Ama üşümemişlerdi, Kenan yalnızca kollarıyla değil, bacaklarıyla da sarılmıştı karısına. Yorganı da başlarına çekmişlerdi. Gözlerini hafiften gülümseyerek açtı, bak, bebeyi kaç katın altında koruyoruz burada, diye düşündü. Bu kadar sarıp örtündükten sonra sana üşümek mi olur ulan. Kalkıp üstünü giyindi, o kalkınca Zeynep duvardan yana döndü, yorganı üzerine çekti. Kenan kapının önüne çıktı. Gözleri karın parlaklığından bulanır gibi oldu. Eğilip taze karı avuçladı, yüzünü yıkadı. Gece boyunca yağmış, her yanı taze taze tutmuştu. Işık gözünü alıyordu. Suyu ne yapacaksın, diye geçirdi içinden. Bu taze karın suyu her şeye yeter. Aslına bakarsan, tüm dünya suya kesmiş. Yer gök su olmuş. Hem de öyle bir su ki, zemzem gibi. Tatlı bir su bu. Hem tatlı, hem de mikropsuz, temiz, eğil doya doya iç. Tertemiz. O kadar temiz olmasa böyle apak olur mu? Bir şey apak oldu mu, bileceksin ki hem temiz, hem de mikropsuz. Hem de cümle amansızın, zalimin düşmanı. Yoksulun da düşmanı ama hiç kimsenin olmasa bile yoksulun umudu vardır. Belki de dünyada en çok yoksulun umudu vardır. O nedenledir ki yoksula kar hiçbir şey yapamaz. Hem de yapmak istese bile yapmaz, zira bir karla bir yoksul kardeştir. Birbirlerini ne güzel anlarlar.

Gidip yine bir kucak odun getirdi, kalın mı kalın bir kütük buldu orada. Odunlarla birlikte onu da aldı, zor bela kaldırdı kütüğü. Ocağa atarken, onu ormanda bulduğu günü hatırladı. Çok fena bu, diye düşünmüştü. Burada ve bu ıslak ormanda kuru büyük bir kütük bulmak hayra alamet değildir. Neden dersen, ağacın ölmüş olmasından değil. Ölüp devrildikten sonra kurumasından korkacaksın. Suyun azaldığına işaret olur ki, korkacaksın.

Ateşi yakınca bir duman dalgası aldı içeriyi. Zeynep uyanıp öksürerek yerinden kalktı. Kapıyı camı açıp içeriyi havalandırdılar. Kenan çaydanlığı astı, bir parça kuru yufka çıkarıp karısının önüne koydu. –Çay şimdi olacak, dedi. Dışarıyı bir görsen, ah bir görsen dışarıyı. –Ne varmış dışarıda? –Ne olacak, daha ne olacak, dışarısı

tam görülecek gibi olmuş, taptaze, mis gibi kabarmış kalkmış. Bir damla rüzgâr, bir tanecik fırtına kalmamış. Yaz gibi. Kar da bir taze ki, buram buram. Şuna bak, ne var ki dışarıda diyor bir de. –Ya, dellenip durma, diye bağırdı Zeynep. Dellenip durma öyle. Akşamdan beri şaşı deliler gibi oldun. Bana bak, senin durumun iyi değil. Asıl seni götürmemiz gerekirmiş doktora. –Benim doktorluk işim yok. Doktor beni görüp de ne yapsın? Bak bakalım bir yanımda ezik çürük var mı? Bir göğsümü hırıltı aldı geçti. O da kalmadı geçti, ne yapacak doktor bana, ne diyecek? Şimdi sen tutsan beni hastaneye götürsen, doktor bize kızmaz mı? Bu sapasağlam herifi ne diye getirdiniz bana, demez mi? Burada bu kadar halsiz mecalsiz adam varken ve de çaresiz, bu turp gibi herifi bana niye getirdiniz, demez mi? –Demez, senin çürüğün yoksa da aklından zorun var bana göre. O nedenle demez de. –Yok yok, aklımdan zorum yok benim. Neden dersen, bana hiçbir şey olmadı. Sana ne dedim ben? Ava çıkacağım dedim. Çıkıp büyük bir domuz vuracağım dedim. Dedim mi demedim mi? –Dedin. Dedin de işte o da deli saçması. Hem de ben seni bir yere gönderemem. Bu karnımla beni bırakıp gidemezsin. Akşam dedin de ben ciddiye almadım seni. –Yok, sen onu boşver. Laf ağızdan bir kere çıkar. Çıktı mı da namus olur. Ben kafama koydum. Hem de kendi iyiliğim için değil, ikimizin ve daha çok senin iyiliğin için. Senden de çok bebemizin iyiliği için. Yoksa ben tek başıma mıyım? Karı? –Ne? –Söyle bakalım ben bu dünyada tek başıma mıyım? Benim kimim kimsem yok mu? Oh ne güzel, kimim kimsem olmasaydı, ben yerimden kalkıp da bir yere mi giderdim? Şurada ateş bile yakmaz, ayı gibi, ta yaz gelene kadar yorganın altında yatıp dururdum. Yemez içmez dururdum. Ama işte dünya öyle bir yer değil.

18.

Zeynep güldü. Çayından bir yudum aldıktan sonra, yufkanın içine bir tutam kuru çeçil peyniri koydu, beyaz, saç teli gibi aktı çeçil, yufkanın kenarından. Sonra ağzına götürdü, peynir dudaklarına sarktı yapıştı. Saç teli gibi oldu. Yufka, hamur gibi yumuşadı çaya deyince. –Sen şuradan şuraya git bakalım da, şu ormana bir gir bakalım da görelim, dedi. Bir doktora gittik geldik de anamız ağladı. Ona da nasıl gittik? Devletin yolundan gittik. Köyün yolundan. Sen şu korkunç ormana gir bakalım da. Kuyruğunu toplayıp geri nasıl dönüyormuşsun bir görelim. –Giderim de, gelirim de. –Senin aklını mı aldılar? Belli ki sana oyun oynamışlar. Seni ne dediğini bilmez biri yapmışlar. Basbayağı deli olmuşsun. Şu dışarıdaki karı görüyor musun? Üç adım yürüyemezsin sen bu karda.

Kenan somurttu, çayını bitirip bardağını yere koydu. –Ölme eşeğim ölme, diye devam etti Zeynep. Dağa gideceksin de, domuzu vuracaksın da, alıp geleceksin de, götürüp. –Yahu bir sus! diye kesti Kenan. Ne yapalım öyleyse? Aç mı kalalım? Bu soğukta açlıktan ölelim mi? Sen bizi Yusuf evliyası mı sandın? –Yusuf evliyasını karıştırma. Hele kendini onunla bir hiç tutma. –İyi ya, tutmadım ya, ben de onu söylüyorum ya. Sen bana de ki Kenan, aha şurada şunca param var. Eyvallah, iki yıldır senden sakladım, suç günah benim. Ama madem böyle bir işe gireceksin, girme. Bunu al götür, eve yiyecek içecek bir şeyler al. Al ki biz de bu karda kışta sağ kalalım. Sen bana bunu de hele. –Şu dediğin lafa bak, benim neremden çıksın para? –O zaman bana diyen sen değil miydin, erkek adamsın bul. Bulacağım ben de. –Ben sana para bul dedim, git kendini kurda kuşa yem et demedim. –Kurda kuşa yem olursam başının çaresine bakarsın. –Bakarım merak etme.

19.

Hikâye

Hazreti Yusuf, elinde bir asa, kalkıp yine babasını bulmak için yola çıkmış. İnce ince eserek insanın yüzünü kırbaçlayan bir kar yağıyormuş. Asasını yere koydukça yükseliyormuş kar. Neredeyse, her adımda bir karış daha artıyormuş. Tanıdıkları, gitme demişler Hazreti Yusuf'a. Bu karda kışta yola mı çıkılır, az bekle, hiç değilse bir iki gün ara versin, biraz seyrelsin. Ben beklerim de, demiş Yusuf. Kalbim beklemiyor. Dedikten sonra da karlara bata çıka yürümüş gitmiş. Göze görünmez olmuş. Akşama doğru, bir tepenin önünde durmuş. Yoruldum, demiş, bu gece şurada yatayım da, sabah yoluma devam edeyim. Orada, karın altında, asasına sarılıp yatmış. Uyuyunca buz kesmiş. Gözleri, burnu, parmakları kaskatı çatırdayıp kırılmış. Kanı içinden akmaz, feri gözünden bakmaz olmuş. Ama sabah olunca, o buz kesen Yusuf birden titreyip canlanmış. Gözünü, ellerini, burnunu saran buz tabakası çatırdayıp dökülmüş, ağzından taptaze, mis gibi bir buhar çıkmış. Doğrulmuş, asasını yine eline almış, yoluna devam etmiş.

20.

Öğleye doğru kar yeniden tozmaya başladı, hafiften, kaz kanadıyla sofra süpürürmüş gibi hoş anlayışlı bir rüzgâr çıktı. Uzaktan, köyün içinden ezan sesi gelmeye başladı. Kenan bir zaman somurtup pencerenin kenarında oturmuş dışarıyı izlemişti. Arada homurdanıp duruyor. Sen bana bir bak da. Bende öyle kurda çakala yem olacak göz var mı bakalım. Bir bak da sonra konuş. Şurdan şuraya gidemezmişim. Gidip de dönemezmişim. Benden belki adam olmaz. Eyvallah, diyelim adam olamadık, iş güç sahibi olamadık amma. Hepten mal oğlu mal da değiliz. Bir susuyor, gözünü kapatacak gibi oluyor. Sonra aniden silkinip toparlanıyor. Mırıldanmaya devam ediyordu. Zeynep, böyle zamanlarda üstüne gitmezdi hiç kocasının. Gâvur inadı var sende, derdi, gâvur inadı var ki gâvurdan da beter.

Ezanı duyunca Kenan birden, bir yerde bir şey unutmuş da aklına gelmiş gibi kalktı, paltosunu sırtına geçirdi, çizmelerini giyinip çıktı. Ben bir camiye varıp da geleyim, dedi. Yusuf evliyasıymış, diye mırıldanmaya devam ediyordu. Sen Yusuf'a ne bakıyorsun? Ona Allah tarafından ne verildiyse verilmiş. Yusuf'a dünyanın sıcağı soğuğundan zarar mı gelir? Adı üstünde evliya. Ne bakıyorsun. Ama şuradan dolayı haklısın ki, Allah, darda kalan kuluna yardım eder. Gel bakalım ulan, der. Ne oldu sana, der, aç mı kaldın bakalım? Niye demesin? Yeter ki sen yolunu şaşırma, aklını karıştırma. Hürmette kusur etme. O zaman dünya alem bir araya gelse kurda kuşa yem olmazsın ve de. Rızkın da peşinden gelir. Tıpış tıpış gelir.

Ellerini paltosunun cebine soktu, hava yumuşamıştı, kar burnunun dibinde enfiye gibi tozuyor, yüzünü gıdıklamakla. Keyfi yerine geliyordu. Köye inen yokuşu geçti, çocuklar yoktu daha ortalıkta. Derme çatma kızağını anımsadı. Takır takır, inip kalkarak, yuvarlanıp içi hop ederek. Köyün içine kızağıyla nasıl indiğini. Vay anasını, dedi. İnsan aslında hep eziyet çekiyor da. Bazı zamanlar daha sonra iyiymiş gibi geliyor. Geçmişin bize iyi gelmesi belki de gelecekten korktuğumuzdur. Yoksa o ne rezillikti. Bir de babamdı

ki, bir kurbanlar keserdi ki, kurban yani, öyle böyle değil. Ama sonra birden rızk kesilir, bir daha elimiz rahatlayıncaya kadar.

Caminin önüne varınca, Atalay'ı gördü. Sarı çıyan, diye geçirdi içinden. Sarı çıyan konuşurken tıslar, yemek yerken konuşursa arada ekmek parçaları sıçratırdı. Hep gülümserdi. Selamlaşıp caminin cılız kalabalığına karıştılar. Atalay dua ederken bile arada dönüp ona bakıyor, gülümsüyordu. Neden sonra Kenan da ona gülümsedi. Allahım, dedi içinden, senin ne kabahatin var. Sen kapını açmışsın inanan gelsin diye. Bu da inandığını zannedip gelmiş. Senin ne kabahatin var. Da. Bunları da aman iyi seç öbür tarafta.

Yine de, köydeki yaşıtlarından biriydi Atalay. Çocukluklarında az gezip tozmamışlardı. Yukarıdaki kara kiliseye gitmişlerdi ki, o zamanın büyük maceralarından biri sayılırdı. Bu kara kilise, sipsivri bir tepenin üstüne yapılmıştı ve maceraperest dağcıların tırmanıp tırmanıp düştükleri rivayet edilirdi. Hatta, demişti İhsan amca, bu bedbaht dağcılardan biri gerçi düşmedi kara kiliseden. Çıktı. Ama inemedi bir daha. Bu konuda iki söylenti vardı, birincisine göre, bu dağcı çıktığı yerden inememişti. İkincisine göre ise, orayı gördüğü zaman imana gelmiş. Daha doğrusu İsa inancına geçmekle orada kalmaya bile isteye karar vermişti. Ne yiyip ne içtiği bilinmiyordu. Ama arada bir sesi duyuluyordu. Tepenin yakınlarından geçenler kimi zaman duyarlardı onu. Ama kimi zaman. Her zaman değil. Böylece Atalay'la birlikte oraya gitmişlerdi. Yanlarına halatlar kancalar almış. Düşersek yumuşak düşelim diye kalın urbalar giyinmişlerdi. Ama tepenin ancak yarısına kadar çıkabilmişlerdi. Atalay tıslaya tıslaya, –Ya deli miyiz gel dönelim, demişti. Nasıl olsa anlatırız bir şeyler. Ama anlatacak bir şey uyduramamışlardı elbette.

Sağına selam verince yeniden göz göze geldiler, –Az bekle, bir şey diyeceğim, diye fısıldadı Kenan.

21.

Ç. Gölü'nün çevresini saran düzlükler uzun uzun uzayıp gider. Yaz aylarının en sıcak günlerinde bile yeşilliğini kaybetmeyen bu ovalarda havanın çözüldüğü nisan aylarından başlayarak ta yoğun korkunç kar yağışlarına kadar at sürüleri çağşak deli koşup durur. Hayvanların gün boyu otlamalarına çobanların uzun hayvansı sesleri eşlik eder. Arada ok vınlamaları gibi iri sivrisineklerle göçebe arıların sesleri duyulur. Arılar ağır makineler gibi uğuldayıp durur otların üstünde. Mor çiçeklere rastlayıncaya kadar görünmez uçak olup. Kanatları ovayı kapatan kara bulut kümeleri gibi yoğun. Aceleci açılıp kapanır. Ovanın içinde mor çiçeklere pek az rastlanır ama. İçi bal dolu bu çiçekleri görmek için biraz daha yürüyüp tırmanmak, hafif eğimlere ulaşmak gerekir. Bal çiçekleri kıskanç olur. Tepeyi tırmanmaz, rüzgârı kesmesi için kayalıklardan ve tümseklerden yararlanır. Ama yerini buldu mu bir daha bırakmaz. Orayı öyle bir sahiplenir ki, bir daha tümseğin o yamacında başka ot bitmez, çam sürgünleri bile orada, bal çiçeklerinin tarlasında tutunamaz. Yazları bu birer dönümlük bal tarlalarının yanından geçmek zordur; insan arı sesinden irkilir, tarlanın üstünde bitmek bilmez bir çalışma yürür, makineler harıl harıl toprağı döver. Öyle ki, zaman zaman çiçeklerden birinin uykusundan uyanmış gibi titrediği olur.

Ama kışın, kar yağdığı zaman buraları birden bütün anlamını yitirir, yaz boyu toprak yumuşadığı için kar buraları balçığa çevirir. Her üç beş adımda bir çukurlar oluşur, yamaçta bu çukurlar nedeniyle düşmek hiç iyi olmaz. O nedenle, kar yağışlarından sonra körlemesine yürümek buralarda, doğru değildir.

Kenan, kimselerin doğru dürüst selam verip de adam yerine koymadığı Atalay'dan tüfeği aldığı zaman, oldu bu iş, diye düşünmüştü. Bir tüfek, işin yarısı demektir, tüfeğin olduğu zaman, gerisinden korkma. Bir tüfeğin gölgesi bile yeter. Hayvan bu gölgeyi görür görmez buz keser ve içinde, aklının arkasında bir yerlerde korkunç anılar canlanır. Sesler kulaklarına değil de, göğsüne çarpmaya başlar. Korku en güçlü fiziksel acılardan beterdir. O nedenle,

tüfeği elde etmek en zorlusudur. Atalay gerçi, tüfek lafını duyduğu zaman gözlerini kısarak Kenan'ı uzun uzun süzmüş. Neden sonra ona, tabya komutanları gibi tarazlanmış bir sesle, tüfeği ne yapacağını sormuştu. Bu, saçmalama, unut bu işi sen, anlamına geliyordu. Neden sonra, sanırsın gerçekten, derin derin merak etmiş gibi, dönüp, –Gerçekten ne yapacaksın, tüfekle ne işin olur senin, hem de benim çiftemle? Diye sormuştu.

Kenan çifteyi sırtına süvari usulü asarak bal tarlalarına aman girmeyeyim diye düşündü. Çizmelerini oflaya puflaya bağlamıştı Zeynep. –Ayağını çözmek yok, demişti sıkı sıkı. Karıncalar yürüse, böyle karda yalım yalım yansa çıkarmayacaksın çizmeni. Ayakta gittin ayakta gel.

22.

Tepeye çıkınca, göğsündeki hırıltıyı yeniden hissetmeye başladı. İçinde uyuyup uyuyup uyanan bir hayvan vardı sanki. Uyanıp homurdanmaya. Sonra kıpırdanıp durmaya başlıyordu. Kaldım ya, evde uyudum sıcak oturdum ya, dedi içinden. Bak o iyi geldi. Gocuğunun önünü sıkıca kapattı. Atkısını ağzına kadar çekince burnundan göğsüne bir sıcaklık yayıldı. Tepenin başında durdu. Birden kendini çelik gibi hissetti. Bacakları kasıldı. Aşağıya bakınca, iyice küçülmüş evleri görünce, sanırsın bu evlere, o ta öteden beri yılan, cılız bir kara yılan gibi kıvrılıp geçen araba yoluna, onun arkasındaki koygun katı ormana istediğini yapabilecek; fırlayıp yerinden kopacak bir ok gibi gerilip esnedi, gülümsedi. Sonra döndü, sırtında seğirip duran ormana şöyle bir baktı. Ağaçların dalları buza kesmişti. Yere çakılmış buz sarkıtları gibi. Beyaz hayaletler halinde. Gölgesiz, topraksız. Sonra düşündü. Kar tek başına iyi. Kar tek başına iyi. Ama her şeyin buza kesmesi çok korkunç.

Birden, sırtına bir rüzgâr vurmaya başladı. Uğultu kulaklarını kesti. Dengesini yitirince kar yığınının içine kapaklandı. Neden sonra doğrulup sırtının yükünü tarttı, çantasını sağlama aldı, tüfeği kontrol etti. Sonra adımlarını açarak, hadi bakalım, dedi. Ama bu düşüp kalkma yıldırır mıydı onu? Akşamki hal geldi üstüne. Dudakları belli belirsiz, hınzırca kıvrıldı. Öyle mi Zeynep Hanım, dedi. Demek kurda kuşa yem olacağım ha? Çok beklersin. Sanki buralarda daha tırnak kadarken dolaşmadım ben de, öyle mi? Tırnak. Bizim bu dağlara. Bu ormanlara sümüğümüz damlamış. Ne demek kurda kuşa yem olmak? Kolay iş. Çifteyi indireceğim. Aha bu sırtımda gördüğün çifte var ya. Buna ben zaten mermiyi sürmüşüm. Ucunda duruyor. Beni ateşle. Beni ateşle. Mermi kısmı ne ister? Mermi kısmı sabırsızdır ve ateşlenmek ister. Yerinde, hazır bekliyor. Ben de ne yapacağım? Çifteyi indirip onu bir güzel ateşleyeceğim. Domuzu görür görmez. Yalnız, efendime söyleyeyim. Ben bu iri domuzu öyle kıyısından köşesinden vurmayacağım. Tam gözünden, başından vuracağım. Böylece domuzun başından kan

bir mücevher gibi fışkıracak. Ki onun da ömrüne bu yakışır. Ona, onun karnına, göğsüne, bacaklarına ateş ederek eziyet etmeyeceğim. Bu bana yakışmaz. Karşımdaki bir domuz da olsa bu eziyet bana yakışmaz.

Rüzgâr kulağının dibinde uğuldamaya devam ediyordu. Ormana girince durdu. Ne yöne gideceğine karar vermeye çalıştı. Böyle başını kaldırınca gözlerini açmakta zorlanıyordu. Kar topakları rüzgârın etkisiyle dağılıyor, ormanın içine işte bu dinlenmiş kar yağıyordu. Bir iniş bulmam gerek, dedi içinden. Bir iniş bulup kuytu yerler aramalı. Sıcak. Bildiği yerleri düşündü. Kar her şeyi o kadar değiştirmişti ki. Orman tanınmaz hale gelmişti. Yine de, sol yana döndü. Buradan, dedi, burada, ilerde bir iniş var. Sonra bir baktı, çifteyi çoktan indirip eline almış bile. Gülümsedi. Daha bu çeviklikle bana bir şey olmaz, diye düşündü. Ayağını kaldırıp indirdikçe buz tabakasının çatırdadığını hissediyordu. Arada ağaçların dallarına çarpıyordu. O zaman buz bıçakları düşüyordu karın üstüne. Çıplak dallar ağaç gibi değil de. Buzdan yapılmışlar gibi görünüyordu.

Bir süre sonra, gerçekten de, inişe rastladı. Keskin, amansız bir inişti bu. Doğrudan, bulunduğu yerden inse olmazdı. Düşerim burdan, dedi. Ama az ilerde kayalıklar bir merdiven gibi basamaklanıyordu. Oraya gitti Kenan, adımlarını sağlama ala ala inmeye başladı. Birkaç adım sonra, eğimin rüzgârı kesmeye başlamasıyla birlikte rahatladı, neden sonra gocuğunun başlığını indirdi. Ama inecekti daha. Sonra belki, inişin vardığı yerde bir düzlük, bir sulak alan bile bulabilirdi. Biraz soluklandıktan sonra bir adım daha attı. O zaman kaymaya başladı işte. Yine dengesini yitirdi, kıçüstü devrilip aşağıya yuvarlandı. Bir ağacın gövdesine çarparak durabildi.

23.

Düştüğü sırada çifteyi elinden bıraktığı için, yukarıya, geldiği yere yeniden tırmanması gerekti. Ama şikâyetçi olmadı bundan. Rüzgârın soğuğundan kurtulmuştu ya. Ne olayım, öleyim mi, diye mırıldandı. Ne yani, şimdi ben hiçbir şeyden değil de. Açlıktan değil de. Korkudan değil de. Kurtların yemesinden değil de. Bir rüzgârın soğuk esmesinden mi öleyim? Bana gülmezler mi sonra? En başta da Zeynep. O sidikli Zeynep gülmez mi? Ben sana demiştim, demez mi? Yine gülümsedi. Gözlerinin içine yine o deli ışığı geldi. Tüfeğini artık tehlikeyi atlatmış askerler gibi rahatça. Yine süvari usulü sırtına astı. Üstünü başını silkeledi. Silkeledikten sonra da, ben yine de biraz daha aşağıya gideyim, dedi. Ne olur ne olmaz, biraz daha ineyim. İyice sıcak olsun.

Derken, tam o sırada, sağ yanından bir ses duydu. Hemen dönüp baktı ama bir şey göremedi. Bir kuyruk. Bir kuyruğun yok oluşunu gördü yalnız. Önemsemedi bunu. Tamam. Orman dediğin, kuyruklar, dişler memleketi değil mi? Pençeler memleketi. Pek üzerinde durmadı. Sonra aklına çok güzel bir düşünce geldi. Gelince de kuyruğu gördüğü yöne baktı bir daha. Hatta dönüp oraya doğru yürüdü biraz. Korkuyordu da. Korkuyla birlikte, başka şeyler de vardı. Heyecan için biraz korku şarttır. Hayvanı görmek istedi. Çiftesini yeniden indirdi sırtından. Doğrulttu. Ama kuyruğu görmedi bir daha. Benim bir şey vurmam gerek, dedi. Bir şey vurayım ki hem talim olsun, hem de ben daha kimbilir kaç zaman kalacağım burada, bana lazım olacak bunlar.

Düzlüğe indiği zaman, havanın yukarıdaki o keskin soğuğunun iyiden iyiye azaldığını fark etti. Az değildi Kenan. Gerçekten de, köyün çevresini karış karış dolaşmıştı çocukluğunda. Kış hayvanlarının alçak düzlüklere indiğini iyi bilirdi. Sıcak bölgeler her mevsim canlı olurdu. Belki, yenecek otlar bile çıkardı karşısına. Ama bunun için de yine dikkatli olmak gerekirdi. Güçlü, ya da iyice arıza hayvanlar kalırdı ortalıkta. Onlar da su boylarını kimseyle paylaşmak istemezlerdi. Kenan durup eldivenlerini çıkardı, önünde açılan

düzlüğe gözlerini dikerek gocuğunun cebinden sigara paketini aldı. Çıkarıp yaktı bir tane. Duman, soğuktan kasılmış boğazını bayram yerine çevirdi.

Ama suyu göremedi. Su yoktu ortalıkta. O zaman, belki eski zamanlarda buralarda bir yerde gördüğü akarsu kurumuş muydu? Bunu iyi anımsıyordu. Hatta bir alabalık anısı bile vardı. Balığın bir tuzakla yakalanması. Suyun içine örülen engebe. Gözünün önündeydi hâlâ. Hayvan, ağzını açıp kapatarak can veriyordu ellerinde. Nasıl. Gözleri iri iri açılmış gibiydi. Havada, boşluğun içinde, eski yaşantısına ait bir şeyleri arar gibi çaresizce bakınıyordu. O suyun kurumuş olabileceğini düşününce. Nedense. Su ve balık. Bunlar aynı şeylermiş gibi geldi. Ama burada mıydı bakalım su? Belki yanlış hatırlıyordu.

Sigarasını söndürdü. Buz kesen ellerine eldivenlerini geçirdi yine. Yine sol yana yürümeye karar verdi.

Hava birden aydınlanmış gibiydi. Sanki güneş durup durup yeniden doğuyordu. Burada, birikmiş karın esintisi de yoktu artık. Belki bir an için, bu yalancı güneşin karı biraz olsun eritebileceğini bile düşündü Kenan. Önüne bakarak yürüyor. Kara batıp çıkan çizmeli ayaklarını izliyordu. Kimi kar tepeciklerinin üstünde belli belirsiz ışıltılar bile gördü. Su yoksa hayvan da yok. Su yoksa hayvan da yok. Ama aslına bakarsan yer gök suya kesmiş. Olamaz mı? Diyelim su hem var hem yok. Başının üstünden kaba bir kuş cayırtı çıkararak geçti. Geçince Kenan gözünü kaldırıp kuşa bakacak oldu. İşte kan gölünü o zaman gördü. Önce tepeden tırnağa titredi, çifteye davrandı. Sonra her şeyin çoktan olup bittiğini anlayınca. –Ne olmuş burada böyle, dedi. Yanında biri vardı sanki.

24.

Kimselere benzemezdi Atalay. Sarı çıyan. Sarı çıyan. Onu her gördüğünde hem gülümser hem de içinden böyle geçirirdi Kenan. Sarı çıyan. Babası yılanın başı, kendi de kuyruğu. Dişsiz ağzıyla, tıslayarak konuşan bir Atalay'dı, saçları çok erken başlamıştı dökülmeye. Çevik, uyanık görünürdü ama çalışmakta pek gözü yoktu. Durmadan çok para getirecek tasarılar düşünür, bu düşündüklerini herkese anlatır ama sonunda yapmazdı bunları. Yine kendisi bu tasarılarda bir eksik, bir yanlış bulurdu da ondan. Bu yanlışı da gözlerini kısarak öyle gizemli bir tavırla söylerdi ki, adam zeki, kafası çalışan bir adam bu, derlerdi her seferinde. Tasarı yap, sonra o tasarının hayata neden geçemeyeceğini de yine sen söyle. Atalay, kimsenin bütünüyle kavrayamayacağı kimselerdendi. Biriyle konuşurken, karşısındakinin gözüne bakmazdı örneğin. Konuştuğu kişinin başının arkasında bir şey varmış gibi. Oraya bakarak dinlerdi onu. Bu da insanda tedirginlik yaratırdı. Gerçekte ne düşündüğünü anlamak zordu. Böyle kişilere "sağı solu belli olmaz" denmezdi örneğin. Çünkü sağı solu belli olmamak da sonuçta bir kişilik özelliğidir ve aslında biraz sevimlilik de barındırır içinde. Atalay'ınki başka bir haldi. Başka bir yerden, başka bir dünyadan gelmiş gibiydi. Çocukların oynadığı oyunların hiçbirine düşkünlüğü yoktu. Gazetedeki haberleri umursamazdı. Televizyon dizilerinden hiçbirine bakmaz ve yapacağı zorunlu işleri de söylene söylene yapardı.

Ama çiftesini çok severdi. Çifteyi kullandığı için mi, hayır. Avcı olduğu ya da av öykülerine merakından mı, hayır. Yine de o gümüş işlemeli el oyması çifteyi çok sever, onu sürekli yağlı, temiz, şıkır şıkır tutardı. Bununla ne söylemeye çalışırdı? Bununla belki de kendisine özel bir alan açıyordu değil mi? İnsanlara durmadan bir çifte göstermenin özel bir anlamı vardır. Ama belki Atalay'da böyle bir şey de yoktu. Belki bu çifte konusunda bile.

Hava aydınlanıp şıkır şıkır, böyle bir yaz güneşi gibi gümüş bir ışık parıldayınca Atalay oturduğu kanepeden pencereye döndü, perdeyi aralayıp dışarıya baktı. Kar dışarıda ak tarlalar gibiydi. Sanırsın,

sağa sola sallanarak. Akarsu köpükleri gibi kaynayıp duruyordu. Önceki fırtına iyice temizlemişti sanki karı. KARAGÖZ'ün bir yerlerde havladığı duyuluyordu. Kalkıp elleri cebinde, sıkıntıyla dışarıya çıktı. Çok sıkılıyordu canı. Ama bunun neden kaynaklandığını bilemiyordu. Son zamanlarda sakallarını da kesmiyordu artık. İlk zamanlar, babası öğretmişti Atalay'a tıraş olmayı. O zamanlar ondan bu kadar korkuyor muydu? Şimdi babasından o kadar korkuyor muydu? Bunu sormayı bile düşünmezdi kendine. Kime soracak? Kime soracak? Kişi babasından ne kadar korktuğunu kendisine bile soramaz. Sorduğu zaman içindeki her şey yerle bir olur da onun için. Her zaman soğuk suyla tıraş olacaksın, demişti. Neden dersen, hep sıcak suyu nereden bulacaksın? Diyelim, asker ocağındasın. Ya. Bulamayacaksın. O halde, buna en baştan alışmak iyidir. Soğuk su zaten iyidir ve sağlıklıdır, unutma. Böyle demişti. Ama bununla can sıkıntısının ne ilgisi vardı ki?

Köyde in cin top oynuyordu. Yaşlılar ölümü bekliyordu. Ölsünler, dedi içinden. Kimisi doksanını aşmıştı bunların. Yeterdi. Boş boş oturup beklemektense. Başını kaşıdı, aşağıdaki evlerden birinin bacasından duman çıkmaya başladığını gördü. Görünce, dönüp yukarıya, ta uzakta bir parçacık görünen Kenan'la Zeynep'in evine baktı. Uzun uzun baktı oraya. Hafiften, alayla gülümsedi. Acımış gibi. Kenan. Kenan. Sen ne kadar zavallı bir adamsın. Sen o karıya da yazık edeceksin. Yarım akıllı Kenan. Çiftemin başına bir şey gelsin de gör bakalım ben sana neler ediyorum. Sonra evin, oradan bir parçacık görünen o cılız bacanın arkasına baktı. Koyu gri, sislenmeye başlamış etekler uzanıyordu. Ayak izlerini düşündü. Kenan'ın, oradaki ormana doğru. Karlara bata çıka ilerlediğini. Tüfeği sırtına acemice astığını.

Sonra bir kurt, kulağının dibindeymiş gibi uludu. Sesin, o ulumanın nasıl olup da buraya kadar böyle berrak biçimde ulaşabildiğini düşündü. Buz. Buz.

25.

Neden sonra, birden aklına gelmiş gibi gocuğunu sırtına geçirdi, gidip bir kova dolusu kömür aldı yanına. Sonra da evin yanındaki eğimden inerek, çukurdaki yolu izledi. Kimse görmezdi onu bu yolda. Böylece arkadan kıvrılır, Kenan'ın evine kadar aşağıdan yürüyebilirdi. Zaten evleri geçince hiçbir tehlike kalmazdı. Söz. Söz olurdu yoksa. Hem Kenan sıkı sıkı tembihlemişti. Kimse duymasın, demişti. Ne olur ne olmaz. Gözünün önüne o kadar aydınlık geliyordu ki. Kenan, ne idüğü belirsiz bir domuzun peşinde düşe kalka. Belki geri dönemez. Ona söylememiş miydi? Sen deli misin, dememiş miydi? Bu ormanlarla oyun olur mu? Hem bu seferki kar öyle böyle değil. Dosdoğru, adam gibi kar. Kar gibi kar. Böylesi bir kutuplarda olur, bir de A. Dağları'nda. Bu öyle bir yaman soğuktur ki koskoca Ç. Gölü'nü dondurur, su suluğunu, ağaç ağaçlığını unutur. Ha? Ne olacak, ne yapacaksın, diyelim ki düştün kaldın bir çukurda. Ne yapacaksın o zaman? Ben söyleyeyim, geberip gideceksin. Sen bir düş de. Kolunu bacağını kır da. Donup kalman. Böyle kaskatı ceset gibi olman beş dakika. Böyle demişti çifteyi verirken. Çifte elinde bir çift uzun, keskin göz gibi kaşlarını çatmış bekliyordu. Kartal gözü gibi. Kartal burnu gibi çengel gagalı bir çifteydi bu. Bu gagalı, yağlı, temiz, pırıl pırıl gümüş çifte Atalay'ın elindeydi o zaman. Pençelerini onun kollarına geçirmiş bekliyordu. Sonra havalandı, bir an için patır patır. Böyle kanat çırpacakmış gibi titredi, Kenan'ın koluna kondu. Kenan da onu alınca. Önce elini işlemelerin üstünde gezdirdi okşar gibi. Rahatlasın diye. Sakin olsun ve kendisine alışsın diye. Sonra boz kayışından tuttu, ağırlığını ölçtü. –Kır bakalım, dedi Atalay. –Amma yaptın ha, dedi Kenan gülerek. –Yok yok, kır bakalım. Kenan çifteyi kırdı, çelikten yaman bir şakırtı yükseldi. Atalay gururla güldü. Sanırsın o çelik şakırtısı öyle bir şeydi ki. Onun kusursuz, tekmil çalışması kendisinin büyük bir çabası ve başarısı ki. Bir an için yüzü dondu. Vazgeçecek gibi oldu. Ama söz. Söz sözdür. Bir de bu zavallı, yarım akıllı Kenan'a yazıklanmıştı bir kere. –Dolu, dedi, fişekleri uzattı. Sonra kırılmış çifteden yükselen

barut kokusunu duydu işte. Gıpta etti Kenan'a, sonra yine sonu belirsiz tasarılarından birini söyleyiverdi. –Sen git gel, sonra da beraber çıkarız. –Çıkarız tabii. –Eh, çıkarız, zaten bir aya kalmaz kırılır soğuk. –Çıkarız, diye yineledi Kenan. Gözleri parlamıştı. O zaman da yine, ağzının kenarına o hınzır gülümseme gelip yerleşmişti. Çocuk gibi kısa, keskin hareketlerle çifteyi kapattı. Namlu yerine oturunca askerde öğrendiği bir hareket geldi aklına. Kayışı ortasından yakaladı, çifteyi bir hamlede sırtına geçirdi. –Olmadı, diye güldü Atalay. Böyle yapma. Böyle yaparsan rahat indiremezsin.

26.

Zeynep, Atalay'ı karşısında görünce şaşırdı. Kapının önünde, ayakta, elinde kova duruyordu adam. Ağzına kadar kömür. Bir şey diyemedi. O zaman anladı Atalay onu. –Kenan gitti ya bacım, dedi, sen uğraşma diye, bunu al. Sobayı yak da sabaha kadar yansın. Sen uğraşma. Zeynep başörtüsünün ucuyla ağzını kapattı neden sonra. Ama uzanıp almadı kovayı. Almaya alırdı da. Onun yerine bir an için. Kenan daha gitmemiş, oralarda bir yerlerdeymiş gibi ormana doğru baktı. Sonra yeniden kovaya göz attı. Atalay kadının sıkıldığını anlayınca kovayı yere bıraktı. –Bir ihtiyacın olursa çekinme, dedi. Dedikten sonra aşağıdaki evlere baktı. Kimsecikler yoktu köyde. Kıtlık girmiş. Kıran girmiş, terk edilmiş bir köy müydü burası? Beş dakika olsun yaşanmaya değmez bir yerdi. Sonunda, kadın biraz toparlandı. –Sağol, ne zahmet ettin, dedi. Biz yapardık. Kenan çok doldurdu bu sene, kömürlük öyle ki. –Olsun, dedi Atalay, hadi kolay gelsin. Bir ihtiyacın olursa. Ama hemen gitmedi. Yere baktı, ayağının ucuyla karı eşeledi biraz. Sonra usulca döndü, ağır adımlarla, yine geldiği yoldan inmeye başladı.

Hava ışığını kaybetmeye başlamıştı. Tepelerden doğru koyu, ağır bir sisin geldiği görülüyordu. O zaman soğuk biraz daha yumuşayacak demekti. Kapının önünü süpürürüm, diye düşündü Zeynep. Süpürürüm, iyiyim şimdi. Gece neydi öyle. Akşam, akşam daha kötüydü. Kurtlar gelip karnını yiyecekti neredeyse. Kurt gelmişti de. O kurt o zaman karnını yemek için dolanmıştı buralarda. Bunu biliyorum ben. Ben. Ben bunu bilmem mi hiç? Bu kurtlarla ilgili şeyi ilk kimden duymuştu? Zeyra ninesinden mi? Olabilir. Ondandır. Zeyra nine yaman bir kadındı, hiç insan gibi değildi. Doksanında bile gözleri yabani hayvanların gözleri gibi parlak ama ifadesiz bakardı. O nedenle. O bir şey söylediği zaman. Diyelim, işte bu kurtlarla ilgili bir şeyde. Onu bir insan değil de bir kurt söylemiş gibi oluyordu. Bazen insanların yerine kurtlar konuşur. O zaman da öyle olmuştu. Taze insanın kokusu hayvanı çeker. O kadar ki, o taze insan nerede olursa olsun. Koku bir tılsım gibi çıkıp havada

dolanır ve hayvanın burnunu bulur. O zaman işte o hayvanı, o kurdu ayıplamak olmaz. Ne yapsın? Kurt, içgüdüsüne karşı mı koysun? Onun canı da o. Onun siniri ve düşünmesi de o. Ama şu da var ki, o taze insanı kurt annesinin karnında olsa bulur. Ve bulunca da çıkarıp almak ister. Bunu Zeyra nine kendisi de istiyormuş gibi anlatırdı. Ansızın tırnakları belirginleşir. Dişlerinde parıltılar oluşurdu. Böyle olduğu zaman kadın öyle tazelenir, öyle cana gelirdi ki. Birden genç kıza dönüşmüş gibi yapraklanır göverirdi. Dizlerinin ucuna kas yığılırdı yeniden. Ellerinin kırışığı azalır. Ölgün saçları dirilip su yemiş başaklar gibi dikelirdi. Bu nedenle, kurtlarla ilgili hikâyelerin -ki pek çok gebenin başına gelmişti bu; Zeyra nine hepsini bir bir anlatır, kendi deyimiyle bu "tarihi hakikat"leri kaydetmişti- hepsine, uzun yıllar boyunca kesinkes inanmıştı. Zeynep. Ama şimdi elbette bunun kendisinin başına gelmesini istemiyordu.

Kovayı alıp içeri götürdü. Dolu, tek, iri iri kömürler vardı kovada. Hayret. O sarı çıyan neden bu iyiliği yapmıştı ki şimdi? Kenan'ın arkasından konuştuğu gelmişti kulağına. Kadınların içinde bunu söyleyenler vardı. Zaten Kadir Ağa... Kadir Ağa aklına gelince büyük tiksinti duyuyordu. Ama korku da duyuyordu. Feci, feci bir korkuyla ürperiyordu. Kadir Ağa'nın sümsük oğlu Atalay'dan değil de. Kendisinden, korkuyla, göğsü sıkışıyordu. O kadınlar da Kenan'dan da, Zeynep'ten de bir adım uzak duruyorlardı onun yüzünden. Kenan'ın aklı tam akıl değil diyormuş, diyorlardı. Ne demekse. Aklı tam değilmiş. Kurban olsun. Boş gezenin boş kalfası. Yine de, kömüre çok sevindi ama. Öyleyse, bunu bir kerede yakıp da harcamak olmaz, diye düşündü. Çok kömür var burada. Çok. Bir ayı geçiririm ben bununla. Böyle güzel kömüre bir kerede kıymak mı olur. Birkaç parçasını alıp ocağa attı. Ocak toz yapacak gibi oldu, alev azaldı biraz. Ateşi yeni dallarla besledi. İçerisi duman olunca kalkıp kapıyı açtı. Hırkasının önünü tuttu iki eliyle, kapattı. Ayaklarına eskileri geçirip biraz dışarıya çıktı. Kar tazeliğini yitirmemişti daha, gür, kabarık, sarmıştı her yanı. Gidip önce biraz karın içinde yürüdü, yeri izledi. Sonra hafif, birkaç adımlık bir yükselti vardı evin önünde, oraya tırmandı, köye doğru baktı. Jandarmaların arabası uzun ince, karlı yoldan kıvrıla kıvrıla geliyordu. Arabanın camından sarkmıştı biri, sanki tüfeğini havaya doğrultmuştu. Uzakta, evin önünde Atalay durmuş, sırtına yarım yamalak geçirdiği gocuğuyla ovayı, uzaklardaki asfalt yolu ve yaklaşan sisi izliyordu.

27.

Yavaşlık ve sessizlik. Bunlara aykırı olanı kaldırabiliriz kaldırmasına da. Yine de, her seferinde. Sanki böyle bir şey daha önce hiç yaşanmamış. Korkarız bundan. Oysa yaşam alışkanlığa karşıdır. Yaşamın bize fısıldadığı nedir? Bende yalnızca değişim bulunur. Benim dükkânımda bu vardır. O zaman, bir karşıtlık oluşuyor demek ki. Yaşamın içinde, kendisine direnen bir şeyler var. Öyleyse, belki de yaşam dediğimiz şey asıl odur, bunu nasıl bilebiliriz? SUS BARBATUS, bu direnmenin. Ya da yaşama bu benzemeyenin farkında değildi. Gözünün acısını unutmuştu sözgelimi. Belki bir zaman bir gözü olduğunu bile unutmuştu. Ama uzun süre kan geldi oradan. Gözünün biri ince ince sızıp aktı. Korkunç, korkunç bir şeyler oldu başının içinde. İşte o sırada, o korkunç sızı biraz dindikten sonra, çevresindeki tehlikenin iyice arttığını anladı. Neden böyle olmuştu? Bir yanıyla artık görmediği için mi? Görüş açısı artık daralmıştı işte. Dünyanın yarısı karanlığa gömülmüştü. Sesleri duyuyordu ama. Sesler, korkunç sürtünmeler. Rüzgârın acımasızca sürüklenişi. Uğultunun, intikam alırcasına hep bir yanından izlemesi onu. Kırılıp dökülen dalların gümbürtüyle yankılanışı. Ama işte SUS BARBATUS, yalnızca karanlıktan gelen seslere, rüzgârın, ormanın gümbürtüsüne ve buna benzer zamansız değişimlere karşı korku duymuyordu. Zamansız değişimler, birden olup bitenler. Bunlar hep onunla birlikte değil miydi? Hep yanıbaşında değil miydi bunlar? Kara kulaklarının, güvez sırtının üstünde hissettiği, bir gölge gibi. Sürüklenen... Ama şimdi bir de içinde başlayan bir şeyi hissediyordu. İçinde, yani göremediği yerde. Orada zaman zaman bir şeyler hissetmişti elbette. Nasıl burnunun ucunda hissettiyse. Burnun soğuması. Bu kez belirli aralıklarla titriyordu. Zangır zangır titreyen, sarsılan, üşüyen. İçindeki yer bu kez çok daha derinden konuşuyordu öyleyse. Yavaşlık ve sessizlik. Bu iki armağanı hiç yalın biçimde alamayacaktı demek ki SUS BARBATUS.

Sis birden her yanı işgal etmeye başladı. Yoğun, bir yalımsız ateşin içinde köpük köpük fışkırır gibi yayılan bu sisin ağaç göv-

delerini, dalları, çalı öbeklerini bir sarışı vardı. Kısa zamanda, önce toprağın yüzeyinde birikti, sonra yukarılara yükselmeye başladı. Çok geçmeden de her yanı açıklı koyulu doldurdu. Sisin içinde iri ağaçlar birer koyu leke olup kalakaldılar öyle. Koyu, lacivert birer leke. O zaman ormanın sesleri de çekildi. Dalların çatırdaması, hayvanların anlamsız ötüşleri, sürtünmeler. Kırılmalar. Sis bütün bunların sesini emdi, bulundukları yere hapsetti. Böylece koyu güvez hayvan da rahat etti biraz. Yanaklarında uzayan ak sakallar vardı da. Bunlar tüm o gözün kaybedilmesinden bu yana böyle dimdik. Tetikte kuyruklar gibi dikelip kalmışlardı. Seslerin azalmasıyla birlikte domuzun dikenli tüyleri yumuşadı. Burnundan çıkan hava hafifledi. Sis. Sis. Nasıl da sakladı her şeyi. Sesleri bile. Hayvan biraz olsun sakinleşince. Yine o geçmiş zamanların anıları geldi gözünün önüne. Nedense, kendini suyun yüzünde değil de, büsbütün içinde gördü bu kez. Su dört bir yanını kaplayınca, elbette, tüm ağırlığından kurtulmuştu. Hafifleyip havada uçmaya başlamıştı. Gerçeğe aykırı, tüm alışkanlıklarına, bilgisine ters bir şeydi bu. Hastalandığını değil de, başkalaştığını düşündü. Yön değiştirdiğini. Gerçek olamayacak bir şey gerçek kılınıyordu usul usul. Kim tarafından? SUS BARBATUS bunu sisin gerçekleştirdiğini zannediyordu. Doğru. Sisin gücünün yetmeyeceği pek az şey vardı.

28.

Birden, tıpkı önceki gün olduğu gibi, bir çağrı hissetti. Tam burnunun ucunda. Burun o gizli dişleriyle sızlamaya, daha doğrusu tuhaf bir biçimde huzursuzlanmaya başladı. Sisin içinde, hayvan el yordamıyla yine o kar belasının üstünü kapattığı kökleri aramaya koyuldu. Bir ağacın gövdesine yaslandı. Katı, top top bir çalı öbeği vardı gövdenin altında. Puynar. Puynar derlerdi buna. Kar tümüyle kapatmıştı orayı. Burun incelip uzayıp çalının tüm gizli bölgelerine girecekmiş gibi kıvrıla büküle yol açtı kendine. Burun, bir filin hortumunu andırıyordu. Ama derin, koyu gözler de vardı ucunda. Çalıyı söküp aldı. Beyaz, katı, havuca benzer bir kök çıktı çalının altından. Domuz onu görünce gürültüyle geğirdi. Sonra dönüp nedense ağacın gövdesine baktı. Kökü, katırtılar çıkararak midesine indirdi. Onun için bir mucize sayılırdı bu. Kar altında bu biçim bir kök bulabilmek. Ağacın gövdesine yaslandı.

Sis ormanın içine iyice yerleşmişti artık. Hava kararacak olursa, o saatten sonra artık bir yere kıpırdamak olmazdı. SUS BARBATUS böyle zamanları iyi bilirdi. Sırtını hiçbir tehlikenin gelmeyeceğinden emin olduğu bir kayalığa verir. Orada uzanıp kıpırdamadan beklemeye başlardı. Kalbi bile atmazdı böyle zamanlarda. Yalnız, arada bir, engel olamadığı o geğirtiler gelirdi ağzından. Ona da domuzun sayıklaması gözüyle bakılabilirdi.

İşte o sırada, burnunun ucundaki tuhaf huzursuzluğu yeniden hissetti. Yarattığı kan gölünü anımsadı, geyiğin kokusunu aldı yeniden. Ama onu daha orada, her yanı kana bulandığı sırada unutmamış mıydı? Çünkü zaten, çoğunlukla yapmazdı böyle bir şey. Fakat işte kar çok başka şeyler yapmıştı ona. Kar. Yaşlılık. Bunlar birbirine benzer. Yaşlılık dediğimiz şey de biraz çabuk üşür. Ağacın üşümesi gibi.

Kalkıp karanlık sisli geceyi bekleyebileceği bir yer bulmak üzere yola çıktı. Karnı guruldayarak. Karnı guruldayarak. Küçük kara gözü. Tek gözü yaşarmıştı. Arada kâbus görmüş, ateşle yanan çocuklar gibi apansız titremeler geliyordu. Aşağıdaki daha sıcak

yerlere gitmek istedi. Ama eğimi inemezdi, dönüp daha kolay inebileceği bir yer buluncaya kadar yürümeye karar verdi. Sisin içinde yolunu bulması öylesine güçleşmişti ki. Aynı şey yeniden geldi gözünün önüne: Hafiflediğini hissetti. Yerçekimsiz. Bu kez yüzü toprağa dönük. Aşağıdaki, siste bulunan kar topaklarının üstündeki gölgelere bakarak. Ayakları boşluğu döverek yükseldiğini. Ama bu olduğu sürece gideceği yeri nasıl bilebilirdi ki? Sonra yavaşladı, hafif eğimi gözüne kestirdi. Tam o sırada başına korkunç bir şey geldi. Gizli, karla üstü kapanmış bir çukura düştü. Eğimin bir yanını korunak edindiği için, çukurun içindeki su henüz donmamıştı. SUS BARBATUS o an için bundan daha şanssız olamazdı. Bütün gövdesi suya gömüldü. Sonra can havliyle çıktı, karın üstünde bir süre neye uğradığını şaşırmış bir halde bekledi. Neden sonra kalkıp çırpınarak soğuk, öldürücü sudan kurtulmaya çalıştı. Ama boşuna. Su, üzerinde donmaya başlamıştı bile.

29.

Kan deryasını görünce. Midesinin altından, karnının belirsiz bir yerinden bir acı su yükseldi. Sonra bu su boğazına dek çıktı. Kenan. Eğilip öğürerek tükürmek zorunda kaldı. –Burada ne olmuş böyle? Neden sonra bir hesaplaşmanın yaşandığını anladı. Yine de, bunu yapacak bir hayvanın buralarda bulunmadığını sanırdı. Kurtlar dışında. Kurtlar. Ama onların da bunca mecali kalmış mıdır? Kaldıysa, tetikte olmak gerek. Yoksa bu soğukta kimse kimsenin gözünün yaşına bakmaz.

Ellerinin ansızın katılaştığını, sırtının amansızca üşümeğe başladığını fark etti. Orman koyu gümüş görünmeye başlamıştı. Birazdan tüm ışığın ansızın kesileceğini. Göz gözü görmeyeceğini biliyordu. Kararmış büyük kan lekesine baktı bir daha. Sonra lekenin bir yanından uzayan gölgeye. Az ilerideki kemik yığınını gördü. Sürükleyip indirmiş, biraz ileride hayvanın leşinden kalanları yemişlerdi. Açlık. Açlık. Babası bunu gözlerini kısarak. Çok önemli, sır gibi saklanan bilgileri paylaşır gibi söylerdi hep. Açlık, derdi. Dünyanın en önemli meselesi budur. Açlık belası. Açlık olmasaydı, dünyanın üzerinde kurulu bir düzen de olmazdı. Küçük büyüğü dinlemezdi. Kadın erkeği ve erkek de kadını dinlemezdi. Az buçuk evlerimiz, işimiz gücümüz varsa ki var Allah'a şükür. İşte bunların hepsini açlık belasına borçluyuz. Kenan o zaman da hafifçe gülümseyerek dinlerdi babasını. Arada dudaklarını büzer, tatlı şeyler yemiş gibi ağzını emerek. Sanki babasının sözlerini değil de. Daha çok, konuşmakta olmasını severdi. Bu onun temsil ettiği, ya da dile getirdiği bir düşünce olmaktan çok, yaşadığının bir belirtisi gibiydi. Ama sonunda, kesin olarak, babasını sürekli hayranlıkla dinlediğini bilirdi. Babası da bilirdi. Öyledir baba. Babam derin adam. Babamın ağzına sağlık. *Allah*. Babası pek gülmezdi ama Kenan'ın. Kalın, zeytin tanesi iriliğinde boncuklardan yapılmış bir tespihi vardı. Bunu alıp ağır ağır çeker. Derin mi derin düşüncelere dalar. Arada aklına birden gelmiş gibi oturuşunu değiştirir. Sonunda yine Allah'ın adını anarak iç geçirirdi. Kenan babasının bu gibi durumlarda gerçekten

de derin düşüncelere daldığını düşünürdü. Zihnini bir konuyla meşgul ettiğini. Sözgelimi. Güvercinler neden gülümserdi. Bir güvercin, yoksa bizim görmediğimiz şeyleri mi görürdü? Babası elinde tespih, diyelim ki bunu düşünürdü. Güvercin, ne görür de gülerdi? Bu masum kuşun gözü, nasıl bir gözdü? Öyle ki, baktığı her şeyde acaba başka başka meleklerin yüzünü mü görürdü? Onun için her nesnenin sureti, bir melek sureti mi demekti? Bu durumda, kuğurdama dediğimiz şey aslında bir tür dua olmuyor muydu? Ve guguk kuşlarının duaları da aynı şey değil miydi? Şüphesiz ki Allah bütün dünyayı bize bir işaret, bir gizli söz olarak sunmuştur. İşte dünya ve işte sizin aklınız, diyerek. *Allah*. Böyle kimbilir, her seferinde aklından ne düşünceler geçerdi. Zeytin taneleri birbirine çarpardı.

30.

Ama hızla kararıyordu orman. Ulan benim, benim kuytu bir yer bulup ateş yakmam lazım, diye düşündü Kenan. Tüfeği yeniden sırtına asıp hızla aşağıya indi. İnce bir su yatağı vardı aşağıda. Şimdi donmuştu elbette. Suyu iniş yönünde takip etmeye karar verdi. O sırada yerde kalın dal parçaları gördü. Eğilip aldı hemen. Çok geçmeden kucağı doldu dallarla. Gülüyordu yine. Bu orman sık olmasa. Kenan. Bu orman sık olmasa görürdün gününü sen. Her yanı dizim dizim kar kaplasa. Değil mi? Ama buldun bak şimdi. Ateşi cayır cayır yakacağım. Ateşi cayır cayır yaktın mı korkma. Artık korkma. Oh. Sonra ateşi yak, keyfine bak. Adımları ağırlaşmıştı. Çevresine baktı, kayalıkların altında güzel bir yer gördü. Üstü açıktı ama olsun. Şuraya sığınırım ben, dedi. Kucağındaki odunları oraya bıraktı. Kendisi kayaların girintisine yerleşti. Odunlardan da kocaman bir yığın yaptı önüne. Ateşi verdi. Birden öyle bir ısındı, yüzüne öyle bir renk geldi ki, yine kendi kendine, bu kez neredeyse kahkahalar atarak güldü. Ya, Atalay efendi, dedi. Demek zor. Ve de Zeynep hanım. Demek zor ha. Götüm donar, kıvrışır kalırım ha. Kenan'ı ne bileceksiniz siz. Kenan sizin bildiğiniz adamlara benzemez. Tüfeği kucağına aldı. Çok eski, narin bir şeymiş gibi aldı; alevlerin ışığında çiftenin gümüş desenleri parlıyordu. Ağaç dalları gibiydi bu süslemeler. Fazla derin oyulmamıştı ama. Parmaklarını dipçiğin üzerinde gezdirdi. Gülümsedi. Bir barut kokusu geldi burnuna. Neden sonra, birden aklına gelmiş gibi. Çifteyi kırıp kurşun yuvalarına baktı. Kurşun diplerini gördü. Yerli yerinde. Bunu yapınca rahatladı. Ama çelikten bu kez daha çok barut kokusu yükseldi. Kapatıp yeniden tüfeği kucağına aldı. Yeniden okşadı. Kendisiyle birlikte bütün gün dağlarda dolaşıp üşümüş bir hayvan gibi. Namluyu eliyle ısıtmaya çalıştı. Yine gülümsedi. Neden aklıma daha önce gelmedi, der gibi, birden sigara paketini buldu, çıkarıp bir dal sigara yaktı. Dumanı ateşe doğru üfledi. Üfleyince, alevlerin azaldığını anladı. Gözü dalıp gitti o zaman. Zeynep. Zeynep. Seni orada çok zaman yalnız bırakmayacağım. Elbet burası bu iş için uygun bir yer. Sen

Kenan'ı ne zannettin? Bu gece olmazsa. Yarın mutlaka bu işi bitirir dönerim. Ateşi yak. Bakarsın yalnız bir domuzla dönmem. Bir de alaca bir geyik vururum ki düşün artık. Alaca bir geyik. Hem de uzun bacaklı. Kıvrık boynuzlu. Boynuzu başından büyük bir geyik. Böyle geyiklerin eti bereketli olur. Öbürlerinin bir butu bir evi doyurduysa, diyelim. Böylelerinin bir yanağı yeter. Hem de sağlık verir. Bakarsın. Bakarsın seni bir kerede at gibi sağlıklı yapacak iri boynuzlu al bir geyik vurur getiririm. Olmaz değil ya. Bakalım o zaman yine bana deli diyecek misin?

Sırtının üşümesi geçmişti. Sigarasını söndürüp kalktı. Fenerini yakarak, çok uzaklaşmadan, kırık dallar arandı çevresinde. Su yatağına doğru indi. Çalıların sıklaştığı yerlere gitti. Kuru, zayıf, sabaha kadar yanabilecek büyüklükte bir ağaç gördü. Tutup sarsınca büyük dalların kolaylıkla kırılıp eline geldiğini anladı. Sevindi buna. Ağacı neredeyse olduğu gibi söküp ateşinin başına taşıdı. Dallar tıslayarak yanmaya başladı yeniden. Kimilerinden duman yerine buhar bile çıktı. Ateşin dibinde, sırtını kayalıklara verip yatabileceği sıcak bir yeri olmuştu. İyice sıcak. Kayaların ısındığını görebiliyordu. Buhar yükseliyordu oradan da. Ayakta, yerinin iyice ısınmasını beklerken bir sigara daha yaktı. Dumanı gökyüzüne üfledi. Tam o sırada, aşağıdaki su yatağının oralardan bir sürtünme sesi duydu. Korkarak döndü. Tüfeğini indirip karanlığa doğrulttu. Ses kesildi. Çıkarıp fenerini yaktı, sesin geldiği yöne doğrulttu. SUS BARBATUS oradaydı. Işığı fark edince, hayvan. Can havliyle çalıların arasına saklandı. Ama gerçekten can havliyle. Kaçacak, yürüyecek mecali kalmamıştı. Sonunda, kendisine uyuyacak bir yer ararken düştüğü su çukuru bitirmişti onu. Ayrıca, içinden, kalbinin oralardan bir yerden gelen o amansız titreme nöbetleri de bitmek bilmemişti. Her seferinde bedeni sarsılıyor. Birileri başına bir şeylerle vuruyordu sanki. Korkunç. Korkunç oluyordu her titreme. Çalıların arasına saklandı. Can alıcı ışığın nereden geldiğini biliyor muydu? Elbette. Işıktan çok, ışığı kendisine çeviren adamdan korkmuştu SUS BARBATUS. Onu görmediyse bile. Sezmişti. Sıradan bir ışığın böyle kendiliğinden ona yönelmesi başka türlü açıklanamazdı çünkü. Bir adım aşağıya indi. Burada ağaç gövdeleri, çalılar onun için irice bir korunak yapmışlardı. Bir süre, kalbi sarsıntıyla çarparak bekledi. Sonra yine o korkunç titreme nöbeti geldi. Ve bununla birlikte, engel olamadığı o gürültülü geğirtilerden biri. Bir turp kökünün

parçalanması gibi tok, keskin bir gürültü çıktı hayvanın ağzından. O zaman. O gürültüyle birlikte, çifte de patladı işte. Ama domuzun, çiftenin sesini duyacak, bu sesin korkunçluğunu anlayacak zamanı olmadı. Birden, yine içinden, kalbinin yakınlarından bir titreme yükseldi, bu kez, bu son titreme ile birlikte hayvan bilincini kaybetti.

31.

SUS BARBATUS'un bilinci var mıdır? Onun bilinci kolay kolay kaybolmayan bir bilinçtir. Kurtlarda ya da kedilerde olduğu gibi. Kendi geçmişini tek başına bilemez, anımsayamaz. Ama öbürleriyle birlikte bunu yapabilir. Öbür domuzlarla birlikte; ortak bir anımsama yoluyla. O nedenle, gözün eksikliğinin ayrımına varamaz. Çünkü topluca görür. Dolaştığı yolların ayrıntılarını, görünümlerini -bunlar gözünün önüne sınırsız biçimde gelirdi, zihnin değil de, gözün bir yaşantısı gibi- başkalarına nasıl aktardığını da elbette bilemezdi. Dolayısıyla, kendisini uyaran seslerin nereden geldiğini de. İçinden, çok derinlerden bir ses gelir. İnsanoğlu seni hiç sevmeyecek. İnsanoğlu seni hiç sevmeyecek. Bu ses aklının her köşesinde fısıldanıp dururdu.

Su çukuru dizlerini bükülmez hale getirmişti. Düşerken kaskatı kesildi. Ama ağzından son bir geğirti çıktı.

32.

Fenerin ışığı, karanlığın içinde yeniden bir tilki gözü gibi parlayıp çaktı. Hareketli sis, tütüyordu neredeyse. Işık buzlu dalları dolanıp su yatağındaki çalı öbeklerini aydınlattı. Sanki Kenan'ın kurşunu ormanı ateşe vermiş. Yükselen duman. Yükselen duman. Ama hayvanın sesi duyulmuyordu artık. Feneri namluyla birlikte tutup ateş ettiği yere yavaş yavaş yaklaşmaya başladı. Çok gürültü çıktı ama, dedi. Ormanda gece yarısı gürültü çıkarmak iyidir. Bunu iyi biliyordu Kenan. Ne kadar gürültü, o kadar korunak. Hele attığını vurduysan. Öylesi daha iyidir. Zaten karanlıkta vurduysan şansa vurmuşsundur. Gerisi laf. Avcıların dediği boşuna. Hayvanı sesinden vururum, demişti biri. Nefes alsın yeter. Palavradan kim ölmüş. Gölgeyi gördüğü yere yaklaştı. Çalıda kıpırtı yoktu, kendi nefesinden, ayak seslerinden başka en küçük bir hışırtı yoktu. Birden, fenerin ucunda, ışığın aydınlattığı yerde SUS BARBATUS'u gördü. Hayvan iri, kısa, ağır bir güvez kütük gibi yatıyordu yerde. Görür görmez tüfeği indirdi sırtına astı, sonra feneri yaklaştırıp uzun uzun baktı hayvana. Kocaman, etli, müthiş bir domuzdu bu. İnanamadı. Başını kaldırıp karanlığa göz gezdirdi. Yeniden baktı. Karanlığın içinde. Hayvanı gerçekten de sesinden vurmuştu. Ama bu koca hayvan gerçekten de tam olarak ölmüş müydü acaba? Korkuyla yaklaştı ona. Ayağının ucuyla dokundu. Domuzun, kaskatı kesilmişti bacakları. Sonra eğilip baktı; gözünden vurmuştu onu. Parçalanmış taze eti görebiliyordu. Görünce, ancak ondan sonra ayrımına varmış gibi gülümsemeye başladı. İşte bu kadar. Kenan dememiş miydi size? İnce bıyıkları buzlanmış gibi kırım kırım sallanıyordu dudaklarının üzerinde. Yoo, Kenan demişti size. İyi iş bu, demişti. Ama en zoru domuzu vurmak demişti, değil mi? İşte onun da zorluğu bu kadar. Kim ne derse desin. Şans desinler, ustalık desinler. Zehir gibi. Babası, amca oğulları için böyle derdi hep. Bak hepsi zehir gibi. Ya da öyle desinler. Ama daha ilk gecesinde vurmuştu hayvanı. Ama şimdi onun da böyle birdenbire karşısına çıkması. SUS BARBATUS'un Kenan'a böyle bir iyilik yapması. Bu da unutulabilecek bir iyilik değildi.

Neden sonra, hayvanımı korumam lazım, dedi. Telaşlandı birden. Yine sağa sola baktı. Dikkat kesildi. Korumak. Korumak. Eğilip domuzu arka bacaklarından tuttu. Çok ağırdı hayvan. Yazık olacak sana, dedi birden. Sonra bunu, domuz onu anlıyormuş gibi, yüksek sesle yineledi. –Sana yazık olacak ya. Yazık ettin sen bana ya. Eşeklik. Eşeklik. Ama yok, dur hele. Sonra bütün gücüyle çekip hayvanı yukarıya çıkardı. Ama güç mü kalmıştı ki Kenan'da. Domuzu sürüklerken göğsünden yine o hırıltının yükseldiğini hissetti. Göğsü, boğazının hemen altı, yumruk yemiş gibi acımıştı bu kere. Acımış, hem de ardında kunt bir ağrı bırakmıştı. Dinlenmem lazım, dinleneceğim, dedi. Sonra durdu. Aklı öyle bir karışmıştı ki, her şeyden bir parça düşünüyordu artık. Bir düşündüğünü de hemen unutuyordu sonra. Sonra o düşündüğü şey bir daha aklına gelirse, onu ilk kez düşünüyormuş gibi oluyordu. Ama yok, sana yazık etmeyeceğim hem de senin berbat olmana izin verecek değilim. Nerde o yoğurdun bolluğu? Söyle bakalım, nerde? Domuzu ateşin yanına çekti. Sonra birden aklına geldi, sövdü kendine: Pişirecek misin? Bu hayvanı burada pişirip kebap mı edeceksin? Sen akıllı adamsın ama işte böyle arada bir alıklığın da tutuyor ki sorma. Hiç sorma. Hem akıllı hem alıksın sen Kenan, neden dersen, öylesin de ondan. Allah seni de böyle yaratmış. Yapacak bir şey yok. Böylece kalkıp hayvanı biraz uzaklaştırdı ateşten. Uzaklaştırınca da aklına bir fikir geldi. Gülümsedi. Birden uykudan uyanmış gibi zıpkın oldu, canlanıp çevreden kar topladı. Karı domuzun üzerine yığdı. Çok geçmeden SUS BARBATUS kardan bir tepeye dönüştü. Kenan hayvanın üstünü çalı çırpıyla doldurdu. Ona neredeyse bir kulübe örmüş oldu. Bitirince de birkaç adım uzaklaşıp gururla baktı eserine.

33.

Sis iyice dağılıp yerini ay ışığına bırakmıştı. Ama arada, ormanın derinliklerinden. Diyelim kapalı kapıların ardında birileri boğazlanıyor. Dağdan getirilmiş gençlerden biri jandarmanın elinde korkunç bir işkence görüyor. Anlaşılmaz sesler, böğürtüler geliyordu. Bir tuhaf uğultu başlamıştı. Fazla soğuk. Fazla soğuk. Bunca soğuk yüzünden ağaçlar, taşlar, toprak dile gelmiş ofuldanmaya başlamıştı. Cansızı cana getirmek de soğuğun marifetidir. İyice ısındığı zamanlarda odun topluyor. Getirip onları ateşin üzerine atıyordu. O zaman ateş yine bir zaman zayıflıyor. Tıslıyor. Sonra yine alev alarak gürüldemeye başlıyordu. Çıtırtı bir hoşuna gidiyordu ki Kenan'ın. Keyifle, Zeynep şimdi şurada, karşısındaymış gibi konuşası tutuyordu. –İyi oldu karı, iyi oldu bak, yoksa bir düşün bakalım. Düşün bakalım ne yapacaktık biz? Acımızdan kuruyup katılacaktık. En başta da senin içindeki yavrucak kuruyacaktı. Haksız mıyım? Yavrucak orada, tam senin göbeğinin içinde kuruyacak, yok olup gidecekti. Hatta yok olup gitmek yerine, o sırada sana bir haller olacaktı. Karnında korkunç sızı başlayacaktı. İçeride bir yılan kıvrılması gibi. Zira cerahat dışarıya çıkmak isteyecekti. Ve sonunda gelip ta ağzından çıkacaktı. Ama neyse. Şimdi tatsız şeyleri konuşmanın yeri değil. Zamanı da değil. Çok iyi oldu bak. İşin en zor kısmını hallettik. Bu zamanda kim kalkıp da. Bu dağlara gelip de. Hem de bu karanlıkta durup da. Bu kadar büyük bir domuzu avlayabilir. Ha? Söyle bakalım. Kimse. Adamın bu kadar marifetli bir çiftesi olsun da evde pineklesin. O sarı çıyan evde pineklesin bakalım. O babasının, suratsız kötü babasının laflarını dinlesin de pineklesin bakalım. Tuzu kuru ya. Ama bu devran da böyle gitmez. Gerçekten gitmez. Her varın bir sonu var. Onun da zamanı gelir. Hazıra dağ dayanmaz, diye boşuna dememişler. Şimdi işimiz kolay. Hayvanı alıp en güzel bir otele götüreceğiz. Mal bizim. Kaça istersek satarız. Aklı olan parayı bastırır alır. Bundan sonrası kolay.

Derken, az önce hayvanı çekip çıkardığı çukurdan bir ses daha geldi. Kenan hızla feneri alıp yaktı. Durmuş kendisine iri şaşkın

gözlerle bakan bir çakal gördü. Hayvan donup kalmış gibiydi öyle. Feneri söndürdü. O taraftan çakalların uluması duyuldu. Kenan tüfeği doğrultup o yöne bir el ateş etti. Sonra ulumalar kesildi şıp diye. Bunlar kokuyu alır. Bunlar kokuyu alır. Bunlar hop diye bir ordu oluverirler. Kalkıp hepsini bir bir avlaman gerekir. Avlamaya da fişek dayanmaz. Orduya ancak orduyla karşılık verilir.

Çakalların uluması kesildikten sonra bir çatırtı duyuldu, fişeğin parçaladığı dallardan biri düştü. İçi rahat etmedi Kenan'ın, kalkıp feneri aldı, çevreye göz gezdirdi biraz. Bir ağacın altına işedi uzun uzun. Ateş yüzünü yakmıştı. Ağzının buharı görünüyordu, koyu koyu çıkıp dağılıyordu buhar. Bir puhu kuşunun sesi işitildi. Kim bilir nereye saklanmıştı. Puhu. Puhu. En gizli yerleri onlar bilirdi. En korunaklı. Ama onlar da sonunda ölmez miydi? SUS BARBATUS, belki bu ormanın en gürbüz domuzuydu. Belki daha bir ay öncesine kadar krallar gibi, gaddar yırtıcılar gibi gezip duruyordu buralarda. Sürgünleri perişan ediyor. Kimilerini nedensiz yaralayıp öldürüyordu. Domuzun vahşiliği bir başka, derlerdi, bunu da duymuştu zamanında. Bir başka vahşilik o. Domuz anlamaz. Duygulanmaz. Hareket eden bir kütüğe benzer. Öyle miydi gerçekten? Yüzüne soğuk vurdu. Çakalların, tüfeğin gümbürtüsüyle dağılıp gittiklerini anladı. Rahatladı. Dönüp domuzunun yarattığı yükseltiye baktı. Sana hiçbir şey olmaz. Seni sabah olsun, seni kılına zarar vermeden götüreceğim ben. Kolay mı öyle. Ateş gürül gürül yanıyordu hâlâ. Kayaların arasındaki yatağı iyice kurumuş ısınmıştı Kenan'ın. Ne güzel oldu, dedi, ne güzel oldu bu iş. Ama uyumak yok. Bu gece uyku yok. Bir gece uyumamışsın, ne olacak? Hiç. Tüfeği kucağına aldı yine. Gözünü domuz tümseğine dikti. Cin gibi, dikkatle baktı ona.

34.

Sabaha doğru gökyüzü birden delirmiş gibi mor kırmızı böğürmeye başladı. Rüzgâr yere hiç inmeden, sanki doğrudan gökyüzünde esiyordu. Eserken de kızgın köpük köpük bağırıp duruyordu. Yine her yer çoktan buzla kaplandığı için, esintinin önünü buz duvarları kesmişti. Rüzgârın uğultusu keskin kırmızı bu duvarlara çarpa çarpa parçalanıyordu. Sonra dik, öfkeli bir hortum gibi yere iniyor, belki burada kendime bir yol bulurum diyerek. İndiği yeri kesiyordu. Sabaha kadar gözünü kırpmamıştı Zeynep. Başta dışarıdaki havayı, gökyüzünü, fırtınayı düşünmüş. Kenan'ı. Kenan'ı. Nasıl olup da ona izin verdiğine şaşmıştı. Kesin ölecek bu gece, demişti. Allahım ölmesin. Ey güzel Allahım. Güzel yüzlü ve iyi kalpli Allahım, ölmesin Kenan. Ben ne yaparım sonra. Ama benim yüzümden. Ne olduysa, nasıl olduysa kafam durdu. Durdu da bir şey diyemedim. Elimden de bir şey gelmedi. Bir de kalkıp çizmelerini ellerimle giydirdim. Bu karda kışta. Kesin ölecek garip. Kenan kadar garip bir kimse var mı ki bu dünyada. Kenan kadar saf temiz adam mı var? Sen elin adamlarına nasıl inandın da. Nasıl inanıp güvendin de böyle bir işe bulaştın ki. Hatanın büyüğü benim, başka kimin olacak?

Uykusu iyice kaçınca karnında ince bir sızı hissetti. Kesilip kesilip yeniden başlayan bir sızıydı bu. Her seferinde, belki bu sonuncudur, diye dikkat kesiliyordu. Ama sonra aynı yerde aynı ince sızı yeniden başlıyordu. Ağır, uzun aralıklarla beliren, her seferinde acı veren bir kalp atışı gibiydi. Kadın, sancının her gelişinde yeniden kasıyordu kendini. Engellenebilir bir şeymiş. Sanki kasılarak sızıyı yok edebilir. Onu sağaltabilirmiş gibi. Ama yine geliyordu o. Bir süre sonra, gözünden bir damla yaş süzüldü. Yaş, yanağından çenesine aktı. Tuzun tadını aldı. Şimdi hiçbir şey olmasını istemiyordu. Çocuk gelmezdi zaten, çok vardı daha. Ama başka bir şey de olmasındı. Korkusundan değil. Ne olacaksa Kenan'ın yanında olsun isterdi. Kenan, ne de olsa yardım ederdi ona. Hem yardım eder hem bakardı. Onun yanında korkmazdı, utanmazdı. Ne hale düşecekse

artık, onun yanında düşsün isterdi. Derken hüngür hüngür, nefesi kesile kesile ağlamaya başladı.

Soğumuştu içerisi. Kalkmayı denedi. Doğrulunca, sızı tümüyle kesilmese de, acısının azaldığını anladı. İyi oldu bu. Kalkıp gaz lambasını yaktı, ocağın başına bıraktığı odunları köze attı. Ocak duman yaptı biraz. Dumanı alsın diye bir parça bezi ateşleyip odunların arasına koydu. Yetmez, diye düşündü. Üstüne bir şeyler alıp dışarıya çıktı. O saatte gökyüzü fırtınası başlamamıştı daha. Ama yeni yeni kar esintisi alıyordu. Yarın bir kat daha iyi, taze kar yağacak, diye düşündü. Belki de bir şey olmamıştır. Bebeğe bir şey olmamıştır. Olsa böyle ayağa kalkınca kesilir mi? Daha çok artar. Niye kesilsin. Belki biraz kilo aldım da, ondandır. Birden ağırlaştıysam. Bebek de ağır belli ki. Ağır olsun da başka bir şey olmasın.

Kömürlüğe geçti. Bir kucak dolu, ağır odun seçti el yordamıyla. Tam onları alıp kapıyı kapattığı sırada bir parça ışık görür gibi oldu. Bir parça yeşil, parlak ışık. Dönüp dikkatle baktı. Zifiri karanlık. Korktu. Başını önüne eğip hızla evin önüne dolanmaya baktı. Ama daha köşeden dönmemişti ki ışığı yeniden gördü. Bir çift yeşil parlak kurt gözüydü bu. Görünce, kalakaldı öyle. Yüzüne fener tutulmuş gibi. Kucağında odunlarla. Kurt çok uzakta değildi. Ama çok yakın da değildi. Traktör motorları gibi kaba düzenli bir ses çıkarıyordu. Zeynep gözlerinden başka bir yerini görmüyordu onun. O beni görüyor mu, diye geçirdi içinden. Göremez, nasıl görsün. O zaman sese geldi. Ya da zaten buradaydı da sesten işkillendi. Göremezse iyi. Öyle ayakta beklemeye karar verdi. O gidene kadar. O burada görülecek, duyulacak bir şey olmadığını düşünene kadar. Gerçekten, biraz sonra kurdun çıkardığı kaba homurtu azaldı. Sonra yeşil ışıklar önce kapanıp açıldı, ardından yön değiştirdi. Ama Zeynep durdu daha orada. Hayvanın ayak seslerini dinledi. Uzaklaşıp gitmesini bekledi. Nice sonra rahat bir nefes alarak usul usul çözüldü. Donmuştu soğuktan. Elleri, bacakları kaskatı kesilmişti. Hızla geçip içeriye girdi. Elindeki odunları ocağın yanına bırakır bırakmaz dönüp kapıyı sıkıca kapattı. Sonra yeniden ocağın başına oturdu, odunları ateşe attı, ellerini uzatıp ısındı.

35.

Sonra, birden aklına gelince gaz lambasını üfleyip söndürdü hemen. Uyumuyor demesinler. Uyumuyor demesinler. İyi, sızlama azaldı ya. Acaba, diye düşündü. Neydi o gelip canımı yakan? Eskiden derlerdi ki, bebeğin keyfi kaçarsa anneninki de kaçar. Bebeğin canı yanarsa anneninki de. Ve bebek acıktığında anne de acıkır. Böyle bir şey olabilir miydi? Neden olmasın? Belki karnındaki ağlıyordu o sırada. Acıdan ağlıyordu. Halsiz düşmüş olabilirdi pekâlâ. Bir parça pestil aldı ağzına. Şekerli pestil iyi geldi. Kurumuş, iyice kaskatı kesilmiş bir pestildi bu ya, olsun. Kendini hemen birazdan kalkıp gidecekmiş gibi hissetti. Buralı değilmiş. Bu ev kendi evi değilmiş. Neden birden böyle huzursuzlanmıştı ki? Ev onun eviydi işte. Ama konuk gibi hissetmişti. Bir an için. Kenan yok ya ondan, dedi içinden. Yüzüne bir gülümseme geldi. Çok sürmese de, kurda kuşa yem olmadan dönse, diye düşündü. Çok yüklendim ben ona. Çok sövüp saydım. Ne olacak sanki. Ev yapılı, sağlam. Yakacağımız da var. Karnımızı doyuracak bir şeyler de buluruz elbet. Hava azıcık toparlayana kadar. Ondan sonra elbet yapacak iş de buluruz. Acımızdan ölecek değiliz ya. Deli. Yarım akıllı o Kenan. Gerçekten yarım akıllı, kim demişse iyi demiş. Ama iyi bir yarım akıllı.

Uzaktan, ormanın derinliklerinden yine o kırmızı çığlık geldi. Gecenin içinden. Karanlığı yırtıp parçalamış, uzun yol kat etmiş bir kırmızı çığlıktı bu. Zeynep ürperdi çığlığı duyunca, kaskatı kesildi. Sonra gözü daldı. Kaşlarını çatıp ateşi izlemeye başladı. Kötü kötü şeyler düşündü. Kocası geldi gözünün önüne. Kesin, kesin olmuştu böyle bir şey, ya da olacaktı: Karanlıkta bir ses, bir kükreme duyacaktı Kenan. Korkuya kapılacaktı. Kapılınca da, çiftesine sarılacak, rastgele ateş edecek. Büyük olasılıkla da canavarı vuramayacaktı.

Kurda bakmadım, diye geçirdi içinden. Kurdu görünce kıpırdamadım, kaçmaya da çalışmadım. Yoksa demin parçalamıştı beni. Çoktan parçalayıp bir kenara atmıştı. Ama Kenan böyle değildir ki. Canavarı vuramayınca, korkuya kapıldığı için kaçmak isteyecek. Kaçamayacak. Bugün değilse de yarın.

Gözünden bir damla yaş geldi Zeynep'in. Kötü düşünceleri başını iki yana sallayarak kovdu. Ateşin daha uzun süre yanacağını anlayınca, kalkıp yatayım diye düşündü. Yatağa girdi. Tavanda dönen alevleri izledi bir süre. Çıtırtıları dinledi. Uykuya daldığı sırada o ince sızıyı yeniden duydu.

36.

Sabaha doğru gökyüzü birden delirmiş gibi mor kırmızı böğürmeye başladı. Uyudu uyuyacaktı Kenan. Gürültüyü duyunca başını kaldırdı. Ateş sönmek üzereydi. Ormanın sesleri. Ormanın sesleri. Çıtırtıları yüzünden tedirgin sıçrayıp durmuştu sabaha kadar. Korkuyla. Dönüp dönüp domuzun buzdan yatağına bakıyordu. Hayvanları bekliyordu. Yırtıcı hayvanlar. Oysa ormanın neresinde iseler, kokuyu çoktan almış olmaları gerekiyordu. Gerekiyor muydu? Çifteyi indirip ateşe yeni odun parçaları attı. Çok acıkmıştı artık. Ama dert etmedi bunu. Kalkıp bir an önce eve gitmek istiyordu. Giderim, diye mırıldandı. Dur bakalım. Hava biraz daha aydınlansın. Ortalık ışık görsün biraz. Yolumuzu görelim. Yükselen aleve elini uzattı. Neden sonra içine bir sevinç geldi parladı. Gözü ışıl ışıl parlayıp aydınlandı. Yeniden kendini övdü için için. Hayvanına baktı, uzanıp kar yükseltisini sıvazladı. Islık çalmaya başladı. Hava yavaş yavaş aydınlanıyordu. Ağaçların arasında kızıl ışıklar belirmiş, ışık dalların içinde zayıf, parça parça sislenmişti.

O sırada çukurlardan birinin içinden bir kurt başı çıktı. Mecalsiz, süklüm püklüm bir hayvana benziyordu bu kurt. Sanki güçlükle yürüyordu. Kenan onu, daha çukurun içinden çıkarken görmüştü. Buz tutmuş toprağa tutunmaya çalışan ayaklar. Sonra karın içinde yükselen baş. Orman ışıklanmamış olsa korkacaktı belki. Tüfeğine sarıldı hemen. Hızla ayağa kalktı. Kurt önce orada öylesine geziniyormuş gibi sümsük birkaç adım attı. Burnu kara değerek yürüyor, Kenan'ı görmüyordu. Ama sonra birden değişti. Hırlayıp kasılarak öfkelendi ve kavgaya hazır, çelik gibi meydan okuyarak atıldı. O zaman Kenan ateşledi çiftesini ama kurşun hayvanın boynunu yaraladı yalnızca. Onunla birlikte Kenan da dengesini kaybetti. Silahını bırakmadı elinden; dipçiği hayvanın ağzına vurdu. Kurdun ağzından kan boşandı. Bir kez daha vuracaktı ama hayvan uzaklaştı. İnleyip sürtünerek yine geldiği gibi mecalsiz, geldiği yöne doğru gitti. Kenan hızla kalkıp toparlandı.

Belinden hançerini çıkararak ağacın birinden iri köklü sağlam bir çatal kesmeye başladı. Upuzun, soğuk, korkunç bir geceyi huzur içinde geçirmişti ama şimdi korkuyordu artık. Gücünün tükendiğini anlıyordu. Göğsünden yine o hırıltı yükseldi. Bu kuru, çalışan bir motoru anımsatan hırıltıyı duyunca asabı bozuldu. Neşesi kaybolup gitti. Hançeri hızla, bir testere gibi kullanarak dalı yarısına kadar yonttu, sonra kırarak aldı ağaçtan. Güzel, sağlam, üç parmaklı bir çataldı bu. Tamam, dedi, şimdi bu bizim çok işimize yarayacak.

Çatalı domuzun yanına sürükledi. Üzerindeki karları temizlediği hayvanı çatalın üzerine yerleştirdi. Çok zorlandı bunun için. Çok ağır. Çok ağır. Bunu hesaba katmış mıydı? Bunca ağırlığı eve kadar taşıyabilecek miydi? Hiç düşünmemişti. Elini beline koyup uzun bir süre SUS BARBATUS'a baktı. Sonra çıkarıp bir sigara yaktı. Hayır, vazgeçmek yok, dedi içinden. Zaten bir kere vurduk. Hem de o karanlıkta, o göz gözü görmez. İnsan insanı duymaz karanlıkta vurmayı başardık. Bu işin en zor yanı ne? Domuzu, hem de böyle iri bir domuzu vurmak. Onu yaşadığı yerden çekip almak. Değil mi? İşin en zor yanını yaptık. Bundan sonrası ne? Bundan sonrası çalışmak, çalışmayana ekmek yok.

Sigarayı yere attı, çifteyi sırtına geçirip çatalı kökünden tutarak sürüklemeyi denedi. Düşündüğü kadar zor gelmedi bu Kenan'a. Böyle yavaş yavaş giderim, diye geçirdi içinden. Durup gideceği yönü kestirdi gözüne. Soğuktan, uykusuzluktan perişan olmuştu.

37.

Güneşin doğmasıyla birlikte orman nasılsa yine yaz aylarındaki gibi canlanıvermişti. Bir yerlerde yine uyanıp canlanan bir şeyler vardı demek ki. Seslerin yükselmesi için yaz ayları şart mıdır? Bahar ayları şart mıdır? Çalı diplerinden, ağaçların dalları arasından, topraktan hışırtılar yükseliyordu. Ezilen, topaklanan karın sesi geliyordu. Kırılan buz kılıçlarının. Sonra uzaklarda alınan solukların. Çatırdayan kemiklerin. Böğürtüler duyuluyordu. İnlemeler. Ama hiçbiri gözle görünmüyordu bunların. Ses gözle görülür mü? Orman buz tutmuş, kaskatı kesilip ak pak donup kalmıştı.

Bir ara, dönüp arkasına baktığı sırada, yaraladığı kurdu yeniden gördü. Hayvan on beş yirmi metre kadar geriden takip ediyordu onu. Öylesine, yine oyalanıyormuş gibi, Kenan'a hiç bakmadan güçlükle yürüyordu. Arada bir durup karın içine burnunu sürtüyor, sonra omuzundan akan kanı yalanır gibi yapıyordu. Burnunu kara sürdüğü zaman karı lekeleyen kanını anımsıyordu yeniden. O zaman da başını çevirip belirsiz bir yerlere bakarak acıyla inliyordu. Ama umudunu kesmiş değildi elbette. Cesaret. Cesaret. Umudun işe yarayabilmesi için cesaret gereklidir. Bu nedenle kurdun korkulacak yanı kalmamıştı artık.

Kenan onu fark edince durup bir süre izledi. O durunca kurt da durdu. Kenan hayvana acıyarak baktı. Sonra birden aydınlanmış gibi rahatladı, yüzüne bir merhamet ışığı geldi. Hep böyle olurdu. Hayvanlara bakar ve onları anlamaya çalışırdı. Ne demek istiyor? Sanki hayvanın özel bir amacı var. Bu düşünce çoğunlukla işe yarardı. Ya da Kenan inanırdı buna. Yok, artık domuzun peşinde değil, diye geçirdi içinden. Çiftesini sırtından indirdi, yavaş adımlarla kurda yaklaştı. Onun kendisine yaklaştığını fark edince, birden kaçmaya yeltendi hayvan. Ama sonra vazgeçti nedense. Yine dalgın, yaralı başını kara eğdi. Yine kan lekelerini görüp umutsuzca inledi. Kenan tüfeğini kurda doğrultmuş yürüyordu. İyice yaklaştı, canı sıkılmış gibiydi. Kurt başını kaldırdı baktı ona. Beyaz, is lekeleriyle dolu can sıkıcı bir rengi vardı. Ağzının içinden kan geliyordu. Ke-

nan iyice yakından bakınca üzüldü ona. Çok uzatmadı. Cesaretini kaybedeni kurtarmak gerekir. Bunu belki mağaralardaki çocuklar da biliyordur. Jandarmanın aradığı çocuklar. Jandarmalar uzunca bir süredir mağaralarda saklanan delikanlıları arıyordu. Kimisinin yaralı olduğunu söylüyorlardı. Kimisinin çoktan A. Dağları'na çekip gittiğini, bir daha askerin polisin onların ayak izlerine bile rastlayamayacağını. Ama öyleyse kötü. Yalnız ve yaralı bir kurt olmak ağır iştir. Başa çıkılmaz bir iştir.

Bir keresinde, küçüktü daha o zaman, babası arada kasabaya iner, köydeki işleri için gerekli şeyleri alır, bir arabaya yükleyip getirirdi. Çok sık olmazdı bu, ama olduğu zaman bir çeşit küçük bayram yaşanırdı. Kenan o zaman babasının erkenden uyandığını, tıraş olup temiz elbiseler giyindiğini görürdü. Bıyıklarını da tarardı. Aynaya uzun uzun bakarak. Saatini cebinden çıkarıp. Tespihini de yanına alarak. Sonra, bir kamyonetle geri döndüğü zaman, işte o zaman küçük bayram da başlamış olurdu. Bisküvi kuruları. Plastik bidonlar. Kumaş yığınları. Yem çuvalları. Kimyasal ilaçlar. Bakır teller. Un, buğday, pirinç paketleri. Deri kayışlar. Kürek sapları. Kenan bir keresinde. Çünkü o zaman ona öyle gelirdi ki, babasının bu yolculuğu olağanüstü bir yolculuktur. Adam bu dünyadan ayrılır, başka ve çok müthiş bir gezegene gider. Her şeyin yeni ve daha iyi olduğu bir gezegen. Bizim dünyamızda hiç bulunmayan nesnelerin, insanların gezegeni. Tozdan ve çamurdan, soğuktan ve sıcaktan arınmış. Bütün bunlar dünyamızda bulunamayacağına göre, mutlaka uzaya giderdi adam. O nedenle yıkanıp temizlenir, bıyıklarını tarar ve yola ancak ondan sonra çıkardı. İşte, bir keresinde, ben de seninle geleyim, diye tutturmuştu Kenan.

O gün, biraz da gezip dolaşacakları tutmuştu. Esnaf lokantasında yemek yemişler, tren istasyonuna uğramışlardı. Trenler. Trenler. Kenan tren vagonlarını, lokomotifi ve demir rayları ilk kez o zaman görmüştü. Lokomotif çelik kaslı yaman bir ejderhaya benziyordu. Raylar da kuşkusuz insan eliyle yapılmış olamazlardı. Dönmeye kalktıkları zaman Kenan kamyonetin arkasına binmek istedi. Peki ama yerinden hiç kalkmayacaksın, dediler. O da un çuvallarının arasında kendine bir yer buldu. Oturup gözlerinin önünden geçen bulutları, ağaçları, bitmek bilmez yolu izlemeye koyuldu. Sonra birden durdu kamyonet. Kenan dönüp arabanın ucuna bakınca büyük mavi, bir ayna gibi ışıl ışıl Ç. Gölü'nü gördü. Hep uzak-

tan gördüğü ya da görenlerden dinlediği Ç. Gölü'nün kenarında kamyonet durunca hemen indi, gidip suya elini soktu. Açık mavi kıpır kıpır suyun yüzeyinden ak ışıklar çarpıyordu gözüne. Sonsuz derinlik. Sonsuz derinlik. Gölü büyük, sıvı bir canavar zannetmiş olabilir miydi? Birkaç yıl sonra, cesaretli olabilmek için, kendi cesaretini bulabilmek için yeniden gelmiş, Ç. Gölü'ne tüm bedeni ile girmişti. Yoksa kuşkusuz, cesaretini kaybedeni kurtarmak gerekirdi. O zaman öğrenmişti bunları.

38.

Ama Ç. Gölü'ne girmek öyle kolay bir şey değildi. Soğuktu su. Ayrıca öyle çabuk, öyle ansızın derinleşiyordu ki, Kenan, ayakları yere basmadan yapamazdı. Sonsuz boşluk. Suyun bir sonu olmayabilir miydi? Bir rüyada görmüştü bunu. Rüyada suyun içine giriyordu. Ama suyu kavrayamıyordu. Kıyıları göremiyordu. O nedenle, rüyada girdiği suyun Ç. Gölü olduğunu söyleyemezdi. Zaten tanıdık bir yeri gördüğünü de söyleyemezdi. Ama su vardı. Koyu geri, dipsiz derin bir su. O sırada, iki değişik duygu yaşıyordu. Aklı suyun koyu balçık renginden ürküyordu. Akıl bunu yapabilirse eğer. Ama bedeni zevk içindeydi. Bedeninin her bir noktasından tat alıyordu. Parmaklarının ucundan, omuz başlarından ta ayakuçlarına kadar. Yalnızca bir yerinden değil her yerinden, uzun uzun boşalır gibi. Yine de, sürekli alçaldığı ve ayaklarını bir türlü yere basamadığı için kaygılanıyordu. O vakitler bu yeni bir bilgiydi Kenan için. Katı sevginin ve sonusuz boşalmanın kaygıyla birlikte gelmesi. Bedensel zevkin kâbusa dönüşmesi.

İşte Ç. Gölü de böyle yavaş, tedirgin içine almıştı onu. Sonunda, babası onun sudan korktuğunu düşünmüştü elbette. Düşününce de, ona cesaret kazandırmak istemişti. Onu korkularından kurtarmak. Bunun için de yaklaşıp birden suyun içine itmişti. Çırpınan çocuğu çekip aldıklarında organının kalktığını fark etmişlerdi. Korku. Korku. Günlerce babasının yüzüne bakamamıştı.

İki saattir, çatalı kökünden tutmuş domuzunu sürüklemeye çalışıyordu. Her adımda biraz daha ağırlaşıyordu hayvan. İnat ediyordu sanki. Olacak şey değil, diye geçirdi içinden. Olacak şey mi? Böyle bir yük tek başına taşınır mı? Yuh olsun bana. Yuh olsun benim kafama. Akılsız. Akılsız. Sende bir damla akıl olsa. Bir kıymık. Hem en iri, en güzel hayvanı vur. Hem de en büyük. Ve de güzel gözlü bir hayvanı, hiç acımadan. Hem de karanlığın içinde. Balçık çamur gibi bir karanlığın içinde. Göz gözü görmesin. Hiçbir kimse hiçbir şey işitmesin ve. Çifteni kaldırıp sen bu hayvanı güm diye vur. O da hiç mi hiç ayak diremesin hemen ölsün. Tamam öldüm,

desin. Ondan sonra taşımaya gücün yetmesin, hiç olacak şey mi? Senin canın mı yok? Canın varsa aklın mı yok? Hayvanı mundar mı edeceksin?

Güldü. Hayvan zaten mundar, dedi, bir daha güldü. Hayvan iki kere mundar olur mu? Belki domuz başka nedenlerden üç kere mundardır. Mundar oğlu mundardır. O zaman hiç öyle dememek lazım. Sen yine de hayvanı bozmayacaksın. Etini lime lime etmeyeceksin. Daha çok yolu var. O zamana kadar taze tutacaksın. Senin işin bu. Mesleğin bu. Ne derlerdi çocukken? Eline mesleğini alsın. İşte senin mesleğin bu. Domuzu bozmamak.

Gücü tükenmişti. Göğsündeki hırıltı yeniden yükselmiş, karnının üstündeki ağrı dayanılmaz bir hal almıştı. Ne olacaktı böyle? Ormanda ölüp kalacak mıydı? Bir çare bulmak gerekirdi, biraz dinlenmek gerekirdi. Durup çevresine bakındı. Biraz ilerde yeni bir açıklık başlıyordu. Orada dinlenir, sonrası inişti zaten, işi kolaya erdirmiş olurdu. Ama oraya kadar gitmek de kolay değildi. Çalı, engebe işini zorlaştırıyordu. Parmakları lime lime olmuş, çatalın köküne kan bulaşmıştı. Tökezleyince siniri bozuldu yine. Durup yere tükürdü. Kanlı bir tükürük çıktı ağzından. Karın üstüne eğildi, tükürüğüne baktı iyice. Ama aldırmadı. Kalkıp az ilerideki temiz yığından bir parça kar aldı, ağzını temizledi, sonra bir sigara yaktı.

Bir saatten beri kar yağıyordu. Ama öyle temiz, yumuşak, rüzgârsız yağıyordu ki, bu iyi, bundan bir şey olmaz, dedi Kenan kendi kendine. Yumuşak kar iyidir. Hava iyi, korkulacak bir şey yok demektir. Sigarasını bitirince gidip bir ağacın altına uzun uzun işedi. Sonra küçük bel çantasından bir parça ekmek çıkardı. Yanına yeşil peynir ile bir baş soğan koymuştu Zeynep. Peynirle soğanı içine koyabilmek için ekmeği açmak istedi, açamadı. Donmuş katı taş kesilmişti ekmek. Elleri de öyleydi, her yanı sıyrık içindeydi. Avucunun içi kanıyordu. Ekmeği yeniden çantanın içine koydu. Çakmağını çıkardı. Ateş yakmak. Ateş yakmak. Başka türlü kurtulamayacağız, dedi. Yüzüne yine o uyduruk deli gülümsemesi geldi yerleşti. Bunlar hiç, bunlar çocuk oyuncağı. Ateşsiz yola çıkmak m'olur, yürümek m'olur? Ateşi olmayanın derdi biter mi? Biter de soluklanır mı?

39.

Ama akşamki gibi öyle kolay, ilk baktığı yerde kuru dal bulamadı. Dallara, çalı diplerine bakayım diye hayvanından uzaklaşması gerekti. Yine de, sanırsın gözlerinden birini domuza vermiş. SUS BARBATUS'a vermiş gözünü. Vermiş de onu kendine görünmez kendirle bağlamış. Gözünün biriyle hayvana, biriyle de çalı diplerine baktı. Böylece, kendisi de biraz ikiye bölünür gibi oldu. Kenan. Kenan. Çat diye ortadan ikiye bölündü. Bir yarısı büyük dev koca bir manda gibi yerde yatan domuza bakıyordu. Öbürü de karlara bata çıka. Soğukta perişan ola ola. Ateş yakabilmek için dal aranıyordu. Sonunda, yok ben şimdi böyle yapmayayım. Yok böyle olmaz, diyerek geri döndü. Çatalını yeniden kavradı, bir eliyle atkısını boynuna çekti. Acıyordu burnu. Düşecek kuruyacak, çatır çatır toz olup gidecekti sanki. Damar damar çatlayıp yok olacaktı.

Hayvanı çekip bir solukta tepeye çıkarmayı öyle istiyordu ki. Ne olurdu yapabilseydi bunu? İçine, kollarına Allah'tan biraz güç geliverseydi ya. Bir kerecik. Soluk almadan, birkaç dakikada yapabilirdi bunu. Bir mucize olsaydı yapabilirdi. Ya da biraz dinlemiş olsaydı. Ama yapamadı. Soluğunu tutup çatalı tüm gücüyle kendine çekti. Boşuna. Kar iyice sağlama almıştı domuzu. Böyle giderse durup yerle bir olacaktı hayvan. Ne yapmak gerekir. Ne yapmak gerekir.

Bir dal parçasıyla hayvanın çevresine birikmiş karı küredi, sonra yeniden tüm gücüyle asıldı. O zaman hareket etti SUS BARBATUS. Ama çok az. O sırada bir de çatırdı duydu, çatalının kırıldığını anladı. Öfkeye kapıldı, eğilip domuzun üstüne tükürdü. Küçük, kanlı, kuru bir tükürük. Aceleyle temizledi, kar savruldu ayaklarının üzerine.

Ne yapıp edip ateş yakacağız, dedi kendi kendine. Dah çok geç değil. Belki ancak öğlen oldu. Gücü tümüyle tükenmişti, açlıktan başı dönüyor, gözlerinin önü uykuyla kararıyordu. Göğsü hırıldayıp duruyordu. Çevreye göz gezdirdi. Boş, kuru, yapraksız, soğuktan anası ağlamış donmuş, ayaza kesmiş bir orman. Tek bir kıpırtı yok. Tutup SUS BARBATUS'u en yakın ağacın altına çekmeye karar verdi.

Böylece, o ağaç inişe denk geldiği için, domuz zorluk çıkarmadı ona. Ağacın gövdesine yaslanıncaya dek kayar gibi indi. İyi, kardan da biraz korunuruz, dedi Kenan. Birden canlanmış gibi, elinde hançeri, yakın ağaçlardan dallar kırıp kesmeye başladı. Kuru, ıslak demeden ne bulduysa koparıp domuzunun yanına getirdi. Sonra çakmağını yeniden çıkardı. Yanmaya en hazır ince dallara tutmaya başladı. Elleri katılaşmış, buz kemik, eğilmez bükülmez yabaya benzemişti. Yaba. Yaba. Gözü parladı. Burnundan çıkan tıslamalarla bir süre güldü. Öfkeyle, gözü parlayıp ikiye bölünerek güldü ki, sanki birileri bu imadan bir şey anlayacak. Sen de anlamazsın, dedi. SUS BARBATUS. Sen de anlamazsın ama bak şimdi ne hallere düştük. Hem de neden sonra. Sonra gözünün parıltısı birden dondu. Yine ellerine baktı. Ellerinin birden morarıp çürümeye başlayacağını hayal etti. Parmaklarının ateşte kolayca odun gibi kararark çatır çatır yanıp kopacağını. Ama buna izin verecek değildi herhalde. Kimin parmağını gözden çıkarıyorsun? Kolay mı o kadar? Atkısını çıkarıp dalların altına koydu. Çakmağı yaklaştırıp ateşledi. Atkı birden alev alınca yüzü güldü Kenan'ın. Hemen, ansızın cana gelmiş gibi ince dallar buldu yeniden. Atkının üzerine bu ince dalları koydu. Bir dal önce kurur, sonra ateş alır. Kurumadan yanmak olmaz. Güzel laf.

Keyfi yerine gelir gibi oldu. Elini ateşe ne zaman uzatsa. Yalımın ucundan ne zaman böyle tatlı bir sıcaklık duysa. Parmaklarına, ayakuçlarına bir karınca yürüse. Yine öyle oldu. Ama sonra ne olduğunu bilemedi, ateşin başına kıvrılıp derin, kimsesiz, baygın bir uykuya daldı.

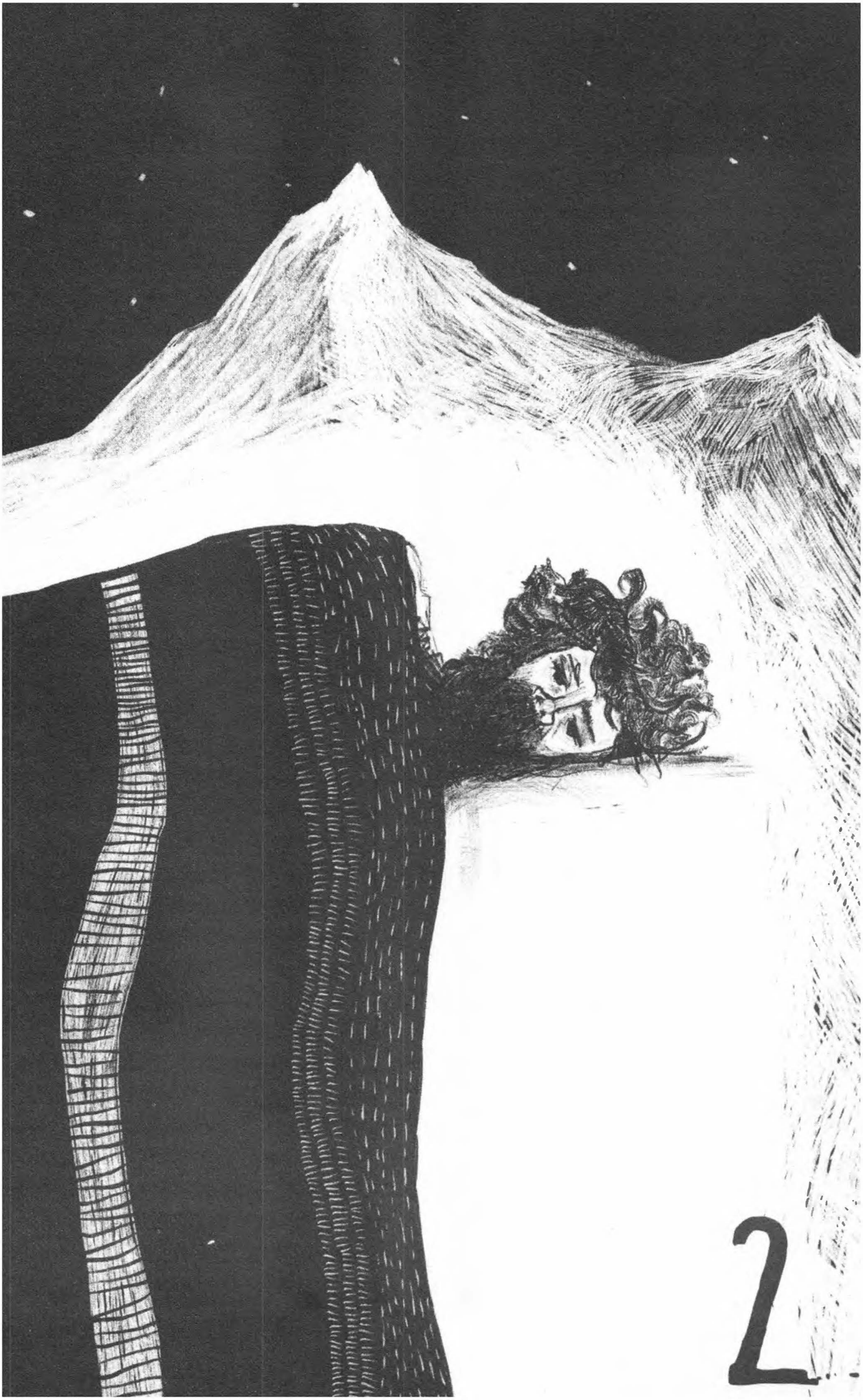
2

1.

Hava kararınca, geriye karın gümüş aydınlığından başka bir şey kalmamıştı. Gümüş soğuk bir aydınlık. Kar bir yerlerden kendine bir ışık bulup. Demir tozu gibi, toz tarlaları gibi dört bir yanı sarmıştı. Buhar çıkıyordu karın üstünden. Soğuk bir sis aydınlığı çıkıp tütüyordu. Sonra bu sis yükselip karanlığa karışıyor. Gökyüzünde tozlu koyu kızıl lekelere dönüşüyordu. Gökyüzünün buzu iyice yaklaşmıştı evlerin üstüne.

Kadir Ağa sobanın yanından kalktı, gidip pencereyi araladı önce, sonra camın buğusunu sildi. Canı sıkılmış gibi suratını buruşturdu, sonra arabanın ışıklarını gördü. Görünce dikkat kesildi: Asker çakı gibi indi arabadan, karlara bata çıka bahçeye girdi. Elinde bir fener vardı. Bahçeye girince yaktı feneri, doğrudan pencereye tuttu. Sanırsın ezbere biliyordu; evin penceresini, ağanın az önce gürül gürül yanan sobanın başından kalktığını. Kalkıp camın buğusunu sildiğini, hatta karanlıktan, sessizlikten, yolların amansız kapanmasından, elektriklerin amansız kesilip gitmiş olmasından canının fena halde sıkıldığını, bunların hepsini ezbere biliyor, böylece elindeki fenerin ışığını tüm bu can sıkıntısının üzerine tutuyordu.

Kadir Ağa onu görünce meraklandı, perdeyi kapatıp kapıyı açtı; arabanın gürültüsü doldu içeriye. –Komutanım seni çağırdı, dedi asker. –Hayırdır? Çocuk omuz silkti. Onlar konuşurken şoför de arabadan inmiş, bir eli kepinde, arabanın farının arkasında kara bir gölge olarak beklemeye başlamıştı. Kadir Ağa birden bir şeyleri ayrımsamış gibi toparlandı; sanki emir eri değil de komutanın kendisi gelmiş. Kamburunu çıkardı. –Gir içeri yahu, üşümüşsündür, dedi. Arkadaşına söyle o da gelsin. Motoru kapatsın gelsin. Çocuk şaşırdı, ifadesiz bir yüzle ağaya baktı bir süre. –Gerek yok, dedi sonra. Komutanım çağırdı, biz giremeyiz. –Peki, dedi Kadir Ağa. Önce ayakkabılarını arandı ama onları bulduğu sırada, ansızın doğruldu, eli ayağı birbirine dolandı. –Az bekle, dedi, içeri geçti. Paltosunu aradı. O sırada Atalay'ı gördü. Atalay babasının paltosunu tutuyordu elinde. –Baba, ne varmış, dedi. Kadir Ağa'nın yüzü asıldı

birden. –Sen burada mıydın, dedi kolunu uzatırken. –Buradayım ya baba, dedi Atalay, nerede olacağım. –Yok bir şey, dedi ağa. Olsa da sen ne anlarsın, deyyus. Atalay bozuldu, kıpkırmızı bir yüzle paltosunu giydirdi babasına. –Baba, dedi ama yarım kaldı sözü. Kadir Ağa ayakkabılarını geçirdi ayağına. Çizmeleri giyme. Çizmeleri giyme. Komutan bir keresinde onun gıcır gıcır çizmelerine bakmıştı uzun uzun. Gerçekten de gıcır gıcır çizmelerdi bunlar ki, adım attıkça pırıltılı sesler çıkarıyorlardı. Asker kapıda, belki bir adım daha yaklaşmış bekliyordu. –Geldim, dedi ağa. Şoför arabaya binip kapıyı kapattı. Fenerin ışığı bu kez onun yüzünü aydınlattı. Çocuk nedense gözlerinin üstüne kadar indirmişti kepini.

2.

Araba karla katılaşmış yolda çatırtılar çıkararak ilerlemeye başladı. Bir an için, yol donmuş, yolun anası ağlamış, diye geçirdi içinden ağa. Ellerini paltosunun ceplerine soktu. Ağzından çıkan buharın, arabanın içinde donduğunu, kar olup içeriye yağdığını görebiliyordu neredeyse. Birden, –Benzininiz var mı, diye sordu çocuk gibi. Çocuk gibi. Yine, arada sırada olurdu böyle. Bütün o azametini ansızın kaybeder, geniş beyaz yüzünden, görkemli pala bıyıklarından hiç beklenmeyecek laflar eder, sonra somurtarak dediğinden pişmanlık duyardı. Asker başını çevirip ağaya baktı ama bir şey demedi, sonra yavaşça cama döndü, buğuyu sildi, köyün karanlığını izlemeye koyuldu. İs kokusu geliyordu bir yerlerden. İs bacalardan karanlığın içine sızıyor, sonra yükseleceğine alçalıp karın üstünde dağılıyordu.

Karakola vardıkları zaman şoför inip çavuşun kapısını açtı, ağa da inince birden, ansızın efsunlanmış gibi ortadan kayboldu. Ağa ayağını basacak sağlam buz kalıplarını araya araya içeriye girdi. Girince nöbetçi askeri sobanın başında gördü. Odalardan birinde bir radyo vardı, cılız bir ses geliyordu içeriden. Kadının biri yaşlı, yorgun bir sesle çok eskilerden bir türküyü söylüyordu. Ama çok, çok can sıkıcı bir türküydü bu. Ağa içeriye girince önce paltosunun önünü açtı, sonra yeniden kapattı. Komutanın odasına doğru yürümeye başlayınca da aynı şey oldu; birden, aklına bir şey gelmiş gibi yavaşladı. Duvardaki bir çerçeveye baktı. Nöbet çizelgesi. Askerlerin durup dinlenmeden nöbet tuttuklarını düşündü. Sonra yeniden hızlandı, gidip komutanın kapısını çaldı. İçeriden ses gelmeyince açtı kapıyı. Komutan masanın başında oturmuş, koltuğunu yan çevirip ayak ayak üstüne atmış belki bir ay öncesinin gazetelerinden birini okuyordu. Kadir Ağa'yı görünce gazeteyi masanın üstüne bırakıp ayağa kalktı, gülümseyerek ona yaklaştı. O gülümseyince ağanın yüzüne birden renk geldi, ansızın, öyle çabuk değişti ki bu yüz; sanırsın bıyık uçları cana gelmekle tutup adamın omuzlarını kaldırdı. Ağa, az önce içinden geçirdiği şeyi yaptı; paltosunun

düğmelerini ancak komutanı görünce açtı. –Hoş geldin Kadir Bey, dedi komutan. –Hoşbulduk, dedi ağa kararsız bir gülümsemeyle, çok soğuk. Komutan önce anlamamış gibi durdu, sonra, adama yer gösterirken, –Tabii, dedi. Tabii. Kapının önüne kadar gitti, nöbetçi askere seslenerek çay istedi. Koridorda bir hareketlenme oldu. Radyonun sesi duyulmuyordu artık.

Çaylar gelince komutan da yerine oturdu, nöbetçi askere kapıyı kapatmasını söyledi. –Nasılsın, dedi sonra. Ağa, üşüyen ayaklarına bakıyordu bu sırada. –İyiyim, dedi, paltosunun cebinden küçük bir paket çıkardı. Kesme şeker vardı bu paketin içinde. Ama özel bir şekerdi bu. Adamlarımdan biri, derdi her çıkardıkça, Konya'dan getirdi bunu. O yüzden de, buralarda bulunmadığı için, gözü gibi bakardı şekerine. Ama bunu komutana söylemedi elbette. Bir ara uzattı, ister misin der gibi. Komutan eliyle dur işareti yaptı. Ağa paketi cebine koyduktan sonra birden aklına geldi. –Hayırdır, diye sordu. Komutanın yüzü önce asıldı, sonra hafifçe gevşedi. –Birini yakaladık, dedi.

3.

Kadir Ağa'nın yüzü aydınlandı, dudaklarında belli belirsiz bir kıpırdanma oldu. Önce sandalyeye yaslandı, sonra doğrulup çayından bir yudum aldı. O zaman, bütün hepsinden haberleri olacak demekti bu. Gidip teker teker saklandıkları delikten alınıp gelinecekti. –Allah sizden razı olsun komutan, dedi. Keyifli keyifli güldü. –Nasıl yakaladınız? Komutan donmuş gözlerle bir süre baktı ağaya. Böyle olurdu, arada bakışları bir yere sabitlenir. Işık görmüş küçük hayvanlar gibi takılıp kalır. Belki hiçbir şey düşünmez. Hiçbir şey düşünmez. Belki gözü, başı, bedeni kendiliğinden bir süre durmakla. Neden sonra açılıverirdi. Ama çoğunlukla çok uzamazdı bu hal. Komutan, içmediği zamanlarda pek suratsız oluyor. Böyle derlerdi. Adam kalkıp. Adı Bekir. Bekir kalkıp asker elbiselerini giyindiği zaman bir makineye dönüşürdü. Birden, tüm o akşamı, içkiyi, içkinin verdiği yumuşaklığı, rahatlığı uzakta bırakır. Apansız bambaşka biri olurdu. Kadir Ağa komutanın öyle çay keyfiyle tutup da kendisine olup bitenleri anlatmayacağını anlayınca pıstı yine. Hafiften kamburunu çıkardı, çayını yerine koydu, sağ ayağını sol ayağının üstüne attı. –Çatışma çıktı, dedi komutan. –Nerede? –Neresini boşver. Çatışma çıktı ama çok ters bir yerde. Çok ters. Böyle sivri sivri kayalıklar. Bir de ağaçlar nasıl olmuşsa. O kart ağaçlar kayalıkların içinden fışkırmış. Neyse, üç kişilerdi, birini aldık geldik. İşte adamı aldık geldik yine de. –Geldiniz ya, dedi Kadir ağa. Allah'a şükür geldiniz ya. Peki beni niye çağırdınız?

Bekir komutan yine bir süre durup ağanın yüzüne baktı. Sonra kalkıp kapıya doğru birkaç adım attı. Durup ayakta bir şeyler düşündü. O kadar çok şey vardı ki düşünecek. Herkes, herkes gözünün önünden geçiyordu sanki. Çevrede kim varsa, böyle zamanlarda, Bekir komutan durup düşündüğü zaman, gelip gözünün önünden geçiyordu. Bir gördüğünü bir daha unutmaz, birinin ağzından çıkan bir lafı belleğine kazırdı da. Nice sonra, yeri geldiği zaman ona anımsatırdı bunu. Hatırladın mı bunu? Hatırlamıyorum komutanım. Çok hoşuna giderdi bu. Hatırlamıyorum komutanım.

Komutanım. Köylü kadınların, birer asker gibi kendisine "komutanım" diye seslenmesi. Kulağına öyle iyi gelirdi ki. Kendisini yalnızca emrindeki askerlerin değil, çevredeki ağaçların da komutanı gibi hissetmesine yarardı.

Ama kapıyı açmaktan vazgeçti. Gelip yeniden yerine oturdu. Sigarası masanın üzerinde duruyordu. Uzanıp aldı, çakmağını çaktığı sırada, –Ne yazık ki adam konuşamıyor Kadir Bey, dedi. Yaralı. –Olsun, hep yaralı olacak değil ya, iyileşir elbette. Sonra, birden aklı başına gelmiş gibi somurttu ağa, arkasına yaslandı. Çıkarıp bir sigara da kendisi yaktı. –Ölecek mi yani? –Bilmiyorum, dedi komutan. Konuşamadığı için pek işimize yaramayacak. Çocuğu ben tanıyamadım, sana göstereceğim. Önce kim olduğunu bulmak lazım. Sonra da iyileştirmek.

Sigarasını söndürdü, ayağa kalktı. O kalkınca Kadir Ağa da onun gibi yaptı, önce, ne kadarını içtiğini görmek ister gibi baktı elindeki sigaraya, sonra kül tablasına bastırdı, Bekir komutanın peşinden gitti.

4.

Koridora çıktılar, nöbetçi asker komutanı görünce uyanır gibi oldu, sobanın yanından bir adım geri çekilerek selam verdi. Çelik kokusu aldı Kadir Ağa. Çelik, demir kokuyordu içerisi. Yağlanıp temizlenmiş silahın kokusu, demir tozu böyle havada asılı kalmış gibiydi. Çaput. Çaput. İsli bir hava vardı içeride. Sobanın da demiri tütüyordu. Sonra bir başka yere girdiler. Karanlık bir ince uzun aralıktan daha geçtiler. Bunun sonunda aşağıya inen basamaklar vardı, loş, çoktan ölüp gitmiş bir ışıkla aydınlanıyordu basamaklar. İnince, demirden bir kapı çıktı karşılarına. Kapının başında da yine bir asker duruyordu. Çocuk komutanı görünce telaşlandı, tekmil vermeye kalktı. Ama komutan hiç, neredeyse hiç dinlemedi onu. Kapıyı açtı, odanın ışıklarını yaktı.

Havasız, leş, leş gibi kokan berbat bir odaydı. Kadir Ağa önce elini ağzına götürdü, öğürecek oldu. Komutanın istifini bozmadığını görünce vazgeçti, ellerini kıçında birleştirerek yerdeki sedyede yatan yaralı delikanlıya bakmaya koyuldu. Çocuk kendinde değildi. Ya da uyuyordu. Uyuyordu. Ama koluyla gözlerini kapatmış, çenesi acı içinde kasılmıştı. Korkunç, zayıf sarı ışıkta görebildiği kadarıyla çocuk arada bir titriyor, sonra inleyerek kendine geliyordu. Ama uykuda. Uykuda yapıyordu bunu da.

Komutan bir süre ayakta yaralıyı izledi, neden sonra eğilip çocuğun kolunu yüzünden kaldırdı. O zaman yine öğürecek gibi oldu ağa. –Ne olmuş buna böyle, dedi. –Yüzünü çarpmış, dedi komutan. –Yani yüzünden mi vurulmuş? Komutan dönüp Kadir Ağa'ya baktı, yine hissiz, kısa bir süre sustu. –Yüzünden vurulsa ölürdü şimdiye kadar Kadir Bey, dedi. Kadir Ağa birden utanır gibi oldu, ellerini önünde birleştirdi. –Haklısın komutan, dedi. Sonra eğilip çocuğun yüzüne baktı. Öyle, eğilmiş halde, uzun uzun izledi. Gözlerini kısarak baktı yaralıya. O bakarken, kuşkusuz. Kuşkusuz Bekir komutan da Kadir Ağa'ya bakıyordu. Ama sonra onu çocuğu incelesin diye orada bırakıp kapıdaki nöbetçinin yanına gitti. –Yukarıdaki pencereyi aç, dedi. İçerisi havalansın biraz. Elektrik sobasını da getir.

Bir de battaniye. –Emredersiniz komutanım, diye bağırdı asker. Bağırdıktan sonra da hızla basamakları çıkmaya başladı.

Kadir Ağa nice sonra yüzüne hafif bir aydınlanma gelmekle usul usul doğruldu. Köylülerden biriydi de, daha çocukken gitmişti buralardan. Kimlerden olduğunu çıkaramadı ama bir kez, bir yıl kadar önce de sanki görmüştü onu. Orhan'ın yanında görmüştü. Sıska, kapkara bir çocuktu. Şimdi olduğu gibi. Şimdi olduğu gibi o zaman da "neredeyse ölecek" diye düşünmüştü. Bu nasıl olur, bunun, Orhan'ın arkadaşı olduğu şimdi bu komutana nasıl söylenir? Ama söylemek lazım. Söylemesen de olmaz, diye geçirdi içinden. Doğruldu, rahat görünmek ister gibiydi. Paltosunun kanadını bir yana attı, ceketinin cebinden iri taneli tespihini çıkardı. İri taneli, böyle taşları cayır cayır yanan bir tespihti bu. Daha insanın eline gelir gelmez şıkırdamaya başlıyordu. Komutana döndü. –Ben bunu tanıdım. Tanıdım ya, adını çıkaramadım, dedi. Valla, çıkaramadım bir türlü. –Nereden tanıdın, dedi komutan. –Yani buralı ama, dedi ağa tespihine bakarak. Herhalde, bir sene kadar olmuştur, Orhan'ın yanında gördüm ben bunu.

5.

Çocuk sedyenin üstünde kıpırdanır gibi oldu. Zayıf. Zayıf, kırıldı kırılacak bir ses çıktı ağzından ama böyle kuş sesi gibi. Ta A. Dağı'nın kayalıklarından doğru kırmızı kırmızı havalanıp da can havliyle. Göğün içine doğru mermi gibi yükselen kuş gibi. Ama onun kadar değil. Biraz kıpırdandı, sonra korkunç bir acı duymuş gibi çırpınarak. Titreyerek yeniden başını sedyeye koydu. İşte o zaman, kırılan burnunun içinden kopkoyu bir kan sızmaya başladı. Usulca sızan bu kan da. Havanın soğuğundan. Çocuğun sakallarının sıklığından. Bir de elbette kendi cansızlığından. Koyu ağır pekmez gibi burundan çıkar çıkmaz tüm hareketini yitirdi.

İyice zayıflamış, bir deri bir kemik kalmakla, belki o kemiklerini de istemez olmuş bir çocuktu bu. Koyu güçlü bir teni vardı. Yüzü bir yanıp bir donmakla katılaşmış, koyulmuş, kalıp gibi gelip burnunun üstüne oturmuştu. Ama yine de, bu güçlü derinin üstü de paralanmıştı. Kan. Kan yüzünden tanınmaz hale gelmişti. Sol koluyla gözlerini kapatmıştı. İnce uzun, güçsüz parmakları kulağına doğru sarkan buz damlaları gibiydi. Dökülüp kırılacaklar. Dökülüp kırılacaklardı. Yaralı bir çocuğun nerelerde saklandığını kim bilebilir? Gözünün önüne yaz mevsimi geliyordu sürekli. Bir kiraz ağacı örneğin. O zaman kiraz ağacı onun önünde birden yükseliyor. Yükselince yemişlerini de elbette. Kaçırıp gökyüzüne götürüyordu. Böyle olunca, oyunbaz bir kiraz ağacı çocuğa vız gelir. Ki onun zaten aradığı şeydir. Yükselip yukarılara çıkmak ister. Ağacın yukarıdaki dallarına. Evin çatısına. Yabapilirse, yerden birkaç metre yukarıda yürümek ister. Öteden beri. Kendini bildi bileli. Ama birkaç metre, daha fazla değil. Ufku biraz daha çok görebilmek için.

Ufku "daha çok" görebilir miyiz? O zaman, arkadaşlarının içinde ona bunun neye yarayacağını soranlar olmuştu. Gerçekten, düşlerimizin ya da düşlediklerimizin ne işimize yarayacağını bilir miyiz? Faruk. Faruk için bu sorulamaz. Çünkü "işe yarar" bir düş kurulamaz ve. O zaman zaten bir düş olmaktan çıkar. Sonunda,

kiraz ağacının kendisinden kaçırdığı dallara doğru yükselmek ister. Ayakları birden uzamış ya da ayaklarının ucunda yeni yeni kiraz gövdeleri peyda olmuş gibi. Sıçramaya kalkışır. Böylece acıyla inleyerek başını yeniden sedyeye bırakır.

Çocuk sıçrayıp inleyince Bekir komutan önce sevindi, sonra hayal kırıklığına uğramış gibi dönüp kapıya doğru yürüdü. Kadir Ağa da onu izlerken tespihini yeniden cebine koydu. Çıkacakları sırada bir yerlerden bir rüzgâr esti. Nöbetçi asker elinde bir elektrik sobası ve bir battaniyeyle gelmiş, sedyenin yanına geçmişti.

6.

Odaya geçtikleri zaman Bekir komutan yeniden birer çay söyledi, Kadir Ağa da yine sandalyeye oturdu. Bir huzursuzluk peyda olmuştu birden. Sanırsın komutan usul adımlarla yürüyüp yaklaştığı pencerenin önünden. Buğusunu sildiği -yeni bir bahçe görecekmiş gibi dikkatle- birden dönecek, dönünce de gözleri bir acayip belermiş olacak. Böylece Kadir Ağa'ya verip veriştirmeye başlayacaktı. Ne için? Öyleyse, kızıp suçlayacağı nesi vardı ki ağanın? Hiç. Yine de, kuşkusuz onun her şeyden haberi vardı. Kimin kim olduğunu herkesten iyi bilirdi. Boşuna, boşuna asker, hem de komutan yapmamışlardı onu. Kartal gözü gibi gözleri vardı. Arada bulutlanıp kararsa. Alnında kırışıklıklar çıkmakla sanki buralarda değilmiş gibi yüzü puslansa da. Bir yerlerde dolaşan, inip çıkan, kapıların arkasına sarkarak olup biteni gören, duyan bir kulağı daha vardı. Ne biri, birkaç kulağı daha vardı. Eğitilmiş, bilgi sahibi kulaklardı bunlar.

Ama öyle olmadı. Komutan pencereden dışarıyı izledi bir süre. Karanlığa dalıp gitti. Sonra, çocuk çaylarını getirince döndü, masasına oturup bir yudum aldı. Yüzünü koyu bir buhar yalayıp geçti. –Arabayla yola çıkamıyoruz, dedi, Ç. yolu da delik deşik. Sıkıyönetim pek işimize yaramadı. Güldü, çayından bir yudum daha aldıktan sonra yutkundu. –Bu çocuğa bakmamız lazım Kadir Bey. Senin imkânların var. Kasabaya atlı çıkaracaksın. Çocuğu götüremeyeceğimize göre doktoru alıp geleceğiz. Kadir Ağa somurttu. –Çıkarırız, dedi. Ama bu çocuğun bana kalırsa ameliyat olması lazım. Burada da bu iş biraz zor. Bence. –Olabilir. –Ne gerekiyorsa yanında getirsin. Oldu oldu, olmadı bakarız bir çaresine. Elbet öbürlerini de bulacağım. Bundan öğrenemediğimi evelallah ben başkalarından öğrenirim.

Kadir Ağa kalkmaya yeltenerek ellerini dizlerinin üstüne koydu. Komutan da ayaklandı onu görünce. El sıkıştıkları zaman ağaya bir haller oldu, omuzları yukarı kalktı, sırtı dikeldi, sol eliyle kepini düzeltti. –O zaman, dedi, o zaman ben en kısa zamanda... Yollar

da kötü. –Kötü, dedi komutan, kötü ya. Kar durmak bilmiyor. Biz, arabalardan birini aşağıda bıraktık. Bıraktık. Ne olur ne olmaz. Çıkaramadık işte yukarıya. Kadir Ağa, araba oralarda bir yerlerdeymiş gibi odanın kapısına baktı. –Selametle, dedi. –Selametle, dedi komutan. Sonra, birden anımsadı, –Bu çocuğun adını Orhan'dan öğren Kadir Bey, dedi. Ağa birden sarardı, ama sonra toparladı kendini. –O biraz zor, dedi. Ben bunu görmüştüm onun yanında. Ama o anarşist Orhan da yok ki ortalarda. Kayıp. Durdu. –Çocuklar rahatsız olmasın, ben yürürüm eve, dedi.

Kapının önüne çıkınca soğuk yüzünü yaktı. Paltosunun önünü ilikledi. Kepini gözlerinin önüne dek indirdi. Hava ağır koyu bir örtüyle donup kalmıştı. İnsanın hareket yeteneğini alıyordu elinden. Bir sigara yaktı, bahçeden çıktı, karanlığın içinde kayboldu gitti.

7.

Ormanın içinden yeni bir uğultu geldi. Ama bu karanlığın ortasında. Koyu zift gibi alıcı bu lacivert gecenin içinde. Hem de soğuk. Bir ormanın var olduğunu kim bilebilir. Ve kim iddia edebilir. Hemen ağanın kulağının dibinde, büyük bir hayvan yer değiştirir gibi oldu. Koca hayvan uykusunda yan dönerek ağaçları çatırtıyla yerle bir etti. Gökyüzünden çatırtılar yükseldi. Kadir Ağa birden aklına gelmiş gibi durdu. Bu çocuk o kızın kardeşi değil mi? Hani gitti de bir zaman gelmedi, değil mi? Hayır hayır, bir sene değil, daha çok oldu. Çocuk birden kayıplara karıştı. Sonra Orhan'ın yanında ilçede... Ama çocuktu daha, çocuk. Ne kadar değişmiş. Hem de bu işlere kalkışmış. Dur bakalım.

Önce ormandan yana, sonra başını kaldırıp gökyüzüne baktı. Yukarıda, karanlığın içinde nerden geldiği bilinmez bir zayıf ışık peyda olmuştu. Bunu bir zaman büyülenmiş gibi izledi, izlerken çıkarıp bir de sigara yaktı. Ama boğazı da bir buz mağarası gibiydi elbette. Yutkunmakta zorluk çektiğini anlayınca attı sigarasını. Ellerini paltosunun cebine soktu, eve inen hafif yokuşa bıraktı kendini.

İçeriye girince Atalay'ı orada, bıraktığı yerde buldu. Sobanın başında ayakta durmuş, çok önemli bir şey görmüş gibi boruya bakıyordu Atalay. Dertleşir gibi. Dertleşir gibi. Kış aylarında soba dertleşmek için birebirdir. Gövdenin içinden gürültü çıkar. Zaman böylece akıp gider. Atalay babasını görünce ellerini cebinden çıkardı. Birden yeğnileşmiş gibi sesini çınlatarak, –Hoş geldin baba, dedi. –Hoşbulduk, dedi Kadir Ağa. Paltosunu çıkarıp çiviye astı, sobanın başına geçip ellerini kıçında birleştirdi. Evde, çocukların yanında, yazın tarlada çalışmaya gelen işçilerin yanında sonra. Kadir Ağa birden herkesin gözüne daha bir büyük görünürdü. Kendisine de. Kendisine de öyle görünürdü ya. O nedenle göğsü usul usul kabarır. Omuzları birer yandan çıkıp kabarır. Ellerini kıçında birleştirmekle iyice heybetli bir hal alırdı. Ama yalnızca bedenine değil, sesine de bir hal olurdu. Daha yeni bir şeyler yemiş olurdu sanki. Tok. –Saat kaç, diye sordu. Atalay çok şaşırdı, saatine baktı.

–Saat dokuz ya baba, dedi. –Zahmet oldu, diye tersledi yine Kadir Ağa. Sonra bir zaman yine düşünceye daldı. Isınınca geçip sedire oturdu, tespihini çıkarıp çekmeye başladı. –Annemle Ece erken yattılar ya, dedi Atalay. Yattılar ama Ece uyumamıştır daha. Kadir Ağa duymamış gibi başını çevirip pencereden dışarıya baktı. –Gel otur şöyle, dedi. Deyince Atalay önce korktu, sonra ağır adımlarla gidip babasının yanına oturdu. Tüfeği soracak. Tüfeği soracak, diye geçiriyordu içinden. Sen misin o yarım akıllı Kenan'a güvenip de. Ama babası nereden bilecekti ki bunu? Babasının o sedef kakmalı çifteyi. O Atalay'ın öz be öz tüfeğini yıllardır görmüşlüğü mü vardı ki. Bu yaşa geldim ben. –İlçeye gideceksin, dedi Kadir Ağa. Atalay'ın yüzü kızardı, şaşkınlıkla hafifçe gülümsedi, ellerini dizlerinin üstüne koydu. –Giderim baba, dedi. Zaten ben de. Ben de epeydir bir yere çıkamadım ya. Burada kapanıp kaldım ya. Yeniden, dişleri ortaya çıkıyordu gülümsedikçe. Dişetleri görünerek. Yanaklarının ortasında halka halka kızarıklıklar belirmişti. –Sabah erkenden yola çıkarım hem de. –Ne sabahı ulan, dedi Kadir Ağa. Hemen çıkacaksın.

8.

Bunu duyunca Atalay yerinden kalkacak oldu, şöyle bir toparlandı. Bu kıyamette ilçeye gidilir miydi? Gidilse de dönülür müydü, ne yapacaktı karda? Kıyamet. Kıyamet var dışarıda. Allah sonunda karar vermiş. Benden bu kadar, diyerek karar vermiş. Sonra da oturup ant içmiş bir güzel. Bir zamanlar peygamberlere dediği gibi. Vallahi ben bu dünyayı mahvedeceğim. Böyle demiş, sonra da vermiş karı başımıza. Ama öyle kar gibi kar da değil bu. Bir başka şey. Daha yağarken. Daha havada çelikleşmiş. Demir kokusu salmış bir kar bu. Bu havada dışarıya, hele gece vakti çıkmak için insanın ya Kenan gibi yarım akıllı olması lazım. Ya tümden akılsız. –Baba, dedi, bu havada. Bu karanlıkta ben donup kalırım bir yerlerde vallahi. Hem de öyle bir donmak ki... Gülüp duruyordu bu arada. Ellerini dizlerine vurup duruyordu. Vallahi hem de... Hem de benden ne bir iz bulursunuz... –Konuşma, dedi ağa. Sana ben ağzına geleni söyle mi dedim şimdi? –Haşa. –O zaman sen de ne demeye ağzına geleni söyleyip duruyorsun? Senin bu dediklerin küfür. Gerçekten de öyle, bildiğin küfür. –Baba, olur mu öyle şey, haşa, diye gözlerini belerterek bakakaldı Atalay. Bir şey olmuş, diye geçirdi içinden.

Kadir Ağa kalkıp sobanın yanından geçti, içerideki odaya baktı. Kapıları bir bir kapatarak döndü. Sobanın borusundan bir yün çorap sarkıyordu. Çiçekli, uzun, kurudu kuruyacak bir çoraptı bu.

Dönünce yine oturdu, korkmuş, canı sıkılmış Atalay'a baktı bir süre. –Şimdi bana bak, dedi. Çok mühim bir iş bu. Çok önemli. Ve de devlet millet meselesi. Ama senin ağzın kötüdür; ağzında da bakla ıslanmaz. O yüzden sana söylediğimi yap, bana da bir şey sorma. Sorana da bir şey bilmediğini söyle. Anladın mı? –Anladım baba. –Güzel. Atı al, aşağıdaki yola kadar indir, çok yorulmadıkça ata binmezsin. Tamam mı? –Tamam baba. –İlçeye gideceksin. Doktor Servet var ya. Onu bulacaksın. Gece kaçta varırsan var; haber vereceksin. Sabaha hazırlansın. Aleti, işte nesi varsa yanına alsın. Bunu iyi belle. Ameliyatlık yani, ilacı tozu püsürü eksik olmasın. Yarın sabah da gün ışır ışımaz yola çıkar dönersiniz. Bir şey sora-

cak olursa, ben bilmem, babamın emridir diyeceksin. –Diyeceğim baba, dedi Atalay. Aklına yatmış gibiydi. Bir yandan da, öyle durup dururken, babası ciddi bir meseleyi ona teslim etti ya. İçi içine sığmıyordu. Ama ölmezse. Soğuktan donup da yollarda kalmazsa. O zaman başka. O zaman zaten ancak yazın bulurlardı Atalay'ı, yanında atın ölüsü. Buz. Buz kesmiş olarak.

Kalkıp ne yapacağını bilmez bir halde odanın içinde bir sağa bir sola yürüdü. Ayaklarına baktı. Üstünü başını gözden geçirdi. Sonra, birden aklına gelmiş gibi babasına döndü. –Baba, dedi, çıkmadan bir şeyler yiyeyim ben. Değil mi? Yolda sanmam acıkayım ama. Annem köfte yapmıştı. –Ye tabii, dedi Kadir Ağa. Keyfi yerine gelmişti. Atalay geçip içeriden bir yufka aldı. Un kokusu geldi burnuna. Yufka taze toprak gibi gevrek açıldı elinde. Atalay soğumuş köfteleri yufkasına sardı, büyük ısırıklarla yemeye başladı.

9.

Havada yine bağırdı bağıracak bir şeyler vardı. Durup durup. İçinde ne varsa bir bir söylemek istiyordu hava. Ama sonra vazgeçiyor, karşısında mecalsiz, böyle sus pus insanları gördükçe merhamete geliyordu. Karanlığın içinde. Belki pek derinlerde böğüren, inleyip inleyip rahatlayan bir şeyler vardı. Buz yollarını kurtlar ele geçirmişti. Çakallar oyuklarda saklanmıştı. Yaban domuzları da bir yerlerde saklanmakla kendilerine ait zamanın gelmesini bekliyorlardı. Bunların her biri için mevsimlerin bir anlamı olur. Mevsimler, bunlar için dışarıda değil, kendi içlerinde doğar. O zaman, kendi içleri emir verdiğinde. Çıkıp kendileri için gerekli yerlere giderler.

Atalay, zamanla ilgili hiçbir şey düşünmezdi. Hemen hemen hiçbir şey. Arada artık yaşının epey ilerlediğini düşünürdü. Bir zamanlar ne küçük olduğunu. Sözgelimi babasının annesinin yüzüne neden hiç bakmadığını. Ya da baktığı zaman orada hiçbir şey görmüyormuş gibi bulutlu gözlerle. Ama gerçekten de bulutlu gözlerdi bunlar. Önüne bir sis perdesi inmiş gözler. O zaman buna neden bir anlam veremediğini düşünürdü. Gerçi bu yaşlarında da bunu anlayabildiğini söylemezdi. Kadın gittikçe zayıflardı. Annesinin, örneğin, iştahlı olduğunu görmemişti hiç. Kadın yemeği hazırlar. Belki ona o zaman Ece biraz yardım ederdi. Sonra bir şeylerle oyalanır, sonunda sofraya bir kıyısından yanaşarak. Karnında hiç mi hiç yer yokmuş gibi sabırla. Bazen kendi elleriyle yaptığı yemeği de beğenmezdi. Ama bunlar çocukluk zamanlarıydı. Çocuk dünyayı anlayamaz. Böyle düşünüyordu artık.

Bir keresinde. Bir kurban bayramı, kesilen hayvanlara acımıştı. Dedesi vardı o zaman. Böyle palabıyıklı, büyük, kolları uzun bir adamdı dedesi. Gerçekten uzun, neredeyse yerlere deyecek elleri vardı. Bu dede, kuzulardan birinin kesildiğini görünce ağlayan Atalay'a, "Onun da görevi o," demişti. Kuzunun görevi insana nimet olmaktır. O zaman, bu aklına yatmıştı Atalay'ın. Öyleyse, diye düşünmüştü. Sırf hareket ediyor diye, onun da bizim gibi duyguları olduğunu. Ya da acılar çekebildiğini düşünmemek lazım. Demek

ki, kuzu acı çekmeyi ister. Hatta bu onun görevi olduğu için, acı çekme konusunda onun hatta biraz istekli olduğunu bile düşünmek gerekir.

Ama zaman geçtikçe bütün bunların pek anlamsız şeyler olduğunu düşünmeye başlamıştı Atalay. Annesine acımayı bırakalı çok olmuştu. Yaşam herkes için bir şeyler düşünmüş; bir şeyler yapmak istemeyenin bir an önce öbür dünyaya gitmesi gerekir. Bu dünya boş boş oturmak için yeterince doludur. Tıka basa. Hatta belki Atalay'ın kendisi için bile geçerlidir bu. Kendim için bile geçerlidir. Ama sonunda bir şeyler yapmak için de cesaret gerekir. Bir şeyler yapmak. Ne de boş laf. Yapılmamış bir şey mi var. Misal babamın yerine geçsem ne değişir? Bunca varım mülküm olsa. Ç.'nin sultanı olsam? A. Dağları benimle anılır olsa ne olacak? Eninde sonunda, kalkıp gideceğin yer belli. Ama cesaret de lazım. İnsan kendi kendine ölemez. Bile isteye. O da büyük meziyet.

10.

Böyle düşüncelere daldığı zaman aklından türlü şeyler geçmekle. Evin içinde dolanır durur. Sonunda sürüyle iş yapmış da yorgun düşmüş gibi sedirlerden birine otururdu. Kan ter içinde. Canı sıkılmış, fena halde bunalmış gibi görünürdü. Yine de, tasarılarını hiç mi hiç bırakmazdı elinden. Kazları çoğaltmak gerekir, diye geçirirdi içinden. Çoğaltmak ve tabii daha temiz olarak. Bir de bunlar aman bozulmasın. Bozulduktan sonra ne işe yarar? Ama bu tasarısından da hemen vazgeçerdi. Sonuçta, burada durulmayacak mıydı yine? Yarı yarıya ölmüş bu köyde. Ne demek yarı yarıya? Tümüyle ölmüş bitmiş. Tümüyle. Üstüne toprak bile atılmış. Hatta taşı bile oyulup kakılmış. Otu bitmez, sütü sağılmaz olmuş.

Bunları düşününce de, kolunun bacağının mecali iyice çekilip giderdi. Yine aynı şey olurdu; her gün yeniden, o gün yeni bir şeyler olacakmış gibi giyinip süslenmiş, paçalarındaki çamuru temizlemiş, tıraş olup hazırlanmış. Sonra da yine sedirlerden birine oturup kalmış bir Atalay. Her gün temizlenip yağlanan, sonra da yeniden duvara asılan, kılıfının içinde, kılıfının içindeki o çifte gibi.

Amcasıyla da, amca çocuklarıyla da arası pek iyi değildi Atalay'ın. Mustafa amcası; az aşağıda, köyün girişine yakın otururlardı bunlar. Mustafa amcası öğretmen olup gelmişti. Yaz ayları geldiğinde, bahçeye kim var kim yoksa toplardı. Aman bir edebiyat dersleri anlatırdı onlara. Orhan saz çalardı. Babasının çevresinde döner, arkadaşlarını da toplamışsa hele. Yapmadığı maskaralık kalmazdı. Kimselerden çekinmez, gelip geçen jandarma arabalarına alayla bakar, bahçedeki masanın üzerinde buzla fokurdayan rakının etkisiyle eğlenip konuşurlardı. Ne için, ne için onları o kadar anlamsız bulurdu Atalay? Neden acırdı onlara? Bazen babası öfkeyle pencereden bakar, aşağıda küçücük görünen eve dalıp giderdi. O zaman, Kadir Ağa lafını yutup da bir şey demediği zaman. Atalay amcasını gösterirdi. –Baba, derdi, demek ki okumakla da olmuyor bak. Vallahi billahi okumakla da olmuyor. –Okusa ne, okumasa ne, derdi o zaman Kadir Ağa. Ben okudum mu ha? Söyle bakalım ben

okudum mu? Atalay yutkunurdu. Şimdi birine, hem de babasına, hayır baba, okumadın sen demek doğru mu olurdu? –Okumadım. Hem de bizi zaten okutmadılar. Neden dersen, o zaman evde kırk nüfus vardı, çoğu küçük. Yani bu ne demek? Çok fazla iş var, yani işin başından aşkın demek. Nasıl okuyacaksın? Ama bu... Çenesiyle pencereyi, pencerenin ardındaki ışıklı yaz gününü, evin önünde patlamış ağaçları, yolu harap ederek geçip gitmekte olan öküzlerle ayakları çamurlu çobanları ve. Sonra birden alçalan toprağı, boşluğu, boşluğu. Sonunda da yolun altına kurulmuş derme çatma ahşap evi gösterirdi. –Ama bakma sen, ben bu okumuşları cebimden çıkarırım. –Çıkarırsın baba.

Kafasının içinde büyük bir boşluk vardı Atalay'ın. Bazen, birden her şeyi unuttuğu olurdu. Ama çok sürmezdi bu. Neden sonra tümünü birden anımsar. Anımsadığı zaman da. İçinde müthiş bir gürültü varmış gibi yüzünü buruşturarak. Kulaklarını kapatmak isterdi. Oysa içindeki gürültüyü kulaklarını kapatarak susturamazsın. Sonra, her bir şeyi anımsayınca. Gürültü de biraz çekilince gözüne bir pırıltı gelir. Sarı saçları kirpi gibi dikelmekle yüzündeki çiller belirginleşirdi. O zaman içinde ne kadar korku ya da bezginlik varsa hepsini unuturdu. Unutunca da her şey beklenirdi ondan.

11.

Yufkasını bitirdikten sonra sobanın yanında durdu, öyle ne yapacağını tam bilememiş gibi yine üstüne başına bakındı. –Tüfeği yanına almayı unutma, dedi Kadir Ağa. Atalay irkildi. Uykusu vardı sanki. O kadar bezgin görünüyordu ki. Hangi tüfek? –Çifte olmaz baba, dedi. –Çifteyi mi dedim, dedi ağa. Kalkıp içeriye geçecekti ki kapı açıldı. Emine, beyaz başörtüsünü toplayarak yanlarına geldi. Kadın, Atalay'ı öyle görünce korktu. –Uyandın ya ana, dedi Atalay. Ben de artık sabaha kadar uyursun diyordum. Niye uyandın ki? –Uyandım. Hemen uyandım, dedi Emine ana. Sana ne oluyor? –İlçede işim var, dedi Atalay. Hemen, hemen gidip geleceğim. Kadın bir an için oğlanın iyice delirdiğini düşündü, gözlerini belerterek baktı oğluna. –Delirdin mi, delirdin mi sen de, dedi. Herkes delirmiş ya. Sen de delirdin mi? Hiçbir yere gidemezsin bu havada.

Kadir Ağa içeriden getirdiği otomatik tüfeğini kılıfından çıkardı, mermileri sayıp şarjöre yerleştirdi, emniyeti kapatıp oğluna verdi. –Akıllı ol, dedi, benim başımı belaya sokma. Kurt murt yola inmez, sakın aptallık edip de kestirmeden gideyim falan deme. Sonra karısına döndü. –Sen de boşuna telaşlanma, bir şey olmaz, dedi. Köyde kimse yok, komutan da bize mühim bir iş verdi, hem de devlet meselesi.

Sonra birlikte dışarı çıktılar. Kadir Ağa feneri yakarak ahıra gitti, sonra doru atla çıkıp geldi. Gelince de gemi hemen Atalay'ın eline tutuşturdu. –Hadi bakalım, yolun açık olsun, dedi. Atalay böylece tüfeği sırtında, atın önüne düşmekle. Yol değil de havanın kendisi çatırdıyordu sanki. Giderim, buradan giderim, diye geçirdi içinden. Bir fener de onun elinde vardı. Gerçi, şimdi bu ışığı da hep açık tutmak olmazdı. Işık. Işık. Gece karanlığında ışıkla gezersen herkesin hedefi olursun ve vallahi, kimin nereden saldırdığını da anlayamazsın. Yola çıktıktan sonra. Belki arada bir açarım, diye düşündü.

Havanın soğuğu, temizliği birden içine dolmuştu. Ciğerlerini yakmıştı hava. Hem de öyle bir yakmıştı ki, birden gözlerinin

ıslandığını. Saçlarının da kirpi gibi dikeldiğini fark etti. İçine cin girmiş gibi oldu. Durup gökyüzüne baktı. Yıldız bile yok ya, dedi. Yıldız bile yok ama buz var. Buzdağı gelip oturmuş buraya. Çatır çatır oturup yerleşmiş.

12.

Katı koygun, keskin karanlık. Yukarıdan, bulutların yanından -bulut var mıdır, bulut, varsa da donmuş fillere, hem de donmuş karanlık fillere benzemektedir- çıtırtılar geliyordu insanın kulağına. Ama bunlar da ayak seslerine karışıyordu. Kar Atalay'ın, bir de doru atın ayağının altında durup durup gevrek patlıyordu. O zaman öyle korkunç oluyordu ki. Atalay'ın, Ç. Gölü'nün buzları geldi aklına. Gerçi başına gelmemişti ya. Allah korusun. O zaman anlatırlardı. Dedesi anlatırdı daha çok. Dedesi o kadar çok şey bilirdi ki, tüm o yaşlı başlı analar, dedelerle birlikte çoluk çocuk gözlerini açar, hayretler içinde dinlerlerdi onu. O da eski zaman peygamberleri gibi gerine gerine anlatır. Sonunda mutlaka kendisini de iyice bambaşka bir mucize gibi göstererek bitirirdi.

Gözünün önüne geliyordu Atalay'ın. Ç. Gölü buz altında. Buz. Göl öyle bir donmuş ki, donmakla kalmayıp kabararak bir buz dağına dönüşmüş. Bir kıyıdan öbürüne bir buz köprüsü oluşmuş diyelim. Sonra ne yapsınlar, bu köprünün üstünden geçmeleri gerekir. Köprü olur da insan o köprünün üstünden geçmez mi? Ama öyle yayan değil, yayan değil. At arabalarıyla. Hem de kızaklı arabalar bunlar. Evet, bu kızaklı arabalardan biri, bir senesi, diye anlatırdı dedesi. Bu Ç. Gölü'nün üstünden geçiyordu. Ve ben de bu arabanın bir yolcusuydum. Ne işin vardı diyeceksen, işte bir yolcuydum ben de. K.'den dönüyordum, çünkü çok önemli bir işim vardı orada. Çok önemliydi. K.'nin belediye başkanı ile. Allah rahmet eylesin, çok efendi ve yarayışlı bir adamdı. Gencecik bir adamdı, vurdular sonra. Neyse, bu adamın da bana itimadı büyüktü. Arada haberci gönderip beni makamına çağırtarak misafir ederdi. Hem de, K.'de o kadar tanıdığımız, hısım akrabamız olduğu halde bunlarda kalmama izin vermez, beni belediyenin misafirhanesinde ağırlardı. İşte atın arkasında kayan arabada ne işin vardı derseniz aslı bu. Adam arabacıyı çağırmıştı. Efendiyi köyüne götüreceksin, demişti. Arabacı da yerlere kadar eğilerek. Saygısından. Hem başkanı hem de beni selamlamıştı.

Bunları dinledikte göğsü kabarırdı Atalay'ın. Dedesinin yerine kendisini koyar. İşte hayatta bir tek böyle bir adam, bir dede olabilirse. Ancak o zaman bunun bir işe yarayacağını düşünürdü. Ama tabii, nerde o günler... Bu gibi adamlar eskidendi. Hiçbir şeyden, hiçbir kimseden korkmayan. Yılmayan ve çalışkan adamlar. Yine dedesi gibi, onun gibi. Bir keresinde, o zaman müthiş bir kıtlık başlamış. Yiyecek bir zerre bulamadıkları vakitlermiş. Dedesi koluna bir sepet takmış. Ama bildiğin sepet, öyle büyük bir şey değil yani. Bununla dağlara çıkıp. Böğürtlen zamanıymış. Hatta bu böğürtlenlerin mor kokuları bile geliyormuş oralardan. Sepeti böğürtlenle doldurmuş. Sonra ver elini K. Bu demek ki iki gün kolunda sepetle yürümüş. Böğürtlenleri satmak için.

Sonra arabaya bindik, şehrin içinde de yine her yer donmuştu. Yine yer gök donmuştu. Nefes aldırmıyordu insana. Bindik. Kızak gıcırtılar çıkararak kalktı, atlar burunlarından eski şimendiferler gibi buhar püskürterek öfkeyle yola koyuldu. Adam da bir heybetli adamdı. Palabıyıklı biriydi. Arabanın üstünde oturmaktan yüzü kıpkırmızı böyle demir gibi olup kalınlaşmıştı. Yüzü öyleydi ki, bana mısın demez, hiçbir yanından çizik almazdı. Kırbacı salladıkça, bu kırbacın yangısından atların sırtındaki buz çatlıyordu. Hem de çatlayıp eriyordu. Böylece kar süpürerek, buz tutmuş yolları çatlatarak biz şehirden çıktık. Tuz öğütür gibi ha. Tuz öğütür gibi.

Atalay gülümsedi. Tuz öğütme lafı birden öyle hoşuna gitti ki. Bunu birkaç kez tekrarladı: Tuz öğütür gibi.

13.

Göle yaklaştığımız zaman atlar yavaş yavaş huysuzlanmaya başladı. Ama gerçekten güzel atlardı bunlar. Belleri incecikti ve kızıl derilerinin atında kasları çelik gibi. Çelikten örme makineler gibi hareket ederdi. Böyle açılır kapanır, uzar kısalırdı. Kar savuruyordu ama kar da bu ateş atlarının yanında neydi ki. Şimendifer. Şimendifer gibi kızgın, gittikçe böğürerek ve harlanarak koşuyorlardı.

Ama işte bunlar böyle, içinde fazla ateş olduğu için. Ateş de elbette onları her adımda, hele koştukları ve köz oldukları sırada daha akıllı kıldığı için. Göle yaklaştığımızı sezdikleri zaman huysuzlanır oldular. Huysuzlanmak değildi belki de, diyelim ki eski kötü anıların belli belirsiz görüntüleriydi. Bunu görünce, kuşkusuz buz dağının altındaki suyu sezmişlerdi. Gerçi arabacı böyle nazlara pabuç bırakacak biri değildi. Onlar ikirciklenince adam kırbacı daha bir acımasızca indirdi sırtlarına.

Sonra donup kabarmış Ç. Gölü'nün üstüne çıktık. Kızak öyle bir şenlendi ki, gıcırtıyı kesti. İyi bir kızağı ancak gerçek buzun üstünde süreceksin. Biz böylece gölün üstünde gittikçe hızlanarak kaymaya başladık. Başlayınca atlar da bir süre sonra kendilerini güvende mi hissetmeye başladılar, neyse. Onlar da korkularını üzerlerinden atar gibi oldular.

Ç. Gölü o sene bir tuhaf donmuş ve kabarmıştı. Sanki donmadan önce köpürmeye başlayarak yükselmiş, böyle iki kıyı arasında bir tepe gibi kalakalmıştı. Belki de içinden, tam ortasından bir volkan yükselmeye başlamıştı. Bu kuşkusuz, eğer öyleyse, yepyeni bir volkandı yani. Güz aylarını usul usul kaynamakla geçirmişti. Ama kar yağınca, işte böyle ansızın cehennem soğukları bastırınca koca göl bir tepeye dönüşüvermişti.

Yukarıya çıkınca araba birden bir tuhaf sallanmaya başladı. Palabıyıklı sürücüye baktım. Adam hiç renk vermedi.

Gerilerden, Atalay'ın artık iyice uzaklaştığı köyün tarafından bir el tüfek sesi işitildi. Sesi duyunca fenerini söndürüp durdu Atalay.

Ürkmesin diye de atın boynuna sarıldı. Doru at ürkmedi ama. Durdukları zaman önce bir adım attı. Bekleyip katılaşmış kar kütürtüyle yarıldı. Atalay tüfeği sırtından indirip atı siper alarak sesin geldiği tarafa dikkat kesildi bir süre. Ama ses yinelenmedi. Jandarmalar, diye geçirdi içinden. Jandarmalar uyarı atışı yapıyor. Yine de, tüfek elinde bir süre daha beledi. Neden sonra, tipi başlıyordu artık. Yürüyelim, dedi, atı geminden çekerek inmeye devam etti. Az bir mesafe kalmıştı yola çıkmak için. Ondan sonrası kolay, diye düşünüyordu.

Sonra devam ederdi dedesi: Adam hiç renk vermedi, hiç korkmadı, sanki bu işten, bu güzün harlanan volkandan haberi vardı da. Buraya da zaten bunun için çıkmıştı. Arabayı da bunun için getirmişti ve. Böylece buza da, buzun içinden çıkacak kora da meydan okumak istemişti. Neyse. İşte bu adam, araba yavaşlayınca tutup atları arabaya bağlayan koşmaları çözdü. Böylece biz arabanın içinde önce biraz yerimizde saydık. Sonra da yavaşça. Çok yavaş ama. Geriye, geldiğimiz yöne doğru inmeye başladık. Ben bir an için, neye uğradığımı şaşırmışım. Hem şaşırmış hem de biri bana tuhaf bir oyun etmiş, beni efsunlamış gibi gözlerim açık. Gökyüzüne, her yanımızı saran katı ak buz dağlarına bakakaldım. İkimizden de tek bir ses çıkmamıştı. Hatta şaşıp kaldıkları için o ele avuca sığmaz, o yağsız çelik atlardan da bir zaman ses çıkmamakla. Biz yavaşça çıktığımız tepeyi inerken dünya o sırada donmakla kalmayıp tüm canlılığını yitirmişti. Ben o zaman zannediyordum ki bu, dünyanın sonudur. Dünya o dakika itibariyle bitmiş tükenmiş ve de artık sonu gelmiştir. Hem de İsrafil'in görünmesi yakındır.

14.

O yıllarda, Atalay bu olayı dedesinden dinlediği zamanlarda yani, o yavaşlamış, neredeyse ölmüş mahvolmuş dünya gözünde öyle büyülü bir hal alırdı ki, geceleri gözlerini kapattığı zaman kar. Yığınla kar gözkapaklarının üstünde birikirdi. Kardan, buzun acımasız soğukluğundan kıpırdayamaz hale gelirdi. Böylece, rüyaları bile tıpkı dedesinin anlattığı gibi ağır ağır yol almakla. Atlar usulca şahlanırdı.

Ç. Gölü'nü ele geçirmiş buz tabakası çatlamaya başlardı. Araba yavaş yavaş geriye çekilirdi. O çekildikçe tepedeki çatlak, zikzaklar çizerek genişlemeye başlar. Yarılan karpuzlar gibi katırtılar çıkarırdı. Ama bir buzun ağır ağır patlaması başka hiçbir şeye benzetilemezdi. Kuşkusuz. Kuşkusuz buz yalnızca kendi gibi çatlayıp yarılırdı. Büyük, görkemli bir şeyler kırılmaya başlardı. Başlayınca da gölün üstünden buz taneleri fışkırırdı. Buz parçalarıydı, yarılan yerlerden, sanki orası artık bir yanardağın öfkesidir. Yeraltında uyanan birinin üfleyişidir. Buradan bir kurtuluş elde etmiş gibi fırlayıp çıkar, unufak olmuş cam yuvaları bir bir içindekileri dışarıya atardı. Atalay bu görüntüyü uzun yıllar görmüştü işte. Sonra gölün kendisi kışa meydan okur gibi. Mavili yeşilli. Arabanın çekildiği çatlakların arasından sızar, yeniden, yaz aylarında ne kadarsa yeniden o kadar olmak isterdi.

Kızıl atlar da böylece işte o çatlakların arasında çaresiz kalakalmış olurlardı. Demek ki, diye mırıldanırdı. Ama rüya değil. Rüya değil. Böyle şeyler Ç. Gölü'nün üstünde kimbilir kaç defa olmuştu. Demek ki, diye mırıldanırdı uyur uyanık. Bu kızıl atların huysuzlanması da boşuna değilmiş. Gölün canlanıp böğürerek çatlaması onların tüm hareketini, tüm canlılığını alıp giderdi. Geri çekilmek ister çekilemezlerdi. Çatırtıların bir önlerinden, bir arkalarından gelmesi akıllarını başlarından alırdı. Sonra biri çaresizlikten nallarıyla buz tabakasını dövmeye başlar. Sonra öbürü de onu yinelemeye durur-du. Nallarıyla dövünür, o kalın, o görkemli, ancak kendisi istediği zaman patlayacak buz tabakasının öfkesini dindirmeye çalışırlardı.

Derken bu iki kızıl atın ortasından gökyüzüne doğru mavi, yeşil, ak köpüklü berrak bir su fışkırmaya başlardı. Ancak o zaman işte, sonunda atların sezgileri gerçek bir korkuya dönüşürdü. Sular fışkırınca. Buz yarıkları parçalanıp parçalanıp göl içeriden çıkmaya başlayınca. Böyle mavi, koyu yeşil, içinde sarı sarı uyuklayan balıklarıyla birlikte. Çıkıp da dört bir yanlarından gökyüzüne fışkırınca atlar da korkuyla gözlerini açmış, kapana kısıldıkları için şahlanarak gökyüzüne kaçmaya çalışırlardı. Gökyüzünü adımlayan atlar. Gökyüzünü. Gözleri kan çanağına dönüşmekle böğüren, damarları boyunlarında kabaran o güzel atlar. Çaresizlik içinde, çırpına çırpına. Ama usul usul Ç. Gölü'ne gömülürlerdi.

15.

Orman ayaza kesmişti. Tipi çil çil mermi gibi atıyordu ağaçların üzerine. Ağaç kalmışsa. Ağaç kalmışsa. Ağaçlardan yalnızca buz dalları kalmıştı geriye. Kırıldı kırılacak, cam kılıçları gibi mecalsiz dallardı bunlar. Bir daha hiç eskisi gibi olamayacaklardı. Kuşkusuz bir daha, bu kıştan sonra bir daha hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Kar hiç erimeyecek. Buz hiç çözülüp çatlayıp çekip gitmeyecekti. Artık ne yapılacaksa, işte bu buzlarla birlikte yapılacaktı. Ormanın içinde, yine de, arada bir kıpırdayan bir şeyler vardı. Soluk alan. Toprağın altına sıkışıp kalmış. O kaskatı, benzersiz koyu lacivert ve ak toprağın.

SUS BARBATUS, başka hayvanlara benzemezdi. Yaşamanın olduğu gibi, sözgelimi aşağıdaki ince, yaz kış kendisi değilse de belirtisi görülen suyun yanına gitmenin. Suyun gölgesindeki çamurun keyfini çıkarmanın ya da kök aranmanın olduğu gibi. Ölümün de bir tür ortak davranış olduğunu hissederdi. Dolayısıyla, öldüğünde "işte ölüyorum" değil, "işte ölüyor" diye düşünmenin daha doğru olacağını bilirdi. İşte ölüyor. Ama bu da onun tümüyle ölmediğinin ve tabii ölemeyeceğinin göstergesidir. Bu nedenle de SUS BARBATUS korkmaz. Belki geyikler gibi, kendisini değil de, bütünü korumakla görevlidir. Ama işte geyik de çok hata yapar. Dünyayı fazla dinlediği için. Ormanı çok fazla izlediği için hata yapar.

Akşama doğru Kenan iyice yorgun düşüp de, topladığı biraz çalı çırpıyla zayıf, söndü sönecek bir ateş yakıp da domuzunun başında uyuya kaldığı zaman. Henüz tipi başlamamıştı. Akşamın, ormanın bir yerlerinden belli belirsiz bir ışık geliyordu. Sanki ağaçlardan biri durup dururken ışımaya başlamıştı. Birden, buzdan değil de gümüşten bir ağaç olup. Bu gümüş de kendi kendine yeni bir yıldız gibi ışıyarak. Ormanın bir bölümü apaydınlık oluvermişti. Ne kar tozuyor ne de rüzgâr bir yerlerden gelip de dalları kırıyordu. Ama Kenan'ın horultusu duyuluyordu elbette. Yine, yüzünü arada bir asmakla göğsündeki ağrı gelip gidiyordu Kenan'ın. İyice uykuya dalıp gitmeden bir tatlı sıcaklık gelmişti üstüne. Gelince, belki rüya bile görmeye başladı ama. O zaman Zeynep'e seslenirmiş gibi

yaptı. –Kız, öldüm bak, dedi gülümseyerek. Vallahi de öldüm ama olsun. Kolay yerde öldüm, gelip buradan hop diye alırlar beni hem de. Hemen. Hemen bulurlar. Bulmayıp da ne yapacaklar. Hem beni hem de domuzumu burada kurtlara kuşlara yem mi edecekler? Söyle bakalım, yem mi edecekler?

Sonra biraz durmakla Zeynep'in diyeceklerini bekledi. Zeynep ya ağladı, ya sancısından ne yapacağını bilemedi. Bu nedenle Kenan yine ağlar gibi oldu. Yüzü asıldı, canı sıkıldığı için başını iki yana salladı acıyla. Sonra da, yani Zeynep'in diyecekleri bitince. –Yok kız bak, dedi. Hem ne olacak? Hem ben ölsem ne olacak? Ne olur ki ben olmasam. Sana gel beni de hayvanı da buradan al, derim ama nerde o akıl sende? Akıl sende ne gezer kız? Sen buraya hemen koşa koşa gelirsin, beni alırsın da bu hayvanı bırakırsın burada. Neden dersen, onu sen vurmadın da onun için. Hem de gece karanlığında. Hem de sesinden. Onu sesinden vurmadığın için de değerini bilemezsin. Vallahi bak. Bana kalırsa ben bu hayvanla artık arkadaş oldum. Yoldaş oldum hem de. Ha, elbette haşa etini yemem. Çünkü mundar. Bu hayvanı yemek bize yasak ve de günah edildiğine göre, yapacak bir şey yok. Ama, yemeyeceksin demiş de, uzaktan da bakmayacaksın ve yoldaşlık da etmeyeceksin dememiş ya. Ona da yasak yok ya. Neyse, işte sen gece karanlığında vurmadın. Hem de bu hayvanın bize ne kadar para kazandıracağını da bilmedin. Ben anlattım da sen inanmadın. Varsın olsun. Sen de o zaman gelir. Burada beni bulur ve. Götürüp karın altına gömersin. Gerçi gömmesen de olur ya. Öyle açıkta bıraksan. O da olur.

Derken yavaş yavaş, gülümseyerek uykuya daldı Kenan. Sonunda ayaklarının karıncalandığını hissetti. Kolları bir yumuşamış bir gevşemişti ki. Ne yana istese o yana kıvrılacaklardı sanki.

O uyuyunca, ormanın işte o ışıldayan ağacı esneyip açıldı. Işık süzülüp Kenan'la SUS BARBATUS'un yattığı ağacın altına yayıldı. Sonra biri bir fener tutmuş gibi, domuzun üstünde bir parlak ışıltı belirdi. SUS BARBATUS'un kar altındaki, kar ve Kenan'ın biriktirip biriktirip örttüğü çalıların altındaki karnı hareketlendi. Soluk alıp verir gibi oldu. Yükselip alçaldı. Sonunda bu karnın içinden ikinci bir SUS BARBATUS çıktı. Işıktan, bir top beyaz gevşek pırıltıdan ibaret bir hayvandı bu. Çıkıp bir insan boyu kadar yükseldi, orada durdu. Süzülen, yerden birkaç metre yükseklikte asılı kalan bir hayalet oluverdi. Olunca da, ilkin eski günlerdeki gibi bir geğirti çıktı ağzından.

16.

Radyo ölüm haberleri veriyordu yine. Gülşen, elinde kanaviçeyle radyonun başına oturmuş, yüzünde endişe. Orhan. Orhan. Oğlunun aman haberlerde adı geçmesin, diye titreyerek bekliyordu. Ama haberler Van'dan geliyordu daha çok. Uzak değil, diye düşünüyordu. Orhan böyle şeylerden hiç söz etmemişti ona. Hele Van'dan, oradan da hiç mi hiç söz etmemişti. Ama eder miydi bakalım? Bir şey sorduğunda yersiz sarılır, annesinin sırtında elini şefkatle dolaştırır. Sonra da, beni hiç mi hiç merak etme anneciğim, derdi. Bana hiçbir şey olmayacak. O zaman babası, Mustafa, o da oralardaysa eğer. Sözgelimi, çoğu zaman yaptığı gibi yemek masasına oturmuş, defterlerinden birini açmış. Önünde sayfaları açık, yıpranmış, altı çizilmiş bir kitap, defterine notlar alıyorsa. Uykulu gözlerini kaldırıp bakar. Ne olacak yahu merak etme, derdi. Sonra birden neşelenmiş gibi ayağa kalkar, ana-oğulun yanına gelir. Kollarını açarak ikisine birden sarılmaya kalkışır. Sen yanmasan, ben yanmasam... diye yüksek sesle şiirler okumaya başlardı. Orhan, gülerdi keyifle. Ama Gülşen öfkeye kapılırdı. O zaman önce sen yan, kafasını karıştırma çocuğun, derdi.

Oğlunun adını duymayınca rahatladı, radyoyu kapatıp ayağa kalktı. Neden sonra, ayağa kalktığı sırada birden hüngür hüngür ağlamaya başladı. İşlemesi elinden düştü. Gülşen. Böyle zamanlarda bu ağlamakların nereden geldiğini bilmezdi. Haberleri dinlerken, komşulardan ya da akrabalardan biriyle konuşurken işittiği sözler sanırsın o sırada değil de. Sonradan gelirdi onun kulağına. O zaman da neredeyse; ayakta, mutfakta ya da yatakta. Ansızın gözlerinin önü kararır, ağlamaya başlardı.

Mustafa sedire uzanmış yatıyordu. Göğsünün üstünde Yakup Kadri'nin *Yaban*'ı duruyordu. Gözlüğü de elinden düşmek üzereydi. Gülşen önce gözlüğü alıp katladı, sonra kitabı masanın üzerine bıraktı. Bırakınca uyandı Mustafa. Önce nerede olduğunu bilmez gibi anlamsız baktı. Sonra gülümser gibi oldu. Doğruldu. –Hayırdır, dedi. –Orhan'dan haber yok ya, dedi Gülşen. –Yok, dedi kocası,

biliyorum yok. Ne oldu, aklına mı geldi birden. –Aklıma birden niye gelsin, ne demek o? Unuttum da mı aklıma gelsin. Sen de... Mustafa birden ciddileşti. –Daha bir şey belli değil, dedi. Orhan'ı alacaklarını sanmam. Ama o da akılsızlık edip kaçıp gitmezse iyi. Gitmemesi lazım. Ama onun çevresinden kimseyi duymadım daha. Gülşen masaya oturdu, yüzünü avucunun içine koyup pencereden dışarıya bakmaya başladı. –Alacaklarını sanmazmış. Herkesi alıyorlar, sen daha akıllanmadın. Herkesi alıyorlar da onu neden almayacaklarmış. Yoldan geçeni alıyorlar. Her yeri zindana çevirmişler. Sen azıcık düşün de söyle bakalım. Her yeri zindana çevirdiler de bu kadar zindana kimi koyacaklar? –Bizi koyarlar, dedi Mustafa. Bizi de koyarlar ama sonra bırakırlar. Çünkü bir şeye karışmamışız ya. Devlet memuruyuz. Çocuklara eğitim veriyoruz. –Çok eğitim veriyorsun. Külâh gibi almışlar seni elden ele verip duruyorlar.

Mustafa toparlandı. Birden, karısının söylediğine öyle içerledi ki. Şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemedi. Yüzü asıldı. Küsmüş gibi. Küsmüş. –Sen de nasıl konuşuyorsun, dedi. Nasıl konuştuğunu bir türlü anlamadım ki senin. –E işte anlarsın, dedi Gülşen. –Bana bak, dedi Mustafa. Sen bana kızıp duruyorsun ama bu çocukların yaptığı iş yanlış değil. Ne yapsalardı, ne olursa olsun mu deselerdi. Onurlu çocuklar bunlar. Hem de ülkelerini seven çocuklar. Ha, bana kalsa, yani benim görüşüme göre ellerine silah almamaları gerekir. Belki daha sonra. Daha sonra. Ama şimdi silah onların yararına değil. Zararına. Ama öyle ya da böyle, ülkene sahip çıkacaksın, değil mi? Gülşen önce yine kızacak gibi oldu, sonra sakinleşti. Başını iki yana salladı. –Bak... Çenesiyle pencerenin buğusunu gösterdi, buğunun arkasındaki tepeyi, sonra tepenin ardındaki koygun kar ormanını. –Bak bu karda kıyamette saklanıyorlar. Saklanıyorlar ki daha ateş yakmayı bilmezler. Sen burada roman oku. Mustafa güldü. –Roman okumak fena mı hanım? Söyle hele roman okumak fena mı? –Eğlence. –Değil işte, bizi romanlar kurtaracak. Zaten ben bu çocuklara da hep söylüyorum, roman okuyun diyorum ya, onların daha önemli işleri var. Güldü. O gülünce Gülşen yine sinirlenir gibi oldu. Gözleri yaşardı. –Hepsini vurup öldürecekler hepsini. İçinde de bizimkini. Gözünün yaşını sildi. Sonra birden aklına gelmiş gibi, –Aynur'u da hem daha bırakmadılar. Aynur ölmediyse de bir deri bir kemik kalmıştır ya şimdi. Canı çıkmıştır. Mustafa'nın canı sıkıldı. Yeniden sedire uzandı, koluyla yüzünü kapattı, yine derin derin soluk almaya başladı.

17.

O uzanınca, Gülşen bir süre izledi onu. Yine ne yapacağını bilemedi, ayağa kalktı, elini beline koyup bir zaman da ayakta durdu. Sonra birden aklına gelmiş gibi gözyaşlarını sildi, dışarıya baktı, paltosunu giyindi, kapıyı kapatıp çıktı. Çıkınca da havanın buzu bıçak gibi yüzünü kesecek oldu. Ağzını yakasıyla kapattı, paltoya sarındı iyice, karlara bata çıka yukarıya doğru tırmanmaya başladı.

Babası erken ölmüştü Gülşen'in ama annesi dipdiri ayaktaydı. Kardeşlerinden ikisi kalmıştı yanında. Koca çocuklar. Koca çocuklar diye diye yine de onlara bakar, sütü kaynatmalarına bile izin vermezdi annesi. Gülşen arada kızardı ona. Az otur, derdi. Az otur, bu kadar yorulmak olmaz. Hem de zararlı. Küfür işitmiş gibi hemen parlardı annesi. Başını öfkeyle çevirir. Ben oturamam, ben oturamam. Ben nasıl oturacakmışım ki. Zaten beni oturmuş da kalkmamış gördüğün zaman bil ki ben öldüm. Ölmesem de ölümüm yakın. Ha, o zaman söyle bakalım sen benim ölmemi mi istiyorsun. Konuşmaya başladığı zaman da. Bir kez öfkeyle ağzını açtığı zaman da, artık susmak bilmezdi. Küçük, yerinde durmaz, zayıf mı zayıf bir kadındı. Fındık. Fındık dedikleri zaman herkesin huyu değişmekle. Kadın erkek o saat hizaya gelirdi.

Gülşen ayakları karın suyunu çeke çeke tırmandı, eve varınca kapının önünde soluklandı önce, sonra daha o açmadan annesi açtı kapıyı. Bir kürek dolusu kül vardı kadının elinde. Kızını görünce istifini bozmadı, terliklerini giyip çıktı, külü yolun karşısındaki bir yere boşaltıp geldi. Gülşen içeri girmiş ocağın önündeki odunları ateşin üstüne atıyordu. Fındık ancak o zaman kızını görmüş gibi, –Ocağı yak, dedi. Ya, ocağı yak da biraz ısınalım. Bu sefer çok kötü oldu, bu sefer bu kar kalkmayacak ki sorma. –Nasılsın anne, dedi Gülşen. Kadın birden bir yeri ağırmış gibi yüzünü astı, başını çevirdi. –Ne olacakmış ki, dedi, nasıl olacakmış ki, sabahtan ekmek yaptım, getirelim de biraz yiyelim. Gülşen o zaman yufkanın kokusunu aldı. Un yanıp tütmüş. Tatlı tatlı yayılmaya devam ediyordu. –Tamam, sen otur, dedi, kadını ocağın başındaki

mindere oturtup içeriye geçti. Bir parça peynir aldı, sıcak yufkaları bir tepsiye koydu, pekmez çıkardı, bunlarla birlikte yeniden annesinin yanına gitti. Taze çay vardı. O oturunca, –Kız gitti gelmedi, dedi Fındık.

18.

Aynur'u hep yaramazın yaramazı, konuşmak susmak bilmez bilirlerdi. Fındık o zamanlar, Aynur daha yeni yeni palazlandığında, bu kızın ağzında bakla mı ıslanır, bu cıvık nasıl olduysa geveze oldu, derdi hep. Ayarı da yok. Bizden değil. Bizden değil. Bunu bize getirip bir yerden vermişler. O zamana kadar, annenin, hele babanın yanında konuşmak cesaret isterdi. Hele erkek çocuklar daha çok korkarlardı ki o kadar olur. Gülşen bunları hep bilirdi. Dışarıdan, kapının önünden babasının ayak sesleri geldiği zaman. Yerlerini değiştirir, oturuyorlarsa ayağa kalkarlardı. Sesler gittikçe yükselir, babanın kapının önünde ayaklarının çamursa çamurunu, karsa karını sildiği duyulurdu. Sonra kapı yavaşça açılır, babanın koyu gölgesi kapıyı kapatırdı. Hiç açılmamış gibi. Hiç açılmamış gibi olurdu kapı.

Ama bu sonradan doğmuş kızda korkuyu göremezlerdi. Sen doğduğun zaman babam yaşlanmıştı da ondan, derdi Gülşen. Yoksa nasıl bu kadar şımarık olacaktın? Benim şımarık olduğum falan yok, diye bağırıp ablasına çimdik attığı olurdu Aynur'un. Siz pısırıksınız da ondan. Sonra kahkahalarla güler, gözlerinin yaşı gelene dek de duramazdı. Ama "deli kız" da demezlerdi onun için. İlkokuldan alınıncaya kadar her dersini öyle başarmıştı ki, öğretmenin gelip Duman Dede'ye yalvardığını söylerlerdi. Aman dede, bu kızı bak sakın okuldan alma, hatta gel he de. De de onu şehre götürelim. Bak sesi falan da güzel, müziğe de yeteneği var. Duman Dede, öğretmeni oturup da dinleyecek adam değildi ama. Bulutlu, neredeyse apak gözleri vardı. Bu gözler yüzünden de nereye baktığını anlayamazlardı. Bir şeyi bir kere söylerdi, derdi Fındık. Ondan sonra da unuturdu.

Fındık bir süre oflayıp puflayıp. Yufkasının arasına peynirini saçak saçak doldurarak yiyip. Çayını da sıkıntıyla içtikten sonra. –Kız gitti gelmedi, dedi yeniden. Başına bir iş gelmiş olmasın? Gülşen, Aynur'un gözaltına alındığını söylememişti hiç. Yaşlı başlı kadın, ne yapar Aynur'suz. Aynur içeride yatsın uyusun. Kıçını

devirip sobanın yanmasını beklesin, yataktan çıkmasın. Ama yeter ki annesinin yanında olsun. Onun babasının sırtına tırmanmaları. Duman Dede'nin ak uzun kıvrık bıyıklarını çekiştirmeleri. O kaca gülmez adamı yerlere yatırmaları. Aynur'suz olmaz. –Gitti gelmedi, dedi yine. Herkesten beklerim ondan beklemem. Neden diyecek olursan, beklemem. Ne kadar deli cıvık olursa olsun hepinizin en ciğerlisi odur da ondan. Ondan başka aranızda ciğerli mi var. Yok. Valla, kolum kanadım kırıldı, hem de hiç böyle yapmazdı. –Canını sıkma anne, dedi Gülşen. Elbet bir işi çıkmıştır da haber de verememiştir. Çıkar gelir yakında.

19.

Yaz aylarında, bir bir tutuklanacaklarını anladıkları zaman çocuklar ortadan kaybolmuşlardı. O zaman Aynur da onlarla birlikte gitmek istemişti ama onu almamışlardı yanlarına. Yaşın küçük. Yaşın küçük, diye kıyamamışlardı Aynur'a. Ama sen burada kalırsan hem bizim elimiz ayağımız olursun. Hem de burada yaşlılardan başka kimse kalmadı, köyü de cıscıvlak bırakmak olmaz. Askerleri de bir başına bırakmak olmaz. Böyle demişlerdi. Aynur da böylece büyük bir görev edinmenin mutluluğuyla kalmıştı evde. Kalınca da daha bir ciddi. Kafasının içinde bir sürü düşünce. Elini beline koyarak. KARAGÖZ'ü de yanına alarak çevrede dolaşır dururdu. Neden dersen KARAGÖZ, diye konuşurdu onunla. Neden dersen, bizim buralarda, sözgelimi ormana yakın bu yollarda, derenin kenarında dolaşmamız şart da onun için. Köprüye kadar değil hem de. Köprüyü ta geçinceye kadar. Köyden hiç görünmeyinceye kadar. Hem de jandarma karakolundan da hiç görünmeyinceye kadar. O zaman, bütün bu dolaşmalara başlayınca kendine göre kimi kör noktalar belirlemişti. Gizli geçitler, çocukların gelip gelip gözetleme yapabileceği yerler bulmuştu. Ormanda kimsesiz, dev ceviz ağaçları bulunurdu. Sağlam güvez ağaçlardı bunlar. İnsan onlara yaklaştıkça soluğunun açıldığını duyardı. Durup dururken rüzgâr peyda olurdu bu ceviz ağaçlarının çevresinde. Ceviz rüzgâr yaratır. Aynur da bu ceviz rüzgârlarını severdi.

Ormana saklanmış çocuklara o kadar güvenirdi ki, jandarma sorguları da vız gelmeye başlamıştı ona.

Kar yağıncaya kadar, Bekir Komutan yanına askerlerini alırdı. Silahlı, yağız, gülmez konuşmaz askerlerdi. Bekir Komutan arabasıyla gelirdi. Askerler ağır postallarıyla çakı gibi arabadan iner. Jandarma karakolu köyü yukarıdan görürdü. Ama yalnızca açık havalarda. Çoğunlukla sis ovaya yayılırdı, dere birden tütmeye başlar. Sis evleri gölgelemekle ne onlar yukarıdaki karakolu görebilirdi ne de karakoldakiler onları. Ama işte arabalarına binip geldikleri zaman da. Köylülerin günlük sorgusu başlamış olurdu.

Onlar gelince köylüler de meydana çıkar. Askerlerin önünde sıraya geçmekle Bekir Komutanı dinlerlerdi.

Biri onu çok üzmüş gibi konuşurdu Bekir Komutan. Hem de, çok güvendiği birisi. Düşün ki, yıllarca güvenip destek olduğun, sırtını yasladığın bir arkadaşın. Sana bir daha düzeltemeyeceğin bir hasar vermiş. Böylece çok canın sıkılmış. En büyük hasar bu değil midir? Düşmanın değil de dostun ihaneti. Bekir komutan işte böyle bir ihanete uğramış gibi yüzünü asar. Köylüleri karşısına alır, kara gözlüğünü bir takıp bir çıkararak. –Bakın, derdi. Her gün oradan inip buraya geliyoruz değil mi? Köylüler bir ağızdan yanıt verirlerdi ona. –Gelirsin ya. –Geliyoruz, niye? Sizi korumak için değil mi? Sanmayın ki devletiniz buraya bizi size bekçilik edelim diye gönderdi. Haşa, bekçi ne kelime. Korumak için.

20.

O zaman, Aynur sıranın arasında, gülmemek için kendini zor tutardı. Esas duruşu bozar. İnce uzun parmaklı elleriyle ağzını kapatır, bir kıkırtı koyverirdi. Böyle huzursuzlukları nedeniyle Aynur'u birkaç kez karakola götürmüştü Bekir Komutan. Aklını başına getirmek için. Aklını başına getirmek için. Aynur oradan her seferinde muzaffer çıkmıştı. Koltuğunun altındaki, uyluk kemiklerindeki kızarıklıkları göstererek. Bakın bunlar bana neler yaptılar, diye gülümseyip. Ama n'olmuş? Vız gelir.

Sonra, bu teftişler hep öyle sakin, güle oynaya geçmezdi elbette. Bir keresinde Bekir Komutan'ın fena öfkeleneceği tutmuştu. Hem de öfkelenip bağıracağı. Yanaklarının titreyeceği ve. Askerleri yanına çağırarak yaşlılardan birini ayaklarından ağaca astıracağı tutmuştu. –Hani neredeler ha? Neredeler? Gelip kurtarsınlar seni bakalım! Söyle de gelip kurtarsınlar. Bunu yaptığı zaman, aklını yitirdiğini düşünürlerdi Bekir Komutan'ın. Bir nevi deli. Deli olmasa gözünün biri bir yana, biri de öbür yana kaçar mı? Böyle bir Tepegöz gibi bağırıp da bir çocuk gibi güler mi? Hem de kahkaha atar mı? –Neredeler! Neredeler! Bekir Komutan gezgin kısa dervişler gibi. Hikmetli kişiler gibi yinelemeye başlardı. –Neredeler! Sonra dönüp yükselen ormanlara bakardı.

Köy ormanın yamacına kurulmuştu ya, orman yine de birden, birden, acelesi varmış gibi yükselirdi. İri uzun sakız damlağı ağaçlar çaresiz, nereden yarık bulsa oradan fışkırırdı. Sonra bunlar tohumlarını yine rüzgârla uçurum gövdesine eker. Yine aşağıdaki düzlüğe bırakır. Yağmurun çoğunu da yine onlara emanet etmekle. Çılgın. Çılgın bir yanmaz erimez çalılık oluşturuverirlerdi. Yazın askerler bu ormana girdikleri zaman. Ağaçların arasında yürümez, deyim yerindeyse ormana tırmanırlardı. Kışın bu da iyice imkânsız olurdu ki, daha birkaç metre ilerlemeden elleri yarılıverirdi. Neredeler! Bekir Komutan bunu bilse ne olacak? Oradalar işte... Hemen gözlerinin önünde. Koygun, canlı devinip duran güçlü sakız ormanının içinde. Çam ağaçlarının arkasında. Göz göz inleyip duran kayalıkların arasında.

Ama sessizlik iyice çileden çıkarırdı komutanı. Başka bir dil. Başka bir dil konuşuyorlardı kuşkusuz aralarında. Ama nasıl bir dildi? Kuşkusuz. Kuşkusuz ağaçların da anladığı bir dildi bu. Adamı ayaklarından astığı zaman. Cengiz'i ayaklarından astığı zaman. Sarı bıyıklarının yukarıya kıvrıldığından mıdır neyse. –Gülme be, diye bağırmıştı. Gülme be! İşte o zaman Aynur'a yine gün doğmuştu. Çiçekli bir etek vardı üzerinde. Birden rüzgâr esmiş, kızın etekliği havalanmakla. O sırada Aynur da Cengiz'in, Cengiz Amca'nın yanında olduğu için. Adamcağız, –Alın bunu başımdan, diyebilmişti. Komutanı da, askerleri de, ormanın içinden bir su şakırtısı gibi gelen cızlamayı da unutup. Yerlere yatarak gülüşmüşlerdi. Askerlerin yüzündeki gülümseme de görmeye değerdi.

21.

Fındık, ayaklarını ocağa doğru uzattı. –Gelecek ya, gelecek ya ne zaman gelecek, dedi. Muhakkak başına bir iş geldi. Kesin bir yerlerde tutuldu kaldı. Aynur'un durup durduğu nerede görülmüş. Kendi canı istediği için bir yerde konakladığı olmuş mu hiç? Ha, olmuş mu? Gülşen önce gülümsedi, sonra yine birden anımsamış gibi ayağa kalktı, tepsiyi yerden aldı, götürüp masanın üstüne bıraktı. Ama o tepsiyi götürürken, bir parça peynir teli düştü yere. Fındık oturduğu yerde duramadı, dizlerinin üstüne yekinip aldı peynir telini, üfleyip ağzına attı. Sonra yeniden bacaklarını ateşe uzatıp dizlerini ovmaya başladı. –Anne, Toprak nerede ki? diye sordu Gülşen. –Toprak. Toprak nerede olacak, uyuyor, diye yüzünü astı Fındık. Uyuyor. Sabaha kadar insan oturur mu? Işıkları yakıp da. Işığı yakıp da elinde defter sabaha kadar oturur da deftere bakar mı? Senin anlayacağın Toprak kafayı hepten üşüttü. Sonra sustu Fındık, sanki Gülşen çok saçma bir şey söylemiş; birden sıçrar gibi ona döndü. Kargış. Kargışlar gibi baktı kızına. –Siz kocadınız. Kocadınız ama bu ikisine de sahip çıkamadınız, dedi.

Gülşen alınmış gibi baktı annesine. Geçip kapıyı açtı, Toprak yorganı tümden başına çekmiş sessizce uyuyordu. O kadar sessizdi ki oda, tüy düşse gürültü çıkarırdı. Soğuk, ekşi bir hava vardı içeride. Yatağın yanında Toprak'ın oturup başında kitap okuduğu bir sehpa vardı. Bir kirli çay bardağı, bir kurşunkalem. Toprak bunları sehpanın üzerine öyle düzenle koymuştu ki, kalkıp sınava girecekti sanki. Gülşen sessizce yatağın başına kadar gitti, bir süre küçük kardeşini izledi. Kıpırtısız. Kıpırtısız uyuyordu çocuk. Yine de eğildi, bir zaman soluğunu dinledi. Sonra atı düşündü.

Yazın, delirmiş bir atın üzerinde gün boyu gezip tozmuş. Sonunda derenin kenarında yere yuvarlanmıştı Toprak. O zaman, bir şeyim yok, demişti önce. Hatta günlerce okula gidip gelmiş. Neden sonra kalçasındaki ağrının geçtiğini söylemişti. Ama aksıyordu belli belirsiz. Ağrı yok ya, diyordu. Önemli değil. At delirmişti. Deli bir attı o. Korkuyla delirdiği için bir daha iflah olmayacağını, kimsenin

de ona bir yardımının dokunamayacağını söylerlerdi. Delirmiş bir at özgür bir attır, bir daha da kimse onun sırtına binemez. Binse de artık o binen de iflah olmaz.

Kapıyı kapatıp çıktı. –Uyusun anne, dedi, uyusun, ne yapacak uyumayıp da. Bu kar kalkmaz, yollar da daha açılmaz. Ne yapsın çocuk, kızma sen ona. Uyusun, hiç değilse evde, yanında, ne yapsın. Hiç değilse. Çağırsan gelir. Sıkıntı etme onu sen. –Yok, dedi Fındık. Sıkıntısından ne olacak da. Babasına çekmiş o. Var ya. Duman Dede'ye çekmiş. O da bunun gibi bir şeye kafayı taktı mı gece baykuş gibi dikelir, gündüz uyurdu. Hem de gece sabahlara kadar gaz lambasını yakar. Pencerenin önüne geçer. Çayını yanına alır. Sabahlara kadar bir yandan sigara içer bir yandan delirmiş gibi dışarıyı izler otururdu. Karanlık. Dışarıda da göz gözü görmez olurdu. İnsan kör olur vallahi. Bana bak, sen hele bir dene bir gün. Şu karanlığa sabahlara kadar bir bak da gör. Vallahi kör olursun da bir daha da bir şey göremezsin. Bu da işte ona çekmiş.

Birden, Gülşen yine ayakta durup kaldı, yine hüngür hüngür ağlayacak gibi oldu. Bu ağlamak ona göre, içinde yaşayan bir canlı gibi bir şeydi. Durup durup yükselerek başına kadar gelmekle. Onu artık içinde tutmak o zaman mümkün olmazdı. Hemen başının örtüsünü toparladı, gidip annesinin sabahtan yapıp tepsiye koyduğu. Üstünü de ak bir bez örtüyle sardığı yufkalardan birkaç tanesini sardı, eline aldı. –Anne ben Mustafa'ya bakayım, dedi. Biraz yufkanı aldım ya, yaparız yine beraber. –Aman al, dedi Fındık. Sonra yine döndü. Gülşen çoktan çekip gitmiş gibi başını küskün çevirdi, ateşin kızıl alevlerini izlemeye koyuldu.

22.

Gece, koyu sessizlik içinde uğuldayıp duruyordu. Gecenin bir yerlerine bir şey olmuş gibiydi. Sanki kendisi yeterince soğuk değilmiş de. Sanki buzla kaplanıp, buzdan bir gece olup donmamış da. Yine de parçalanmış pencerelerden esen öfkeli rüzgârla ürperip duruyordu.

Atalay, sabaha karşı soğuktan buzdan iyice delirecek gibi oldu. Durup durup öfkeye kapılıyor. Babasına da, babasına o mühim görevi veren Bekir Komutan'a da veryansın ediyordu. Küfür ediyordu boyuna. Küfür. Babasına ağza alınmayacak laflar savurduğu için neden sonra utanıyordu da. Gidip atına sarılıyordu. Atın boynuna sarılarak ısınmak istiyordu ama at sıcak mıydı bakalım? Hayvan kardan gözünü açamıyordu. Buz gülleleri gibi olmuştu atın gözü. Ölmüş bitmiş balık gözleri gibi. Kartopları gibi cansız kapaksız gözlerdi bunlar. Nedense birden atın işemesini istedi. Eğilip hayvanın bacaklarının arasına baktı. Yere dokundu, buz, buz parçaları cansız soğuk kalıp gibi duruyordu yerde. Öfkeye kapıldı, dünya buz olmuş, dünyanın içi dışı buz olmuş, diye söylendi. Eline bir şey geçirse de gücü yetse, yerdeki, ağaçların üzerindeki, gökyüzündeki buzları parçalayacaktı sanki. Kazmasını, küreğini gökyüzüne savuracaktı. Ta bulutların, bulut kaldıysa eğer. Bulutların ardına kadar gidecekti kazıya kazıya.

Sonra durdu, ayaklarını hissetmiyordu ya. Ayakları ayaklıktan çıkmıştı ya, bu böyle olmaz, diye geçirdi içinden. Biraz daha hızlı gitmek lazım. Uzaktan koyu siyah lekeler halinde Ç.'nin evleri görünüyordu. –Ne kaldı ki şurada, diye bağırdı. Bir şey kalmadı. Hızla atın sırtına çıktı. At buzdan heykeller gibi kıpırtısız bekledi bir süre. Neden sonra kırbacın yaktığı yerlerinden başlayarak yumuşadı, açıldı. Atın sırtından incecik bir buhar sızmaya başladı.

Köyden uzun uzun gelindikten sonra, önce ağaçlar sıklaşır, sonra ilçeye doğru hafif eğimli bir yola girilirdi. Yazın ağaçların dallarından bakıldıkta Ç., bozkırın yapayalnız, koyu gri küçük kasabalarını anımsatırdı. Bu evler burada, bu bitimsiz, kurumuş

bitmiş, koyulmuş kayaların sırtında ne arıyor, denirdi. Sonra Âşık Şenlik'in atı canlanırdı birden, bu at gideceği yerleri önünde hep Ç. gibi görmek isterdi. Ağaçların, dikelmiş kayaların arasında huysuzlanmakla gideceği yönü şaşırır. Neden sonra, ovanın ortasında, büyüyüp bacaklarını uzattığı Ç. evlerini görünce rahatlardı. İşte o zaman doğru dürüst koşmaya başlar, burnunu uzatarak taylığının kokusunu içine çekerdi.

Atalay, aklına Şenlik'in atı gelince kaşlarını çattı. Amcasının durup durup söylediği türküleri, Orhan'ın yazları bahçede çaldığı manileri anımsadı. Başka bir şey bilmezler, başka bir şey bilmezler, diye geçirdi içinden. Bir yandan da, seviniyordu buna; demek ki, benim atımın ne eksiği var. At hızlandı, kar birikintilerini, buz parçalarını eze eze koşmaya başladı. İlçeye girdiği zaman Atalay eriyip donmuş, atın boynuna sarılarak sızıp kalmıştı. Hava yeni yeni aydınlanıyordu. Ç. koyu cansız gölgeler gibiydi, bazı evlerin bacaları tütmeye başlamıştı. Köpeklerin havladığı duyuluyordu. Hayvan bir süre evlerin arasında dolaştı, sonra nereye gideceğini bilmez bir halde durdu. Atalay'ın uyuklayan bedeni daha fazla duramadı atın sırtında, yuvarlanıp buz parçalarının üstüne düştü.

23.

Gözlerini açtığı zaman sağlık ocağındaydı ya, bunu anlaması epey sürdü. Boyuna titriyordu. Ayaklarının karıncası kudurmuş gibi dizlerine dek çıkmış sıvanmıştı. Avuç içlerinin yandığını hissediyordu. Yine de başını güçlükle kaldırdı, o sırada odaya giren hemşireye atını sordu. –At nerde, dedi, at iyi mi? Kız boş gözlerle baktı Atalay'a, sonra gülümser gibi yaptı. –Atın mı var, dedi, ben ne bileyim nerede senin atın? –Ama atımı bulmam lazım, diye titredi yeniden, nasıl geldim ki buraya ben. –Seni getirdiler, dedi hemşire. Kafanı koy biraz. Bulursun sonra atını. Başını yastığa koydu, saçının, sarı tel bıyıklarının çoktan kuruduğunu anladı sonra. Hemşire, yatağın yanındaki masaya bir şurup şişesi koydu önce, Atalay'ın nabzına baktı. Bir şeyler düşünür gibiydi. Aklı başka yerdeydi hemşirenin. Kız şurup şişesini açarken, delikanlı ona baktı, ne şanslı, ne şanslı, diye geçirdi içinden. Benden başka herkes şanslı. Ölüyordum neredeyse, o babamın yüzünden buz gibi kırılıp gidiyordum. İçine bir rahatlık geldi, şurup boğazını yakınca birden rahatladı.

Doru at ocağın yanındaki dar çıkmaz sokakta, başı bacaklarının arasında bekliyordu onu. Perişan haldeydi. Perişan. Bu at buradan kalkıp da bir daha köye gidemez, gitse de yolun yarısında geberir, diye düşündü Atalay. Paltosu öyle soğuktu ki içini titretiyordu. Gidip yine atın boynuna sarıldı, sanırsın hayvanı ısıtacak; boynunu sıvazladı bir süre. At derin bir soluk aldı, titreyip açıldı. Atalay sırtına bindi atın.

Doktorun evine vardığı zaman öğleye yaklaşıyordu, atın kendirini bir direğe bağlayıp zile bastı, kapıyı bir kadın açtı. –Servet Bey, dedi Atalay. Kadın kapıyı açık bırakarak içeriye geçti. Biraz sonra doktor göründü. –Atalay, dedi doktor. Hayırdır? Bir yaramazlık yok ya. –Var, dedi Atalay. Babam acil sizi istedi, çok acil, biraz da gizli, devlet meselesi. Hemen ata binin gelin dedi. Doktor kapının önüne bağlanmış zavallı ata baktı şaşkınlıkla. –İçeri gel, dedi, gel, ısın biraz. Atalay önce utandı, kadını arandı belli belirsiz. –Gel, dedi doktor yine. Birlikte içeriye geçtiler. Soba gürül gürül yanıyordu. Bir

çaydanlık delirmiş gibi kaynayıp duruyordu sobanın üstünde. Bir de patates vardı. Patates, çaydanlığın hemen yanında çatırdıyordu, köz olmak üzereydi. Doktor Servet patatesi elleri yana yana aldı, muşamba örtülü masanın üzerine bıraktı. Az sonra kadın üzerine bir hırka almış geldi. Atalay paltosunu çıkarmaya cesaret edemedi, sobaya yakın büzülerek, bacaklarını birleştirerek oturdu.

O oturunca doktor birden kalktı, bir şey unutmuş gibiydi. Kaşları çatılmış halde ayakta bir zaman bekledi, karısına döndü. –Sen çocuğa bir şeyler hazırla, dedi, çay da koy, perişan olmuş. Bir şeyler yesin.

24.

Sonra ceketini sırtına alıp bir çırpıda dışarıya çıktı. Atalay pencereden baktı ona, doktor hayvanın bağını çözdü, çekip götürerek gözden kayboldu. Doktor döndüğünde delikanlı kadının getirdiklerini yemekle çayını da içiyordu. Yüzüne renk gelmişti. –Peynir eritelim, dedi doktor karısına. Peynir eritelim de içi ısınsın. Hem de tok tutar. Sonra geçip Atalay'ın karşısına oturdu. –Söyle bakalım, dedi, neymiş bu devlet meselesi. –Ben ne bileyim, dedi Atalay birden keyfi yerine gelmiş gibi. Ben bilmem. Babam zaten bana söylemedi. Git doktoru al acil gel, dedi. Jandarmanın arabası çalışmıyormuş. Durdu, dehşete kapılmış gibi gözleri büyüdü birden. –Yol çok kötü, dedi, yol o kadar kötü ki Allah düşmana vermesin. Versin de, bize vermesin. Ölüyordum ben. Buraya nasıl geldim bilmem. Galiba hikmetli bir iş. Aslında dondum kaldım. Sonra da gözümü işte sağlık ocağında açtım. Ama oraya nasıl gittim bilmem. –Sakin ol, dedi Doktor Servet. İyisin. Olur böyle şeyler. Ama babanın seni buraya göndermesi akıl kârı değil. Bana haber vermeden gelmen de hiç akıl kârı değil. Her şeyin bir yolu yordamı var, değil mi? –Var, dedi Atalay. Ama gel de bunu babama anlat. Babamın karşısında konuşulmaz ki. Ne diyorsa o. Yol çok kötü. Servet Bey. Seninle bugün ya ölürüz ya kalırız. Ama mutlaka gidilecek. Bekir Komutan'ın emri. Yani devletin emri. –Allah Allah. –Hem de ameliyatlık iş. Yani dikiş dikeceksin, babam, ne gerekiyorsa eksiksiz yanına alsın, dedi, hem de seni iyi misafir edecek.

Doktor karısına baktı. Kadın sessizce izliyordu onları. Neden sonra, –Bu havada, dedi, yola çıkılmaz ama. –At biraz dinlensin, dedi doktor. Gerçekten acil olmasa çocuğu göndermezlerdi. Ben anladım meseleyi. Sonra Atalay'a döndü, o sırada kadın gidip ocağın üzerinde kaynayan peyniri alıp geldi, eve erimiş peynirin ekşi kokusu yayıldı. –Sen de biraz daha dinlen, dedi, paltonu çıkar sobanın arkasına as. Biraz da dinlen, bu şekilde yola gidemeyiz. Atalay söz dinledi. Bir süre sessizce peynir eritmesini yedi, sonra tepsiyi masanın ortasına doğru itti, paltosunu çıkarıp sobanın arkasına

astı. Sonra da, evde kendisinden başka kimse yokmuş gibi, geçip az önce oturduğu divana uzandı. Ellerini karnında birleştirerek gözlerini kapattı.

Öğle saatlerinde hava yeniden kesilmiş, donmuş, sonra kar toplayarak yeniden atmaya başlamıştı. Ç. içinde de kimseler yoktu sanki. Karın uğultusundan, arada bir yorgun bir biçimde havlayan köpeklerin uzak seslerinden başka ses de duyulmuyordu. Doktor Servet yeniden ceketini aldı, üstüne kalın yün paltosunu geçirdi, çantasını hazırlamak üzere sağlık ocağına doğru yürümeye başladı.

25.

Hava aydınlanmaya başlayınca SUS BARBATUS biraz daha yükseldi, bir tüy gibi hafif. Ama domuz suretinde bir bulut olmakla ağaçların üstüne çıktı. Neden sonra, köyü de, uzaklardaki köprüyü de görecek kadar yükselince durdu. Ondan sonrası tüm beyazlıktı zaten. Beyaz, bembeyaz apak olmuştu ortalık. Bildiğinin tersine. Bildiği dünyaya hiç benzemiyordu burası artık. Yeryüzüne benzemiyordu. Eski alışkanlık. Eski alışkanlık. Su kaynaklarını aradı gözü. Sonra, sanırsın karnı acıkmış; burnunu, sakallarını uzatarak gökyüzünde çalı aradı. Kök kokusunu duymak istedi, taze. Aklına nereden geldiyse, burnu nasıl olup da yine anımsadıysa, çakşıran toprağın çıkardığı özsuyunu, kök çiğnemlerini aradı. Ama kök parçalarının gökyüzünde işi ne? Başını çevirdi, artık yalnızca ak bir baş gölgesi olan sakallı başını indirdi, aşağıdaki cansız bedenine baktı. Ama elbette bir şey göremedi orada; kar iri gövdeyi kapatmıştı. Hem avcısını da. Avcısını da kapatmıştı kar.

Zaten ilgisi tümden yeni bir yaşama açılıyordu artık SUS BARBATUS'un. Hızla hareket edebiliyordu sözgelimi. Çok daha uzakları görebiliyordu. Gözleri neredeyse, neredeyse sonsuzu seçebiliyordu. Ufuk olsaydı, kuşkusuz ufuk kar yüzünden bunca amansız kapanmamış olsaydı, kimbilir, belki onun ardını da görebilecekti.

Birden, istediği zaman istediği yere göz açıp kapanıncaya kadar gidebileceğini ayırt etti. Hemen, hızla çevresinde dönebilir, sonsuz ufukları bir çırpıda gözden geçirebilir ve uçuşan toz kütleleri gibi esip savrulabilirdi. Yine de, kar altındaki bedenini bırakıp gidebilecek miydi bakalım? Avcısını da, Kenan'ı da bırakıp gidebilir miydi ki? Kenan'ı sevmişti SUS BARBATUS. Merhametli biriydi Kenan. Gece yarısı, o karanlıkta, o kan deryasının içinde, soğuktan kanı donduğu sırada. Geyikten gözü çıkıp aktığı sırada. Tüm o sarsıcı, korkunç, korkunç titreme nöbetlerinin elinde perişan olduğu sırada birden ortaya çıkıp. Kenan. SUS BARBATUS'un acılarına son vermişti.

Kendisini yeniden bulabileceğini düşündü. Düşününce de, süzülüp bir çırpıda köyün üstünde dolaşmaya karar verdi. Böylece köyün üstünde. Bulut ya da sis suretinde bir SUS BARBATUS oluştu. Gün yeni yeni ışıyordu. Evlerin çoğunun bacasında duman tütmekteydi. Kadınlardan biri kapısının önüne çıkmış kül silkiyordu. Uzaklarda da bir atlının karaltısı seçiliyordu.

26.

Bu havada, diye düşündü Zeynep, bu karda kışta, insan çıkıp da akılsız akılsız dolaşır mı? Dolaşır mı? İşte gittik geldik, doktora gittik geldik de az kalsın ölüyorduk. Hem ayaklarımızın da birazı öldü. Bundan sonra bizim ayaklarımızdan hayır mı gelir? Üstüne hırkasını aldı, ocağın külünü çıkardı, iyice is kokmuştu ortalık. İs evin bütün havasını çekip almıştı, ekşi bir soluk kokusu sarmıştı içeriyi. Külü aldı, kapıyı açık bırakarak dışarıya çıktı. Götürüp karın içine az ötede döktü külü. Hava temiz, aydınlık apak ışıklanmıştı. Hava tümden gidip bir yerlerde tazelenip gelmişti. Yeni bir hava olmuştu artık.

Kendini o kadar iyi hissediyordu ki, birden hınzırca karnına baktı. Bak yaramaz, kaçırdın ya bu havayı, diyecekti neredeyse. Kaçırdın gitti valla. Erken çıkaydın da şöyle temiz temiz koklayaydın sen de. Ciğerlerin açılaydı. Bayram. Bayram ederdin valla. Ama karnına bakınca, o eski şişkinliği göremedi. Dünkü gibi, dünkü kadar şişkin değildi karnı. Dondu kaldı. Böyle boş bir kürekle, karın içinde durdu. Sağa sola baktı, ne yapacağını şaşırdı. Neden sonra eve geçti, küreği yeniden doldurmak istedi külle, yanlış, yanlış gördüm kesin, diye düşündü. Öyle şey mi olur? Bebe kuş olup uçacak değildi ya? Nereye gidecekti? Kalkıp da, karnından çıkıp da nereye gidecekti bebe? Doldurdu küreğini yeniden. Bu kez dümdüz bir karınla. Tahta karınlı derlerdi ya, işte öyle bir karınla yeniden dışarıya çıktı.

Tam o sırada Kadir Ağa'yı gördü. Adam öyle ansızın, öyle hayalet gibi sessiz, kapkara belirivermişti ki, ödü patladı. Bebe, bebe daha önce değilse de şimdi korkup kaçacaktı karnından. Küreği yere düşürdü, kül saçılıp havalandı Kadir Ağa'nın ayaklarının dibinde. Adam kıçında birleştirdiği ellerini açıp bir iki adım geri çekildi, çekilince de karda, sırt üstü düşecekti neredeyse. –Kusura bakma, dedi Zeynep. Birden görünce. –Önemli değil, dedi Kadir Ağa. Bir zaman, karnına mı baksın, bir şey mi desin bilemeden durup durdu Zeynep. Geçip sedire oturmak, açıp karnına bak-

mak, bebe yine yerindeyse onu uzun uzun sevmek istiyordu. Bir yere gitmesin diye. Aman bir yere gitmesin, diye aklı karnındaydı. Ama sonra Kadir Ağa'ya baktı yeniden. –Saṇa çay yapayım, dedi, oturacaksan. Adam yere saçılmış küle baktı bir süre. –Yok, dedi, sağol. –Kenanım dağa gitti de gelmedi, dedi Zeynep cılız bir sesle. Daha da gelmedi. –Biliyorum, dedi Kadir Ağa, biliyorum ya, daha yeni gitti, hemen gitti de gelmedi deme çocuk gibi. Gider gelir, ne var bunda. –Doğru ya, diye başını eğdi Zeynep. –Ama hiç doğru iş yapmamış bana sorarsan. Akılsız. Senin bu Kenan hepten akılsız. Gelsin yüzüne de söyleyeceğim. –Söylersin, dedi Zeynep. İyi olur. Herkes arkasından söylüyor ya sen yüzüne söylersin. –Söylerim, dedi Kadir Ağa, bunu söylerken yine o hal geldi üstüne. Ellerini kıçına attı, sonra kaldırdı, cebinden tespihini çıkardı. –Bana bir sandalye ver de şurada oturayım, dedi. Zeynep ağır ağır içeri geçti, geçip Kadir Ağa'ya bir sandalye getirdi, otursun diye.

Kadir Ağa omuzlarını heybetli heybetli geriye attı, tespihi iki eliyle karnının üstünde çevirmeye başladı. Ama sonra, böyle kış güneşi kapının önüne vurmuş, harcamak olmaz, diye düşünmüş olacaktı. Birden sigarasını çıkardı, yakıp dumanını üfledi.

27.

Kadın Kadir Ağa'nın başında, ellerini nasıl tutacağını bilmez bir halde bekledi bir süre. Hırkasının önünü kapattı, kapatırken de göbeğini yokladı şöyle bir. Hayır, vardı ya, oradaydı ya nedense zayıflamıştı bugün. Yoksa öyle ağrısız sızısız kalkıp gitmek mi olur? –Zeynep, dedi Kadir Ağa, senin bu Faruk nerelerde, hiç haberin var mı? Zeynep şaşırdı bunu duyunca. –Nerede olacak ki, dedi, kalktı gitti işte, okuyor. –Kaç sene oldu okula gideli, hiç arayıp sorduğun var mı?

Birden, başının ısındığını zannetti Zeynep, başı ısınmış, kulakları yanmaya başlamıştı. Çevresine baktı, kendisi için de oturacak bir sandalye arandı ama göremedi. Göremeyince de, kapının önündeki bir kütüğün üstüne oturdu kaldı. Yere baktı, ayaklarının ucuna göz attı. Neden sonra, başının yangısı biraz geçince, bir cesaret gelir gibi oldu. –Bir şey mi oldu ki Kadir Ağa, dedi. Haberim yok, amcamın yanında çocuk da. Bir şey mi oldu? Kadir Ağa güldü, kızı alaya alır gibi bir hali vardı. Senin de dünyadan haberin yok, der gibi gülerek bir iki kez dizine vurdu eliyle. –Yok bir şey de, dedi, aklıma geldi, bu senin kardeşinin de aklı başında değil.

Zeynep öfkeye kapıldı bir an için. Ama şimdi bu halde, bu sevimsiz adama ne desindi ki. Şaştı kaldı. Karda kışta gelsin de, bilmem kaç yıldır görmediği kardeşine bu sevimsiz adam, akılsız desin. Ama kuşkusuz akılsız değildi Faruk. Liseyi de bir güzel başarmıştı. Haberleri gelirdi hep. Arada amcası oğlu gelirdi köye. Geldiği zaman da Faruk'u öve öve bitiremezdi. Senin kardeşin var ya, derdi, bir sana bak bir de ona. Büyük alim. İstese kolayca mühendis olur. Hem de önemli bir mühendis olur. Devlet dairelerinde müdür de olur. Hem mühendis hem müdür. Ama aklı fikri okuyup yazmakta. İnanılır gibi değil. Derslerinin hepsini takdirle geçsin ama hiç mi hiç ders çalışmasın. Ders yerine de otursun evde roman okusun. Halbuki... Demek ki, dedi Zeynep, hem akıllı hem de dersleri de iyi. Böyle düşüne düşüne öfkesini yatıştırdı. –Faruk'un akılsız neyi var, dedi, deyince de biri geliyormuş gibi yolun altına baktı.

Kadir Ağa tespihini cebine koydu. –Neden dersen, dedi, senin bu Faruk kardeşin anarşist olmuş da haberin yok. Sen okula gönderdim sanıyorsun ama o memlekete düzen vermeye kalkışıyor. Kendinde olmadığı aklı memlekete vermeye kalkışıyor. Yani anlayacağın anarşist olmuş. Annen baban öldü, bak ben severdim, sayardım ikisini de. Bunlar öldü siz iyice yabana kaldınız. Başıboş kaldınız. Gönderdin bıraktın çocuğun ucunu, bak ne oldu.

Zeynep'in yüzü asıldı. Öyle bir doldu ki Kadir Ağa'ya karşı. Uğursuz. Uğursuz. Senin geldiğin yerden uğur mu gelir. Hayır mı gelir, diye düşündü. Bir zaman kendini tuttu. Sonra ayağa kalktı. –Faruk okumuş adamdır Kadir Ağa, dedi, memleketin halini senden benden iyi bilir, uğur olsun, dedi, içeri girdi.

28.

Girince de kapının sürgüsünü kapattı, perdeyi çekti, geçip hemen ocağa birkaç parça odun attı. Sonra kapının önünü gören pencereye baktı. Kadir Ağa'nın gölgesini izledi. Adam oturduğu sandalyeden ağır ağır kalktı, yine geldiği zamanki gibi ellerini kıçında birleştirdi, bıyıklarının altında alaycı bir gülümsemeyle ağır ağır, parlak kara çizmeleriyle karları eze eze geçip gitti.

Odunlar tutuşunca rahatladı Zeynep. Akılsız, akılsız, dedi kendi kendine. Akılsız Kenan. Beni bıraktın bu karda kışta da boş boş dağda dolaşmaya gittin. Vallahi de kaçtın, billahi de. Kaçtın. Aç kaldık soğukta kaldık diye kaçıp gittin de güya gezip tozacaksın. Gez toz bakalım sen. Beni de bu adamların eline bırak da biri gelsin biri gitsin.

Ocağın başına kalın minderlerden birini koydu, ayaklarını uzatıp ateşin közün önünde oturdu. Sonra eteğini dizlerine kadar çekti ki bacakları pişsin biraz. Pişsin ısırısın da kan yürüsün. Bir yandan da karnını okşuyordu durup durup. Ona öyle geliyordu ki, açlıktan, soğuktan büzüşüp pısmıştı bebe. Korkup bir köşeye çekilmişti de, küçülmüştü iyice. Haklı, diye güldü. Haklı ya, ben olsam gelmem. Niye geleceğim. Gelip de bakacağırn ki, akılsız mı akılsız bir babam var. Tümden olmasa da, yarı yarıya deli. Hem de akılsız. Hem de annem de pek akıllı sayılmaz, o da Kenan delisine uymuş, onunla beraber yıkıntının birine taşınmış. Kapısı bacası uçtu uçacak, tavuk girmez. O zaman niye geleyim de kahır çekeyim ki. Gelmem.

Eline bir yumru geliyordu da, sonra, daha dokunur dokunmaz, aman bir yerine bir zarar gelmesin diye korkuyordu. Önce bacakları kızardı nar gibi oldu. Sonra karnı ısındı gevşedi, yeniden, içine hava üflemişsin gibi kabardı. Kabarınca da ne olduysa, memeleri de kabarmaya başladı. Bir hoş oldu ki bu ateşin başında. Üstünü tümden boğazına kadar çekip ateşe yaklaştı. Küçük memeleri önce uçlarından mor salkım verdi, sonra yavaş yavaş doldu, ateşe uzanmak ister gibi dikleşti. Zeynep başına bir yastık koydu, uzanıp bir yandan memelerini, bir yandan da karnını okşamaya başladı.

Gözlerini kapattı. Süt, bebesine süt veriyordu sanki. Çocuk dişsiz ağzıyla meme uçlarını arıyordu. Ama gözleri henüz o kadar yakını görmediğinden. Sağını solunu ısırıyordu. Huysuz, memeye ulaşamadıkça öfkeye kapılan bir çocuktu bu. Ağzından oluk oluk tükürük çıkıyordu. Bu tükürükler de kadının kabarmış memesinden çıkıp karnına doğru akıyordu. Sonra bir iplik halinde aşağıya iniyor, beline dolanıp sonunda yere damlıyordu. Isınan karnında. Isından karnında bu su soğuyarak, cızırtılar çıkararak geziniyordu.

Nice sonra içinde müthiş bir huzursuzluk hissetti. Kenan'ın, kocasının ormanda soğuktan donup kaldığından emin oldu. Kadir Ağa uğursuzunun da buraya kadar boşuna gelmediğinden. Sonra, birden küçülen bebenin de başına bir iş gelmişti kuşkusuz. Yerinden kalkamadı, memelerini, bacaklarını, karnını kapattı, uzanıp sedirin üstündeki battaniyeyi alıp örtündü, sırtını ateşe verdi, gözleri yaşlı, boşluğu dinlemeye başladı.

29.

Kadir Ağa, yaşlanmış sayılmazdı daha. Yaşına bakmayacaksın, yaşına bakmayacaksın, derlerdi. Tilki gibi kurnaz. Kimi zaman, içindeki düşünceye, ani öfkeye, hırsa engel olamadığı olurdu. Bunu da öyle bir belli ederdi ki, farkına vardığı zaman, yakalanmış gibi, toparlanırdı olduğu yerde. Jandarmanın, kaymakamın yanında çok çabuk kızarırdı. Kızarıp hemen yüzü al al olmakla şişerdi. Birine bir şey diyemediği zaman. Bir laf gücüne gidip de öfkelenmemesi lazım geldiği zaman olurdu bu. Ama çok sürmezdi. O kadar çok ve hızlı fikir değiştirirdi ki, yolda yürüdüğü zaman bile durup durup devam ettiği, vazgeçip geri döndüğü, sonra yeniden yön değiştirdiği görülmüştü.

Yine öyle yaptı. Zeynep'in yanından ayrıldıktan sonra, köye inen yola varayım dedi, evin arkasına kıvrıldı, kar içinde biraz indi, sonra durdu. Hem gülümsüyordu da bir yandan. Böyle zamanlarda, birden, insanların kaderi sanırsın onun ellerindeydi; her şeye hükmettiğini sanırdı. Güçlü, kudretli bir Kadir Ağa olmak kıvanç verirdi ona. Yüzüne renk gelirdi, gülümsemelerden keyfi kat kat olurdu. Çenesinin altındaki torba şişerdi.

Durup biraz düşündükten sonra vazgeçti. Yeniden yola koyuldu.

Ama sonra yeniden durdu. Karda dönüp yukarıya, Kenan'la Zeynep'in evlerine baktı. Ocak iyice tütmeye başlamıştı. Akılsız. Akılsız Kenan bırakıp gitmişti karısını. Hem de yüklü karısını. Şimdi bu kadına gidip kardeşinin yaralı, hem de ağır yaralı olduğunu söylemek gerekmez miydi? Dönüp eve doğru yeniden yürümeye başladı. Gülümseyerek yokuşu tırmandı, kapının önünde durdu, sonra perde aralığından gördü; kadın ocağın başında, ateşe sırtını vermiş yatıyordu. Göbeği açıktı, bir eliyle karnını tutuyordu. Yüzünde müthiş acı çekiyormuş gibi bir ifade vardı.

Onu öyle görünce kapıyı çalmaktan vazgeçti Kadir Ağa, dönüp geldiği yoldan yeniden köye indi. Eve yaklaşırken de Atalay'la doktoru gördü; uzaktan yorgun, bitkin yaklaşıyorlardı. Doktor hayvanın üstündeydi, düştü düşecek. Atalay atın ipini tutmuştu ama hayrı

yoktu; sanırsın at ona ip bağlamış da taşıyor. Bu düşünce aklına gelince, yine hınzırca gülümsedi. Yanlarına kadar gitmeye üşendi, evin önüne geçti, bir eliyle sigarasını tuttu, öbürünü paltosunun cebine koydu, yaklaşıp yanına varıncaya dek izledi onları.

Doktor Servet, at evin önüne yanaşınca birden toparlandı, çok üşümüş, yorgunluktan bitap düşmüştü ama yine iyiydi Atalay'a göre. Atalay babasının ayaklarının dibine yığıldı. –Çocuğu hemen içeri alın Kadir Ağa, dedi Doktor Servet. –Allahtan doktorunu da yanında getirmiş, diye güldü Kadir Ağa. Doktor atın üzerinden zorlukla indi, ağaya ters ters baktı, eğildi Atalay'ın omzuna girdi, çocuğu eve doğru sürüklemeye başladı.

30.

Uzaklardan, A. Dağları'ndan bu yana koyu koyu bulutlar geliyordu. Kaynaya kaynaya, devrile devrile gelen bulutlardı bunlar; bu kar altında böyle gökyüzü hareketlensin, görülmüş şey değildi. Derken korkunç, şiddetli bir kar fırtınası başladı. İri, güçlü kar taneleri kapıyı bacayı dövünce, ocakların, sobaların ağzından acı bir inilti duyuldu. Soğuk evleri yıkacak, soğuk evleri yıkacak, diye inlemeye başlamıştı Atalay. Bir türlü kendine gelemiyordu; uzanıp hareketsiz yattığı yatakta arada sayıklıyor, arada kurtların saldırısına uğramış gibi çırpınarak doğruluyordu.

Doktor Servet Atalay'ı içeri taşıdıktan sonra, delikanlı biraz kendine gelince, ellerini, ayaklarını kontrol etti, sonra üstünü yün yorganlarla kapattı, Kadir Ağa'yı yanına alıp dışarıya çıktı, evin büyük salonunda, sobanın yanında durdular. –Bu çocuk böyle bir zamanda bu kadar tehlikeli bir yola gönderilir mi Kadir Ağa, dedi. Donup kalsa ne yapacaksınız? –Donmadı ya, dedi Kadir Ağa, hem de dönüşte de birlikte geldiniz ya doktor, ben ona bakarım, oldu mu bir şey, olmadı. Çocuk dediğin de gençtir, hem de gençten de ileri, bana sorarsan götünde kılı ağarmış faydasızın biri. Hiç değilse arada bir işe yarasın. Kadir Ağa bunları söyleyince doktor yine ters ters baktı, ayrıldı sobanın yanından, gidip askıdan paltosunu aldı. –Peki, Kadir Ağa, dedi, öyle olsun. O zaman gidelim bakalım ne varmış.

Çıkıp karlara bata çıka karakola tırmanmaya başladılar. Fırtına öyle savuruyordu ki, yolun yarısında, doktora sarılmak zorunda kaldı Kadir Ağa. Doktor da, ağır, büyük çantasını mı taşısın Kadir Ağa'yı mı, bilemedi. Kar taneleri yüzlerini acı acı dövüyordu. Kırbaç gibi. Kırbaç gibi dedikleri buydu işte; birden çizgi çizgi kızarıyordu insanın yüzü. Kabarıp ateşleniyordu. Gökyüzüydü, işi gücü bırakmıştı da, olanca gücünü bu ikisini yarı yolda bırakmak için harcıyordu. Ama Kadir Ağa'da kışa boyun eğecek göz var mıydı bakalım? –Yine böyle, yine böyle, diye bağırarak anlatmaya başladı. Duyuyorsun değil mi doktor? Duyuyor musun? Yine böyle bir fırtına çıkmıştı da, ben askerim o zamanlar, benim bir komuta-

nım vardı. Yalçın. Yalçın Komutan. Ama neredeyiz biliyor musun? Hakkâri dağlarında, ıpıssız. Kar körelmiş beton gibi olmuş. Allah kimsenin başına beton gibi bir kar vermesin.

Doktor Servet, elbette, söylediklerini belli belirsiz duyuyordu Kadir Ağa'nın. Belki o kadar bile duymuyordu. Ama fırtınadan aman buldukça başını çevirerek bakıyor, bir şeyler anlıyormuş gibi başını sallıyor, sonra yine yoluna devam ediyordu.

Kadir Ağa, iyice keyiflenmiş, yine öyle kıvançla gülümseyerek, söylediklerini yalnızca doktora değil, tüm o dağlara, koygun buz akı ormanlara, delirmiş gibi üzerlerine gelen gökyüzüne anlatıyormuş gibi bağırmaya devam ediyordu. –Bu Yalçın Komutan bir gün beni uykumdan uyandırdı. Yalçııın komutan gecenin üçündeeee. Beni uyandırdı. Aşağıda bir ışıık gördüüüm, dedi. Git o ışığa bak gel neymiiiş... Dinliyor musun doktor? Koskoca bir ova, kardan anası ağlamış bir Hakkâri ovası. Sen dağın tepesindesin. Dışarıda kar fırtınası var. Bir ışık gördüm, diyor adam.

Doktor Servet, kar fırtınasında, büyük sonsuz bir ovanın ortasında. Gece karanlığında görülebilecek bir ışığı düşündü. Nasıl görünebilirdi ki böyle bir ışık? Işık nedir, cılız bir ışık? Bir insan fırtınada ışık mı arar, yoksa canını kurtarmak mı ister? –Adam senden kurtulmak istemiş Kadir Ağa, dedi gülerek. Kadir Ağa hemen anladı doktorun ne demek istediğini. –Benden kurtuluş yoktur doktor, dedi. Benden kimsenin kurtuluşu olmaz. Neden? Doktor durdu. Ciddi, asık bir yüzle ağaya döndü. –Neden, diye sordu.

Kadir Ağa, söyleyeceklerini tartmak için mi, yoksa doktor biraz daha merak içinde kalsın mı, nedense, durmadı, hızla karakola doğru çıkmaya devam etti. O sırada kar taneleri büyümüş ya da iyice katılaşmış gibiydi; büyük patırtı çıkarıyorlardı düştükleri yerde.

31.

Karakolun önündeki asker Kadir Ağa'yı görünce önce bir toparlandı, içeriye baktı, sonra yine eskisi gibi durup durdu: Parkasının üstüne bir yağmurluk geçirmiş, bu yağmurluğun başlığını da kapatmıştı, gözleri karla kırpık kırpıktı; yanaklarının göründüğü kadarı da kıpkırmızı olmuştu soğuktan. Doktor Servet'le Kadir Ağa ayaklarını yere vurarak, kar tozutarak girdiler içeriye. Karakolun girişindeki salonun sobası cayır cayır yanıyordu yine. Demir tozunun, Arapsabununun kokusu keskinleşmişti. Masada görevli çavuş onları soğuk bir yüzle süzdü. –Bekir komutan burada mı, diye sordu Kadir Ağa. Çocuk oturduğu yerden ağır ağır kalktı. –Haber vereyim, dedi. Ama kalkınca komutanın odasına gitmek yerine dışarıya çıktı. Çıkmadan önce de parkasını aldı üstüne; önünü de yavaş yavaş kapattı, başlığını çekip ipini büzdü. Sanki dağa çıkacak da üç gün dönmeyecek, diye düşündü Kadir Ağa. Dönmeyip de düşmana kurşun sıkacak.

Bekir Komutan, karakolun az aşağısındaki küçük lojmanında otururdu. Bu küçük ev öyle ince hesaplarla, öyle korunaklı bir yere yapılmıştı ki, karakoldan bakılmakla bile görünmezdi. Yaz aylarında da, çevresini saran ağaçların yaprakları arasında kalır. Bu yapraklar bahar yağmurlarından sonra birden yeşil deli gibi patlayıp fışkırınca, ev ansızın ortadan koybolurdu. Yine de, askerî lojmandı, tümden telörgülerin arasındaydı ve devriyenin gözü hep üzerinde olurdu. Çavuş karakoldan çıktı, büyük koğuş binasını geçip aşağıya indi. –Kadir Ağa geldi komutanım, dedi eve varınca. Doktoru getirmiş. –Geliyorum, dedi komutan, sen git.

Çocuk geldiği yoldan karakola çıktı. Doktorla Kadir Ağa içerideki plastik sandalyelere oturmuşlardı. Çavuş girip başlığını açınca ağa onu donuk gözlerle izledi bir süre, doktor hiç bakmadı. –Geliyor, dedi çavuş. Siz biraz bekleyin. Sonra, bu dedikleri duyulmamış gibi yaklaştı, yeniden masaya oturdu. –Komutan birazdan gelir, dedi. –Eyvallah, dedi doktor. Komutan gelmesine gelsin de, sen beni yaralının yanına götür istersen. Çavuş doktora, fazla cahil birine

bakar gibi, biraz da acımış baktı. –Ben sizi yaralıya nasıl götüreyim, ne bileyim yaralı mı var sonra, değil mi? Sizin ne işiniz varsa komutanımla var, benimle değil. Dirseklerini masaya dayadı, gözlerini karşısında hiçbir şey yokmuş gibi donuk, bir noktaya dikti. Ama doktora değil, doktora değil. Doktordan da, Kadir Ağa'dan da aşağılarda bulunan bir şeye, belirsiz bir şeye dikti gözlerini. –Siz burada bir yaralı olduğunu nereden biliyorsunuz ki, diye sordu ağır ağır. O böyle sorunca, Kadir Ağa şaşkın, burada neler oluyor böyle der gibi çevresine bakındı. –Sen ne diyorsun yahu, dedi. Sonra doktora döndü. –Yahu doktor boşver bunu, gelir şimdi Bekir Komutan, dedi.

Zaten, tam o sırada kapıdan girdi Bekir Komutan. Bir deri ceket vardı üzerinde. Soğuğa fırtınaya aldırmamış, öyle başlıksız çıkmıştı dışarıya. Ama feci yorgun görünüyordu. Çok içmiş akşam, diye düşündü Kadir Ağa, ayağa kalktılar birlikte. Komutan ellerini sıktı, yol gösterdi, doktor çantasını aldı yerden, koridoru geçip merdivenlerden indiler. Yine nöbetçi asker demir kapıyı açtı, karanlık, havasız, soğuk zindana girdiler. Komutan zindanın lambasını yaktı, cılız sarı ışık pırpırlanarak aydınlattı içeriyi.

Doktor Servet, Faruk'a yaklaştı, çocuğun yüzüne baktı, nabzını kontrol etti, sonra son derece hüzünlü bir sesle, –Burada olur mu, dedi, bu adamı çıkarmalıyız buradan.

32.

Ama nereye çıkaracaklardı ki Faruk'u? Hem de nasıl çıkaracaklardı? Çocuk, kıpırdamak istemiyordu, sedyesine de, odanın soğukluğuna da, üstüne örttükleri battaniyenin ağır kokusuna da. Sonra o uzun, bitmek bilmez ışıksızlığa, havanın kasvetine. Havanın. Durup durup patlayan gürültülere, ormanın uzaktaki uğultusuna. Tüm bunlara öyle güzel alışmıştı ki, burada, bedenini saran uyuşukluğu bırakamazdı.

Yaşamı uzaktan izlemenin olanağı yoktur. Hem, bilinçli iken, insan çoğunlukla bunu reddeder. İnsan çok büyük beladır. Çok büyük beladır. Sevimli bir bela. Bak mesela, diye düşünüyordu zaman zaman. Topu topu kaç yıl için geliyoruz dünyaya? Yetmiş, bilemedin seksen. Yani, aslına bakarsan dünya için de, şu dünyadan gelip geçen insanlık için de, evren için de hiçbir şeyiz. Göz açıp kapayıncaya kadar gelip geçeceğiz. Ama yine de birbirimizi yiyoruz. Neden? Şu kadar basit bir geçersizliği kavrayamayacak insan var mıdır yeryüzünde? Bence yoktur. O zaman neden yiyoruz birbirimizi?

Böyle, bu düşünceleri birine anlattığı zaman gülerdi sürekli. Bir yerden sonra kendini tutamazdı. Çünkü insan yemeden duramaz da ondan. Neymiş, insan yemeden duramaz da ondan. İnsan hep acıkır. Hoş, öbür canlılar da öyle. Ama başkalarına oranla insan daha derin, daha doyumsuzca acıkır. İnsanın sadece karnı değil, ruhu da acıkır. Hırsları da. Sevgisi de. Yani abartmayayım da, insan kendisini ve de soydaşlarını yemeden duramaz. Hem de durmak da istemez. Oysa evrende hiçbir şey olmadığını bilmenin insana sadece acı vermesi gerekirdi değil mi? Hayır. Bu bilgi onu daha çok acıktırır. Öğrendikçe acıkır, acıktıkça öğrenir ve sonra çaresizce yine acıkmakla doymaya çalışır. Ve de ne yazık ki, insanoğlunun en açı ve en açgözlüsü de en çok bilenleridir.

Sonra, işte bunları konuşup eğlendikleri sırada, kimi arkadaşlarının onu halk düşmanlığıyla, daha doğrusu insansevmezlikle suçladıkları da olurdu. O da, böyle suçlandığı ve elbette halk mah-

kemesi tarafından da yargılanmak istemediği için, burada çoğunlukla mizah yaptıklarını ve aslına bakılacak olursa, felsefeye de pek inanmadığını söylerdi. Aslolan, derdi, bunu gerçekten inanarak söylerdi, aslolan, arkadaşlar, tarihi anlatmak ya da açıklamak değil, Marx'ın da söylediği gibi, onu değiştirmektir. Ha, bakmayın ben biraz mizah yapıyorum, zaten hiçbir şeyi de kesinlemiyorum. O nedenle, bu söylediklerime biraz eğlenebilmek için alıcı gözle yaklaşın.

Yemenin pek çok biçimi vardır. Çoğunluğumuz, bunun tek biçimiyle, yani en somut ve ilkel biçimiyle uğraşırız ve aklımızdaki yeme tanımını da bununla sınırlı tutarız. Oysa soyut düşünce önemlidir, en azından, tanımlamalarımızı genişletmenin bir yolu olarak. Evet, arkadaşlar, yemenin pek çok biçimi vardır; örneğin, eski toplumda, Yunan'da diyelim, yeme içme şenlikleri şiirsiz olmazdı, tarihin yalancısıyım. Neden şiirsiz olmuyor? Çünkü şiir de bir yeme biçimidir de ondan. Müziğe göre, şiir düpedüz yemektir. Ören yerlerinde şenlikler düzenlenir, şairler şarap fıçılarının üzerine çıkar. Üstelik o da oraya yedikten sonra çıkmıştır. Kuzu etinin tadı damaklarındadır hâlâ. Çirişotunun kokusu tırnak aralarına sinmiştir ve. Şarabın sakallarındaki damlası kurumamıştır henüz. Yani, somut açıdan açlığını şimdilik doyurmuştur. Fıçının üstüne çıkar. Burada ne yapacaktır? Ya şiirini ezberden okuyacaktır ki bana göre bu bizim yanlış bilgimizden kaynaklanır, büyük olasılıkla hiçbir zaman şairler fıçının üstüne çıkıp da daha önce yazdıkları bir şiiri okumamışlardır, neyse, dediğim gibi benim hissiyatım bu yönde, evet, ya ezberden okuyacaklardır ya da o sırada, fıçı üstünde kendilerinden geçerek yeni bir şiir yazacaklardır. Yüksek sesle. Yüksek sesle. Bana göre, esrimeyen, doğaçlama yoluyla, şiiri yoktan var ederek gökyüzüne armağan etmeyen şair, arkadaşlar, şair değildir. Neden derseniz, bunu yapmayan bir şair şiiri yememektedir de ondan. Yani, şiir de, yemenin bir yoludur ve yenmek için vardır.

Bu konular, özellikle mizah için yapıldığı önceden söylendiğinden, gençleri çok eğlendirir ve acıktırırdı. Hatta şiir yeme zamanları ayırdıkları olurdu kendilerine. Ama sonra, özellikle kötü haberler gelince, eleştiriler de peş peşe ulaşırdı: Köylerde köylü kadın ve erkekler için sınıflar oluşturulmuştu; sınıf çatışmasının, artı değerin ders programlarına alındığı, bunları genç arkadaşlara aktaracak yerde şiir yeme törenleriyle filan uğraşılması...

Ama şimdi, üzerine öyle tatlı bir uyuşukluk çökmüştü ki, Faruk, yok, ölmek iyi değil, ölmesem daha iyi, diye düşünüyordu kendi kendine. Başının içinde sürekli konuşan, anlatan bir ben vardı. Gerçi düşündüğü, bir bakıma düşünceleriyle izlediği konular üzerinde pek uzun süre duramıyordu; sürekli, sürekli yeni konular açılıyordu kafasında. Politik savunmalar başlayınca, hemen ardından şiddet ve işkence görüntüleri geliyordu. Sözgelimi, kendisini, mahkemede, bir hâkimle karşı karşıya düşündüğü oluyordu. Görüntüler eşliğinde. Görüntüler eşliğinde. Boz, koyu gri bir mahkeme salonuydu ve nedense bir otel odasına benziyordu. Küflü, hayır, tozlu bir otel odasıydı. Bir zaman, ama epey bir zaman önce temizlenmiş ama sonra, uzun süre müşteri gelmeyince unutulmuş, ağır kasvetli bir oda. Gibi. Sonra bu odada asık suratlı bir hâkim. Yalnızca ikisi. Sadece ikisi gerekli olduğu için. Faruk, hâkimin karşısında ama aslında yine uçmak istiyor. Hep istediği gibi. Uzun bacakları olsun istiyor. Hafif bir beden ve upuzun bacaklar. Böylece daha çok yeri görebilecek ve. Bir adım attığında ta tepelerden sahile inebilecek. Hele yaz günlerinde. Yaz günlerinde ve bulunduğu yer de biraz eğimli ise. Bu ince uzun eşsiz bacaklarıyla. Uzun bir adım atacak ve bedeni de eşsiz bir hafifliğe sahip olduğu için. Eşsiz hafiflik; bunun yararını yalnızca o bileceği için, aşağıya, denize doğru bir adım attığı zaman bir süre havada süzülecek. Hiçbir acı ve hiç esaret hissetmeden. Havada süzülecek ve sonra, sonraki adıma gelecek sıra. Adım dediği de, yeryüzüne atılmış bir fırça darbesi yalnızca. Tekrar yükselecek bir tüy gibi hafif, rüzgârın etkisine açık ve benzersiz.

Sonra, yine bir otel odasında. Ç.'de nedense. Ç.'deki bir otel odasında. Oranın da en lüks oteli yine; yani bu koyu gri ve kasvetli odada neden bulunduğunu bilmiyor ve hâkimin söylediklerine de odaklanamıyor artık. Çünkü o faşist hâkimin yerini bir kadın alıyor. Sabah saatleri, kadın banyodan öğürerek çıkıyor. Tam o sırada yeniden uzun bir adım atılıyor ve sahile inilmiş oluyor böylece.

Arada aklı başına gelince, bedenindeki uyuşukluğu sevdiğini hatırlıyordu yine. Böyle iyi, böyle iyi. Ama ölmemek lazım. Oblomov'u hatırlayıp gülümsediği oluyordu. Hiç. Ölmeden ve kanepeden de kalkmadan. Nöbetçi asker çorbasını getiriyordu. Boynunu hafifçe kaldırıyor, belki başının altına bir ek yastık koymakla. Bu denemeyi kimbilir kaçıncı kez yapıyordu. –Uyandın mı, diyordu, nihayet, az uyuma da şu çorbanı iç, ölüp gitme. Tamam mı, ölüp de başıma bela olma. Adam öldürmek istemem. Baş belaları.

33.

Faruk, çorbasını içtiği zaman, bu anın uzamasını istiyordu. Çorba saatleri daha uzun sürsün. Ama bunu söyleyemiyordu elbette. Daha çok çorba için değil, daha çok çorba için değil. Çorbanın daha uzun sürede içilmesi. Bu, yemeğin miktarıyla ilgili bir şey değildi; daha çok verdiği duyguyla ilgileniyordu. Çorbanın içinde, hangisi olursa olsun; domates, tarhana, yayla, bunların tümünün içinde geçmiş mevsimlerin izini buluyordu. Bulunca da, daha uzun sürsün istiyordu elbette, kaşık soğursa soğusun, çorba katılaşırsa katılaşsın, yeter ki o koku ve kokuya ilişkin tat gelmeye devam etsin.

Bu yeme anının uzamasının, nöbetçi askerin sabrıyla sınandığını da biliyordu elbette. Askeri kızdırmamak lazım. Bu nedenle ağzını açmıyormuş değil de. Açmakta zorlanıyormuş gibi yapıyordu ve çoğunlukla da nöbetçi yutuyordu bu numarayı. Sonra ağzını açardı, tarhana çorbasını yutmaya başladığında, eski yaz mevsimlerinin kokusu da bedenine girmiş olurdu usul usul. Toplanan ve doğranan domatesler. Kırmızı biberin patlayan suyu. Sütün sağılması, yoğurdun ekşimesi, peynirin kabalaşması sonra. Eski peynirlerin üstündeki küf. Mor salkımlar. Mor salkımlar. Uzaklarda uğuldayan arılar. Tabii, annesinin onu da, Zeynep'i de kapı önlerinde kovalayışı. Balın ağızlarının kenarlarından süzülüşü.

Yattığı yerde, Doktor Servet'in sesini duyar gibi oldu. –Burada böyle olmaz ki, dedi doktor. Bu çocuğu buradan götürmek lazım. –Götüremeyiz, dedi Bekir Komutan. Ne yapılacaksa burada yapılacak. Doktor komutana döndü. Adamın böyle emir verir gibi konuşması hiç hoşuna gitmemişti. Aslına bakılırsa, buraya da böyle emrivakiye uymak zorunda olduğundan değil, çocuklardan birinin vurulduğunu tahmin ettiği için gelmişti. Gelmişti ya, yine de, ameliyat bu, nasıl yapılacaksa öyle yapılacaktı. –Belki ilçeye götüremeyiz de, komutan, dedi, senin eve taşıyabiliriz, en azından daha sıcak olur. Hem de daha temiz. Yoksa burada enfeksiyon kapar bu çocuk, imkânı yok kurtaramayız. Temiz, temiz yer lazım.

Faruk, konuşamadı, daha doğrusu sesini çıkaramadı ama. –Fareler var burada hem, dedi. Burada fareler var ki, dolayısıyla bu çocuğu farelerin elinden kurtarmamız da lazım. Yani, bana soracak olursanız. Geçen gece, bu farelerden biri sedyenin üzerine sıçradı. Doğrudan, doğrudan Faruk'un karnının üzerine yürüdü, hem de karnında yürüdü. Sonra ta çenesine kadar geldi. Gelince de orada durdu ve bir süre çeneden süzülüp kurumuş kanı izledi. Vallahi de böyle oldu. İzleyince de çocuk neden sonra bir an için uyandı. Başını oynattı, böylece de o koca fareyi korkutur gibi oldu. Ama nedense fare de zor ikna oldu yani. Hani, neredeyse defolup gitmeyecekti.

Nöbetçi asker, komutanın az arkasında duruyordu. –Komutanım, fareler de var, yani, aslında doktor bey haklı, dedi. Bekir Komutan yavaşça dönüp ters ters baktı askere. –İyi o halde, dedi, benim odalardan biri uygun, oraya taşıyalım.

O bunu söyleyince, doktor hemen hareketlendi, çocuğu, yattığı sedyeye bağlamak gerekiyordu, sarsmadan, yaralarına dokunmadan Faruk'u, olur ya, yolda yuvarlanıp da düşmesin diye bağladı. Üstünü battaniyesiyle kapattı, başını da burnuna kadar örttü. Bir ucundan Kadir Ağa, bir ucundan nöbetçi asker yardım etti, kaldırdılar. Bu arada Bekir Komutan hızla çıkmış, bir aceleyle eve dönmüştü.

Çocuğu kaldırdılar. Faruk, gökyüzüne yükselmenin keyfiyle. Uçmanın, uçmanın. Uykusuna son vermeye çalıştı. Bir yükselme olacaksa, yani yerden bir biçimde yükselerek gökyüzüne ulaşılacaksa. İnsanın bu sırada bilincinin yerinde olması yeğdir. Haz, ancak bilinçli iken elde edilebilir çünkü.

34.

Fırtına olanca gücüyle devam ediyordu. Gökyüzü kapanmış, demir, bakır bir kaba örtü gibi aşağıya inmişti. Koyu kar taneleri hedef gözeterek iniyordu insanın suratına. İnsan kaldıysa. Dışarıda in cin top oynuyordu. Faruk'u karakolun kapısından zorlukla çıkardılar, askerlerden bir ikisi hemen yardıma geldi. Kapının önüne çıktıkları zaman çocuk ağzını açtı. Acı içinde, dudaklarının bir yanıyla gülüyordu da. Kar tanelerini yakalamaya çalışır gibi bir hali vardı. Kar fırtınasında havalanmıştı işte. Havalanmış, tam anlayamadığı bir yere götürülüyordu. Bu adam burada duramaz. Bu adam burada duramaz, mı demişlerdi? Ya da durmaz. İkisi farklı şeyler. Faruk'a kalsa, durabilirdi elbette. Yabanıl fareye rağmen. O fare gelip gelip yokluyordu ya kendisini. Sen özel bir gardiyansın, demişti bir keresinde ona. Sen hayvanlar dünyasının ve dolayısıyla yeraltının gardiyanısın. Buradan birkaç gün içinde sizin tarafa geleceğim ya. Birkaç gün sonra pılımı pırtımı toplayıp. Valizimi ve kitaplarımı da hazırlayarak sizin tarafa geleceğim ya. Yeni misafiri. Yeni mahkûmu kollamaya geliyorsun. Neyin nesidir, kimin fesidir, diyerek. Öğrenip öğrenip aşağı tarafın amirlerine satıyorsun. Ama dur bakalım, bekle bakalım, gerçekten gelecek miyim? O nedenle, aşağıdaki zindanda yine de alışmıştı haline. Durabilirdi yani.

Nöbetçisi, elinde tüfeği ile yarıtabutunun yanında yürüyordu. Tahta atının yanında yürüyordu yani. Bak bu askeri sevmişti işte. Çocuk resmen Faruk ölmesin diye dua ediyordu. Etmiyordu belki de, ikide bir başını çevirip çevirip bakıyordu ya. Öldü mü kaldı mı, diye böyle tedirgin gözlerle.

Tahta at yükselmiş, fırtınadan dolayı sallanarak. İnip kalkarak yolculuğuna başlamıştı. Daha da yükselsin istiyordu Faruk. Doğal olarak, gökyüzünün iyice yukarı kısımlarını merak ediyordu. Acaba fırtına oralarda da var mıydı? Acaba kar yağışı ya da rüzgâr dediğimiz şey yalnızca yeryüzeyine ilişkin bir şey miydi? Yukarıya yükseldikçe bir durulma görülüyor olmasındı? Rüzgâr ya da katı rüzgâr diyelim, insanın bir cezası olmasındı? Ne kadar cahilim,

ne kadar umutsuz bir cahilim ben böyle, diye düşünüyordu kendi kendine. İnsanlığın yüzlerce yıldır bildiği şeyleri ben daha öğrenememişim. Önce ayakları yükseliyordu biraz, sonra başı. Başının yükselişe geçeceğini anladığı zaman ağzını yine güçlükle açıyordu. Bilincini toplayabilirse. Gücünü toplayabilirse. Öğrenememişim ama. Bazı şeyleri de bilinçli olarak öğrenmemeyi seçiyor olabilir miyiz acaba? Şiiri öğrenmek istemem. Şiir bir yemek türü olarak kalsın diye. Bunun gibi, gökyüzünün iyice yukarılarında da korsan gemilerinin dolaştığını düşünmek isterim.

Arada, tahta atı yan yatar gibi olunca, ya da titreyip düşecek, o zaman omzunda tüfeği ile nöbetçisini görüyordu yine. Çocuk başını kar maskesi ile kapatmış, kar ordusuna karşı tek başına bir düzenli ordu gibi ilerliyordu. Ama böyle bir ordu karşısında nasıl sarsılmayacaktı ki?

Bir ara, Faruk'u taşıyanlar hep birlikte bir çukura düşer gibi oldular. Ya da biri düştü, görünmez bir yükseltiden kayarak aşağıya yuvarlandı. O zaman öbürleri de dengelerini kaybettiler. Dışarıdan bakıldığında, korkunç bir felaket olmuştu bu. Adamlar, Kadir Ağa, Doktor Servet, Nöbetçi çavuş, hep birlikte birden yere yuvarlanmış, taşıdıkları sedyeyi de koruyamamışlardı.

Bu sırada, Bekir Komutan'ın evine inen yokuşun başına da gelmiş bulunuyorlardı. Faruk'un tahta atı, kendisini taşıyan ellerden kurtulunca, karda usul usul kaymaya başladı. İnce, parlak bir çadır bezi vardı sedyenin altında. Çocuk, sırtında ağır bir soğuk hissetti. Buz parçaları. Buz parçaları. Ama bunu hisseder hissetmez, bilincini de kaybetti elbette. Sarsıntı mahvetmişti onu. Birazcık gücü var idiyse eğer. Onu da yitireceğini anlayınca yeniden ağzını açtı. Kar yakalamaya çalıştı yine. Burnunu döven, alnında düşman mermileri gibi patlayan kar tanelerine doğru, son bir umutla uzattı ağzını. İşte o zaman, gökyüzünde, fırtınanın içinde kendisini izleyen bir şey gördü. Bir yaban domuzu gölgesi, ya da domuz biçiminde bir katı sis tabakası, yukarıda durmuş, komutanın evine doğru yokuş aşağı sürüklenen sedyeyi meraklı gözlerle izliyordu.

35.

SUS BARBATUS, ilk kez görüyordu böyle bir şeyi. Daha önce, uzaktan avcıları izlediği olmuştu; onları belki bir karaltı olarak, hareketli, tehlikeli birer kara gölge biçiminde görürdü. Ormanın derinliklerine doğru. Ormanın derinliklerine doğru, yaşadıkları yerleri keşfe çıkarlardı bu avcılar. Ama o zaman da. SUS BARBATUS'un da, öbürlerinin de içinde, bu insanları daha çok önceden kendilerine haber veren bir şey vardı. O nedenle, kıpırdamadan önce kıpırdayan, seslenmeden önce seslenen bir ormanın. Esmeye başlamadan önce esen bir rüzgârın. Yağmazdan yağan bir yağmurun içinde. İnsan karartıları ancak çok uzaklardan geçebilirdi. Böylece, o güne dek, yani ölümüne dek, ne buraları görmüştü SUS BARBATUS, ne de insanları, bu kadar yakından.

Sedye aşağıda bulunan bir eve doğru kaymaya devam ediyordu. Ama öyle hızlı değil, yavaşça kayıyordu ve indiği yokuş da karlı küçük engebelerle doluydu. O yüzden sedyenin, tahta atın yön değiştirdiğini, hızlanıp yavaşladığını, sonra yeniden yön değiştirdiğini görebiliyordu. Engellere çarptıkça sarsılıyordu sedye. Neden sonra, biri ona yardım etsin diye, SUS BARBATUS kendisinin de beklemediği bir şey yaptı. Burnunu uzatıp aşağıdaki eve doğru olanca gücüyle böğürmeye başladı.

Doktor Servet hemen kalktı düştüğü yerden. Askerler de ayakları kaya kaya toparlandılar, Yokuş aşağı inmeye çalışırlarken Kadir Ağa bir daha düştü, bir süre sürüklendi, sonra zorlukla yeniden kalktı. Sedyeyi yakaladıkları zaman baygın Faruk'un yüzünde yine o memnun gülümseme vardı. Onu havaya kaldırdılar. –Çocuk kendisi gitti, çocuk kendisi gitti bak, dedi Kadir Ağa sırıtarak. Doktor homurdandı, alışkanlıkla, bir yandan sedyeyi taşırken bir yandan da Faruk'un elini buldu, nabzını dinlemeye çalıştı.

Ama bu havada nabız mı olur. Havanın nabzı hepimizinkinden güçlü. Kar durup durup hızlanıyor, veryansın ediyordu. İyice güçten düştükleri sırada, neyse ki, eve vardılar.

Çocuğu doğruca Bekir Komutan'ın gösterdiği odaya götürdüler. Komutan, onlar eve vardığında, dış kapıyı açmış onları bekliyordu.

İçerideki tüm kapılar kapalıydı. Hastanın yatacağı oda hariç. –Taşıyamadınız, dedi komutan. Oğlum askerleri alsaydın ya. –Fırsat vermediler komutanım, dedi, hemen alıp çıktılar.

Sedyeyi açıp çocuğu yatağa yatırdılar. Doktor Servet hemen yeniden nabzına baktı Faruk'un, sonra üstüne battaniyeyi geçirdi. –Çantam karakolda kaldı, dedi, biriniz çantamı alıp gelebilir misiniz? Kadir Ağa hemen bir sandalyeye oturdu, alnının ıslağını sildi, üstündeki kar tanelerinin döküldüğü görüldü. Nefes nefese kalmıştı. Askerler çıktı hemen. Evin içi karanlıktı. Dışarıya bakıldığı zaman hemen hemen hiçbir şey görünmüyordu. Karlı tepeler. Karlı tepelerin arasında kalmış, kuytuda bir evdi burası. Bir yerlerden, ekşimiş biranın kokusu geliyordu. Sigara dumanı daha yeni dağılmıştı.

36.

Doktor Servet odanın temizliğini kontrol etti, çocuğun yatağını sabitledi, sonra yaralarını gözden geçirmeye başladı. Başından, yanaklarından aldığı yaralar kötü görünüyordu ama o kadar önemli değildi. Asıl karnından vurulmuştu çocuk. Bu kötü, bu kötü, diye geçirdi içinden. Nabzını, ateşini ölçtü. –Bunu düşürmek gerek, dedi yüksek sesle. Karnından feci yaralanmış ama kurşun yok içinde. Çantasını açtı, iltihaplanmış yarayı temizlemeye koyuldu. Çocuk gelip gelip gidiyordu sanki. Ateşi yükseldikçe sayıklıyor. O zaman gözlerinin içinden kan fışkıracakmış gibi oluyordu. Dişlerinden birisi parçalanmış olmalıydı; arada ağzında kan birikiyordu. Hayır, bu kan içinden gelmiyor, midesinden gelmiyor. Dişlerinden, demişti görür görmez. Yine de, önce karnını temizlemek gerekir. Yarayı açtı, kanı silmeye başladı. –Tamam, siz çıkın artık, dedi. Odayı boşalttılar. Doktorun hafif aralık bıraktığı pencereden, fırtınanın uğultusu doluyordu içeriye.

Faruk arada ateşi yükseldiği zaman, sanki bu iyi bir şeydir; iyice hissediyordu kendini. Başının üstünde, hemen alnına yakın bir kuş peyda olmakla. Bu kuş belli ki hemen oracıkta hazır bekliyordu. Böyle zamanlarda, uyur uyanık söylediklerinin, içinden geçenlerin bu hayali varlıklar tarafından duyulabildiklerini anlamıştı. Ama gerçekten bunlar hayali varlıklar mıydı ki? Bu alıcı kuş ve bu zeyra, başının üstünde gerçekten bekliyor olmasındı? Bundan kuşkulandığı zaman, önce gözlerini kapatıp açtığı, sonra, ateş biraz aman verince kollarını, olmazsa ağzını yüzünü salladığı olurdu. Zeyra efendi korksun da kaçsın diye. Oysa babası ona bunları bir bir anlatmıştı. Bir kırmızı kartalla, yani bir zeyra ile dalaşmayacaksın. Bu görgüsüz hayvan uzaktan normal, hatta saygın, evet saygın güçlü ve efendi gibi görünebilir. Ama dalaşmaya kalktığın zaman ondan vahşisi yoktur. Ve korkmayı da bilmez. Örneğin, bir parça kor ateş koy önüne, bir hayat belirtisi, bir kıpırtı gördüyse, onu da yemeye kalkışabilir. Yani öyle el kol sallamakla kalkıp gideceği yoktur. Ama işte bu tam olarak. Bütünüyle kendini çaresiz hissettiği bir

şeydi. Göğsünün üstüne konmuş bir zeyra. Konmuş ve karnının acıkmasını bekliyor.

Doktor yaraya ilaçlı pamukla dokununca, birden bir ferahlık geldi Faruk'un içine. Tatlı bir nane kokusu yayıldı, hemen ardından feci bir yanma hissetti. Çırpınır gibi oldu. Ama sonra yine rahatladı. Rahatlayınca da derin bir uykuya daldı. Tüm o kopuk düşünceler, zeyra kuşunun korkusuzluğu, havanın soğukluğu, babasının öğrettiği şeyler, gökyüzünde gördüğü ve kendisini takip ettiğini zannettiği domuz, havalanma, havalanma, karın üstünde sedyeyle takırtılar çıkararak yol alışı. Yarı uyur yarı uyanık gördüğü her şey birden kayıplara karıştı, ne vakte kadar kaybolacağını bilemediği bir karanlığın içine gömüldü.

Doktor Servet, yarayı temizledikten sonra kalktı, eserine bakar gibi çocuğu uzaktan süzdü, sonra çantasından çıkardığı hapı ezdi, bu tozla bir ilaç hazırladı, ilacı Faruk'a zorlukla içirdi. Çocuğun ağzındaki kan beyaz sıvıyla karışınca pembeleşti ama sonra yok oldu. Yüzünde, gözlerinin renginde bir açıklık, bir gevşeme belirdi. Doktor yaralının üstüne battaniyesini örttü, pencereyi kapattı. Sonra ona son bir kez baktı, çantasını orada bırakıp çıktı.

37.

Bekir Komutan ayakta, asık bir yüzle bekliyordu doktoru. –Nedir durumu, diye sordu onun çıktığını görünce, iyileşecek mi? –Çok zor, dedi doktor. Karnından vurulmuş. Müdahale edilmeyince de kanı iltihaplanmış. Belki ölmez ama böyle yarı baygın ne kadar yatacağını da bilemem. Antibiyotik verdim, ben burada birkaç gün daha kalır bakarım. Ondan sonrasına da bakarız. –Peki, dedi Bekir Komutan, canı sıkılmıştı. Doktoru kapıdan geçirirken yüzü asıktı yine. Kadir Ağa ile askerlerden biri biraz ileride sigara içerek bekliyorlardı. Komutan askere başıyla karakola dönmesini emretti. Doktor yanlarına varınca sigaraları karların içine atıp yukarıya doğru yürümeye başladılar. Onlar yürümeye başlayınca da, fırtına, birden aklına gelmiş gibi, yeniden esip gürlemeye başladı. Hava durup durup kararıyor, sanırsın bir yerlerden apansız bir yağmur inecek; birden göz gözü görmez oluyordu.

Kar fırtınasının uğultusu korkutucudur. Gökyüzü acı çekiyormuş gibi inleyip ağlamaya başlar. Nereden geliyorsa; koyu azgın kar taneleri ağır gülleler gibi yeryüzünü acımasızca döver, havada görünmez kırbaçlar şaklar ve bu öfkeli kırbaçlar da. Ağaçları, kar öbeklerini, evleri ve dışarıda gördüğü her şeyi da/aktan geçirir. Ama en kötüsü, nereden geldiği anlaşılamayan uğultudur. Bu uğultu, kendisi de korkunç haksızlıklara uğramış ve sonunda özgür kalmış birinin kinini öyle somut biçimde duyurur ki, insan "evet, işte hesaplaşma zamanı" diye düşünmekten kendini alamaz. Ama aynı zamanda, kendisi korunaklı bir yerde de olsa, sırf bu uğultunun tatsızlığı nedeniyle bitimsiz bir üzüntüye kapılır.

Kapıyı kapattıktan sonra, önce salona, sonra içerideki küçük, penceresiz odaya geçti Bekir Komutan. Girerken kapıya hafifçe vurdu. Kapı hemen açıldı, karanlık odanın içinden zayıf, yorgun bir kadın çıktı. Aysel. Aysel. Konuklar geldiğinden beri odada komutanı sessizce bekliyordu. Ama tabii ayakta değil; odanın içinde çarşafları kimbilir ne zamandan beri değiştirilmemiş küçük bir yatak vardı. Aysel, sabah bir şeyler atıştırdıktan sonra bir sigara yakmış, kapı

çalınınca da geçip bu yatağa uzanıvermişti. Uzanınca da, karanlık hep uykusunu getirdiği için, gözlerini kapatmış ve zamanın geçip gitmesini beklemişti. –Gittiler, dedi komutan. Çocuk burada. –Ne olacak şimdi, dedi Aysel, burada mı kalacak? Komutan kadına ters ters baktı. –Tabii, ne yapalım, dedi. Kadın başını çaresizce öne eğdi. Omuz silkerek geçip salonun penceresinin kalın perdesini biraz aralayarak dışarıya baktı. Hiçbir şey görünmüyordu. Fırtına dünyanın sonunu getirmişti sanki. Pencerenin camları ta bellerine kadar karla dolmuştu. Birden üşüdüğünü hissetti. –Soba geçiyor galiba, dedi. Komutan duymamış gibi yaptı, kıyafetlerini giymiş, parkasını, palaskasını tamamlamış, botlarını önüne koymuştu. Kalktı, dış kapının hemen önündeki bir kapıyı açtı, bir kucak odun getirdi, odunları sobaya doldurdu. Sonra, sobanın üstündeki küçük delikten bakmaya koyuldu. Öyle yorgun, umutsuz bir bakıştı ki bu, sobanın onu üzdüğü söylenebilirdi.

Aysel onu böyle çaresiz görünce, zayıf yüzüne çok yakışan gülümsemesiyle yaklaştı. Ağzının bir yanı yükselmiş, yanaklarını hınzırca gölgelemişti. Yaklaşıp komutanın beline sarıldı, sağ yanağını adamın geniş sırtına yasladı. –Ne oldu komutanım, diye sordu. Bekir Komutan bir gözüyle sırtına sarılmış kadına baktı, önce yüzü daha beter asılır gibi oldu, sonra, sobaya attığı odunlardan birinin alevlenmeye başladığını görünce yumuşadı. Kadının ince, kemikli ellerini tuttu, sonra hızla döndü. O dönünce Aysel de bu kez komutanının boynuna atıldı. Adam kadını kucaklayıp kaldırdı, kalçasını sıka sıka yatağa götürdü.

Çok geçmeden soba gürüldemeye başladı. Kalktıkları zaman komutan bu kez daha hızlı giyindi, botlarını uzun uzun, dikkatle bağladı, başlığını geçirdi. –Adam sen yokken ölürse ben çok korkarım ama, dedi Aysel. –Ölmeyecek, dedi komutan. Doktor ilacını verdi, ölüm tehlikesi yok. Ama söylediğine göre uzun süre kendine gelemeyecek. –Bizi duymaz yani. –Duymaz. Kadın yine omuz silkti. –İyi o zaman, dedi, hiç başıma böyle bir şey gelmemişti. Komutan birden ciddileşti. Yüzü asıldı yine. –Nasıl gelsin, dedi. Aysel anlamamış gibi baktı. –Sen asker misin de başına böyle şeyler gelsin, dedi komutan. –Doğru ya, dedi Aysel. Tadı kaçmış gibiydi. Komutan çıkınca o da önce sırtına hırkasını geçirdi, sonra gürüldeyen sobanın başına gitti, ellerini ovuşturarak bir zaman ateşin uç verişini izledi.

38.

Uzun süre kendine gelemeyecek. Uzun süre kendine gelemeyecek, diye içinden yinelediğini fark edince, biraz da ısınınca, yüzüne yine aynı hınzırlık geldi Aysel'in. Ayakuçlarına basa basa, çocuğun yattığı odaya gitti. Kapıyı sessizce açtı, açık bırakıp yatağa doğru yürüdü. Soluk bile almadan uyuyordu Faruk. Yarası temizlenince öyle bir rahatlamıştı ki. Sanırsın artık yeter, bu bile büyük bir kurtuluştur onun için. İnsan uykusunda ya da baygınlığında. Kendini bütün bütün kaybettiği sıralarda. Artık ölümden kurtulduğunu fark edebilir mi? İnsan ölümden kurtulduğuna inanmaya hazırdır her zaman. Bilinçli ya da bilinçsiz. Ölümden ya da hastalıktan kurtulmak insanın en kolay kanacağı şeydir de ondan. Başka türlü yaşanır mı? Yaşanmaz.

Uykusunda, yine gökyüzüne bakıyor, rahatlamış ve belki de yazı getirmiş gökyüzünden geçen bulutları izliyordu. Bulut oyunu. Bulut oyunu çok basit bir oyundur. Belki bir oyun bile değildir ki zaten kimbilir insan hayatı boyunca bunu bir kez yapar yalnızca. Ama sonra, yıllar geçince, ister istemez, gülümsemelerle anımsar: bir ağaç, bir burun, bir fil, bir domuz. Huzur içinde. Parçalanma, karla ya da yağmurla tehdit yok. Rüzgârın hadsizliği de. Gündüz karanlıklarının gölgesi de yok. Gökyüzü mavi, bulutlar sakin ve sessiz işine bakıyor. Ama sonra, bir yerlerden bir kadın parfümü geliyor. Gelince de bulut gölgeleri temiz yataklara dönüşüyor. Bu durumda, kokudan sonra kadının da bir yerlerden çıkıp gelmesi beklenir. Çocuk dışarıda bir yerlerde, ama kendisini göremiyor ve gökyüzünü izleyebildiğine göre uzanmış. Ama nerede uzanmış, bunu görmüyor. Yani çimlere uzandığını da söyleyemiyor. Bir çatıya, bir banka ya da piknik örtüsüne uzandığını da. Bunu bilmiyor. Zaten sırtında bir katılık da hissetmiyor. Belki, havada yatay biçimde uzandığı, yani yarı yarıya uçtuğu söylenebilir. Dolayısıyla sağına ya da soluna bakamıyor. Bunu akıl da edemiyor zaten. Ama koku onu rahatsız ediyor. Kadının kokusunu değil de kendisini almak için karşı konulmaz bir istek duyuyor. Elbette, istek duyduğumuz

şeyi görmemiz gerekir. Ama usulca katılaşan ve biçimleri bozulan bulutlardan ve mavisinin rengi gittikçe atan gökyüzünden başka bir şey görünmüyor. Yukarıdaki serinlik ve sessizlik bir kere bozulunca, gerçekten de bir yerde yattığını ya da en azından uçmadığını anlıyor. Bunu anlayınca da tadı kaçıyor elbette. Gerçekliğe dönmek gibi. Gerçekliğe dönmek gibi. Tatsız gerçeklik. İnsanın elini ayağını bağlayan ve üşüten gerçeklik. Bir süreden beri, ölümü değil ama sürekli uyku halini sevdiğini düşünüyor. Bu onun için dünyadan ya da yaşam mücadelesinden kaçmak anlamına gelmiyor. Son derece kişisel ve fiziksel bir istek. Ama fiziksel istekler de, diye düşünüyor, dışsal etkilere bağlı. Zira kadının sadece kokusunu değil, kendisini de almak gerekiyor. Hep o bulutların altında olduğu gibi. Huzursuzlanmaya başlayan bulutların.

Yatağa yaklaşıp çocuğu incelemeye başladı. O yaklaşınca, yaralı birden yüzünü asar gibi oldu. Birden kurşun yaralarının acıdığını düşündü Aysel. Ama çok güzel, çok düşünceli bir yüzü vardı delikanlının. Düşünmekten değil de, kendi yapısından. Bu adamdan kimseye zarar gelmez ki, diye düşündü. Yazık etmişler. Ah, yazık etmişler buna. Boşuna kıymışlar bu çocuğa. Baktıkça sevdi, kendisine, çok bir yakınına bakar gibi oldu. Olunca da birden telaşa kapıldı. Ölmesin bu çocuk, dedi fısıltıyla. Elini alnına koydu. Yüzü serin, rahat görünüyordu. Bir an için huzuru kaçtı, benim geldiğimi anladı da ondan mı acaba, diye düşündü. Sonra uzamış sakallarına, kanlı ağzına baktı. Battaniyesini biraz daha, çenesine kadar çekti. Derken, odanın ne kadar soğuk olduğunu anlayınca yeniden telaşlandı. Hızla odadan çıkıp evin içinde dolaşmaya başladı. Önce başka battaniye var mı diye bakındı, sonra battaniye çocuğa ağır olur, diye düşündü.

O sırada elektrik sobası çarptı gözüne. Sobayı yaralının odasına taşıdı, yakıp ısınmasını bekledi. Isınınca da gülümsedi biraz, kapıyı, sobanın sıcağı burayı da dolaşsın diye açık bıraktı. Gidip salondaki kanepeye uzandı, tavanı izlemeye koyuldu. Dışarıdaki fırtına uğuldamaya devam ediyordu.

39.

Gülşen'le Mustafa, akşamdan beri somurtup oturuyorlardı. Saf bu saf, diye söylenip duruyordu Gülşen. Saf. Mustafa da yola nasıl çıkacağını düşünmekten, neredeyse donup kalmış, bir yere oturmaya da cesaret edemeden bekleyip duruyordu. Bir şeyleri arıyordu sürekli. Çantasına bakıp bakıp iç geçiriyor, defterlerinden birini alıp birini bırakıyor. Gözlüğünü tekrar tekrar silerek mırıldanıp geziyordu. Odalardan birine girip birinden çıkarken de, diline takılan türküleri söylüyordu güya. Ama aklı karısında olmakla. Bununla, sen rahat ol, benim aklım başımda. Hem de çok başımda, bana ne olacak ki, demek istiyordu. Ne olacak ki bana. Mustafa Öğretmen'in en çok söylediği sözdü bu. Dünya yıkılsa, herkesin başına bir iş gelse, askerler, şu devirde, şu 1979 yılında önlerine geleni tutup götürseler de. Gelip Mustafa Öğretmen'e bir şey yapamazlardı. Başkalarına da yapamazlardı gerçi; bütün bu tutuklamalar, çatışmalar, baskılar geçiciydi, bu devirde artık halkın demokratik haklarına karşı, kimse bir şey yapamazdı; ta 60 anayasasından beri, insanlar eskisi gibi miydi ki artık. Biz bunca emeği niye verdik, işte şimdiki gibi, köylü kadınlar, erkekler, gençler artı değeri bilsinler, söz hürriyetini anlasınlar, öyle kolayından sömürülmesinler diye, değil mi? Bundan sonra artık baskıcı kara düzenciler için geçmiş olsun. Geçmiş olsun ki geçmiş olsun.

Ama ben bunu nasıl unuttum, diye dizlerini dövüyordu bir yandan da. Milli Eğitim'de bir toplantı yapılacaktı, yeni eğitim yasalarıyla ilgili bir toplantı. Dernek de bu toplantılarda bulunuyordu ki, müfredat bozulmasın, hiç değilse, müfredatın demokratik karakteri, o da ne kadarsa işte, o kadarı korunabilsin. Bir ara durup karısına baktı. Gülşen, yüzünden düşen bin parça, elinde bir yatak örtüsü, bunun oyalarını bitirmeye çalışıyordu. Ama aklı orada mıydı bakalım? Yanakları sarkmıştı üzüntüden. Hem de korkudan. –Yahu uzatma, dedi Mustafa. İş bu, ne yapalım? Hem de, gitmeyelim de bizim yerimizi başkaları mı alsın? Bu kadar çalıştık, bu kadar yol aldık, heba mı olsun. –Bir arpa boyu yol aldınız, dedi Gülşen. Hem

de biraz da başkaları uğraşsın, bir sen misin? Buradan ilçeye bu havada gidilip de gelinir mi? Şuradan şu yokuşu inene kadar donar kalırsın da ta yaz aylarına kadar bulanın olmaz. Titreyip donup ölüp kalacaksın. Kalmasan da zaten orada toplayacaklar hepinizi, yolda olmasa da hücrede donup kalacaksın. Gözünün de yaşına bakmayacaklar.

Mustafa bunları duyunca, hep yaptığını yaptı; duymamış gibiydi, yavaşça, bir ses duymuş gibi arkasına döndü. Sonra kulağının arkasını kaşır gibi yaptı, eski kitaplığın karşısına döndü. Eski kitaplık. Eski kitaplık. Bu boş raflarda Gülşen'in oya işleri kalmıştı yalnız. Gülümsedi. Kemal Tahir yerine, Bolu'dan bir zamanlar aldığı el işlemesi bir şekerlik, Hasan Hüseyin'in yerine Orhan'ın bebeklik fotoğrafı; Gülşen'in dantel çerçevesinin içinde. Orhan Kemal'in yerine bir çay tepsisi, Lenin'in yerine de bir peçetelik. Yine hanımın dantel işi ve kolalanmış olduğu için katı. Yine de, en azından, en alt rafta tam yirmi ciltlik bir SOSYAL BİLGİLER ANSİKLOPEDİSİ vardı, çok para verdikleri için bunu yakmaya kıyamamışlardı. Ama iyi diretmişti Mustafa; bu ansiklopedi yahu, demişti, herkeste var, askerlerin evinde de var, alıp koyuyorlar güzel görünüyor diye, demişti. Yine de, ciltlerin önünde canlı bir barikat gibi durması gerekmişti.

Sonra nihayet oturup buradan Ç.'ye nasıl gideceğini düşünmeye başladı. Fırtına var, dedi içinden. Fırtına kötü. Biraz dinse, en azından yavaşlasa, estiği zaman soğuk neredeyse iki katına çıkıyor. O zaman da bırak yürümeyi, soluk almak bile olanaksız hale geliyor. Yola kadar inebilirsem belki bir vasıta bulurum da. Ama yolların da kapandığını söylüyorlar. En iyisi önce H. köyüne gitmek. Öbür taraftan yani, daha uzak, ama hiç değilse yolu açıktır oranın. Düz, dümdüz bir yol var ondan sonra. Öyle yaparım. H.'ye kadar yürürüm, botlarımla çift yün çorabımı giyerim, H.'de çok bitap düşmüş olursam da, o zaman Muhittin'e giderim, biraz dinlenirim. Mutlaka, ondan sonra mutlaka bir kızak bulurum, o kadar da değil. Sonra da ver elini Ç.

Nasıl gideceğini hesaplayınca, bir de bu hesap aklına yatınca keyfi yerine geldi. Kalktı birden, neşeyle karısına sarıldı. –Gördün mü bak, dedi. Gördün mü şimdi? Kadın irkildi, ilk kez kocasının aklından kuşku duyar gibi oldu. –Ne diyorsun sen be, dedi, neyi gördüm mü? –Ne olacak, dedi, nasıl gideceğimi buldum. Arka ta-

raftan gideceğim ilçeye. H.'ye geçeceğim önce. Ondan sonra bana kızak mı, araba mı yok?

Gülşen oyasını öfkeyle kanepenin üstüne bıraktı, ayağa kalktı. Bir zaman, ne diyeceğini bilemez halde ayakta durdu, sonra yine gözleri doldu, kıpkırmızı, boncuk boncuk süzmeye başlayan gözlerdi bunlar. Her zamanki gibi, ağladıkça parlıyor, parladıkça kızarıyorlardı. İçeriye geçti, annesinden getirdiği yufkalardan kalmıştı biraz. Bunlardan ikisinin içine peynir doldurdu, biraz da tereyağı kesti, katı peynir gibi bu tereyağı parçalanır gibi dağıldı yufkanın içine. Sonra durup biraz düşündü, pekmez kavanozunu açtı, dibinde kalmıştı biraz. Pekmezi peynirle tereyağının üstünde gezdirdi, bunları sardı getirdi. –Şunları çantana koy, dedi. Akılsız. Akılsız. Bir akılsız da sensin.

40.

Evden çıkınca, sabahtan beri ortalığı kasıp kavuran fırtınanın biraz hafiflemiş olduğunu gördü Mustafa Öğretmen. Bu iyi, tamam, diye düşündü, yüzüne aydınlık bir gülümseme geldi. Güneş doğmuş, ortalık ısınmış gibi geldi ona. Birden, birden yine iyimser damarı alev aldı. Kış da güzel değil mi? Kış olmadan olur mu, olmaz. Kar. Karı çok severim ben. Önce kar tıpkı buradaki gibi esir alacak ki özgürlüğün değerini bilesin. Aynı zamanda... Sık sık soluk alıp veriyor, uzun zamandır yürüyormuş gibi ikide bir durup önünde uzanan ufka bakıyordu. Bakıp bakıp, uzaklarda bir şeyler görmüş de tam seçememiş gibi dikkat kesiliyordu. Ama ne olacaktı ki orada. Önünde, daha ayaklarının dibinde başlayan, sonra ağaçlıklara kadar kabararak uzayan, üst üste yağdıkça koyu katı tabakalar halinde donup buz kesilen kardan, havanın katı bakır görünümünden başka ne olacaktı ki? Birden, hayvanlara hasret kaldığını düşündü. Yaz aylarında, okuldan, öğrencilerden, dernekten vakit buldukça peşine düştüğü tavşanların, uzun uzun dolanıp aradığı halde bir türlü rastlayamadığı ayıların, apansız karşısına çıkıp, çıkınca da şaşkına dönen kirpilerin, ağaçların kıvrık dallarına benzeyen sincapların, kaynaşıp duran yılanların ortalığa saçıldığı sıcak yaz mevsimi... Dünya canlılarla güzel ya, daha güzel olabilir, diye geçirdi içinden. O sırada, yokuştan aşağıya inmemiş, köyden doğruca Ç.'ye giden yola sapmamıştı, yanlamasına ilerleyecek, bir iki tepeyi aşıp H. köyüne gidecekti o. Zorluk da o kadardı zaten. Ama yine de, kısa da olsa, zorlu bir yoldu bu, ormana girmesi, bir süre ormanın içindeki tepeleri aşarak yürümesi gerekiyordu. Bundan korkuyor muydu? Bunca karın altında köyden uzaklaşıp da ormana girmekten, girip de kurtlara yem olmaktan korkuyor muydu? Biraz.

Ama bu kış hemen hemen hiç haber almamışlardı kurtlardan. Ya kendilerine bir yer bulmuş ya da tükenmişlerdi artık. Vurula vurula tükenmişlerdi. Böyle düşününce durdu: Vurula vurula tükenen kurtlar, dedi kendi kendine, gülerek. Sonra tekrarladı: Vurula vurula tükenen kurtlar... Ama olmadı, gerisini getiremedi. Benden

şair olmaz. Benden şair olmaz ama niye olmasın. Herkes bir seferde yazmıyor ya. Aklına, yürüyerek yazan şairler geldi. Neden, çünkü şiir kalem işi değildir. Söz işidir. Dolayısıyla, yani söz işi olduğu için de yürüyerek yazılır. Yani ritimle. Yürüyüşüne ritim kazandırmaya çalıştı: *Yağdı bütün gece kar. Yağdı bütün gece kar*. Ritimli yürüyünce ısındığını fark etti. Bir ara dönüp geldiği yöne baktı, köy uzaklarda kalmış, karın pırıltısının altında zorlukla seçilir olmuştu. İyi ya, yol aldık, dedi, sonra ormana girene dek ritimle sürdürdü: Vurula vurula tükenen kurt. Ormanı unut. Ormanı unut. Vurula vurula tükenen kurt. Ormanı unut...

Yüzü gülüyor, bıyıklarında oluşan ince kar tabakası o yürüdükçe damlıyordu. Sık sık arkasına dönüp bakıyor, sağını solunu gözden geçiriyor, karşısına çıkan kar çukurlarını gözden kaçırmamaya gayret ederek. Aman, en küçük kıpırtıyı gözden kaçırmayayım, tüfeğim de yok, sonra uğruna şiir yazdığım kurtlara yem olurum, diye düşünüyordu. Düşününce de gülüyordu.

Birden durdu, birkaç metre önünde bir birikinti gördü. Burada bir şey var, diye diye yaklaşınca, bir kar tepesi, üstünde de çalı çırpı olmakla, ayağıyla birikintiye dokundu. Sonra eğilip eliyle yokladı: Bir domuz. Hayvanın orada vurulup bırakılmış olmasına o kadar üzüldü ki birden, başını kaldırıp gökyüzüne, sonra çevreye baktı. Paltosunun başlığı düşünce, arkadan biri seslendi: –Hocam hayırdır, ne işin var bu havada?

41.

Fırtına yeniden başlıyordu. Ormanın içinde, kuruyup kalmış, o buz kesilmiş, buzdan kılıç olmuş ağaçların engel olamadığı rüzgâr öyle kuru kuru gelmekle insanın içine apansız işliyordu ki, dayanılır gibi değildi. Göz gözü görmez bir fırtına karanlığı vardı, incelip çelikleşmiş kar mermi gibi iniyordu insanın yüzüne. İnince de, yalnızca üşütmüyordu; hani, neredeyse, küçük delikler açıyordu değdiği yere. Yine de, insan ya bu havada dışarı çıkmayacak ya da bir kere çıktı mı başının çaresine bakacaktı. Çaresine bakacaksın. Çaresine bakacaksın, yoksa fena. Ne olacak, ölüp kalacak mısın soğuktan?

Sesi duyunca hızla arkasına döndü, ayakta durmakta zorlanıyordu. Gözünü de açamıyordu ya, karaltının kendisine yaklaştığını görünce, yine de, sevindi. Bu durumda, insanın tanıdık birilerine rastlaması büyük şanstır. İyice yaklaşınca, delikanlı yeniden seslendi. –Hocam hayırdır? Yüzünü yaklaştırdı, gözünü açıp çocuğun suratına baktı, bakınca da hafifçe gülümsedi yine. –Murat, dedi, ohoo, asıl senin ne işin var? Sarıldılar. Murat hızla, çelik gibi hareket ediyordu. Mustafa'nın elinden çantasını aldı hemen, sırtına astı, sonra onu kolundan tutup çok yakınlarındaki dik bir yokuştan indirmeye başladı.

Orman birden değişmiş, büyük, gürültülü, karmaşık bir labirente dönüşmüştü. Murat'ın peşinden yürürken, işte bak, diye geçiriyordu içinden. Gördün mü? İşte birden nasıl değişiveriyor her şey. İnsan iyi ki var, insan, hele bu çocuklar iyi ki var.

Murat, eski öğrencisiydi Mustafa'nın ya, epeydir görmemişti onu. Tümden, öbür çocuklar gibi kayıplara karışmıştı. Bunlar birlik olup, çelimsizlerle işi gücü yazıp çizmek olanları, çocuklu kadınlarla yaşı küçükleri köylerde, kasabalarda bırakıp "mücadelenin kalbi" dedikleri bu korkunç ormanlara yerleşmişlerdi. Güldü, yerleşmek ne, yerleşmek ne, sanırsın ev taşıyorlar. Diklenen, durma meydan okuyan, ne zaman nerede çukurlanacağı nerede koygunlaşıp güpegündüz kararacağı belli olmayan bir ormana yerleşmek mi olur?

Onlara o zaman bir yerlerde rastlamıştı da, *Robin Hood*'u okumuş muydunuz çocuklar, ya da *İnce Memed*'i, diye sormuştu. Evet evet, okumuşlardı elbette de. Yaşamın gerçekleri kitaplardakine benzemiyor hocam, demişlerdi. Robin Hood zaten sembolik. İnce Memed de hep kalacak bir yer buluyor. Gülüşerek. Bizim kızlar kete getirmese biz açlıktan öldük ve. Kök yemekten iflahımız kesildi. Olsun olsun, demişti. Roman insana güç verir, hiç merak etmeyin, en zor anınızda yanınızda olur ve de aklınıza gelir.

Önce bir düzlüğe çıktılar, sonra yeniden, bu kez daha dik bir yokuştan inmeye başladılar. İnince fırtınanın korkunç uğultusu daha da arttı. Buna karşılık, kar mermilerinin hızı düştü. Mustafa bir an için durdu, nefes nefese kalmıştı. Bıyığının üstüne biriken karı avucuyla temizledi, gözlerini acı çeker gibi kıstı, birkaç adım ötesinde durmuş kendisini bekleyen Murat'a baktı. Çocuk kar beyazlığının içinde koyu lacivert bir leke gibi duruyordu. Ama dik, gururlu, genç bir at lekesiydi bu. Kırbaçlanmaktan bıkmamış, kırbaçlandıkça güçlenip çelikleşmiş bir at. Neden sonra yokuşu inmeye devam etti ama olmadı, birkaç adım kalmıştı ki ayağı kaydı, kar altında, basacağı yeri bulamayınca yuvarlandı, Murat'ın ayağının altına kadar indi.

Ama kendini kaybetmiş sayılmazdı. Beline kunt bir ağrı saplandı, durur durmaz kalkmaya çalıştı, olmadı. Murat eğilip adamı güçlükle kaldırdı, koltuğunun altına girdi, onu ormanın içlerine doğru sürüklemeye başladı. Çukurun güzelliği; ağaçlar sıklaşmış, kar taneleri hızını yitirmiş, derinlerde kurt ulumalarına benzer ulumalar kalmıştı yalnız.

42.

Aradan bir zaman geçti. Mustafa Öğretmen, gözkapaklarının gölgesi usul usul aydınlanarak uyandı. Sarı titrek bir ışık vardı içeride. Karanlık basık, nem kokusu, çamur, çamur. Bir yerlerde damlayan suyun sesi vardı ve yoğun katı bir ot kokusu geliyordu burnuna. Karanlığa alışınca, pırpırlanan yağ lambasının cılız ışığı da ortalığı aydınlatınca, eğilmiş izleyen Murat'ı gördü. –Biraz uyudun ya, iyi oldu, dedi Murat.

Çocuğu çok eskilerden tanıyordu. Öğrencilik yıllarından da, yaz tatillerinden de. Sonra başına gelenlerden.

O zamanlar, Allahtan çoktan öldü, zalimler zalimi bir Süleyman Ağa vardı ki, çizmesiyle çocuk ezdiği bile söylenirdi. Bu Süleyman Ağa, köylüye borç verir, sonra mahsus, o borcu almamak için kayıplara karışırdı. Ama unutmazdı. Ama unutmazdı. Süleyman Ağa'nın defterinde her şey yazılı olurdu. Hani bir levhimahfuz bir de işte o defter. Bu defterin ele geçirilmesi için az uğraşılmamıştı. Süleyman Ağa incecik, kara kuru ve yılan gibi tıslak bir adam olduğu için ele avuca gelmezdi. Ne yapar ne eder canını kurtarırdı. Defterini de kurtarırdı. Sonra bu defter, alacaklarından çok, alacaklarının faiziyle dolup taşardı. İşte bu Murat, o zamanlar, o korkunç, korkunç yağmurun yağdığı yazdı, bu yılan Süleyman'ın eline düşmüştü.

Başını kaldırmak istedi. Beli hâlâ ağrıdığı için üstünde yattığı sert toprak diken gibi batıyordu sırtına. O doğrulunca Murat da yanına oturdu. Sonra karanlığın içinde bir hareketlenme oldu, mağaranın oyuklarından birinde bir karaltı belirdi. Delikanlılardan biri bir elinde bir fanus, öbüründe bir bardak çayla içeriye girdi. Sırtında bir tüfek vardı. Fanus çocuğun yüzünü aydınlatıyordu, sakalı uzamış, gözünün altında torbalar oluşmuş, yorgun, yine de gülümsek bir delikanlıydı bu. Işık önce yüzüne, sonra tüfeğinin sırtından uzanan namlusuna vuruyor, sonra da mağaranın göz göz duvarlarında biçimden biçime giriyordu. Ama en çok, en çok namlu büyüyordu tavana vurunca. Çocuk eğilip getirdiği çayı hocaya verdi, hemen o da bir yanına bağdaş kurup oturdu.

O kadar sıkışmışlardı ki burada, kıpırdayamaz, yerlerinden çıkamaz olmuşlardı. Fırtınalı, yağışlı günlerde içlerinden biri çıkıp çevreyi dolaşıyordu. Şansları varsa, köydekilerin önceden kararlaştırdıkları yere bıraktığı, bırakabilirlerse elbette, peynirli yufkaları, haşlanmış yumurtaları alıp getiriyorlardı. Sularını tazeliyor, çayı idareli kullanmakla hayatta kalmaya çalışıyorlardı.

Çayı içince ısındığını hissetti, biraz doğrulup sırtını mağaranın duvarına verdi, gözleri iyice alıştı içeriye. –Yahu, dedi sonra, seni Allah çıkardı karşıma. Ölüp kalırdım ki bulup kurtaranım olmazdı. Böyle fırtınayı ne gördüm ne işittim. Murat güldü. –Evellallah seni yine bulurduk biz hocam, dedi Murat. Dedikten sonra da, yine bir yanlarındaki koyu karanlığa döndü, duvarın dibindeki bir yükseltiyi gösterdi. –Bak Kenan'ı da bulduk getirdik. Donup da ölmesine izin verir miyiz? Mustafa Öğretmen'in gözleri faltaşı gibi açıldı. Kıpırdayan, inleyen yükseltiye baktı. Kenan, üstündeki battaniyeyi güçlükle indirdi, yüzüne vuran cılız sarı ışığın altında belli belirsiz gülümsedi.

Başlarının üstünden koyu bir bulut geçti, gürültüyle patlayan bu koyu karanlık bulut sanırsın ormanın da, uçsuz bucaksız kar tarlalarının da canına okumak istemiş de, yalnızca karanlığını değil, çekicini de almış gelmiş. Çocukların bin bir zahmetle oydukları mağarayı salladı, yukarıdan toprak parçaları düştü içeriye. –Başımıza yıkılmasın, dedi hoca. –Yıkılmaz, dedi Murat, tank geçse yıkılmaz hocam, merak etme. İri kütükler, ağaç gövdeleri vardı içeride. Bunlara çivi çakmış, parkalarını, ceketlerini asmışlardı, yağ lambalarını, el fenerlerini, tüfeklerini. Bir uğultu geldi, başlarını yaladı geçti. Kenan başını kapattı tekrar, sonra battaniyenin altından, –Oy anam, diye inlediği duyuldu.

43.

Sonra, bu Süleyman, Murat'ın babasını da borçlu kılmıştı kendine. Adam borcunu, eline geçtikçe, yavaş yavaş ödemek isteyince de, olmaz, işime gelmez, zaten acelesi yok, nasıl verdiysem öyle isterim, diye tutturmuştu. Köyde birden, herkesin rızkı kesilmiş gibiydi, eskisi gibi bir arada çalışılmıyor, toprak gittikçe verimsizleşiyordu. O zaman da, bırak kenara bir şey koymayı, yemek içmek bile güçleşiyordu.

Yazsonu, Murat birden ortadan kayboldu. O kaybolduğu zaman Süleyman da yoktu ortalıkta. Uzun zaman, çocuğu alıcı kuşların parçaladığını düşündüler. Hep söylenirdi ya; küçük çocukların etini zeyra çok severdi. Birden mermi gibi gökyüzünden gelir. Pençelerini çocukların başına geçirir, sonra geldiği gibi hızla yükselirdi yüküyle birlikte. İşte, hiç değilse bunu öğrenebilmek için, kırmızı kartalların çokuştuğu tepeye çıkmayı denemişlerdi. Bari kemiklerini bulalım. Bari kemiklerini bulalım, diye ağlaya ağlaya bir hal olmuştu annesi. Tırmanabildikleri kadar tırmanmışlardı. Katı, diş diş kayalıklardı bunlar, her biri birer güvez çelik gibi gökyüzünü dövüyordu. Yaz sıcaklarında öyle bir ısınmışlardı ki, hâlâ buğu yükseliyordu üstlerinde. Sonunda vazgeçmişlerdi.

Mağaranın ağzından, çocukların canları çıkarak oydukları yer altı sığınağının ağzından bir el feneri daha peyda oldu. Sonra biri daha geldi. Murat bu üniversiteli çocukları Mustafa Öğretmen'le tanıştırdı, hepsi gülerek hocanın çevresinde oturdular. Zaten çok alçaktı içerisi, ayakta durmak olacak iş değildi. Sonra, bir başkası daha, elinde üstü açık bir kutu, kutunun içinde birkaç bardak çay, çıkıp geldi. –Burası bizim kıyı karakolumuz hocam, dedi Murat. En büyük tehlikeyi biz yaşıyoruz burada. Daha önce, yaz başlarında arkadaşlarımızı kaybedince. Zürafa da ölmüştü o zaman, hatırlarsınız. –Evet evet, dedi Mustafa Öğretmen, zavallı, gözcülük isterim diye tutturmuş, hep anlatıyorlar. Ben seminerdeydim o zaman. –Evet işte hocam, maalesef. Ondan sonra burayı yaptık, yaz kış, yer üstünden görünmesi olanaksız. Bazen devriye birliklerinin ayak seslerini

duyuyoruz tepemizde, geçip gidiyorlar. Ama burada bunu yapmak zorundaydık. Yukarıya, hocanın yanına gidip gelmemiz gerekiyor.

Mustafa Öğretmen çayından bir yudum aldı, fanuslardan biri hareket edince, bardağın içinden bir atlı geçiyormuş gibi geldi hocaya. Ama kuşkusuz, pek çalak bir atlıydı bu, göz açıp kapayıncaya kadar çalkalanıp geçiyordu. –Hoca dediğiniz kim, diye sordu. Çocuklar birbirine baktı. Bir sessizlik oldu. O sırada Kenan da üstündeki battaniyeyi yeniden, inleyerek indirdi. İndirince de herkes ona baktı. Kenan gülümser gibi yaptı, hemen arkasından yüzü asıldı yine. –Onu söyleyemeyiz hocam, dedi Murat. –Niye yahu, ben de bir hocanız değil miyim, diye güldü Mustafa Öğretmen. –Olur mu hocam, elbette, dedi Murat. Ama yukarısı konusunda güvenlik başka iş. Boşuna buraya mücadelenin kalbi demiyoruz. Devrimden sonra öğrenirsiniz elbette.

Hoca doğrulur gibi yaptı. –Öyle olsun, dedi. Güzel. Sonra güçlükle Kenan'ın yanına gitti. –Oğlum ne işin var senin buralarda, dedi, bu karda kışta olacak şey mi? O kadın da köyde o halde bırakılır mı? Neyin var bakalım? –Benim neyim olsun ki, hocam, dedi Kenan. Söyle bakalım benim neyim olsun ki, hem de bana hiçbir şey olmaz. Olsa olsa grip nezle olurum ve o da gelir geçer. Allah razı olsun bunlardan işte. Alıp getirdiler.

Mustafa Öğretmen güldü, Kenan'ın başını okşadı. –Çocuklar, çayın en sıcağını Kenan'a getirin bakalım, dedi.

44.

Korkunç bir sonbahar yağmuru başlamıştı. Orman yıkılacak, ağaçlar peş peşe devrilecek gibi oluyor, gökyüzü de inim inim inliyordu. Yağmur yavaşlasa sel başlıyor, yollar topaklanıp kıvrılarak dökülüyordu. Ama sonra yeniden başlıyordu yağmur. Ormandan köyün içlerine doğru sel gibi toprak dökülüyordu. Toprakla birlikte de kütükler, kütükler, irice parçalanmış dallar, binbir çeşit perişan yaprak ve. Selden çamurdan ve yağmurdan kaçayım derken telef olmuş tavşanlar, kirpiler geliyordu... Büyük bir felaket olmuştu. İşte bu ormandan doğru gelen sel felaketinin içinde Murat da vardı. Yukarılardan sele kapılıp yuvarlana yuvarlana, çamurlara belene belene köye kadar gelmiş. Kırılmadık yeri kalmayarak neyse ki hayatta kalmayı başarmıştı. Başarınca da kırk gün baygın yattı. Yatakta zayıfladıkça zayıfladı, kâğıt gibi oldu. Hani, neredeyse, bir yataktan kaldırılıp bir başkasına serilebilirdi. Ama öldürmeyen Allah öldürmüyor. Yine de hayatta kaldı. Ayılınca da ormanda kendisini esir alan tuhaf bir avcının öyküsünü anlatmaya başladı. Öyle bir işkence öyküsüydü ki bu, tüm köylü çocuğun başına toplandı da dinledi.

Ama biri bize akıl almaz bir öykü anlatmaya görsün. Öykülere bayılırız, değil mi? Dinlerken, olaylar gözümüzün önünde gerçekleşiyormuş gibi heyecana kapılırız, öyküyü anlatan kişiyi de, olaylar onun başından geçmiş gibi hayranlıkla izleriz ve. Anlatılanların gerçek olduğunu dilediğimiz bile olur. Gel gör ki, öykücü sustuğunda, tıpkı bir defterin kapanması gibi. Yani, alacak verecek kalmamış gibi. O korkunç ya da heyecanlı olayları unutup gideriz. Maalesef, öykülerin kaderi budur. Çocuk başından geçenleri bir öykü gibi anlattığı için, doğal olarak, dinleyen unutuyordu. Dinleyen unutuyordu. Böylece ormana gidip de o zalim avcıyı yakalamak kimsenin aklına gelmemişti.

Bundan sonra Süleyman bir zaman daha ortalarda görünmedi, Ç.'ye gittiği, iş güç bahanesiyle orada uzun zaman kaldığı, hatta Çetin'in Yeri'ndeki kadınlardan birine dadandığı söyleniyordu. Olanları duyunca Murat'ın babasının faizlerini silmiş, hatta çocuğa

baksın diye doktoru ilçeden köye göndermişti. Avcı bulunamadığı için Murat'ın anlattıkları hayal düş olarak kaldı. Süleyman da böylece adam tutup çocuk kaçırtmak suçundan kolayca yırtmış oldu.

Mustafa Öğretmen Murat'ın yüzüne yeniden, gülümseyerek baktı, başını salladı. –Güzel günler göreceğiz çocuklar, dedi. Sonra ayağa kalktı. –Benim gitmem lazım, dedi. O böyle söyleyince, Murat da ayaklandı, başları biraz eğikti, gölgeleri mağaranın duvarlarında uçuşan hayaletler gibiydi. –Hocam zaten burada daha fazla kalmanız doğru olmaz, dedi Murat. Arkadaşlarımızdan biri sizi H.'ye giden kestirme yola çıkaracak, nasıl kolay gidileceğini göreceksiniz. Yalnız yolda yavaş yürümeyin, özellikle düzlüğe çıkana kadar direnin biraz. Başka şey düşünmeyin hocam, sadece yol. Yolda şiir yazmak da yok. Gülümsedi. Mustafa Öğretmen de gülümsedi ona. –Yolda şiir yazdığımı da nereden çıkardın, dedi. –Vurula vurula tükenen kurt, dedi Murat. Hoca şaşırdı, sonra güldü. –Peki, dedi, o zaman biz de düzlüğe çıkınca yazarız şiiri.

Paltosunu giydi, ısınmış, dinlenmişti iyice, sırtındaki ağrı duruyordu hâlâ ama olurdu o kadar. Çantasını kuşandı, son bir kez Kenan'a baktı. –Kenan, sen de burada durma daha fazla tamam mı, dedi, bak durma burada. Karının yanına git, tamam mı? Kenan'ın üstünü kapatan battaniyenin kıpırdadığı görüldü. Sonra hocayı ellerindeki bir fenerle önlerine kattılar. İyice eğilerek daracık bir tünelden geçtiler. Su, çamur damlıyordu üzerlerine. Tünelin bir yanında büyükçe oyulmuş başka bir oda vardı, karanlık olduğu için içerisini göremedi Mustafa Öğretmen. Sonunda bir tümseğin önüne geldiler. Önündeki çocuk basamaklanmış bu tümseğe çıktı, başının üstündeki kapağı kaldırdı. Kaldırınca içeriye apak bir ışık doldu.

45.

Fırtına tüm şiddetiyle devam ediyordu. Gökyüzü yine ağır ağır yırtılıyormuş gibi inliyor. Sonra, bu inlemeyle birlikte karartı artmakla, neredeyse göz gözü görmez oluyordu. Yeraltından çıkıp mağaranın girişini hızla kapattılar. Kapattıktan sonra da, girişin üstüne kar yığdılar hemen. Mustafa Öğretmen'i kestirmeye çıkaracak çocuk öyle hızlı hareket ediyordu ki, hoca bir an için ona ayak uyduramayacağını düşündü, sonra kendi kendine gayret verdi; yağdı bütün gece kar, yağdı bütün gece kar, diye yürüyüşüne ritim kazandırmaya çalıştı. –Yağdı bütün gece kaaar, dedi. Delikanlı döndü. –Bir şey mi dedin hocam, diye sordu. Hoca anlamamış gibi durdu. Gözlerini kıstı. –Yok yok, dedi, maşallah çelik gibisiniz hepiniz, dedi, yetişemiyorum yahu. Çocuk güldü. –Böyle olması lazım hocam dedi, arkadaşlarımızdan birini vurdular. Mustafa Öğretmen durdu. –Kimi vurdular ki, dedi. Benim hiç haberim olmadı. –O Bekir Komutan işini bilir hocam, ruhunuz bile duymaz tabii. –Kim vurdu peki, öldü mü? –Bilmiyoruz, ama alıp karakola götürdüler. –Nereden biliyorsunuz karakola götürdüklerini? –Hocam bu havada yaralıyı başka nereye götürecekler? Ölüsünü teslim etmediklerine göre, yaralı, herhalde konuşsun diye başında bekliyorlardır. Sonra yürüyüşüne ara verdi delikanlı, söyleyeceğini hoca iyi duysun diye yaklaştı. –Faruk, dedi. Mustafa Öğretmen ilkin çıkaramadı bu adı, biraz düşündü. Sonra yüzü acıyla kasıldı. Çok, çok etkilendi. Yürüyüşüne daha bir hızlanarak devam etti.

Birkaç kez, tıpkı daha önce indikleri gibi dik, kısa yokuşlardan indiler. İnince, fırtınanın uğultusu daha az duyulur oldu; ormanın çukur bölgeleri kuşkusuz daha güvenliydi, ağaçlar sıklaşmış, yazdan kalma inatçı yapraklar çoğalmıştı. Buna karşılık, yer yer su çukurları peyda olmuştu. Delikanlı, hocayı su çukurlarına basmaması için uyarıp duruyordu. –Kenan'a söylediniz mi? –Söyledik hocam, Kenan'ın haberi var. –Ne dedi peki? Çocuk döndü, gülümseyerek baktı Mustafa Öğretmen'e. –Faruk için bir şey demedi de, tüfeği ile domuzunu kaybetmiş, onları istiyor. Tüfeksiz ve domuzsuz eve dönemeyeceğini söyleyip duruyor.

Üçüncü inişten sonra, neredeyse başka bir gezegene girmiş gibi oldular. Ağaçlar sıklaştı, koyu diken yapraklı dallar alçalarak karanlık, ılıman bir yol ortaya çıktı. Önündeki çocuğu hayretler içinde izliyordu Mustafa Öğretmen. Bu nasıl olabilir, bu nasıl olabilir, diye geçiriyordu içinden. Buralarda böyle bir yer bulunsun, hem de bu zamanda böyle canlı kalmış ağaçlar olsun. Olacak şey değil. Büyülenmiş gibiydi. Öyle bir rahatlamış, içi yaz anılarıyla dolmuştu ki, sanırsın işi gücü unutup ağaçlardan birinin altına uzanacak. Bir süre daha böyle ağaç tünellerinin altından gittiler, ilerledikçe orman sıklaştı, bir ara başlarının üstünde koyu gökyüzünü göremez oldular. Uğultu uzaklaştı, kar taneleri ağaçların altına düşemez oldu.

Sonra açık bir alana geldiler, ağaçların arasından çıkmadan, çocuk durup bir sigara yaktı. –Hocam burası, dedi sonra. –Burası mı? –Burası. Bak şimdi, daha aşağıya inmeyeceksin. Bu ağaçların sıralandığı kesitten sola doğru devam et. Hem rüzgâr yememiş olursun hem de aşağısı sulak olur. H.'yi görene kadar kayalık ve ağaçlık yerlerden ayrılma, doğruca önüne gideceksin zaten. Dostlara da selam söyle. –Söylerim, dedi Mustafa Öğretmen.

46.

Gök gürültüsüyle birlikte birden kar taneleri irileşti. Kar topakları birer gülle gibi inmeye başladı. Başlayınca da ormanda olduğu gibi, köyde de korkunç bir gümbürtü alıp yürüdü. Sanırsın düşman topları taarruza geçti, ansızın bir saldırı başladı. SUS BARBATUS, alışık değildi böyle şeylere. Ormanda, eskiden, o hayattayken yani, gök gürlediği ve dolu yağdığı zaman, bir şeylerin bir an için öfkelendiğini düşünerek, zaten çalı diplerine çok ulaşmazdı bu gürültüler, bir oyuğun içine girip saklanırlardı. Saklanmak ve toprağın içinde kendi bedenini güvenceye almak. SUS BARBATUS için olağan şeylerdi bunlar. Ama şimdi, bir bakıma, göğün içindeydi artık. Hatta bedeninin geçirgenliği düşünülecek olursa, gökyüzünün bir parçası bile sayılabilirdi. Yine de, biraz da olsa, soğuğu, gürültüyü ve birer kaya parçasına dönüşmüş kar topaklarını hissedebiliyordu. Canın yanması yalnızca somut bir şey değildir. Acının düşüncesi de başlı başına rahatsızlık nedeni olabilir.

Saklanacak bir yer aranmaya başladı. Bekir Komutan'ın çıktığı eve yaklaştı, aşağıya indi, açık bırakılmış kapı pencere göremeyince ilkin ne yapacağını bilemedi. Sonra bacaya takıldı gözü, bir oyuk, küçük de olsa bir ağız vardı orada, hemen içeriye girdi, göz açıp kapayıncaya kadar, sobanın içindeki alevlere ulaştı, sonra süzülüp çıktı. Kadın kanepede uyuyordu. Bir eli, her an uzanıp açabilecekmiş gibi, perdenin eteğini tutmuştu, öbür eli de karnındaydı. Dalıp gitmişti öyle. Yüzünde bir sızı vardı sanki. Bir şeyler fena halde canını sıkmış gibiydi. Tatsız, tatsız bir yüzdü bu. Girdiği bu evde ne yapacağını bilemedi SUS BARBATUS. Ama yürümeyi akıl etti. Eskisi gibi. Eskisi gibi. Ormanda, çalıların arasında, eşelenmiş toprağın içinde nasıl güçlükle yürüdüğünü anımsadı.

Evin sıcaklığını hemen hissetmişti. Daha sobanın içindeyken. Alevlerin içinde, burada farklı bir şeylerin yaşandığını anlamıştı. Böylece odalarda dolaşmaya başladı. Duvardaki çerçevelere göz gezdirdi. Bir çocukla bir kadının fotoğrafı asılıydı. Yanında, başka bir çerçevede de yaşlı bir adam görülüyordu. Kaşları çatık, ak saçlı,

aksi bir adamın fotoğrafıydı bu. Çerçeve biraz yamuk duruyordu duvarda. Sonra bir masa ve masanın üstündeki kareli kırmızı naylon örtünün üstünde lekeler vardı. Yarım bırakılmış bir çay bardağı, bir kâsenin içinde katı yağ, bir çay kaşığı, siyah-beyaz bir de gazete. Gazetenin üstünde yine kaşlarını çatmış bir adamın fotoğrafı. Birilerine bir şeyler anlatan bir adamdı bu. Ama pek tekin birine benzemiyordu.

SUS BARBATUS, insanlar hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmiyordu. Gölgeler. Gölgeler. İnsan bir gölgeydi onun için. Yalnızca hareket ettikleri ve pek akıllıca davrandıkları için başka gölgelere benzemezlerdi. Ama burada, onlardan birinin tümüyle hareketsiz ve korunmasız yatıyor olmasına akıl erdirememişti. Küçük odalardan birinin kapısı açıktı. Odaya girince, hasta yatağında hafif hafif inleyerek yatan Faruk'u gördü. Çocuktan çıkan ses öyle belirsiz ve tehdit ediciydi ki, SUS BARBATUS bir an için yeniden saklanmak için çevresine bakındı. En çok, belirsiz seslerden, kaynağını anlayamadığı kıpırtılardan korkardı çünkü.

Sonra anımsadı onu, adamların sedyeyle getirirken düşürdüğü yaralıydı. Demek ölmemişti. Birden, bu durum gülünesi geldi SUS BARBATUS'a. Sıcak, yaşanası ve güvenli bir ev. İçinde hareketsiz iki insan. Gülümsedi, Faruk'un korkulacak bir yanı olmadığını anlayınca çıktı odadan. Karnının acıktığını hissetti. Salondaki masanın üzerine çıktı. Burunu kâsenin içindeki katı yağa uzatarak doymayı bekledi.

47.

Rüyasında, tümüyle kahverengi mobilyalarla döşenmiş bir odadaydı Aysel. Hep olduğu gibi. Hep olduğu gibi. Kahverengi, toz rengidir. Dolayısıyla tozu saklamanın en iyi yolu da, bununla donanmaktır. Odanın perdeleri kapalıydı. Ama iki kanadın arasından ince bir ışık tozlanarak sızıyordu. Bu ışık da, bir bıçak gibi ikiye ayırıyordu odayı. Böylece, bir yarısı güvenli, öbür yarısı tetikte iki odaydı aslında burası. Aysel tetikte, ama nasılsa artık, hem de uykuda bekliyordu. Yalnızca odadaki kıpırtıları değil, dışarıda olup bitenleri de hissediyordu. Dışarıdan, omuzları düşük bir adam geçiyordu. Adamın ağzında yarısı çoktan tükenmiş bir sigara vardı. Ama müthiş, müthiş bir tedirginlik duyuyordu Aysel. Bu sigara onun için müthiş bir tehditti. Adamın ucundaki kor sanki parlayıp alev alacaktı birazdan. Alevlenip uçuşacaktı. Ve adam da tabii paniğe bile kapılmadan, gözlerini bile aralamadan izmariti tutup fırlatacaktı. Fırlatılmış izmarit de gelip içeri girmekle her yeri yakıp yıkacaktı. Yine de, önce otelin önünden geçen adamdan değil, önce içeride, bıçakla ikiye ayrılmış odanın öbür yarısında oturmuş onu izleyen adamdan korkuyordu Aysel. Birini düşünün ki, yanı başınızda, siz uyurken oturmuş bekliyor. Kıpırtısız. Ve yüzü de gölgeler içinde ve. Ne yapsanız bir türlü onun kim olduğunu göremiyorsunuz. Ve ışık da onunla sizi ikiye bölmüş. Ve ışığın içinde de toz uçuşuyor. Korkunç, korkunç bir şeydi bu. Aysel, ne zaman uyuklasa, hoş derin bir uykuya dalmayalı yıllar olmuştu ve uyumakla uyuklamak aynı şeydi onun için. İşte bu yüzden ne zaman uyuklasa, elini uzatıp perdeyi tutar. Birden, daha fazla ışığa gereksinim duyar da açarım diye düşünürdü. Ama adam hep otururdu orada. Şimdiye dek kıpırdadığı da, kalkıp Aysel'i doğramaya kalktığı da görülmemişti. Kuşkusuz bu belki daha iyi olurdu. Rüyasında sonsuz bir tedirginlik yaşamaktansa bir kez şöyle adam gibi ölmek yeğdi. Ama büyük olasılıkla adam da böylesinin daha korku verici olduğunun farkındaydı.

Yüzü sürekli asılıyor, hep korkunç acılar çekiyormuş gibi görünüyordu. Perdeyi tutan eli arada gevşiyordu. Sonra uykusunda

sıçrar gibi olmakla, kumaşı yeniden kavrıyordu. Kavrayınca da, içeriye biraz daha kar aydınlığı giriyordu. SUS BARBATUS, kadına yaklaştı. Öyle merak ediyordu ki, o karanlık, o lacivert gölgelerden birinin karşısındaydı işte. Karşısında da değil, hemen yanı başındaydı. İyice yaklaştı, kadını daha yakından görmek, insan nasıl bir şeydir anlamak istedi.

O kadar korunmasız görünüyordu ki. Belki bu yüzden, yüzü sürekli geriliyor. Korkunç bir hüzünle, gözlerini açmaya çalışsa da, olup bitenlere hüzünle katlanıyordu. Karnı ağrıyor olmalıydı. Kadın bir elini karnına koymuştu. Arada göbeğinin içindeki bir şeyleri sıkmaya çalışıyordu. Belki uykusunda, ağrıyan karnının içinde istemediği bir şey var zannediyordu da, bu şeyi eliyle sıkarak yok etmeye çalışıyordu. Bazen rüyalarımızda olup biten soyut şeyleri, diyelim hassas ruhumuzu delik deşik eden üzüntüleri, köşeye sıkışmış inançlarımızın canına okuyan gerçeklikleri birer somut nesne gibi görürüz. Tıpkı zamanla derilerimizin altında oluşan habis kütleler gibi. Bunların ele geçirilebilir birer nesne olduğunu düşünürüz. Tabii, keşke öyle olsaydı. Keşke öyle olsaydı. O zaman kalkıp onların peşine düşebilir. Onları enselerinden tutup yakalayabilir. Sonunda cezalarını kendi ellerimizle verebilirdik. Kuşkusuz kadın rüyasında böyle şeylerle uğraştığından canı sıkkın görünüyordu. Ve sonra arada ağzının açıldığı oluyordu. Ağız açılıyor. Dudaklarının üstü terliyordu. Böylece, aralanan terli dudaklardan iniltiler çıkıyordu.

SUS BARBATUS, kanepeye, sonra da kadının üstüne çıkmaya karar verdi. Daha yakından, daha yakından, belki ağzının çevresinden bakabilirdi ona. Birden özgürce havalandı, kadının cılız memelerinin üstüne kondu. O sırada içeriden, Faruk'un yattığı odadan bir ses gelir gibi oldu. SUS BARBATUS, konduğu yerden hızla havalandı, çocuğun odasına gitti. Faruk, uykusundan uyanmaya çalışıyor olacaktı. Tabii, uyanınca ağrısı tazelenmişti kuşkusuz, ter içindeydi. Boynundan, boğazından, her yanından terler akıyordu. Ateşler içinde kıvranırken üstündeki battaniyeyi yere düşürmüştü. Battaniye, yerdeki elektrik sobasına o kadar yakındı ki, bir an için SUS BARBATUS, tuhaf bir kaygıya kapıldı, mutlaka, böyle bir şeyler olabilir, bir ateş büyüyebilir, ateşe yaklaşan şeyin kendisi de mutlaka alev alır, kendi doğal tarihi bunu söylüyordu ona. Ama çocuk iyiydi anladığı kadarıyla.

Kendisini güvende hissedince, yeniden kadının yanına gitti. Yine kanepeye vardı, uyuyan kadının memelerinin üstüne kondu. Kadın iç geçirdi, acıyla inler gibi oldu. Olunca, neredeyse elinden kurtulacak perdeyi yeniden kavradı. Sonra bir yerlerine bir bıçak saplanıyormuş gibi acıyla ağzını açtı. SUS BARBATUS, iyice yakındı kadının ağzına. Bir çırpıda içeriye girdi. Girince de kadının gözleri faltaşı gibi açıldı.

48.

Köyün üstündeki patırtı bitmek bilmiyordu. Bir ara, Ç.'ye giden yolun karşısındaki kayalıklardan kırmızı bir cayırtı koptu. Kalabalık. Kalabalık bir cayırtıydı. Sanki kar gülleleri kayalıklardan değil de, toplanıp da büyük kırmızı bir leke olmuş kartalların içinden geliyordu. Bir araya gelip de. Patırtıyla inen doluya sanki sesleriyle karşı koyabilecekler; cayırtıları da gagalarından çıkar çıkmaz katı bir kalkan gibi devinip bu korkunç hayvanları koruyacak. Birden bir ışık patladı, tepenin arkasından bir ışıltı koptu yükseldi, yükselince de bu parıltının içinde dolu gülleleri daha aydınlık göründü. Kayalıkların tepesinden bir kartal yuvarlandı.

Dünyada bir kartalın, kayalıkların tepesinden çaresizce, patırtılar çıkararak yuvarlanmasından daha korkunç bir şey yoktur. İnsan bu kartalların çaresizliğini gördüğü zaman. O zaman kendi güçsüzlüğünü anlar. O zaman anlar ki, ben neyim? Benden ne olabilir? Bu dünyada benden daha güçsüz ve korunmasız bir mahlûk var mıdır bakalım? Bu dünyada insandan daha güçsüz bir varlık, olsa olsa bir başka insandır. Ama çoğunlukla kimse farkında değildir bunun. Sonra, alıcıkuşlardan birinin başına bir kaza gelir. Ya iri, genç, pervasız kartallardan biri onu alaşağı eder. Ya bir pars, bir görünüp bir kaybolan hüzünlü bir pars, inat edip de kayalıkların başına kadar çıktıysa. Kartalı da kanadının ucundan yakalayıp kaçırdıysa. Zaten, kanadı bozulmuş bir kartalın, tüm hevesi yitip gitmiştir artık. Ya da böyle, bu korkunç dolu güllelerine yakalanıp da dengesini yitirdiyse. O zaman da buna tanık olmak dünyanın en beter işlerinden biridir. İnsan ansızın tüm hevesinin yitip gittiğini fark eder. Hayvanın korkunç ölümünden çok, kendi zayıflığının yarattığı tehlikeleri düşünür. Ama bunun içinde, gizli bir sevinç de vardır kuşkusuz. Düne kadar kartalı hayranlıkla izliyordu. Başından tutulup gökyüzüne taşınan çocukların. Havada, hayvanın gagasında kıvranan upuzun yılanların. Götürülmeye, taşınmaya tenezzül bile edilmeyip de burun ucuyla sırtında korkunç yaralar açılan tavukların yarattığı hayranlıkla. İnsanoğlu, hayranı olduğu kişiyi öldürmek ister.

Böyle fırtınalı havalarda, gökyüzünün bile ne yapacağını bilemediği korkunç günlerde, bilirlerdi ki eninde sonunda hava açılıp rahatlayacak. Kışın sonu gelmese de. Gelmezdi çünkü. Ama kışın da, kar yağışının da durup dinlenmesi gerekir. Sonra gücünü toparlaması, bütün o feci maceraya bir ara vermesi, olup bitenlerin ağırlığıyla yorulmuş zihnini dinlendirmesi gerekir. Yoksa ne olacak? Böyle böğüre böğüre ölsün mü? Ölüp gitsin mi? Gökyüzü bu biçim kararıp kararıp sonunda zift mi olsun, dünyanın üstündeki her bir şeyle beraber kendini de yok mu etsin?

Kayalıkların üstündeki kartallardan biri, dolunun korkusuyla yerinden çıktı, aşağılarda gördüğü kıpırtı aklını başından almıştı. Kanadının üstüne gülleler yağınca kara kırmızı yuvarlandı, patırtılar çıkararak aşağıya düştü.

49.

Atalay gürültüye uyandı. Boynu boğazı ter içindeydi. Saçları sarı, ensesine yapışmıştı. Ter. Ter içindeydi ensesi de. Yanık izi gibi kırmızı kırmızı kabarmıştı. Geldiğinden, doktoru da getirdiğinden beri uyuyordu. Arada ateşle sayıklıyor. O zaman da annesi başında oğunup oğunup çocuğun alnına soğuk bez koyuyordu. Ama bez kuruyup kalıyordu hemen. Ne kuruması, yanıp kül olacak gibi dumanlar çıkıyordu bezden. Atalay durma rüya görüyordu; rüyasında, Ç.'deki bir batakhanede görüyordu kendini. Ama kendini değil, kendini değil. Gözleriyle bir kapıdan geçiyordu. Öyle ya, rüyamızda gerçi bir gözle bakarız çevremize ama o gözlerin bir bedeninin de olduğunu nereden bilebiliriz? İşte bu batakhanenin kapısından içeriye giriyordu. Ama şimdi emin değildi artık; batakhane Ç.'de miydi yoksa başka bir kentte mi? Hem, bir batakhane nedir? Rüyasında, aslında pek güvenli bir kapıdan giriyordu içeriye. Yani, aslında hiçbir tedirginlik hissetmiyordu. Tanıdığı bir iki kişiyi görüyordu uzaktan. Bunlardan biri Gürbüz; uzun sırım gibi boyu, hafif kambur sırtı, karga burnu ve ince uzun parmaklarıyla Gürbüz. Onu kalede bisiklet sürdükleri günlerden beri tanıyor Atalay. Uzaktan onu görünce yüzüne bir muzırlık yayılıyor ve. Yanında da biri daha var; bu kişinin sırtı kapıya dönük. Yüzünü göremiyor bu yüzden. Yanlarından iri kalçasıyla bir kadın geçiyor. Kadının siyah parlak bir etek var bacaklarında. Üstünde de koyu yeşil bir gömlek. Mevsim karışık. Rüyalarında mevsime dikkat kesilir Atalay. Pavyondaki görüntüye bakılacak olursa, üşüten bir yazın içindeler. Soğuk, yazsonu gibi bir yaz.

Uyanınca, önce birkaç yıl önceki mutlu, hareketli günleri geldi aklına. Artık her şeyden sıkılmış olsa da, işte arada olurdu böyle. Çünkü zaman çok çabuk geçiyordu. Daha dün gibi hatırladığı bir şey, biraz düşününce, diyelim üç yıl geçmiş oluyordu aradan. O zaman, üç yıl daha yaşlandık yahu, diye düşünüyordu. Düşününce de, bir an için telaşa kapılmasın da ne yapsın? Hep bir şeyleri beklemek, beklediğinin ne olduğunu da bilmemek fenaydı ya. Bu

düşünce bile binde bir geliyordu aklına. Fena. Fena. Neyin fenası. Ne olacak sanki?

Bir öksürük nöbetine tutulunca annesi çıkıp geldi içeriden. –Biraz rahatlamıştın ya, dedi. Tazelemedi ya. –Yok yok iyiyim, dedi Atalay. İyiyim de, şu boğazımı sarmak lazım. Sen hele tülünü ver. Kadın başındaki tülbenti çıkardı çocuğun boğazına sardı, sonra alnına dokundu, terini siler gibi yaptı, bunu yaparken, fısıltıyla bir şeyler okuyordu ya. Anlaşılmıyordu ne söylediği. –Çorba yaptım, dedi. Tarhana yaptım hem de bol limonlu. Getireyim de iç. –Olur, dedi Atalay, babam yok mu? –Baban yok ya, bilmem ki nereye gitti. Annesi içeriye geçince Atalay sırtını yükseltti, yatağın içinde oturdu. O sırada kapının açıldığını duydu. Bir esinti yalayıp geçti, dışarıda yeniden bir patırtı koptu. Doktorla Kadir Ağa, tir tir titreyerek, yani, neredeyse birbirlerine yaslanarak içeriye girdiler. Atalay onları görünce, birden iyileşmiş gibi. Sanırsın kaç yıldır da babasını görmemiş. –Hoş geldiniz baba, dedi. –Hoş bulduk, dedi ağa. Birden, bunu dedikten sonra görmüş gibi yüzünü çevirdi sonra. –İyileştin mi sen? Sonra doktora döndü. –Gördün mü doktor, ben sana demedim mi bize bir şey olmaz diye? Evelallah, karın içine doğmuşuz da, göbeğimizi üç gün sonra bağlamışlar. Doktor Servet de güldü. Atalay'a yaklaştı. –Aç da bir bakalım boğazına, dedi.

50.

Kadir Ağa üstündekileri çıkardıktan sonra geçip sedire oturdu, bacaklarından birini altına aldı, tespihini çekmeye başladı. Sanki elindeki tespih durup durup dile gelecek; bir yandan dikkatle tanelere bakıyor, bir yandan da, Allah Allah, der gibi dudaklarını büzüp duruyordu. –Yok bir şeyin, dedi Doktor Servet, sen daha soğuğa çıkma, kendini de sıcak tut ki başka türlü toparlanman imkânsız. O da düşünceliydi. Çocuk. Çocuk çıkmıyordu aklından. Çocuk iltihaplanmış, diye geçiriyordu. Artık bir zaman öyle yatıp kalır yattığı yerde. Hem de kalkıp konuşamaz. –Emine! diye seslendi Kadir Ağa, çayın var mı? Kadın beyaz başörtüsünü bağlayarak içeriden çıktı. –Hoş gelmişsin, dedi doktora. Doktor sürekli yere bakan kadını görünce gülümsedi. –Hoş bulduk, dedi. Sonra da, ne yapacağını bilmediği için kendine bir yer arandı, sedirin bir başına da o oturdu. Kadın sobanın üzerinde fokurdayan çaydanlığı kaldırdı, kaynayan suyun birazını demliğin içine boşalttı.

O sırada önce cılız ayak sesleri duyuldu, sonra kapı açıldı. Gülşen geldi. İçeridekiler önce birbirlerine baktılar, sonra hepsinin ağzından belli belirsiz bir hoş geldin çıktı. Bir tek Emine. O birkaç adım attı, üşümüş kadının önünde durdu. –Hoş geldin bacı, dedi. Gülşen'in elindeki paketi aldı. –Kete yapmıştım, dedi. –Ne zahmet ettin, dedi Emine.

Evin içinde gergin bir sessizlik dolaştı. Atalay başını duvara yaslayıp gözlerini kapatmıştı. Kadir Ağa tespihini izleyerek dua okuyor, doktor da ne konuşacağını bilmez bir halde Gülşen'e bakıp bakıp duruyordu. –Mustafa hoca nasıl, dedi neden sonra. –Yok, dedi Gülşen, Ç.'de toplantı varmış, oraya gitti. Servet şaşırdı. –Bu havada... Bak Atalay beni almaya gelmiş de şimdi ne halde. Bu havada yola çıkılır mı? –Ben de dedim de işte... dedi Gülşen. Dinlemedi. Dinlemedi ki. –Ne toplantısıymış, diye sordu Kadir Ağa. –Derneğin toplantısı dedi. –Dernekmiş, kendisi zehirlenmiş, çoluk çocuğu da zehirliyor. Bu devlet adam olsa. Doktor ters ters baktı Kadir Ağa'ya. Gülşen aldırmadı. Emine çayları dağıtırken, Gülşen doktora merak-

la baktı. Ama öyle baktı ki, ağladı ağlayacak. Birden ayağa kalkıp da. Ağlaya ağlaya çıkıp gidecek gibiydi. –Sen niye geldin ki, dedi, hayırdır. O sorunca doktor yutkundu, Kadir Ağa'ya baktı. –Ziyaret, diye kesti Kadir Ağa. Sen niye geldin onu de hele. Gülşen zorlandı. Nereden başlayacağını bilemedi. Sonra çayından bir yudum aldı. –Kadir Efendi, dedi, bak, senin de evladın var. Kadir Ağa toparlandı. –Varsa ne olmuş? –Allah onu da korusun bizimkileri de, genç bunlar. Zaman da öyle iyi bir zaman değil. –Neden yenge hanım? Neden değilmiş acaba? Bu komünistlerin yüzünden mesela. Kaç senedir çocukların beynini yıkadılar da. –Kadir Efendi, sen öyle biliyorsun, onlar da öyle. Bu kadar düşmanlık zulüm yakışmaz. Bu günler bir gün biter, sonra insanların yüzüne nasıl bakacaksın? Kadir Ağa doğruldu, bacağını indirip tespihini cebine koydu, kaşlarını çattı. –Sen ne zamandan beri bana kafa tutar oldun ki, dedi. Sen sen olup da ne zamandan beri hem de bir büyüğünü azarlamaya kalkar oldun ki, söyle bakalım. Bana akıl mı öğreteceksin?

Kadir Ağa bağırmaya başlayınca Doktor Servet ayağa kalktı. –Kadir Ağa ne hemen celallendin ki, dedi, lafı kadının ağzına tıktın. –Ya, ağzına tıktın, dedi Atalay, gözlerini açmış, yastığını iyice dikleştirmişti. –Az izin ver de ne söyleyecekse söylesin. Gülşen çayını yarım bırakarak toparlandı, kalkıp kapıya yöneldi. –Aman ne söylenir buna, dedi, bende kabahat. Paltosunu üstüne geçirdi, odadan çıktı. O çıkınca doktor da onunla beraber kapıya kadar gitti. Geçirirken usulca kulağına eğildi. –Faruk vardı ya, dedi. Gülşen dikkat kesildi. Faruk, Faruk, o kadar zaman geçmişti ki aradan. Bir an için yadırgadı. Sonra tanıdı ama. –Onu vurmuşlar, dedi doktor. Ama ölmemiş, yaralı, durumu çok kötü değil, onun için geldim ben. Rica ederim kimseye söyleme. Benden çıkmasın, bir iki güne bilgi verirler zaten. –Tamam, dedi Gülşen. Tamam, ölmediyse tamam. Ne yapalım. Botlarını ayağına geçirdi. Kar taneleri incelmiş, sicim yağmur gibi inmeye başlamıştı.

51.

Bende kabahat, bende kabahat, diye söylene söylene yürüyordu. Ne demeye vardım da kapısını çaldım ki. Kapısını çaldım da çayını ağzıma sürdüm ki. Ama yok, bir taraftan, biz de adam olmayız. Biz böyle yufka yürekli oldukça. Bizim aklımız yok ki, bizde bunların yaptıklarını unutmayacak bir akıl olsaydı böyle mi olurdu? Sen kalk Kadir domuzunun yanına git de, neymiş, senin elin kolun her yere ulaşır, yardımcı ol da Aynur'umu bir göreyim, öyle mi? Bu düşman. Düşman. Sana kalkıp da yardım mı eder? Hem de Aynur için. Bu kalkıp Aynur'un izini bulsa, bir kaşık suda boğar, hem de apansız. Kızcağız neye uğradığını şaşırır. Sen de kocamın abisidir, ne de olsa onun da evladı vardır diye. Tüh. Bende kafa olsaydı buralarda mı kalırdım. Bunların elinde, bunların yanında mı kalırdım, içtikleri suyu mu içerdim. Ama yok. Akşam etimi kesse, yatırıp kamçısıyla dövse, tırnaklarımı dilim dilim doğrasa. Tırnaksız. Tırnaksız Kadir. Sabah kalkıp yine, o da insan, diye düşünmez miyim? Akıl olmadığı için düşünürüm.

Yanakları soğuktan kızarmış, tabanı su çekmeye başlamıştı. Ellerinin titrediğini hissetti. Durup karın içinde soluklandı, bir gökyüzüne, bir uzayıp giden kar ufkuna baktı. Gözleri yaşardı yine. Aynur'u öldürdülerse, bu havada bozulmaz. Öldürüp bir yere attılarsa. Donup kaskatı uyur kaldığı yerde. Öyle bir donar ki kurdun parsın da dişi geçmez. Öyle gözleri açık. Bozulmaz çürümez. Bunlar da yapar bunu. Bırakalım şuraya nasıl olsa yaza kadar kimsenin ruhu duymaz diye düşünürler mi düşünmezler mi? Kaç kişiyi böyle yapmadılar mı? Karda kışta bırakmadılar mı? Bizimki de. Bizimki de saf. Hem de safın ileri geleni. Tutturmuş ki, Orhan'a bir şey olmaz. Orhan akıllıdır. Neyin akılısı. Kimsenin gözünün yaşına bakmazlar.

Bir zaman, nereye gideceğini bilmezmiş gibi ayakta ufka baka baka bekledi. Gülşen. Gülşen. Hep böyle, kararları başkası veriyormuş gibi. Birinden bir söz bekler gibi. Neden sonra yine eli titreyince, kar sicimleri de yüzünü yakmaya başlayınca evin yolunu tuttu. Ama dur bakalım, Mustafa dönsün de bakalım. Dernekmiş.

Eğitim sorunlarıymış. Eğitim mi kalmış. Dönsün de. Alıp önüme katıp gideceğim Ç.'ye. Kar kış fark etmez. Yürü bakalım, şimdi de Aynur için gideceğiz hem de ben de geleceğim, diyeceğim. Hem de dinlenmek ısınmak da yok, gelir gelmez.

Eve varınca, pencereyi kapattı ilkin. Soba geçmiş, içerisi iyice soğumuştu. Islanan çoraplarını çıkardı, odanın bir köşesine yığılmış odunları alıp sobaya doldurdu, ateşi verdi. Çıra hemen alev alınca sobadan bir harıltı çıktı. Çıkınca Gülşen yine bir zaman ne yapacağını bilemedi. Sonra, unutmuş, diye geçirdi içinden, masanın üzerindeki *Yaban*'ı aldı, sedire oturdu, okumaya başladı.

52.

Gülşen çıkınca Kadir Ağa dönüp yeniden yerine oturdu, tespihini aldı. Ama sonra yine, birden aklına bir şey gelmiş gibi ayağa kalktı. Odanın ortasında yukarı aşağı dolaştı. Bir bastonu tutar gibi tutmuştu tespihini, hem çeviriyor hem mahkûmlar gibi kaşları çatık volta atıyordu. Pencerenin önüne kadar geldi, perdenin aralığından dışarıda yağan karı izlemeye koyuldu. –Dernekmiş, diye söylendi. Çocukların hepsinin başını yakan da o. Ulan, benim tarafımdan, bizim taraftan bu komünistler nasıl türedi böyle? Bizimkilerin sütü ne zaman bozuldu böyle. Ama rahmetli babam böyle akılsız değildi. Hâşâ. Babamdan böyle çıkmış olmaları mümkünsüz. Hem de mesela kimse çıkıp da babama bir şey diyemez. Bu kadar akılsızlık, bu kadar Allah kitap düşmanlığı gelip de nereden başımıza çöktü bakalım? Çoluk çocuğu da zehirlediler. Ama asıl başları bu Mustafa. Hepsi de önünde ceket iliklemiyor mu? İlikliyor. Hep aklı bundan alıyorlar. Bunları başına topluyor, dışarıdan türkü söylüyor, içeriden fiştek atıyor. Ama küçükten de böyle değil miydi? Küçükten de saf numarası yapıp da fesat çevirmez miydi? Bir insan küçükten de fesat olur büyükten de. Süt meselesi.

Sırtını odaya dönmüş, pencereden dışarıya bakıyordu. Bu doktora da sinir olmaya başlamıştı, ne zaman gidecek, adam ölüyorsa ölsün kalıyorsa kalsın da bu da çeksin gitsin. En iyisi de, o Faruk öbürlerinin yediği haltları anlatsın ondan sonra ölsün. Kesin ölsün. Ama önce anlatsın. Başını çevirince Doktor Servet'in de ayağa kalktığını gördü. –Hayırdır doktor bey, dedi. –Ben size rahatsızlık vermeyeyim, dedi doktor. Kadir Ağa şaşırdı. –Olur mu öyle şey, seni diye ta oralardan aldık geldik gecenin bir zamanı. Misafirimizsin. –Yok, sağolun, dedi doktor. Hem benim, çocuğun başında durmam daha iyi olur. –İlacını verdin ya. –Verdim ama durumu ağır. Ateş birden çok yükselirse kurtaramayız. Başında durursam daha iyi. Komutanla da konuşurum, yanına bir koltuk koyarız, orada kalırım ben. –İyi de, sonra yemeğe gel ama. –Yemeğe gelirim, sağolun, dedi Servet, paltosunu giyindi.

Giyininceye, iyice işkillendi Kadir Ağa. Bu adama birden ne oldu ki böyle, dedi, bu Gülşen'i de ne diye uğurladı bakalım. Yüzü aydınlandı bunları düşününce. İçinden kendine sövüp saymaya başladı. Ben ayakta mı uyuyorum ki, dedi. Bu adamı aldık geldik de niye burada kalmıyormuş. İlle benim gözümden uzak olacak, öyle mi? Ulan doktor efendi, kaç yılın Kadir'ini uyutacağını mı sandın bakalım. Neyse. –Ben de uğrarım zaten, dedi. Doktor giyinip kapının önüne çıktı, Kadir Ağa da onu yolcu etti, yeniden içeriye geçti.

Atalay birden toparlanmış gibi doğruldu. –Bir şeyim yokmuş ya baba, gördün mü, dedi. Dediğin doğru, bizde hastalık olmaz, hem de kolay kolay yatağa düşecek kimseler de değiliz. –Kalk o zaman, dedi Kadir Ağa. Atalay bunu duyar duymaz yorganı üzerinden attı, kalkarken yine bir öksürük tuttu. –Kalk, dedi yeniden Kadir Ağa. Atalay pijamasının belini çeke çeke pencerenin önüne geldi, küçük bir masa vardı burada, birlikte masaya oturdular. Onlar otururken Emine de geldi. Yeniden çayları doldurdular. –Sen bu adamı getirirken, bununla hiç konuşmadın mı, diye sordu Kadir Ağa. –Konuşmaz olur muyum baba, dedi Atalay. –Ne konuştun? –Bu da, karısı da gayet samimi insanlar baba, Ç.'de bana bir iyi baktılar ki sorma. Güzel bir karısı var. Bunu deyince birden daldı Atalay. Kadın gözünün önündeymiş gibi oldu. Birazdan içeriden çıkıp pijamalarıyla gelecekmiş gibi. Sonra o kadını pijamalı düşündü. Ev haliyle. Çok güzel, çok şanslı adamdı Doktor Servet. –Bana ne ulan karısından, dedi Kadir Ağa. Kimdir, kimlerdendir bu adam, hiç anlamadın mı? –Anlamadım baba, dedi Atalay. Gelene kadar böyle iş mi olur, bu havada yola çıkılır mı diye söylendi durdu.

53.

Emine'nin ağzından çayın buharı çıktı. –Kadını çok tersledin ama, dedi. Sen de, senin de elinin ayarı yok. Ne yapmış garip, bu da bir gariban. Bu Gülşen'in de bir şey bildiği mi var. –Var var, dedi Kadir Ağa, bilmediği ne var onun ki? Her bir şeyi de pekâlâ bilir. Bilir de işine gelmez. Gelmiş bir de bana, senin de evladın var, diyor. Var, ne olmuş. –Olmaz, kalkıp senin oğlunun adını verdi, onun başı için sen de biraz alttan al, ne olmuş. Bunun burası bir köy, hepimiz burada yaşamıyor muyuz? –Burası bir köy bir köy olmaya da. Sen anlamazsın. Bunlar zehirli mesela, hepsi komünist zehiri içmiş. O yüzden de telef olmaları haktır. Hem de Allah'ın emridir. Kadın başını çevirdi, yüzü asıldı. Tatsız. Çok tatsızdı her şey. Zaman zaman kendini tanışlara ihanet etmiş gibi hissediyordu. İhanet gibi değil. İhanet gibi değil de. Sanırsın onu, Emine'yi bir kenara koymuşlardı. Tümden küsüp de onu bir kenarda bırakıp gitmişlerdi. Bazen rüyalarına giriyordu. Bunlar, bütün bu Gülşen, Aynur, Fındık Ana, öbürleri, o Zeynep, hepsi birer çocuk olmuş oynuyorlardı da. Çayırın ordaki bulakta oynuyorlardı da. Sonra birden hepsi birlik olup. Yüzlerini asıp. Sırtlarını dönüp gidiyorlardı. Ama o zaman o rüyada bile anlayamıyordu; haksızlığa uğradığını hissetse rahatlayacaktı. Neden dersen, insan bir yerde bir haksızlığa uğradığı zaman kendini iyi hisseder. Tek başına kaldığı zaman kendisini suçlamaz hiç değilse. Bir insanın, onlar bana haksızlık yaptı, ben haklıyım demesi kadar güzel bir şey var mı? O zaman gerekirse tümden yalnız kalsın. Başını çevirip de kimse bakmasın. Oturup da kimse ekmeğini yemesin. Böyle bir insan çekip gider de, kimseye eyvallah deyip kendini bir daha küçük düşürmez. Ama şimdi öyle değildi işte. Bir türlü anlayamıyordu kim haklı kim haksız.

Gülşen'in getirdiği keteyi koymuştu masaya. Atalay biraz aldı bundan. Kadir Ağa elini bile sürmedi. Sorsa, onun ketesini de yemem ben, diyecekti. Allah'ın nimeti. Gülşen öyle güzel yapardı ki böyle şeyleri. Elinde öyle bir tuz vardı ki, kendisi yapmasa da, başında dursa bile güzel olurdu. Tel tel katmerler açardı, fesellisi-

nin tadına doyum olmazdı. Böyle su damlar gibi tel tel hamurlar damlardı o tereyağlı feselliden. Kokusu bir yerde duyuldu mu, bunu Gülşen pişiriyor derlerdi. Kadir Ağa şimdi Gülşen'in ketesini elinin tersiyle iteceğine, biraz da onun gelinlik zamanlarını düşünseydi ya. Hoş Emine de şimdi şimdi akıllanmıştı. O zamanlar öyle miydi. Sanırsın kadın gelinliğe gelmemiş de. O kanayaklı buraya gelinliğe değil de zulüm görmeye gelmiş. Bir mapus.

Kalktı, keteyi aldı, bir naylona sardı, yüzü asık. Asıktan çok, düşünceli, içeriye geçti, keteyi, bardakları tereğe yerleştirdi. Sonra eline örgüsünü aldı, geçip sedire oturdu. Oturup örmeye başladı. Hiçbir şey anladığı yoktu. Kendisini kovalanmış, herkesi küstürmüş hissediyordu da anlamıyordu. Bunun burası bir köy. Bir köy. Dışarıda, kar sicimlerinin hızı da, ağırlığı da artmıştı. Artık, bundan sonra, çıkıp tüm köyü kürüyecek bulunmazsa, kapının önüne bile çıkamazlardı. İyi olurdu belki. Belki o zaman fırtınanın sesini de duymazlardı. Hatta belki kar eridikten sonra bu küslük de sona ererdi.

54.

Doktor Servet evden çıkınca ellerini paltosunun cebine soktu, karakola yollandı. Birden, o kadar sıkılmıştı ki burada, daha gelir gelmez. Daha gelir gelmez dönüp ilçeye geri gitmek istemişti. Kapkara bir şeyler vardı bu köyün içinde. Herkesin yüzünde korkunç bir karanlık dolaşıyordu. İlçe de kasvetli sayılırdı gerçi ama burada başkaydı durum. İlçelerdeki, illerdeki kavga böyle değildi, açık, gözle görülür, korunaklı bir savaş vardı oralarda hiç değilse, en azından, her gün yeni bir şeyler oluyordu da, buna bakarak insan nerede durabileceğini biliyordu. İnsan kendisine sığınak aramaktan, siper gözlemekten yorulmaz. Ama belirsizlik ve karşına nerede çıkacağını bilmediğin tuzaklar öyle midir? Bazen içinden geçenleri birebir gördüklerini düşünüyordu. Korkak, korkağım ben. Böyle düşünüyordu arada bir. Ama sonra dönüp bakıyordu arkasına. Hayır, benim de yararım bu işte. Belki öbürlerine göre çok daha zor. Sözünü ağzının ucunda tutmak, bu insanların içinde susup oturmak zorunda kalmak. Hepsi ne için? Hayır, namuslu bir insanım ben. Onurlu bir insan. Büyük şehirlere dönüp, evden çıkmadan, tehlikesiz yaşayamaz mıydım? Yaşardım elbette. Hiçbir şey gelmezdi başıma, öyle ya. Kapımı kapatır ortalığın sakinleşmesini beklerdim. Geçenlerde, bir ameliyat için K.'ye gitmişti. K. o kadar kalabalık ve hareketliydi ki, apaçık bir savaş alanı gibiydi. Tren istasyonunun yanından geçti, sebze halinin duvarının dibinden aslanlı meydana kadar yürüdü. Dönüp arkasına bakmaktan, uzaklardan gelen silah seslerine kulak kesilmekten yüreği ağzındaydı hep. Sonra siren sesleri duyuluyordu, köşe başlarında, bir sokaktan çıkıp öbürüne dönerken koşanlara rastlıyordu. Okullar tatil edilmişti yine. Ev baskınları. Hemen her sabah polisler evlere giriyordu. O zaman, duvarlara sinerek yürürken, bütün bu karmaşanın bir daha asla çözülemeyeceğini düşünmüştü. Hastane kapısının hemen karşısından bir yokuş yükseliyordu. Yukarıdaki ilkokula giderdi bu yokuş. Çok güzel bir okuldu. İyice tepeye kurulmuştu. Upuzun bir bayrak direği vardı. K.'nin ikinci kalesi, derlerdi bu

okul için. Eski bir Rus binasıydı. Tavan bezemelerinin zamanın birinde kireçle kapatıldığını söylerlerdi ama doktor hiç girmemişti içeriye. Yokuş kürenmişti, yine de buz, buz vardı her yerde. İnce bir buz tabakası. Kapıya varınca yokuşun üstünde kaçışan birilerini gördü. İçeriye girmeden önce, nedense, durup yukarıda ne olduğunu anlamaya çalıştı. Bekledi. Bekledi. Kadının biri evinin penceresinden başını uzattı sonra hemen geri çekti. Sonra doktor yokuştan aşağıya inen ince kara bir çizgi gördü. Kan, ince ağır bir akar olmuş yokuştan aşağıya sızıyordu. Çevresine baktı, okulun önünde vurulan adamın gölgesini seçti, kıpırtısız. Öyle korktu ki, yaklaşanı vuracaklar, yaklaşanı vuracaklar, diye mırıldandı. Caddeye indi, sonra durdu. Ağzından çıkan buhar sıklaştı, yaklaşanı vuracaklar, dedi. Kendini kaybetmiş gibiydi. Yaklaşanı vuracaklar, diye diye yokuşu tırmanmaya başladı. İyice yaklaşınca, vurulanın Necati Öğretmen olduğunu anladı. Anlayınca, birden gözüne yaşlar hücum etti. İriyarı, her şeye gülen, karda çocukları sırtına alıp karşıdan karşıya geçiren dünya güzeli bir adamdı Necati Öğretmen. Başı ısındı, gözlerinin kızardığını, dudaklarının titrediğini hissetti. Ah. Ah. Ah. Ah. Birlikte Sabri Şimşekoğlu'nu dinlemişlerdi. Bir düğündü. Sabri dudaklarının arasına bir iğne koymuş dertli dertli söylüyordu. *Ah, koca kartal ne gezersin*. Buzun üstüne çırpınarak yatıyordu. Doktor, öğretmeni görünce koşup sarılmak, yardım etmek istedi. Ama olmadı. Polisler vardı çevrede. Ben doktorum, dedi. Gerek yok, hekim geliyor, yolda, dediler. Bırakın yardım edeyim, dedi, polislerden biri doktoru göğsünden itti. Doktor yere düştü, kalktı, böğüre böğüre ağlayarak yokuştan aşağıya indi, hastaneye girdi. Aradan birkaç saat geçti, ameliyattan çıktıktan sonra yeniden hastane kapısına geldi. Yukarıda, öğretmenin cesedinin başında polisler hâlâ bekleşiyordu. Bir iki polisten başka kimseler yoktu. Yokuşun başından aşağıya kadar sızarak inebilmiş kan çoktan buz kesilmiş, sokağın ortasında kırmızı mağlup bir kılıç gibi yatıyordu.

Ama bütün bunlar burada bir korkunun gölgesi gibi dolaşıyor işte. Acımasız, acımasız bir köy burası.

Karakola varınca komutanı görmek istediğini söyledi. Askerler içeriye geçip Bekir Komutan'a doktorun geldiğini söylediler. Sonra kapıyı açıp içeriyi gösterdiler. Doktor, komutanın yanına girdi, paltosunu çıkarıp kucağına aldı, oturdu. –Nasıl, dedi komutan. Doktor önce anlamadı. –İyi, iyi işte, dedi sonra. Yani çok kötü

değil. Ben, şunun için geldim ki, yani hastanın yanında kalsam iyi olacak. Çok riskli. Bu kan iltihabı hiçbir şeye benzemez. Ateşi bundan sonra çok hızlı inip çıkacak. Sürekli bakarsam birkaç güne... –Yani bende mi kalacaksın, dedi komutan. –Yani evet ama siz müsait olmazsanız başka bir yere taşırız. Benim için fark etmez. Komutan sandalyesine yaslandı. Düşünmeye başladı. Sonra ayağa kalkıp kapıya kadar yürüdü. –Oğlum bize iki çay yapsanıza, diye seslendi nöbetçi askere. Sonra dönüp yine yerine oturdu.

55.

Nöbetçi asker çayları getirdiği zaman doktorla komutan sessizce, önlerine bakarak oturuyorlardı. Komutan birden hareketlendi, askere kapıyı kapatmasını söyledikten sonra doğruldu. –Aslında, dedi, adamı benim eve götürmekle pek iyi etmedik. Neden dersen, aramızda kalsın ama bir misafirim var. Doktor güldü. Çayından bir yudum aldı. –Elbette, dedi, yani, söyleseydiniz başka yer düşünürdük. Ben yalnızsınız diye... Gerçi öyle uygun bir oda köyde var mıdır bilmem. –Yok yok, dedi komutan. Olan olmuş. Sadece, sağda solda söylemesek iyi olur, yoksa mesele değil.

Çaylarını bitirdikten sonra komutan hızla kalktı, kamuflajını çekiştirdi, palaskanın altındaki eteği düzeltti. –O halde gidelim, ben seni eve bırakayım, dedi. Sonra durdu kaşlarını çatarak. –Bir şeyler var, yersin acıkınca.

Birlikte odadan çıktılar. Birer ikişer ayağa kalkarak yol veren askerlerin arasından geçerek dışarıya geçtiler. Kar yağmıyordu artık. Ama hava kapalıydı. Beyaz, beyazdı her yer, sis çökmüş gibiydi. Bir an için, kar gözlerini alınca doktor ayaklarına baktı; sanki önüne değil, ancak ayaklarına bakarsa dengesini sağlayabilecek. Böylece komutanın arkasından yürüdü. Yokuşu indikten sonra kapıya vardılar, komutan kapıyı anahtarını kullanarak açtı.

Evin içini duman almıştı. Bekir Komutan dumanı görünce afalladı, önce sobaya koştu. Doktor da peşinden gitti. –Aysel! diye bağırdı komutan. Aysel kanepede uyuyakalmıştı. Ama soba tütmüyordu, hatta güzel bir kor vardı içinde, nar gibi kızarmış turuncu kor, uslu uslu yanmaya devam ediyordu. Dumanın sobadan çıkmadığını görünce, doktor hızla Faruk'un kaldığı odaya koştu. Yerdeki elektrik sobasının üstünde bir battaniye duruyordu, bir ucundan alev almış, ama tümüyle yanmayı becerememiş bir battaniyeydi bu. Onu oradan aldı, çıkıp kapının önüne attı, sonra yeniden odaya geçip pencereyi açtı. O pencereyi açarken Aysel öksürerek uyandı. Rüyasında olacakları görmüştü sanki. –Adam adam, diye bağırdı. Adama bir şey oldu mu? Doktor, çocuğun başında durmuş, so-

luğunu, nabzını kontrol ediyordu. –İyi, dedi sonra. Neyse ki tam zamanında gelmişiz. Eğilip Faruk'un burun deliklerine baktı, bir is belirtisi, bir karartı aradı, soluğu düzenliydi çocuğun. Kulağına yaklaştı. –Güçlü bir adamsın sen, dedi. Çok güçlü bir adamsın. Sana öyle hoşluklar yapacağım ki aylarca dinleneceksin, kendin istediğin zaman uyanacaksın, anlaştık mı?

Aysel, odanın eşiğinde dikilmiş titriyordu hâlâ. Arada gözlerini iri iri açıyor, bu dünyaya az önce gelmiş gibi her şeyi hayretle inceliyordu. –Benim yüzümden, dedi. Ben olmasaydım böyle mi olurdu. Ama sadece üşümesin diye, üşümesin diye sobayı yaktım. Nereden bilirdim ki. Doktor doğruldu, gülümsedi. –Yok yok, onun yüzünden, dedi Faruk'u işaret ederek. Nasıl yaptıysa, battaniyeyi fırlatıp atmış sobanın üstüne. Siz iyi düşünmüşsünüz ama bundan sonra sobayı bu kadar yaklaştırmayın, ne olur ne olmaz.

Odanın dumanı çekilmişti. Komutan salonda, az önce Aysel'in uyuduğu kanepede oturuyordu. Doktorla Aysel içeri geçince komutan kaşlarını çattı. –Evi yakıyordunuz az daha, dedi. –Ben mi yakıyordum evi, dedi Aysel. Ateşe bir şey atılırsa yanar. Ateş hemen büyür. Evi ateş yakıyordu. Bunları söyledikten sonra bir süre iri gözlerle odadakilere baktı. Sus pus olmuşlardı. Kendisi de. Kendisi de inanamamıştı bu söylediklerine. O yüzden de bir an için ellerini ne yapacağını bilemedi. Önce memelerinin altında birleştirdi, sonra bir pantolonu varmış da ellerini cebine sokacakmış gibi arandı, sonra yine memelerinin altında birleştirdi. İçinde, dışında korkunç, tedirgin edici, yabanıl bir şeyler peyda olmuştu. Tüm dünyanın kokusunu alır gibiydi. Çok uzaklardaki, ilçedeki kokuları da alıyordu sanki. K.'nin sebze halinden gelen kokuları da sonra. Kentteki tüm ahırların, kar altında kalmış nem salmış kararmış yabanıl otların, her şeyin kokusunu alıyordu. Kafasının içinde dayanılmaz bir uğultu vardı. Kim varsa, uzakta, yakında canlı, kıpırdayan ne varsa hepsi birlik olmuş ona sesleniyordu. Fısıldayanları, inleyenleri, bağırıp çağıranları duyabiliyordu. Sessizlik uzayınca masanın çevresindeki sandalyelerden birine oturdu. Ne dedim ben, ne dedim ki şimdi ben, diye içinden tekrarlayarak doktorla komutanın yüzlerine baktı durdu.

56.

O sırada Faruk'un yattığı odadan sesler gelmeye başladı. Boğulur gibi. Boğuluyormuş gibi inliyordu çocuk. Doktor kalkıp yaralının yanına gitti. Az önce dumandan etkilenmemiş gibi görünen o Faruk'a ne olmuştu böyle? Ağzında siyah lekeler oluşmuştu. Boğazını sıkan bir şeyler varmış gibi böğürerek. Gücü olmadığı için, kollarını kaldıramadığı için elini boynuna da götüremiyor, böğürerek çırpınıyordu. Servet hemen çocuğun ağzını açtı, boğazına birikmiş kurumu pamuklu bir çubukla temizlemeye başladı. O kadar güçsüz görünüyordu ki, başını bir yandan bir yana çeviremiyor, ancak öksürüğün refleksiyle hareket edebiliyordu. Yaraları yeniden kanamaya başlamıştı. Gözünün önünden K. nehrinin suları geçiyordu. Bir zamanlar, bu nehrin kabaran sırtını gizli, gözle görünmez bir devasa balığın gölgesi olarak düşünürdü. Büyük ve akıllı balıklar, büyük nehirleri göç yolu olarak kullanırlar. O zaman suyun pürüzsüz kabartıları bu balığın yüzeye yaklaşan olağanüstü koygun derisi gibi gelirdi ona. Ama K. nehri güçlü bir nehirdi ve. Karşıdan karşıya geçmek için hem deneyimli hem güçlü hem de dikkatli olmak gerekirdi. Suyun gücüne direnmek kolay değildir. Su, güçlü bir balıktır. Nehir, güçlü ve büyük bir balıktır. Bu nehirde ne çok ölümler olmuştu. O zamanlar, yalnızca kayıpların değil, nehrin de nabzı tutulurdu; herkesi almayan, herkesi kabul etmeyen nehir canının istediğini çekip götürürdü. Nehrin birini aparması bu nedenle -yani suyun bilinçli bir hareketi olarak kabul edildiği için- hemen söylenceye dönüşürdü. Dede Korkut. Dede Korkut suyu ahtapotun kolu olmakla anlatır. Çok uzaklardaki fötr şapkalı devasa bir ahtapotun.

Derken, su gerçekmiş gibi akıp köpürmeye başladı. Faruk da yüzü yine gökyüzüne bakmakla, bu tıpkı, yerden yükseldiği zamanlara benziyordu. Daha önce olduğu gibi. Daha önce olduğu gibi, yerden biraz yükselip bulutları izlemeye koyuldu mu, dünyalar onun oluyordu. Gökyüzüne yaklaşmak, asıl yolculuğun ilk adımıdır. İnsan gökyüzünde sınırsızca gezinebilir ve mesafeleri

de kolaylıkla kat eder. Yükselmek ve gökyüzünün içinde olmak, fizik kuralıdır, sonsuza dek hareket edebileceğiniz anlamına gelir. Bir engel çıkmadıkça. En azından, şu sürtünme denen beladan kurtulduğunuz için, tümüyle olmasa da büyük oranda bağımsız olduğunuzu gösterir. Bağımsızlık. Ne olduğu konusunu yaşamadan asla bilemeyeceğiniz, dünyanın en güzel düşü. Yükselmek, karadan tümüyle kopmak, tümsekleri, ormanları, kasabaları kuş... O sırada, yine bu gök yatağının üstünde olmakla, bir kadın gölgesi seçti. Zayıf bir gölgeydi bu; sanki o sırada değil, yaşayan bir gölge değil de bir anı gibiydi. Rüyanın anısı. Rüyanın anısı. Kadının biri şefkat ve merakla eğildi, elini uzattı ve Faruk'un yanağına dokundu. Renksiz bir kadındı bu, siyah-beyaz, ama güzel bir kadındı. Zayıftı çok, yüzü solgun, yanakları çekilmiş. Dertli bir kadındı.

Su ve kadın, çocuğun aklını başından almıştı. Bedeni ısınmıştı, kadını arzuluyor ama bir türlü hareket edemiyordu. Gerçi, kadını, daha doğrusu kendisine doğru eğilen ve elini uzatan solgun görüntüyü o kadar güçlükle tutuyordu ki orada. Görüntü, elini uzattıktan hemen sonra hüzünle silinmeye başlayınca, Faruk onu orada tutabilmek için tüm gücünü kullanmak istedi. Ama nehir baskın geldi, dalgalar, akıntı her yanına kırbaç gibi indi, yaralarını kanatmaya başladı.

57.

Sonra doktor alnını silerek oturma odasına geçti. –Kötü oldu, çok kötü oldu, dedi. Burada çocuğu kurtarırdık ama duman ağzını yüzünü doldurmuş, soluk almakta zorlanınca da çırpınmış, yaraları tazelenmiş. Başta bir şeyi yok sandım ama öyle değil. –Ne yapacağız, dedi Bekir Komutan. –İlçeye götürmemiz gerekiyor, dedi doktor. Komutan yüzünü astı. –Seni buraya boşuna getirmedik ya, dedi, seni ta ilçeden alıp buraya herhalde boşuna getirmedik, yoksa baştan onu senin ayağına getirirdik. Bunu duyunca doktor önce korktu, sonra yüzü kasıldı, önce çocuğa doğru dönüp baktı. Sanki çocuk içerideki odada değil de yanı başındaymış. Oracıkta yatıyormuş da bu söylenenleri duyabiliyormuş gibi. Sonra yeniden komutana döndü. –Burada elimizden geleni yapalım, şansı varsa kurtulur, dedi komutan, yoksa da dünyanın sonu değil. Ben nasıl olsa eşkıyayı bir bir yakalayacağım, saklandıkları delikten hepsini bir bir çıkaracağım. Ha bunu vurmuşum ha öbürünü. Fark etmez. –Evet evet, fark etmez, dedi doktor. Fark etmez, haklısın komutan. Ama ben de buraya kalkıp geldiğime göre, hem de bir doktor olduğuma göre, bu adamı kurtarabilirsem kurtarmak zorundayım. Bana göre, çocuk bu yolculuğa dayanabilir. Hem bünyesi çok güçlü. Hem de uygun koşullarda götürürsek bir şey olmaz, ben gelirken yolları gözden geçirdim... Önce komutana, sonra Aysel'e baktı. –Ben, bilir misiniz, dedi, bir yere gittiğim zaman, özellikle de giderken, gittiğim yolları zihnime kazırım. Tıpkı... Tıpkı masaldaki gibi, vardır ya, Hansel ile... –Ne masalı, dedi komutan, sen gece geldin buraya, geceyi mi kazıdın zihnine? Ne gördün ki yolda, her yer kar kıyamet işte, donmadığına şükret.

Aysel, yine öyle şaşkın, kanepede oturmuş onları dinliyordu. Yüzünde şaşkınlıkla karışık bir hayret vardı yine. Olup bitenleri anlamaya çalışır gibi görünüyordu. –Gece de her şeyi görebiliriz, karanlık, görmek için iyi bir yerdir, dedi. Deyince, doktorla komutan birlikte hayretle dönüp kadına baktılar. Aysel de. Aysel de nasıl saçmaladığını birden anlamış gibi gözyaşlarına boğuldu. Telaşa

kapıldı, ellerini yüzüne kapatarak ağlamaya başladı. –Sen neler diyorsun deminden beri yahu, dedi komutan. Dedikten sonra da dönüp doktora baktı. Sanırsın her işin uzmanıydı doktor; gelmişken bu kadınla ilgili de bir şeyler yapsaydı ya.

Ne yapacağını bilemedi Aysel. –Ben çok yorgunum çok, dedi, bence duman is beni de etkilemiş olabilir, neden olmasın ki. Sonra uzandı yine kanepeye, başını bir yastığa koydu, gözlerini kapattı. Kaçmak, bir anlamda o odanın içinden uzaklaşmak istiyordu. O uzanınca, doktor birden, onun daha yeni farkına varmış gibi birden kadını incelemeye koyuldu. Zayıf, ilk bakışta gösterişsiz bir kadındı bu; ama dikkatle bakılınca, o zaman bedeninin olağanüstü bir uyuma sahip olduğu anlaşılabiliyordu. Ev haliydi, pijamasının altındaki bacaklarının yağsız, biçimli, ölçülü olduğu anlaşılıyordu. Kadın kanepeye uzanınca, boynunun uzunluğu, çenesinin simetrik yapısı, ayak bileklerinin inceliği de çıkmıştı ortaya. Gözkapakları koyuydu, gözaltları yorgunluktan kararmıştı. Bir an için, doktor bu kadını dinç, sağlıklı ve neşeli hayal etti. O zaman her şey değişirdi işte. O zaman kuşkusuz bambaşka bir kadına dönüşürdü.

Ama, her şeyden önce, kadının konuşması ilgisini çekmişti. Bu kadın ne kadar değişik konuşuyordu öyle? İnsan hem şaşırıyor hem de ona karşı içinde tuhaf bir şeyler hissediyordu. Neydi bu? Acıma, koruma isteği. Ve hemen, hızlıca ona sarılma arzusu. Bu yalnızca şehvetle açıklanabilecek bir şey değildi. Bir çocuk. Ama sevimli bir çocuk gibiydi. –Neyse, dedi komutan. Bildiğin gibi, yollar kapalı, bizim araçlarımızın da takati yok, yolda saplanır kalır, olduğu kadarını da kaybederiz. Ama sen bir yol önerebilirsen, yani taşıma için, onu konuşuruz tabii. Doktor Servet bir kadına baktı, bir komutana. Sonra ciddileşti. –Var, benim aklımda bir çözüm yolu var elbette, dedi. Dedim ya, gelirken her bir şeyi zihnime kazıdım ben.

58.

Göğsündeki sızı bir türlü rahat bırakmıyordu Kenan'ı. Orada, mağaranın içinde, nemli yorganın altında incecik bedeniyle yatarken hırıltıyla uyanıyor, uyansa da gözünü açıp bir zerre bir şey göremiyordu. Görüp ne olacak, görüp ne olacak, diye geçiriyordu içinden. Hap karanlık hep çamur. Beni alıp da buraya ne diye getirdilerse. Neden beni alıp geldilerse. Karın altında kalsaydım hiç değilse çarçabuk ölür giderdim. Hem de temiz iş. Çok kolay. Uykuya dalıp sessizce gidiyorsun. Ağrısı sızısı yok, tatlı tatlı uyuyorsun. Ki uyumuştum ya. Hayvanımın yanına kıvrılıp. Hem de ateşin başında kıvrılıp, ağacın altında. Bir güzel uyumuş ve de ölüp gitmiştim ya. Bundan şu çıkıyor ki, ölmüş bir adamı tutup da kurtarmayacaksın. Böyle elini uzatıp da kar kuyusundan çıkarmayacaksın. Ne gerek var? Ne güzel ölmüş. Hem. Hem gerçekten öbür dünyanın cennetini de görmüştüm. Çok güzel yer cennet. Söyledikleri gibi değil. Söyledikleri ne, ne yalanlar söyleyip duruyorlar.

Çocukluğunda, hatırlıyordu Kenan. Çocukluğunda arada bir konu dönüp dolaşır, ölüme ve ölümden sonrasına gelirdi. Diyelim, Atalay'la, ellerinde çubuk dağ bayır dolaşırken. Konu birden oraya gelirdi. Yanlarında başkaları da olurdu kimi kez. Bir keresinde biri, cennette gazoz ırmaklarının aktığını söylemişti. Nasıl inanmışlardı ona, nasıl heves etmişlerdi. Büyükler için şarap, çocuklar için gazoz ırmakları... O zaman, arada Yücel Dayı'nın dükkânına girip çıkarlardı. O gazozların kokusu nasıl olup da o şişelerden çıkardı, bir türlü anlayamazdı Kenan. Gazoz kokusu ortalığa saçılmış olurdu. Sonra, bu koku açık bisküvinin kokusunu da yüklenirdi kuşkusuz. Bir yerlerden damla sakızının da kokusu gelirdi elbet.

Şimdi, diyelim ki cennet insanoğlunun nefsini sonsuzca doyuracak bir şey. Bu insanoğlu iyi ve günahsız bile olsa, yani cenneti alayı hak etmiş bile olsa, değil mi? Bir kere oraya kapağı attıktan sonra kimbilir neler yapar. Boşuna dememişler insanoğlu çiğ süt emmiş diye. Bakarsın en günahsızının içinden bir canavar çıkar, olmaz mı? O zaman bak bakalım o gazoz ırmağının anasından

emdiği süt burnundan gelir mi gelmez mi? Tövbe tövbe. Ama gazoz da dünyanın en iyi şeyidir, yalan değil.

O kadar acı çekiyordu ki, aklı bir gelip bir gidiyor, sızıyı güçlü bir biçimde duymasa varlığını hissediyordu. Bu bir canavar, bu bir canavar, diye sayıklıyordu. Canavarın biri gelmiş bağrımda yuva kurmuş da haberim yok. Sinsi. Sinsi. Sessizce bağdaş kurmuş bekliyor orada.

Bir ara yine sarsılarak öksürdü, uyandı, o zaman biraz ayılır gibi oldu. Olunca karanlığın içinde çocuklardan biri belirdi, çocuk elinde fenerle yanına geldi, oturdu, gülümsedi. –İyi misin, dedi. Sonra yine kendisi yanıtladı. –İyisin, daha iyisin bugün. Sabaha kadar sayıkladın durdun. –Ne sayıkladım ki, dedi Kenan. Benim bu halde sayıklamaya gücüm kuvvetim mi yeter. –Yetmez mi, dedi çocuk, yine güldü. Sonra içeriden bir ışık daha geçti, bir gölge daha belirince Murat'ı tanıdı Kenan. Öksürdü. –Beni buraya getirdiniz, dedi, burada benim ne işim var? Hem de sizin ne işiniz var? –Bizim de işimiz yok, dedi Murat. Biz ister miyiz burada tozun toprağın içinde saklanalım. Asker peşimizi bıraksın döneceğiz. –Dönün tabii, dedi Kenan. Gidin adam gibi okulunuzu okuyun. –Sabaha kadar domuzunu sayıkladın durdun, dedi Murat. Merak etme, biz her gün gidip bakıyoruz, bıraktığın yerde yatıp duruyor. Hem de kar örtüsü hiç bozulmamış ve hatta iyice buz tutmuş. Yani sapasağlam. İyileşince seni onun yanına götüreceğiz, yani kavuşacaksın.

Kenan önce güldü, sonra yine bir öksürük nöbetine tutuldu. Sonra yine rahatladı. –Hem de iyileştim ben, dedi. Benim bir marazım mı var ki, hiçbir şeyim yok, iyileştim ben. Yanındaki çocuk deminden beri kapalı tuttuğu avucunu açtı, avucun içinde bir hap göründü. –Şunu iç hele, dedi. Bu gece de geçsin, yarına hiçbir şeyin kalmaz. Domuzunu da merak etme.

59.

Kenan yine gülümsedi, ilacını içtikten sonra başını yeniden yastığa koydu. Hep böyleydi ya, biraz rahatlamaya görsün, tümden rahatmış gibi, hem de başında hiçbir bela yokmuş gibi uzanır dururdu. –Sağ olun, dedi, sağ olun ya, bu böyle olmaz. Hem de buradan acilen gitmeniz gerekir. Misal siz beni nasıl bulduysanız, değil mi? Beni elinizle koymuş gibi bulmadınız mı, hem de karın ağacın altında uyurken. İşte o nedenle askerler de sizi bulabilir. Gerçi bulsa ne olur. Siz boşu boşuna inatlaşıyorsunuz onlarla. Hem kimse devletin elinden kaçamaz. Devlet ne, işte bütün bu dağ bayır devlet. Buradan nereye kaçacaksın? Bu toprağın altı da devlet. Şu gördüğün yılanlar solucanlar da bir nevi devlet ve de devletin malı. O yüzden de kimse bir yere kaçamaz. Ayrıca da o asker de sizin benim gibi insan. Murat güldü. –Öyle ya, insan, dedi, ama insan insana bazı şeyleri yapmaz, değil mi? –Orası öyle, bazı şeyleri duydum, insan olan, bir insana onu yapmaz hem de kabahati ne olursa olsun. Yine de, kabahatin yoksa sonradan ne olacak, o kendinden utanacak. Hem de kimin kabahatli olduğu ortaya çıktığı zaman devlet asıl onu cezalandıracak, değil mi? Devlet cezalandırır, devletten kimse kaçamaz.

Rengi solmuştu iyice. Konuşurken arada boğulacakmış gibi oluyor, öğürtüler çıkarıp yeniden duruluyordu. Konuşması bitince yeniden başını yastığa koydu, gözlerini kapattı. Göğsü sızlayınca yüzünü buruşturdu. Sonra yine rahatladı. Sonra birden aklına geldi, yine doğruldu. –Tüfeğim de yok ki, dedi. –Tüfeğini bulamadık, dedi Murat. –Nasıl olur ki, nereye gider ki koca tüfek, hem de sırmalı, elde dövülmüş çeliği hasırdan nar gibi bir tüfek kalkıp da nereye gider? Muhakkak yattığım yerde duruyordur ya, karın altında kalmıştır. –Belki de, dedi Murat, en iyisi, nasıl olsa seni aldığımız yere bırakacağız, o zaman bir de sen bakarsın. –Bakarım ya, bakınca da bulurum. Hem siz... Siz çocuksunuz daha, ben ohoo, neler gördüm geçirdim. Ben... Birden askerliği geldi aklına. –Hani asker de senin benim gibi demiştim ya, dedi. Murat güldü, Kenan'a ilacı

veren çocuk da güldü, birbirlerine baktılar. Sonra çocuk kalktı, hafif kamburunu çıkararak, elinde fener, oyuğun öbür tarafına geçti, gözden kayboldu. –Sen anlat, ben bakayım çayımız kalmış mı, dedi giderken. –Bak bak, ne güzel olur şimdi bir bardak çay, değil mi, dedi Kenan. Askerde, elime tüfeği ilk verdikleri zaman, diye devam etti, işte bunu ben elime aldım ki ne alayım. Sanırsın bir tüfek değil de serçe. Ya da güvercin. Bir yanını kırıp dökeceğim diye elim titriyor. Ama, bir yandan da, hiç mi hiç yeni bir şey değil. Yani ben bunu tanıyorum sanki. Hem de kırk yıllık avcı gibi hissediyorum kendimi. Görmüş geçirmiş, dağ bayır dolaşmış ve de yazda olduğu gibi kışta da yanmış kavrulmuş bir avcı. Böyle avcılar çelik gibi olur, bildiğin gibi. Üşümek de yorulmak da bilmezler. Hem de gözü kapalı ateş ederler. Ettikleri zaman da attıklarını vururlar. İşte, elime silahı alınca, ben de kendimi böyle hissettim, neden bilmem. –Ordunun tüfekleri kurtuluş savaşından kalmadır ama, dedi Murat. Yani orada sen ne kadar maharetli olursan ol, işte elindeki basit bir tüfek, değil mi, belki patlamaz bile. –Olur mu, dedi Kenan. Bak şimdi, ordunun tüfeği ve de kurtuluş savaşından kalmış bir tüfek, bana sorarsan, dünyanın en güzel ve iyi tüfeğidir. Neden dersen, bu tüfek zafer kazanmış. Büyük bir zafer her tüfeğe nasip olmaz. Kılıcın da, tüfeğin de canı vardır. O yüzden değil mi, işte neyse, elime aldım, kuş gibi çırpınıp duruyor. Ben de zannediyorum ki yeni bir şey değil. Sanırsın bir hayat daha yaşamışım da o hayatta da Kemal Paşa'nın yaveriymişim. Bu da demektir ki, atının üstünde hızla giderken düşmanı gözünden vurabilirsin. –Amma yaptın, dedi Murat, Kemal Paşa'nın yaveri öyle miymiş? Kenan sustu, o susunca delikanlı yine feneriyle ortaya çıktı, birer bardak çayla geldi yerine oturdu. Kenan alınmış gibi bir ona, bir buna baktı. –Neyse, ben çok konuştum hem de lafı fazla uzattım, dedi, kusura bakmayın. –Hayır yahu, ne güzel anlatıyorsun işte. Peki, sonra ne oldu, aldın tüfeği eline, tüfek de güvercin gibi. –Gibi, diye gülümseyerek devam etti Kenan, bize bir hedef gösterdiler. Hedefin de evi dini dikilsin; gözle görmenin mümkünü yok. Ama hava da iyi değil, sis var, o nedenle de, hedef diye ta oraya koydukları şişenin kendisi yok ortada, yalnızca ağzının pırıltısı var ki o da iğne başı kadar. Neyse, işte sonra bize emir verdiler. Hazrol. Rahat. Nişan al. Ben ateş ettim ama. Ama elimde kolumda en ufak bir titreme yok. Dediğim gibi, kırk yıllık avcıyım hem de Kemal Paşa'nın yaveriyim.

Atışlar bitince komutan hedeflerin yanına gitti. Hem de nasıl bir gitmek, siste kayboldu adam. Sonra ortaya çıktı. Böyle sisin içinden bir atlı gibi geldi, gelince de kimseye değil, doğrudan benim yanıma vardı. Oğlum sen nerede öğrendin atış yapmayı, dedi. Hani, şişenin ağzının o iğne başı kadar pırıltısı vardı ya, onu vurmuşum işte.

Çocuklar gülümseyerek, hayretle dinliyorlardı Kenan'ı. Pek inandıkları yoktu hani, yine de, bayağı heyecanlı bir hikâyeydi bu. –İşte Atalay'ın tüfeği de ona benziyordu. Ama daha iyisi, daha iyisi. Pırıl pırıl örme çelik. Atalay'ın tüfeği ile de domuzumu ben karanlıkta vurdum. Sesinden vurdum. Zira göz gözü görmüyordu. Dün geceki karanlığı bilir misiniz? –Elbette, dedi Murat, dün geceki karanlık olacak şey değildi. –Ama oldu işte, dedi Kenan.

İçi ısınmıştı. Göğsünün yumuşayıp açıldığını hissediyordu. Öyle rahatlamıştı ki, keyfi yerine geldi, battaniyesini üstüne çekti, çocukların göçük olmasın diye diktiği kuşata baka baka uykuya daldı.

60.

Uyandığında içerde yoğun bir gaz kokusu vardı; yine öksürdü ama iyiydi, daha iyiydi şimdi. Hızla doğruldu, sanırsın kalkıp hemen çıkacak, hemen kapının önünde eğilip botlarını giyecek de bir yerlere gidecek, geç kalmış gibi. Yine domuzuyla tüfeğini sayıklamıştı ya, yok, iyi uyumuştu bu kere, hem boğazı da rahatlamıştı. Onun kalktığını görünce Murat da uzandığı şilteden başını kaldırdı. –Nasılsın, dedi. –İyiyim Allah'a şükür, dedi Kenan, iyiyim ya, hemen çıkalım bence, benim işim var. Çok işim var daha. –Tabii, dedi Murat, çıkalım. Doğrulup yataktan çıktı. Perişan görünüyordu. Aylardır öyle bir tıkılmışlardı ki buraya, ilk günlerin havası çoktan yitip gitmişti. Gocuklarıyla yatıyorlardı artık, öylece yatıp sabahları da gocuk pantolon uyanıyorlardı. Sırtı tutulmuştu sanki; yüzünü buruşturdu, kuşata tutunarak ayağa kalktı, sonra cebinden bir çaput çıkardı. Kenan da kalkınca birlikte mağaranın çıkışına doğru ilerlediler. Murat, girişteki oyuklardan birine uzandı, buradan bir el arabası çıkardı. –Bak sana ne bulduk, dedi. Kenan arabaya bir anlam veremedi. –Ne olacak ki bu, dedi, ne olur ki bundan, ne yapacağım? –Ne oluru var mı yahu, dedi Murat, domuzunu bununla taşıyacaksın işte, fena mı? Bunu duyunca Kenan önce somurttu, sonra yüzü yavaş yavaş aydınlandı, sonra da sevinçten deliye döndü. –Sizi bana Allah gönderdi, sizi bana rabbim güzel efendimle Hazreti Muhammet birlik olup gönderdiler, dedi.

Bunu dedikten sonra güldü, hemen el arabasına sarılacak oldu. Olunca Murat elindeki çaputu gösterdi. –Onu ben getiririm de, sen hele dur da şunu gözüne bağlayalım, dedi. Kenan şaşırdı. –Neden ki, dedi, benden ne zarar geldi size de gözümü bağlayacaksınız? –Zarar marar gelmedi, sen dur hele. Güvenlik için. Senin buranın yolunu bilmemen lazım, tamam mı? Ayrıca bizi de ne gördün ne de işittin. Kenan çaresiz boyun büktü, boynunu kınalı danalar gibi uzatıp gözlerini kapattı.

Sabahın erken saatleriydi; hava aydınlanmamıştı henüz. Rüzgâr esiyordu, bu nedenle ormanın içinde yine kara bir uğultu vardı.

Başlarının üstündeki tahtayı kaldırıp dışarı çıktıkları zaman Kenan havanın temizliğinden boğulacak gibi oldu. Rüzgâr ağzından içeri giriyor, tümden ciğerlerini, midesini, her bir tarafını temizleyip dolaşıp öyle çıkıyordu. Ama soğuktu bu rüzgâr, öyle soğuktu ki, daha yukarı çıkar çıkmaz Kenan bu havada eve nasıl varacağını düşünmeye başladı.

Aşağıdan el arabasını uzattılar. Murat onu güçlükle alıp karın üstüne koydu, sonra mağaranın kapağını kapattı. –Konuşmak yok, tamam mı, dedi sonra. Ses çıkarmak, buzların üstüne üstüne basıp da katırtı koparmak da yok, anlaşıldı mı? –Anlaşıldı komutanım, dedi Kenan gülerek.

Böylece karanlığın içinde, ormanın bir ucuna doğru ilerlemeye başladılar. Kenan soğukta, körebe oynar gibi neşeliydi, önce rüzgârın getirdiği havayı yutmak, sonra bağırmak, sonra da başından geçenleri, hele bir Zeynep'ine kavuşsun, başından geçenleri bir bir ona anlatmak istiyordu. Zeynepim, diye geçirdi içinden, sen de, sen de beni şimdiden nasıl merak etmişsindir, değil mi? Benim bildiğim Zeynep, şimdiye kadar ölmüş bitmiştir merakından. Ama sen hiç tasalanma. Hem sen, şöyle bir bak bakalım bana, bana bir şey olacağı var mı? Ben sana demedim mi, hani bir keresinde, ocağın başında oturmuştuk da, sen yine bana gülmüş eğlenmiştin de, sen bu gidişle çok yaşamazsın demiştin de... Ya, ben işte o zaman ne demiştim sana? O güzel Allah'la benim bir anlaşmam var, hem de kalübeladan beri, hem de kıyamete kadar ve de ondan sonrasına kadar. Herkes ölünce bu güzel ve yakışıklı rabbim beni alıp yanına oturtacak, oturttuktan sonra da bu dünyanın hallerini benden bir bir dinleyecek. İşte böyle...

Böyle düşüne düşüne, Zeynep'le konuşa konuşa ne kadar yürüdüğünün farkında bile olmadı. Bir zaman sonra Murat kolundan tutup Kenan'ı durdurdu, gözünün bağını çözdü. –Geldik, dedi kısık sesle, işte domuzun burada. –Kardeş, dedi Kenan, sen benim ana bir kardeşimsin, hem de bu dünyada ve hem de öbür dünyada, Allah senden razı olsun. –Sağol, dedi Murat, sen de bizi kötü belleme, biz keyfimizden durmuyoruz orada. –Elbet. İnsan olan insan, bir sıkıntısı olmasa duru mu orada? –Durmaz, bak, ağzına mukayyet ol, Faruk'un vurulduğunu da Zeynep'e öyle biribirden söyleme. Tamam mı? Kadın hamile madem, korkar da bebeği düşürür, anladın mı? –Anladım, dedi Kenan, merak etme, ben olmazsa, bana

ayan olmuş gibi söylerim, o da artık aklı varsa anlar. –Ayan mı olmuş, diye güldü Murat. –Tabii, dedi Kenan, işte, karda uyurken aksakallının biri gelmiş de söylemiş gibi.

61.

Sabah saatleriydi. Yağış durmuştu artık, geride sürekli uğuldayıp inleyip duran bir rüzgâr kalmıştı. O da çok esiyordu ama. Esince de kar tozu her yeri çilli buzla kaplıyordu. Hiç ısınmayacak, evler buzdan kırım kırım kırılacak gibi görünüyordu. Evlerin bacalarındaki duman bile donmuş da sis olukları gibi görünür olmuştu. Gülşen, ağır yün yorganın altından çıktı, uykuya daldığı sırada yine *Yaban*'ı almıştı eline, bu yaban da yorganın üstünde kalakalmıştı uyuyunca, yere düştü. İçinden de bir fotoğraf fırlayıp çıktı. Eğilip aldı fotoğrafı; Mustafa, Cilavuz'da. Favorileri öyle uzamış ki, kulaklarını kapatır olmuş. Gözlüğü de gözlerin kendisinden kara ve. İri burnunun üstünde kurumla oturuyor. Uzakta devasa ağaçlar var, ağaçlardan birinde, belli belirsiz bir salıncak görünüyor ama boş bir salıncak bu. Fotoğrafı gösterince bunları hep anlatırdı Mustafa; enstitülü öğrenciler, salıncağı yaptıklarında gözden geçirir, ne kadar sağlam olmuş bakarlardı. Bakmak için de hep birlikte binerlerdi salıncağa. Bir öğrenci topluluğu, ağacın gıcırtıları eşliğinde, o bahar aylarında bir ileri, bir geri gidip gelirlerdi. Fotoğrafı *Yaban*'ın arasına koydu yeniden. Bu adam bize hiç benzemiyor, neden, biz köylülerle konuşabiliyoruz da ondan. Yaban değiliz yani. Köylülerden bir köylüyüz, dilimiz bir, biz o dile Çehov'u katmışız. Yine de, işte bunun için anlatmış bunca şeyi, sorun, yalnızca dil değil, dili zenginleştirmek. Bizden öncekiler bu insanların hikâyelerini anlatmak yeter sanıyorlardı. Oysa önce dil, sonra hikâye.

Mustafa, kısa bir toplantı bu, ben de gidip katılır, sonra da hemen geri dönerim, demişti. Demişti ya, geç. Nice böyle yapmamış mıydı? Gider, işini bitirdikten sonra ne hikmetse bir tanışa rastlar, sonra, sırf ona ayıp olmasın diye, o tanışın davetini geri çeviremezdi. Olmazdı ama, derdi, hem bu kaçıncı oldu. İyi çocuktur, bana da çok hürmet eder, şimdi gel bir kadeh bir şeyler içelim deyince geri çevirmek olur mu? Ne olacak ki, şuradan şurası... Ama onunla kalır mıydı bakalım?

K.'de oturdukları sırada -Mustafa köy okuluna gelebilmek için ne kapıları çalmıştı, canını, canını alacaklardı yoksa, ayrıca, K.'de oturdukları mahallede, kapısını çalacak bir tek arkadaşları kalmamıştı, öyle korkunç bir yerdi ki orası, cüzamlı gibi bakıyorlardı onlara, kapılarına çarpı işareti koymuşlardı- bu arkadaşlar, bütün o sıkıntılar yaşanmadan önce, eve de gelirlerdi. Plaklar dinlenir, rakı içilir, sanattan, siyasetten konuşulurdu. İstanbul dergilerinden biri Mustafa'nın bir şiirini yayınlamıştı. Derginin postadan çıktığı gün -bir şiirinizin yayınlandığını ancak böyle öğrenebilirdiniz; haftalar sonra- büyük kutlama tertip edilmişti. Mustafa, geleceğin Nâzım'ı gibi göğsünü kabartarak girmişti içeriye. Rakıyla mezeleri de, o günlük, başkaları taşımıştı.

Zamanla, şiirle gerçeği karıştırmaya başlamıştı. Ama o fotoğraftaki kaba burun, uzamış kara favoriler o zamanlar öyle güzeldi ki, dünyayı kurtarmaya olmasa da, en azından, olaylar karşısında en uygun açıklamaları yapmaya aday biriydi o; durmadan, deli gibi kitap okuyor, bütünüyle kibirsiz, sürekli gülümseyerek herkesle sohbet ediyordu. Tabii, süt sağmayı, pekmez kaynatmayı, kalacoş pişirmeyi de biliyordu ve çok güzel, tüm içtenliğiyle seviyordu. Ama sonra, o derginin K.'ye gelmesinden sonra yani, yavaş yavaş, şiir onu ele geçirdi, yalnızca kâğıtların üzerinde değil, günlük hayatta da öyle konuşmaya başladı. İyimserlik, şiirin verdiği iyimserlik kadar zararlı bir şey yoktur. Zaten, iyimserlik şiirde de iyi değildir.

Yaban'ı masanın üzerine koydu. Ayağa kalkınca, birden, neden bu kadar gecikti ki, diye düşündü. Radyoyu açtı. Sağ-sol çatışması. Çatışma değil, çatışma değil, saldırı, diye geçirdi içinden. Yakalanmak üzere isim listesi yayınlanmıştı yine. Ama hep İstanbul, Ankara. Bizi görmüyorlar, biz sağın da, solun da umurunda değiliz, diye mırıldandı. Sinirleri bozuldu, yine ayakta kalakaldı bir süre. Sonra pencerenin önüne geçti. Rüzgârın savurduğu kar yüzünden, pencere pütür pütür donmuştu, dışarıyı göremedi, açıp karı döktüreyim, dedi ama, pencere nasıl açılacak? Perdeyi çekti, sobanın içine bir kucak odun yerleştirdi, bir tutam benzin döktü, kibriti içine atınca alev harladı yandı. Demlikle çaydanlığı sobanın üstüne yerleştirdi, yorganı toplayıp kaldırdı. Sonra yine durdu, camı çıkıp dışarıdan temizlemeye karar verdi. Kapıyı açınca askerleri gördü, hani, kapıyı açmasa, zaten birazdan onlar çalacaklardı.

62.

Görünce, askerleri birden karşısında görünce ansızın gözleri doldu. Bunlar, kuşkusuz ya bir ölüm haberi getirmişlerdi, ya da ne işleri olacaktı burada sabah sabah. –Gülşen Hanım, dedi asker, elinde bir kâğıt vardı ama bunu, konuşurken kadına göstermeyi gereksiz buldu, katlayıp cebine koydu. Rüzgâr onun da, arkasındaki tüfekli erin de kepini uçuracak gibiydi, elleriyle tutuyorlardı keplerini. Gülşen başını sallamakla yetindi. –Evi arayacağız. Şaşırdı, geri çekildi, ellerini önünde uysalca birleştirdi. –Neden ki, diye sordu sonra. –Emir var, dedi asker. Kocanızı gözaltına almışlar. Bize de tel gelmiş, evi arayacağız o yüzden. Gülşen çekildi, askerler eve girdiler, girerken de ayaklarındaki karı silkelediler ama botlarını çıkarmadılar. Er kapının hemen önünde tüfeğini çapraz tutarak beklemeye başladı. Çavuş içeriye geçti, usul usul, sallanarak yürüyordu. Ağzında sakız yoktu ama varmış gibi yapıyordu nedense. Dudaklarını büzüp açıyor, dişlerinin arasındaki bir şeyi arada bir çiğniyordu. Ellerini kıçında birleştirmişti. Girip odanın ortasında durdu, sanırsın büyük bir yere bakıyor, uzakları izlermiş gibi gözlerini kısarak duvarları inceliyordu. –Kaç defa aradınız, dedi Gülşen. Çavuş yavaş yavaş dönüp kadına baktı. –Biliyorum, dedi, biliyorum kaç defa aradık ya, sen benim yerimde olsan ne yaparsın? –Nasıl yani, niye olayım ben senin yerinde? –Lafın gelişi. Yani sana emir gelse. Hem de yukarıdan. Emir gelse ne diyeceksin? Ben Mustafa Öğretmen'in evini kaç defa aradım, şimdi gidip de ne bulacağım, diyebilir misin?

Kocasının adını duyunca Gülşen'in yeniden gözleri doldu. Başı döndü. Ayakta, boş gözlerle, kapıdan içeriye dolan uğultuyla birlikte baktı askere. Donup kaldı. Ne diyeceğini bilemedi. Sonra toparlandı. –Neredeymiş? diye sordu. –Ne neredeymiş? –Mustafa neredeymiş, nereye götürmüşler onu? –Ben ne bileyim, mutlaka size bilgi verirler, yiyecek değiller ya kocanı? Kadın dayanamadı, birden bir şey oldu, sinirleri patlamış gibi tüm direncini yitirdi, çavuşun üstüne yürüdü. Adam önce şaşırdı. –Çekil, diye bağırdı.

–Hep böyle yapıyorsunuz. Hep böyle, dedi Gülşen ağlayarak. İnsan değil misiniz? Sizin çoluk çocuğunuz yok mu? İnsan değil misiniz?

Bu sırada kapıdaki asker tüfeğiyle yaklaştı, namluyu kullanarak Gülşen'i komutanından uzaklaştırdı. Kadın yere düşünce biraz sakinleşti, bir köşeye sinip içli içli ağlayarak askerlerin evi arayıp gitmesini bekledi.

Oysa, elbette bir şey yoktu evde. Ne olacaktı ki? Mustafa, kitap hastasıydı yalnız, kitapların çoğunu da bu aramalar başladığı sırada yakmıştı. Bazı çok değer verdiği şeyleri de ormanda, bir ceviz ağacının altına gömmüştü. Devrimden sonra gelir alırım. Devrimden sonra gelir alırım, diye çocuk gibi mırıldanıp duruyordu gömerken. Bir tahta sandık yapmıştı bunun için. Sandığı da, sanırsın içine define saklayacak, bir güzel süslemişti. Bunun dışında, zaten hiçbir şey kalmamıştı evde ya.

Çavuş hiçbir şeye dokunmadı. Eli kıçında, evin odalarına girip çıktı, arada bir şeylere dalıp gitti, arada pencereye baktı ama sonunda vitrinin önüne geldi. Gülşen'in oyalarına baktı. Sonra SOSYAL BİLGİLER ANSİKLOPEDİSİ'nin bir cildini alıp biraz karıştırdı. Cildi kapatınca Gülşen'e döndü. –Bunu benim incelemem lazım, dedi. Gülşen şaşırdı. –İncele işte, dedi. –Burada olmaz, baksana tam yirmi cilt. Ohooo. Günler sürer. Sen bunları yarın karakola getir. Sabah erkenden. Tamam mı? –Hepsini mi? dedi Gülşen. –Tabii hepsini, bunun hepsini incelemem lazım, ne olur ne olmaz. –Ne olacak ki bunda, ansiklopedi işte, dedi Gülşen, herkeste var, senin evinde yok mu? –Yok, dedi çavuş. Dediğim gibi, sabah erkenden bunları al gel. Bir çuvala doldur al getir. Karakolda bunları inceleyeceğim.

Kadın şaşırıp kaldı. Ayağa kalktı, gözlerini kuruladı, bir ere, bir çavuşa baktı, sonra nedensiz sobanın başına gitti. Elini uzattı sobaya. –Ne olur, dedi sonra, ne olur Mustafa'dan bir haber verin. İyi olduğunu bileyim yeter. Bak Aynur'u da aldınız vermediniz. Çavuş ansiklopedinin cildini yerine koydu, toparlandı. –Biz mi aldık, dedi çıkarken. Bizim yerimiz şurası, gel bak. Ama biz almadık, kim aldıysa git ona sor.

63.

Dışarıda yine rüzgârın uğultusu vardı, askerler kapıyı açıp da çıkınca evi bir soğuk dolandı, o zaman Gülşen yine önce bir pencereye baktı, sonra onların hemen peşinden dışarıya çıktı. Çıkıp cama birikip donmuş buzu kazıdı biraz, açtı. Camı kazıdıkça öfkeye kapıldı. Birden gözlerine yaş yürüdü, pencerenin önünde durdu, camı kazıdığı çubuğu yere bıraktı, ağlamaya başladı.

Mustafa'nın anlattığı o sahne geldi gözünün önüne. Arkadaşlardan biri, demişti, uzun süre içeride kalmış biriydi bu. Ama çözülmemiş biri. Yine de şanslı, zira çözülmediği halde hayatta kalmış, ne de olsa bu ülkede büyük meziyettir bu. İşte bu kişi, Mustafa'ya anlattığına göre, ayaklarından asılı bir halde, soğukta bekletiliyormuş. Ayaklarından asılmak bir nevi spor, demiş çıkınca, spor. Buna alışabiliyorsun da. Ama o halde iken üzerine akıtılan suyu anlayamıyorsun. Sonra, oturup suyun özellikleri hakkında konuşmaya başlamışlardı. Güya. Güya. O sırada Mustafa yine kendi kendine dalga geçmiyorduysa. Buradan da olmadık bir eğlence çıkarmıyorduysa. Suyun özellikleri. Su bedeni uyanık tutar. Neden, çünkü normal koşullarda bedene göre daha soğuktur da ondan. Su her zaman daha soğuktur. Bu nedenle de, beden, onunla temasa geçtiği zaman doğrudan uyarılır. Elektrik çarpması gibi düşün. Beden irkilir. Çünkü beklenmedik bir şey olmuştur ve insan kendini korumaya kalkışmıştır. İkincisi, suyun bedenin ölmesini önleyici bir yanı vardır, insanı besler. Ama bu durumda dışarıdan bir temas söz konusu. Öyle de olsa besler, çünkü insan bir organizmadır ve bu da demektir ki her durumda geçirgendir. Yani yalnızca ağzımızdan yiyip götümüzden çıkarmayız, her yerimiz geçirgendir. Organizma olmak budur. Bu nedenle de işkence sırasında sizin ölmemenizi, sizi doğal yollardan beslemeyerek de sağlarlar. Niye sağlarlar bunu? Çok mu değerlisinizdir? Hayır efendim, bir kere işkencenize karar verdikleri zaman zaten ölmüş sayılırsınız. Artık ölmüşsünüzdür. Bu durumda sizden bekledikleri konuşmanızdır. Şöyle düşünebiliriz: Elimizde dışarıya bir yere gömmemiz gereken bir ceset var. Ama

onu üzerinde türlü deneyler icra ederek konuşturabiliriz. Böylece başka olası cesetlere de ulaşabiliriz.

Böyle zıvanadan çıkmış konuşmalar öyle uzayıp giderdi ki, Gülşen onları dinlemekten -tabii bu anlatılanların çoğuna inanmıyordu o zamanlar- çözdüğü bulmacaya da, açtığı yufkaya da veremezdi dikkatini. Ama sonra, Mustafa turşuyu çıkarmış, tabakları hazırlamış ve yağın altını açmış olurdu. Sonra da kolları sıvayıp mutfağa, karısının yanına gelir, kızartma tenceresinin başında durur, kabarıp kızaran pişileri bir bir tepsinin içine çıkarırdı.

Kocasının zayıfladığını, ayaklarından asılmakla, üstüne durma su sıkıldığını düşündü. Geçip üstüne paltosunu giyindi, çoraplarını, botlarını sıkıladı, kapıyı kapattı, ellerini cebine koyup yukarıya, tepenin arkasındaki, gizli, köyden görünmesi neredeyse olanaksız, perişan, o zavallı eve doğru yürümeye başladı. Gözlerinden sızan yaş yanağında donmuştu.

64.

Rüzgâr kar yığınlarını kaskatı kesmişti, kimi yerde ayakları kara gömülmüyordu bile Gülşen'in. Doğrudan, karın üstünde kalakalıyor, böyle olunca kendini bir evin bacasına çıkmış gibi hissediyordu. Bacadan bakmak, aşağıdaki ovayı hafif bir yükseltiden izlemek özellikle yaz aylarında içine öyle bir ferahlık verirdi ki, hele sıcak esintide. O zaman sanırsın kendisi de biraz hafiflemiş, kalkıp bir adımda ta ötelere gidebileceğini düşünürdü. Yine de, katılaşmış da olsa, o kadar güçlü değildi henüz kar, katı kayalar gibi buz kesilmemişti daha. Bir zaman paltosunun önünü elleriyle kapatarak diken üstünde yürüdü, yukarıya tırmandı, sonra düzlüğe ulaştı. Ama nasıl bir düzlüktü burası, nasıl bir düzlük? Daha önce hiç mi görmemişti ki burayı? Düpedüz bir kar ovası gibiydi; göz alabildiğine kar, her yer katı kar örtüsüyle apaktı. Bir an için, Gülşen, durup çevresine baktı da, sanki burayı ilk kez görüyordu. Kardan başka hiçbir şey yok, diye geçirdi içinden. Evleri, yukarıdaki orman karanlığını, buz tutmuş kayalıkları da, hiçbirini göremedi. Düz, sonsuz, topak topak karın biriktiği sonsuz yumuşak ve insanı içine çeken bir kar ovası, bir pamuk yumuşaklığı... Bunca yağdıktan sonra, bu kar, her şeyi değiştirmiş, dağın biçimini bile almış gitmiş gibiydi.

Doğal olarak, bir insan yeni bir yere gelince, daha önce görmediği amansız bir ovanın ortasına gelince, yönünü de şaşırır, gideceği yeri de bilemez. Gülşen de işte, güya. Güya gidip Zeynep'i görecekti ya. Ovaya dalınca bir an için kaybolduğunu zannetti, olduğu yerde durdu, çevresini izledi. Sonra da pamuk ovasının içine kendini bıraktı.

Ama o zaman bambaşka bir şey oldu, birden, bir yerlerden burnuna yazın kokusu geldi. Biçilmiş otun, kabuğu saçılmış mısırın, koparılmış soğanın, sökülmüş patatesin kokusu. Sonra saçaklarıyla birlikte kaynatılmış mısırın tadını aldı, biçilen tarlaların. Böyle olunca, o pamuk ovasının rengi yavaş yavaş sarardı, hava ısınmaya başladı. Ayaklarının altındaki kar birikintisinin yerini ot yığınları aldı. Alınca da yine yaz güzelliklerini anımsadı. Çocukluk.

Çocukluk her nesneden bir güzellik çıkarır. Ot yığınlarının içine atlamak isterlerdi. Bir yüksekliğe çıkarak, o güvenilir ot yığınlarına bakar, onu esnemiş kendilerini bekleyen bir pamuk döşek sayarak. Yukarıdan kendilerini bırakıverirlerdi. Yaz ortaları tarlalar biçildiği zaman. Ama herkes, herkes dur durak bilmeksizin çalışırdı bu mevsimde. Tarlalar biçilir. Patatesler toplanıp istiflenir. Eriklerle elmalar kurutulur, buğdaylar öğütülüp un çuvalları hazır edilir. Sütten peynir, tereyağı yapılır. Bunlar yer altı kilerlerine konan fıçıların içine yerleştirilirdi. O zaman yalnızca ot yığınlarının altı değil, dağ taş olduğu gibi yabanotu kokardı. Tarlanın otu. Tarlanın otu. Bu otun kokusu, aslına bakılırsa her şeyin kokusudur. Peynir de böyle kokar. Tereyağı da. Kaynatılmış domatesler ve zeytin ağaçları da böyle kokar. Neden dersen, hepsini yabanotu besler de ondan.

İşte o zaman, yukarıya çıkıp da yumuşak yığının üstüne atladıkları zaman, aslında tüm bu sebzeyle meyvenin, sütün içine atlamış sayılırlardı.

Hava usul usul ısındı, kar ovasının yerini devasa bir mısır tarlası aldı. Öyle bir mısır tarlası ki, başladığı yerle bittiği yeri gözle görmek olanaksız. İçinden gelen sesleri ve çıtırtıları birbirinden ayırt etmek de olanaksız. Gökyüzünde öten kuşlarla dalların arasında çığırdayan ağustosböceklerinin de susacağı yok. Böyle uçsuz bucaksız ve yabanotuyla yazın tüm kokusunu yüklenmiş bir mısır tarlasının yanından geçip de delirmemek elde değildir. İnsan göbeğinden bir urganla bağlandığını. Ama sıkıca bağlandığını ve bu urganın da işte bu tarla tarafından çekildiğini bilmelidir. Canlı bir tarladır bu. Kokulu bir tarladır.

Birden, işte bu Gülşen, Mustafa'yı da, aylardır ortalarda görünmeyen Aynur'u da unutarak, Allah tarafından ansızın mutlu edilmiş -sanki kulağına cennet fısıldanmış, ama başka bir cennet bu, yalnızca duyumsanacak bir cennet- gibi gülüp sevinmeye başladı. Mısır tarlasının ortasında, iyice büyüyüp devleşmiş, neredeyse kartlaşmış, bu nedenle de başını zorlukla tutan, püskülü kararmış bir koçan gördü. Gidip onu almak istedi. Tarlaya koşarak girdi, bu kez soğuktan değil de, katı saklı diken dallarından yanmaya başladı ayakları. Mısır gövdelerine çarparak, düşüp kalkarak ilerlemeye başladı.

Güneş birden tepeye yükselmişti. İnsanı gözünden yakan, her bir okuyla değdiği yeri yaralayan acımasız bir temmuz güneşi.

Allah'tan, diye düşündü. Allah'tan mısırın gölgesi var. Bu kadar sıcağın altında yoksa durulur mu? Bunca sıcağın altında durup da insan kendi canına kıyar mı bakalım? Kıymaz. İnsanın canı kıymetlidir. Her şey bir yana, tatlı can bir yana. Bak şimdi Fındık Hanım ne yapıyor? Hem de bu yaşında. Yetmiş olmuş mudur? Diyelim olmuştur. Ne yapıyor, kalkıp kapının önünü süpürüyor, tavuklara, kedilere küfrediyor, malların pisliğini görünce konu komşuya da küfrediyor, sonra gidip çayını koyuyor, yufkasını açmaya çalışıyor değil mi? Neden? Can tatlı da ondan. Bir keresinde, kirazı toplayın da bana getirin, demişti ya. İnsanın canı da ölünceye kadar kiraz çeker. Gidip kirazı toplamışlardı elleri kararark.

Sonra, nedense uzaktan gördüğü o kartlaşmış mısırı bir türlü bulamadı. Doğru yönde koşmuştu oysa. Ne yapayım, diye düşündü. Geri dönüp, mısırı gözümle yeniden görüp sonra yeniden, bu sefer daha doğru yol belleyip oradan mı gideyim. Olur mu canım, dedi, altı üstü bir mısır. Hem de kimbilir neden kararmış ta çarçabuk büyümüş. Bu zamanda olmaz zaten ya, dedi, bu zamanda bir mısır o kadar çabuk büyüyemez, vardır bir bit yeniği. Vazgeçti. Durup boyunca uzamış mısır gövdelerinin arasında gözlerini kısarak gökyüzüne baktı. Güneş taze, sıcak, her bir meyveyi bir an önce olgunlaştırmak ister gibi cayır cayır parlıyordu da. İnsan olanın bu yangının altında durması olacak şey değildi. Çömeldi, gölgeye sığındı, sonra tümden dalların arasına uzandı. Uzanınca da koku iyice yakından geldi burnuna. Toprağın, yabanotunun, mısır püsküllerinin kokusu. Güneşin kokusu. Tüm o geçen yazın, tarlaların biçildiği zamanın kokusu, sonra, ayrıca, püskül gölgelerinin kokusu. Sarı saç. Taranmamış ıslak saçın ve. Gelinlikteki soğuk banyoların kokusu da.

İçine yeniden bir ferahlık geldi. Sonra da amansız bir uyku bastırdı. Gözünü kapattı. Gözkapaklarının üstünde kıpırdayan püskül gölgeleri, uykuya daldı.

65.

Bir yerlerden tatlı bir hışırtı geliyordu. Sıcak yaz rüzgârı, henüz diri, yeşil, kokulu mısır yapraklarının arasından geçerek Gülşen'in başının üstünden geçiyordu ve. Bir yerlerde de bir akar olmalıydı. Su, tarlanın içinde kendine ince bir yol bulmuş duyulur duyulmaz bir şırıltıyla akıp gidiyordu. Esinti gölgenin altında sıcaklığını kaybetmiş, serinlik, ferahlık saçarak hışırtılarla ilerliyor. Ama sonra, gövdelerin içinde yavaşlayarak yitip gidiyordu. O zaman, mısır gövdeleri de sallanmıyordu artık. Yaprakla dolup taşmış, koçanlarla ağır ve püsküllleri sarkan bir mısır gövdesinin rüzgârda sallanması Gülşen'e değirmenleri anımsatırdı hep. Bir değirmen. Bir değirmen gıcırtılar çıkararak ağır ağır çalışmalıdır. Ustalar kayalıklara çıkmalı. Taş ustaları, çıktıkları bu kayalıklardan elverişli değirmen taşlarıyla dönmelidir. Sırtlarından ter akıtarak. Taşın altında ezilerek, mısır taneleri gibi. Sonra bu taşlar zorlukla yontulmalı, ilkel tekerlekler gibi ortası dövülerek, mil için yuva açılarak, bu devasa taşlardan değirmen babaları inşa edilmelidir. İşte bu yapıldığı zaman, taşın ağır gövdesi dönmeye başlar, milin içine yazın kurumuş taneleri atılırdı. Atılınca da o inatçı, kuru, bıçak kesmez mısır taneleri patırtılar çıkararak ezilirdi. Bir değirmenin mısır öğütmesi kadar büyüleyici bir şey görmemişti. Neden? Mısır ununun rengi de kokusu da hiçbir şeyde yoktur da ondan. Unun tavada yandığı sırada olup bitenlerin eşi yoktur da ondan. O nedenle, kendini bildiğinden beri, taze gövdelerin rüzgârda sallandığı zamanları kollardı. Ama tam zamanında olacak, tam zamanında olacak. Gövdeler dolmuş, koçanlar yükünü almış, püsküller eskimiş ve yaprak uçları da paslanmış olacak bunun için. O zaman gövdelerin özellikle toprağa yakın tarafları iyice güçlenir, artık böcekler saldıramaz ona, Fındık'ın deyişiyle, mısır artık kendini kurtarmıştır. Artık susuzluğa da dayanır, bit yeniğine de.

Bir ara gözlerini hafifçe açtı, başının altında yaprak yığınları vardı neyse ki, tarlanın üstünü, gövdelerin çevresini sarmış otlar da öyle yumuşak, cılız ama bol fışkırmıştı ki, yatağında bu kadar rahat

edemezdi. Yanına döndü, elini yüzünün altına koydu, gözünün önünde, yaprakların, yabanotunun arasını yol edinmiş bir karınca sürüsü belirdi. Rahatsız olmamışlardı. Hiç aldırmadan, canla başla bir yerden bir yere giden bu karıncalara baka baka yeniden gözlerini kapattı. Kapatınca da ilkin Aynur'u gördü. O kadar gerçekti ki; sanırsın Aynur kanlı canlı karşısında. Onu görünce birden hüngür hüngür ağlamaya başladı. Oturduğu yerden kalkıp kardeşini kucakladı, sarıldı. O da ona sarıldı ama sarılmak denirse. Güç kuvvet kalmamıştı kızda. Hem de bir deri bir kemiğe dönmekle, az daha sarılsalar çıtırdayarak kırılacak gibiydi. Nice zaman sonra, sırf kırılmasından korktuğu için kollarını gevşetti, kızın boynunu bıraktı. –Sana ne yaptılar böyle, dedi. –Ne olmuş kız, diye güldü Aynur. Ne olmuş da? Bana ne olmuş da böyle ağlıyorsun, söyle bakalım. Evelallah, gücüm kuvvetim yerinde, benimle kim baş edebilirmiş de. Benden hain yaratmak öyle kolay mıymış. Gülşen de güldü ister istemez. –Kuzum, kuzum, dedi. Kuzum, canım kardeşim benim. Görmüyor musun, bir deri bir kemik kalmışsın. Hem de her yanın yara bere içinde. Ama korkma, ben sana bakarım. Ben sana hem de öyle bir bakarım ki, birkaç güne yüzüne kan yürür, hem de yeniden kilo alırsın, hiç korkma sen e mi? Bir yandan konuşuyor, bir yandan yüzünü yalayan rüzgârın soluğuyla ferahlıyor, bir yandan da yine ağlayıp duruyordu ve. Gözyaşlarına da bir haller olmuştu. Yanağından aşağıya aktıkça. İşte bu gözyaşları, sanırsın yaş değil de kendi halinde bir çağşak. Şıpırtılar çıkararak köpüre köpüre akıp gidiyordu. Aynur birden sırtını döndü. Çıplaktı. Tümden çıplak ve üşümüş, titreyen bir Aynur'du bu. Sırtında da kırbaç izleri vardı. Kabarmış taze bu kırbaç izlerinden de karıncalar alıp yürümüştü. Bunu görünce iyice kötü oldu Gülşen. Yeniden gözyaşlarına boğulmakla. Yıkılacak gibi oldu. Sendeledi yani. Sendeleyince de dönüp Aynur tuttu onu. –Sakin ol yahu, dedi. Dedikten sonra da yüzünü astı. Yine sırtını döndü, mısır gövdelerinin arasında yürümeye başladı. Gülşen de, kuşkusuz, izlemeye başladı onu. Ama kız o kadar ince çevik, o kadar belirsizdi ki, çok sürmedi, yaprakların arasında kaybolup gitti. Gülşen korktu, seslendi, kızın gittiği yönde, yaprakları savuşturarak koşmaya başladı. Burnuna koçanların çarpmasından, püskül solumaktan, arada ayaklarını dalayan diken çalılarından perişan olmuştu. Ama sonra yine gördü Aynur'u. Kız tümden bir gölgeye dönüşmüş, ince, kara, çevik bir kız gölgesi

olmuş, tarlanın ortalarında bir yerde durdu, yere eğildi, yani bir zaman toprağı izledi ve. Sonra da orada çoktandır onu beklediği anlaşılan bir çukura girip gözden kayboldu.

Rüzgâr estikçe Gülşen'in başını yasladığı mısır gövdeleri sallanıyordu. Bu güçlü köklerin altında güverte gıcırtıları duyulurdu, arada, çok güçlü rüzgârlar eserse, mısır fidelerinin katırtılar çıkararak kırıldığı da olurdu ama çok güçlü. Çok güçlü esmesi gerekirdi bunun olması için. Bunlar sallandıkça Gülşen'in uyuyan başı da kıpırdıyor, o zaman çok uzaklardan deniz kokusu da geliyordu. Denizin tuzlu kokusu. Yanaklarından süzülen yaşlar boynuna akıp. Sonra yanıbaşından geçen karıncaların üstüne düşüyordu.

66.

Aynur gideli kaç zaman olmuştu? Kar bastırmamıştı daha. Kız K.'deki Halkevi'ne gidip geliyordu. Sebze haline yakın bir binanın ikinci katındaydı Halkevi. Perişan, perişan bir yerdi, kırıldı kırılacak sandalyeler, daracık dumanaltı odalar, kirli duvarlar, sürekli damlayan musluklar ve polis baskınları, polis baskınları. Bir keresinde arkadaşları karşısına almış. –Biz keriz miyiz, diye bağırmıştı da. Biz keriz miyiz de kendimizi böyle yakalatıp duruyoruz. Çocuklardan biri fena alınarak karşı çıkmıştı hemen. –Niye keriz olalım ki, hem de biz kendimizi yakalatmıyoruz elbette, adres bellemişler, gelip gelip illegal örgüt arıyorlar, hepsi bu. –Onu anladım, diye karşılık vermişti Aynur. Onu anladım da, niye önlemimizi almıyoruz? –Nasıl alacağız? Perdelerden birine bir düzenek yapılacaktı; cama küçük bir delik açılacak, bu delikten apartman kapısına bir misina inecek ve. Bu misinanın ucunda da bir işaret bulunacaktı. Yani, perde çekildikçe, arkadaşlar için apartman kapısının önünde "dolu" ya da "boş" anlamına gelecek bir gösterge belirecekti. Böylece, basit; dolu, polis var, gelme, anlamına gelecekti. –Bu durumda, demişlerdi, içeride kalan ve perdeyi çeken her zaman tehlikede, onun için yapacak bir şey yok. –Ee, diye gülmüştü Aynur, devrimin bedelleri vardır, kimse kusura bakmasın.

Sonra, işte bu baskınlardan birinde kendisi içeride bulunuyordu ve perdeyi çekmekle çocukların kapıdan dönmesini sağlayabilmiş ama kendisi de "alınmıştı". İlkin, gözaltı süresi boyunca takip edebildiler onu. Sorgulama, sorgulama, sorgulama. O zaman keyfi yerindeydi, iş uzadıkça yüzü düşmeye başladı, sonra artık önünü göremez oldu. Mustafa Öğretmen dilekçe üstüne dilekçe yazıyor, çocuğun okulundan, sınavlarından dem vuruyor, hakkında, açılacaksa, bir an önce dava açılmasını, bu zaman kaybı yüzünden öğrencilik haklarının elinden alındığını söyleyip duruyordu. Hatta bir keresinde Gülşen de yalvar yakar polise gitmiş, kapıda beklemiş, günlerce karakola girmiş çıkmış, sonunda kardeşinin "orada olmadığını" öğrenmişti. Neredeydi peki? Bilmiyorlardı. Peki, kim

bilebilirdi bunu? Bunu da bilmiyorlardı. Bizde olmayan bir şeyin kimde olduğunu nereden bilebiliriz?

Bir gece Aynur'u Ç.'nin kenar mahallelerinden birine bıraktılar. Karanlıkta, bir arabanın arka kapısı açılıp da Aynur gözleri bağlı, yarı ölü bırakıldığı zaman tümüyle hareketsizdi, yolun kenarında kıpırtısız bir zaman yattı ama sonra hareket etti, gökyüzüne bakacak biçimde uzandı, kollarını güçlükle kaldırıp gözbağını çözdü. Lacivert, koyu karanlık yıldızsız bir gökyüzüydü bu. Birden, her yanına temiz hava dolmuş, yalnızca ciğerleri değil, gözleri de bayram etmiş gibi. Gözleriyle birlikte kolları ve kuruyup çekilmiş memeleri de. Havanın soğuğundan ve temizliğinden her yanı yanmaya başladı. Buz. Buz her yanına diken diken batmakla oracıkta, daha serbest bırakıldığını bile anlayamadan ölüp gideceğini düşündü.

Gerçi, öyle kolay ölmek var mıydı bakalım. Orada ölmedikten sonra, dedi, bir daha ölür müyüm ki ben. Mümkünsüz. Onların yerinde olsam Aynur'u öldürürdüm. Çünkü şöyle derdim; burada bu kadar işkenceyle ölmediyse, bu kız bir daha ölmez. Hem de ölümsüz olmakla kalmaz, başımıza da bela olur. Gerçekten böyle düşünürdüm, hiçbir şey bilmiyorlar. O kadar kötü durumdaydı ki, elinin değdiği yerden parmaklarına kan bulaşıyordu. Doğrulup ayağa kalkabilmeyi düşünemiyordu bile. Kemiklerinin tümden kırıldığını zannediyordu. Sırtının kan revan içinde olduğundan da emindi. Eski zaman işkenceleri; durup dinlemeden kırbaçlamış, yol yol kan halkaları açmış olmalıydılar.

Sonra aklına bu kadar akılsız olamayacakları geldi; kesinlikle, öldü diye bırakmışlardı onu. Öldü. Nabzı atmıyordu mutlaka. İçlerinden biri onun ince, kırıldı kırılacak bileğini tutmuş, bir süre beklemiş, sonra da bu kuru iskeleti aldığı yere bırakmış olmalıydı. Ölmüş bu, demişti sonra da. Gece yarısı bir yerlere bırakın da kurtulun gelin.

Yerdeki buz kırıklarından birini güçlükle alıp ağzına attı. Bu öyle iyi geldi ki, sanki bir parça buz yememiş de yaşamı yeniden içine almıştı. Alınca, yeniden, bir parça daha buz yedi, sonra yine. Yedikçe canlandı, doğruldu, karanlığa göz gezdirmeye başladı. Ama çevreyi tanıyamadı, K.'de olduğunu düşündü. Uzaklara baktı, gelip giden trenlerin ışıltılarını görmek istedi. Trenler gelse, trenler gelse. İçi saman dolu bir vagon bulsa kendisine, girip yatsa, samanın tadına baksa. Saman balyaları öyle bir ısıtırdı ki insanı. Vallahi. Canına

can katardı. Kalktı, duvarlara tutuna tutuna yürümeye başladı. Bir ara pantolonu düşecek oldu, bir eliyle kavradı, güldü. Tanıdık bir ev, bir sokak görünceye kadar yürümeye karar verdi. Vallahi, dedi içinden, ben olsam öldürürdüm Aynur'u.

67.

O saatlerde, hava daha yeni yeni aydınlanıyordu. Uzaklarda buz laciverdi bir gökyüzü vardı, bu lacivert de çatım çatım çatlamıştı. Hiç ses yoktu ortalıkta. Kar hışırtısı. Kar hışırtısı geliyordu ayaklarından. Ama o kar da bastıkça çatlıyordu. Nedense, ayakkabılarını almışlardı da. Artık ayakları var mıydı, bilemiyordu bu yüzden. Kararmış, kızarmış, eti kalmadığı için acımaz olmuş ayaklardı bunlar. Onlara baktıkça gülesi geliyordu. Hücrelerin önünden geçerken, Kemal'i görmüştü, anımsayınca güldü yine. Kemal durma sigara istiyordu adamlardan. Ama ters. Ters. Askıdaydı o sırada. Ayaklarından tavana asılmıştı ve belli ki alışkındı buna. Bir pantolonu varmış da. Pantolonu lime lime değilmiş gibi, öyle sırıtarak ellerini cebine sokmaya çalışıyordu. Kel Kemal. Böyle seslenirlerdi ona. Gençti daha ama başında saç kalmamıştı. Sorsan, bunlar cılızlıktan köselikten değil yahu, Marksizmden döküldü, derdi. Neden derseniz, bu Marksizm insanı erken olgunlaştırır da ondan. Kısacası, öğrenince büyürsünüz, anlarsınız ya. Hücresinin kapısı açıktı, Aynur da o sırada, elinde kelepçelerle kendi hücresine götürülüyordu, son birkaç saatten beri iyi dayak yemişti. Gözucuyla Kemal'i görüp tanıyınca bir an için neşesi yerine gelmiş, adamlar farkına bile varmadan içeriye girip Kemal'in başına bir şaplak indirmişti. Sen de mi buradasın kel, demişti. Deyince de tüm hücrelerden gülüşler yükselmiş. Kemal de sanırsın salıncakta; kapıya toslamıştı. Bu Kemal'e Marksizmi daha fazla öğretmeyin, çabuk bunayacak bu gidişle, diye bağırmıştı götürülürken.

Neden sonra, evlerin çoğaldığı bir yere gelince Ç.'de olduğunu anladı. Gücü tümüyle yitip gitmişti artık, gözünün önünden rüyalar gelip geçiyordu. Uzaklarda yoğuşup dağılan sisi bir adama benzetti, ama eski zaman adamları gibiydi bu. Başının üstünde upuzun bir şapka vardı ve paçaları geniş olmakla birlikte bu adam sırtında da kıpırdayıp duran bir çuval taşıyordu. Okuduğu bir romanı anımsadı, Mustafa Öğretmen'in yine, roman okumuyorsunuz, şiir okumuyorsunuz, bunları okumayan Marksizmi de anlayamaz, deyip

durduğu günlerdi. Allah aşkına enişte, bir roman ver de okuyalım yoksa senden kurtuluş yok, demişti. O da çocuk gibi sevinerek hemen fırlamış, raftan tuğla gibi bir kitap çıkarıp getirmişti. Aynur, o zaman, kitabın cüssesini görünce afallamıştı da. Bunu okumaya benim ne gözüm ne ömrüm yeter be, diye çıkışmıştı. Ama sonra, biraz başlayınca. Biraz başlayınca bir daha da elinden bırakamamıştı romanı. Neden dersen, Cosette'i kendine o kadar benzetmişti ki, o kadar olur. Kızın üvey babası ile Kadir Efendi aynı şeydi, Bekir Komutan da oradaydı, herkes, herkes isim değiştirmiş, *Sefiller* adlı bu romanın içinde yuvalanmış duruyordu.

Sonra, okurken okurken, tuhaf bir duyguya kapılmıştı. Bir yandan Jan Valjean'ın başına gelenlere isyan ediyor, bir yandan da bu belaların sürüp gitmesini istiyordu. Ama elbette, aklına takılan şeyler de olmuştu. Bunları sormuştu da Mustafa Öğretmen'e: Enişte, demişti, bu Javert fazla kötü, ama aslında iyi de. Yine de, bunların bu kadar katı, değişmez olması bana pek inandırıcı gelmedi. Taş olsa yumuşar yahu. Düşün, adam bir şeyler çalıyor, eyvallah. Sonra da polisin biri ona kafayı öyle bir takıyor ki. Yani bu polis ömrünü Jan Valjean'ı aramaya vakfediyor, olacak şey değil. Bence, gerçek hayatta bu olaylar böyle olmamıştır. Nasıl olmuştur, diye sormuştu enişte si. Yani, Jan Valjean bir zaman sonra epey zengin oluyor. Zaten o zamana kadar polis onu çoktan unutur, zaman aşımı diye bir şey var. Unutmasa bile artık o zengin ve nüfuzlu adamdan çekinir. Hatta bana kalırsa Javert o zamana kadar emekli olur ve gidip peşinde olduğu adamdan iş bile isteyebilir. Çok gülmüşlerdi buna. Yine de çok güzel, demişti, neden bilmem, içinde akla yatmayan şeyler olsa da kitabın bitmesini istemedim.

İşte, sisin biçim alıp da *Sefiller*'deki Jan Valjean gibi sırtında çuvalla önünden geçtiğini görünce, artık bana bir şeyler oluyor, diye geçirdi içinden. Neyse ki geldiği yeri tanıdı, dar sokaklardan birine girdi. Evlerin bacaları bile tütmeye başlamamıştı daha. Sonra o sırtı çuvallı adamı bir daha gördü, görünce de onu izlemekten kendini alamadı. Adam üstünden başından dumanlar savrularak yürüdü, bir yerden döndü. Aynur da gücünün yettiğince hızlandı, gölgeyi takip etti, onun döndüğü sokağa girdi. Bildiği bir sokaktı burası, iki katlı perişan evler, evlerin önünde buz tutmuş ayakkabılar ve kül döküntüleri vardı. Eşikler kar yığınlarıyla kapanmış, pencereler içeriden bez parçalarıyla sıkılanmıştı. Adam kapılardan birine

yaklaştı, küçüldü, sonra eğilip anahtar deliğinden süzülerek içeriye gitti. Aynur da onun gibi yaptı, evin önündeki bir basamağa çıktı, kapıyı çaldı, güçlükle ayakta durdu, bekledi. Neyse ki açıldı kapı.

İçeriden koyu esmer, zayıf bir kadın çıktı. Kadın Aynur'u görünce önce bir çığlık attı, ağzını kapattı eliyle, büyümüş gözleriyle ne yapacağını bilemedi. Aynur acı acı gülümsedi. –Bacı, beni içeriye almayacak mısın, diye sordu, yorgunluktan, soğuktan gözleri kapanıyordu. Ama sonra kadın topladı kendini elbette. Gözlerine hücum eden yaşları sildi, sıkı sıkıya sarıldığı hırkayı bıraktı, Aynur'a sarıldı, sonra da onu çekerek içeriye aldı.

68.

Hüseyin, açığa alınmış orman memurlarından biriydi, karısıyla birlikte, ürkek, kapalı bir hayat yaşıyorlardı ama. Aynur arada uğrar, Hatice'yi Halkevi'ne götürür, elinden geldiği için orada onun kadınlara elişi dersleri vermesini sağlardı. Kadın öyle oyalar işlerdi ki, bu örtüleri masaya serdiğiniz zaman ipliğin değil, ipliğin değil, oraya bırakılmış gümüş bir kolyenin sesini duyardınız. Yine de, bildiklerini öğretme konusunda pek marifetli olduğu söylenemezdi, çok konuşmazdı zira. Konuşacak olsa önce kızarır, yanaklarında top top kırmızı lekeler belirirdi. Gül hastalığı var bende, derdi, hem de kalübeladan beri. Bunu deyince bile bitiverirdi bu güller.

Aynur'u salondaki sedirin üstüne yatırdılar, Hatice ılık su getirdi biraz, sonra eline bir tülbent aldı, kızın yüzünü ılık suyla silmeye başladı. Tanınmaz hale gelmiş, yüzü kirden kararmış, yağ saçlarının dibine yerleşmişti. O sildikçe tülbent karardı, leğenin içindeki su bulanıklaştı, kadın gidip yeniden, bir leğen daha su getirdi, Aynur'un ayaklarını ovdu. –Ölmüş ya bu, dedi, bu kanayaklı ölmüş de sonra buraya ölüsü gelmiş ya, elleri kırılsın. –Yazık ki ne yazık, dedi Hüseyin, aman çok yazık, çocuk, çocuk. Kız, ayakları ısınıp karıncalanınca bacaklarını sallamaya başladı, kaşınmaya mecal bulamayınca inledi, yüzü kasıldı. –Dur, ne yaptın, dedi Hüseyin, yavaş yavaş. Sonra, birden bir şeyden kaçar gibi yaptı, çıkıp kapının önünden bir avuç kar getirdi. Avucundaki kar topak topak oldu yağdı getirirken. Kızın ayaklarını dizlerine kadar karla ovdu, kar önce dizlerin kanıyla kızardı, sonra eridi sedire süzüldü. Hatice sonra durdu, kocasına baktı. –Sen çık, dedi. Adam çıkınca suyu biraz daha ısıttı, kızı soydu, boynunu, memelerini iyice ovup ısıtıp temizledi. Temizleyince de Aynur rahat bir soluk aldı, uyumaya başladı.

Sessiz, kıpırtısız, ölüme benzer bir uyku. Ağrılar içinde, ama insan uykusunda ağrı çekince, bu ağrılar biçim alır, yüz değiştirir ve yeniden Jan Valjean'a dönüşür. Adam anahtar deliğinden geçince Aynur da onu takip etti, kapının önüne kadar geldi ama kapı açıl-

madı. Hiç, hiç gücü kalmamıştı. O nedenle kapıyı çalamadı, bunun yerine, eğilip önce delikten baktı, sonra kendisi de bir sis bulutuna dönüşüp içeriye süzülerek girdi. Ama girer girmez yeniden biçim değiştirdi, yani yine eski, yaralı Aynur oldu. Adam sırtındaki çuvalı bırakıp bir sandalyeye oturmuştu. Kız ürkek adımlarla Jan Valjean'ın yanına gitti, bir süre onun karşısında, ayakta bekledi.

Neden sonra adam hareketlendi, açıldı, kızın yüzüne baktı, aç mısın, diye sordu, sorduktan sonra da kucağındaki bez çantadan bir parça kuru ekmek çıkarıp uzattı. Aynur ekmeği aldı, avucunda tuttu bir süre. İçeride bir soba vardı, gürül gürül yanan bir sobaydı bu. Üzerinde bir çorba tenceresi duruyordu. Tencereyi fark edince kokuyu da aldı Aynur. Tarhana kokusu evin içine yayıldı. Ama kokuyla birlikte adam telaşlandı, bir sobaya, bir kıza baktı, yine her yanından dumanlar savrularak kalktı, hızla uzaklaştı, yine anahtar deliğinden süzülerek çıkıp gitti.

Gidince de Hatice, Aynur'un başını kaldırdı hafifçe, elindeki kaşığa üfledi, çorbayı kıza yavaş yavaş içirmeye başladı.

69.

Akşama doğru biraz toparlandı Aynur, ama kıpırdayamadı, kıpırdayamadı. Başın çevirmeye kalktıkça her yanına dikenler batıyor, sanki etleri kemiklerinden ayrılmış; içinde çatırtılar hissediyordu. Ağrı bir kere başladı mı, bir daha dinmek hafiflemek bilmiyordu. Ama derin uykusundan uyanınca. Jan Valjean çoktan kılık değiştirerek kayıplara karışmıştı. Uyanınca Hatice'yle Hüseyin yanına geldiler hemen, kız çorbayı yarım yamalak içmişti, tarhana çenesinden süzülerek sedire akmıştı da midesine gitmemişti. Ama çorba için, gidilecek bir mide kalmış mıydı acaba?

Gözlerini açtığı zaman karı-kocayı başında oturur buldu. Adam şaşkın şaşkın bakıyordu Aynur'a, gözlerini faltaşı gibi açmış, başında zayıf çaresiz oturmuş bekliyordu. –Bacım, sana ne yaptılar böyle, dedi. Sana ne yaptılar ki. Sen bunlara nasıl dayandın? Aynur zorlukla gülümsedi, ağzını açıp bir şeyler diyecek oldu ama diyemedi. Düşüncelerini toplayamıyordu bir türlü. Toplayıp da kendine bile söyleyemiyordu. Bir şey düşünecek olsun, bu bir düşünce değil de rüyaymış gibi, hemen elinden uçup gidiveriyordu da. Bir daha yakalayabilene aşk olsun. Ama öyle acı çekmiyordu artık. İnsan acıyla bir yere kadar. Bir yerden sonra, elden de bir şey gelmiyorsa, ucunu bırakıverir. Çoğunlukla, çocukların arasına karışmak, onları haklı gördüğü için, belki de kendisini en iyi onlar anladığı için kalkışmıştı bu işlere. Ama bir öykünme değildi ya bu. Annesinin, o öfkeli Fındık'ın görüntüsü gözünün önünden gitmiyordu. Bir gözü biraz zayıfça görürdü Fındık'ın. Bunu, biraz aklı kesince sormuştu ablasına. O da bu işi babasının yaptığını söylemişti. Babası, nedense, neye kızdıysa artık, bir bakracı fırlatmıştı Fındık'ın gözüne. Bakraç, içindeki yoğurdu saça saça havalanmış. Gidip kulpuyla kadının gözüne girmişti. Bu, daha hiçbiri doğmadan olmuş ama bir daha da buna benzer bir kavga çıkmamış aralarında. Babası içine kapanmış, Fındık da günden güne daha sinirli hale gelmiş. Doğru yanlış. Fındık kalkıp da çocuklarına böyle bir şeyi anlatacak değil ya. Gülşen de kimbilir kimden duymuş ve belki de uydurmuş.

O zaman, bu aklına geldikçe yani, çocukluk yıllarında, gözlerini kapatınca gözünün önünde bir bakraç havalanırdı Aynur'un. Bu yüzden de, köyü, evi, köylülerle onların karı kocalıklarını hep can sıkıntısıyla izlerdi.

Neden sonra, başını Hüseyin'e çevirdi, yutkundu. –Benim köye gitmem lazım, dedi. O konuşunca Hüseyin çocuk gibi sevindi. –Ama bu havada gidemezsin ki bacım, dedi. Bu havada hem yola çıkılmaz, zaten yollar kapalı, yani yol yok anlayacağın. Hem de yaralısın, gidemezsin. –Ama gitmem lazım, ben ne kadar içerde kaldım bilmiyorum. Gitmezsem annem de ölür, vallahi meraktan ölür gider. Hatice başını okşadı Aynur'un. –İstersen biz annene gider haber veririz, ama sen bu halde nasıl kalkacaksın ki ayağa, dedi. –Yok yok, dedi Aynur, o kadar da değil, biraz bir şeyler yiyebilirsem, gücüm yerine gelirse. Bir araba bulursanız beni H.'ye bırakırsınız, değil mi? Oradan daha kolay giderim ya, orası kötü değildir o kadar. –Evet, kötü değildir ama belli de olmaz ki. Olmaz ki. Sen şimdi biraz toparlanmaya bak, ben araba bulurum, gidebildiğimiz yere kadar gideriz, tamam mı?

Aynur başını çevirdi, rahat bir soluk aldı. Hatice hemen kalkıp çorbayı biraz ısıttı, içine ekmek doğradı, ekmek parçalarının yumuşamasını bekledi, sonra kızın boynunun altına bir bez serdi. Sonra da hazırladığı lapayı Aynur'a yavaş yavaş yedirmeye başladı. Bir şeyler yiyince canına can katılmış gibi oldu kızın, sanki tamamen unutmuş, yemek nasıl yenir, su nasıl içilir sanki aklından çıkıp gitmiş. Ama sonra bir öksürük aldı yürüdü. Çıkaracak gibi oldu. Dizlerini büktü, başını kaldırdı, yatağın üzerinde oturur gibi yaptı. Yediklerini çıkarmadı neyse ki, hatta biraz daha istedi. O isteyince de Hatice'nin keyfi yerine geldi. –Çok zayıflamışsın, dedi. Kapıda görünce tanıyamadım seni ya, iyi olacaksın, boşver, iyi olacaksın sen, olur böyle şeyler. –Olur, dedi Aynur, ben hele bir annemin yanına gideyim de, hele kalmışsa evde annemin pekmezinden biraz içeyim de. –İçersin elbet. –İçerim. Bence zaten pekmez kan gibi bir şey. Benim kanımı çektiler ama geri alırım ben.

70.

Sabaha doğru rüzgâr kesildi, yumuşak, sıcak bir kar yeniden yağmaya başladı. Bir yerlerden geçici bir güneş gelecekmiş de, ortalığı yeniden ısıtacakmış gibi bir ışık yayıldı. Bu ışık da gümüş gibi parladı, inatçı bir ışıktı. Pencerelerden yüz bulamasa, bacalardan girecekti neredeyse. Uyandıkları zaman Hatice gidip perdeleri çekti, Aynur'un yüzü tümden ışığa boğuldu, beyaz, bembeyaz bir yüzü oldu Aynur'un, kireç sürülmüş gibi taze ama kupkuru bir beyaz yüz. Gözlerini kıstı. –Camı aç da, biraz hava dolsun içeriye, dedi. Hatice camı açtı, açar açmaz taze kar kokusu yaladı içeriyi. Dışarılardan bir yerlerden bir köpek havladı. Kadının biri kapının önüne çıkmış kül silkeliyordu herhalde. Biri kar küremekle uğraşıyordu.

Birden kapı açıldı, Hüseyin titrek neşeli içeriye girdi, paltosunu çıkardı sandalyenin sırtına astı. –Erken uyanmışsın, dedi. Erken uyanmışsın ya, iyi yapmışsın, arabayı buldum, zincirini de taktım, artık gidebildiğimiz kadar gideriz. –Allah razı olsun, dedi Aynur, o zaman hemen çıkalım ki çabuk gidelim. Hava da güzel. Bu havayı bulduğun zaman yola çıkacaksın. Böyle hafif hava nerede görülmüş, neredeyse yaz gibi. –Gideriz, dedi Hüseyin, gideriz de önce bir şeyler yemek lazım, Hatice bir ayran aşı yaptı ki, içinde de buğday var, böyle kabarmış yumuşak, her biri bir nohut kadar, bir ekşi ki sorma.

Aynur ayağa kalktı, yandaki odaya geçti, Hatice'nin verdiği akşamlıkları çıkardı üstünden, yeni bir şeyler giydi, elini yüzünü yıkadı. Soğuk, soğuk buz gibi kesiyordu ama iyiydi böyle. Soğuğun ne zararı var. Güçlükle hareket ediyordu yine ya, daha iyiydi.

Çorbalarını içtikten sonra yola çıktılar, koyu kırmızı, eski bir araba bulmuştu Hüseyin, arabanın arka koltuğunda üstüpü parçaları, birkaç demir boru, kirli eldivenler vardı, anayola inene dek birkaç kez kayar gibi oldular ama sonra buz tutmuş yolu ezerek, katırtılar çıkararak gitmeye başladılar. Ç.'den çıkınca, çevrelerinde evler, bacalar, ağaçlar, elektrik direkleri kalmayınca yani, Aynur göz alabildiğine beyaz tarlalara, göle uzanan tepelere hayranlıkla

baktı. Gerçek dışı. Gerçek dışıydı her şey, birden, daha birkaç ay olmuştu oysa, birden gölü de, gölün beyazlığıyla kızakların bıraktığı koyu lacivert lekeleri de, hele yaz mevsimini, kadife toplara benzeyen yeşil kumral tepelerle uzaklarda mavi hışırtılı durup duran ormanları da nasıl özlediğini fark etti. Sonra arabanın içi ısındı, kız sallantıyı fark etmez oldu, başını koltuğa yasladı, apak tepeleri izleye izleye uykuya daldı.

Gözünü açtığı zaman durmuşlardı artık. Hüseyin inip bir sigara yakmış, karla kapanmış yolu düşünceli düşünceli izlemeye koyulmuştu. Aynur camların buğusunu sildi, dışarıya baktı, kar taneleri büyümüştü. Yolda kaldık, diye geçirdi içinden. Evden çıkmadan önce, Hüseyin'in eski bir paltosunu vermişlerdi ona. Bu paltonun önünü sıkıladı, arabadan indi. Hüseyin onu görünce yüzünü astı. –Az kalmıştı ya bacım, dedi, ama bundan sonrasına girilmez artık, girilse de, zaten araba yürümez. –Ne yapacağız şimdi, dedi Aynur.

Hüseyin sigarasını karın içine attı. Biraz düşündü, sonra yine yüzü çocuk gibi aydınlandı, geçip arabanın kapısını kilitledi. –Bundan sonrasını yürüyeceğiz, dedi, seni sırtımda götüreceğim. Böylece zaten bitmiş, hafiflemiş Aynur'u sırtına aldı, H.'ye doğru karlara bata çıka yürümeye başladı.

Havanın içinden yeni bir uğultu geliyordu. Gökyüzünde koyu lacivert bir dalga belirmişti. Belirip kaybolmuştu. Gökyüzü değildi, buz tutmuş koyu lacivert kapkara bir denizdi.

1.

Kasabanın girişinde yıkıldı yıkılacak evler vardı, bir yerlerden bir çalgının cılız sesi duyuluyordu. Kar o kadar yağmış, sonra da üst üste öyle birikmişti ki, bu ses olsa olsa kar altına oyulmuş tünellerden geliyor olabilirdi. Yine gökyüzü koyu lacivert kaynayıp duruyordu. Ama sessiz, sessiz. Bu kadar donmuş ve perişan olmuş bir gökyüzü görülmemişti. Gökyüzünün her yanından perişanlık ve yoksulluk taşıyordu. Yorgunluk da vardı. Artık, bundan böyle kuşlar için de uçulacak bir boşluk kalmamıştı. Bir kuş için. Hem de güçlü ve gagası güvez bir kuş için öncelikle, uçulacak bir gökyüzü gerekir. Ondan sonra da bu gökyüzünün elbette, donmamış ve perişan olmamış olması gerekir. Böyle bir kuşun ve yırtıcı bir kuşun kanatları da gökyüzünü esir almış buz tabakalarına değmezse iyi olur. Değip de hayvanın sinirlerini bozmazsa. Dengesini de. Dengesini kaybetmiş bir kuş dünyanın en hüzünlü nesnesidir.

Kar, basıldıkça kabuklu yemişler gibi kırılıyordu. Kırıldıktan sonra da, sanırsın altında pamuktan, erimiş ve iyice yumuşamış cansız pamuktan bir iç var; insanın ayağı bu iç pamuğa gömülüyordu. Sadece insanın değil. Sadece insanın değil, hayvanların ayakları da işte böyle gömülüyordu kara. Çevrede kara parlak İngiliz atları vardı. Bu atların burunlarından püsküren buhar, havada donarak çıtır çıtır dökülüyordu yere. Böylece atların öfkeli burunlarından kar yağıp duruyordu. Uzaklarda bir kilisenin çanı çalınıyordu.

Jan Valjean, elinden geldiği kadar artık, hem soğuktan korunarak hem de kimseyle göz göze gelmemeye çalışarak kasabaya girdi. Zaten, dediğim gibi, çok fazla kar yağmıştı, çevrede de kimseler görünmüyordu. O devirde, Fransa'da müthiş bir yoksulluk vardı, deyim yerindeyse, açlıktan ölüyorlardı ve insanlar birbirlerine güvenmez olmuşlardı. Herkes birbirini hırsızlıkla suçluyordu. O nedenle de, polisin gözünde hırsızlık bir anda affedilmez suçlardan biri olmuştu. Jan Valjean, kara, isli bir gölge gibi, ceketinin altına zorlukla sakladığı yüküyle birlikte kasabaya girdi, sonra da, o güçlükle duyulan çalgı sesine doğru yürümeye başladı. Tabii, bir yerde

müzik varsa hayat vardır. Ünlü filozoflardan birinin dediği gibi, müziksiz hayat hatadır. Bu filozofun adını şimdi hatırlamıyorum. Müzik, bir meyhaneden geliyordu. Bir han. Burada hem karnınızı doyurabilir hem içki içebilir hem de yatabilirdiniz. Jan Valjean burada kendisini kimsenin tanımayacağından emindi aslında, yine de temkini elden bırakmadı. İçeriye girdiği zaman kimseyle göz göze gelmemeye çalıştı. Bir masaya oturdu, paltosunun yakasını indirmedi ve başını da ellerinin arasına alıp hancının gelmesini bekledi. Neden sonra, hancı onu öyle uzak bir gölge gibi görüp de yanına varınca, boğuk ve titrek bir sesle yiyecek bir şeyler istedi. Ama öyle çok değil, çok değil. Yoksul bir adamdı o. Belki karnını şöyle bir doyurur, sonra da, kalan parasıyla burada bir gece kalıp ısınabilirdi. Ama çok uzak yollardan geldiğini söylemedi hancıya. Neden dersen, uzaklardan gelen biri tehlikelidir ve böyle küçük bir kasabada tehlike kokusu da çok hızlı yayılır. O günlerde yalnızca cüzamlıları değil, hastalıklı görünen herkesi -çünkü herhangi bir hastalığa yakalanınca bundan kurtulamazdınız ve kurtulsanız bile peşinden hemen cüzama ya da koleraya yakalanabilirdiniz. Vebaya da- evet, hastalıklı görünen herkesi hemen asıyorlardı. Ya da kentlerin, kasabaların dışındaki uçurumlardan aşağıya atıyorlardı. Öyle ki, hemen hemen her kasabanın bir "insan yiyen" çukuru vardı. Bu çukurların derin hatta dipsiz olmasına dikkat edilirdi çünkü vebanın ya da koleranın ya da cüzamın yalnızca bir hastalık değil, aynı zamanda şeytani bir cisim olduğuna inanıyorlardı. Dolayısıyla bu yaratık, çukur eğer yeterince derin olmazsa, tırmanıp çıkabilirdi.

Yine de, kasabaya yeni gelen birinin, hancının daha önce görmediği birinin yani, pek şanslı olduğu söylenemezdi, çünkü açık; tanımıyorlardı onu. Jan Valjean, çok kısa konuşmuş olsa da, bir cümleyle bunun önüne geçmek istedi ve hükümet görevlisi olduğunu söyledi. Bir sayman. Bir saymanım ben, dedi, ama yolda çok perişan oldum gördüğünüz gibi, dinlenmeye ihtiyacım var. Elbette, dedi hancı, elbette bay sayman. Hiç merak etmeyin efendim.

Sonra, hancı yeniden geldiği yere döndü, makamına oturdu ve hemen arkasında bir perde asılıydı. Perdenin arkasında da, gün boyu orada oturmaya ve hancının emirlerini beklemeye mahkûm edilmiş bir çocuk bulunuyordu. Çocuk o kadar kısa sıska ve cansızdı ki, ayağa kalksa bile hanın hiçbir masasından görülemezdi; hancı çocuğu yanına çağırdı ve ona dedi ki, çocuğum hemen polis

karakoluna git ve Jan Valjean'ın burada, bizim hanımızda olduğunu söyle. Çabuk gelsinler. Çocuk onu dinledi, sonra elindeki kuru ekmek parçasını ağzına attı, ekmek kırıntıları çenesinden akıp yere döküldü. Hadi bakalım, durma, dedi hancı. Böylece çocuk geldiği yere döndü, yani yeniden perdenin arkasına geçti. Hanın gizli geçidi, arka kapısı hemen orada, perdenin arkasındaydı. Çocuk kapıyı sessizce açtı, eşiğe yığılmış kara basarak bir çırpıda dışarıya çıktı. Önce karın ışığından dolayı kamaşan gözlerini ovuşturdu, sonra gideceği yönü belirledi, sonra da hızla koşarak karakolun yolunu tuttu.

2.

Jan Valjean bir vebalıdır. Bütünüyle ahlaki değerleri simgeler ama yalnızca olumlu yönleriyle değil. Hugo ister istemez -ama bilinçle kurgulanmış olduğunu hiç sanmıyorum- olumlu olanın da ne olduğunu tartışmaya açmıştır. Kahramanlarının toplumsal konumlarını verirken alabildiğine acımasızdır, okuyucunun canının yanmasını ister adeta. Hugo'nun gözünün önünde bir okur manzarası vardır kuşkusuz; bunlar han odalarında, eski mutlu ve varlıklı günlerini çoktan geçmişte bırakmış ve bir anlamda köşeye sıkışmış konaklarda, köy evlerinde ve çoğunlukla Paris'in pislik içindeki sokaklarında bulunan korunmasız apartmanlarda yaşar. Yaşayınca da, böyle kıstırılmış ve çaresiz bırakılmış bir insanın yapacağı en iyi şey, kuşkusuz *Sefiller*'in yeni fasikülünü beklemektir. Hugo bu insanların, yazdıklarını gözyaşları içinde okuduklarını bilir. Bir bakıma, onları ağlatabilmek ve isyan ettirebilmek yazınsal bir başarıdır zaten. Ama o bundan bir fazlasını yapar ve onları ağlatmakla kalmaz, canlarını yakar. Hugo saldırgandır. Kesinlikle kimsenin gözünün yaşına bakmaz ve kurguladığı sahnelerle birlikte, düşüncelerinin ve çözüm önerilerinin net biçimde anlaşılmasını ister. Bir ahlaki konu sonsuz bağımsızlık içerir mi? Jan Valjean bir hata yapmıştır ve Hugo şunu sorar. Bu hatanın telafi edilmesi şansı var mıdır? Edilebilirse, bu durumda, bir biçimde telafi edilebilen bir ahlaki hasar, kişiye bir ahlaki bağımsızlık, daha doğrusu bir ayrıcalık verir mi? *Sefiller*'in çözümlemeler ve karşılaştırmalar içeren sonsuz sayfaları içinde okur mutlaka hukuki çözümler görecektir; bu konuların tutarlı sonuçlarını, isterse eğer, eliyle koymuş gibi bulacaktır mutlaka. Ama o zamana kadar Jan Valjean bir vebalı, Javert de hukuka sonsuz bağlılığıyla birer örnek olmaya devam edeceklerdir.

Ama Jan Valjean'ın başka bir niteliği daha vardır; vicdanlı biridir o. Tanrısal adalet hakkında düşünür. Yaşamını, yaptığı hatayı telafi edebilecek fırsatı aramakla geçirir, insanlara yardım eder ve okur. Bir bakıma, yalnızca vicdan sahibi olduğu için, Jan Valjean'ı aydın sınıfından görmek gerekir. Dolayısıyla, öbür yönlerini bir

yana bıraksak bile, *Sefiller* bir yanıyla aydının sonsuz sürgününü anlatır; gittiği hiçbir yerde rahat edemez, hukukun değil de devletin soluğunu sürekli ensesinde hisseder. O devlet de, egemen sınıfın soluğudur zaten. Hukuk da onun hukukudur. İşte bu yüzden, Jan Valjean'a simgesel aydın payesini verebiliriz rahatlıkla ama Javert hiçbir zaman gerçeklik kazanmaz. Bir simge bile olamaz. Neden, başarısız bir biçimde anlatıldığı için mi? Hayır, son derece başarılıdır, okurken ona sinir oluruz. Javert'i boğazına sarılıp öldüresimiz gelir. Hatta romanın sonlarına doğru ona acırız bile. Göreve bunca bağlılık ve bunca dürüstlük "normal" değildir artık.

Zaten, Javert'ten şu sonucu çıkarırız: Kabul edilmiş yasalar bakımından "olumlu" ve "normal" her zaman tartışmalıdır elbette. Ama yine de, insanın elinde, "yazılı olmayan" bir kabul vardır. Bu her zaman, tam olarak ahlaki gerekçelerle açıklanmaz. Ama çoğunlukla, yani çoğumuz tarafından hissedilir. Bir şeyin "normal olmadığını" hissedebiliriz ama onun karşısına ille bir "normal" koymak zorunda da değilizdir. Fizik bakımından dengeyi hissetmek gibi bir şeydir bu. Onu hissettiğimiz zaman bulunduğumuz yere güven duyarız.

İşte, *Sefiller*'le *Yaban* arasında bu anlamda bir yakınlık kuruyorum. Yaban, Anadolu'ya gittiği zaman orada hep ayrıksı durur. Oralı değildir, uzaktan gelmiştir, dolayısıyla yabancıdır ve ne tür bir hastalık taşıdığını bilemezsiniz. Yabanın eti yenmez, ona ikramda bulunulmaz. Tabii bizim meşhur misafirperverliğimiz bunun dışında, bildiğin gibi. Biz misafiri severiz, ona temiz bir bardakla suyumuzdan veririz ama bir şartla. Çok uzun kalmaması şartıyla. Uzun süre kalan bir misafir yabana dönüşür ve bizi rahatsız eder.

3.

Yakup Kadri'nin yabanı bir suç işlememiştir elbette, hatta ahlaki bakımdan neredeyse sorgulanabilir bir yanı da yoktur, bu nedenle yazarının bu bakımlardan ona ayrıcalıklı davrandığı bile söylenebilir. Neden dersen, bizim, yani okurun tümden temiz pak bulabileceğimiz bir roman kişisi yazılamaz da ondan. Bir kere, romancı ne kadar uğraş verirse versin, zihnimizin bir yerinde bir kuşku hep olacaktır. Sonunda da, demek istediğim, bu kuşku bir biçimde onaylanmayacak olursa, biz o kişinin gerçekliğinden kuşkulanmaya başlarız. Yani bu da romancı için bence olumsuz bir şeydir. Niye vardır zihnimizde böyle bir kuşku? İşte sözünü ettiğim o denge sorunu yüzünden. Hani dedim ya, dengesini kaybetmiş bir kuş, dünyanın en hüzünlü nesnesidir. Aynı şekilde, bu dünyanın tüm toplumsal geleneklerinin dışında, bizim adeta fiziksel yollarla, yani doğal biçimde hissettiğimiz kimi normal koşullar vardır. İşte bu koşullara göre, birine tümden kusursuzluk ya da istersen doğruluk diyelim, tümden doğruluk biçmemiz olanaksızdır.

Jan Valjean'ın hırsızlığı bir bakıma karakteri kusursuzluktan kurtarma hareketidir. O kusursuz olmayacak ki, biz toplumsal adaletin açıklarını sorgulayabilelim. Ama burada başka karakterler var, diyelim bir hancı var. Hancıyı tümden işkilli ve kötü niyetli biri olarak tanıyoruz. Ama ancak bir yan karakter olarak. Yani bir insan değil o, bir bakıma, köylünün temsili. Bir temsil bebeği, karabüyü oyuncağı. Onun aracılığıyla, köylüye, kasabalıya güven olmayacağını öğreniyoruz. Köylü sürekli yükselme ve yaşam mücadelesini acımasızlaştırma peşindedir. Dolayısıyla da kullanılmaya hep açıktır. İşte Jan Valjean onun yanına geldi, bir bakıma ona sığındı ve o da onu görür görmez ihbar etti. Ne kötülüğünü gördü, diye sormamız gerekiyor. Köylünün bunu sormaması, o kişi hakkında dolaşan önyargıları benimsemesi korkunç ve aşılamaz bir sorundur. Neden? Bir bakıma, belki biraz kalıtımsal, yani kısıtlı bir alanda yaşıyor ve özellikle ilkel çağlarda sürekli "yabancıların" saldırısına uğramış. Bunun karşılığında da iki arada kalmış, çünkü bir yandan

devlet görevlilerinin şiddetini de görmüş. Yine de, diyebiliriz ki, kalıtımsal korkuları yenmek bir aydınlanma işidir. Ama o bunu denemeyi de düşünmemiş. İhbar deyince, bizim çocukların başına gelenleri de böyle düşünebilirsin, sonunda asıldılar. Neden, çünkü o söylenenleri dinlemek istemedi köylü.

Neyse, tabii, bu aramızda kalsın, şimdilik bizim arkadaşların bunları bilmesine gerek yok. Zaten bir bakıma akıl yürütüyorum, öylesine yani, durup dururken köylüyü, köylümüzü diyelim, eleştirmek için değil. Onun korkunç Osmanlı zulmüne dayanabilmiş olması yeter.

Ama diyorum ki, yabancı, özellikle yerleşik düşünceye ve toplumsal, kemikleşmiş ahlaka karşı "başka" görünen şey için yargı yoktur. Ya da yok denecek kadar azdır. Kişinin, tartışma ve akıl yürütmeleri kabul edebilmesi için, sadece tartışmayı kast ediyorum bak, varılan sonuçları kabullenmeyi değil, sırf bunun için bile, bir kere kalıtımsal korkuları bir kenara bırakması gerekir. Ama işte bu da dünyanın en zor işlerinden biri. Bu böyle görünüyor ama böyle olmayabilir; böyle bir yargıya varabilmek için bile insanın biraz yol kat etmesi gerekiyor. Oysa gerçeklere ve tarihimize bakıyoruz, örneğin halk türkülerine bakıyoruz, değil mi? Oradaki açık zihin ve tartışma kültürü nerede? Ama o zaman anlıyoruz ki o halk şiirini üretenlere de pek hakkaniyetli davranılmamış.

Neyse, açılıp kapanan perdeyi ve hancının tuhaf, kuşkulu yüzünü görünce Jan Valjean tedirgin oldu, olunca da bir an için hanın önünden geçen kar altındaki yola baktı. Çocuk arka kapıdan çıkınca önce gideceği yolu belirlemiş, sonra da hanın önündeki yola çıkarak hızla karakola yol almıştı. Jan Valjean telaşla koşan bu küçük adamı görünce iyice tedirgin oldu. O zaman hancının kendisini ele vermiş olabileceğini düşündü. Polisleri beklemektense, onlar gelinceye kadar sıvışmak en iyisi, diye geçirdi içinden. Hancının bir an için gözden kaybolmasını fırsat bildi, usulca yerinden kalktı, kapıyı sessizce açtı, dışarıya çıktı. Sonra hızlandı, kar tepelerinin arasında, kimselere görünmemeye çalışarak uzaklaşıp gitti.

4.

Koyu karanlık kar yağışı yeniden başlamıştı. Karın artık sevinç verecek bir yanı kalmamıştı. Hiç hali kalmamıştı. Kendisi için bile. Rengi bile değişmişti neredeyse, koyu gri gülleler gibi düştüğü yerde kıpırtısız tok bir ses çıkararak kalıyordu. Arada evlerin duvarları çatırdıyordu. Gece yarıları, sanırsın çatının üstüne basarak. Birileri bir uçtan bir uca yürümüş. Uyanıp korkuyla bekleşiyorlardı. Sonra yeniden duyuyorlardı o çatırtıları. Gidip pencereden dışarıya bakıyorlardı. Bir buz öbeğinin eğimle kırılıp kayarak pencerenin önüne gürültüyle düştüğünü görüyorlardı o zaman. H. Çoğunlukla tek katlı evler vardı H.'de. Kış aylarında bu tek katlı evlerin bacalarından duman tütmeye başladığı zaman. Ancak o zaman o devasa köyde birilerinin yaşadığı. Yemek yediği ve sobayı yaktığı anlaşılıyordu. Yaz aylarında da herkes çalışmaya giderdi, yine bu susuz, ağaçsız, neredeyse sırf taşlar yaşasın diye yapılmış köyde kimsecikler kalmazdı. Ama yolu kolay kolay kapanmazdı H.'nin. Upuzun ovaların ortasından geçilir, birkaç kilometre ötelerden bile köy bütünüyle görülebilirdi. Allah H.'ye saklanma olanağı tanımamıştı. İnsanlar da tanımamıştı. Saklanamadıkları için de ovanın ortasında, aç açık korku içinde yaşayıp giderlerdi. Ama göz önünde olanın saklanması da kolaydır.

Sabaha kadar konuşmuşlardı Muhittin'le. Muhittin ak bıyıklarının arasında sönmek bilmeyen bir sigarayla zaman zaman gülümseyerek, kiminde öfkelenip yumuşayarak dinlemişti Mustafa Öğretmen'i. Yine de hayrandı ona. Mustafa Öğretmen. Başka bir dünyadan, neredeyse bir ütopyanın içinden çıkıp gelmiş gibiydi. Bazen bunun iyi bir şey olmadığını düşünüyordu Muhittin. Zira bu ne demektir, senin bugünün şartlarıyla, yaşadığımız koşullarla ilgin kalmamış demektir, değil mi? O zaman, haklı olduğun konuları da. Onları istediğin derinlikte, istediğin açıklıkla anlat. Kime dinleteceksin bunları?

Uyanıp sobayı gözden geçirdi, tamamen sönmüştü soba. Üşenmedi, kül kovasını çıkardı hemen, hızla terliklerini giydi, kapının

önün çıkıp külü boşalttı, içeriye, kapının hemen arkasına dizdiği odun yığınından bir kucak odun aldı, sobayı doldurdu, ateşi verdi. Mustafa Öğretmen de gürültüye uyandı. –Allah'tan geldin de, dedi Muhittin. Allah'tan geldin de burada kaldın, dışarıya baksana. Dışarıda kıyamet kopuyor. Bence dünyanın sonu geldi. Dünyanın sonu gelmese de K.'nin sonu kesin geldi. Ç.'ye gideceğim diye tuttursaydın, senin de sonun gelirdi. Mustafa Öğretmen soğukta yatmak istemedi, kalkıp hızla üstünü başını giyindi, sobanın başına geldi. –Buradan sonrasını giderim, dedi. Biz... Biz ne soğuklar gördük. Bu ne ki? –Bu mu, dedi Muhittin, bu ne olacak, diyorum ya, bu soğuk daha önce dünyanın hiçbir yerinde görülmemiştir, bir daha da görülemez. Neyse, bir çay koyalım da içelim. –Çok iyi, dedi Mustafa Öğretmen, çok iyi olur, başka türlü ısınılmaz. Durup arkadaşının yüzüne baktı, başını kaşıdı sonra. –Yahu, dedi, akşam kafanı şişirdim mi çok? –Yok yok, dedi Muhittin, olur mu öyle şey, bizim için bir şans. Yalnız ben ikinci kadehten sonra kendi adıma Jan Valjean'ın Allah belasını versin dedim, yani kusura bakmazsan, pek dinlemedim ondan sonrasını.

Muhittin'in küçük evinde mutfak tezgâhı salonun içindeydi. Bu tezgâhın önünden dışarıya bakan pencere de evin ön bahçesine bakıyordu. Gidip çaydanlığa su doldurayım derken dışarıdaki gölgeleri gördü. –Allah Allah, dedi, bunlar da kim? Birlikte gidip kapıyı açtılar. Açınca da Hüseyin'le Aynur'u donmuş bitmiş buldular karşılarında. Titreyerek, birbirlerine sarılmış duruyorlardı. –Enişte, dedi Aynur gülerek, nasılsın bakalım?

5.

Birden, birden çocuk gibi sevindi Mustafa Öğretmen, hemen sarılarak içeriye aldı Aynur'u. Zavallı kız. Öyle bitap düşmüştü ki, kuruyup iskelete döndüğü için çekiye vurulamazdı, insanın üzerine çıksa sıkıntı vermez, çatının üstünde gezinse çatırtı çıkarmazdı. Hüseyin de üşümüştü çok. Hemen içeriye geçip oturdular, Muhittin sobaya birkaç parça odun daha attı. –Arabamız yolda kaldı ya, daha fazla gelemedik bu tarafa. Ben de sırtımda getirdim Aynur'u, dedi Hüseyin. Olacak iş değil, olacak iş değil, bu havada tutturdu köye gideceğim diye. –Giderim ben, dedi Aynur, vallahi giderim, kusura bakma yük olduk sana ama. Hüseyin bozuldu. –Olur mu öyle şey, dedi, olmaz.

Onlar konuşurken sobanın üstündeki su kaynadı, Muhittin bir bez parçasıyla tuttu demliğin sapını, çayı demledi, üstüne biraz su ekledi. Keyfi yerine gelmiş, birden uyanmış, asıl daha şimdi uyanmış gibiydi. Mustafa Öğretmen de canlanmıştı. Kızı kucağında tutup içeriye getirince gözleri yaşarmıştı ilkin. –Gülşen hele bir duysun senin çıktığını, hele bir duysun, dedi, havalara uçacak. Hem de ne uçmak, gerçekten, böyle kanatlanıp da uçacak, dedi. Aylardır sadece seni sorup duruyor. İki kelimesinden biri Aynur, öbürü de canım Aynur. Güldüler. Muhittin dışarıya baktı. –Sizin araba tamamdır, dedi, yaza kadar çıkaramazsınız artık onu oradan. O zaman da olursa. Ama belki marifetli bir usta bulunursa. –Boşver yahu arabayı, dedi Mustafa Öğretmen, araba da nereden çıktı şimdi. Sonra yeniden Aynur'a döndü. –Çok eziyet etmişler sana ama, dedi, nasıl dayandın ki buna sen? –Yok yok, dedi Aynur, ne olacak ki, bana onlar ne yapabilir ki. Ama sinir oldular, sinir oldular bana, bir ara, böyle kendimi kaybetmişim, askıda et yığını gibi kalır bükülürsün ya. Ama duyuyorum konuştuklarını. Başımda durmuşlar, gözüm kapalı ama görüyorum. Bazen böyle şeyler oluyor. Görüyorum ki perişan haldeler, beni dövmekten yorulmuşlar. Sanırsın elektrik beni değil de onları çarpmış, ter içindeler, sigara üstüne sigara yakıyorlar. Sonra toparlanıyorlar biraz. Yeniden başlayacaklar.

O zaman diyorum ki, bana da bir sigara versenize, canım çekti. Göreceksiniz, bu o kadar güzel bir duygu ki yani. Bir süre sonra asıl işkenceyi sen onlara yapıyorsun. Çok güzel, çok güzel.

Dinlerken arada bir gözünün yaşını siliyordu Mustafa Öğretmen. –Korkmuyorsun yani, dedi. –Ne korkması, diye devam etti Aynur, ne korkması, asıl korku işkencecide. Bunu anladığın zaman zaten oranın kralı da, sultanı da sen oluyorsun. Neyse, sigara verin, dedim bunlara, demez olaydım; iyi acısın diye burnumun kemiğine kemiğine vurmaya başladılar. Kan böyle su gibi akıp gözüme doluyor ama bana mısın demiyorum. En fazla ölürsün. Ama ölsen bile, asıl korkuyu verdin ya onlara, için rahat. Hele arada bizim duvar marşlarımız var, bunu işkence görene moral olsun diye yapıyoruz. Duvarlara vurup korkunç gümbürtüler çıkarıyoruz, gerçi işkence hücresinden az duyuluyor ama duyuluyor yine de. Hele o gümbürtü gelmeye başladığı zaman iyice şımarıyorsun. Orada da haklı biziz yani, adamlar bunu bildikleri zaman. Yani suç işlediklerini anladıkları zaman bir tuhaf oluyorlar. Dünyanın en tuhaf mahlûku, suç işlediğinin bilincinde olan mahlûk. Adam biliyor ki bu yaptığım doğru değil. O zaman başka bir şeye dönüşüyor. O zaman kaybetmiş oluyor işte, öldürse de. Ama tabii bunu suç kabul etmeyenler de var. Asıl korkunç olanlar onlar.

Muhittin güldü. –Vallahi, senin kadar dirençlisi zor bulunur, dedi. Gerçekten de zor bulunur. Bu anlattıkların korkunç şeyler ya, kaç kişi sağ çıkabilir bundan. Vallahi zor. –Zaten sağ çıkmış sayılmam, dedi Aynur. Daha doğrusu, onlar için öldüm, öldüm diye de beni götürüp Ç.'de bir yere bıraktılar. Ben de bıraktıkları zaman dirildim işte, bunların yanına gittim. Hüseyin'i gösterince, Hüseyin de artık dinlemiş, ısınmış olmakla güldü. –Çıktın ya, dedi, bundan sonra dikkatli olsan iyi olur. Hiç iyi haberler gelmiyor. Sağ olduğunu duyarlarsa bu kere yaşatmazlar seni. –Evet evet, dedi Aynur, merak etmeyin, saklanacağım, gidip annemi bir göreyim de çocukların yanına gideceğim ben, hatta belki daha yukarılara, hocanın yanına giderim, yaza kadar da ortalarda görünmem.

Muhittin çayları koydu, Aynur'un üstüne bir battaniye verdi, soba iyice yol almış, gürültüyle yanmaya başlamıştı. Kalktı yine de, biraz daha odun getirdi. Kısa bir sessizlik oldu. –Ben biraz dinleneyim de köye gideyim, dedi Aynur. Gitmesem olmaz. Şaşkınlıkla birbirlerine baktılar. Aynur acı acı güldü, çayından bir yudum aldı.

–Ne oldu ki, dedi, iyiyim ben.

Ama tam o sırada kapının önünde bir gürültü işitildi. Muhittin merakla pencereye koştu. Jandarma karla tıkanmış bahçe kapısını tekmeleyerek açmaya çalışıyordu.

6.

Perdeyi açtıktan sonra dönüp Aysel'e baktı komutan. Kadın yüzünde derin bir endişe, ellerini karnında birleştirmiş yatıyordu. Sanırsın midesinde onulmaz bir ağrı var ve. Bu ağrı da eliyle tutarsa, tutabilirse hafifleyecek. Komutan onu öyle görünce hüzünle gülümsedi. Zaman zaman olurdu böyle, bir yerlerden bir hüzün gelir. İçinde bir şefkat dolaşır, bu şefkat de onun tüm gücünü alır giderdi. O zaman, çok olmuştu böyle, o zaman düşüncelerini kovmazsa, dikkatini işlerine vermezse bu güçsüzlüğün içinden başka bir şey çıkardı. Başka bir komutan. O ikinci komutan da oturup hüngür hüngür ağlayabilirdi. En çok korktuğu da buydu işte. Yalnız bile olsa. Yalnız bile olsa, böyle ağladığı zaman birileri bir yerlerden çıkıp. Sözgelimi içeriki odada yatan yaralı birden canlanıp. Ayağa kalkarak, elinde bir hançer. Bir tüfek, gelip kendisine saldıracak diye düşünürdü. Kar. Aşağıdaki kimsesiz ova. Köye hemen sırt vermiş kuru orman. Bu buz sağanağı. Bitmek bilmeyen soğuk insanı öyle bitimsiz bir umutsuzluğa sürüklüyordu ki. Dağlarla birlikte, ormanla, ovayla ve evlerle birlikte zamanın da donmuş olması. Ona öyle geliyordu ki, zaman donduysa korkacaksın. Burada sıkışıp kaldıysan, bir yere kadar. Bir yerden sonra en iyisi kendini yok etmektir.

Kıza yeniden baktı. Bu kere kendine engel olamadı, yaklaşıp Aysel'in yüzüne eğildi. Onu öpecek oldu. Olunca kız gözlerini açtı. Açar açmaz da yine öyle tuhaf tuhaf konuşmaya başladı. –Sen bu donmuş bitmiş Ç.'nin içinde yalnız olabilirsin de, dedi, bunda bu kadar korkacak ne var? Adam şaşkınlıktan çıldıracak gibi oldu, geri çekildi. Birden öfkeye kapıldı ki o kadar olur. –Sen, dedi, sen, sen. Sen benim korktuğumu nereden çıkarıyorsun? Yok yok sana ne olduysa, burada asıl soğuktan kardan sen çıldırdın, tamamen delirdin. Aklını oynattın sen. Kesin seni aldılar başka birini verdiler. Ya da bu kadınlardan biri sana büyü yaptı. Hem de karabüyü. Uzaktan durup durup konuşturuyorlar seni.

Komutan bağırınca Aysel korktu, yine ne yapacağını bilemedi, doğruldu yatakta. Gözlerine yaş doldu. –Kızma, dedi, kızma ya,

bana sen söylemedin mi, şimdi şu masada oturdun da, başımda oturup bana uzun uzun baktın da bütün bunları bana sen anlatmadın mı? Ama aslına bakarsan boşuna korkuyorsun sen. Burada seninle benden başka kimse yok. Bak kimseler yok. Kimse de kalkıp sana saldıramaz. Hele bu yaralı çocuk. Hele bu Faruk sana hiç saldıramaz, o hem yarı ölü sayılır hem de ne tüfeği ne hançeri var. İstersen... Ayağa kalktı, gidip odanın kapısını kilitledi, sonra anahtarı masanın üzerine koydu. Kalkınca, geceliği donuna asılmıştı Aysel'in. İnce uzun bacaklarıyla yürüdükçe sakız çiğner gibi açılıp kapanan kalçası öyle beyaz ve sıcak görünüyordu ki, Bekir Komutan birden yine şefkatle doldu, kollarından tüm gücünün çekildiğini hissetti. Kız onu bir çocuk gibi sevindirmeye çalışınca, dönüp gelince sarıldılar. Komutan kızın çenesini tuttu, dudaklarını öpmeye başladı. Sonra kucakladı onu, ne hafif, ne hafif. Aysel o kadar hafif ve itaatkârdı ki, ama her zaman değil, her zaman değil. Şimdi onunla sevişmek masanın üstündeki bir tüyü kaldırıp bir başka yere koymak gibiydi.

Onun sutyensiz memelerini açtı, geceliğin eteğini kaldırdı, donunu indirip kızı hafifçe masanın üstüne koydu. O zaman, bu belki de binlerce erkekle sevişmiş kızın yüzünde çok farklı bir şey hissetti. Kız sanki kendisine bu yapılanlara hayret ediyordu. Gözlerini şaşkınlık ve endişeyle açmış, komutanı izliyordu hem, hem de adamın yalnızca yüzüne bakıyordu. Korkuyla. Korkuyla olmasa da, sanırsın başına geleceği bilmiyor; yeniyetme kızlar gibi, birisinin ona sevişmeyi öğretmesini bekliyor.

Masanın soğuğu kalçasını ürpertince kız adama iyice sarıldı. Boynuna sarıldı, sarılınca titreyen memeleri iyice tahrik etti komutanı. O zaman, komutan elleriyle kızın kalçasını kavradı, kendine çekti. Kız tırnaklarıyla adamın sırtını çizer gibi yaptı, sonra gözlerini kapatıp yumuşadı, kendini bıraktı.

Bekir Komutan'ın içi şefkatle doldu yine. Kız kollarını gevşetip masaya yaslanınca bir süre kızın yüzünü izledi; endişe, acemilik, acı, haz... Aysel'in saçları ağzına girmişti, ağzı aralanmıştı biraz, apak, düzgün dişleri görünüyordu. Bütünüyle teslim olmuş, belki çok başka bir yerlere gitmiş, hatta kimbilir eski günlerini düşünmüştü. Öğrencilik yıllarını, evden kovuluşunu, sonra âşık olduğu adamı. O zamanlar, birine âşık olunduğu zaman dünyanın geri kalanı tüm işlevini yitiriyordu, dünyanın tüm çekiciliği solup yok

oluyordu da, sonsuz bir sadakat dönemi başlıyordu. Herkes için. Herkes için. Ama o zaman, bunları düşündüğü ya da bunlarla ilgili rüya gördüğü zaman işte, Aysel'in yüzündeki hüzün daha bir derinleşiyordu. Yüzümüzde çiziklere yol açan, çaresizliklerimizdir.

Birden, onu bir zaman izleyince Bekir Komutan da yumuşadı, korkutucu bir sevgi gelip içine yerleşti. Gözlerini kapattı.

7.

O sırada birden gözlerini açtı Aysel, korktu toparlandı, indi masanın üstünden. Geceliğini düzeltip kanepeye oturdu. –Ne oldu, dedi komutan. –Bir şey kıpırdadı, dedi Aysel, böyle bir şey oldu ya, bir şey kıpırdadı, sonra da homurdanmaya başladı. –Ne, ne kıpırdadı, dedi Bekir Komutan. Allah aşkına deli deli konuşma, hiçbir şey anlamıyorum. O da önünü kapattı, kızın yanına geçti. –Bir şey kıpırdadı da ne demek? –Bilmiyorum ben birkaç gündür çok şey oldum. Çok fena. Ben rahat duramıyorum artık, dedi Aysel. –Hasta olmayasın? –Hasta ne demek? Hasta nasıl olur ki? –Kız deli misin, diye güldü komutan, hasta işte, hasta olabilirsin, ya da belki gebe kalmışsındır. –Allah korusun.

Bekir Komutan uzandı kanepeye, sırtını verdi, kızı da kucağına çekti, beline sarıldı, ensesini öptü. Öpünce Aysel rahatladı biraz. Yine gözlerini kapattı, bir zaman uyur gibi yaptı. Komutan onun ensesini, saç diplerini, kulaklarını öptü, elini geceliğinin içine sokup memelerini avucuna aldı; sıcak, sert, iyice dikleşmiş küçük memelerdi bunlar. Komutan kızın meme ucunu parmaklarının arasına aldı, okşadı. Kız inledi, yumuşadı, başını bir yandan öbür yana çevirdi. Sonra da elini bacak arasına götürdü. Komutan kızın yeniden açılan bacaklarını, eteğin yavaşça inişini, kızın elini kendine usulca sokuşunu izledi. Sessizdi ev. Kızın parmağının sesi duyuluyordu yalnız. Yumuşak, köpük köpük bir sesti bu, kız yavaş yavaş, rüyasından hiç uyanmamış gibi, yüzünde bir tedirginlik, kendini uzun uzun okşadı. Arada acıyla kasılıyor, biraz bekledikten sonra yine aynını yapıyordu.

Komutan kızın ıslanmış, dolup taşmış bacak arasına dokunmak istedi, uzandı, o uzanınca kız elini çekti. Küçücük. Küçücük, diye geçirdi içinden. Eli, kızın yanında ne kadar da büyük ve kaba duruyordu. Elinin içinden üstüpü kokusu da geliyordu sanki. Temizlenen silahın, çeliğin kokusu da. Sonra arapsabunun. Her zaman, her zaman, sürekli arapsabunuyla yıkarlardı ellerini, o tarçın jölesine batırıp. O damladıkça köpüren, yumuşak sabun çanağında. Ama

sonra, bir daha çamurla, yağla kirleninceye kadar. Kirlenip görünmez tanınmaz oluncaya kadar o yabanıl sabun kokusunu alırdı hep. Sigarayı ağzına götürürken, ya da yüzünün terini sileceği zaman. Elini kızın içine soktu, kız iyice inledi, kıvrıldı kucağında, bir ara canı yanmış gibi oldu, titreyerek bacaklarını kapattı, yüzünü döndü. Komutanın kabarmış önünü açtı, üstüne oturdu. Ama komutan dayanamadı, hemen kaldırdı kızı kucağından. Kız güldü. –Dayanamadın be, dedi. Dayanamadın ya, şu haline bak. Komutan da güldü, kızı yeniden kucağına yatırdı. –Yatalım biraz, dedi, daha erken.

Bir zaman kanepede gözlerini kapatıp hareketsiz beklediler. Kız derin derin soluk aldı, arada burnunu uzatıp evin içini, yalnızca bulundukları odayı değil, evin her yanını kokladı, burnu telaşla sağa sola kıvrılır gibiydi, sanırsın her yandan, her yandan birbirinden beter kokular geliyordu. Ama kız bu koku almayı, bu uzanıp uzanıp. Tehlikedeymiş gibi garip ürpertileri komutan anlasın istemiyor gibiydi. Başını bir yandan bir yana çevirirken birden hareket etmemeyi öğrenmişti. Hareket ses çıkarır. Hareket ses çıkarır. Çıkardığı zaman da dikkat çeker. Ne oluyordu böyle? Zaman zaman neredeyse başını sallayarak, titreyerek üstündeki tuhaflığın farkına varıyordu. Varınca da korkuların en büyüğünü yaşıyordu işte. – Buradan gitmem lazım, dedi. Benim artık buradan gitmem lazım. Kapanıp kaldım burada. –Ne sıkıntın var, dur işte, dedi komutan, dur burada, rahatın yerinde. –Yerinde değil, dedi Aysel. Dışarıya çıkamıyorum, pencereyi bile açamıyorum. Senin askerlerin var, ne olacaksa. Askerler senin emrinde, ne diyebilirler sana? –Olmaz, sen onları bilmezsin, sineğin ucu kadar kuşkulansalar aralarında tek konu sen olursun. Ta... Karlar eriyene kadar. Bunların hepsi terhis olup gidinceye kadar. Artık, ondan sonra başka konu konuşmazlar. Doğruldu, kanepeden kalktı, kızı bıraktı. Birden öfkeye kapılmış gibiydi. Asker konusu başladı ya, artık bu başlayınca Bekir Komutan bambaşka biri olurdu. O sevmeler, öpüşler de bir yere kadar. –İster misin bunu, dedi, hep bizi konuşsunlar ister misin? Hem de nasıl konuşacaklar? Bekir Komutan Ç.'den karı getirmiş. Karıyı getirip eve kapatmış. Biz burada soğuktan geberelim, komutan sıcak lojmanında. Ben seni buraya kimse görmeden sokana kadar akla karayı seçtim.

O böyle konuşunca Aysel'in de tepesi attı. Önce, yine bildik Aysel oldu. –Sen beni eve getirdin de benim sahibim mi oldun ki be,

dedi. Sen beni kapattın mı? Madem askerlerin ne diyeceğini o kadar düşünüyordun sen geleydin Ç.'ye? Canın istediğin zaman geleydin, engel olan mı vardı? Tabii baktın kar yağacak yol kapanacak, bari karıyı getireyim, nasıl olsa dönemez, oh. –Ters ters konuşma benimle, dedi Bekir Komutan, sen sen... Sen biraz aklını başına topla. Sonra kimsenin ruhu da duymaz, elimde kalırsın, anlıyor musun? Kim biliyor bakalım senin burada olduğunu? Kim biliyor? –Merak etme, diye kekeledi Aysel, beni isteseler bulurlar herhalde, nasıl olsa akıl ederler. Etmeyecek değiller ya. Bu Aysel nereye gidecek diye kara kara düşünecek değiller ya. Görmedilerse de herkes biliyor senin hep bana geldiğini... Bunları söyleyince, korktu Aysel. Korkunca da bir titreme aldı. Gözlerinden biri biraz kapandı, acıdı. Gözünün acıması korkuttu onu. Sonra içinden, ta derinlerden feci bir ürperti geldi, bir titreme nöbeti başlayacak gibi oldu, bacakları huzursuzlandı. Acıyan gözünün gözbebeği yana kaydı. –Ya, bak, dediğim gibi bir şey kıpırdadı, sonra da her şey çatırdamaya başladı, dedi, bir şeyin çatırdaması hayra alamet değildir. Çatırdayan şey kırılıyor demektir. Geğirecek gibi oldu. Bir yerlerine bir ok saplanmış gibiydi. Gözünün önüne geliyordu, o kapanan gözünün önünden bir ok vızıldayarak geçiyordu. Okun ardında tüylü mısır koçanları gibi fırıldayan bir yele vardı ve. Bu yele saplandıktan sonra da uzun süre titriyordu. Yeniden, gürültüyle geğirecek gibi oldu, o zaman çok tuhaf bir duyguya kapıldı. Gerçekten uzaklarda bir yerlerde ağaçlar devriliyordu sanki. Devrilince de, bu çürük ve donmuş ağaçların içine yuva yapmış çıyanların. Ezilen, patırtılar çıkararak ufalanan böceklerin kokusu geliyordu burnuna. Kalktı, odanın bitişiğindeki tuvalete gidip kustu. Komutan da arkasından gitti. –Ne oluyor sana, dedi, bir şeyler kıpırdıyor deyip duruyorsun sabahtan beri. Dedim ya, gebesin belki. –Yok, öyle değil, dedi Aysel. Neyse, geçti. Ama aklıma geldi, demin seviştik ya, doktor duymuş olmasın bizi? Komutan güldü. –Daha neler, dedi, kaç oda var aramızda. Merak etme sen onu.

8.

Deyince, yine de işkillendi, üstünü giyinip kapıyı açtı, dış kapının yanındaki odaya vardı. Kapıyı kapatmış, yaralının karşısına yerleştirdikleri kanepede uyuyordu doktor. Komutan içeri girince baskına uğramış gibi uyandı, üstündeki battaniyeyi atıp kalktı. Yatmadan elektrik sobasını kapatmıştı ama yine de öyle bir havasızdı ki içerisi. Çocuğun yaraları irin irin akmış da çürümüştü sanki. Doktor Servet terliklerini giydi ayağa kalkınca. –Günaydın, dedi. –Günaydın, dedi komutan da, nedir vaziyet? –İyi, aynı işte, kanaması var yine, bu, başını sıyıran kurşun iyi olmamış, rahat vermiyor. O bunu söyleyince komutan kaşlarını çattı, ne diyorsun sen, der gibi baktı doktora. –Onun rahatından bana ne, dedi. Değil mi, onun rahatını düşünecek değiliz. Hemen ölmesin, bize ifade versin yeter. Arananları daha rahat bulalım, kimsenin kanını dökmemize gerek kalmasın, onlar da bizim kanımızı dökmesin yeter. –Evet, dedi doktor da. İşte yani lafın gelişi. Bugün biraz yarasını temizleyeceğim. Ama burada işte ne kadar olursa. Bence... –Senceyi bırak istersen doktor, dedi, komutan, neticede bu heriften umudumu kesmeye başladım, dediğin gibi, bir yol bulur götürürsün. Olur olur, olmazsa başkasını yakalarız elbet, Allah büyük. Burada daha fazla durmasa iyi olur. –Buradan kızaklı bir sedyeyle yola çıkarırız. Kimsenin ruhu duymaz. Atalay gelir. –Atalay'la sana esir mi teslim edeceğim, diye kızdı komutan. –Yok da, asker de verirsin, iki kişi yeter. Yolda atlı kızak sorarız. Gölün üstünden gidersek daha kolay ilerleriz, hem de daha tehlikesiz olur.

Komutan döndü, kamuflajının paltosunu giydi. –İyi bakalım, dedi, siz önce şu kızaklı sedyeyi bir halledin de. Sonrasına bakarız. Gerekirse arabalarla da bir yere kadar gidersiniz. Durdu, bir şey düşünür gibi kaşlarını çatarak boşluğa baktı bir süre. –Gerçi dediğim gibi, dedi sonra. Ölürse ölür, dert değil, öldüğü zaman dönüp geri getirirsin, bir rapor yazarsın, işte çatışmada yaralı olarak ele geçirilen falanca isimli terörist şuradan şuraya tedavi amaçlı götürülürken... Neyse yani, siz nasıl yapıyorsanız artık.

Botlarını giyindikten sonra kapıyı açtı, derin bir nefes aldı, sonra da, karda gıcırtılar çıkararak karakola doğru yürüdü gitti.

O gidince doktor yeniden Faruk'un yanına geldi, yatağını topladı, pantolonunu giydi, pencereyi açtı biraz, içeriye soğuk temiz hava doldu. Temiz, yepyeni bir hava. Sanki havayı değil de pırıl pırıl buz parçalarını çekiyorsun ciğerlerine. Bu buz parçaları da burnundan çıtırtılar çıkararak geçiyor. Burnuna üşüşüp çıtırdıyor, sobaya atılmış kıymık parçaları gibi parlayıp yanıyor burnunun ucunda.

Eğilip Faruk'un yüzüne baktı. Çocuğun başının sağ yanında, kulağının hemen üstüne bir kurşun sıyrığı vardı. Bu sıyrık gerçi derine gitmemiş, daha doğrusu kafatasına doğrudan gelmemişti ama yine de değmişti işte. Değince de belki bir tür felce yol açmıştı. O zaman iki şey olacaktı bundan sonra. Birincisi, kanındaki iltihabın çoğalmaması için uğraşılacaktı. Çünkü o yayılırsa, ölümcül, ölümcül. Onun sonunda iyi bir şey yok. Ancak çok az, belli belirsiz bir iyileşme ümidi olabilir. Ama bu başındaki yara da kendi kendinin efendisi, yani bu kafa travmasından kurtuluş için beklemek dışında yapılacak çok şey yok, bu nedenle zaman alacak.

Gerçekten, çocuğun göğsündeki, karnının yanındaki yaraların sarı safralar bıraktığını gördü, canı sıkıldı, bir süre çaresiz bakıp durdu. Sonra çantasını açtı, yaraların üstünü temizlemeye koyuldu.

Bu sırada, yaralının hafif bir uyku uyuduğunu fark etti. Yatak sallanınca Faruk'un yüzü acıyla kasıldı. Kaşlarını çattı. Kartal burnunu andıran bir burnu vardı, kaşları da birbirine yakın olduğu için. Küçüklüğünden beri ilginç bir görüntüsü olmuştu Faruk'un. Bir tür hayvan, bir tür, yabanıl kuşa benzerdi ve gözleri de koyu renkli olmakla göz çukurları derindeydi. O zaman, yatak sarsılınca kaşlarını çattı, bir an için sinirlenmiş gibi oldu, sonra acı, acı duydu. Karnının sağ yanından bir darbe yedi. Yiyince, zaten bende şans olsa, diye geçirdi içinden. Yukarıdaki dallardan biri yerinden kopmuştu. Kopup önce ağacın üstünde asılı kalmış, sallanıp havada bir sağa bir sola gidip gelince de böğrüne çarpmıştı.

9.

Oysa rahatı yerinde sayılırdı. Bir bakıma, yaralı olduğunun bilincindeydi, araftaydı yani ama bu durumda insan ölümden korkmaz. Yani bedeni için zaten başına gelebilecek en kötü şey gelmiştir. Gelince, o acıya da alışmıştır artık. Önemli olan başlangıçlar, diye düşünüyordu, başlangıçlar en zoru. Yumurtadan çıkmak gibi, işte çok küçük yaşlarını anımsıyordu arada. Bu anımsamalar tümüyle bedensel rahatsızlıklarla ilgiliydi. Yatay. Bunları hep yatay durumuyla anımsadığı için -bedenin duruşu o kadar önemlidir ki, bu duruş hem dengeyi sağlar hem de sonraki tüm anımsamalar için kaynak oluşturur- evet, bunları hep yatay olarak anımsadığı için, o dönemde henüz yürüyemediğini çıkarıyor. Gözlerini açınca, yani gürültü ya da sarsıntıyla uykusu bölününce derin bir doymamışlık hissediyor. Uykuya doymuyor ama bir kere uyanınca karnının aç olduğu da çıkıyor ortaya. Sonra korkunç üşümeler. Çok üşüyor, birden, bir yere bırakıldığını zannediyor. Ancak çevresini biraz olsun algılayınca rahatlıyor. Tabii, üşüyor hep. Bir de dil yok.

İnsanın en zorunlu icadı dildir. Denebilir ki, insan dili hayatta kalabilmek için icat etmiştir. Uyanınca üşüdüğünü, acıktığını ve çok korktuğunu söyleyecek belki ama dilden yoksun. Oysa kavramları biliyor, daha doğrusu ne hissettiğini biliyor, eti buna uygun olsa, dolayısıyla dili taşıyacak bedensel yapısı bulunsa, her şey yoluna girecek. Ama elbette dil için büyük mücadeleler vermek şarttır. Dil her şeydir. "Ana" sözcüğünü düşünüyor sözgelimi. "Ana" tek harftir. Söylenebilecek en basit sözcük. Ortadaki "n"yi saymıyoruz çünkü o, dilin "a"yı uzatması için zorunlu; bir tür görevli harf. İnsan burada söyleyebileceği basit ve akıllıca sözcüğü bulup söylemiş. Çünkü sadece ondan yardım isteyebiliyor.

Yine, bu benzerliğe gülmek geliyordu içinden; bir biçimde, yeniden yatmayı ve konuşamamayı becermişti. Doktor yaralarını silmek için eğilince, böylece yatağı sarsılınca, o sırada bir ağacın altında bulunuyordu. Eskiden olduğu gibi, uzun, kendisini gökyüzüne taşıyacak ağaçlar yardımıyla bu ağacın üst dallarına

ulaşmaya çalışıyordu ama büyük bir ağaçtı bu. Yukarıda, hepsinin üstündeki o öncü-yaprağı görmek istiyordu. Kuşkusuz o kiraz ağacının öncü-meyveleri de olabilirdi ama o sırada -bir rüya, bir rüya, rüyalarının farkında olurdu hep- geliştirdiği bir teze göre, yukarıdaki kiraz asla yaprağın üstünde olamazdı. Neden dersen, yaprağın içgüdüsü farklıdır da ondan; yaprak meyveyi gölgelemek için vardır. O sırada, dallardan birini, sırf önünü açmak, yukarıyı daha iyi görebilmek için bir başka dala tutturmuştu. Ama yatak sarsılınca dal yerinden kurtuldu ve gelip karnında şakladı. Yaprakları ve kirazlarıyla birlikte. Kirazlardan bazısı patladı, Faruk'un karnında -çıplak karnında, çünkü hava çok sıcaktı ve böyle önemli işleri yaptığı sırada gömleğini çıkarırdı- kırmızı lekeler oluştu. Bu, nedense çok hoşuna gitti. Acı ve kan bir arada. Acı ve kanın bir arada olmadığı görülmüş müdür?

Yüzü kasıldı, karnının kanamayan yanına dönmek isteyince iyice canı yandı, inledi o zaman. Doktor Servet, çocuk sanırsın onu duyabilecek, –Şunları temizleyelim geçecek, rahatlayacaksın, dedi. Faruk, o sırada baygın olduğunun da, sürekli rüyalar görüp durduğunun da farkındaydı ama birinin, büyük olasılıkla bir doktorun ya da askerî görevlinin başında beklediğini hissediyordu. Doktorun söylediğini yanlış anladı: –Şunu itekleyelim, geçebileceksin, diyordu sanki. Emin değildi ama başındaki kişinin, bir adam ya da kadın olabilirdi bu, dediğini yapmaya karar verdi. Uzun bacaklarıyla bir adım geriledi, dalı yeniden eğerek bir başka dalın arkasına itekledi, sonra bacaklarından nasıl kurtulacağını düşünmeye başladı. Bunca uzun tahta bacaklarla ağaca tüneyemezdi çünkü.

10.

Çocuğun yaralarını temizleyince, Doktor Servet, yeniden ellerini sildi, Faruk'un yüzüne baktı bir zaman. Rahatlamış görünüyordu. Üstünü battaniyeyle örttü, pencereyi kapattı, odanın bir ucuna elektrik sobasını yerleştirdi, yaktı. Sonra da, kapıyı kapatıp çıktı ama çıkınca durdu. Ne yapacaktı, tuvalete gideyim, sonra da belki bir şeyler bulur yerim, diye düşündü. Tuvalete girdiği sırada bir kapının açıldığını duydu. Kadını anımsadı. Yüzü asıldı birden. Görünmeden çıkabilseydim iyiydi, dedi kendi kendine. Sonra yeniden ellerini hızlıca yıkadı. Çıkar çıkmaz da Aysel'le göz göze geldi.
–Ben, dedi Aysel, Bekir zannettim sizi, Bekir zannettim, çıktı mı o?
–Çıktı, dedi doktor. Başka da ne diyeceğini bilemedi. Çok geçmedi, kız bir eli hırkasında, salonu gösterdi. Bir şeyler var masada, dedi, çay da koymuştum, isterseniz. –Olur, dedi doktor, birlikte salona geçtiler. İçerisi havasız ama sıcaktı. Kanepenin üstünde katlanmış bir battaniyeyle bir yastık duruyordu. Tül perdenin ardından camların buğulandığı görülüyordu. Doktor bir sandalyeye oturdu. Aysel sobanın üstünden çaydanlığı aldı, birer bardak çay doldurdu. Peynir, zeytin, birkaç dilim soğuk katı ekmek vardı. Bir kâsede üstü katılaşmış pekmez duruyordu, pekmezin yanında da tereyağı vardı. Çay iyi geldi doktora, bir yudum alınca açılır gibi oldu. Sessizlikte bir zaman yiyip içtiler. Aysel'in burada mahsur kaldığını, yolların kapanmasından çok, kimse görmesin için çıkamadığını zira. Ç.'nin o meşhur Aysel'i olduğunu daha komutan "bir misafir" dediğinde anlamıştı doktor. Ama hiç, hiç bilmiyordu şimdi böyle bir kadınla nasıl konuşulur. Sonra, kendisi için onun fahişeliği de, komutanın sevgilisi olması da vız gelirdi; kimseye bu yüzden kötü baktığı olmamıştı şimdiye kadar. Yine de, bu düşünceleri anlaşılmasın diye neredeyse kızarmış unufak olmuştu masanın başında.

O susunca, susmaktan çok öyle gergin, ne yapacağını bilmez halde çocuk gibi sakınımlı durunca. Aysel'in bir gözü yine küçülüp acımaya başladı. Böyle oluyordu bir iki gündür. Olunca da gözünün önüne bir perde iniyordu. Kararma gibi değil de, gördüğü

şeyin üstünde siyah beyaz bir görüntü daha geliyordu sanki. O görüntüde de dev gibi bir hayvanın, diyelim bir gergedanın boynuzu yaklaşıyordu. Koca güvez yivli bir şey. Havada uçarmış gibi. Sanırsın o gergedanın hiç mi hiç ağırlığı yok da, hayvan pamuk olup havalanmış. Boynuz da ağır mı ağır, bildiğin ok başı. Kurşun ok başı. Yaklaşıp yaklaşıp gözüne saplanıyordu. Endişe. Endişe. SUS BARBATUS içine girdiğinden beri sadece endişe duyuyordu Aysel. Her şey büyük, ağır, tehdit edici bir endişe hayvanına dönüşmüş üstüne geliyordu. Bir türlü alışamamıştı; insanlar kendisiyle baş başa kaldıklarında, bir bakkala girdiği zaman örneğin, bu insanlar bir tuhaf oluyorlardı. Eli ayağına dolaşıyordu herkesin. Kimi kadınlar yolda ters ters bakıyorlardı, uzun uzun inceliyorlardı onu. Kimileri göreceği biçimde önüne tükürüyordu. Erkekler, bir odada kaldıkları zaman yumuşuyorlardı ancak. Kimse görmediği zaman yumuşayan, sevimlileşen bu erkekler dışarıda canavar kesiliyorlardı. Kuşkusuz, ya hiç tanımıyorlardı. Ya da tersliyorlardı onu.

Başlarda alışamamıştı buna. Hoş şimdi de. Şimdi de yakalanıyordu arada. Biriyle iki dakika oturacak olsa, diyelim keyifler yerinde, bir bardak çay içilecek, o zaman karşısındaki neden böyle tedirgin, bir zaman anlayamıyor bunu. Sanki Aysel'den onların üzerine bir şey sıçrayacak. Neden sonra. Anladığı zaman, aynaya bakıp da yüzündeki lekeyi gördüğü zaman yani. O zaman biraz rahatlıyordu. O zaman her şey yoluna giriyordu işte. Doğru ya. Doğru ya. Sen orospusun ya. Sen buna daha alışamadın mı, diye düşünüyordu. Bu düşünce, dünyanın en rahatlatıcı düşüncesidir. İnsan bu alemde, orospu olduğuna çarçabuk alışmalıdır, yoksa çevresinde olup bitenleri bir türlü anlayamaz. Anlamayınca da işler ters gitmeye başlar.

Ama bu da işte, gözünün seğirmesine engel olmadı. –Sana gelmiştim, dedi. Doktor anlamadı önce. –Sana gelmiştim, diye yineledi Aysel. İnsan bazen üşütünce filan. O zaman idrar yolları iltihaplanıyor. Ama ilacın bazı şeyleri çıkarması çok güzel. –Evet, dedi doktor şaşkınlıkla. Kızın konuşma biçimi yine o kadar hoşuna gitmişti ki, elindeki pekmezli ekmek dilimini masaya bıraktı. Onu daha fazla dinlemek ister gibi. Ellerini masanın üstünde birleştirdi. –Evet ya, dedi Aysel gözü seğirerek. Yoksa, biliyor musunuz, yoksa her şey kolay kolay çıkabilmiyor. Birden keyfi yerine gelmiş gibi, doktor çayından bir yudum aldı, sonra kıza eğildi. –Dur bakayım, gözünde ne var senin? –Gözümde bir şey yok ya, dedi, çok eskiden, olmuş

bitmiş. –Ne olmuş? Gözüme bir boynuz saplanmış. Ben hiç hatırlamıyorum ama oluyor işte öyle şeyler. Arada aklıma da geliyor. Aklımdan çok, gözümün önüne geliyor. –Nasıl, nasıl geliyor, nasıl olabilir ki böyle bir şey, dedi doktor. –Oluyor işte, diye güldü Aysel. Bayağı oluyor. Hem de bir gergedan boynuzu, tek bir boynuz yani, ama büyük, büyük ve kalın bir boynuz. Gelip gözüme saplanıyor. Ben de hiçbir şey yapamıyorum. İşte böyle.

Doktor Servet kalktı, kızın yanına geçip eğildi. Kız başını uysalca kaldırdı, gözünü doktora teslim etti. Adam gözkapaklarını kaldırdı, gözün içine baktı ama. –Yok bir şey, dedi, gözüne böyle bir şey olmamış. Şimdi de olmamış daha önce de. Gözün sağlıklı. –Olmuş, diye diretti Aysel, olmasa hiç böyle böyle olur mu? Bunu söylerken gözünü kırpıştırdı, güldü. Doktor da güldü.

Birden, başında durmuş gözünü incelerken, kızın kokusunu aldı doktor. Yıkanalı çok olmamıştı, sabunun kokusu geziniyordu memelerinin arasında. Ama tütün kokusu da vardı. Bunlar, kendi bedeninin kokusuna öyle uymuştu ki, doktor birden bir yakınlık duydu kıza. Bir çocuk. Bir çocuk, dedi. Hayatında onun kadar masum birini görmediğini düşündü. Bütün o ünü boşuna, diye geçirdi içinden. Tümüyle korunmasız. Ama en çok da konuşması. –Sen bence çok iyi bir insansın, dedi, der demez de pişman oldu. Ne gerek vardı, ne gerek vardı, diye yineleyip durdu içinden. Ama kıza iyi geldi bu. Gelince de kız başını önüne eğdi. Bir zaman durdu öyle. Kendini toparlamaya çalışır gibi bir hali vardı. Kısacık titredi. Doktor onun küçük, sivri, kanatlı burnunu izledi. Kız sonra başını yavaş yavaş kaldırdı. Gözündeki seğirme durmuştu. Utanmış gibiydi. Yanakları çekilip kızarmıştı. Ağzını açtığı sırada bir tutam buhar çıktı. Sonra ciddileşti, bir masaya, bir sobaya baktı. –Çay ister misin, dedi. –İsterim, dedi doktor, sonra sandalyeye yaslandı.

11.

Ormanın en fena yerini geçtim ya, diye düşündü Kenan. El arabası canını çıkarmıştı. Durup durup kara saplanan bu inatçı köstek arabayı neden vermişlerdi ki ona? Neden doğru dürüst yardım etmemişlerdi ki? Bu gençlerde bir tuhaflık var, bu gençler insanın halinden anlar gibi görünüyorlar ama daha neyin yarayışlı neyin köse olduğunu da bilmiyorlar. Ne olurdu da, şöyle yanıma gelip. Arabanın bir ucundan tutup şu inişi yarılayıncaya kadar yardım edeydiler? Ne olabilirdi ki?

Havanın içinde buz çatırdayıp duruyordu. Görünmez bir kar yağıyordu. Evet. Evet. Karın görünmezi de var ya hem de nasıl. Sen sanıyorsun ki havada yağış yok. Sanıyorsun ki kar yağmış yağmış yorulmuş ve sonra da durmuş. Durup bir dinlenmeye karar vermiş. Ama öyle değil işte. Kar günlerce yağıp da. Biriktirdiği onca yığını yapağıyı başıboş bırakır mı? Beslenmeyen kar tümden mundar olur. Kirlenip rengini de kaybeder hem de alttan alttan erir. Hava istediği kadar soğuk olsun. İstediği kadar buz kıyameti ortalığı ateşe versin. Adam gibi karsan, kırağını besleyeceksin.

Ama ormanın en inişli çıkışlı yerini geçmişti ya. Bundan dolayı keyfine diyecek yoktu ya. Kaç saattir Zeynep'ini düşünüp duruyordu. Bazen o kadar kendinden geçiyordu ki, kadın sanırsın karşısında. –Noldun kız, diye sesleniyordu. Gittim de gelmem mi sandın? Gittim de, domuzun peşine düştüm de seni unuttum mu sandın? Kız, bana bak, bu domuz dediğin de bir nesne. Hem de ben onu gözünden karanlıkta vurmuşum iyice, ferini almışım. Gözünü çıkarmış ortaya koymuşum. Ama bir nesne. Bir nesne için ben tutup da seni unutacak değilim ya, akılsız. Bak, bir de bana akılsız dersin. Senin Kenan'ın akılsız olsa ne olur. Senin Kenan'ın iki aklı olsun da, ikisini de sana vermezse, domuzdan beter cansız nesne olsun. Hem de gözünden, başının ortasından vurulsun kız. Vallahi bak. Aklına geldikçe bir fena oluyordu. Sonra bir öksürüğe yakalanıyordu. Göğsünün ağrısı ağır bir hayvan gibi ağzını açıp suratına hohluyor, hohlarken de amansız bir gürültü koyuyordu ki öyle böyle değil.

Ormanı çıkınca karşısına bir bayır çıktı. Şimdi bu bayırdan aşağı inilecek ama güç ister, dedi içinden. Bayırdan aşağı inmek güç ister ki kolay değil. Dünyanın ağırlığı vardı el arabasının üstünde. Hem de öyle oynak duruyordu ki, onu yerinde tutabilmek için akla karayı seçmişti. İnişte elinden kaçıp giderse ne olacaktı? Kim bilir nereye kadar sürüklenecekti hayvan. Belki buzun içinde parçalanacak, etleri parça pinçik. O zaman artık kurttan zeyradan kurtarabilirsen kurtar. O zaman onu bir daha arabanın üstüne koyabilirsen koy.

Durup ne yapacağını düşünmeye başladı. Yanlamasına giderse yolu çok uzatacaktı ama hiç değilse, hiç değilse belki gücü yeterdi buna. Hem de arabanın elinden kayıp gitmesine engel olmuş olacaktı. Gerçi kalmış mıydı o kadar gücü? Bana bak kız, dedi, imansız kız. Hem de Allahsız. Sende iman olsa çıkar şu tepeye kadar yürürsün. Tepeden bakınca da beni görürsün. Görünce de gelir yardım edersin. Anca beraber kanca beraber. Gücün yettiği kadar. Bebeğe zarar vermeyecek kadar. Olmazsa da canın sağ olsun, bana bir baş ekmek getirirsin, o yünlü paltom var ya, ta babamdan kalan. İşte onu getirirsin. Şu karın içinde de benimle yatıp biraz dinlenirsin. Gel gör ki, nerde sende o iman. Güldü, bunları düşünüp Zeynep'e verip veriştirmek keyfini yerine getirdi. Getirince de başını tövbe tövbe der gibi iki yana salladı. Olsun kız, dedi. Olsun, ben sana hiç acı iş yaptırır mıyım? Ben öldüm de mi sana acı iş yaptırayım, söyle bakalım. Olup olacağı bir tane cendek. Bir tane gebermiş, canı da uçup gitmiş bir domuz. Ama yakışıklı bir domuz. Hem de kızıl sakallı.

El arabasının tekerleğini katı yoğun buzun üstünde tutmaya çalışıyordu. Allah'tan çoktu böyle; kar yağar yağmaz katılaşıp tabaka halinde donuyordu da, içine gömülmek kolay olmuyordu. Az ileride bir yükselti gördü yine. Bu da yokuşun eğiminin azaldığını gösteriyordu. Arabayı yanlamasına oraya sürdü. Varınca rahat bir nefes aldı, daha uzun ama daha kolay bir düze açılıyordu geldiği yer.

Durup dinlenmek için bir sigara yaktı, içine çekti, ama sonra uzakta, yolunun üstüne düşen ovanın içinde bir karaltı gördü. Daha dikkatli baktı. –Biri yatıyor orada ya, dedi. Biri vallahi düşmüş yatıyor orada. Sigarasını yere attı, bir önüne, bir arkasına baktı, karaltıya doğru koşmaya başladı.

12.

Sonra tanıdı Gülşen'i, başında durdu, bir zaman ne yapacağını bilmez halde sağına soluna baktı. Burada ne işin var ki senin, dedi, sana burada ne oldu ki böyle, ne yapacağım, ne yapacağım, senin burada durman olmaz. Burada böyle yatılır mı? Dönüp arabasına baktı, kadının yattığı yerle evin arası çok değildi. Buraya kadar gelebilirse, belki eve gidip Zeynep'ten ya da köylülerden yardım da isteyebilirdi. Ama domuzu yukarıda bırakamazdı. Ne yapacağım, ne yapacağım, dedi yeniden. Sonra yukarıya, arabasının yanına doğru koşmaya başladı. Tuttu arabayı, kaldırırken tekerleğin altındaki buz çatırdadı. Var gücüyle sürdü çıkardı. Tam o sırada yine bir öksürük nöbeti geldi. O zaman boğulur gibi oldu, ilk kez, ben iflah olmam artık, diye düşündü. Bundan sonra ben yarım bir adamım artık. Vallahi iflah olmam.

Araba buzun üstünde kaymaya başlayınca rahatladı, bu kere öyle rahat ilerledi ki, sanırsın Allah tarafından bir yardım eli uzandı da, bu yardım eli o arabayı önünden tutup çekmeye başladı. Aşağıya doğru, Kenan, bir kızağın peşinden gider gibi gitti bir zaman, gidince de içinden bir gülmek geldi. Öksüre öksüre, güle güle Gülşen'in yanına kadar gitti. Ne yapayım, diye düşündü yeniden. Önce ablamı götüreyim, dedi. Neden sonra aklına geldi, eğildi kadının başına, soluğunu dinledi, yüzüne dokundu. Donmuş bitmiş ama tam bitmemiş. Ben bilmem mi Gülşen Hanım, ben hiç bilmem mi, dedi, sende öyle soğuktan ölecek göz var mı? Buralara geldin de biraz uzanıp dinleneyim dedin değil mi? Dersin sen. Vallahi de dersin, billahi de. Bu sizin taraftan her şey beklenir ama dur bakalım. Bu sefer yanlış yaptın, biraz dinlenip kalkacaktın, olmaz böyle. Değil mi, olmaz böyle.

Soğuk iğne iğne her yanına batıyordu, ellerinin içinde, arabayı tuttuğu yerlerde derisi kabarmış pul pul dökülmüştü ya o dökün-tüler de kurumuş donmuştu yine. Belki biraz kanı aksa bu kadar canı yanmayacaktı, kan bir çıkıp da akabilse, olur ya rahatlayacaktı da. Ama artık parmaklarını bükemiyordu. Kalın kütük gibi eğilmez akmaz parmaklardı bunlar. Kenan kadının ölmediğini anlayınca

yeniden arabasına baktı, domuzu indirir, önce ablamı götürür sonra gelip hayvanımı yeniden alırım, dedi. Kalkıp ölü hayvanı indirmeye çalıştı. Parmakları çatırdadı bunu yaparken.

Ama bana mısın demedi hayvan. SUS BARBATUS. SUS BARBATUS öyle yerinden kolay kolay kalkar mı? Bu, bu hayvanın cendeği bir tondan fazladır, diye geçirdi içinden. Bir ton ne ki, bu bence hem beş ton gelir hem de ye ye bitmez. Tövbe. Tövbe. Onu günahkârlar, kâfirler yesin. Ama işte o kâfirler yediği zaman da, işte ye ye bitmez. Aklından beş ton etin ne kadar sürede yenebileceği geçti. Sonra da güldü kendine. Ben akılsızdım ya, dedi, bana akılsız derler ya, şimdi gerçekten. Hepten aklımı yitirdim, bence bir daha da iflah olmam.

Domuzun kıpırdamasını bile sağlayamadı. Hayvan, bir domuz heykeli gibi yatıyordu arabanın üstünde. Hem de ağır köhne buzdan yapılmış hem de bir daha çözülüp açılmayacak kunt heykel. O zaman çaresizce baktı Gülşen'e. Kenan. Kenan yıkıldı yıkılacaktı; bacaklarında derman kalmamıştı ya, göğsü de sancıyıp duruyordu. Kadının başında ayakta durdu bir zaman. Sonra birden gözlerinden yaşlar boşandı; ayakta çaresiz hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Toparlanınca köye taraf baktı. –Komşulaaar! diye bağırdı. Komşulaaar! Allah rızası için, komşulaaar! Zeyneeep! Duyan olmadı. Hava öyle karanlık öyle bakırdan demirden yapılmıştı ki, yalnızca su değil, havanın kendisi de donmuş ses geçirmez olmuştu. Bağırtısı sanırsın yalnızca kendi içinde yankılanıyor. Kulağı çınlıyordu bağırdıkça. Vazgeçti, birden eğilip sarıldı Gülşen'e, kadını yerden aldı, arabanın, arabanın üstündeki SUS BARBATUS'un üzerine koydu. Kadın baygın, karnı üstü, donmuş domuzun üstüne uzanmış, onu kucaklamış gibiydi. Kenan'ın canı çıkar gibi oldu. Araba ağırlaştıkça alnından, alnının tam ortasından ter damlaları çıktı, çıkınca da, bu ter damlaları boncuk boncuk donup düştü. Boncuk gibi şıkır şıkır döküldü Gülşen'in üstüne. Adam yeniden ağlayacak gibi oldu. Yüzü kızardı. Yüklendi. Teker yavaş yavaş dönmeye başladı, sonra ağır yüklü bir kızak gibi buzun üstünde kaydı, Kenan arabası devrilmesin diye kalan tüm gücünü verdi, güçlükle evden yana döndü. Ama bir kere kaldırdı ya, arabayı saplandığı ağır buzdan kurtardı ya, sonra yine Allah tarafından hızla, kolayca kaymaya başladı. Derken eve ulaşan küçük yokuşun başına geldi. Zeynep'e seslendi. El arabası kapıya ağır ağır yaklaşırken Zeynep dışarıya çıktı. O zaman araba yüküyle durdu, Kenan da devrilen cılız bir ağaç gövdesi gibi düşüp bayıldı.

13.

SUS BARBATUS'un bedeni ağır bir yük gibidir. Orada değilmiş de, biri getirip koymuş bir fazlalık gibi. Bu fazlalığın, bu molozun içinde ne olduğunu, bu biçimin neyi anlattığını -ya da bunun nenden yapıldığını- bilemeyiz. SUS BARBATUS'un kendisi de bilmez. Kendisi içindeyken de. Zaten çoğunlukla, kendi yükünün biçimini görmesi engellenmiştir. Neden? Çünkü kendisini görse hayal kırıklığına uğrar. Ben bu muydum, geçen zamanda, varsa eğer böyle bir zaman, geçen zamanda taşıdığım ve gezdirdiğim bu muydu? Ama bu tam olarak nedir? Yine de, güçlü bir bedendir bu, SUS BARBATUS'un bir zamanlar güçlü bir bedeni vardı. Hastalanmadan önce. Kar altında fazla kaldı ve sersemlemeden önce ormandan çıkamadı. Çıkıp da aşağılardaki daha sıcak su başlarına gidemedi. Oysa bir burun çağrısı, daha güçlü bir çağrı her şeyi yoluna koyabilirdi; bir burun çağrısı gelirdi. İri, gözlü, kendi çevresinde hareket edebilen bu burun dönüp gideceği yönü belirlerdi. Sonra, işte böyle, ucunda bir zincir varmış gibi, o koku zincirine boyun eğerek, onun çektiği yöne giderdi. Zaten, bundan sonra kendini tümüyle teslim etse de olurdu. SUS BARBATUS'un burnu, onun efendisidir. Hayvan emirleri ondan alır ve kimi zaman, bu emirleri dinlemek için onu uyarması bile gerekir. Uyanır ve burnun kendisine emir vermesi için harekete geçer. Onu uyandırır. Onu çalılara sürer, toprağın üzerinde gezdirir, çamura sokar. Toprağın üzerinde derin bir yarık oluşur ama sonunda burun uyanıp canlanır ve çok uzaklardaki kokuları almaya başlar. O zaman işte, domuz için doğru olan budur.

Ama o zaman burun uyanmadı, buz. Buz her şeyi ele geçirdiği gibi burnu da ele geçirdi, onun içeriden gelen tüm sıcaklığını alıkoydu. Böylece sıcak soluk gitgide azaldı. Burun canlanamaz oldu. SUS BARBATUS ormanda sersem sersem dolaşmaya başladı. Bir zaman sonra da o korkunç boynuz darbesi geldi.

Sersemlemese, SUS BARBATUS'u yıkabilecek tehdit ormanda da az bulunur, ormanın hemen ötesinde yükselen kayalıklarda da. Köyden Ç.'ye giden korkunç yollarda da. Uçurumların kenarından

dolaşan. İnsan yiyen. Hayvanları da telef eden o korkunç yolda. Orada da onu yıkabilecek güçte bir şey bulunamaz. Zira bedeni yan yatmış ağır bir kütük gibidir. Bu sakallı kütük boş değildir ama belki daha yeni kesilmiş kopmuştur. Özsuyu da içindedir henüz. Suyolları bu kütüğün içinde bölüne bölüne çoğalır. Zaten, kendi ruhu olmasa, onu alıp götüren, oturtup kaldıran canı olmasa, bu suyolları bir zaman sonra türeyecektir onun içinde. Türeyip türeyip ayaklar kollar çıkaracak, ona bir kırmızı sakal bir de geğirip duran bir ağız verecektir ve. En sonunda da,

14.

Hikâye

Zamanın birinde, H. taraflarında bir avcı ortaya çıktı. Ama H.'nin değil, tüm K.'nin avcısıydı o. Evine çok az uğrar, avını bırakır, belki bir gece uyur. Ondan sonra yeniden ormana giderdi. Ya da kayalıklara. Ya da dağların herhangi bir yerine. İyi bir avcı için, o yörenin ne kadar taşı varsa hepsinin üstüne basmak gerektir. Denebilir ki, iyi avcı için taşların üstüne basmak av avlamaktan daha önemlidir. Biri olmazsa olmazdır, öbürü bahane.

İşte bu avcı, bir zaman çıktığı bir avdan dönmek bilmedi, onun yokluğunda da H.'nin başına bir domuz musallat oldu. Ama bu, öyle sıradan bir domuz değildi. Köydeki avcılar bir olup peşine düştüler. İz sürüp domuzu dağda bayırda aradılar. Nice zaman sonra buldular da onu. Yatıp yerde uzun uzun kıpırtısız beklediler. Çünkü hayvanı huylandırmamaları gerekiyordu. En küçük bir ses, bir koku. Hatta bizim kokumuzu almasın diye, her yanlarına çamur sürmüşlerdi. Çamurun içine de kekik katmışlardı. Neyse, kıpırdamamak gerekiyordu. Soluk alırken de ses çıkarmamak. Hayvanı uzun süre izlediler. Sonra içlerinden birinin en güzel bir tüfeği vardı. Daha önceden sözleşmişlerdi ki ilk kurşunu bu adam atacaktı. Çünkü bu adamın tüfeği de adeta canlı idi. Çok güzel ve dile gelen işlemeleri vardı. O zaman için böyle bir tüfek ancak bir K.'de, bir de Çin'de bulunabilirdi. Neyse, bu ışıl ışıl parlayan ve iyi çalışan güçlü bir tüfekle adam hepsinden önce ateş etti fakat domuzu vuramadı. Oysa iyi nişan almıştı ve hayvan yerinde dursaydı kurşun dosdoğru kafasına isabet edecekti.

Ama domuz rahat durmadı, sesi duyar duymaz fırlayıp havalandı ve sonra da gözden yitti. Avcılar uzun zaman onun ne tarafa doğru kaçtığını aralarında tartıştılar. Ama kimse görmemişti açıkçası.

Bu olay birkaç kez böyle tekrarlandı. Avcılar kuşanıp dağa çıktılar. Domuzun izini sürdüler. Onu buldukları zaman da kekikli çamurların içine yattılar ve soluk almadan beklediler. Hatta içlerinden biri dedi ki. Biz madem bu görünmez domuzu vurmaya çalışıyoruz ve vuramıyoruz. O zaman demek ki bu domuz bizim

kokumuzu çok önceden alıyor ve de nerede olursak olalım alıyor. O zaman biz şöyle yapalım. Biz çamuru üstümüze çok önceden sürelim. Bütün köy olarak hep çamur içinde dolaşalım. Çamurumuza kekik reyhan sürelim. Yaban nanelerini, ısırganotlarını, eğreltiyi, kuzukulaklarını ve kımiyi ve biberiyeyi de, cümle alemin ne kadar güzel ve kokuşlu otu varsa alıp çamurumuza sürelim ki toprak ancak böyle toprak olur ve de bu hayvanı biz başka türlü kandıramayız. Böylece aradan bir hafta geçsin. Gerekirse bir ay geçsin ve yalnızca bu domuz değil, dağdaki cümle hayvan bizim kokumuzu hep unutsun. O zaman da biz ava çıkalım. Domuzun bir yanına değil, dört yanına pusu kuralım. Kurşunlarımız onun kaçabileceği her yana yağsın, peş peşe atalım. Bakalım ondan sonra da bu kâfir bizden kaçabiliyor mu?

İşte, H.'nin avcıları bunların hepsini yaptılar. Bütün H. bir ay boyunca çamur içinde gezdi. Hayvanı dört bir yandan sardılar. Ama yine olmadı. Domuz, alay eder gibi, bu avcıların gözünün önünden süzülüp gitti. Ellerini kaldırıp da hayvana dur diyemediler. Parmaklarını kaldırıp de tetiğe basamadılar. Basmayınca da tüm umutları yitip bu işten vazgeçtiler.

Başta sözünü ettiğim o büyük avcı vardı ya. İşte o büyük avcı tam o sırada çıkıp geldi. Onu görünce bayram ettiler. Sen bilirsin, dediler bu avcıya. Böyle böyle bir hayvan var. Hepimizi madara etti ve de bizim artık onun karşısına çıkmaya yüzümüz yok. Ama sen de hepimizin ustasısın. Hepimizin hazreti bir ulu avcısın. Böylece bunun hakkından da gelsen gelsen sen gelirsin. Bizi kurtar bu beladan, yoksa tüm varımız, hayvanımız mahsulümüz yok olup telef olup gidecek.

Hazreti avcı onları dinledi, sigarasını içti, uzun uzun dışarıyı izledi, sonra yüzüne derin mi derin bir hüzün çöktü. Ey kutlu avcı, neye üzüldün bu kadar, diye sordular. O yüzündeki kederi de, onuru da hiç bozmadı, onları dinledikten sonra gidip eve kapandı. Karısını, çocuklarını sevindirdi, namaz kılıp durdu. Birkaç gün sonra da, yeni bir av için ağır ağır hazırlandı, köyün camisine gitti. Hep öyle huşu içinde herkesle görüştü ve. Çekip gitti.

Bir daha ne o domuz göründü ortalıkta, ne de o kutlu avcı.

15.

Aradan bir zaman geçti. Gülşen gözünü açtığı zaman Zeynep başında tasa içinde bekliyordu. Kenan da yer yatağında uyanık ama benzi sararmış, halsiz, öldü ölecek ona bakıp duruyordu. Boğazı kabarmış, boğazına bir kütük gelip oturmuştu. Soluk alamadığını anlayınca korktu, gözlerini iri iri açtı. Sonra da, nerede olduğunu anlamaya çalıştı. Evin içinde kül kokusu dolaşıyordu. Bu kokunun içinde belli belirsiz ot kokusu da vardı. Sanırsın az önceki, daha biraz önce içinde uyuyup kaldığı mısır tarlasının içindeki kuru yaprakları alıp getirip ocağa atmış da yakmışlar. Mısır yanığı. Mısır yanığı. Bazen mısır yandığı zaman çok güzel kokar. Tatlı, kokuşlu bir ateştir o. İnsanın yalnızca mısırı değil, o ateşi de alıp yiyesi gelir. Ama doğrusu, mısırı da, mısırın yaprağını da ve püskülünü de yakmamak gerekir ki büyük günahtır.

Gülşen öyle gözlerini belerterek sıçrayınca başının üstünden bir sinek havalandı. O zaman Zeynep'i de, Kenan'ı da iyice tanıdı. –Açtı ya gözünü, açıp baktı ya kurtulduk, dedi Zeynep. Biraz güldü, sonra yine tasalı baktı. –Az daha donacakmışsın bacım, dedi. Donacakmışsın ya Kenan almış seni gelmiş. Kenanım kendisiyle beraber seni de almış gelmiş bak. Gülşen doğrulmak istedi, her tarafı kırılıyordu, sırtının ağrısı dayanılabilecek gibi değildi. Yine de, ölmemişti ya. Demek karda uyumuş kalmıştı da. Yine de ölmemişti. –Allah razı olsun o Kenan'dan, dedi. Kenan güldü. Gülünce yine öksürdü. –Baktım ki, dedi sonra, baktım ki uzakta bir karaltı var, hem de böyle yatmış uzanmış. Yanına vardım, valla bacı, evde rahat rahat uyur gibi uyuyordun, ben de seni aldım geldim, hem de domuzun üstüne yatırdım geldim. –Domuzun mu, dedi Gülşen, Zeynep'e baktı. –Domuzun ya, dedi Zeynep, Kenanım bir domuz vurdu ki sorma, bilmem kaç ton olur. –Ne yapacaksınız ki domuzu, ne demeye aldın geldin? Kenan yine güldü. –Domuz deyip geçme, dedi, domuz dediğin para, hem de iyi para. Ben gittim ormana, geçen gece, karanlığın içinde onu gözünden vurdum da aldım geldim. Yani işin zor yerini bitirdim, bundan sonrası kolay,

bundan sonra bir şey değil artık. Hele biraz dinleneyim, biraz şu hastalığım geçsin. Götürüp satıp geleceğim. Gülşen Kenan'a acısın mı gülsün mü bilemedi, sonra içinden ikisine de ısındı, bir şefkat taştı. –Aferin sana, dedi.

Sonra Kenan kadınlara, ormanda geçirdiği geceyi ayrıntılarıyla, dur durak bilmeden anlatmaya başladı. Sesi nereden duyduğunu, tüfeği nasıl doldurduğunu, hayvanı nasıl vurduğunu, sonra dönerken yaşadığı çileyi, çocuklar yetişmese nasıl ölüp gideceğini. –Domuzla beraber, domuzla beraber, diye güldü. Bundan sonra böyle, anca beraber kanca beraber. Ta götürüp satıp gelene kadar. Sonra, birden anımsamış gibi, –Mustafa enişteyi de gördüm ya dedi, gördüm ya doğru dürüst konuşamadım onunla, hiç halim yoktu. Onun da acelesi vardı. İşte öyle. Mustafa'nın adını duyunca Gülşen meraklandı. –Ne arıyordu ki orada, dedi. –İşte yolda bulup misafir ettiler onu, bir gece kaldı, yoksa, o fırtınada yoluna devam edemezdi. Ona kalsa. Ama çocuklar alıp getirdiler onu. Çay içti orada, ısındı, işte gençlere öğüt verdi. Gülşen güldü. –İyi olsun da, dedi. Sonra aklına askerlerin söyledikleri geldi.

O zaman Zeynep kalkıp ocağın başına gitti, çay koymuştu yine, çayı bardaklara doldurdu. Ama büyük bardaklara doldurdu ki hastaların içi iyice bir ısınsın. Dönüp çayları verdi, sırtlarına yastık koydu doğrulabilsinler diye. Kendisi de çayını aldı oturdu. –Faruk'u yakalamışlar, dedi yüzünü astı. –Evet, diyerek Kenan'a baktı Gülşen, ben de duydum. –Ben de, dedi Kenan, ama bir şeyi yokmuş, yani bana söylediklerine göre. Ama biraz sıyrık, bir şeyler olabilir tabii. –Bir yere götürmedilerse, dedi Gülşen, gidip göreceğiz, merak etme, ben de sana onu haber vermek için geldim, yani gelemedim işte ama... Gidip göreceğiz, duyduğuma göre, yani askerlerin söylediğine göre, Mustafa'yı da Ç.'de almışlar içeriye. O zaman onu görmemiz biraz daha zor. –Zor ya, dedi, zor ya, o yine kendi halinde bir adam, bizimki gibi değil, bizimki seyrektir biraz, okur, yazar, sonra da okuduklarını gerçek sanır.

Kenan bunu duyunca gülmesine engel olamadı. –Seyrek ya, dedi, hiç insan okuduğunu gerçek sanır mı? Ama iyi çocuk, iyi çocuk. Kılına zarar verseler olmaz, insan öyle bir çocuğa... Yine güldü, sonra da tatlı tatlı bir şeyler düşünüyormuş gibi boşluğa baktı. –Epeydir arayıp sorduğu yoktu, diye devam etti Zeynep. Yani ben de görmedim ya, o da beni görmedi, belki hamile olduğumu

bile duymamıştır. Güldü. İnşallah tez zamanda bırakırlar da çıkar gelir, yeğenini görür.

Bir zaman bir sessizlik oldu, Gülşen bir bardak çay daha istedi Zeynep'ten, onu da yavaş yavaş içti, biraz toparlandı. –Ben biraz daha toparlanayım da gideyim, dedi. –Olur mu bacı, burada kal bugün, hastasın, dedi Kenan. Ama, bunu dedikten sonra, birden aklına gelmiş gibi yataktan çıkacak oldu, ayağa kalktı. Kalkınca yine öksürüğe tutuldu. –Benim üstüme başıma bir şeyler ver kız, dedi, çabuk ver de ben bir şeyler giyineyim. –Ne oldun be, dedi Zeynep. –Ne oldunu var mı, diye kızdı Kenan, ne oldun denir mi, hayvanı dışarıda unuttuk ya, olmaz öyle, kaldırmak lazım onu, ne olur ne olmaz.

16.

Hava kararmaya başlamıştı. Ayaz çipil olmuş ince buz iğneleri gibi yağıyordu insanın üzerine. Değdiği yeri yaralayan bir ayaz vardı. Sonra bu iğnelerin yağışı da boşuna değildi; derinden bir uğultu geliyordu. Hava karardıkça artan, belirginleşen bir uğultuydu. Kenan kırıla döküle, öksürerek dışarıya çıktı. Çıkar çıkmaz da gördü onu: SUS BARBATUS, buzdan bir domuz heykeli gibi duruyordu el arabasının üstünde. Ama ne durmak; büyük, çok büyük görünüyordu. Başına kadar yürüdü, durup onu bir zaman izledi. Bir eser, kuşkusuz çok büyük bir eserdi SUS BARBATUS. Ama onu ne yapacaktı şimdi? Onu bu biçimde alıp götürüp satacak değildi ya; önce Ç.'ye gidecekti. Oradaki kasaplardan birine onu kestirecekti. Düzgün kes, diyecekti. Hayvanı sakın mundar etme. Bu senin bildiğin hayvanlara benzemez. Doğru dürüst, bir gramını heba etmeden ayır. Böyle konuşacaktı kasapla. O da kuşkusuz, Kenan'ın dediği gibi, hiç hırpalamadan kesip verecekti domuzu ona. Parası mı? Parasını, diyecekti kasaba, misliyle vereceğim, hiç merak etme. Üç mü tuttu, beş vereceğim. Beş mi tuttu? On. Ama ne zaman? Onu götürüp sattıktan sonra. Biraz gülümsedi. Hemen gidemem, dedi kendi kendine. İyileşmem lazım önce. O zamana kadar da domuzumu iyi saklamam lazım.

Bir zaman ayakta onu nasıl saklayacağını düşündü. Sonra birden aklına gelmiş gibi, evin arkasındaki kömürlüğe gitti, bir kürek alıp geldi. Gelince de, gözüne bir yer kestirerek karın içinde bir çukur açmaya başladı. Ama gücü kalmamıştı hiç. Soluğu artık korkunç bir gürültüyle çıkıyordu ağzından. Ben de Kenansam, dedi, ben de bu hayvanı götürüp satmadan ölmeyeceğim. Avuçlarının içi kabarmıştı. Daha hayvanı getirirken, el arabasını sürerken başlamıştı bu kabarma, avucunun içine acı su dolmuştu. Sızlayıp duruyordu küreği tuttukça. Yanıyor, acı kemiklerine iniyordu.

Çukuru iyice açtı, birkaç belden sonra artık buz tuttuğu için, karı kaldırmak olacak şey değildi. Toprak olsa neyse. Toprak olsa neyse. Ama buzu kırmak akıllı işi değildi. İyi ya, diye güldü, benim

işim o zaman. Sonra durup çukura baktı, tamamdır, dedi içinden. Bundan sonra sana kurt mu gelir. Çakalların seninle ne işi olur. Sana bir çukur değil, çukur değil, bir buzdolabı yaptım ben, hem de en iyisinden. Tıkır tıkır çalışan bir buzdolabı. Burada, işte burada.

El arabasının başına gitti. SUS BARBATUS heykelini, yerinden güçlükle kaldırdı, arabayı zorlukla çukurun başına kadar sürdü. Sonra arabayı kaldırıp domuzun çukura düşmesini sağlamaya çalıştı ama olmadı. Kenan, ayağı kayınca arabanın yanına düştü. Sırtı o kadar acıdı ki, kemiklerinin sesini duydu neredeyse. Buzun kırılması, dalın parçalanması gibi, kemikleri yerinden oynadı ya, öyle geldi Kenan'a. Ağlamaya başladı.

Yüzünü çil dövüyordu. Hava katı koygun lacivert buz olmuş kapanıp kalmıştı. Soluk aldırmıyordu artık. Kenan uzaklarda havlayan KARAGÖZ'ün sesini duydu yine. Onu duyunca gülecek gibi oldu, ulan bir sen ölmedin diye geçirdi içinden. Cümle alem öldü de bir sen ölmedin. Şu yeryüzünde ne kadar canlı varsa artık ölüdür. Hareket etse de, soluk alsa da ölüdür. Bu kar yerden kalkmayacağına göre, bu buz da erimeyeceğine göre, bugün yaşadığını sananlar da üç vakte kadar ölüp gideceğine göre. Ama bir sen ölmedin, ölümsüz herif. Birden SUS BARBATUS'un yerine kendisi girmek istedi çukura. Kar çukuru. Bu dünyanın en rahat ölünecek yeri. Hem de evliyalar gibi, yeniden dirilecek yeri. Değil mi ki, senin kalbin temiz ise. Sen farkında olmayabilirsin de mesela, aslında bir evliyasındır. O zaman yeniden doğabilmenin tek yolu da işte böyle bir kar çukurudur. Gerçekten, kalkıp açtığı çukura kendisi girmek istedi ama ne yapsın. Değil yerinden kalkmak, dönüp Zeynep'e seslenecek mecali bile bulamadı kendinde.

Ama tam o sırada Zeynep kapıyı açtı. Onu böyle el arabasının başında baygın görünce telaşlandı, koşup geldi. –Ne oldu, dedi, ne yaptın da düştün öyle? Koşup Kenan'ı omuzlarından tuttu, kaldırmaya çalıştı. Kenan yüzünü buruşturdu, takatsiz, gülmeye çalıştı. –Ben, dedi, ben buna bir çukur kazdım, it köpek yemesin diye. Ama şimdi de içine koyamıyorum onu. Ne yapacağız? Zeynep de güldü, birden içinden Kenan'a öyle bir acıma geldi ki, ağlayası, oturup hüngür hüngür dizlerini dövesi geldi. –Çekil, dedi sonra. Kenan'ı buzun üstünde tutup geriye çekti. Sonra küreği aldı eline, arabanın altına soktu. Kaldırıp arabayı çukura taraf devirmeye çalıştı. Ama olmadı. –Bre herif, dedi, bunu şimdi bu çukura atmamız şart mı?

Kim gelip de bunu götürecek, bu buz tutmuş kakılmış, kokusunu hangi kurt alıp da gelecek, gel de gidelim içeri.

O zaman Kenan gerçekten ağlayıp ellerini yüzüne götürdü. O kadar çaresizdi ki, konuşacak hali kalmamıştı. –Bari, dedi, bari küreği al da, biraz kar at üzerine, bari görüp de hayvan zannetmesinler garibi. Kar zannetsinler.

17.

Öğleye doğru, Kadir Ağa, Atalay ve Doktor Servet, çıkıp nehrin öbür tarafındaki çiftliğe doğru yürümeye başladılar. Kadir Ağa'nın hayvanları burada kışı geçirirdi, başlarına çobanlardan birini koyardı Kadir Ağa, nökerlere de kışın eyvallah der gönderirdi evlerine. O zaman köy büsbütün boşalır, yaz ayları gelinceye dek ortalıkta incin top oynardı. Kışın da az iş olmazdı ama. Hayvanlara hastalık gelmesin, sütü yağı kesilmesin diye tembih ederdi. Çobanının karısı, çocukları, durma çalışır, çiftliği taze, temiz tutarlardı hep, süt çağıl çağıl akar birikir, bununla kalıp kalıp peynir, tereyağı yapılırdı. Bir zaman, kar böyle amansız bastırdığından beri arabalar gelemiyordu köye. Gelip sütü peyniri alıp götüremiyorlardı.

Karda inişe başladıkları zaman Doktor Servet ellerini paltosunun cebinden çıkardı. Güldü. Aklı Aysel'deydi daha. Kadının öyle taze, insanın gözünü yaşartan bir kokusu vardı ki, kalkıp çıkamamıştı evden bir türlü. O da saçma saçma konuşmaya devam etmişti hep.
–Benim çıkmam lazım, demişti, gidip Kadir Ağa'yı göreceğim daha.
–Kadir Ağa çıksın, demişti kız. Nasıl olsa biriniz çıkınca da olur. Mademki biri çıkınca işler yoluna giriyor? Yeniden güldü doktor, sonra dikkatle baba oğulun peşinden inmeye başladı. Tuhaf bir sessizlik vardı çevrede, ama inceden bir çıtırtı da geliyordu. Sanki kar kendi kendine çıtırdayıp duruyordu. İçten içe gerinip kıvranıyordu.

Bir ara bir yerlerden bir kuş sesi geldi. Bunu duyunca inanamadı doktor, başını kaldırıp baktı, evler uzakta kalmıştı, ağaç da yoktu. Buz tutmuş kayalıklar, kayalıklar. Buzdan beyazdan başka hiçbir şey göremedi, pus görünebilecek her şeyi yıkmış yok etmişti de, insan kendisini rüyada zannediyordu bazen. Ama o zaman o kuş sesi nereden gelmişti? Belki de düş gördüm, dedi içinden. Düş duydum. Bu kara kışa onca kuşun dayanması olacak iş mi. Yazın, kalem kuşları olurdu buralarda. Böyle, yazın en sıcak aylarında, temmuz ortalarında diyelim, nedense o günlerde ortaya çıkar. Bir ay kadar uçuşur. Sonra yine geldikleri yere giderlerdi. Ağaçların içerisinde. Ormanın çevresinde görürlerdi onları. Bir keresinde,

burada değil ama başka bir köyde. Bir nevi tebdil gitmişti Doktor Servet oraya. Başına bir köylü kasketi geçirmiş, sakalını birkaç gün rahat bırakmış. Sonra, oradaki arkadaşlardan birinin evine konuk edilmişti. Baştan söylemişti ama; iki gün doktor değilim, iki gün doktor değilim, demişti. Nesin ya? İki gün serseriyim, içip içip ormanlarda gezeceğim. Bunu yadırgayanlar olmuştu da, gülmüşlerdi hep birlikte. Zira içip içip ormanlarda gezmek serserilik değil, mühim bir işti. İşte o zaman görmüştü kalem kuşlarını. Aklı almamıştı. Kuş, gerçekten de bir kalem gibiydi hani. Ve ağaçlarda onlara uygun öyle delikler, yuvalar vardı ki, hayvan hızla, bir ok gibi ağaca saplanıyor, isterse o yuvada bir zaman kalıyordu da. İstemezse gövdenin arka tarafından çıkıp gidiyordu.

Atalay önden gidiyordu, bir ara durup onlara baktı. Yine, o ütülü kumaş pantolonunu giymişti. Sanırsın ahıra değil de. K.'de bir ağır misafirliğe gidecek. Durup can sıkıntısıyla önce çevreyi izledi, sonra babasına güldü. –Baba, dedi, gerçekten de tam kızaklık olmuş buralar. Köyde çoluk çocuk olaydı da a burada kızak kayaydılar, değil mi? Kadir Ağa gülmedi, elindeki görünmez bastonla yeri kollayarak iniyordu aşağıya. –Yani, diye devam etti Atalay, biz buradan kayardık çocukken mesela. Elinde babasının şarjörlü tüfeği vardı, çok iyi bakarlardı ona. Babası öyle yapınca Atalay yine sessizleşti, dönüp inmeye devam etti.

Bir zaman daha böyle tek sıra halinde indiler. Sonra dereye varan düzlüğe ulaştılar. Doktor Servet, karın yumuşadığını gördü burada, dikkatli olmak lazım, diye düşündü, hatta durup ayağını basmak için katı yer aradı, bulamayınca da Kadir Ağalardan geri kalmamak için devam etti. İnince yukarıdaki köprüye doğru yürümeye başladılar. –Nehir donmuş mudur, diye sordu doktor. –Donmaz, dedi Kadir Ağa, üstten donmuş gibi görünür ya, kulak asma. Hep numara. Bunun içi daha kıvıl kıvıl alabalık doludur şimdi. Birden, alabalık lafını duyunca heveslendi doktor, yaklaştıkları zaman nehre baktı, gerçekten, ince bir buz tabakası görünüyordu, ama suyun akışı da seçiliyordu içeriden. Balıkları düşündü, kıvıl kıvıl deyince, sanki buzun üstüne bir delik açılsa fırlayıp çıkacaklardı.

Köprünün üzerinde durdular. Nehrin kabarıp taşmaya hazır, buz hapsini kırmaya gönüllü, insanı üstüne çeken bir görüntüsü vardı. Durdukları sırada Atalay tüfeği doğrulttu, önce nehre, sonra dağlara nişan aldı, gözünü yatırıp geze uzun uzun baktı ama ateş

etmedi. –Tüfeği ver, dedi Kadir Ağa, çocuktan tüfeği aldı, yürüdü. Az ileride, köprünün hemen çıkışında kar yığılmış, yolu öyle bir kapatmıştı ki, birden umutsuzluğa kapıldı doktor. Köprüyü geçip kar yığınlarına vurdular, bata çıka, bir an önce tırmansak, diye düşündü. Sonra deminki kuş geldi aklına. Dönüp kuşu duyduğu bayıra baktı. Öyle istedi ki, şu kuşu uzaktan da olsa göreyim, bir bakayım şöyle, diye geçirdi aklından. Ama sonra yineledi, yok, düş duydum ben, olur ya, olur bazen böyle.

Havanın içinden bir kış rüzgârı gelip geçti, nehir kenarındaki yumuşak kar öbekleri tozdu biraz, doktor ağzını paltosunun yakasıyla kapattı, önüne baktı. Atalay basacak yer aramakla meşguldü.

18.

Çiftliğe geldikleri zaman öyle bir üşümüşlerdi ki, Duran daha onlar yaklaşırken açtı kapıyı, dışarıya çıktı. –Hoş geldiniz, hoş geldiniz dedi, içeriyi gösterdi. Girdiler. Ağır bir tezek kokusu vardı içeride. Ama soba gürül gürül yanıyordu. Girdikleri oda ahıra açılıyordu. –İçeride de yaktım, dedi Duran övünerek. –Tezek mi yakıyorsunuz, dedi doktor. –Tabii, dedi Duran gülerek, onlar sıçıyor biz yakıyoruz. –Çok güzel değil mi, diyerek doktora baktı Atalay, bir nevi, kendi kendilerini ısıtıyorlar. Sobanın başına oturdular. Hayvanların uğultusu geliyordu içeriden. Kadın kapının önünden süt kovasıyla geçerken gördü onları, görünce durup ağzını kapattı başörtüsüyle. –Hoş gelmişsiniz, dedi, bir zaman tereddütle bekledi, sonra yoluna devam etti. Duran sobanın üstündeki çaya göz attı, kalkıp bardakları çalkaladı, sonra doldurdu. Çayları içmeye başladıkları zaman bir sessizlik oldu. –Hep burada mısınız, diye sordu doktor. Duran önce şaşırdı, ya nerede olacaktık der gibi baktı, sonra Kadir Ağa'ya da baktı biraz. –Buradayız ya, dedi, işte burada hayvanların başını bekliyoruz.

Kadir Ağa çayını içtikten sonra odaya göz gezdirdi. –Duran, bizde bir kızak olacaktı, dedi, hatırladın mı? Yük taşıyorduk. Duran biraz düşündü. Neden sonra bardağını bıraktı bir kenara, güldü. –Tabii Kadir Ağa, dedi, yine taşıyoruz ya, Epeydir lazımlı olmadı ama duruyor. –İyi, dedi Kadir Ağa, çıkar da bir bakalım. Duran hemen kalktı, ahır tarafına geçti, karanlıkta gözden kayboldu. –Bizde her şey bulunur doktor, dedi Kadir Ağa, yok yok, bizde böyle evelallah. –İyi ya, dedi doktor. Biz kızağı alalım, fazla zamanımız yok, kızağı alıp gidelim ki çocuğu taşıyalım, inşallah öldürmeden. –Bence, dedi Kadir Ağa, yani bana sorarsan, bu Duran'dan yolları iyice sorun öğrenin. O her yeri bilir. Vallahi bilir bak, şimdi sor, neresi buz tutmuş neresi yumuşak, nerede gizli çukur var neresi sağlam adı gibi bilir. Ayağını bastığı her yeri ezbere bilir deyyus. –Öyle ya, dedi Atalay, bu Duran'la az gezmedik biz, bir keresinde yine böyle bir kötü kış olmuştu, o zamanlar ben daha küçüktüm, Ç.'ye

gitmiştik onunla. Gitmiştik ama o kadar kısa sürmüştü ki, hani, üşümemiştim bile. Öyle hatırlıyorum. –E bizimle gelsin o zaman, dedi doktor, olmaz mı? –Olmaz, dedi Kadir Ağa, onun burada işi çok. O olmasa bu hayvanlar burada telef olur. Hem de hiçbirinden bir daha hayır gelmez.

O sırada Duran sürükleyerek alıp geldi kızağı. Büyük bir kızaktı, bir sedye gibiydi ki, doktor kapıdan onu görünce hayranlıkla baktı. Bir taht, bir kolçaklı araba gibi rahat görünüyordu. Büyük olduğu için çoban onu kapıdan içeriye sokmadı, dışarıda bırakıp geldi. –Kızak burada, dedi, burada ya, Kadir Ağa, ne yapacaksınız siz bunu? –Bir yükümüz var, dedi Kadir Ağa, daha doğrusu doktorun bir yükü var, yola da arabalar çıkmıyor. Böyle bununla göle kadar gidecek bakalım, Allah izin verirse. –İyi ya, dedi Duran, bana kalırsa kızağa çok yük bindirmeyin. Yolda kalırsınız sonra. Bunun kendisi zaten ağır, bir de üstünde yük olursa, çekemezsiniz. –Doğru, dedi doktor, ben kayıp gider diye düşünmüştüm. –Aman, kayıp gitmesin doktor, diye güldü Duran. Allah korusun, yokuş aşağı vurdun mu, hele bir de sen üstündeysen, bir daha durduramazsın, artık çukura mı iner, uçuruma mı yuvarlanır bilemezsin.

Kadir Ağa'nın canı sıkıldı. –Ne yapacağız, dedi, bir doktora, bir çobana baktı. Çoban, çocuğa öğretir gibi acı acı güldü. –Yoldan ayrılmayın, dedi, ama yolda çekmek için de bir hayvanınız olsun, bana kalırsa. Yoksa zor. Hele yük ağırsa daha da zor. Yük ne? Kadir Ağa doktora baktı. –Yaralı, dedi doktor, bir yaralımız var, ama tabii çok da kimseye söylemiyoruz, sen de kimseye söyleme, tamam mı? Duran güldü. –Yahu doktor, kaç aydır bir siz geldiniz işte buraya, kime söyleyeceğim? Ben, ben. Ben söylesem söylesem bunu ancak şu içerideki tosunlara söylerim.

Atalay pantolonunun ıslanan paçalarını kurutmaya çalışıyordu. Tosunları duyunca keyiflendi, güldü, sonra kalkıp çayları yeniden doldurdu. –Yani yolu kısaltacak bir şey yok mu, diye sordu doktor, bir kestirme? –Çok var da, dedi çoban, ne diyeyim ben, çok var tabii, buralarda bana göre her yer kestirme, ama kış zamanı, yani çok tehlikeli. Kar olmasa gittiğin yeri görürsün, bastığın yer çukur mu kayalık mı bilirsin. Şimdi bu kızakla, normalde Ç. yoluna çıkmak için köprüyü geçip tırmanmaya başlayacaksın. Dolana dolana ta kayalıkların başındaki düzlüğe kadar tırmanacaksın. Ondan sonra yol hafifleyecek, iniş başlayacak yine dolana dolana. Ama daha hafif

bir iniş. –O kadarını biliyorum, dedi doktor. –Sen de, dedi Kadir Ağa, sen de amma yaptın. Bildiğimiz bir şey. Ç. yolunu niye anlatıyorsun ki bize. –Kadir Ağa, dedi Duran, biliyorsunuz da bu karda bu büyük kızakla yaralıyı o yokuşa nasıl vuracaksınız. Onu yukarıya çekmek insan olanın yapacağı şey değil. İstesen de yapamazsın. Öyle kolay olsa arabalar gelirdi buraya bak. Atalay araya girdi. –Evet baba, dedi, arabalar gelirdi, kendin yürüyüp gitsen neyse de, yük taşımak zor. Ben kaç tane ölü araba gördüm gidip gelirken. –Ölü araba ne ulan, dedi Kadir Ağa. –Yani işte yolda kalmış, diye güldü Atalay. Yolda kalmış ve sahipleri de bırakıp gitmiş, kar eriyinceye kadar da gelip alamazlar onları.

O sırada çobanın karısı göründü yine. Önce kapının önünde duran kızağa baktı, sonra elinde tepsiyle içeriye girdi. –Süt sağdım yeni, süt içer misiniz, diye sordu. –Ben içmem, dedi doktor. Kadın sütü önce Kadir Ağa'ya uzattı, sonra Atalay da aldı, Duran da.

Sütlerini içtikten sonra kalkıp kızağa göz attılar. –Ayakları paslanmış ama sürdükçe açılır, dedi Duran, sonra da iyi gider. Önüne hayvanı bağlayın, yaralıyı da bağlayın, hatta üstüne kafes gibi bir şeyler koyarsanız, bence, bir yere falan çarparsanız zarar görmez. Yani, ben olsam gitmem. Ama Ç. yolunu gözünüz kesmezse ormana doğru gidip arkadan dolanın. Ama ormanın da çok içine girmeyin. –Orman olmaz, dedi Kadir Ağa, ormandan gitmek olmaz, onu geç bir kalem. Güvenli değil. Atı bağlayacağız, bildiğimiz yoldan yavaş yavaş gideceğiz.

19.

Kızağı alıp yeniden geldikleri yola çıktılar. Örkeni Atalay aldı önce, kızağı bir iki çekti, yola çıkardı, o kadar da ağır değilmiş, diye düşündü. Tüfeği sırtına asmıştı ya, tüfek şimdi kızaktan ağır geliyordu ona. Köprünün başına kadar iniş vardı şimdi. Kızak bir iki pas bıraktıktan sonra alıştı, hızla kaymaya başladı. –Baba, istersen bin de çekeyim seni, dedi Atalay. Babası önce kızgınlıkla baktı ona, sonra yumuşadı. –Ulan sen beni çek, benden sana ödül var, dedi. Atalay'ın keyfi yerine geldi, birden coşkuya kapıldı. –Ne ödülü baba, dedi, ben seni her zaman seve seve çekerim, yeter ki sen iste. Kadir Ağa kızağa çıktı, ayakta duramayacağını anlayınca oturup kolçaklara tutundu. Atalay da tüfeği çıkarıp babasına verdi, örkeni tuttu. Doktor Servet bir süre gülerek izledi onları, sonra gözünün önüne geldi; gerçi çok iyi tanıdığını söyleyemezdi Kadir Ağa'yı. O kadar insanı nasıl tanısın. Her gün bir yerde. Köyden köye taşınmadığı gün mü kalmıştı doktorun. Buraya atanıp geldiği zaman ona öyle gelmişti ki sıkılır. Günler geçmek bilmez ve sağlık ocağından eve, evden sağlık ocağına sıkıntı içinde gelir gider. Ama öyle olmamıştı tabii. Yine de, anlatmışlardı. Bu Kadir Ağa, kızı Ece'den şüphelenmişti bir zaman. Geçen yaz. Geçen yaz. Olanları anlatırlarken, tabii üstüne herkes bir şeyler koymuştu büyük ihtimalle. Ece'nin, eve kapanmadan önce, doru atla bir vukuatı olmuştu. Köylüleri dinlemişti doktor. Sonra, arkadaşlardan da anlatanlar olmuştu. Bir sabah, Ece kendi başına doru atı alıp. Kimseye görünmeden ormana sürmüştü. Sonra da kaybolmuştu ortadan. Kızın içine şeytan girmiş, kız şimdi artık ne zaman fırsatını bulsa dışarı çıkıyor ve ormana gitmek istiyor. Hemen atını aramaya başlıyor ama zavallı. Zavallı atın paramparça olduğunu bilmiyor. Atın onun altında çatladığını ve kendisinin de korkunç biçimde yaralandığını da bilmiyor. Ya da bilmiyormuş gibi davranıyor.

Kadir Ağa, kızın ormanda saklanan eşkıyanın yanına gittiğini düşünüyordu. Hatta bu eşkıyanın elebaşını gördüğüne. Elebaşının yanına gittiği için efsunlanmış. Yani, kafayı üşütmüş. Kızın atını vurmuşlar ve. Uzaktan, kız ormanın içinde koşan hayvanın

üstündeyken. Hem de yağmur yağıyormuş ormanda. Göz gözü görmüyormuş bu yüzden. Görmediği için atın gözünün önüne de bir perde inmiş tabii. Bir su perdesi. Ama bir atı bir kere azıtmayacaksınız. Azıttığınız zaman o at bir daha durmak bilmez. Gideceği yere kadar gitmeden. Sizi sırtında sürüklemeden. Sürükleyip de bir uçurumdan atmadan durmaz. İşte bu yağmurda eşkıya kızı doğru dürüst görememiş, onu asker zannetmiş olabilir. Doru atı vurmuşlar. At dizleri kırılarak başı üstüne düşmüş, gözleri yerinden fırlamış. Kız da eyersiz olduğu için havalanıp bir ağaca çarparak. Düştüğü zaman yaprakların üstündeki su da boşalmış üzerine. Kız hem yaralı hem de boğulacak gibi olmuş.

Atın başında bir kurşun yarası bulmuşlar. Kız da nasıl geldiyse köyün içine kadar gelip baygın düşmüş. Sonra, Kadir Ağa, Ece'yi sorgulasın diye Bekir Komutan'ı alıp getirmiş eve. Kızı konuştur komutan, demiş. Elebaşının yerini biliyor bu kız.

Kız şimdi odasından neredeyse çıkmıyor. Uyuyup duruyor içeride, sürekli ilaç alır gibi bir hali var.

Kızakla birlikte Kadir Ağa, önde Atalay, köprüye kadar kayarak, hızla indiler. Yolun üstündeki kar topaklarına gelince durmak zorunda kaldılar. Kadir Ağa kızaktan indi, Atalay kızağı örkeninden çekip küçük tepelerin üzerine çıkardı, köprüye geçti. Onlar da peşinden gittiler. Köprünün üstüne geldikleri zaman, nehrin kenarında sağa sola bakınan bir kurt gördüler. –Ağzı kanlı, dedi Kadir Ağa, tüfeği çıkardı hazırlandı. Doktor telaşlandı. –Az bekle Kadir Bey, dedi, hayvan geçip gidecek yol arıyor. Kadir Ağa önce tüfeği indirdi, sonra kararsız kalmış gibi bir köye bir hayvana baktı. –Yok, bu buraya dadandı mı gelir bir daha, dedi. –Baba, tüfeği bana versene, dedi Atalay. O sırada hayvan işkillendi, dönüp nehir boyunca uzaklaştı. Atalay koşup köprünün kenarından aşağıya indi, elinde tüfekle kurdu takip etmeye başladı. Doktor bir an ikirciklendi, sonra o da onun peşinden gitti. Dere boyuna indi ama yetişemedi Atalay'a. Donmuş suyun kenarında parçalanmış kuşu gördü sonra. Kanatları kalmıştı yalnız.

Çaresiz yukarıya çıktı. Kadir Ağa bir sigara yakmış, köprünün korkuluğuna göğsünü yaslamış uzaklaşan oğluna bakıyordu. Doktoru görünce yüzünü buruşturdu. Paltosunun cebinden sigara paketini çıkardı, uzattı. Doktor aldı yaktı sigarayı. Atalay gözden kaybolmuştu. Uzaklardan, karın içinden bir el silah sesi geldi.

20.

İçeriye girdikten sonra, Zeynep hemen yatırdı Kenan'ı. –Sen şurada doğru dürüst yat da bir daha kalkma, dedi. Bir daha söz dinle de yat uyu, ölüp gideceksin. Hoş nasıl ölmedin de ormandan çıkıp geldin anlamadım ben ya, neyse. Bana kalsa kesin ölürdün sen. –Aklını başına topla karı, dedi Kenan. Aklını başına topla, ölse miydim yani, ölmemi mi istiyordun? Ben sana ne dedim, gider hayvanı alır gelirim dedim. İşte getirdim, şimdi kapının önünde kurusun kalsın ya da kurda kuşa yem mi olsun? –Olsun demedim ben herif, akıllı ol, dedi Zeynep. İyice şaşırdın üşüttün sen. Uzan şuraya da bir daha kalkma Allah rızası için.

Kenan yine yerdeki yatağa uzandı, uzanınca da bir titreme aldı, içinden yukarıya, başına kadar zangır zangır titremeye başladı. Aynı zamanda göğsünün ağrısı da tuttu. –Ben bir rahat edemedim ki, sırtım ısınsa göğsüm başlıyor, boğazım davul gibi oldu da patladı. Patladı, hiçbir şey kalmadı benim boğazımda. Zeynep güldü. –Tamam, sen az uyumaya çalış, ben iyi bakacağım sana merak etme, dedi. Bakıp bakıp iyileştireceğim ben seni.

Bundan sonra Kenan biraz sakinleşti, yüzünü kapıya taraf döndü, gözlerini yumdu. Ama öyle bir uyumaydı ki bu, sanki nöbetçi. Hem de sınır boyunda, tüm silahını kuşanmış da düşman kolluyor. En ufak bir çıtırtıda gözünü açacak da dışarıya bakacak. Böyle kapıya baka baka ağrılar içinde, yüzünden acı okuna okuna uyudu. O uyuyunca Gülşen doğruldu kalktı, epey dinlenmiş kendine gelmişti ya boğazının yangısı geçmemişti daha. –O hazır uyudu ben de gideyim, dedi. –Gitme abla, diye korktu Zeynep. Bu saatte, hastasın zaten. –Yok yok, o kadar değil, giderim ben. Doktor Servet köye gelmiş, onu bulalım da, şu çocuğa gelsin baksın, yoksa iyileşemeyecek, baksana haline. –İyileşir abla, ağzından yel alsın, dedi Zeynep, niye gelmiş ki acaba doktor? Gülşen yüzünü çevirdi, pencereye baktı, dışarısı iyice kararmış, yine soğuk karanlık buz kesmişti. Kalkıp hemen gitmek, sobayı yakmak istiyordu. –Bilmem, dedi, gelmiş, Atalay gidip alıp gelmiş ne işleri varsa. –O zaman

ben geleyim seninle, dedi, ne olur ne olmaz. Gülşen güldü, kıza sarıldı, sonra kızın hafif kabarmış karnına dokundu. Zeynep'in yanakları gül gibi kızardı. –Sen bu halde nasıl geleceksin ki, nasıl geri döneceksin sonra?

Üstüne paltosunu giydi, kapıdan çıkacağı zaman birden aklına geldi. –Zeynep, dedi, durumunuz nasıl? –İyi abla, diye şaşırdı Zeynep, nasıl olsun ki, işte, Allah'a şükür. Kenan çok odun toplamıştı, yakacağımız var. Gülşen onun yüzüne baktı, kız ağlayacak gibi oldu. –Sen, dedi, sen yukarı çıkabileceksen benimle gel. Gel de bir şeyler vereyim sana, karnınızı doyurun, olmazsa, biraz toparlanınca Kenan'ı da bana getirirsin, böyle olmaz. Zeynep'in gözünün yanından bir damla yaş süzüldü. Gülşen de sarıldı ona. –Hadi gel, dedi. Kız başını salladı, üstünü giyindi.

Birlikte dışarıya çıktılar. Domuzu görünce gülesi geldi Zeynep'in. Gözünün yaşını silerek el arabasını gösterdi. –Deli, deli, bunu almış da gelmiş, neredeyse canından olacaktı bunun için. –Ama doğru söylüyor, dedi Gülşen, bu burada durmaz. Gidip küreği aldılar, birlikte arabaya yüklenerek hayvanı çukura indirmeyi başardılar. Sonra kar yığdılar üzerine. Karı da kürekle bir iyice ezdiler ki çabuk donsun da kapatsın hayvanı.

Sonra ağır ağır inmeye başladılar. Demin sicim gibi yağan kar dinmişti şimdi. Gökyüzü bile biraz açılır, soluk alır olmuştu da lacivertti yine. Koyu lacivert ışıksız ama ta derinlere kadar görünen bir gökyüzü vardı. Gülşen çok severdi böyle havaları. Işık olmasın, her yan karanlık, küf karanlık olsun, yıldız bile olmasın ama yine gökyüzüne bakıldığı zaman bir derinlik görülsün. O kadar severdi ki, yaz geceleri, elektrikler kesildiği zaman çıkıp çıkıp gökyüzüne bakardı. Hatta sesler bile, K. o zaman çok canlıydı, yaz geceleri, açıkhava sinemaları dolup taşar, millet gece yarılarına kadar dışarılarda çekirdek çıtlayarak, gazoz içerek dolaşırdı. İşte o zaman, kapının önüne, balkona çıkıp da gökyüzüne baktığı zaman, K. tümden ışıksız olurdu. Ama bir yerlerden insanların uğultusu gelirdi, uzaklardan yayılan şarkıların sesine bir anlam veremezdi.

Yokuştan aşağıya birbirlerine tutunarak indiler. Uzun zamandır dışarıya çıkmadığı için Zeynep'in soluğu kesilmişti. Ağzını kapatarak yürüyor, bir yandan da ayağım kayıp da düşeceğim diye ödü kopuyordu. Pişman olmuştu evden çıktığına ya, yapacak bir şey yoktu artık. –Abla, dedi, ben dönsem mi, öyle bir gözüm karardı

çıktım ama burayı nasıl çıkacağım bilemedim şimdi. –Olmaz artık kız, dedi Gülşen, geldik bak bayağı indik, bu kadar geldikten sonra, az sabret. Az kaldı.

Düze indikleri zaman rahat bir soluk aldılar, o zaman, uzaktan eve baktı Gülşen, pencerenin içinde bir ışık vardı. Bir mum, bir fener sanki bir yandan bir yana geçiyordu. Önce kızdı, askerlerin eve girdiklerini düşündü. –Ne oldu bunlara, ne oldu ki bizi arayıp duruyorlar, diye söylendi. –Kim abla, dedi Zeynep. –Kim olacak, askerler, dedi Gülşen. Bir de bana görev verdiler dün. –Ne görevi? –Ansiklopedileri götürüp getireceğim, kontrol edeceklermiş.

Sonra evdeki ışığın askerlerden gelmeyebileceğini düşündü Gülşen. O zaman Mustafa'dır, diye geçirdi içinden. Kapıyı açtı, Aynur, elinde bir yağ lambası, güçlükle ayakta durmuş ona bakıyordu.

21.

Birden, yine aynı hal geldi Gülşen'in üzerine. Ayakta durdu, öyle bir zaman baktı Aynur'a. Tanıyamamış gibi, uzunca baktı, sonra gözleri yaşardı, yaklaşamadı kıza. Kapının önünde durup ellerini yüzüne götürdü, hüngür hüngür ağladı yine. Sonra, Zeynep geldi, Gülşen'in elini tuttu indirdi. O da ağlıyordu ya, yine de güçlü kadındı Zeynep. –Ablam gözün aydın, dedi, bak geldi ya, geldi maşallah sağ salim geldi bak, dedi, Gülşen'i içeriye çekti, kapıyı kapattı. Ancak o zaman Aynur da canlandı biraz. –Noldu kız, dedi, tanıyamadın mı? Dedi ama konuşacak hali var mıydı bakalım? Lambayı masanın üzerine koydu, ablasının boynuna sarıldı. Gülşen durmuş, kıpırtısız, kardeşinin kolları arasında sarsıla sarsıla ağlamaya devam ediyordu. –Nerdeydin sen yavrum, canım, neredeydin sen, dedi, sana ne yaptılar böyle. –Abla iyiyim ben, dedi Aynur, ablam iyiyim ben, iyiyim ben, bana kim ne yapabilir. Onun da çenesinden aşağıya yaşlar süzülüyordu.

Geçip sedire oturdular. Gülşen gözünün yaşını sildi. Ne diyeceğini bilmiyormuş gibi bir hali vardı. Ellerini dizlerinin üstüne koydu. Odanın karanlık içini izledi bir süre. Lambanın patlayıp süzülen ışığına baktı. Kendini toparladıktan sonra, birden anımsamış gibi kalktı, yine ayakta durdu. Sonra dışarıya çıkıp bir kucak odunla döndü. –Yakalım da ısınsın canım, yavrum, yakalım ısınsın, dedi, burnunu çekti. Odunları sobaya doldurdu. Zeynep de yardım etti ona, kalktı sobanın içine baktı. –Abla kül var içinde yanmaz böyle, dedi. Gülşen ne yapacağını bilemedi. Kız odunları geri çıkardı, kül kovasını aldı, çıkıp dışarıda kapının önüne boşalttı, geri geldi. Sonra odunları yeniden yerleştirdi. Gülşen bir çaputa yağ sürdü, odunların arasına yerleştirdi. Kibriti çaktığı zaman çaput harladı alev aldı, odanın içine is kokusu yayıldı.

Sonra bir yağ lambası daha getirdi, ışık çoğalınca Aynur öyle korkunç göründü ki, iyice, iyice yaşlanmıştı sanki. Yüzünün çizgileri artmış, kamburu çıkmıştı. Bir deri bir kemik. Aynur'un kemikleri kalmıştı yalnızca. Gülşen kardeşinin yanına oturdu, elini

eline aldı, hiç, hiç bırakmayacakmış gibi kızın ellerini iki elinin arasına alıp sıktı. Diyecek bir şey bulamadığı için, nasılsın, nasılsın, deyip duruyordu. Durunca, sıkıldı Aynur. –Ablam iyiyim işte, dedi, iyiyim ya çok üşüdüm. Hem de dünyanın yolunu geldim. Anama bir şey olur diye ona gitmedim, gecenin bu vakti, gitmedim. –İyi ettin, dedi Gülşen. Sonra Zeynep'e baktı, kız bir kenarda oturup ellerini dizine koymuş yere bakıyordu. –Zeynep, dedi, sen de daha eve gideceksin ama bir ayran aşı yapalım, bana yardım et de, dedi, oturur hep beraber yeriz, sonra gidersin, olmaz mı? –Olur abla, dedi Zeynep, kalktı hemen. Gülşen de kalktı.

Bir tencerenin içinde bir tutam bulgur, biraz da su koydular. Gülşen biraz yoğurt çıkardı, içine un attı. Sobanın üstüne koydular tencereyi, bir de çay için su getirdiler. Çok geçmeden sobanın üstündeki su tıslamaya başladı. Oda ısınınca Aynur oturduğu sedirde arkasına yaslandı. Durma gözleri dalıyordu. Gözlerini halının üstüne dikmişti. Bir horoz geçiyordu. Horozun kendisinden büyük, koyu mavi bir ibiği vardı. Başında da katı, altın bir taç duruyordu. Horoz durup durup öterek geçiyordu ve. Geçtiği yerlerin çamurunu da ardında bırakıyordu hep.

Başını zor tutuyordu Aynur, gözleri kapanıp kapanıp açılmakla. Bir süredir, uyumaktan korkar olmuştu. Bir daha uyanamazsam. Bir daha uyanamazsam. O zaman başını sallayıp sallayıp uyanmaya çalışıyordu ama uykuya kim karşı koyabilmiş. Hücrede, demir kapıların ardından konuşurlardı. O zaman işte hücre de keyifli olurdu. Sorgudan gelenler bir sürü şey anlatırdı. Kimisi, o sesi tanıdım, derdi sözgelimi. Sivilden. Sivilden tanıdık sesler gelirdi. Sonra ayaklarından tavana asılanlar, yani o biçimde, tavana asılmış halde bir güzel uyunduğunu söylerlerdi. Kim demiş. Uyumayalım diye yapmadıklarını bırakmıyorlar. O su, o elektrik ne için, uyumayalım diye. Gel gör ki uykunun önüne faşizm bile geçemez. İnsan askıda bile uyur. Kollarını bırak yere doğru, gözünü kapat, var ya, adamların sesi o zaman ninni gibi gelir. Yavaş yavaş, sopayı duymaz olursun. Damlayan suların sesi de trenlerin tıkırtısına benzer. Gel de uyuma. Evet, uyku bir zorunluluktur.

Gülşen yine yanına oturmuş, ellerini kucağına almış gözünü dikip yüzüne bakmaya başlamıştı. Neden sonra ellerini Aynur'un bedeninde gezdirmeye başladı. Kemiklerini sayıyordu güya. –Kırık var mı, dedi. –Yok abla, dedi Aynur, olsa da boşver, kaynamıştır. –Ne

zaman bıraktılar? Birkaç gün oldu işte, bıraktılar, ben de Hatice'ye gittim. Allah'tan yakın yere bırakmışlar. –Bırakmışlar mı? –Abla, işte, öldüm diye sokağa attılar.

Gülşen'in gözü yaşardı yeniden, bu kez sessizce ağladı. Öyle başını eğip kızın ellerine bakarak gözyaşı döktü.

Aradan sessiz bir zaman daha geçti, sular kaynayınca kalkıp çayı demlediler, çorbayı sobanın üzerinden alıp masaya koydular, Aynur sedirden kalkamadı, onun çorbasını ablası içirdi. –Ablam, dedi gözyaşları içinde, ablam, kuş kadar kalmışsın ablam. Elleri kırılsın, kuş kadar kalmışsın, ye ki iyileş, hadi.

Çorbasını içtikten sonra Aynur uzandı sedire, başını yastığa koydu. Gülşen onun üzerine bir battaniye serdi, lambalardan birini aldı, Zeynep'e verdi. –Bunu al sen, dedi, karanlığa kaldın iyice. Kız lambayı aldı, fitilini kıstı biraz. Gülşen yufka peynir sardı, kapaklı büyükçe bir kaba çorba koydu, ağzını kapattı sıkıca, verdi kıza.

Dışarısı yine öyle yıldızsız lacivert ipildiyordu. Ormanın üzerinde bir mavi ışık vardı sanki, belli belirsiz bir top mavi ışık yer değiştirip duruyordu.

22.

Dışarıya çıkınca derin bir soluk aldı Zeynep. Her yer koyu kar yığınlarıyla kaplıydı, kar adeta dışarıya hava üfürüyordu da, millet iyice ölsün bitsin diye uğraşıyordu. Sadece insanlar değil, hayvanlar. Sonra bitkiler de ölsün ki kardan başka soluk alan hiçbir şey kalmasın. Yeryüzünün tüm havası karla buzun olsun. Kesin bunu istiyordu. Yoksa böyle canlı gibi ağıp üfürüp her yeri kapatamazdı. Çıkınca yağ lambasını göğsünün üstüne kadar kaldırdı, ayaklarını görmek istiyordu ki bastığı yeri bilsin, hem de yere sağlam bassın. Bir elinde Gülşen'in verdiği azık torbası, bir elinde lamba, yürümeye başladı. Ama öyle geldikleri gibi değildi artık ortalık, şimdi bir de yukarıya tırmanacaktı. Soluğunu topladı, önünde uzanan karanlık karlı yokuşu tırmanmaya başladı.

O zaman gördü Atalay'ı. Çocuk bir köşede durmuş, paltosuna sarınmış sigara içiyordu. Kızı görünce sağa sola baktı. Korkmuş gibi bir hali vardı, Zeynep karanlıkta onu güçlükle tanıdı ya, ne diyeceğini bilemedi yine. Öyle yanından geçip gitmek istedi, lambasını çevirdi, yere yaklaştırdı, hızlanmaya çalıştı. Atalay sigarasını yere attı. –Hayır olsun, dedi, bir yaramazlık yok ya? –Hayırdır hayır, ne yaramazlığı olacak, Gülşen Abla'ya gitmiştim. –Ama böyle, eve kadar nasıl çıkacaksın, dedi Atalay, yol buzlu, karanlık, düşer müşersin de beben... Kızın karnına baktı. –Bir şey olmaz, dedi Zeynep, alışığım ben, ne olacakmış. Atalay gerçekten de endişelenmiş gibi baktı Zeynep'e, içi elvermedi. –Ben, ben seninle geleyim eve kadar, dedi, ne olur ne olmaz.

Birlikte yürümeye başladılar. –Bacı, dedi Atalay, o elindekileri ver de ben taşıyayım, bak sen zorlanıyorsun. Zeynep yağ lambasını uzattı, azığını kucakladı, tırmanmaya devam etti. Çorbanın sıcağı karnına vuruyordu. Hoşuna gitti, çorbaya sarıldı iyice, sıcağı bebenin üzerine tuttu. Bir ara ayağı kayacak gibi oldu, Atalay yetişti arkasından, koluna girdi kurtardı. Kendini toplayınca Zeynep kolunu çekti aldı Atalay'dan. –Bana boşuna böyle yapıyorsun, dedi Atalay. –Ne yapıyormuşum ben sana? –İşte böyle boşuna böyle tersliyorsun beni,

benim kötü bir niyetim yok ki, neden olsun ki. –Olamaz tabii, dedi Zeynep, hem de ben aklıma bile getirmedim öyle bir şey, saçma sapan konuşma. İkide bir yoluma çıkıp çıkıp yok kömür getiriyorsun, yok yardım ediyorsun. –Ne var bunda, kömür getirmişim de nolmuş yani? –Kömürü Kenan evdeyken getireydin ya. –Getirirdim, o zaman aklıma geldi de öyle oldu, senin kalbin kötü. Hem de çok ayıp, bir kere... –Bir kere ne? –Bir kere hamilesin ve de en yakın baba ayrı kardeş bir arkadaşımın karısısın. –Öyle mi? –Öyle. –Kenan senin demek baba ayrı kardeş bir arkadaşın. –Öyle tabii. –Onun için mi adını deliye akılsıza çıkardın? –Kim, ben mi çıkarmışım? –Tabii, herkes de biliyor. Bana bak, bir daha sağda solda Kenan'la ilgili konuşma, hem de adını ağzına bile alma. Kimsenin ne yaptığı seni ilgilendirmez. Herkes kendi evinde oturur durur.

Atalay bozulmuştu ya, hem de canı sıkılmıştı. Kadını bu kadar kimin doldurduğunu düşündü bir zaman. Sonra elindeki yağ lambasının fitilini kıstı biraz daha. Uzaktan gerçi görünecekler miydi ki? Uzaktan, karanlıkta titreyen bir fanus ışığı kadar görünüyorlardı ancak. Nereye gideceğini bilemeyen ağustosböcekleri gibi yükselip alçalarak. Ama yavaş yavaş ilerliyorlardı. Işığı kısınca, haksızlığa uğramış gibi küskün, ayakta biraz durdu. –Kenan benim öz bir arkadaşımdır, dedi, sana bunları kim söylediyse yalan söz etmiş. Yani, anlayacağın, günah işlemiş. Hiç öyle şey olur mu? Yine de, ben olsam... –Sen olsan ne, söyle bakalım. –Yani ona da söyledim, ormana bu zamanda gidilmez, dedim. Sen avcı değilsin, karın da hamile, dedim. –İkide bir hamile hamile deyip durma, dedi Zeynep, sana ne benim hamileliğimden. –Yani lafın gelişi, laf öyle geldiği için, yoksa bana ne tabii, neyse, bu zamanda gidilmez dedim, bak gitti de dönmedi bir daha.

Zeynep güldü, çorbayı sardı iyice, bebesinin üstüne bastırdı. Amıa çok değil, çok değil. Bebe sıcaktan bunalırsa ne yapardı. Ya bunalırsa, pişerse karnının içinde? Allah korusun. Keyfi yerine gelir gibi oldu. –Sen öyle san, dedi. –Ne demek, ne demek sen öyle san, diye şaşırdı Atalay. –Sen öyle san, demek, Kenanım çıktı geldi demek, hem de sapasağlam, hem de beş tonluk hatta altı tonluk bir domuzla. Hem de domuzu gözünden vurmuş, bir vuruşta almış gelmiş. İşte bu demek.

Atalay şaşırdı, lambayı kaldırıp Zeynep'in yüzüne baktı. Sonra çok sevinmiş gibi, ağzından buharlar çıkara çıkara güldü. –Söy-

lesene, söylesene, dedi, niye söylemedin ki baştan, gözün aydın. –Gözüm aydın ya, merak etme, diye güldü Zeynep de.

Eve varıncaya kadar konuşmadılar bir daha. Varınca, Atalay lambayı Zeynep'e verdi, güldü. –Biraz çağırsan da görsem Kenan'ı, dedi. Bir geçmiş olsun diyeyim, hatır sorayım. –Olmaz, dedi Zeynep, çok yorgun, gelir gelmez yattı uyudu ki uyumak ne kelime, yarı ölü. Ben selamını söylerim, biraz dinlensin, kendine gelsin, söylerim.

23.

İçeri girer girmez, elindekileri bir kenara bırakıp Kenan'ın başına geldi Zeynep. Adam perişan olmuştu ya, şimdi hem bebesine hem babasına bakacaktı. Bakmaz olur muydu hiç. Zavallı, zavallı Kenan, gerçekten de akılsız Kenan, bir iş tutup da, bir işin ucundan alıp da çalışamamıştı. Aç açık kalmışlardı böyle, ele güne muhtaç olmuşlardı da, yine de kalkıp da gidilir miydi oralara? Başında durup kocasının alnına dokundu. Ter içindeydi Kenan, sayıklamaya bile mecali kalmamıştı. Korkmuş gibiydi. Sanırsın rüyasına bir iblis gelip girmiş. Gözü kanlı. Uzun yalım dilinden zehirle irin saçan bir iblis. Girmiş de boyuna işkence ediyordu. Edince de insanın dili tutulmaz mı?

Gidip bir bez buldu ıslattı, getirip Kenan'ın alnına koydu, bezden buhar çıktı hemen, göz açıp kapayıncaya kadar bez kurudu, neredeyse yanacak oldu. Açtı adamın üstünü Zeynep, sonra düşündü, uyandırmak lazım, dedi. –Kalksana biraz, dedi. Kenanım, hadi kalk da bir şeyler ye biraz. Hadi aslanım. Kenan gözlerini açtı. Oda karanlık sayılırdı, getirdiği yağ lambasını bir kenara koymuştu Zeynep, onun da alevi kısıktı iyice. Kenan uyanınca ilkin hayal gördüğünü zannetti. Rüya. Rüya. Zeynep yarı karanlık yarı gölge karşısında durmuş ona bakıyordu. Böyle tam karşısında. Gülümseyerek bakıyordu da, bir şey demiyordu nedense. –Kız, Allahsız, dedi gülerek. Ama çok zorlanıyordu ya, bu kadar konuşmasına da şaştı. Gelip duruyorsun karşımda ya, hiç konuşmuyorsun. Nedense. Ne yaptımsa ben sana. İnsan kaçıp gider mi öyle? Bak kaç zamandır arıyorum da yine bulamadım, yine sen geldin de buldun. Demek ki ben seni kız. Ben seni kırk sene arasam bulamayacağım. Hem de sen istemedikçe. Demin bir rüya gördüm, demin feci bir rüya gördüm ki sorma.

Zeynep, yine öyle sessiz gülümsek duruyordu karşısında. Bir ara, Kenan o korkunç rüyadan söz edince korkar gibi oldu. –Ne gördün ki, dedi, hayır olsun. Anlat bakalım. –Hayır olur mu hiç, dedi Kenan, bu kadar beter bir rüya hayır olmaz kız, aklını başına

topla. –E ne gördün, lafı uzatma bak, yoksa yine gideceğim, hem de gidip bu kere bir daha hiç dönmeyeceğim, böyle odun gibi kalacaksın ortalıkta. Kenan korktu, büyük, boş bir odanın içindeydi, karanlıkta, altında yatak bile yoktu, ışıksız, ışıksız. Bir daha gidip de dönmezse ne yaparım, diye geçirdi içinden. Yapar mı yapar. –Yok yok gitme sen, sakın gitme, dedi, gitme de, nasıl anlatacağımı da bilmiyorum. Aslında, tam olarak ne gördüğümü de bilmiyorum ya. Anlayacağın, daha çok bir his. –Nasıl bir his bu? –Yahu işte, deli etme insanı. Sana kalsa sen beni hem deli edersin, hem de çileden çıkarırsın. Sen bayağı bunun için vardın bana. Beni gözüne kestirdin ve. Bu adama ben eziyet edeceğim, dedin. –Almasaydın o zaman beni. –Almaz olur muyum kız. Dünyada bir ben kalsam, cümlesi de hep birbirinden güzel alımlı kız olsa. Düşün ki bir kız kalabalığı var, bunun haricinde dünya bomboş bir çöl. Bana da demişler ki, misal, bir tanesini seç. Ben yine gelir bulurdum seni. Vallahi bulurdum. Hem de gözümü kapatırdım. Dünyayı koklamaya başlardım. O zaman senin boynunun kokusunu alırdım. Kokuya doğru yürümeye başlardım.

Zeynep güldü. –Akılsız, dedi, hiç kafa kalmamış sende. –Neden kalmamış, seni o mahşerde de olsa arar bulurum dediğim için mi? Nankörlük etme. –Onun için değil, bir kere, o dediğin olacak olsa, o kızlar var ya, seni parça parça ederler de, koku moku vız gelir. Sen daha dünyayı koklamaya başlamadan, toz çaput olur gidersin. Azıcık akıllı mantıklı ol. –Neyse, dedi Kenan, sen anlamazsın, senin kadar mantıklı olmadığım için o güzel yakışıklı Allaha dua ediyorum.

Evde, Zeynep'in yanında olduğunu anlayınca biraz soluğunu toparladı, terlemişti çok. Ama soğuk soğuk terlemişti. Sırtı da bir ağrıyordu ki, kalkıp kendini bir yerden atmak istiyordu. İpince, kara uzun bir yılana dönüşmüştü. Kaşlarının altında gözleri artık iyice görünmez olmuştu. Ama yine o kara bilye gibi ışıltı duruyordu yerinde. Yorganı kaldırdıktan sonra, üstündeki kazağı da çıkardı Zeynep. –Çok terledin, böyle olmaz, biraz aç da rahatla, dedi. Kazağı da çıkınca kemiklerini saydı kocasının. Onu birden cılız kemik görünce burnunun direği sızladı. Ağlayacak, yüzünü öbür yana çevirecek oldu vazgeçti. –Buram çok ağrıyor, dedi Kenan, göğsünü gösterdi. Bu var ya, geçmedi bir türlü. –Geçmez ya, dedimdi sana, doktora gitmek lazım, dedi Zeynep. İlaçsız merhemsiz geçer mi o?

Kalkıp çorba kabını getirdi, iyice soğumuştu ya, aldırmadı, içirdi çorbayı Kenan'a. Sonra yine yanına oturdu, elini tuttu. –Çok üşüyorum ben, dedi Kenan. Tir tir titriyordu bir yandan. –Üşüyorsun ya, boşver, sana öyle geliyor, dedi Zeynep, bak, ellerin yanıyor. –Yanıyor mu? –Yanıyor ya, ondan üşüyorsun işte. Yoksa ev sıcak. –Sıcak ya, doktora gidince iyileşeceğim. Doktorun ilacı merhemi kime iyi gelmemiş şimdiye kadar. Başını Zeynep'in dizine koydu. Koyunca içi bir hoş oldu. Aklına o gece geldi; kardan gelince sobayı yakmış uzanmışlardı. Zeynep çok yorgundu, yatağa, yün yorganın altına uzanmıştı. Kenan da o rahat uyusun, soba geçmesin diye bekleyip durmuştu başında. Sonra. Sonra içerisi iyice ateş kor olunca dayanamayıp karısının yanına uzanmıştı. Uzanınca da, kadın terden domur domur bağrını açmış, Kenan'ın elini tutmuş, kabarıp kızarmış memelerinin üstüne koymuştu.

Başını Zeynep'in dizine koydu. Tepesi kadının gebe karnına değdi, bir hoş oldu yine, yumuşak. Yumuşak, bu kadar yumuşak mı olur bir gebe karın. Olurmuş demek, içinden gülmek geldi ama korktu. Boğazı bir yanıyordu ki artık, sadece boğazı değil, tüm karnı alevler içindeydi. Kız boyuna Kenan'ın başını okşuyordu, saçlarını tarar gibi yapıyordu. O zaman, alnına bir şey damlayınca, Kenan gözünü açtı. –Ağlama kız, dedi, ne ağlıyorsun ki, ne oldu ki şimdi, dedi. Zeynep burnunu çekti, gülmeye çalıştı. –Boşver sen, dedi, olur öyle. –Olmasın. –Tamam olmasın. –Ne yapalım şimdi? –Şimdi sen bana gördüğün o korkunç rüyayı anlat ama korkma tamam mı? –Tamam.

24.

Yine sobanın alevini izledi bir zaman, sonra gözlerini kapattı. – Rüyamda, dedi, Ç.'ye doğru gidiyordum. Ama ne işim olduğunu bilmiyorum Ç.'de. Belki çok eskiden yine böyle karda gittiklerim gelip rüyama giriyor. Hani daha geçen gün gittik geldik ya seninle. Ben gittim de bir avcı kahvesinde bekledim. Avcıların hikâyelerini dinledim ya. Avcı hikâyeleri güzel olur. Hikâye gibi hikâye. İşte o günlerdeki gibi, ben bu rüyamda da Ç.'ye gidiyorum. Başta yol açık gibi görünüyor. Hatta o karda ben yine sıcaktan yanıyorum. Soğuktan da yanıyorum ama başka da çarem yok. Yani sonradan anlıyorum ki ben buradan kalkıp Ç.'ye gitmeye mecburum. Neden dersen, orasını ben de bilmiyorum. Geri dönmek istiyorum ama dönemem. Dönüp köye bakıyorum, bakınca da korkudan ödüm kopuyor. Ama neden bu kadar korktuğumu bilmiyorum. Sonra kendi kendime diyorum ki, ulan herif, korku da insana mahsus. Kim korkmaz, sadece Allah korkmaz. O da artık boşuna Allah olmamış. O zaman bu işte bir iş var, yani sen bu yolu gideceksin. Mecbur. Sonra dönüp yeniden yola bakıyorum. Yolun da evi dini dikilsin. Yol değil, basbayağı uçurum. Hem de uçurumun kıyısı, ama böyle bir ayak genişliğinde. Aşağıya bakmayacaksın. Baktın mı fena, uçup gitmen an meselesi. Yukarıya da bakmayacaksın çünkü kayalıklar öyle yüklü ki, burnunu dokunsan çığ olup üstüne yuvarlanacak. Ayrıca kartallar var tabii.

Ben kaç yaşıma geldim karı? Kaç yaşıma geldim ben, daha işte geçen gün, biz seninle doktordan dönerken gördüm o kartalı. Daha yeni gördüm, büyük kırmızı güvez ejderha gibi yalın dilli bir kartal. Bunu babam bana çok anlatırdı da, artık pek az kaldı, bir daha görünmez bize, derdi. Bize küstüğü için, biz hep peşine düşüp ona bu dünyayı dar ettiğimiz için. Neyse ya, işte geçen gün gördüm. Kartal değil, kırmızı bir yel. Sanırsın Ç. kayalıkları cana gelmiş toplanıp kalkmış da. Uçmaya başlamış. Öyle bir şey. İşte bunlar birden çoğalmış, yukarıda böğürtüler çıkararak dolanmaya başlamışlardı. Yani, anlayacağın, bir ayak genişliğinde bir yol var, altı uçurum,

hem de dipsiz, üstü de çığ ve de kırmızı soylu kartal. Bir yandan da, işte bu yoldan geçip Ç.'ye gitmeye mecburum.

İşte o zaman bir şey oldu, bu kartallardan biri başını bana çevirdi, sonra da hızla üstüme gelmeye başladı. Bu beni alır, buradan kaldırıp dibe atar, diye düşündüm. Dibe atmasa da zaten havada ben onun için neyim ki, bir lokma. Beni bir lokmada süpürüp silebilir. Ama bir türlü gelmiyor. Bana bakıp yola çıkıyor, kanatlarını böyle ot telekleri gibi yapmasına yapıyor, bizzat kendisi bir ok oluyor ama hep geliyor üstüme, yalnızca korkunç biçimde geliyor. Bir türlü yaklaşmıyor. Ben de, artık o kadar kendimi alıştırmışım. Birazdan ölüp gideceğim diye kendimi hazırlamışım. Biliyor musun karı, insanın kendini ölüme hazırlaması çok kolay bir şey. Birkaç dakikada bir de bakıyorsun ki, alışmışsın ölüme. Hiç. Korku falan kalmıyor. Ölmekten korkmuyorsun. Yalnız, iş çabucak olsun bitsin istiyorsun. Hızla ölüp gitmek istiyorsun. Bana kalırsa ben şu anda da, hızlıca mevlama kavuşmak isterim. Nasıl olsa öbür dünya yok mu? Var. Bizim de bir günahımız olmadığına göre, buradan kalkıp rahat bir yere gideceğiz, niye gitmeyelim ki. Ha, diyelim öbür dünya yok. Tövbe tövbe ya, diyelim yok. O zaman da yine bir an evvel acısız ölüp gitmek yeğdir.

Ama işte bu soylu kızıl kartal bir türlü gelip canımı almıyor. Görüntüsüne bakarsan sürekli, hem de havada vınlayarak bana yaklaşıyor. Ama içimden diyorum ki, bu kadar uzakta mıyım ki bu ejderha bana bir türlü varamıyor. Ve de uçunca bunlar bir ses çıkarırlar ya, o sesi burnumun dibinde duyuyorum ki o kadar olur.

Sonra birden yolu da, kartalı da yitiriyorum. Rüya bitmiş gibi oluyor. Ama ben yine rüyada olduğumun farkındayım yani, o zaman, demek ki, diye düşünüyorum kendi kendime. Hâlâ rüya görüyorsam, bu kartal, bu kar felaketi, bu bir ayaklık yol nereye kayboldu? Karanlık, göz gözü görmüyor. Üstelik rüyada karanlık görmek kadar korkunç bir şey yoktur. İnsan ister istemez, bu dünyada yeterince korku var, bir de rüya karanlık olmasaydı iyi olurdu, diye düşünüyor. Ama bizim de talihimiz bu, bize rüya karanlığı da var. Yine de, bu karanlığın içinde o kadar korkuyorum ki, az önceki kartalı yeniden görmek için Allah'a yalvarıyorum. Allah'a da, kartalın kendisine de. Ey kartal, ey kırmızı ejderha kartalı, sen bilirsin, çık gel, diyorum. Gelip bu kayalıkların içinde göğsümü delik deşik et, yeter ki biraz ışık olsun. Bir parça toz zerreciği kadar ışık bana yeter de artar.

Ama gelmiyor namussuz. Gelmediği gibi bir de benimle alay eder gibi ta derinlerden sesleniyor. Kanatlarının kırmızı sesini duyuyorum da başka bir şey duymuyorum. Sonra o da yitiyor. Sonra aradan uzun bir zaman geçiyor. Sanki uykumun içinde yeniden uyuyorum. Uyuyup uyanınca yeniden görüyorum Ç. yolunu. Kar birden erimeye başlıyor. Bütün o Ç. ovası, dağların hepsi, hepsi. Yalnızca kar ve buz tabakaları değil, dağların kendisi de eriyor. Bana bak karı, meğer bu dağ diye bildiğimiz yerler de buz dağı. Kesinlikle hepsi buz, buralarda toprak diye bir şey kalmadı. İşte bu yüzden de hepsi eriyor. Göl patlayıp fışkırıyor, gölün içinden bir göl daha çıkmakla ben bu suyun içine kapılıp gidiyorum. Böyle, ağlaya ağlaya, gözümün yaşıyla bu suya katıla katıla uzaklaşıp gidiyorum. Karı. İşte böyle.

25.

Zeynep'in gözyaşları damlaya damlaya Kenan'ın alnında birikti, boynuna aktı. Rüyasını anlatıp yutkununca gözünü açtı Kenan, öğürmeye başladı. O kadar öğürdü ki yattığı yerde duramadı, kalktı Zeynep'in dizinden, ocağa gitti, boğulurcasına kustu çıkardı ne yediyse. Bedeni karanlıkta ıslak kapkara, ince bir dal gibi parıldıyordu. Zeynep korktu, kalkıp bir maşrapayla su getirdi, Kenan'ın yüzünü yıkadı. –İyi oldu, dedi, kusman iyi oldu, bana bak, artık korkma, tamam mı, ben burada oldukça sana öyle kolay kolay ölmek yok.

Kenan bir zaman ocağın içine akan safrayı izledi, yüzünü buruşturdu. Sonra biraz kendine geldi. Geldiği gibi de üşümesinin geçtiğini anladı. –Ne ölmesi karı, dedi, daha bebemiz gelecek ya, öyle kolay mı? Zeynep güldü. Sonra birden aklına gelmiş gibi, Kenan yeniden yatağa geçti, –Ne yaptın bakalım, diye sordu, ne yaptın ben yokken?

Zeynep durdu, anlatacak bir şey yoktu, yoktu ya, işte ne yapılır evde. –Ne yapılır evde, dedi, oturdum işte seni bekledim. –İyi etmişsin, dedi Kenan, vallahi, sıkılma diye ben de hep seninle konuştum durdum. –Deli misin, diye güldü Zeynep, senin kendi kendine konuşmandan bana ne, ben onu nereden duyacağım bakalım? –Çünkü karı sen beni hiç sevmiyorsun da ondan, senin kalbin kötü, çok kötü. Sen beni tırnak ucu kadar sevsen öyle bir duyarsın ki. –Ya iyi bakalım, duydum o zaman. Sana da bir haller oldu. Böyle garip garip konuşuyorsun da ne oluyor sanki. –Bir şey olduğu yok, dedi Kenan, işte bal gibi doğruyu söylüyorum.

Zeynep ocağın yanına gitti, Gülşen'in verdiği yufkaları çıkardı, demliği de içini su doldurarak astı. –Senin gittiğin gün Atalay geldi, dedi. –Atalay mı geldi? –Atalay geldi dedim ya işte, o geldi, bir kova iyisinden kömür getirmiş. Kenan yok, sen odunla filan uğraşma al bunu yak, dedi, öyle bir yanar ki bu, dedi, sabah atarsın sobaya, ertesi gün akşama kadar sıcağı bitmez. Bizim sobamız yok ki, ocağımız var, dedim, o da olur, dedi. –Sağolsun, dedi Kenan,

sağolsun ya, ben o çocuğa pek ayıp bir iş ettim. Zeynep şaşırdı. –Sen ona ne ayıbı edebilirsin ki, diye sordu. Asıl onunki ayıp, ikide bir hamilesin hamilesin, ona ne ki. –Bana bak karı, her şeyden de öyle işkillenme. Dünya hali. Bir iyilik etmiş, şükredeceğine... Ben, ben, onun bana verdiği tüfek vardı ya, sırmalı kaplan gözü gibi çelik parlayan o tüfek... Ben onu ormanda kaybettim.

Kız korktu, gelip kocasının yanına oturdu. –Bu olmadı, dedi, sen bir tüfeğe sahip çıkamadın mı? Koca domuzu aldın geldin de... Biliyordum böyle olacağını, neden dersen, baştan beri biliyordum. Ne yapacağız şimdi? –Canım ne yapacağızı var mı, altı üstü bir tüfek. –Bre herif, hem tüfeği öve öve bitiremiyorsun, hem de kalkmış, altı üstü bir tüfek diyorsun. Benim bildiğim Atalay tüfeğini ne yapar yapar alır senden, haberin olsun. –Alacak, merak etme sen, tüfeği nerede bıraktığımı biliyorum. O çocuklar beni buldukları zaman. Onlarda da akıl yok, asıl onlarda yok. Beni almış öyle cıscıvlak götürmüşler. Ulan bir bak oraya, ben orada keyfimden mi yatmışım. Belli ki avcıyım; domuzum yanımda, tüfeğim yanımda, bir avcı tüfeksiz ve hayvansız alınıp da götürülür mü?

Zeynep birden öyle bir ısındı ki kocasına, güldü, yanaklarını sıktı, boynuna sarıldı. –Deli, deli, avcı mı oldun şimdi de sen. –Avcı oldum ya, bildin mi, hem de buraların kralı bir avcı, dedi Kenan, sen hiç merak etme, ben iyi olunca, önce gidip tüfeği alacağım bıraktığım yerden, sonra da gelip domuzu kasaba götüreceğim.

Ocağın üstünde fokurdayan çayın sesi duyuldu. Zeynep kalkıp birer bardak çay koydu, bir tepsiye bardakları, yufka peyniri yerleştirdi, yanlarına getirdi. Tepsiyi görünce Kenan'ın yüzü güldü. –Allah senden razı olsun karı, dedi, bak, söz veriyorum, şuraya yazıyorum, ben bu büyük domuz var ya, bunu satıp buraya kucağım dolu geleceğim. Her şey alacağım, sucuk, bal, kavurma bile alacağım, sana da, bebeye de yeni giyitler alacağım, getirip hepsini şuraya dizeceğim. Kız. Dizeceğim, göreceksin. –Dizeceksin, dedi Zeynep. –Evet, sonra da ne yapacağız biliyor musun? –Ne yapacağız, diye sordu Zeynep, gözleri yaşarmaya başlamıştı. –Ne yapacağız, diye sordu bir daha. –Şuraya dizeceğim yemişler giyitler var ya, işte seninle oturup onları izleyeceğiz. Ta bebe doğana kadar her akşam onları izleyeceğiz. Öyle hemen giyinmek, aldıklarımızı bir günde yiyip içmek yok. Neden dersen, almaya yine alırız, ama önce bir keyfini süreceğiz. –Süreceğiz, dedi Zeynep, oturup baş başa, aldıklarımızın keyfini süreceğiz.

26.

Sabah saatleriydi, köyün içinden ezan sesi geliyordu. Gülşen perdeyi açınca şaşırdı kaldı. Bir ışık vardı dışarıda. Bir ışık vardı ki, sanırsın yaz gelmiş, böyle sarı sarı, parlak, çiçek açmış, patlayıp ortalığa saçılmış gibi bir günışığı. Hem de bakınca insanın gözünü alan cinsten. Birden bir mutlu oldu, bana mısın demedi, pencerenin önünde durup bir zaman karın üstünde sarı sarı parıldayan ışığı izledi. Sonra, yine de soğuktu hava, hemen sobanın külünü çıkardı döktü kapıya. Dışarıya çıktığı zaman da öyle oldu, havanın serinliği, tadı içini doldurdu, ciğerleri açılıp açılıp genişledi, taze kar kokusu genzini yaktı.

Aynur'u içerideki, ta en arkadaki odada yatırmıştı. Bir daha gelip götürmesinler diye. Küçük sobayı da kurmuştu, iki soba yanmıştı evde sabaha kadar. Çocuk içeride yattıktan sonra, kapıyı da biraz aralık bırakmışlardı. Abla, biraz da ışık olsa, deyince odaya bir lamba koymuştu Gülşen. Sonra gözünü uyku tutmamıştı da. Sabaha kadar kızın rahatsız, dura kalka, bir dövüş gibi sürüp giden horultusunu dinlemişti.

Sobayı yaktı, sonra içeriye gitti, Aynur uyuyordu hâlâ, sabaha karşı soluğu rahatlamış, sesi azalmıştı. Yüzünde derin bir endişe vardı, gözlerini bir yerleri ağrıyormuş gibi kısarak uyuyordu ya, olsun, diye geçirdi içinden Gülşen, geldi ya, gelip beni buldu ya, hem de sağlıklı. Zayıf, halsiz de olsa olsun. Ben şimdi bir iyi bakacağım ki ona. Kızın başına küçük odun sobasını koymuştu, sobanın içine bir kucak odun attı, tutuşturdu. Lambanın yağı azalmıştı iyice, ona üfledi, kapıyı kapatıp çıktı.

Akşamdan kalan çayı sobanın üstüne koydu, ısınınca bir bardak aldı, bir yufkayı içinde peynirle yedi, sonra kalkıp sedirin altından bir çuval çıkardı. Çıkardıktan sonra da vitrinin önüne geçti.

SOSYAL BİLİMLER ANSİKLOPEDİSİ'nin yirmi cildi, kim bilir kaç yıldır açıp da bakmamıştı içine. Mustafa. Mustafa kitap atmayı bilmez. Kitap hastası. Bir zaman evde adım atacak yer kalmamıştı kitaptan. Beğenmediği, hakkında ağır eleştiriler yazıp da İstan-

bul'daki dergilere gönderdiği kitapları bile, sırasına göre raflara yerleştirerek saklardı. 12 Mart'ta ışıkları kapatıp da K.'de az karanlık çilesi doldurmamışlardı kitaplar yüzünden. Ondan sonra da zaten hiç, hiç rahat etmemişlerdi. Ama bu koca rafı nereden bulup getirmişti, hatırlamıyordu Gülşen artık. Bunca cildi buraya nasıl taşımıştı.

Çuvalı ciltlerle doldurdu. Sonra kaldırmayı denedi, beli kırılıyordu az kalsın. Oturup kitapların başına, kara kara düşünmeye başladı. Sonunda, kaçmıyoruz ya, diye geçirdi içinden. Tek tek götürsek ne olur? Orada inat ederim, asker dediğin de bir çocuk, kitapları toptan getireyim diye de bana eziyet edecek değil ya, daha neler.

Biraz daha düşündü, ne olur ne olmaz, diye taşıyabileceği kadar cilt almaya karar verdi, böylece çuval zayıfladı, hafifledi. Çuvalı sırtına vurdu, kapıyı kilitledi dışarıya çıktı.

Yine öyle ışıl ışıldı ortalık. O kadar aydınlıktı ki, kar tanelerinin her biri birer boncuk gibi parlıyordu. Uzaktan birilerinin sesi geliyordu ama ne dedikleri anlaşılmıyordu. Bir ara KARAGÖZ'ün havladığını duydu. Bir kapının sertçe kapatıldığını işitti. Güldü. Orhanım, Orhanım da çıksa ya ortaya, benden iyisi yok, dedi, hiç değilse yakalanmadığını öğrensem, birileri bir satır mektubunu getirse yeter. Hayırsız. Hayırsız o Orhan. Eskiden, okula ilk başladığında nasıl uzun uzun mektuplar yazardı. Okumaya doyamazdı Gülşen onları. Hatta yalnızca yazar mıydı, o sayfaların kenarlarına, arka yüzlerine, neresinde bir boşluk kaldıysa orasına küçük resimler çizer, bazen sevdiği şiirlerden dizeler iliştirirdi. Mustafa da çok severdi onun bu huyunu. Özellikle resimlere bayılırdı. Orhan'ın mektuplara tuz biber eklediğini söyler dururdu. Gülşen daha zarfı açtığı sırada o tuttururdu tuz biber var mı diye.

Ama mutlaka duyarlardı bir şey olsa, Aynur da mutlaka haber almış olurdu ondan. Aynur'un geldiği cehennemde, herkes birbirinden haberdar olur. Kesin duyardı bir şey ya, dün nasıl olmuş da unutmuştu Orhan'ı sormayı. Sorarım, dedi, geldi ya, burada ya.

Köyden çıkan yokuşu bitirince karakolu gördü. Soluk soluğa kalmıştı, durdu, biraz dinlenmek istedi ya çuvalı koyacak bir yer bulamadı. Dönüp geldiği yöne baktı, evlerin bacaları tütmeye başlamıştı. Dumanlar ışıklı, rüzgârsız gökyüzüne doğru tırmanıyordu. Köy o kadar güzel göründü ki gözüne, bacakları güçlendi, güçlenince dönüp yeniden karakolun yolunu tuttu.

Kapıda görevli onbaşı onu görünce toparlandı, yaklaştı. –Ne var çuvalda teyze, dedi. –Kitap var, dedi Gülşen. –Ne kitabı? –Ansiklopedi, dün çavuş eve geldi, o istedi, inceleyecekmiş. –Bakayım. Çocuk çuvalı Gülşen'in elinden aldı, açıp baktı, sanırsın toz çıktı içinden; onbaşı elini burnunun önünde toz dağıtır gibi salladı, kitapları geri verdi. –Tamam, geç hadi, dedi. Gülşen sırtının terlediğini o zaman anladı, basamakları çıktı, karakoldan içeriye girdi.

27.

Girince çavuşu arandı, nöbetçi masasında oturan onbaşıya sordu onu. –Çağırayım, dedi nöbetçi, sen şöyle otur. Güşen'e bir tahta sandalye gösterdi onbaşı, kadın oturup çuvalını bacaklarının arasına aldı. Pencere yok denecek kadar azdı içeride. Lambalardan biri pırpırlanarak yanıyordu. İleride, koridorun sonunda demir korkuluklu bir oda vardı, silah odası, silah odası. Başında bir silah nöbetçisi oturuyordu silahların. Çocuk, yüzü asık, önüne bakıp duruyordu, elinde bir kalem vardı. Bir ara kapıdan iki asker girdi. Silahlıydılar. Yüzleri soğuktan şişmiş kızarmıştı. İçeriye girince soğuktan morarmış ellerini ağızlarına götürüp hohlamaya başladılar. Biri Gülşen'e baktı güldü. Sonra o nöbetçi çocuk geldi yine, masasına kuruldu. –Çavuşumun biraz işi var teyze, dedi, bekleyecekmişsin. İnce, mahçup kara yağız bir oğlandı. Yirmi yaşında var yoktu. Yüzüne bakmaya gelmiyordu hiç, oturunca kızardı, yanaklarında al benekler çıktı. Elleri kirliydi, kadın bakınca utandı, masanın altına çekti ellerini. –Bekleriz, dedi Gülşen. Sonra gülümsedi. –Nerelisin, diye sordu. –Artvin, dedi çocuk. –Oo, hemşeriyiz yani, diye güldü Gülşen, neresinden? –Borçka'dan, dedi çocuk, o kadar sevinmişti ki, birden, yüzü yine al al olmakla neredeyse pul pul dökülecekti. –Bizim de, dedi Gülşen, bizim de çok tanıdığımız var Borçka'dan, ama epeydir gidemedik, burada görevli olunca. –Bizimkiler hep orada ya, dedi çocuk, gelip gidemiyorlar, işte yollar da kapalı. Canı sıkılmış gibiydi. –Ne iş yapar baban? –İşte biraz davarı var, biz, biz bakıyorduk onlara, biz de hep köylüyüz işte, ne yapacaksın. –Kaç kardeşsiniz? –Beş, hepimiz bakarız, anam, kardeşlerim, bir ablam okudu işte. Gülşen'in hoşuna gitti, çuvalın bağını hep elinde tutuyordu ya, bıraktı, bağ bacaklarının arasından süzülüp çuvalın üstüne yığıldı. –Ne güzel, dedi, nerede okudu ablan? Çocuk ağlayacak gibi oldu, gözünü kaçırdı, sonra dalıp gitti. Bir zaman dönüp kapıya baktı. –Ablamdan haber alamıyoruz ama, dedi. Deyince Gülşen'in gözü dolar gibi oldu. –Alırsınız, korkmayın, bir şey olmaz, dedi. Oturup çocuğa Aynur'u anlatmak geçti içinden.

Ama anlatamadı. Dünkü çavuş silah odasından çıktı, koridor boyunca duvarlara bakarak, yavaş yavaş yürüdü, Gülşen'in yanına kadar geldi. Bu, yaşça öbürlerinden büyük, gözü kara, biraz da aksi bir askerdi, Gülşen'in yanına gelince durdu, yandaki odayı gösterdi. –Gel, şurada bakalım, dedi. Gülşen kalkıp çuvalını aldı, çavuşun arkasından odaya girdi. Artvinli çocuk da, çavuş gidince oturdu yeniden, masanın üzerindeki yıpranmış gazeteye bakmaya başladı.

Çuvaldaki ciltler masanın üstüne çıkınca çavuş bir kitaplara bir Gülşen'e baktı. –Bu kadar değildi ki, dedi, ben sana hepsini getir dedim, dedi. Gülşen kalakaldı önce, sonra açıldı. –Hepsini nasıl getireyim, dedi, yirmi cilt. Kaldıramam ki. –Araba tutsaydın, dedi çavuş. –Hangi arabayı tutayım, köyde araba yok ki. –Orası beni ilgilendirmez, işiniz ne, bir yolunu bulup getireceksiniz, olur mu böyle? –Siz, siz, diye tıkandı Gülşen, siz bu beşini inceleyin, ben yarın da öbür beş tanesini getireyim. –Olmaz, dedi çavuş, kalanların içinde suç unsuru varsa, onları bu arada yok ederseniz ne olacak?

O kadar gücüne gidiyordu ki, boğazının yangısı, durup durup terleyen sırtı, ayakta zor duruyordu. Yapmayacaktım, diye düşündü, gidip orda, karın içinde yatmakla hiç iyi etmedim. Ayrıca buraya da gelmeyecektim. Çok istiyorsa gelip kendileri alsınlar ansiklopedileri. –Oturabilir miyim, hastayım, dedi. –Otur. Alnının terini sildi, biraz suçlu gibi önüne baktı. –Bekir Komutan burada mı, diye sordu. O zaman çavuş kızdı, masaya vurarak ayağa kalktı. –Ne yapacaksın Bekir Komutan'ı, beni şikâyet mi edeceksin, diye bağırdı. Ne diyeceğini bilemedi Gülşen, aklına Aynur geldi önce. Kendisini de onun gibi alıp götürüp de sorguya alırlar mıydı acaba? Bilerek yapıyor, bilerek yapıyor, diye geçirdi içinden. Mustafa'nın karısıyım ya. Mustafa'yı aldılar ya, güya bana eziyet edecek ki. Çoluğu çocuğu evde olsa ona da eziyet edecek ki rahatlasın. Peki, ne kazanacak bize eziyet etmekle? Ne öğrenecek Mustafa'dan, Mustafa romandan başka ne bilir ki? –Şikâyet etsem ne olacak ki, dedi, senin bu yaptığın iş değil, yirmi cildi birden istiyorsan gelip alırsın. –Bak şimdi, dedi çavuş, beni iyi dinle, burada olağanüstü hal var, tamam mı? Olağanüstü hal ne demektir, bilir misin? –Bilirim, dedi Gülşen, okuma yazmam var çok şükür. –Tamam işte, madem biliyorsun, bu zamanda ben ne dersem o olur, bunu da biliyor olman gerekir. Kadın şaşırıp kaldı, bu adam ne saçmalıyor böyle, dedi içinden. Adamın elleri titremeye başlamıştı. Yüzü kızarıp kızarıp rahatlı-

yor, bir bakıma, kendini zor tutuyordu. Masayı, camı çerçeveyi parçalayacak gibiydi. –Ben, ben seni şikâyet için demedim, dedi Gülşen, bari Bekir Komutan'la konuşayım, o halden anlar belki diye düşündüm. –Kusura bakma, diye bağırdı çavuş, komutan çok meşgul, maalesef ben de halden anlamıyorum.

Tam o sırada bir mucize oldu, çavuşun sesine Bekir Komutan odasından çıktı, koridorda onu görünce ayağa kalkıp selam veren Artvinli çocuğun yanından geçip Gülşen'le çavuşun tartıştıkları odaya geldi. –Ne oluyor, dedi gelince. Bitkin bir hali vardı. Dünyanın rakısını içmiş, gece boyunca soğukta nöbet tutmuş gibiydi. Çavuş onu görünce selam verdi. Ondan önce Gülşen konuştu. –Ansiklopedileri inceleyecekmiş, dedi, suç unsuru var mı diye, hepsini al karakola getir dedi ama ben taşıyamadım, beşini getirdim, ona kızıyor, dedi. Komutan masanın üzerindeki ciltlere baktı, birinin kapağını kaldırdı, sonra kapattı. –Hanım doğru söylüyor, bunlar toptan kaldırılır mı, dedi. Sen yanına bir iki asker al da gidin getirin.

O zaman yine Aynur geldi Gülşen'in aklına. Kızı yine götürmesinler. Kızı yine götürmesinler, diye ağlayacak gibi oldu.

28.

Çavuş bir zaman ne diyeceğini bilemedi. –Emredersiniz komutanım, dedi sonra, hemen toparlandı, dışarıya çıktı, Bekir Komutan odasına giderken o askerlerden ikisini yanına çağırdı, kamuflajının parkasını giydi, palaskasını düzeltti. Gülşen'in yüzü kızardı, tuzağa düştüm, tuzağa düştüm, diye söylendi kendi kendine.

Çuvalını odada bıraktı, askerlerin peşinden çıktı. Hava yine aydınlık, ışık yine karların üstünde pırıl pırıl sarı çiçekler gibi yanıyordu. Bir an için, bu ışık acaba karı eritir mi diye düşündü, ellerini karnının üstünde birleştirdi, boğazının ağrısını duydu sonra. Tatsız. Tatsız. Öyle bir huzursuzlanmıştı ki, bacakları katılıp kaldı, karakoldan çıkınca yürüyemedi. O zaman çavuş dönüp baktı ama bir şey demedi, yüzünü buruşturdu yalnızca. Buruşturduktan sonra da Gülşen'in yaklaşmasını bekledi. –Hep devletin askerine kafa tutun siz, dedi, değil mi, hep kafa tutun, ne olacaksa. Kendinizi ne zannediyorsanız. Ben size bir şey söyleyeyim mi, elinize hiçbir şey geçmeyecek. Siz o çocukları koruyun daha. Önce kafalarını boş hayallerle doldurdunuz, şimdi de korumaya çalışıyorsunuz. Sanki biz bilmiyoruz, her şeyden haberimiz var, onları daha ne kadar orada tutacaksınız bakalım. Daha ne kadar yufkaydı yumurtaydı götürüp inlerine bırakacaksınız. Yufkayla, kuru peynirle bir yere kadar, hanım, sonra ne olacak? Yakında hastalanmaya başlayacaklar. Bir bir dökülecekler.

İri, ağır botları vardı çavuşun, bastıkça kar katırtılar çıkararak eziliyordu altında. Tanklar gibi, bu ayakkabılar da tank gibi, diye düşündü Gülşen, adamın ağırlığı öyleydi ki, bu ağırlık biraz da bu botlardan geliyordu işte. –Ya, diye devam etti çavuş, bir bir dökülecekler yakında. O zaman ne olacak, yufkayla mı kurtaracaksınız onları? Maalesef. Ben sana söyleyeyim, maalesef gelip devletin adaletine sığınacaklar. Biz ettik siz etmeyin diyecekler. Ben de o zaman onlara diyeceğim ki, ne oldu, hani devrim yapıyordunuz? Hani halk cumhuriyeti kuruyordunuz? Halk cumhuriyeti. Sanki biz halk değiliz. Durdu, o durunca askerlerle birlikte Gülşen de

durdu, korkuyla baktı çavuşun yüzüne. –Söyle bakalım, diye sordu çavuş, biz halk değil miyiz? Sorduktan sonra da kepini düzeltip yanıt bekledi. –Halksınız tabii, dedi Gülşen sesi titreyerek. –Madem öyle, diye devam etti çavuş, madem biz de halkız, bunların halk cumhuriyetinde biz ne yapacağız, söyler misin, biz yok mu olacağız, toz olup havaya mı karışacağız, biz de halksak? Bak, bunlar çok yanlış işler, ne oluyor ki bu çocuklara? Bunlar, bunlar bir iki kitap okuduktan sonra kafayı yemişler, her biri kendini başka bir âlim zannetmeye başlamış. Çok ilginç, değil mi? İki kitap okuyan kendini filozof zannetmeye başlıyor. Sanki her biri birer Marx. Öyle mi? Söylemesi ayıp, biz de okuduk Marx'ı, yani bize bir şey olmadı, değil mi?

Yeniden durdu, keyfi yerine gelmiş gibiydi. Askerlere baktı. –Öyle mi asker, dedi. Askerler bir ağızdan, –Öyle komutanım, diye bağırdılar.

Yazın, Bekir Komutan buraya gelmeden daha, bir Halil Komutan vardı, bu çavuştan daha beterdi ya, diye onu anımsadı Gülşen. Hem de Bekir Komutan onun yanında pamuk. Bu Halil Komutan da çocuklardan birini yakalamıştı. Çocuk takip edildiğini anlayınca askerleri şaşırtmış. Öyle diyorlardı. Ormanın içine girince mağaralara değil de bambaşka bir yöne sapmış, böyle uzun zaman gitmiş, sonunda yavaşlamış teslim olmuş. Halil Komutan onu bir kafesin içine koymuştu. Kafesli bir arabanın. Bayağı, kafesi böyle bir at arabasının üstüne çakmışlardı. İçine de o çocuğu koymuş. Arabaya bir at bağlayıp çocuğu köyün içinde gezdirmişlerdi. Yanında silahlı askerler vardı, askerler ikide bir çocuğu namlunun ucuyla dürtüp, "Ben vatan hainiyim, ben vatan hainiyim!" diye bağırtıyorlardı. Nedense, o zaman hepsi, tüm köylü hem hüngür hüngür ağlamış hem de çocuğu ayıplamışlardı.

Uzaktan evi görünce içi cız etti Gülşen'in, gözünden yaş gelmeye başladı, yüzü kaygıdan öyle kızarmıştı ki, çenesi sarkmıştı, bıraksalar ağzını açıp bağıra bağıra ağlayacaktı. Belki de Aynur bizim sesimizi duyunca saklanır, diye geçirdi içinden. Ama olmaz. Olmaz. Uyuyordur o daha. O daha kim bilir kaç gün uyur öyle, bir deri bir kemik. Kalkıp da ayakta duracak gücü mü kalmış.

Çavuş bir ara biraz sustu, sonra yeniden başladı. –Ne oldu o çocuk, diye sordu, hani Che gibi motosiklete bindi de, kimdi o? –Deniz Gezmiş, komutanım, dedi askerlerden biri. –Hah, Deniz

Gezmiş, dedi çavuş, ne oldu, söyle bakalım. Yazık değil mi, yazık. Motosiklete bindi de, bindi de, o motosikletle kurabildi mi halk cumhuriyetini. Okumuş yazmış. Biz okumadık sanki. Bana sorarsan, insan devletine milletine biraz yardımcı olmak için okur. Doktor ol, hemşire ol da biraz işe yara, değil mi?

Deniz Gezmiş adını duyunca Gülşen'in burnu sızladı, gözünün yaşını sildi, yüzüne bir öfke geldi oturdu. Sonra, boşver, diye geçirdi içinden. Kapının önüne kadar gelmişlerdi. –Siz durun, ben kitapları getireyim, dedi, bekledi. –Tamam, dedi çavuş, hadi bakalım, acele et. O zaman rahatladı Gülşen, hızla içeriye geçti, yine sedirin altından bir çuval çıkardı, hızla, soluk bile almadan SOSYAL BİLİMLER ANSİKLOPEDİSİ'nin kalan ciltlerini doldurdu çuvala, sürükleyip askerlere götürdü, gülümsedi. –Sen de gel, dedi çavuş, senin de orada olman lazım. Gülşen bunu hiç beklemiyordu. Kapıda bir zaman durup onlara baktı. –Ne bakıyorsun? –Ayaklarım su çekti, dedi, bir dakika bekleyin de yeni çorap giyeyim. –Peki, dedi çavuş, hızlı ol ama. Gülşen kapıyı kapattı, içeriki odaya geçti, Aynur'un yattığı yatağa baktı. Kız, yoktu yerinde.

29.

Dışarıda yine aydınlık bir hava vardı. Karakol komutanı, ellerini kıçında birleştirmiş pencereden dışarıya bakıyordu. –Senin işin savcılıkta, dedi, biz senden, yukarıda Allah var ama biz senin söylediklerinden bir bok anlamadık, saçma sapan konuşup duruyorsun. Hem, hem kendine de acımıyorsun hiç. Bak ne hale geldin. Bana kalsa, ben seni buradan bir yere bırakmam. Hiç böyle kalkıp gitmene de izin veremem. Neden dersen, şaibelisin de ondan. Böyle süslü süslü laflar edip milletin kafasını karıştırıyorsun. Sana şunu söyleyeyim, devletin bu laflara karnı tok, hepinizin niyetini biliyoruz. Bir bakıma, sizi sizden iyi tanıyoruz. Hem, o okuduğunuz kitaplar var ya, güya halkevi diye oraya kitaplık diye bir sürü suç unsurunu dizip dizip çoluk çocuğa okutuyorsunuz ya, işte o kitapları da gayet iyi biliyoruz. Uzmanlarımız var, devletin ideologları da var. Ha, ne diyordu biri, "devletin ideolojik aygıtları vardır," diyordu değil mi. İşte adamlar kendi kendine söylemiş. Bu durumda sizin bildiklerinizi bilmediğimizi düşünemezsiniz. Mantıken. Ya. Biz belki sizin gibi okuyamadık falan ama bakma sen, benim karşıma getir koy, vallahi, sizin gibi kaç üniversiteliyi cebimden çıkarırım. Bilgi her şey değil. Bak mesela, o kadar okumanıza rağmen siz bu halkı tanımıyorsunuz, bunu aklınızdan çıkarmayın. Hem de hiç tanımıyorsunuz. Ancak adam kaçırın, fidye isteyin siz.

Dönüp baktı, sonra masaya yürüdü, oturdu. Önündeki evrakı imzaladı, ayakta onu bekleyen polise verdi. Genç polis Mustafa Öğretmen'i kolundan tuttu, oturduğu yerden kaldırdı. Mustafa Öğretmen, ellerini kaldırıp da kulağını tutamıyordu kelepçeler yüzünden. Kulak ağrısı. Kulak ağrısı. O gün, daha H.'de, Muhittin'in evinde tutuklanırken kulağına copu yemişti ya, işte o zaman, yavaş yavaş, korkunç bir ağrı başlamıştı başında. Önce, kulağı biraz kanayıp da geçince, bir şeyim yok, diye geçirmişti içinden. Zaten polisler de, kulağın yırtılmış, yok bir şey, basit bir kanama, demişlerdi. Ama sonra, baş ağrısıyla beraber derinden bir çınlama duymaya başlamıştı.

Genç polisle birlikte dışarı çıktı, iki gündür, o karanlık sorgu odasında o kadar halsiz düşmüştü ki, ışık, temiz kar havası birden fazla geldi, gözlerini kıstı. Olabilir, olabilir, dedi, belki, bakarsın biraz temiz hava alırsam bu baş ağrısı da geçer. Ama bu sırada bir tuhaflık hissetmeye başlamıştı. Açıklayamadığı bir şey oluyordu kafasında. Birden, hiç aklında yokken, daha doğrusu daha önce hiçbir biçimde anımsamadığı şeyleri anımsıyordu. Çok önemsiz şeylerdi bunlar. Normalde, zaten bunların aklına gelmemesi de gerekirdi, insan durup dururken, yıllar önce üzerine damlayan bir domates çekirdeğini anımsamaz. Bu, zihnimiz için bir yüktür. Ama elbette bazen böyle sıra dışı şeyler de olur. Karanlık odada, bir tahta sandalyeye elleri kelepçeli olmakla bunu oturtup bir saat kadar bekletmişlerdi. O sırada, dışarıdaki odalardan, yandaki hücrelerden korkunç sesler geliyordu. Bir süre başına ne geleceğini düşündü, karanlığın içinde, tahta bir sandalyede oturmuş, elleri bacaklarının arasında, kamburunu çıkarıp oturmuş kendisine ne yapacaklarını düşünüyordu. Başındaki çınlama da kararlı tiz bir zil gibi çalınıp duruyordu. O zaman önce o domates çekirdeği geldi aklına. Ama tüm ayrıntısıyla. Gözünün önünde, oturdukları bahçe tüm rengiyle canlandı, o çay bahçesinin ağır tahta masalarını, boyalı sandalyelerini bile anımsadı. Havanın sıcaklığını sonra. Sırasıyla, önce domates çekirdeği geldi gözünün önüne. Beyaz bir pantolon vardı ya üzerinde; bu nedenle bacağının üstüne damlayan domates pembe bir iz bırakmıştı. Çekirdek, bu izin ortasında bir göz gibi görünüyordu.

Sonra, yüzünün üzerinde gezinen gölgeleri de anımsadı. Hava sıcaktı, biraz dinlenmek, çay içmek ve bir şeyler atıştırmak için Şavşat'ta bir çay bahçesine oturmuşlardı. Işıkla gölge arasında çok fark vardı. Bu fark, hem sıcaklık hem renk farkıydı kuşkusuz. Gölgeler koyu ve serin, açık alanlar bol ışıklı ve sıcaktı. O nedenle, yüzlerinde gezinen yaprak gölgeleri, sanırsın her biri birer yelpaze; onları hem serinletiyor hem de burunlarının üzerinde oynaşarak görünümlerini değiştiriyordu. Bunu anımsayınca, leke her şeyi çok değiştirir, leke her şeyi çok değiştirir, diye mırıldandı durdu. O kadar hoşuna gitti ki, gülümsedi, gözbağının altında bir ışık parlamış gibi oldu. Bunu unutmamak lazım, dedi içinden. Leke her şeyi değiştirir, ama bu ne işimize yarar? Belki burnumuzun üstünde iyi durur ama pantolonda değil. Yine güldü, polisin içeriye girdiğini

fark etmedi. Polis onu acıyarak izledi bir süre. Sonra ışığı yaktı, yüzüne tuttu. –Bir şey mi dedin, diye sordu. –Hayır, dedi Mustafa Öğretmen. –Leke ne işimize yarar dedin, dedi polis. Mustafa şaşırdı, bunu yüksek sesle mi söyledim, diye düşündü. Belki, bu polis burada olmasaydı yapardı bunu, böyle söyleye söyleye bu gölgelerden daha kimbilir neler çıkarırdı. –Yok, dedi sonra, önemli değil.

30.

Sonra savcılık kâğıdını alıp onu dışarıya çıkardılar. Gözbağını çoktan almışlardı. Gözlerini kısarak polislerle birlikte arabaya bindi, koltuk o kadar yumuşak ve rahat geldi ki, birden bir uyku bastı Mustafa Öğretmen'i. –Uzak mı, diye sordu. İlkin duymamış gibi yaptılar, o da sorusunu yineledi. –Ne uzak mı, diye sordu sonunda yanında oturan polis. –Gidiyoruz ya, dedi Mustafa Öğretmen, yani savcılık. –Değil, dedi polis, ne yapacaksın ki şimdi uzak mı değil mi? –Gidene kadar uyuyacağım, dedi, onun için sordum. –İyi işte, gidene kadar uyu, dedi polis, sonra gülümseyerek camdan dışarıya bakmaya başladı.

Mustafa Öğretmen başını oturduğu koltuğun arkasına yasladı, gözlerini kapattı. Kapatınca, gözünün önüne bir merdiven geldi. Bu merdivenin basamakları öyle değirmi ve beklenmedik sıklıkta idi ki, insan çıkarken bir sonraki basamağı göremiyordu bile. Daha doğrusu, çıktıkça, ancak bir adım attıkça basamaklar bir bir kendini gösteriyordu. Ama bunu o sırada, yani yıllar önce enstitüye gittiği zaman hiç düşünmemişti. Evet, basamakları çıkarken, öğrencilik yıllarında böyle bir şey düşündüğünü anımsamıyordu. Ama görüntü gelmişti işte gözünün önüne. O binada, edebiyat derslerine gidiyorlardı. Cengiz vardı, sürekli ağaçlık yerlere kaçar, birlikte "Niksar'ın fidanları"nı falan söylerlerdi Cengiz'le. Cengiz o zamanlar kızın birine çok ve mantıksızca âşıktı, kızın geçtiği yerlerden geçmeyi kendim için büyük kazanç sayıyorum, diyordu sözgelimi. Neyse, şair olmaya kararlıydı ama şairliği yüksek perdeden konuşmak zannediyordu. Şiir okumaya başladığı zaman sesi birden kalınlaşır, neredeyse yeni bir Dede Korkut gibi çıkardı. O zamanlar eski metinlerin sesli okunmak üzere yazıldığını ya da zaten hiç yazılmayıp yalnızca yüksek sesle okunduğunu düşünürlerdi. Cengiz, sesin dizeye yalnızca görkemli bir hava vermediğini, aynı zamanda onun kâğıt üzerindeki görünümünü de değiştirdiğini savunurdu. Mustafa bunları çok anlamsız bulmazdı. Gel gör ki, nedense, onun kendi sesindeki görkemli hava yazdığı şiirlere yansımıyordu.

Gözünün önüne gelen merdiven, bir bakıma hareket ediyordu; kıvrılarak yükseliyor, her yeni basamak, öncekinin üstünden usul usul yükselerek belirginleşiyordu. Polis arabasının içinde, ansızın, o edebiyat derslerinde okuduğu kurgusal yapıları, birbirinin içinden çıkan olay parçalarını nasıl kolayca kavradığını anladı: Basamaklar sayesinde. Ama bu eski anıyı, merdiveni, durup dururken canlandıran şey de işte kulağına yediği coptu ona göre. Yeniden gülümsedi, faşizmin bir yararını keşfetmiş gibi oldu.

Araba hızla, tanımadığı yollardan geçerek, sık sık ani frenler yaparak ilerliyordu. Yanındaki polislerin kendisini sorgulayan polisler olmadığını hemen anlamıştı. İlkin, karakola getirilmeden önce, daha H.'de yakalandığı ve bir yere götürüldüğünde, işkence gördüğünde duyduğu sesi bir daha duymamıştı. Ama o tuhaf, sinir bozucu bir sesti, insan, böyle bir sesi bir daha duymaz. Kendisine böyle tutarsızca, doğrudan sinirlerini bozmak amacıyla sorular soran bir memuru da yaşamı boyunca unutamaz.

Bir ara başı döner gibi oldu. Açlıktan. Açlıktan, diye düşündü önce. Sonra başının, o yaralandığı kulağının olduğu yöne doğru düşer gibi olduğunu anladı. Özellikle gözlerini kapattığı zaman. Gözlerini kapatınca düşmeye başlıyordu. Başlayınca da, yeniden doğrulabilmek için çaba harcaması gerekiyordu. Keşke başıma vurmasaydılar, diye düşündü. Bir anlık bir şey; öfkeye kapılmış, ben devlet memuruyum, devlet memuruyum ben, diye polisin üstüne yürümüştü. Oysa biliyordu bunu, olacak şey değil. Seni alıp götürmeye gelmiş bir polise efelenemezsin.

Yine, gözlerini kapatınca başı sağına düşmeye başladı, o kadar rahatsız edici bir duyguydu ki bu; kendisiyle birlikte arabanın da dengesini kaybettiğini zannetti, bir an için gözlerini açıp polislere baktı, biri öfkeyle araba kullanıyordu, yanındaki de canı feci sıkılmış gibi kederli, elini çenesine yaslamış camdan dışarıya bakıyordu. O sırada gözünün önüne Tuncay'a yazdığı mektup geldi, ama Tuncay'dan önce. Tuncay'dan önce. Satırlar kendi el yazısıyla gözlerinin önünden geçmeye başladı. O yıllarda, yani daha yeni atanmıştı ve atanınca da dostlarından ayrılmak zorunda kalmıştı. Trabzon uzaklardaydı artık; Tuncay'ın şiirleri basılmış, büyük ilgi görmüştü. O da bunun verdiği coşkuyla boynuna kırmızı bir atkı dolamaya başlamıştı. Yaz kış çıkarmıyordu atkısını. Edebiyat matinelerine gittiği zaman çevresi devrimci gençler tarafından sarılı-

yordu hemen. Sonra ayağa kalkıp okumaya başlıyordu. Gerçekten, tuhaf bir damar yakalamıştı Tuncay. Yüksek sesle okunduğunda şiirler, insan kendini bir balıkçı teknesinin içinde hissediyordu. Karadeniz türküleri. Karadeniz türküleri yeniden boyanmış klasik resimler gibi canlanıvermişti sanki. İşte Tuncay'a yazdığı zaman, elyazısına daha bir dikkat ediyordu. Satırların aynı yerde bitmesi, kitaplardaki gibi mutlaka tire kullanılması, sözcüklerin okunurluğu. O yıllarda, Ataç'ın etkisi tükenmemişti daha. Ataç söz konusu olunca, akan sular dururdu ve. Yazı uygarlıktır. Yazı uygarlıktır. Dolayısıyla iyi yazamıyorsanız ve dil denen malzemeye bu uygarlığı taşıyamıyorsanız. Bu demektir ki o uygarlığın bir parçası da eksiktir sizde. Doğrusu, uygarlığı savunma gönenci devrimci bir kararlılık ister. Her alanda böyledir bu.

Sözcükler gözlerinin önünden geçerken ve başı da sürekli sağına yol alırken. Araba savcılığın önünde durdu, o da polislerle birlikte indi, yüksek, koyu gri binanın basamaklarını çıkmaya başladı.

31.

Sonra savcının karşısına oturdu. O oturunca polisler dışarıya çıktılar, savcı gençten bir çocuktu, yüzü o kadar beyazdı ki, cılız bıyıkları dudağının üstünde koyu bir leke gibi görünüyordu. Bir süre konuşmadan önündeki kâğıtlara baktı savcı, sonra elini çenesine koyarak başını kaldırdı. –Size bir şey soracağım, dedi, Mustafa Öğretmen'in başı sürekli sağdaki bir uçuruma düşer gibi oluyordu. Ayıp olacağını düşünmese, tutup eliyle doğrultacaktı başını. –Buyurun, dedi, buyurun sorun. –Oğlunuz Orhan'ı bu örgütle siz mi tanıştırdınız? Orhan'ın adını duyunca o kadar korktu ki, toparlandı, yüzüne kan yürür gibi oldu, kızardığını hissetti. Elleri titredi. –Hangi örgüt, diye sordu, oğlumun da benim de herhangi bir örgütle bağımız yok. –Çok güzel, dedi savcı gülerek, biz de keyfimize göre uğraşıyoruz sizinle, değil mi? –Görünüşe göre öyle.

Savcı ayağa kalktı. İkircikli bir hali vardı ama deneyimsizliği yüzünden okunuyordu. Bir yandan kibar olmaya çalışıyor, bir yandan birden parlayıp esip gürleyecekmiş gibi görünüyordu. Mustafa Öğretmen, görünüşe göre öyle, deyince bir an için öfkesine hâkim olmaya çalıştı, çalışınca da yüzü pul pul kızardı, yanaklarındaki izleri fark etmiş gibi elini yüzüne götürdü, öksürmeye çalıştı. Sonra ayakta durdu, ellerini kıçında birleştirdi. –Okulda, Milli Eğitim'deki toplantılarda, dernekte sürekli komünist şairlerden şiirler okuyup duruyorsunuz. Sizi takip etmediğimizi mi sanıyorsunuz? Mustafa Öğretmen bunları duyunca biraz rahatladı, bundan bir şey çıkmaz. Bundan bir şey çıkmaz diye yineledi içinden. Ama Orhan'ı aldılarsa, onu öğrenmek gerekir. Yalnız, yine de, adam heyecanlı, dedi içinden, belki biraz da, öbürlerine göre anlayışlı olabilir. O nedenle... –Ben, ben, dedi, ben bir öğretmenim, aynı zamanda da edebiyatçı, yani şairim. Geçen ay *Varlık* yine bir şiirimi bastı, diye devam etti, bilmem takip ediyor musunuz onu da? "Kayalıklar" adlı bir şiir. Sizin dediğiniz o komünist ögeler de yok içinde, ben, Trabzon'da uzun zaman kaldım, biz arkadaşlarla denizin kıyısındaki kayalıklara gider, Tekel birası içer ve şiir okurduk. Sonra araya zaman girdi,

birbirimizi göremez olduk, bu şiir, onlara yazılmış bir mektup niteliğinde. Eminim daha başlığını görür görmez mektubun kendilerine yazıldığını anlayacaklardır. "Kayalıkları anımsa..." diye başlar.

Savcılık sorgusunda olduğunu tamamen unutmuş gibiydi. Bunları anlatırken yüzü gülümseyerek yumuşamış, başının kayması da durmuştu. Genç savcı bir süre şaşkınlık içinde dinledi onu. –Kayalıkları anımsa... Bu bir sözleşme, daha doğrusu, bir tür şifre de olabilir kuşkusuz, edebiyatı nasıl kullandığınızı da biliyoruz, dedi kendiyle gurur duyarak. –Hayır hayır, diye karşı çıktı Mustafa Öğretmen, tamamen anılara ve Trabzon özlemine dayalı bir şiir, tabii salt, kayalıkları anımsa, biçiminde söyleyince şiirin bu yönü ortaya çıkamıyor, isterseniz tamamını okuyayım, hepsi ezberimde. –İstemez, dedi savcı. Buraya şiir okumaya gelmediniz. Durdu, yeniden masaya oturdu, önündeki dosyaya baktı, güldü. –Bakın, Mustafa Bey, dedi, ben dürüst bir savcıyım, bu ne demek, ülkenin ve devletin çıkarlarından başka bir şey düşünmem. Yani, birtakım suçlara bulaşan, diyelim babam olsa, fark etmez. Görevim neyi gerektiriyorsa onu yaparım. Yani babamı da dava ederim, kardeşimi de, fark etmez. Bu arada yerel basını da takip ediyorum, ülke basınını da, tam olarak bu benim görevim mi? Kâğıt üzerinde olmasa bile, sonuçta iyi bir savcının yapması gerekeni yapıyorum, anlaştık mı? Zamanı gelir, benden daha kıdemli hukuk adamları hakkında da araştırma yaparım. Neden? Çünkü onun da hukuksuzluk yapmaya hakkı yok. Dürüst bir insanın yapması gereken budur. Ha, yasalar değişir, bu konularda devlet başka şeyler söyler, o zaman da yeni söylediklerine göre görevimizi yaparız. Ama şimdi... –Çok güzel, diye savcının sözünü kesti Mustafa Öğretmen, bence de, dürüst olmak en güzel şey. –Neyse, diye devam etti savcı, bu durumda sizin yaptığınız şiir yoluyla komünizm propagandası. Türkiye'de kitapları yasaklanan bir şairin şiirlerini derste öğrencilerinize okuyorsunuz. Eline bir kalem aldı, sonra kalemi önündeki dosyanın üstüne bıraktı. Yine şaşkın bir yüzle baktı bir süre. –Siz bu şiirleri okulda okumanın suç olduğunu bilmiyor musunuz? Normal bir şeymiş gibi, açıp okuyorsunuz bunları. "O duvar, o duvarınız, vız gelir bize vız..."

Mustafa Öğretmen hem şaşırdı hem gülümsedi. –Onu daha Trabzon'dayken ezberlemiştik, dedi, bunların eski baskıları var ama bunlar tabii ki elimizde değil. Yani, diyeceğim, bu şiirleri ben

ezberden okuyorum, çocuklara kitap gösterdiğim falan yok. –Fark etmez, kitap gösteriyorsunuz demedim ki ben size? –Ama bilirsiniz, ezberden okumakla, yani sözle yazı arasında büyük fark vardır, yani elinizde basılı kanıt yok. Ayrıca, ayrıca, siz o şiirin tamamını bilir misiniz? Bakın, biraz izin verin de tamamını okuyayım, çok güzeldir. –Okumayacaksınız elbette, burada bana da mı komünizm propagandası yapmak istiyorsunuz? –Asla, tamamını duysanız, demek istediğim, şiirin tamamen ülkemizden ve bizim halkımızdan yana bir şiir olduğunu göreceksiniz. Doğrudan bizi savunan bir şiir, emperyalizmin karşısında, yani, burada ülke çıkarına karşı hiçbir şey yok. Savcı bunalmış gibiydi, kravatını gevşetti, yüzünü astı. –Şiirden bir tek siz mi anlıyorsunuz Mustafa Bey, dedi, bizi istediğiniz kadar hapse atın, vız gelir, diyor adam. –Ama bu yanlış yorum, dedi Mustafa Öğretmen, ben, ben, edebiyat öğretmeniyim, burada bana fırsat vermiyorsunuz ki anlatayım. Sizin görev aşkınızı takdir ediyorum ben.

Bunu duyunca savcı öfkelendi, yeniden dosyayı açtı, kalemi eline aldı, bir şeyler yazmaya başladı.

32.

Bir zaman böyle yazdı, sonra yine kalemi bıraktı, yüzüne çiğ bir ışık düşüyordu, bu ışık da, savcının zaten bembeyaz olan yüzünü iyice un serpilmiş hale çeviriyordu. Mustafa Öğretmen birden bir yaz günü Hopa'da denize girişini anımsadı. O kadar severdi ki; soğuk denize birden girmek, sonra, eğer biraz da kum varsa sahilde, kumun üstünde, orama burama kum bulaşacak diye düşünmeden sereserpe uzanmak. Bunu yapmayalı yıllar olmuştu ya, yine de, açıkçası çok özlemişti. Bir deniz, bir de alabalık. Dereye girmek, suyun altında parıldayan balık sırtlarını izlemek, sonra, özellikle gençlik zamanlarında yapabilirdi bunu; ellerini bir zıpkın gibi kullanarak alabalığı apansız ele geçirmek. Bunu neden hatırladı? Savcının yüzünün beyazlığından; doğrusu, bir şeyi ancak güneş onu ışığa boğduğunda göremez oluruz. Işık gözümüzü aldığında. Hopa'da, denizden çıkıp kuma uzanmıştı. Yıllar önce. Hava çok sıcaktı, deniz sahile taşıp duruyordu. Arada bir esen rüzgâr kum taneciklerinin havalanmasına, böylece gelip yüzünü dövmesine neden oluyordu. Ama güneş yukarıda yanıyordu yine de. Bir ara, birinin kendisine seslendiğini duydu. Gözlerini açıp başında duran iki kişiye baktı. Biri liseden bir arkadaşıydı, adını anımsayamadı. Çocuğun adını anımsayamadı; birden, yine savcının karşısında, kulağından yana düşmeye başladı, bu kere öyle güçlü bir biçimde çekildi ki, dayanamadı, ellerini kaldırıp başını havada tutmaya çalıştı. –Ne yapıyorsunuz, diye endişeyle sordu savcı. –Kulağım çınlıyor, dedi Mustafa Öğretmen, birkaç gündür, polisin biri kulağıma copla vurdu, başta kanayıp geçti, ama şimdi arada bir başım düşecek gibi oluyor. Savcı onu dinlerken, gözleri biraz da büyümüş halde, öğretmenin yüzüne daldı, bir zaman öyle baktı ona. –Revire götürmediler mi sizi, dedi. –Ne reviri, dedi Mustafa Öğretmen, bizi sorgusuz öldürmediklerine dua ediyoruz. Savcı kaşlarını çattı. –Öyle şey mi olur, dedi, yine saçmalıyorsunuz. Kulağınızın çınladığını, başınızın bir yana düştüğünü karakolda söylemediniz mi? –Hayır, söylemedim. –Sizi doktora göndereceğim, dedi savcı, ciddi

bir şey olabilir. –Çok iyisiniz. –İyi değilim, mahkemede suçunuz kabul edilene kadar bunlara hakkınız var. –Suçum kabul edildikten sonra yok mu yani? –Var tabii, beyefendi, burada hukuktan söz ediyoruz, sizin önyargılarınızdan değil.

Savcı, daktilosunu önüne çekmiş, tıkırtılar çıkararak raporunu yazıyordu. Bu kez güneş doğrudan başına vurduğu için, o ışıkta başı neredeyse tümüyle görünmez olmuştu. Bir başsız süvari. Bir başsız süvari, diye geçirdi içinden Mustafa Öğretmen. Bu öyküyü nereden anımsıyordu?

Gözlerini açıp gökyüzüne doğru baktı. Çünkü zaten kumların içinde sereserpe uzanmıştı. Yani kuşkusuz, gözünü açtığı zaman doğrudan güneşe bakması gerekecekti. Bakınca, işte o adını anımsayamadığı lise arkadaşının yanında ipince bir kız gördü. Kız hafif rüzgârda dalgalanır gibiydi. Üstündeki giysi birazdan uçup gidecekti. Biçimli bacakları da bükülmek üzereydi. Ama ikisinin de başları görünmüyordu tabii. Işığın altında, yine de, kızın başının son derece sevimli siluetini seçebiliyordu. Yalnızca seçmiyordu; kızın gülümsediğini de yine o siluetten çıkarmıştı. Ama daha o doğrulmaya fırsat bulamadan arkadaşı kızı kolundan tutup götürmüştü bile. Kalkıp üstündeki kumu silkeledi gözlerini ovuşturarak bir süre arkalarından baktı. İyice uzaklaştıkları zaman kızın dönüp bu tarafa döndüğünü gördü. Çok uzaklaştıkları için, o güneşin altında, Mustafa, kızın yüzünü görememiş oldu.

Daktilo sesleri kulağının içinde yankılanıp duruyordu. –Şimdi, şiir okuduğum için bana ceza mı verecekler, diye sordu. –Şiir okuduğunuz için değil, dedi savcı, komünizm propagandası yaptığınız için. İkisi ayrı şeyler. –Çok haklısınız savcı bey, dedi Mustafa Öğretmen, şiir ve propaganda ayrı şeyler, o nedenle benim ceza almamam gerekiyor. O kitapların da yasaklanmaması gerektiği gibi. Bence biraz da estetik konusunda düşünmelisiniz. –Öyle mi? Estetik. –Evet, estetik. Türkçesi, güzelduyu. Sizin alıntıladığınız dizede, hatırlıyor musunuz, "vız gelir bize vız", burada hem özel bir Türkçe deyim var hem de bir arının sesi, anlıyor musunuz, özgürlükle ilgili bir duyu. Yani, şiirin öz bakımından güzel, yani doğru ve haklı olması gerekir, bana sorarsanız bu bile fazla ahlaki bir yaklaşım ama... Savcı, kafası karışınca daktiloyu bıraktı. –Burası sizin edebiyat sınıfınız değil, dedi, bu bilgilerinizi derslerinize saklayın bence. Mustafa Öğretmen bunu duyunca öfkeye kapıldı.

–Öyle yapıyorum zaten, dedi, sınıfta bunu anlatıyorum, ama sonra ajan öğrencileriniz... –Mustafa Bey, derslerinizde kullanacağınız örnekleri yasak olmayan metinlerden seçeceksiniz. Bu şiir devlete kafa tutuyor, anlamıyor musunuz?

Mustafa Öğretmen küser gibi oldu, başını önüne eğdi, sonra usulca yeniden kaldırdı. –Orhan'ın hiçbir örgütle ilgisi yoktur, çok okuyor, halkevinin seminerlerine gidiyor, hepsi o. Biliyorsanız bize lütfen yerini söyleyin, çok merak ediyoruz, dedi. –Oğlunuz Ankara'da tutuklu, dedi savcı, örgüt evinde yakalanmış. Silahlı olarak.

33.

Ormanın içlerinden köye doğru bir uğultu akmaya başlamıştı. Bu uğultudan sonra da, o sarı ışık çekilip gitti, buz rengine döndü ortalık. Karın beyazı buğulandı, her yer gri bulanık kapandı kaldı. Derken işte o uğultu iyice yükseldi; sanırsın bir yığın domuz ormanın içinde bir araya gelmiş. Geldikten sonra da, açlıktan da, soğuktan da bıkıp usandığı için bir hal çaresi düşünmeye başlamış. Rüzgâr esmeye başladı. Bu kere, gündüzün şavkıyan ışık ezip katılaştırdığı için, kar tozmadı. Bunun yerine, ayaz vurup geçmeye, önüne geleni kalıp kalıp dondurmaya başladı.

Epey toparlanmış görünüyordu Aynur. Sabah erkenden, ablası evden çıkar çıkmaz uyanmış annesinin yanına gelmişti. Fındık çok şaşırmadı onu görünce. Şaşırmadı ya, söylemediğini de bırakmadı. –Hiç bakmamışsın kendine ya, dedi, bu halin ne böyle? Sonra böyle söylene söylene kalkıp kızının sırtına bir yastık koydu, çay demledi, bulgur pilavı getirdi verdi. –Az kilo alman lazım, dedi, bu gidişle çöp gibi eriyip gideceksin. Yazık. Yazık sana. Pilavını yedikten sonra Aynur pencerenin önünden kalktı, içeriye, Toprak'ın yanına gitti. O odaya girince çocuk gözlerini açtı, ama ablasını tanımadı önce. Neden sonra gülümsedi, biraz utanmış gibi yaptı, yatağından kalkıp kızın boynuna sarıldı. –Olmaz böyle, dedi Aynur, çok hızlı uzuyorsun sen. –Sen hasta mısın, dedi Toprak. Aynur arkasına baktı, sonra kapıyı kapattı. –Beni içeri aldılar ablam, ama sen bunu anneme söyleme tamam mı, çok üzülür sonra. –İşkence mi yaptılar sana? –Evet. Ama geçti, şimdi iyiyim, biraz da yol yorgunluğu var işte, çok zor geldim buraya. Yani, anlayacağın, kar, soğuk...

Toprak güldü, öfkelenmişti çok, gözlerini kısmış uzaklara bakıyordu. Avuçlarının terlediğini hissediyordu. Ablasının saçını okşadı. –Üzülme ablam, dedi. Aynur da güldü. –Sen boşver şimdi bunları, derslerine bak... Toprak başını eğdi, dönüp yatağına oturdu, yüzünü ellerinin arasına aldı. –Faruk'u yakalamışlar, dedi Aynur. Burada yakaladıklarına göre buradadır ama bildiğim kadarıyla, bizde değil, gözaltımız yok diyormuş askerler. Toprak başını kaldırdı,

bir an için gözleri parladı. –Faruk muymuş, dedi, vay be... Sonra biraz düşündü, eli çenesinde ayağa kalktı, odanın içinde sağa sola yürüdü. –Otursana, dedi sonra ablasına. Aynur oturdu, kardeşine baktı gülümseyerek.

Dışarıdan yine o uğultu geliyordu. Evin bacasında dolanan, duvarlarından sızarak iniltiye dönüşen bir uğultuydu bu. Bir yerlerde kedinin biri ağlıyordu, o ağlayınca da, rüzgârın sesi daha öfkeleniyordu. –Abla, diye devam etti Toprak, ben dün Atalay'la doktoru gördüm, bir kızakla köprüden geliyorlardı. Yani, demek ki Faruk yaralı, doktor geldiğine göre.

Aynur çocuğun başını okşadı, gözleri yaşarır gibi oldu. İri, çabuk ıslanan koyu yeşil gözleri vardı Aynur'un, çoğunlukla gülümsemeye hazır, uzun kirpikli gözlerdi bunlar. Ama hemen ıslanırdı. Bir şeyi sevince de ıslanırdı. Toprak'ı izledi uzun uzun. –Merak etme sen, dedi, ben Zeynep'le de konuşurum. Kalk hadi, gel de bir bardak çay iç. Kalkıp içeriye geçtiler. Toprak'ı görünce Fındık gülümsedi, kalkıp sobanın üstünden çaydanlığı aldı, çocukların ikisine de çay koydu. Toprak aksıyordu hafif hafif, gidip tepsinin üstündeki yufkadan kopardı biraz, yemeye başladı.

Sonra, uslu geçince yerdeki döşeğin üzerine uzandı Aynur. Başını dik bir yastığa koydu, gözlerini kapatıp ellerini karnının üstünde birleştirdi. O zaman, başının üstünde dünyanın döndüğünü hissetti, hafiflemişti, biri tutup yukarıya doğru çekiyordu onu. Karanlık. Karanlık. Ama ince ışıklı çizgiler vardı bu karanlığın içinde. Bunlar da beyaz iplikler gibi görünüyordu, tüyden hafif, çoğalırsa, her yan ipliklerle dolarsa, bunların üstüne atlanıp oynanabilirdi, yumuşak, beyaz ipliklerden oluşmuş bir su yatağı, bir bulut yatağı gibiydi. Aynı zamanda, nedense, görmüyordu ama sağ kolunun gittikçe büyüdüğünü duyumsuyordu. Durmaksızın büyüyen, böylece hareket etmesi de gittikçe zorlaşan bir sağ koluyla bundan böyle neleri yapamayacağını düşündü. Başının içindeki ses gittikçe daha yüksek çıkıyordu. Çıkınca da yankılanıyordu. Toprak'ın seslendiğini anlayabiliyordu. –Abla, çok zayıflamışsın sen, dedi Toprak. Biraz bir şeyler ye de güçlen, ya da istersen kalkma hiç yerinden. Bu nedense çok derinlerden gelen bir sesti. Uykuya geçeceği zaman böyle olurdu hep. Özellikle hasta olduğunda. Anımsıyordu; üşüttüğünde, karda oynayıp da saatlerce eve dönmediği o çocukluk günlerinde, eve bitap gelip de ateşin başında yatağına ya da doğrudan yer dö-

şeğine uzandığında, annesiyle babasının konuşmalarını dinler, bir yandan da rüyalar görürdü. Sanki onların konuştuğu olaylar biçim alıp gözünün önünde canlanırdı. Böylece gerçekle rüya karışırdı birbirine. Babasıyla annesi. Kavga etmedikleri ya da tatsız bir konuyu konuşmadıkları zamanlarda bu oyun daha eğlenceli olurdu. Ateşinin yükselmesi bile vız gelirdi Aynur'a. Yerinden kalktığı, daha doğrusu havalanarak odanın içinde yüzmeye başladığı ve her şeyi tüm ayrıntılarıyla gördüğü çok olmuştu.

Sonra bir sessizlik oldu. Ateşin çıtırtısı o kadar tatlı geldi ki, gözleri kapalı olduğu halde, alevin yüzünde nasıl dolaştığını görebiliyordu. Yüzünün ateşle kızardığını, bedeninin yumuşayıp yayıldığını hissediyordu. Annesinin soluğu da duyulmuyordu artık, Toprak'ınki de. Bir ara oğlanın paltosunu duymuş gibiydi, kapının açılıp kapandığını. Ama hayal meyal. Sonunda seslerin tümü kesilmiş, kız beyaz ipliklerin içinde yine derin bir uykuya dalmıştı.

Rüzgârın uğultusu yine duvarların çatlağından girdi, inleyip dağılarak evin içinden geçip gitti.

34.

Gözlerini açtığı zaman, o büyüyen sağ kolunu duymuyordu artık, terlemişti, yüzünde dolanan alevi hissediyordu yine. O uyurken Fındık evdeki bütün battaniyeleri yığmıştı üzerine. Ağır, çok ağır geldi üstündekiler ona. Gözünü hafifçe aralayınca Doktor Servet'i gördü. Başında durmuş ona bakıyordu doktor. Nedense, bir hastaya değil de, yerde bulduğu bir şeye şaşkınlıkla bakar gibiydi. Aynur gözünü açınca yine bir zaman şaşkınlıkla baktı ama sonra gülümsedi. –İyi misin, diye sordu. Fena üşütmüşsün. Aynur güldü. –Yandım burada, dedi, ama iyiyim yani. –Başka bir şikâyetin var mı? –Var, bazen başım dönüyor, ayakta çok durduğum zaman, çok dönüyor, sonra da uykum geliyor. Ama uyuyunca toparlanıyorum biraz. –E o zaman sık sık uyuyacaksın, dedi doktor, çok zayıf düşmüşsün, normal. –Beni çok dövdüler, işte kemiklerim nasıl kırılmadı şaştım. –Evet, ona şaşırdım ben de ya, geçmiş. Çok sağlam bünyen varmış. Burada olmaz ama istersen biraz toparlanınca sağlık ocağına gel, rapor yazalım. –Olmaz, ben öldüm, artık ölüyüm ben, diye güldü yeniden Aynur. Doğrulmaya çalıştı. Doktor cebinden bir tabaka ilaç çıkardı, sonra geri koydu. –Ağzını aç da bir bakayım, dedi. Aynur ağzını açtı, dilini dışarıya çıkardı, doktor yüzünü buruşturarak baktı kızın boğazına. Sonra cebindeki ilacı yeniden çıkardı verdi. Bunu kullan, dedi, ama daha önemlisi, iyi dinlen, yemene içmene dikkat et, biraz kilo alırsan şikâyetlerinin hiçbiri kalmayacak birkaç güne.

Toprak yanlarında duruyordu ya, yine kafası karışıkmış gibi bakıyordu ablasına. Üstünü başını giyinmiş, saçını düzeltmişti, canı sıkkındı hep; belli ki Aynur gelince onun için de değişik bir şeyler olmuştu. Aynur onu görünce anımsadı. –Faruk için mi geldin doktor, dedi. Doktor önüne baktı, onun da canı sıkıldı. –Bunu siz nereden duydunuz ki, dedi. –Ohoo, bizim her şeyden haberimiz olur, dedi Aynur. Biz buralıyız. –Buralıyız ya, diye araya girdi Toprak. Bize bakmayın siz, bizim gözümüzden hiçbir şey kaçmaz.

Doktor Servet, severdi böyle evleri; evin tavanında küçük bir pencere vardı, bu pencereden sızan gümüş ışığın içinde toz sessizce

uçuyordu, ama ışık, ışık ne kadar koyu gümüş de olsa bir kılıç gibi dimdik iniyordu halının üzerine. Bu pencere, odanın başka penceresi olmadığı için, gündüz saatlerinin bir kurtarıcısı gibiydi kuşkusuz. Sonra, bu dik başlı, ölümü, hastalığı zerre kadar umursamayan insanları da çok severdi, yıllar öncesinden, burada kalıp da önceleri bunaldığı, kaçıp kurtulmak istediği bu yerde. Sonradan köylüler çok şaşırtmıştı onu. Bir de işte bu devrimci dalga başlamıştı. Bazen hiç anlamadığını düşünüyordu. Aynur'a baktı. Ne bekliyordu, neden kendini bunca heba etmişti? Yüzünden anlaşılmasın diye çok çaba sarf etti ama kızı paramparça etmişlerdi, canını çıkarmışlardı. Ama bunca güçlü nasıl olabiliyorlardı, aklı almıyordu bir türlü.

Aynur battaniyeleri atıp teri de biraz kuruyunca doğruldu, o sırada annesi çıkıp geldi içeriden. –Bir şeyi yoktur, dedi girer girmez. Doktor güldü. –Yok yok, dedi, sen şimdi böyle güzel sıcak bir şeyler yap, varsa ıhlamur, adaçayı, bol bol içsin toparlanır. –O kolay, dedi Fındık, benim kızım onu kendisi de yapar. Kalkıp da yapar, hiç ona hastalık mastalık dokunmaz.

Doktor kalktı, paltosunu aldı giydi. –Hastanız nasıl, diye sordu Aynur. –Pek iyi değil, dedi doktor. Burada elimden geleni yaptım ama imkânlar sınırlı. Yani bir türlü kendine getiremedim, bu da hiç iyi bir şey değil. –Ölecek mi yani? –Hayır, onun da bünyesi sağlam, bence durumu ölümcül değil ama bu koşullarda ne kadar daha dayanabilir bilemiyorum. Birkaç güne kadar götüreceğiz, elimizden geleni yapacağız, merak etmeyin.

Aynur ayağa kalktı, hırkasına sarındı, doktora doğru birkaç adım attı. –Ablası karakola gitmiş, dedi, burada değil demişler. Zulümdür. Yapmayın, etmeyin. Doktor bunu duyunca bozuldu. Döndü, bir an paltosunu çıkaracak gibi oldu, vazgeçti. Ellerini cebinden çıkardı. –Benim kimseye zulüm ettiğim yok, dedi, ben elimden geleni yapıyorum, çocuğu da kurtaracağım. Ama askerlerin ne yapacağına da karışamam, buraya emrivaki gel dediler geldim, şimdi de çocuğu ellerinden alıp Ç.'ye götürmeye çalışıyorum. Anladınız mı? –Onu anladım, diye bir adım geriledi Aynur, onu anladım, Allah razı olsun. Ama siz komutanı da tanırsınız, buraya alıp geldiğine göre, sizin sözünüzü de dinler. Çocuğu ablasına göstersinler, yazıktır, ölür kalır.

Doktor Servet, bazı şeyleri söyleyemiyormuş gibi bir an yüzünü astı, utanır oldu. –Bakın, dedi, beni dinleyeceklerini hiç sanmıyo-

rum, yine de, elimden geleni yaparım. Ama bana kalırsa, ablası mı dediniz... –Evet, ablası, dedi Aynur. –İşte bana kalırsa ablası çocuğu hiç görmesin, siz de bunun için üstelemeyin, neden derseniz, çocuk hiç iyi durumda değil... Gözlerini kısarak Aynur'a yaklaştı, sesi titredi. –Kadın, yani ablası, onu öyle görürse, bir daha unutamaz, anlıyor musunuz? O yüzden, görmese daha iyi olur. Çocuk zaten konuşamıyor, bir tür komada. Bu da daha uzun zaman böyle devam edecek. Konuşamayacak, sizin dediğinizi anlayamayacak, sizi göremeyecek. Kadını boş yere üzmeyin, bence gidin söyleyin, sadece hayatta olduğunu bilsin, yeter. Yaralının kimliğini köylünün çoktan öğrendiğini de ben söylerim komutana, merak etmeyin.

35.

Doktor çıkınca Aynur'a can gelmiş gibi oldu. Önce dönüp sedire oturdu, odaya göz gezdirdi, sonra yeniden kalkıp yer yatağının üstündeki battaniyeleri topladı, kaldırıp içerideki yüklüğe götürdü. Bunları yapmakla yeniden terledi hemen. Terleyince de aklına geldi; doktorun verdiği ilacı içti. –Sen daha yatsaydın ya, dedi Fındık, sen daha yatsan iyi olur, ben de sana bir parça kazım kalmıştı, onu yapacağım. Kaç aydır saklıyorum. Evin girişine yakın, bir yer kileri yapmışlardı zamanında. Rahmetli nasıl uğraşmıştı bununla, günlerce, ter içinde kalmış böyle boncuk boncuk dökülmüştü de bana mısın dememişti. Serin bir çukur. Serin bir çukur. İnsanı oraya artık biraz serinlesin ve rahat etsin diye gömeriz, o nedenle, onun içinde yiyeceklerimiz de bozulmaz. Fındık'ın iki kazı vardı, yaz boyunca bunların arkasında dolanmış, otardığı bu kazlara gözü gibi bakmıştı. Sonra, köyde bu işi en iyi yapanlardan biriydi. Çocukluğundan beri kaz çobanlığı yaptığı için. Ama nerede o eski kaz? Eskiden, sürünün bir aklı, daha doğrusu bir belleği olduğunu düşünürdü. Zamanın birinde, sürünün bir gölgeliğe yönelmekle, orada, bulağa yakın bir yerde daha önce görmediği bir otu keşfettiğini anlamıştı. Kımi dedikleri bu otun sadece orada, suya yakın ama su içinde değil, su içinde değil. Orada yürüdüğünü öğrenmişti. Kıminin suyu koklaması gerekir, suda yüzmesi değil. Ama o zaman kazlar da bunu öğrenmişti işte. Fındık, küçük bir kaz çobanı olduğu yıllarda, Cumhuriyet zamanında, yani ekim sonunda sürünün neredeyse tümden kesildiğini bildiği için, sonraki sene yetişenlerin bulağı da, kımi köklerini de nasıl olup da anımsadığını bir türlü anlayamazdı.

Yine, kazı kesip de yağını ayırdığı zaman, onun hazırladığı kaz etinde bir parça donmuş yağ görülmezdi, ayazı tutar, tuzu herkesin hoşuna gidecek kadar ayarlamasını bilirdi. Ama artık o eski bolluk, bereket kalmamıştı köyde. Herkes ölmüştü, herkes. Ölmeyenler de çekip gitmişti. Kalanlar da, salt gidemedikleri, gitmeye mecalleri kalmadığı için kalmışlardı. Kilerin kapısını kaldırsın diye Toprak'a

seslendi Fındık. Toprak yine sıkıntı içinde geldi, eğilip kapıyı kaldırdı, aşağıya baktı. –Sen dur, dedi, inip bakır bir tencerenin içinden cılız kaz budunu aldı, çıkarıp annesine verdi, verdikten sonra da kapıyı kapattı yeniden.

Kadın budu tencereye koydu, tencereyi de ateşin üstüne astı, biraz sonra kazın keskin kokusunu duymaya başladılar. Aynur bunu duyunca rahatlamış hissetti kendini, huzurla doldu. Eski zamanları anımsadı yeniden. Kokunun evdeki herkesi nasıl sardığını, hepsinin içine nasıl bir sevinç dolduğunu... Bütün bir yazın, tarlalarda ölesiye çalışmanın, hayvanlarla kazın peşinde koşulan geceli gündüzlü yorgunluğun geçip gittiğini... Bunları düşündü, yine bir zaman sedirin üstünde oturdu ama sonra kalktı yeniden, yüzü gerildi. İçeriye geçip uzun zamandır giyinmediği kışlık giyitlerini çıkardı. Kalın kadife pantolonunu, pamuklu gömleğini, annesinin yıllar önce ördüğü ağır yün hırkasını, nakışlı yün çoraplarını. Öyle sıkı giyindi ki, yeniden eski Aynur oldu birden. Kalkıp gidecek gibiydi. Ama yine yorgunluk bastı, geçip asık bir yüzle sedire oturdu, ateşinin yükseldiğini anladı. Ama sabahki gibi değildi artık. –Ben iyileşiyorum yavaş yavaş, dedi. Toprak güldü. –İyileşeceksin elbette, dedi, sen, bakma abla, sen hepimizden sağlamsın.

Aynur önce güldü, sonra yüzünü astı. –Mustafa abiyi gözaltına aldılar, dedi, alıp götürdüler. Çocuk korkuya kapıldı. –Ne zaman, diye sordu sesi titreyerek. Fındık da ocağın başından dönüp baktı. –Bir iki gün önce, bilmiyorum, bilmiyorum ama beraberdik. H.'de, bir arkadaşın evindeydik. –Beraber miydiniz? –Evet ya, beraberdik, orada rastlaştık. Ben Ç.'den gelmiştim, o da oradaydı, sabahtı. Çaldım kapıyı, bunlar açınca bir şaşırdılar ki... Birer bardak çay içiyorduk, evi polis bastı. Beni sedirin altına sakladılar, üstüne çul çaput serdiler. Yeniden gülmeye başlamıştı. –Çıkamadım oradan, diye devam etti. İşte, Mustafa abiyi alıp gittiler. Ama bence çok tutmazlar onu. Zaten gelip ablama da söylemişler.

Toprak ayağa kalktı, biraz bekledi, ocağa yaklaştı, geri geldi. –Gidip bulmak lazım o zaman, dedi, bir sürü insan kayboluyor böyle. –Yok yok, diye rahatlattı onu Aynur, olmaz öyle şey. Ama askerler geldiği zaman ablamı korkutmuşlar iyice, evdeki ansiklopedileri inceleyeceklermiş, bu sabah ablam karakola gitti, ben de ona haber vermeden çıkıp geldim. Sen üstünü başını giyin de gidip bir bak eve dönmüş mü? Dönmediyse de karakola git yanında bekle, olur mu?

Toprak hemen ayağa kalktı. –Olur tabii, dedi, paltosunu giyindi, ceplerini gözden geçirdi. Sonra annesi ile ablasının gülümseyişleri arasında kapıyı açtı, botlarını giyip gözden kayboldu.

36.

Faruk, yine öyle uyur uyanık yatıp duruyordu. Arada, zihninin çok derinlerinden bir uyarı gelmiş gibi, hareket etmeye çalışıyordu ama. Bir çırpınış. Bir çırpınış. Bazen hareketlerimizin bize içimizdeki başka biri tarafından emredilmiş gibi birden geldiği olur. O zaman ne yaptığımıza kendimiz de şaşırırız. Bedeninin hiçbir yerinde ağrı hissetmiyordu. Ama yaşadığının farkındaydı kuşkusuz. Çünkü gözünün önünden fotoğraflar gelip geçiyordu. Çocukluğunda, bu dünyada yalnız olmadığımızı kesinkes anladığı bir olay yaşamıştı. Daha doğrusu bir şey görmüştü.

Dünyada yalnız değilizdir. Bunu gerçi büyüklerimiz de söyler durur, bizden çok yaşamış, bizden çok görmüş olanlar. Bunlara göre, eskiden, diyelim geçen yüzyılın başlarına kadar, bugün hiçbir yerde göremediğimiz ve varlığına da artık inanmadığımız o düşsel yaratıklar, ejderhalar, dinozorlar, cinler ve tabii Zümrüdüanka, bunlar yaşıyorlardı ve çoğu zaman buraları ziyaret ettikleri de olmuştu. Yani, bunlar o zamanlar gözle görülmüştü ve bu nedenle de dünya, işte bu büyüklerimize göre, bizim zannettiğimizden çok daha renkli ve heyecan verici bir yerdi. Ama sonra ne olmuştu bunlara?

Zamanın birinde, Âşık Şenlik'in çömezlerinden biri olduğu söylenen bir Âşık Davut vardı. Davut yine böyle bir kış mevsiminde, altında zavallı bir kır at, sırtında sazıyla karlara bata çıka buraya gelmişti. Gelince de, yine yollar kapandığı ve K.'ye gitmek neredeyse imkânsız ve akıl dışı bir şey olacağı için, köylüler ona kışı burada geçirmesini teklif etmişlerdi. Hele birkaç gün çalalım söyleyelim de, demişti Âşık Davut, hele bir sazımızı ele alalım da, sonrası Allah kerim. Allah çok büyüktür, o yüzden bir yolunu bulup bize mutlaka yol yordam gösterecektir. Köylülerden biri de, kepini çıkararak, canı sağ olsun, demişti, yine en iyisini o bilir.

Sonra, bu Davut'un öbürlerine göre çok farklı hikâyeleri vardı, Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin gibi geleneksel büyük hikâyelerin yanında, cin ve perilerle, sıra dışı hayvanlarla ilgili olarak da pek çok hikâye anlatırdı ve ele aldığı konuları

abartmaya da bayılırdı. Sözgelimi, bir kavak ağacı yüksekliğinde, dili ateşli ejderhalar A. Dağları'nın tepesindeki devasa oyuklarda yaşıyorlardı, bu nedenle de bu dağların adı, bir bakıma, bu ejderhalara seslenmek için ortaya atılmıştı: Allah sizden büyüktür. Allah sizden büyüktür. O yüzden sizin zulmünüz Allah o güzel uykusundan uyanıncaya kadardır. Dağların adı işte bu yakınmadan, daha doğrusu bu sığınmadan geliyordu.

İşte bu Âşık Davut'un söylediğine göre, dünyada elbette yalnız değildik ve yine de değiliz ama. İşte insanoğlu bütün bu iyi kötü, güzel çirkin, günahlı günahsız yaratıkları küstürmüştür ve. Onlar da artık göze görünmez olmayı tercih etmişlerdir. Yani, saklanmaktadırlar.

Arkadaşlarla tartışırken, Faruk, insanoğlunun düşsüz, dolayısıyla anlatısız yaşayamayacağını savunurdu. Birbirimize hikâye anlatmak zorundayız, yoksa bu dünyanın sonu bir an önce gelsin yeğdir. Zaten, bu mümkün değildir; insan var oldukça hikâye anlatacak, böyle yaratıkların, örneğin Zümrüdüanka'nın ve orman cinlerinin başından geçenleri birbirine aktarıp duracak. İnsan, ayrıca, bu dünyanın kıyametine dek yalan söyleyecek. İnsanın en güzel ve unutulmaz yanı, arkadaşlar, yalan söyleyebilmesidir. Kimsenin yalan söylemediği bir dünyada, bence, üç gün bile yaşanamazdı. Yalan söylenmeyen bir dünya yerin dibine batsın.

Neyse, bu Âşık Davut sazını çalmaya ve insanların ben diyeyim bin, siz deyin iki bin yıldır dinlemekten bıkmadığı hikâyeleri anlatmaya başlamıştı. Ama kuşkusuz, kendi üslubuyla söylüyordu tabii, öyle söylüyordu ki, sanki bu hikâyeyi kendisi yazmış, kendisi akıl etmiş. Köylüler de onu aynı biçimde dinliyorlardı. Diyelim, Ferhat ile Şirin'i ilk kez dinliyorlardı. Ama böyledir bu işler; birine bir şey anlattığımız zaman, artık o unutulmaz hikâye anlarının sahibi bizizdir. Âşık Davut, cinlerle perilere inanmamanın çağın bir hastalığı olduğunu söylerdi. Dermansız bir hastalık. O zaman, yine böyle atıyla perişan gelip de. Leyla ile Mecnun'u, Ferhat ile Şirin'i ve Köroğlu'nu anlattıktan sonra. Artık bu köyden kalkıp gitmesi gerektiğini söylemişti. Neden dersen, âşıklar, yerinde duramayan insan cinsindendir. Hikâye bittiğinde onlar da bir anlamda biterler. Bu nedenle de, kalkıp hemen başka bir köye gitmeleri gerekir. Kalktı, sazını kılıfına soktu, köylülerin ahırda bakıp dinlendirdiği kır atına binip yine geldiği gibi karlara bata çıka gitti.

Faruk işte bu artık olmayan varlıklardan birini görmüştü. O gün, evin bacasına çıkmış, çalak yabani otu açıp arasına uzanmıştı ki, başını çevirdiği zaman, o yeşil cini gördü. Bu cin, kol iriliğinde bir solucanı andırıyordu ama aynı zamanda tüylü ve yeşildi. Tüyleri de yeşildi, eti de. Ayrıca tüyleri de pırıl pırıldı, cin bir fanus gibi ışık saçıyordu ve. Yaralıydı. Uzanıp başını çevirene dek oğlanı izlediği ama kalkıp da kaçamadığı o kadar belliydi ki, çaresiz teslim olmuş askerlere benziyordu. Yani artık ölümü kabullenmişti. Ama ölümü Faruk'un elinden olmadı. Ona kalsa hayvanı alıp eve götürecek, annesine gösterecek, sonra da, belki, ilacımız olsa da versek, ya da sarsak, diyecekti. İyileşinceye kadar. İyileşinceye kadar.

Ama cin zaten çok yaralıydı; büyük olasılıkla bulutların arkasından geliyordu, orada bir kaza geçirmiş, yaralanmış ve sonra da evin bacasına düşmüştü. Yeşil bir kan akıyordu içinden.

Bir süre daha bakıştılar. Cin bir şeyler fısıldadı ama çocuk onun ne dediğini anlayamadı. Zaten sonra da öldü. Ölür ölmez de, tüylerindeki o parlaklık, bütün bedenindeki, kanındaki o yeşil çekip gitti. Böylece, Faruk'un da, gördüğü o inanılmaz şeyi kanıtlayacak hiçbir iz kalmadı elinde.

37.

İşte böylece, arada içindeki son hevesin kıpırdamasıyla bir yanına dönmeye çalışıyordu ama ağrı çektiğinden değil. Karnındaki, başının bir yanındaki yaralar sızlıyordu o zaman. Sızlayınca da yüzü kasılıyordu. Sonra böyle anlarda bilinci az da olsa yerine geliyordu. Nerede olduğunu anlamasa da, yaralandığını, bir yere uzatıldığını ve iyileşmeyi beklediğini anlıyordu. Bunu anladığında da yine bir şeyler düşünesi geliyordu. Bazen, arkadaşlar arasında, onun gerçek sorunlardan kaçtığı, halkın gereksinimi olan gerçekçi çözümleri hep dolaylı yollardan kavramaya ya da anlatmaya çalıştığı söylenirdi. O da gerçekliğin sorgulanamayacağına katıldığını söylerdi. Gerçek dünyanın yasaları vardır. Bu yasalar, doğrusu, bizim yorumlarımıza çoğu zaman gülüp geçer. Önemli olan, tüm dinsel yasaların birer yorum, daha doğrusu birer hikâye olduğunu kabul etmek, halka da bunu böyle açıklıkla anlatabilmektir. Hikâye, şiir, roman, gerçektir bunlar. Ama içerikleri bakımından değil. Yorumları ve önerileri bakımından değil. Birer nesne ve yazı olmakları bakımından. Orada gerçek olan nedir? Hikâyenin bir hikâye oluşu. Yani, böyle uzun uzun anlatmaya çalışırdı, yani din gerçektir ama dinin anlattığı şey değil, o yalnızca hayaldir. Rüyalarımız gibi. Rüya vardır, gerçektir rüyamızda havada yalın süzülüyorsak bu hayaldir, gerçek yasalar buna yalnızca gülüp geçer, gerçeklik için rüyada süzülmek bize daha başka şeyler gösterir, su isteği gibi. Süzülmek ve su isteği, bunun dışında gerçek yasaların hikâyenin içeriğiyle sorunu yoktur. Peki, diye devam ederlerdi, bu durum bizim ne işimize yarayacak, somut olarak?

Bazen havanın gereğinden sıcak olduğunu düşünüyordu. O zaman, elbette mevsimi tümüyle unuttuğunun farkında bile değildi. Boynu sızlayınca yüzünü astı, kıpırdanmayı kesti. Bilinci artık o kadar kısa aralıklarla gidip geliyordu ki, kıpırdanmayı keser kesmez gözünün önüne yine bir çocukluk anısı geldi. Neredeyse. Neredeyse kaldığı yerden devam etti. Uzun tahta bacaklar yapmıştı kendine. Bu bacakları ayaklarına güçlükle bağladı, yerden üç metre yükselmiş

oldu böylece. Gökyüzünde. Yerden bir karış yükselmemiz bile, artık gökyüzünde olduğumuzu gösterir.

Sonra, bacakları üzerinde yükselince, gözünün alabildiği manzara soluğunu kesti, bunca büyük, uzak, alabildiğine yeşil, yeşilden kudurmuş bir ovanın önünde yaşadıklarını, dağların, dağları sarmış delimsek gür, koygun, acı yapraklı ormanların, kızıl, neredeyse kana bulanmış sivri yabanıl kayalıkların içinde bunca korunmasız durup durduklarını bilmiyordu. Gerçi, dolaşmadıkları yer, kokusunu tatmadıkları ot, gövdesine dokunmadıkları ağaç kalmadı diye bilirdi. Bu nedenle kıvanırdı da. Ama işte uzun tahta sihirbaz bacakların ayrıcalığı; bu durumda, daha yükseğe çıkmak, ovanın, yapabilirse, bir kuş gibi, görülebilecek her yanını görmek istiyordu.

Dikkatle ormana doğru yürümeye başladı. İleride, köyün görmediği yabanıl alanlarda asırlık kayın ağaçlarının olduğunu biliyordu. Belki, o ağaçların gövdelerine, ortalarından, güçlü dalların arasından tutunabilirse tepeye tırmanabilirdi. O zaman her şey daha başka olurdu kuşkusuz.

Zeynep'i almıştı yanına. Ya da ona öyle geliyordu. Yukarıdan baktığı için, gözünü kapattığında, yani gözünün önüne tüm bu olanlar geldiğinde, görüntüler yukarıdan başlamıştı. O nedenle aşağıdaki kız Zeynep miydi, öyle geliyordu ona. O zamanlar Zeynep'in sümüğü akardı hep. Bana mısın demez, sümüğünü koluna siler, ablam, diye başlayarak Faruk'un önüne düşüp onu korurdu. Ablam şuradan gidelim, ablam buradan çıkalım.

Ormana girdikleri zaman kızın ağlamaya başladığını anladı. Hava serinlemişti, uzun bacaklar gücünü öyle bir harcıyordu ki, kemikleri dönüyordu neredeyse içinde. Ağaçlardan birinin gövdesine tutundu, aşağıya baktı. Neden ağladın, dedi, korktun mu? Kız onu duymamış gibi yaptı ama sonra gözünün yaşını sildi, bir çalılığın dibine dikkatle yaklaşmaya başladı. Korkusunu yenmiş, böylece korktuğu şeyin üstüne yürümeye başlamıştı. Faruk yeniden, buradayım, diye bağırdı, buradayım, korkma, neden ağladın ablam, ne var orada? Kız yine onu duymadı, hatta bacaklarını, tahta bacakları, sanırsın onlar birer fidan, sıkıca tutup korunmak, belki saklanmak için kullandı. Çocuk yine seslendi: Abla, duymuyor musun beni? Ne var orada? Kız yine duymadı, tutunduğu fidan gövdelerini bıraktı, çalılığa iyice yaklaştı, eğildi, yine dikkatle, kaşlarını çatarak baktı, sonunda gözden kayboldu. Aşağısı o kadar

yoğun, yapraklarla o kadar kapalı lacivert ve pusluydu ki, Faruk bir an için yukarıya çıkmakla aşağıdaki tüm varlığını kaybettiğini düşündü. Kuşkusuz, başka bir dünyaya ait olmuştu artık. Yani, bir bakıma, yerini yurdunu terk etmiş, göçmüş ve tüm geçmişini geride bırakmıştı.

Ne olacaktı şimdi? Köye geri dönmeye karar verdi, ormandan çıkıncaya kadar ağaçlara tutunurdu. Sonra biraz dinlenir, soluğunu düzeltirdi. Bacaklarının ağrısı geçince de yine yoluna devam ederdi. Sonra, köye yaklaşınca belki bağırıp yardım isterdi, belki birilerini ormana, Zeynep'i aramaya gönderirdi.

Gerçi, sonra aklı başına geldi. Yanındaki kız Zeynep miydi bakalım? Birden, başından beri yalnız olduğunu, göğe yükseldiğini, artık dünyaya bambaşka bir açıdan baktığını ve aşağısının da bundan böyle yalnızca bir hikâye, bundan sonra asla sesini duymayacak bir rüya olduğunu anladı.

38.

Derken gözünü zorlukla açtı, açar açmaz da üşümeye başladı. Buna o kadar sevindi ki, iyi ki üşüyorum, iyi ki üşüyorum, diye bağırmaya başlayacaktı neredeyse. Hem de gücü olsa, kalkıp ayakta durabilse, böyle korkunç üşüdüğü için göbek atacaktı. Zira üşüyorsam artık daha iyiyim demektir, diye geçirdi içinden. Gözünü usulca açtı, aman ben kıpırdamayayım, aman ben kıpırdamayayım da yeniden canım acımasın, acırsa dalıp giderim yine, dedi belli belirsiz. Ama dünyayı, bulunduğu yeri, yattığı yatağı, yanında birileri varsa da onları öyle çok görmek istiyordu ki, bir parça gerçek, bir parça gerçek görmek için elinden geleni yapmak isterdi. Kirpiklerinin üstü buğulandı, bulutlandı. Gözünün önünden koyu aksak bir bulut geçti. Geçince de kızı gördü. Gülümsemek istedi ama engel oldu kendine. Yok, yanağım da kıpırdamasın, dedi. Kıza dalgın, pırıltısını yitirmiş gözleriyle baktı.

Aysel, çocuğun inlemelerini duyunca kalkıp gelmişti içeriden. Zaten, kapısını açmıştı daha önce, sobanın sıcağı evi dolaşsın, o zavallı yaralının yanına da gitsin diye. Çocuk gözünü açınca önce şaşırdı, sonra yüzünü onun yüzüne yaklaştırarak gülümsedi. Bir zaman, öyle ne diyeceğini bilemeyerek bakıp durdu. Çocuğun yüzünü, gözlerini, başının yanını karartmış kan izlerini izledi. Az daha ölüyormuş, diye düşündü. Ama ölmeden öylece donup kalmış. Ölümün bir kapısı vardır. Bu çocuk da işte, yani bunu bir yerden yollamışlar. Git ölümün kapısını çal, demişler. O da daha çok genç olduğu için ölümü yaşlı bir tüccar zannetmiş olabilir. Gerçi bu yanlış değil. Ölüm en yaşlı tüccardır. Neyse, uzun yollardan gelmiş, elini uzatmış ama tam kapıyı çalacakken kararsız bir biçimde donup kalmış.

Sonra, Faruk onu o ifadesiz gözleriyle süzüp durunca. –Sen kapıyı çalamadın mı? dedi Aysel. Çocuk yanıt vermedi, daha doğrusu onu anlayamadı zaten, kulaklarının uğuldadığını zannetti. Kadın sanki bir fanusun içinden seslendi ona. Yine de, belki anlarım diye, buğulu, yarı açık gözlerini kızın ağzına dikti, tüm dikkatini topla-

yarak onu izlemeye başladı. Sonra, kız yeniden sordu. –Yani, kapıya kadar geldin de, kapıyı çalamadın mı? Kendine de eşelenecek bir çalı bulamadın mı, dedi. Faruk güçlükle ağzını açtı. –Hayır, dedi.

Deyince, Aysel birden, yalnızca gözleriyle değil de tüm bedeniyle ışıldadı sanki. O kadar sevindi ki, çocuğu kendisi gibi biri olmakla sarıp okşayası geldi. –Demek sen o kadar yol dolaştın da kendine bir çalılık bulamadın öyle mi? Bak. Bak. Neredeyse ölüyormuşsun. Neredeyse için içinden çıkıyormuş. Benimki çıktı, bir daha giremedim. –Neden, diye sordu Faruk. –Çünkü, dedi kız, benim içinden çıktığım şeyin üstüne kar yağdı, zaten, yağmasaydı da artık orası çok katı ve soğuk. Bence çıktığımız yere bir daha giremeyiz.

Faruk gözünü kapattı. Kıpırdamak, konuşup kendini yormak istemiyordu. Ama bir yandan da, kıza bir sürü şey sormak istiyordu elbette. Yeniden gözünü açtı. –Aslında, dedi, fena değilmiş. Kız şaşırdı. –Ne, ne fena değilmiş, dedi. Sen hele bir söyle bakalım, neymiş o fena olmayan? Çocuk başını oynatmamaya dikkat ediyordu. Ama gözlerini çevirebiliyordu. Tavana, odanın kapısına, yanındaki pencereye, kızın yüzüne böyle yengeç gibi bakabiliyordu. –Çok soğuk, dedi.

O öyle söyleyince Aysel telaşlandı, doğruldu. Gözlerini kapatıp bir zaman kendine gelmeye çalıştı. Saçlarını eliyle ensesine attı. Sonra başını salladı, eğilip hemen elektrikli sobayı yaktı. Sobanın boruları kızarmaya başlayınca. Bir tıkırtı geliyordu. Bir tıkırtı duyuluyordu boruların içinden. Geçip içerideki kanepenin üstünden battaniyeyi aldı, getirip oğlanın üstüne sardı. Oda ısınmaya başlayınca, elini yaralının alnına koydu. –Ateşin biraz düşmüş, dedi. Seni çatışmada yaralamışlar. Sonra da komutanın evine getirmişler. Getirdiler. Yani, biraz ağır yaralamışlar. Ayakların, yani dördü birden değil de, ikisi birden havaya dikilmek üzereymiş. Üzereydi. Anlayacağın, ölmek üzereydin. Ölünce de kaskatı kesilirsin. Bir daha yumuşamaz.

Çocuk, battaniyenin altında, gözlerini kıza dikmiş, zorlukla gülümsemeye başlamıştı. –Kimsin, diye sordu. Kız ne diyeceğini bilemedi. –Çok güzelsin, dedi çocuk. Deyince kız ağzı bir karış açık, gözleri büyümüş öylece bakakaldı. Ama açıldı biraz sonra. –Yok be, dedi, güzel olsa ne olur ama bana başkaları da arada böyle demişlerdir. Bir de, şimdi bakma bana, daha sonra bak. –Nedenmiş? Battaniyeden bir koku geliyordu. Bu kokunun daha önce aldığı başka kokulara benzemediğini düşündü Faruk.

Dışarıdan sesler gelmeye başlamıştı. Evin çatısı tıpırdıyordu. Çocuk tavana baktı. –Yağmur yağıyor, dedi. Kız başını iki yana salladı. –Yok yok, dedi, yağmur değil o, deli olma. –Fareler mi, dedi çocuk. Kız güldü yine. –Sen yine de bana şimdi bakma, dedi, benim bir işim var halledeyim, sen de sonra bak.

39.

Bir yerlerde, gökyüzünün arkasında saklanmış bir ordunun soluğu duyuluyordu. Bu ordu, iri kalkanıyla ormanın, evlerin, ağaçların ve korkunç, yokluktan çıldırmış kar ovasının üstünü kapatmış, ışığı tümüyle kesmişti. Böyle olunca da iyice kararmıştı hava. Uğultu. Uğultu geliyordu her yerden. Sanki karar verilmiş de, çok geçmeden kanlı bir meydan savaşı başlayacak.

Kar patırtılar çıkararak yeniden yağmaya başladı. O zaman, köyü saran o uçsuz bucaksız kar ovasından bu yana bir kekik kokusu geldi. Taze, yeni biçilmiş ovanın otu birbirine karışmıştı. Kıminin, reyhanın, kekiğin kokusu birbirine karışmıştı. Karışınca da böyle bir kokunun karşısında insan ne yapacağını şaşırır. Delimsek çaresiz kalakalır. Bunca kokulu otun, aslında, birbirine karıştırılmaması gerekir. Çünkü o zaman bu otlar güçlenir, birbirine yaslanır ve zehirli bir hâl alır. O zaman da bunu yemek bir yana dursun, kokusu bile insanı delirtmeye yeter.

Kız odadan çıkıp gidince, havalanan eteğin içinden bir kekik kokusu geldi, o zaman çocuk ister istemez başını çevirdi, yüzünde esintiyi hissetti ama aynı zamanda boynunun çatırtısını duydu, yeniden bayıldı.

O zaman kapı açıldı. Bekir Komutan'la Doktor Servet üzerlerindeki karı silkeleyerek içeriye girdiler. Aysel önce oturma odasının kapısını açtı, başını uzattı hafifçe, sonra, gelenleri görünce çıktı odadan. –Çocuk uyandı, dedi, uyandı. Hem de uyanıp konuştu. Bunu duyunca doktor canlandı, paltosunu hızla çıkarıp astı. Hemen yaralının odasına gitti. Çocuğun elini aldı, nabzını saydı, sonra bıraktı. –Uyanmamış, dedi. –Uyandı ya demin, dedi kız. –Uyanamaz ki, dedi doktor, durumu çok ağır. Hem de burası çok ısınmış. –İşte, dedi Aysel, uyanınca çok üşüdüğünü söyledi, ben de sobayı yaktım. –Başka bir şey söyledi mi, diye sordu Bekir Komutan. Kız biraz düşündü. –Kapıyı çalamamış, dedi. –Hangi kapıyı, dedi komutan. Kız şaşırdı. –Kapıyı çalamamış işte, diye tekrar etti, bildiğiniz gibi, ölümün bir kapısı var. Daha doğrusu, ölüm yaşlı.

Kız, doktorla komutanın kendisini yine öyle acıyarak dinlediğini görünce birden utandı, yine hep şaşırdığında yaptığı gibi elini ağzına götürdü. Yüzü kızardı. Uslanır gibi oldu, ışığı söndü. –Çok üşüdüğünü söyledi, dedi, neredeyim dedi, böyle şeyler. –Sen ne dedin? –Çatışmada vurulduğunu, komutanın evinde olduğunu söyledim. –Bilinci yerinde miydi? –Bilinç nedir ki? –Yani işte durumun farkında mı, kim olduğu, falan. –Bence yerinde. Ama bu dediğiniz şeylerin yeri neresidir?

Bunu duyunca komutan kızdı. –Saçma sapan konuşma yine. Ne oluyor sana da böyle? Doktora döndü. –Doktor, dedi, bu kadına ne oluyor sence, söyler misin? İyice tuhaf tuhaf konuşmaya başladı. Delirdi. Delirdi. Doktor ne diyeceğini bilemedi. Aysel ağlayarak içeriye geçti, kanepeye oturdu. Oturunca da yine elini kolunu nereye koyacağını bilemedi. Yalnız kaldıkları zaman, doktor komutanı kolundan tuttu, sakinleştirdi. –Bence, dedi, kadın çok ağır bir bunalım geçiriyor. Bünyesi çok zayıf. Duyguları, bazı durumlara dayanma gücü... Ayrıca, bu nedenden dolayı sinirleri iyice yıpranmış. –Hangi nedenden dolayı? –İşte, geçirdiği bunalım ve... Ve burada ağır yaralı bir mahkûmla birlikte ve saklanmak zorunda. –Ama, dedi komutan, çok saçma, burada sıcak evde oturuyor, yani rahatı yerinde, insan daha ne ister ki? Sen onun Ç.'de ev diye kaldığı yeri görsen, bir görsen. O evin tavanından içeriye buz sarkmıştır çoktan. Hem de sarkıp yere uzanmıştır. Doktor acı acı gülümsedi. –Bazen, komutanım, bazen kendi soğuk evimizi özleriz, bunda anlaşılmayacak bir şey yok. –Neyse, demek ki bu kız bunalımda, hem, bana bakma doktor, ben onu çok severim, gerçekten çok severim, ona kızıp söylenmek de istemem. Hem de ona bir şey olursa çok yanarım. O yüzden çaresi neyse onu söyle. –Biraz rahat bırak bence onu komutan, dedi doktor. Böyle garip garip şeyler söyleyince de üstüne gitme. Yoksa, yani üstüne gidersen, iyice fena olur.

Bekir Komutan aralık kapıdan Aysel'in oturduğu kanepeye baktı. Başını eğdi. Yüzü titredi biraz. –Peki, dedi. Sonra birden anımsamış gibi başını kaldırdı. –Kızağı kapının önünde bırakmak olmaz, dedi, ne olur ne olmaz. Kapının önü görünür uzaktan. –Nasıl görünsün, dedi doktor, göz gözü görmüyor. –Sen bilmezsin, onların gözü her şeyi görür. Allahsızlar, ağaçların ta tepedeki en ince dallarının üstüne bile nöbetçi yerleştirmişler, hem de böyle eli dürbünlü nö-

betçi. Neyse, biz çıkalım da, kızağı arka tarafa geçirelim, sonra da, sonra da onu bir gözden geçirelim, bakalım dayanıklı mı? –Ben biliyorum, dedi doktor. Sapasağlam bir kızak, hem de her yanı demirden. Komutan durdu, doktorun ellerine baktı. Nasırsız, evden ocağa, ocaktan eve taşınan yumuşak, ince parmaklı ellerdi bunlar. Güldü. –Bu karda, daha doğrusu, gördüğün gibi doktor, dışarıda aslında kar bile kalmadı, bu buzun, kayalığın içinde demirin hükmü mü geçer. Biz yine de bakalım sağında solunda kırık olmasın. Bence, atla birlikte, çocukla birlikte hepiniz donup kalacaksınız. Bir taraftan, devletin de sağı solu belli olmaz. Doktor götüreceğim dedi de niye izin vermedin derler bana sonra.

Dışarıya çıktılar. Çıktıkları zaman kızak o kadar küçük, zavallı göründü ki gözüne, doktor ürperdi, bir an için buzun içinde kendi gözü açık ölüsünü görür gibi oldu.

40.

Çıkıp kızağı evin arkasına taşıdılar. Bir çardak vardı arkada, komutan kış başlarında aldığı odun kömürü oraya istiflemişti. Yaz aylarında kullandığı bir mangal tenekesi, çalı çırpı, kazma kürek, hepsi çardağın altında darmadağınık durup duruyordu. Kızağı çektikleri yer korunaklıydı, komutan, birazdan kendi kendine hareket edecekmiş gibi baktı kızağa uzun uzun, sonra çıkarıp bir sigara yaktı. Bir tane de doktora uzattı, doktor aldı sigarayı. –Sen sigara içer miydin, dedi. –Arada, dedi doktor, o da düşünceler içinde kızağa bakıp duruyordu.

Havadan yine bir uğultu geldi. Doktor, daha önce hava günlük güneşlikmiş de birden dolu bastırmış gibi şaşkınlıkla gökyüzüne baktı. –Bu böyle olmaz, dedi sonra, yani devrilir falan, bir şeyler yapmak lazım. –Bir sedye getirtelim, dedi komutan, yaralıyı kızağın üstüne sedyeyle taşırız. Ama sonra da, devrilmeyi önlemek için bir kasa yapmak gerekir, değil mi? –Evet, dedi doktor, devrilmesi iyi olmaz. Tabii, fazla kıpırdamasın diye çocuğu kızağa bağlamak da lazım.

Konuşurlarken, her sözü söylediklerinde, bir daha konuşmayacaklarmış gibi birden susuyorlardı. Sonra derin bir sessizlik iniyordu aralarına. Doktor, kendi kendine bir şeyler mırıldanmış gibi, çocuğu kızağa bağlamak da lazım, dedikten sonra çardağın ucuna kadar birkaç adım attı, sigarasından son bir nefes çekti, izmariti buzun üzerine bıraktı.

Evin arka bahçesi öyle korunaklıydı ki, çardağın hemen önünde bir tepe yükseliyordu. Bu tepenin üstünde de ağaçlar vardı yine, ağaçlar çoktan donmuş ve buz rengini almış oldukları için, insan sarkıtlar içinde sanıyordu burada kendini. Buz parmaklık. Buz parmaklık. Soğuk esintinin onlara ulaşamayacağını düşünüyordu. Sonra, hemen arkasından bir gürültü geldi, dönüp baktı. Bekir Komutan çardağın bitişiğindeki kömürlüğü açmış, bir kovanın içerisine kömür dolduruyordu. Kuru, önceden neredeyse cetvelle kesilerek istiflenmiş odun yığını duruyordu hemen yanında. Bir

ara, komutan karanlıkta gözden kayboldu, sonra elinde bir halat yığınıyla geri döndü. –Bak doktor, dedi, ne buldum burada. Hastayı bununla kızağa bağlayacağız. Böylece kalkıp kaçamaz, değil mi? Doktor önce öfkeye kapıldı, sonra acı bir gülümsemeyle donup kaldı. –Kaçamaz, dedi, zaten kaçsa bile siz yeniden yakalarsınız onu değil mi? Komutan halat yığınını kızağın üstüne bıraktı. –Evelallah, dedi, deyince de yüzü asıldı. Bir zaman moralsiz bekleyip durdu.

Derken yine cana gelmekle, meğer orada hemen bir teneke varil vardı. Varili, çardağın altından çıkardı, bahçenin içine çekti. İçinde kuru odunlar, yakayım gitsin diye zamanında çıkarıp koyduğu eski elbiseler, yırtık postallar vardı. Sonra bir üstüpü yığını, kirli, yağlı, kapkara bir iplik yığını ki, yakılmak için can atıyorlardı. –Gel, biraz ısınalım, dedi. Doktor sevindi, varilin yanına gitti hemen, ellerini ovuşturdu. Komutan kibriti çakıp yağlı üstüpülerin üstüne bıraktı, iplik tomarının üstünde cansız mavi bir alev belirdi. –Sen bunu al, sönerse yine ateşle, ben hemen geliyorum, dedi komutan. Dedikten sonra da karanlıkta gözden kayboldu.

Doktor, yüzünde asılı kalmış bir gülümsemeyle cansız ateşi izledi bir süre. Kibriti yeniden yaktı, yağlı ipliği başka bir yerinden yeniden tutuşturdu. Eğilip aleve üfledi. Kar hafiflemişti, ama zaten bahçede yükselen tepe varilin üstüne yağmasını engelliyordu karın. Doktor üfleyince alev güçlendi, yavaş yavaş kızıllaştı, derken birden yayıldı.

O sırada komutan göründü yeniden. Aysel de gelmişti onunla birlikte. Elleri doluydu ikisinin de. Aysel bir iki battaniye toparlamış kucağına almıştı. Komutan da rakı şişesiyle birlikte birer kadeh, biraz da su getirmişti. –Buzumuz çok nasıl olsa, diye güldü yaklaşırken.

Battaniyeleri omuzlarına alıp rakılarını içmeye başladılar, komutan doktora yeniden sigara ikram etti, kendi sigarasını yakınca da, ilk nefesi varilin içinde gürüldeyen ateşe doğru savurdu. Bir zaman sessizce, gülümseyerek ateşi izlediler. Neden sonra komutan elinde bardakla çardağın ayaklarından birine yaklaştı, burada bir yeri fenerle aydınlattı. –Bunu görüyor musunuz, diye sordu. Aysel'le doktor komutana yaklaştılar. Fenerin aydınlattığı yerde koyu kırmızı, eski bir leke vardı. Kararmış bir leke. –Benden önceki bölük komutanının kanı, dedi, kaç yıldır burada bu kanın ne aradığını düşünüyorum. Ama anlayamıyorum bir türlü. Sizce bu kan buraya

nasıl gelmiş olabilir? Doktor şaşırdı. –Bunun eski komutanın kanı olduğu ne malum, diye sordu. –Çünkü öyle, dedi komutan, bizim bilgilerimizi küçümsemezseniz iyi edersiniz. –Küçümsemiyorum elbette, dedi doktor, ama belki de yine böyle bir yaralı mahkûmun kanıdır diye düşündüm. –Değil, dedi komutan, adam bir çatışmada vurulmuş, karakola getirip yarasını tedavi etmişler, sonra da eve getirmişler, önemsiz bir yaraymış. Ama buralarda daha önce böyle şeyler olmazmış, yani bizden önce. Bu anlattığım olay da işte, yaşanan tek çatışma. Buraya gelip de kanını nasıl sürmüş olabilir?

Aysel, rakısından bir yudum aldı, güldü. –Kimbilir, dedi, bu belki de bir geyiğin kanıdır. Komutan yine ters ters baktı Aysel'e. –Geyiğin kanı mı, dedi sonra. Geyiğin ne işi olur ki burada? –Olur ya, dedi Aysel, belki de eski komutan bir geyikle çatışmıştır? Doktor güldü, komutan da tutamadı kendini, o da güldü. Varilin içindeki ateş harıltılar çıkararak yanmaya devam ediyordu.

41.

Derken, Aysel birden delirmiş gibi ağlamaya başladı. Ellerinden birini yüzüne kapattı, öbürüyle tuttuğu rakı dökülmesin diye çaba harcadı. Ama öyle sesler çıkardı ki ağlarken, uzaklarda, ormanın derinliklerinde hayvanın biri acıyla böğürüyor sanılırdı. Bir zaman böğürdü, sonra burnunu çekmeye başladı, yanaklarından süzülen yaşın donduğu, donup kırılıp çıtırtılar çıkararak döküldüğü görülüyordu. Komutan doktora baktı, doktor bardağını bir kenara koyup sarıldı Aysel'e. –Sakin ol, dedi, yapma böyle. –Ne oldu ki şimdi, dedi Bekir Komutan, ne oldu da böyle ağlıyorsun ki şimdi? –Çok sıkıldı o burada, dedi doktor, söyledim ya, ayrıca hava korkunç, bu havada insanın mutlu olması olanaksız. –Mutlu olacak günler yaşamıyoruz, dedi komutan. Mutlu olmak için, bu ülkeyi mutlu edebilmek için herkesi gökyüzüne göndermemiz gerekir.

Doktor şaşırdı duyduğuna. –O da ne demek, dedi, herkesi gökyüzüne göndermek de nereden çıktı şimdi? Herkesi öldürmekten mi söz ediyorsun? Komutan önce gülecek gibi oldu, sonra vazgeçti. –Öldürmekten söz etmiyorum, dedi, herkes kendini melek zannediyor ya, ondan dedim, sorsan kimsenin suçu günahı yok. –Herkesin kendisini melek zannetmesinde sakınca yok bence, dedi doktor. Bize adalet gerek, iyi meleği kötü melekten yalnızca adalet ayırabilir. –Çok büyük sözler ediyorsun, dedi komutan. Bana sorarsan yalnızca sen değil, bu ülkede herkes büyük bilimci, ne derlerdi eskiden; feylesof. Söze gelince çözümü bulmuşsunuz. Ama işte durumu görüyorsun, gel de çöz bakalım. Biraz durdu, çevresine bakındı, ateşin azaldığını görünce gidip yine bir kucak odun getirdi. Aleve atılınca tatlı bir çam kokusu yükseldi odunlardan. –Öyle, söylemesi kolay, dedi sonra.

Aysel hâlâ hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Doktor kızın sırtındaki battaniyeyi düzeltti. –Neyse, dedi, burada saklanmak onu mahvetti, bence Ç.'ye geri götürmemiz gerek.

Bekir Komutan, görünüşü güçlü, kararlı, hatta sinirli olsa da, bir kadeh içince değişen insanlardandı. Böyle durumlarda yumuşadı-

ğı, karakter değiştirdiği olmazdı ama başka bir hâl alırdı. Sanırsın dünya görüşü değişmiş. İnsanın dünya görüşünün değişmesi için biraz içmesi şarttır. –Bu kıza burada yazık olmasın o zaman, dedi. Ama öyle güpegündüz de kalkıp gidemez. Ayrıca zaten yollar kapalı, buradan Ç.'ye giden yolların da zaten kendisi felaket. –Onu yaralıyla beraber götürürüz, dedi doktor, hiç sorun olmaz, kimsenin de ruhu bile duymaz, yeter ki götürelim. Bizimle gelecek askerlere de tembih edersin, bir misafirimizdir, buradan alıp evine götüreceğiz, hiçbir şey olmaz.

Kız, konuşulanları dinleyince sakinleşti biraz. –Ben gerekirse yukarıdan da gidebilirim, gerçekten çok sıkıldım, dedi. Bana zaten bir şeyler oldu, eskiden yatıp uyumak isterdim şimdi uyku haram. Şimdi bir iş görürken bile yerimde duramıyorum. Sanki bir elimle bir şey, öbür elimle de başka bir şey yapmak istiyorum. –Yukarıdan da gidebilirim ne demek, dedi komutan. –Yani işte sen dedin ya, dedi Aysel, gökyüzüne göndermek lazım dedin ya. –Tövbe tövbe, diye sinirlendi komutan, yahu onu öylesine dedim, benzetme yaptım yani, anlamadın mı? Gökyüzünden gidebilirim de ne demek şimdi? –Bilmiyorum, bana yapabilirim gibi geliyor işte, dedi Aysel. –Neyse, canını sıkma, dedi doktor. Ben seni götüreceğim. –Ne zaman? –Yarın sabah, hemen yarın sabah gidiyoruz, aslına bakarsan ben de çok sıkıldım buradan, işte o sabah gelip beni aldıklarından beri, sabahın köründe, kaldırıp buraya getirdiklerinden beri çok sıkıldım. Karımı da evde bırakıp geldim.

Kız ağlamayı kesince keyifleri yeniden yerine gelir gibi oldu. Ateşi yeniden canlandırdılar, komutan biten bardakları doldurdu, sonra gidip yerden bir tutam buz kopardı, rakısının içine attı gülerek. –Siz de ister misiniz, dedi. Kız heyecanla başını salladı. Komutan ikisinin rakısına da buz attı. –Senin karın mı var, diye sordu doktora Aysel. –Var ya, dedi doktor gülerek, olmaz mı? –Olmayabilir, dedi kız şaşırarak, illa bir karının olması gerekmiyor. –Haklısın, dedi doktor. Ama var. Hem de günlerdir, meraktan ölmüştür şimdi. Benim de gidip artık onu görmem gerek. Ve sonra sağlık ocağına da gitmem gerek, orada bensiz ne yaptılar hiç bilmiyorum.

Komutanın yüzü kızarmaya başlamıştı. Yüzündeki anlamsız gülümseme her yudumda biraz daha artıyordu. Ateşin solgun ışığında, yüzünün kızartısı seçilmeye başlamıştı. Söylediği sözcükleri yarıda kesiyor, cümleleri neredeyse hiç bitirmiyordu. –Ben karakola gide-

yim, dedi. Askerlere söyleyeyim buraya sedye getirsinler. Her şeyi hazır edersek sabaha zaman kaybetmeden yola çıkabilirsiniz, değil mi? –Haklısın, dedi doktor, erkenden yola çıkarız, hava da biraz sakinleşmiş olursa, belki akşama doğru da Ç.'ye varmış oluruz. Kıza döndü, omzuna şefkatle dokundu sonra. –Seni Ç. Gölü'nün üstünden geçireceğim, dedi, kızakla onun üstünden geçince gerçekten de gökyüzüne çıkmış gibi olacaksın. Kız güldü. –Çok kaydım ben orada, dedi, eskiden, çar zamanında buzun üstünde balolar tertip ederdik, böyle kabarık etekler giyinirdik. –Atı ayarladınız mı, diye sordu birden komutan başını kaldırarak. –Ayarladık, dedi doktor. Gün ışımadan Atalay alıp getirecek.

42.

Hava aydınlanıyordu. Kar yeniden ışımış, karın üstünde boncuk boncuk ter belirmişti. Ormanın bir tarafı sararmış, ağaç köklerinden, yaprakların arasından sarı solgun güneş görünmeye başlamıştı. Ama yorgun bir güneşti bu; dolayısıyla yükselip de gökyüzüne çıkmaya ya da sıcağından biraz daha verebilmeye mecali yoktu. Ufukta gün boyu bekleyeceği, sonra da yine geldiği yerden çekip gideceği anlaşılıyordu. Bazen güneş bizim istediğimiz gibi, daha doğrusu, bizim hep bildiğimiz gibi hareket edemez. Güneşin de elinin kolunun bağlandığı zamanlar olur. Yine de, karın terlemesi iyi bir şey. Karın terlemesi iyi bir şey. Az terleyen karda merhamet vardır.

Karakola uzanan yokuşta karlara bata çıka ilerliyordu. Yine, SOSYAL BİLİMLER ANSİKLOPEDİSİ'nin tüm ciltlerini almış bir çuvala doldurmuştu. Soğuk soğuk terleyerek çavuşun yanına gidiyordu. –Burada yerimiz yok, demişti çavuş. Gördüğün gibi, bugün ancak ilk cildi inceleyebildim; sen şimdi bunları olduğu gibi götür, yarın hepsini yeniden getir. –Hepsini niye getireyim ki, diye sormuştu Gülşen, ilk cildi inceledin ya. –Bilmezmiş gibi konuşma, diye kızmıştı çavuş; bir de okumuş yazmış insanlar olacaksınız. Böyle ansiklopediler gizli şifrelerle ve göndermelerle doludur. Bazen bir maddenin aslında ne anlama geldiğini ancak birkaç cilt sonraki bir başka maddede anlarsın, o yüzden bu inceleme sırasında tüm takımın elimin altında bulunması gerekiyor.

Çuvalın altında, öyle iki büklüm ilerlerken yine kocası geldi aklına. Ben sana ne diyeyim, diye geçirdi içinden. Ben sana ne diyeyim ki şimdi? Milli Eğitim toplantısıymış, sendikaymış. Al sana sendika, dernek. Al sana eğitim. Senin, ey Mustafa, senin eğitim dediğin şey işte şurada beni böyle eğitiyor bak. Bak da gör işte, hey gidi. Beni hem de ne güzel eğitiyor. Sırtımda dünyanın ansiklopedisini taşıtıyor. Şimdi sen de şurada olsaydın keşke. Ne diyecektin, kitap kutsaldır hanım, kitabı taşımanın zahmeti mi olur.

Gerçekten, kimi zaman, eskiden, K.'de oturdukları sırada, okula neredeyse bir bavul kitapla giderdi Mustafa. Sorsan, hiçbiri gereksiz

değildi bu kitapların. Çocuklara gösterecek, altını çizdiği alıntıları açıp açıp okuyacaktı ya. Bu alıntıları bir yere yazsan da bunca kitabı kendine yük etmesen olmaz mı, diye sormuştu bir gün. Olmaz öyle, demişti. Kitap hayali bir şey değildir, benim istediğim, çocukların kitaba dokunması, yani bilginin somut gerçekliği... Al sana gerçeklik. Sonra, o bir bavul dolusu kitapla eğile büküle yokuşlar tırmanır yokuşlar iner, akşam saatlerinde de, okul dönüşü, belini hafif bükerek, yüzünde tatlı bir gülümsemeyle dolaşırdı evin içinde.

Bir ara dayanamadı, çuvalı sırtından indirdi, yine de yere koymaya kıyamadı, ciltler su çeker diye. Çuvalı ayağının üstüne indirdi dikkatle, çevreyi gözden geçirmeye başladı. Kar gün ışığını öyle parlatıyordu ki, ışıltı gözünü aldı; o sırada uzaklarda bir yerde KARAGÖZ'ün boğuk boğuk havladığını duydu. Başını çevirdi, köyün altında, dereye yakın yerlerde karalar giyinmiş, başını sıkıca kapatmış birinin KARAGÖZ'ü sevdiğini gördü. Ama hayal meyal. Işıltı içinde, bu ikisi, bir ışık oyunu gibi görünüyorlardı. KARAGÖZ yine çelimsiz oyunbaz, karın içinde bir görünüp bir kayboluyordu. Yüzer gibiydi. Yüzdükçe başını çıkarıp çıkarıp soluk alıyordu. Sonra beceriksizce kulaç atmaya çalışıyordu yine.

Biraz dinlendikten sonra çuvalı yeniden sırtlandı, karın içinde iri adımlar atmaya çalışarak tırmanmaya başladı.

Karakola girdiğinde sırtına bir ağrı saplanmıştı. Bu sefer, tamam artık, bu sefer kesinlikle dert sahibi oldum, fıtık oldum ben, diye düşünüyordu. Çavuşun odasına gitti, kapıyı çalıp kitapları yere bıraktı. Çavuş Gülşen'i görünce okuduğu gazeteyi kaldırıp masanın ucuna koydu. –Geldin mi, dedi gülümseyerek. –Tabii, geldim, dedi Gülşen. –Aferin. –Aferin öyle mi, bu ettiğiniz eziyetlerin hesabını Allah öbür tarafta soracak sizden, dedi Gülşen fısıldayarak. Çavuş şaşırmış gibi baktı kadına. –Siz Allah'a inanır mıydınız, diye sordu. –Niye inanmayalım, merak etme, sizden daha çok inanırız. Çavuş sinirlendi. –Saçma sapan konuşma be kadın, dedi, siz, siz, siz vallahi de billahi de yola gelmezsiniz, siz bu kadar dikbaşlı olun bakalım nereye kadar, bana bıraksalar... Gülşen epeydir korkmuyordu askerlerden, daha kötü, bundan başka daha ne olabilir ki, diye düşünüyordu hep. Ne olacaksa olmuş zaten, bundan fazla ne olabilir ki? Ölüm de artık korkutmuyordu onu. Hatta bazen ölümün bir kurtuluş olduğunu bile düşünüyordu. Ama yok. Ama öyle kolay ölmek de yok. Zorla değil ya, kendi kendimize ölmeyeceğiz,

istiyorlarsa onlar öldürecekler bizi. Çocuklardan çok şey öğrenmişti böyle konularda; cellat korkaktır. Cellat korkaktır ve geceleri rahat uyuyamaz. Rahat uyuyamadığı için de o yaşayan bir ölüdür.

Gerçi bazen bununla kendilerini kandırıp kandırmadıklarını da düşünüyordu. Öyle ya, sonuçta ne oluyor, ona bakmalı insan. Bu korkaklar hem öldürüp hem kazanıyorlarsa, bu işte bir tuhalık vardır.

Çavuşun karşısındaki sandalyeye oturdu. –Sana bıraksalar ne güzel olur değil mi, dedi. Ama sana bırakmazlar, neden dersen, ne güzel emirleri güzel güzel yerine getiriyorsun, niye bıraksınlar sana. Çocuk tövbe estağfurullah ederek kitapları karıştırdı, ikinci cildi aldı, masaya oturup B harfiyle başlayan maddeleri incelemeye başladı.

43.

Karakolun kapısının önünde bir hareketlilik oldu, çavuş kalkıp dışarıya çıktı, bir zaman da gelmedi. Arada Gülşen Bekir Komutan'ın sesini duydu, komutan, peşinde birkaç askerle odasına girdi, çavuş da onlarla beraber gitti. Kapı kapatıldı, Gülşen masanın üzerinde açık kalmış cildi izledi donuk gözlerle. Sonra su çekmiş botlarına baktı, elini göbeğinde birleştirdi, başını önüne eğdi, düşüncelere daldı. Uyku bastırdığı sırada yine göğermiş mısır tarlalarını düşünüyordu. Yazı öyle çok özlemişti ki, durup durup bir yerlerden kekik kokusu alıyordu. Mısır tarlalarının içindeki o yeşil yaprağın, yaprakların altında saklanmış böceklerin, arıların da kokusu vardı ve. Bunlar birleştiği zaman insanın başı dönmesin de ne yapsın?

Derken, orada öyle bacaklarını uzatmış, ellerini göbeğinin üstünde birleştirmiş beklerken uykuya daldı. Dalar dalmaz da yine kendini mısır tarlasının içinde buldu. Kendisini göremiyordu kuşkusuz ama bu kere bir çocuk olduğunun farkındaydı. İnsanın çevresine çocuk gözüyle bakmasıyla büyük gözüyle bakması arasında dağlar kadar olmasa da. Epey fark vardır. Çocukluğunda, sözgelimi evlerinin uçsuz bucaksız göründüğünü anımsardı. Sonra evlenip de uzun zaman K.'de yaşayınca. O köy evi dünyanın en ferah, sonsuz, bir labirenti andıran odalarıyla at koştursan olur yeri olarak kalmıştı aklında. Döndükleri zaman, bu nedenle, Fındık'ı ziyaret edeyim de şöyle iyi bir sarılayım ona dediği zaman hayal kırıklığına uğramıştı. Bu nedenle, insanın kendi çocukluğunu gördüğü rüyalar eşsizdir, bu bahşedilmiş zamanları alabildiğine uzatmak gerekir ki bir daha ele geçmez.

Tarlanın içine girince. Sağında solunda patlayıp püskülü saçılmış mısır başları gördü. Bu püsküllerin kimisinin ucundan ölü arılar sallanıyordu. Sanki bunlar bu sütlü saç öbeklerini tadayım derken. Dilleriyle koçanlara yapışarak çaresiz can vermişlerdi de. Ama bu arada nasılsa renkleri de yeşile çalmakla mısırın bir uzvu olmuşlardı. Yine, kendine gövdeler arasından bir yol buldu, bu yolu izlemeye başladı. Boyu kısa olduğu için, kabarmış mısır tarlası

bir orman gibi yükseliyordu başının üzerinde. İri kütük gövdeler yolunu kesiyor, yağmuru yemiş yapraklar başının üzerinde dolu, ağır sallanıyordu. Sonra örümcek yuvaları. Örümcek yuvaları suyla perişan her yere saçılmıştı ama. Yine de yüzüne gözüne yapışmakla aman vermiyordu.

Bir zaman sonra yola alıştı ama. Ne yana döneceğini, hangi patikadan giderse menzile varacağını biliyor, adımını atacağı aralığı eliyle koymuş gibi buluyordu. Böyle bir süre ilerleyince, tarlanın bir biçiminin olduğunu anladı. Birisi inşa etmiş. Birisi inşa etmiş burayı, dedi içinden. Ama bu düşünceler o kadar belirsiz ve ele avuca sığmaz düşüncelerdi ki, görüntülerin olduğu gibi, aklından geçenlerin de sürekliliğini sağlayamıyordu. Rüyada, uykusu geliyordu sürekli. Ve sırtında taşıdığı bir yük vardı; bu yükün ne olduğunu da bilmiyordu. Ama o yükün boynunu acıttığını, belini onulmaz biçimde yaraladığını ayırt edebiliyordu. Sürekli uykusunun gelmesine yol açan da oydu. Böylece, epey ilerledikten sonra, aslında başından beri, tarlada öylesine dolaşmadığını, uyumak için bir yer aradığını anladı. Uyumak için bir yer. Bunu kavradığı zaman, daha önce gördüklerinin kendisini yanılttığını da görmüş oldu. Yağmur yağmamıştı. Örümcekler terlediğinin işareti olabilirdi, yüzünde yumru yumru biriken uyku tezinin sonucu olarak. Ama bunların hiçbirini, hiçbirini, aklından geçen hiçbir şeyi sürdüremiyordu. Tuttuğu ipler sürekli, bir bir kaçıyordu elinden. Sonra, avucu boşaldığı zaman o iplerin de birer yalan olduğu çıkıyordu ortaya.

Yağmurun yağmadığı, mısır tarlasının aslında zannettiği kadar büyük olmadığı ve elindeki sütsü ipliklerin birer hayalden ibaret olduğu ortaya çıkınca, evdeki sediri gördü. Gidip uzandı hemen. Uzanınca da sedirden bir inilti yükseldi. Korkuyla sıçradı yattığı yerden. Ayağa kalktı, sediri gözden geçirdi, bir tuhaflık görmedi ama sonra aklına gelince, eteği kaldırıp yatağın altına bakmayı akıl etti. Aşağıda, az önce yattığı yerin altında Aynur uzanmış, karanlığın içinden ona gülümseyerek bakıyordu.

Sıçrayıp uyandı, bacaklarını topladı. Çavuş dönüp yerine oturmuş ansiklopedinin sayfalarını karıştırmaya devam ediyordu. Masanın üzerinde iki bardak çay vardı. Çocuk, Gülşen'in uyandığını görünce başını kaldırdı. –Biri senin, dedi, iç de ısın biraz. Gülşen toparlandı, çayını eline aldı, bir yudum içti. Sıcak çay öyle iyi geldi ki, neredeyse ayaklarının bile ısındığını duyumsadı. –Ben burada

durmasam olmaz mı, dedi, sen nasıl olsa onu okuyup duruyorsun. Ben de bir yere kaçmıyorum, orası ev, burası da karakol. –Olmaz, dedi çavuş, her işin bir yolu yordamı var, burada bizim yaptığımız bir nevi sorgu, anlıyor musun? Şimdi buraları inceledikçe ben sana bazı sorular sorabilirim. Misal, biri bu ansiklopedinin sayfalarını çizmiş. Bazı ifadelerin altını çizmiş, görüyor musun? Kadın başını uzatıp çocuğun gösterdiği sayfaya baktı. Bolu beyi. Bolu beyi. Bu maddenin kısa bir açıklaması vardı. Köroğlu'ndan söz ediliyordu ve "tıpkı yerli bir Robin Hood gibi, zenginden alıp yoksula…" bu bölümün altını çizmişti Mustafa.

44.

Çavuş sandalyesine yaslandı, ellerini ensesinde birleştirdi. –Şimdi, dedi, binlerce madde ve milyonlarca satır var. Bu ansiklopedide neredeyse aradığımız her şeyi bulabiliyoruz ama siz kalkıp özellikle zenginden alıp yoksula verme konusuyla ilgileniyorsunuz. Dolayısıyla ben sizin bu yayının nesiyle ilgilendiğinizi anlayabiliyorum, değil mi? Gülşen bir zaman sustu, sonra yine çayından bir yudum aldı. Sonra da ağır ağır, bu durumu çavuşa nasıl açıklayacağını düşünerek konuşmaya başladı. –Benim bildiğim kadarıyla, dedi, Robin Hood da, Köroğlu da birer halk hikâyesi, yani masal, efsane. –O kadarını ben de biliyorum, dedi çavuş. Ben sizin altını çizdiğiniz yeri soruyorum, burada yazılan şey bunların efsane ya da masal oluşu değil.

O kadar keyifli görünüyordu ki, büyük bir suçluyu alt etmiş. Daha doğrusu kendisine göre daha çok okumuş birini alt etmiş gibi gülümseyerek konuşuyordu. O zaman, Gülşen bu çocuğun üstesinden kolaylıkla gelebileceğini anladı. İnsanları yalnızca bilgiyle değil, deneyimle de alt edebilirsiniz, yeter ki zamanında onları tanımak için biraz kafa patlatmış ya da gözünüzü dört açmış olun. –Burada iki hikâyenin ortak yanını söylemişler, dedi çavuşun gözlerine bakarak. Yani siz de mutlaka iyi yetişmiş bir insansınız, her şeye kuşkuyla yaklaşmakta da haklısınız elbette, göreviniz bu. Ama bazen hepimiz yanılırız. Boşuna kuşkulandığımızı anladığımız zaman bunu kabul etmemiz gerekir. Yani sırf kendi rahatımız için. –Öyle mi, dedi çavuş, boşuna mı kuşkulanıyorum şimdi ben? Şaşırmış gibi bir hali vardı. Konuşurken süzmüştü iyice Gülşen'i, kadın perişan görünüyordu. Zengin, ışıltılı bir yaşam sürerken birden buralara düşmüş gibiydi. Üstündeki giysiyi günlerce çıkarmadığı, zor koşullar altında yıkandığı, belki o ayaklarındaki botları daha birkaç yıl böyle yırtık yırtık giyineceği belli oluyordu. Ama konuşması, mantığı, her şeyi bir başkaydı ya. Birden, onu sıradan köylülerle bir tutamayacağını anladı. –Öyle olsun, dedi, demek bu yüzden. –Evet, diye devam etti Gülşen, Mustafa, bildiğiniz gibi, edebiyat öğretme-

ni, buralarda çok bilinen halk hikâyelerini çocuklara anlatmadan edemez. Her yıl derslerinden birkaçını mutlaka bu konulara ayırır. Hatta bazen âşıkları alıp okula götürür.

Çavuşun canı sıkılmıştı. –Çok şey biliyorsunuz ya, dedi, sizden iyi kimse bilemez zaten bu işleri, sağolun varolun. Yani siz olmasaydınız, sizin gibi doğru düşünenler olmasaydı halimiz ne olurdu Allah bilir. –Ben böyle bir şey söyledim mi, diye kızdı Gülşen, ayıp ediyorsunuz artık. Ben hiç öyle mi konuştum, ne yapalım, ne derseniz boynumuzu büküp dinleyelim mi sizi?

Çavuş sayfayı çevirdi. Gülşen yükselen kâğıt hışırtısını fırsat bilerek çayından bir yudum daha aldı. Sandalyesine yaslanıp ayaklarını uzattı, yine ellerini göbeğinde birleştirerek beklemeye başladı. İçeride soğuk bir esinti dolaştı. Gülşen, bulunduğu yerden Bekir Komutan'ın kapısını görebiliyordu. Kapı açılınca komutan dışarı çıktı, çavuş bu kere ilgilenmedi komutanla, başını gömmüş Çanakkale Savaşı ile ilgili maddeyi okumaya dalmıştı.

Bekir Komutan yanındaki askerlerle birlikte dışarı çıkınca bir zaman da onlarla kapı önüne konuştu. Ama kısık sesle. Çok uzakta, koridorun sonundaki merdivenin başında bir asker nöbet tutuyordu, karanlığın içinde belli belirsiz görebiliyordu Gülşen onu. Çocuk, komutanın dışarıya çıktığını görünce esas duruşa geçti, bu tarafa bakmaya başladı.

Derken komutan gözden kayboldu, yanındaki askerler de tüfekliğe doğru yürüyüp gittiler.

Gülşen yine can sıkıntısı içinde, uyur uyanık beklemeye koyuldu. Sonra işte soğuk bir esinti dolaştı içeriyi. Bir yerlerden birinin bağırdığı duyuldu. Ama bir şey söylemiyordu bu bağıran biri. Daha çok, çığlık atar, acı çeker gibiydi. Esintiyle birlikte bir de pas kokusu dolaştı, Gülşen kafası karışık, pas kokusunun nereden gelmiş olabileceğini bulmaya çalıştı. Gözünün önünden çürümüş palaskalar, yırtılmış botlar ve sürekli temizlenen, harbiyle yağlanıp çocuk gibi her gün bakılan tüfekler geçti. Bir zamanlar, daha bu olaylar başlamamıştı, bu köylü ya da Ç.'li olup da askerliğini bu karakolda yapan çocuklar çıkmıştı içlerinden. Çocukluğunda. Çocukluğunda. Kamuflajlarıyla köye iner, çocuklara kuru peksimetler getirirlerdi. Yemekler yapılırdı. Çayırda oynanır, çaylar, ayranlar içilir, o çarşı izinlerinde boylu boyunca köyün tadı çıkarılırdı. Askerler çocuklara palaskalarını verirlerdi. Sonra uzun uzun yıkanır, birileri saz

çalarsa türküler söylenmekle. O zaman onlara ne kadar şanslı oldukları anlatılırdı. İnsan ancak bu kadar şanslı olur. Sen asker ol da, askerliğini doğup büyüdüğün köyde yap.

Gözleri kapanıyordu. Yeniden uyuyacağını anlayınca sıçrayıp toparlandı. Çavuş başını kaldırdı ama bir şey söylemedi. –Bak, bu ülke öyle kolay kurulmamış, görüyor musun, dedi. Gülşen önce anlamadı, sonra boşverdi. –Evde hastam var, dedi, beni bıraksan da gitsem. Der demez de pişman oldu. –Bak hele, dedi çavuş, kimmiş bakalım hastan? Gülşen düşündü biraz. –Annem iyi değil, dedi, yaşlı başlı kadın, beni bırak, gidip bir şeyler yedireyim, sonra dönerim, sen de o zaman sorarsın ne soracaksan.

Çavuş başını çevirdi, kadının arkasındaki pencerede kar birikmişti yine. Cam öyle buğulu, öyle çatladı çatlayacaktı ki, canı sıkıldı. –Peki, dedi, şimdi git o halde, ama akşam namazından önce burada ol. Gülşen gülümsedi, ayağa kalktı, sağol demek gelmedi içinden, başıyla bir tamam işareti yaptı, çıkıp gitti.

45.

Dışarıya çıkar çıkmaz ellerini yüzüne kapattı, hava kurumuş, şimdi de dayanılmaz bir ayaz başlamıştı. Hızla yürüdü aşağıya doğru. Aynur. Aynur. Kızı öyle merak ediyordu ki, aşağıdaki köyü, evlerin karda kaybolmuş toprak bacalarını gözüne kestirdi; sanırsın zıplayıp uçarak gidecek. Ama kar yüzüne, ellerine iğne uçları gibi batıyordu. Ağzını paltosunun yakasıyla kapattı, çuval yok ya, diye geçirdi içinden. O Allah'ın belası çuval yok ya, şimdi inerim aşağıya. Aman ayaklarım kaymasın diye bastığı yerlere baka baka indi, devriyelerin yol ettiği kar patikası iyice çukurda kalmıştı, kardan duvarlar oluşmuştu böylece. Tutuna tutuna indi.

Sobalar, ocaklar yakılmıştı, köyün üstünü bir türlü çekip gitmek bilmeyen bir is kaplamıştı. Evlerden boğuk öksürükler, kesik bağırışmalar geliyordu. Çukurun oradan, dereye yakın yerlerden koyu bir sis yükselmişti. Eve varınca durdu kapının önünde kulak kesildi. Neden sonra içeriye girdi. –Aynur burada mı, diye sordu girer girmez. Fındık güçlükle kalktı ocağın başından. Kalkarken de Allah Allah, der gibi baktı Gülşen'in yüzüne. –Yok ya, dedi, yok, sana gelecekti. Ama iyi, çok şükür iyi, bir şeyi yok. Gülşen oturdu. –Hepinizden sağlam, sağolsun, hepinizden sağlam hem de ciğerli. Bak o halde kalktı geldi, o kadar hasta olmuş, bir deri bir kemik kalmış ama yine çıktı geldi ya. Kendine faydasız o. Kendine faydasız ama ciğerli. –Ne faydası olacak anne onun, diye güldü Gülşen. Ne faydası olacak ki, akılsız. Akılsız. Aklım başımdan gitti valla, insan bir haber verir kalkıp da bir yere gidiyorsun madem.

Gülşen'in sesine Toprak geldi içeriden, düşünceli bir hali vardı. Geldi oturdu ablasının yanına. Sonra gülmeye başladı. –Abla, dedi, ablam feci önder olmuş. Kadın şaşırdı. –Ne önderi be, dedi. –Gerilla önderi işte, ablam valla zayıflık da yakışmış, Güney Amerikalı kadın gerillalar gibi olmuş. Hem de çelik gibi. Bu civarda bence onun gibisi yok. –Saçma sapan konuşma, dedi Gülşen, sonra annesine baktı, ayağa kalktı, ben gidip bir de eve bakayım, dedi.

Dedikten sonra da Toprak'a kapıyı işaret etti, Toprak anladı hemen, onunla birlikte o da dışarıya çıktı.

Kapının önüne çıktıkları zaman Toprak gülümsüyordu hâlâ. –Sakın anneme bir şey söyleme, dedi Gülşen, aklını başına topla, öyle kadın gerilla falan, annemin yanında konuşma böyle şeyler. Toprak'ın yüzü asıldı. –Tamam, biliyorum abla, merak etme, dedi. Faruk'un yakalandığını falan konuştuk, sonra ablam beni dışarıya gönderdi, karakolun oralara git bir dolaş dedi, ben de gittim ama bir şey anlayamadım, kardan buzdan başka bir şey yok. Bence, adam ağır yaralıysa zaten şimdiye kadar çoktan ölmüştür, bu soğuğa... Gülşen kaygılandı, başını önüne eğdi, sonra birden kaldırdı. –Niye gönderdi ki seni oralara, dedi. –Bilmiyorum, dedi Toprak, biliyorsun, aklından geçeni anlayamazsın, valla ablam müthiş kadın. Yine güldü. Gülünce Gülşen konuşmadı daha fazla, dönüp eve yöneldi.

Buna taşıtsam ya ben bu ansiklopedileri, diye düşündü, evde boş boş oturacağına yardım etsin biraz. Gülümsedi. Kar ayaklarının altında katırtılar çıkarıyordu yine. Birden, ayazda o kadar üşümüştü ki, parmak uçlarının karıncalandığını duyumsadı. Eve vardığı zaman titremeye başlamıştı. İçeriye girmeden önce gidip bir kucak odun aldı, sonra girip sobayı bu odunlarla doldurdu, ateşi verdi. Ne olur ne olmaz, diye seslendi, önceki gece Aynur'un yattığı karanlık küçük odaya gidip baktı, yatak toplayıp bıraktığı gibi duruyordu. Hafif bir is kokusu sarmıştı içeriyi. Dönüp sobanın bulunduğu odanın pencerelerini açtı, ayaz dolaştı içeriyi. Dolaşınca, soğuğa dayanamadı, kapattı pencereleri, sobanın ateşini izleye izleye ısındı.

Arada evin bir yerlerinden bir esinti iniltiler çıkararak dolaşmaya başlıyordu. Sanırsın duvarların arasında birileri gizli. Bir kuş. Bir kedi. Bir bebek. Rüzgâr bunlara acı vererek duvarların arasında dolaşıyordu. Bazen, Orhan daha buralardayken, çantasını güçlükle taşıyarak okula gidip geldiği zamanlarda. Kış akşamları sobanın başında toplanır, evin içinde esen iniltilerin sahipleri hakkında konuşurlardı. O zaman Orhan korkuyla annesine sarılır. O sarılınca Mustafa da duygulanarak. O da ikisini birden kucaklayarak çocuğa bu seslerin sahipleri hakkında mantıklı açıklamalar yapmaya girişirdi. Yıllar sonra, yaşı ilerledikçe aynı korku Gülşen'e musallat olmuştu. Orhan, arada o günleri anımsar, çocukluk işte, deyip gülerdi. O zaman Gülşen sonraları içinde başlayan bu inilti korkusunu bir türlü itiraf edemezdi oğluna.

Isınınca sobanın yanındaki sedire uzandı. Ellerini yine göbeğinde birleştirdi. Gözlerini kapattı, sobanın sesi rüzgârla patpatlar çıkararak uçuşan çamaşırların gürültüsünü anımsattı ona. Gözünü kapattı, savrulan kızıl alevleri düşünerek huzursuz bir uykuya daldı.

46.

Ağaçların koyu gövdeleri içinde, çocuklardan bir iz aramakla yürüyüp duruyordu. Buz ellerini kızartmış, ayakları katı amansız kayaların içinde dalanmıştı. Yine kaşlarını çatmış, sağını solunu dikkatle gözetliyordu. Beni bulurlar. Beni bulurlar. Bulmazlarsa da zaten Allah belalarını versin, değil mi, diye geçiriyordu içinden. Bulamadıktan sonra, buraya bu kadar girmiş yaklaşmışım, benden haberdar olamadıktan sonra bu çömezlerden adam mı olur, vallahi diyeceğim. Vallahi, beceremiyorsanız burada ne işiniz var, hemen çıkın ki buranın komutanı da nöbetçisi de artık ben olacağım diyeceğim. Hepsini bir bir kovup. Hepsinin kıçına birer tekme atıp. Vallahi bu ormanın da, ağaçların da, kayalıkların da sahibi, efendisi ben olacağım. Düşündükçe sinirleniyordu. Evde bir iki gün dinlenmişti dinlenmesine ya. Çorbasını içip. Çayını sıcak sıcak içip kendine gelmiş ve. Gücünü toplamıştı toplamasına ya, şimdi yeniden yorgun düşmüştü işte.

Ormanın içinde, çukur inen bir patika buldu. Yol aşağıya indikçe ağaçların boyu da artıyordu. Dallar da iyice kalabalıklaşıyor. Yukarıda buz kılıçlarından bir ağ oluşuyordu. Çukurda kar incelmişti. Bu incelmiş karın içinde, ayazın hafiflediği bir yerde durdu, eğilip KARAGÖZ'ü kucakladı. Hayvanın sıcağına sarılınca yüzünün titremesi kesildi. Öyle sıcak, canayakın geldi ki KARAGÖZ, eğilip yanına oturdu, iyice sarılıp yüzünü köpeğin boynuna gömdü. Sonra hohlayıp kendisi de onu ısıtmaya çalıştı. –Bunlar nerede bilmem ki, dedi, KARAGÖZ, bunlar bizi hava kararmadan buldu buldu, yoksa ayvayı yedik, bildin mi oğlum? Ha, bu lafı hiç duydun mu bakalım? Bizi bulmadıktan sonra, artık istesek de geri dönemeyiz, buna ne gücümüz ne de moralimiz yeter, anladın mı? Ama dur sen, bir şeyler yapacağız elbette, bizim hoş elimiz armut toplamıyor. Onlar onlarsa, biz de biziz.

Gözleri incelmiş, kaşlarıyla beraber Ali'nin kılıcı gibi çatılmıştı. Hayatında hiç bu kadar dikkatli, canlı, bu kadar kararlı olduğunu anımsamıyordu. İşkenceden sonra hele, birden olgunlaştığını, hatta

daha önce çözemediği pek çok şeyi çözdüğünü ve aklına takılan soruların yanıtını bulduğunu anlamıştı. Böyleyiz. Böyleyiz, diye düşünüyordu sık sık. Yaşamımız boyunca pek çok soru biriktirir, sonra, bir yaşımıza geldiğimizde bunların hepsini aynı anda yanıtlarız. Ha, yanıtlayamadın mı? O zaman kötü. O zaman kaldır kendini bir çukurdan at. Bir uçurumun başına git ve. Gerisini sen bilirsin. Ona da cesaretin yoksa artık bu dünyaya ne bir yararın dokunur, kendin için de yiyip içip sıçmaktan başka bir işe yaramazsın. Moloz, bir nevi moloz işte, bir yığın.

Yeniden sarıldı KARAGÖZ'e, hayvanın bedeninden bir ürpertinin gelip geçtiğini anladı. KARAGÖZ hafifçe titredi, üstüne birikmiş karı silkeler gibi yaptı. Ama o da tıpkı Aynur gibiydi, baktığı yönü sık sık değiştirerek ormanı inceliyor, tüm kıpırtılara tepki veriyordu. Kaşlarını çatmış, dilini içeriye çekmiş, kızın yaptığı gibi savaşa hazır, çelik gibi bekliyordu.

Isındıktan sonra ayağa kalktı Aynur. Otururken, gideceği yönü seçmişti, daha aşağılara, daha yumuşak, toprağın kazık gibi kasılıp kalmadığı yazın sulak bölgelerine inecekti. Yani, onların yerinde olsam öyle yapardım, dedi, yukarıda durmak olanaksız. Hele toprağın içinde, insanın damarı donar. Ağaçların yükseldiği, belki bazı dikenli yaprakların göründüğü. Yaprak mı bunlar. Yaprak mı bunlar, kalmış mı yaprak? Bunların göründüğü yere doğru yürümeye başladı.

O sırada, gövdelerden birinin altında bir karaltı gördü, KARAGÖZ'e döndü, eğildi, elini ağzına götürerek susmasını işaret etti hayvana. KARAGÖZ onu anlayınca bir iki adım atarak bir çalılığın altına saklandı, saklandıktan sonra da bir heykel gibi sindi orada, dilini dışarıya çıkardı, sessizce beklemeye başladı.

Kız ses çıkarmamaya çalışarak karaltıya yaklaştı, soluk bile almadan. Aman paltom bir yere sürtüp de hışırdamasın diye diye çocuğun yanına gitti. Çocuk soğuktan mosmor kesilmiş, bir ağaca sırtını vermiş uyumak üzereydi. Aynur'u duyacak hali kalmamıştı. Aynur dokunacak kadar yaklaştı ona, sonra elini kaldırdı, paltosunun başlığını çıkararak çocuğun başına bir tokat attı. –Ne biçim nöbet ulan bu, diye bağırdı. Çocuk paniğe kapıldı, tüfeğine davranacak oldu ama yapamadı, parmaklarını katlayamıyordu. Döndü, tüfeğini elinden düşürdü, yere yığıldı.

Aynur korktu, hemen eğildi çocuğun üzerine. –KARAGÖZ, gel, dedi. Köpek saklandığı yerden çıktı, önce oyun oynar gibi

zıpladı ama sonra durumun önemini kavradı hemen. Çocuğun başına geldi, yüzünü yalamaya başladı. Korkuyu atlatınca, delikanlı biraz sakinleşir gibi oldu. –Nereden çıktın sen yahu, dedi. Aynur, tanımıyordu onu, hemen K.'den geldiğini, belki oraya da başka bir yerden gönderildiğini anladı. –Öğrenci misin, diye sordu. Gerçekten, kızarmış, bir deri bir kemik ellerine bakınca, çocuğun öğrenci olduğu, soğuktan da, orman havasından da hiç anlamadığı anlaşılıyordu. –Evet, dedi delikanlı, sen kimsin? Aynur güldü. – Adım Aynur, korkacak bir şey yok yahu, şaka yaptım sadece. Kalk bakalım. Beni Murat'ın yanına götür, dedi.

47.

Kalkıp peş peşe yürüdüler. Çocuk uyumaktan kurtulunca bambaşka bir hâl almış, ormanın dar, karla bozulmuş patikalarında bir keçi gibi çevik yürümeye başlamıştı. Yukarılara doğru tırmandılar. Bir zaman sonra yol iyice yol olmaktan çıkıp buz tutmuş dallar yüzüne çarpınca Aynur'un soluğu kesildi. –Sen beni nereye götürüyorsun bakalım, dedi, aşağılara inmemiz gerekmiyor mu? Çocuk durdu, gülümsedi, cebinden bir göz bağı çıkarıp Aynur'a yaklaştı. –Bunu bağlamam gerekiyor, dedi, güvenlik için. Deyince Aynur küplere bindi. –Dur bakalım, dedi, ben o göz bağlamalardan falan daha yeni kurtulmuşum, bir daha da olmaz, ne sanıyorsun sen kendini? Çocuk şaşırdı, elini çenesine götürdü. Sakalı uzamıştı iyice, gözlerinin altında torbalar belirmişti. Canından bezmiş bir hali vardı. –Ben, ben bunu yapmak zorundayım, dedi, yoksa olmaz yani, götüremem seni oraya.

Aynur sinirlendi, öksürüyordu, hapisten çıktığından beri kamburunu çıkararak yürüyordu. Birkaç adım geriledi, o gerileyince KARAGÖZ de onunla beraber gitti, bacaklarının arasına dolandı. Derken kız hızla paltosunun önünü açtı, göğsüne astığı eski bir tüfeği bir çırpıda çıkarıp çocuğa doğrulttu. Çocuk neye uğradığını şaşırdı. Onun da tüfeği vardı güya ama ellerini havaya kaldırdı, kaldırınca da, tüfeğin kayışı yüzüne çarptı. –Dur yahu, dedi, ikimizi de ele vereceksin. –Düş önüme, dedi Aynur, istersen o bezle de kendi gözlerini bağla, olur mu?

Yeniden tırmanmaya başladılar. Çocuk köyü uzaktan gören tepelerden birine doğru ilerliyordu. Tıtmandıkça ağaçlar sıklaşıyor, ayaklarını basabilecekleri yer bulmakta zorlanıyorlardı.

Birden keyfi öyle bir yerine geldi ki Aynur'un, çocuk önde, KARAGÖZ bacaklarının arasında, tüfeği elinde, bir türkü tutturdu. *Bu dağlar bizim olsa*, dedi. Deyince çocuk ona dönmeye korktu ama başını hafifçe çevirdi. –Allah aşkına sus, dedi, burada saklanıyoruz biz, nereden geldin anlamadım ki. –Peki peki, hadi dön önüne, dedi Aynur, peşinde yürüken çocuğa bakıp bakıp gülüyor, arada, öksürdükçe yüzünü asıyordu. –Daha çok var mı, diye sordu.

–Az kaldı, dedi çocuk. Bir ara yol iyice dikleşti, çocuk elleriyle bir yükseltiye tırmandı, sonra dönüp Aynur'u çekmek istedi. Kız yine sinirlendi. –Ben çıkarım, dedi, sen biraz geri git de bekle orada. KARAGÖZ'e çıkmasını işaret etti, köpek hırlayarak yükseltiyi tırmandı, delikanlının önünü kesti, gözlerini dikip durdu karşısında. Aynur bir çırpıda, tüfeğini bile indirmeden, koşarak çıktı, sonra güldü. –Hadi bakalım, dedi.

İnce, yumuşak bir kar yağışı başlamıştı. Gece boyunca süren ayaz kırılmış, ormanın sık bölgelerinde rüzgârsız, sessiz, yalnız bir kar uğultusu duyulur olmuştu. Arada çalı diplerinden, ağaçların kökündeki kuru, güçlü asalak ot kümelerinden çıtırtılar geliyordu. O zaman Aynur uyumak bilmez yabandomuzlarını düşünüyordu daha çok. Bunlar yaz kış iyi saklanır, bunlar yaz kış iyi saklanır ve bir türlü ölmezler, diye geçiriyordu aklından. Domuz ölmez. Ancak ölse bile bir yolunu bulup yeniden dünyaya gelir. Sonra da yeniden gelir, domuzu öldürmek için nice ordular ve avcılar seferber oldu da onun için yeni yeni kurşunlar icat etti.

Sonra, bu ağaçlar buz tutmuşlardı ve artık bütünüyle teslim oldukları için. Bambaşka bir varlığa dönüştükleri için, o yeni varlığın yasalarına uymaya başlamışlardı. Bu da, demek oluyor ki, yaz ayları gelince, gelecek olursa elbette, buzla birlikte ağaçlar da eriyecek, bütün bu yerler de dımdızlak ortada kalacak. Arada ağaç diplerinden, yukarıdaki ulu dallardan çatırtılar geliyordu. Bu yukarıdaki dalların sarkıtlar gibi kırılarak düşdüğü, başka dallara çarpa çarpa tuzla buz yeri boyladığı oluyordu.

Derken ağaçların seyreldiği, eğimin biraz olsun azaldığı bir yere geldikleri zaman çocuk durdu. –Burası, dedi, sonra eğilip bir toprak parçasını kaldırdı. O zaman Aynur da tüfeğini indirdi, kurdukları saklanma yerini görünce gözleri parlamıştı. Hemen aşağıya indi, inince artık konuşma yasağı bitmiş oluyordu. –Murat! diye seslendi. İçerisi karanlıktı, önce ne yana gideceğini bilemedi, zaten mağaranın labirenti andıran küçük girişlerini göremiyordu da. Ama sonra bir ışık göründü, Murat yorgun, şaşkın, fenerin cılız aydınlığında sararmış yüzüyle çıkıp geldi. –Ne işin var senin burada, dedi. –İnsan önce bir merhaba der, dedi Aynur, sen gelsen biz seni böyle mi karşılarız?

KARAGÖZ'ü yanına aldı, Murat'ın peşinden içeriye gitti, başlarını eğerek yürümek zorunda kaldıkları için Aynur önce paniğe

kapıldı, soluğunun kesildiğini hissetti. Kar kokusu. Kar kokusu. Mağaranın içi, buzun, buz dağlarının midesini andırıyordu. Oturacakları yere geldikleri zaman kız rahat bir soluk aldı, minderin üstüne oturdu. –Nasıl ısınıyorsunuz burada, diye sordu. –Isınmıyoruz, dedi Murat. Aynur birden tüm yaşama sevincinin uçup gittiğini anladı, yüzü asıldı. –Sizi buradan çıkaracağım, dedi. O sırada ormanda bulup getirdiği çocuk girdi içeriye. –Yapar, dedi, beni esir aldı. Buraya kadar sırtımda tüfekle geldim. –Sen onu tanımazsın, dedi Murat, yine ucuz kurtulmuşsun. Sonra yüzü asıldı, başını önüne eğdi.

Ağır, kötü bir koku vardı içeride, Aynur neden sonra kokuya alıştı ama havasızlıktan, toprağın baskısından öyle bunaldı ki, daha yeni gelmiş olmasa hemen kalkıp gidecekti. Karanlığın içinden başka gelenler de oldu, Aynur'u gören önce tedirgin oldu, sonra şaşırdı, çok geçmeden kızın başında bir kalabalık birikti. Aynur KARAGÖZ'ü kucağına aldı, hayvanın başını okşadı, boynunu öptü. –Size söyleyeceklerim var, dedi sonra. Söyleyin bakalım, Faruk'u niye kurtarmıyorsunuz?

48.

Bunu duyunca Murat'ın yüzü açıldı, fenerin ışığı biraz daha parlar gibi oldu. –Biz onun öldüğünü sanıyorduk, dedi. –Ölmedi, dedi Aynur, ama ağır yaralı. Bekir Komutan onu doktorla birlikte Ç.'ye yollayacak. Bu yüzden, ölmüş olmasa bile, yolda soğuktan gidecek. Sizin yolların durumundan haberiniz var mı? –Var elbette, dedi Murat, ne sanıyorsun sen bizi? –O zaman çocuğu yolda telef edeceklerini de biliyorsunuzdur. Adam, biz elimizden geleni yaptık, köye doktor getirttik, olmadı ilçeye gönderdik ama kış şartlarında böyle böyle oldu diyecek. Böyle olmaz, çocuğu alıp gelelim, ölecekse bizim yanımızda ölsün.

Kalabalığın içinden bir homurtu yükseldi. Ayakta duranlardan biri gülümseyerek sessizliği bozdu. –Çay hazır, dedi, bacımızın şerefine servisi ben yaparım, içmeyen var mı?

Oturuşunu düzeltenler oldu, Aynur'un çevresindeki çember daraldı, çocuklardan biri çok yaklaşınca KARAGÖZ hırladı, kız da onu boynunu okşayarak rahatlattı. Güldü sonra. –Bununla ben var ya, dedi köpeği göstererek, bununla ben ta ezelden beri kan kardeşiyiz. Gerçekten kan kardeşi ama, çocukken o beni ısırmıştı, ben de onu. Ama oynarken tabii, yoksa ikimiz de vahşi değiliz.

Gülüştüler. Mağaranın içi gaz lambalarıyla, pili zayıflamış fenerlerle benek benek aydınlanmıştı. Güvez ışık çocukların yüzünde hareket ediyordu, KARAGÖZ çıldıracak gibiydi bu yüzden, öyle tedirgin olmuştu ki, kızın sakinleştirici dokunuşları olmasa hırlayıp kalkacaktı yerinden. Bu sırada çaylar geldi, herkes bardağını alıp içmeye koyuldu. –Bunu hocaya sormamız gerekir, dedi Murat, kendi kendimize karar veremeyiz. –Sorun o zaman, dedi Aynur, onun da karşı çıkacağını sanmam, bir arkadaşımızı kurtaracağız, bunu yaptığımız zaman da her anlamda daha da güçlenmiş olacağız. –Olsun, dedi Murat, sorarız, burada, halk mahkemesinde alınan kararları da ona soruyoruz, yani, bir anlamda, bizim yapacağımız hareketlerin de denetlenmesi gerekiyor, onun ya da bir başkasının tarafından, yoksa hareketimizin ciddiyeti kalmaz, biz başıboş isyancılar değiliz.

Başıboş. Başıboş. Aynur arada bir öyle sözcüklerden öyle çağrışımlarla yaralanıyordu ki, Murat'ı dinleyince gözleri doldu, eski günlerini anımsadı; daha birkaç yıl önceye kadar, acemi askerleri şaşkına çevirdiği, tüfeklerin ucuna parmağıyla dokunduğu, köylüyü güldürdüğü zamanları düşündü. İnsan bazen eski günleri özler, başıboş dolaştığı günleri. Hapiste, gözleri bağlıyken o kadar imrenmişti ki anımsadıklarına. İnsan gözleri bağlıyken hapiste değildir. Hiçbir yerde değildir. En zor yanı da budur işte. Bir yerde olmamak. Gözlerinin bağlı olduğu, elleri arkada kelepçeli, sandalyede oturduğu anlarda. O zaman bazen başının döndüğünü hissederdi. Bununla birlikte, yavaş yavaş havalanmaya başladığını sanırdı. Havalanma, ayaklarının yerden kesilmesi, sonra usulca dengeyi kaybediş. Korkuyla gözlerini açar, yine karanlıktan başka bir şey görmezdi. Görmeyince de, o duygudan kurtulamazdı bir türlü. Ayakları boşlukta yer değiştirir, başı alçalırdı. Yerçekimsiz. İşte bütün bunları o bir yerde olmamak duygusu yapardı ona. Bir yerde değilsen hiçbir yerdesindir; uzay boşluğunda kayıp bir cisim gibi.

Çayını bitirdikten sonra toparlandı. –Zamanımız yok, dedi, hoca neredeyse, bir arkadaşı görevlendir gitsin durumu anlatsın gelsin, bu sabah Faruk'u bir kızakla yola çıkardılar. Çok yavaş ilerleyecekler, o yüzden de soğuğa dayanamayacaklar. Gidebilecekleri yollar belli, bana kalırsa orman yoluna girip de risk almazlar, o nedenle kamyon yolunu seçecekler. –Tamam, dedi Murat. Kalktı, fenerini aldı, çocuklardan birinin omzuna dokundu, mağaranın ağzına doğru ilerleyerek karanlıkta gözden kayboldu. Bir an için Aynur'un aklından nedense çocukları çok çabuk ikna ettiği geçti. Geçince de gülümsedi yine, KARAGÖZ'ün ensesine dokundu.

Mağaranın içinden sesler geliyordu. Kız, karınca yuvaları gibi oyulmuş geçitleri karanlıkta göremiyordu elbette. Ama sesleri duyuyordu; başlarının üstünde durma uğuldayan bir orman vardı, ormanın içinde ağzını açıp açıp kapatan dipsiz bir karanlık, onun içinde de öfkeyle yer değiştiren rüzgâr bulunuyordu. Küçüklüğünde annesinin anlattığı bir masalı anımsadı birden. Fındık bu masalı her keresinde ilk anlatıyormuş gibi, daha çok kendisi hayret ederek anlatırdı çocuklara. Maymunlar Sultanı. Maymunlar Sultanı. Bu masala göre ormanın gözü, kulağı, eli olmuş o maymun milleti, kasabalılardan korktuğu kadar hiçbir şeyden korkmazdı. Kuşkusuz, düşünce gücü bakımından -mantık yürütme, çıkarım

yapma ve çözüm bulma konusunda maymunların uzman olduklarını anımsıyordu Aynur- insanlardan geri kalır yanları yoktu. Ne yazık ki, şiddetin neden kaynaklandığını bilmiyorlardı, dolayısıyla savunmaya geçebilmenin de bu şiddeti doğru gözlemlemeye bağlı olduğunu öğrenene dek çekmedikleri acı kalmamıştı. Fındık bu masalı anlattığında, Aynur kendisini çoğunlukla maymunların yerine koyardı. Zaten annesinin sesi de onları daha çok oraya, maymunların yanına sürüklerdi.

49.

Hikâye

Maymunlar Sultanı Okok. Bu kişinin uzun beyaz sakalları vardı. İri burun deliklerinin hemen altından başlayan gür sakalının her bir telinden bir kırbaç olurdu ki, ay ışığında Okok ormanın öbür maymunlarına bir alev topu gibi görünür giderdi. Ama Okok kadar iyi kalplisi, onun kadar az ve öz konuşanı ve halkına da onun kadar güveneni gelmemişti. Fakat bu Okok'un bir kusuru vardı, biraz fazla işkilliydi. Hava kapanıp gürlese ormanı fil ordusunun talan edeceğini söylerdi. Rüzgâr güçlü esse, ordusuyla birlikte şahmaranın işgale kalkıştığını öne sürerdi. Sultan, bu işkili yüzünden kimi zaman kimsede huzur komazdı.

Yine bir gün...

Fındık, bazen unutur, masalı daha önce anlatmaya başlamış da bir nedenle yarıda bırakmış gibi, çocuklar başına toplandığı zaman, yine bir gün, diye söze başlardı. Ellerini kucağında toplar, saçlarını gözlerinin önüne döker, yine bir gün, Maymunlar Sultanı Okok vardı. Yine bir gün, Maymunlar Sultanı Okok, insanın sessizliği hayra alamet değildir, dedi, deyince de ormanın yanı başındaki kenti gösterdi. Bakın, dedi, birkaç gündür insanlar ne kadar sessiz. İşte ben size diyorum ki, insanın sessizliği hayra alamet değildir... Benim bildiğim kadarıyla, insanoğlu sustuğu zaman mutlaka bir kötülük düşünür. Bu kötülük de bizim başımıza gelir.

Maymunlar birbirlerine baktılar, Okok'un işkili üzerinde, diye geçirdiler içlerinden. Sonra, aralarından genç bir maymun söz aldı, efendim, dedi, kentte üzüntü var, zira insanlar sultanının kızı hasta. Bu hastalığın da dermansız bir hastalık olduğu söyleniyor ki Allah bunu hiçbirimize vermesin. Ne insanlara ne de maymunlara. Ama işte bu nedenle sessizler. Yani, bizim için bir kötülük düşünmüyorlar.

Okok başını önüne eğdi, bir zaman düşündü, düşününce de, birden herkesin kendisini nasıl yorumladığını kavradı. Yüzü kızarır gibi oldu. Sonra düşündü; kendine engel olamıyordu bir türlü. İçinde bir kuşku kabarıyordu, bir boğuntu boğazına yükseliyor.

Bir korku ta karnında bir yerlerde yuvalanmış kara bir gölge gibi kendisine bakıp duruyordu. Bu nedenle çoğunlukla diline hâkim olamıyordu. Peki, dedi, madem öyle, madem insanların büyük üzüntüsü var, o zaman bize de sessiz olmak düşer.

Aradan birkaç gün geçti. O sıralarda, kentin çevresinden bir kervan geçiyordu. Upuzun, develerinin boynu kıvrımlı bir kervandı bu. Çan sesleri sıra sıra parıldayarak kervanyolunu süslüyordu. İşte bu kervanın içinde bir hekim vardı. Başını beyaz örtüsüyle kapatmış, devesinin üstünde uyuklayan bu hekim, İstanbul'daki bir şehzadeyi görmeye gidiyordu.

Yol kentin içinden geçtiği için -şöyle küçük bir mahalleden geçip gidiyordu yol- sultanın görevlileri kervanı gözden geçirmek istediler. İsteyince de hekime denk geldiler. Bizim sultanımızın kızı çok hasta, dediler ona, ama ne hekimler gelip gördü de çare olamadı, sanmayız ki sende çare bulunsun. Hekim, adamların kendisine davranışlarından hiç hoşlanmadı. Açıkçası, gücüne gitti; sizi benim gibi bir hekime bile yüz çevirten bu hastalık ne biçim bir hastalıktır merak ettim doğrusu, dedi, bakın bana, padişah, şehzadesi için deve yüküyle altın vererek çağırdı da İstanbul'a gidiyorum. Demek istediğim, siz o kızı bana bir gösterin bakalım.

Adamlar hekimi alıp saraya getirdiler. Sultanın karşısına çıkardılar. Sultan, o sırada boynunu bükmüş, elindeki tespihe dalıp gitmişti. Görevlilerin huzura çıkardıkları hekimi önce bir süzdü, sonra ona hastanın odasını gösterdi. Adam kızın yanına girdi, bir zaman odadan ses çıkmadı. Sultan da zaten hepten umutsuz olduğu için, başını çevirip de kapıyı hiç mi hiç merak bile etmedi.

Ama sonunda hekim çıktı içeriden. Uzun beyaz etekli giysisini sürüye sürüye geldi yeniden sultanın karşısına geçti, sultanım, dedi, kızın devası maymun kanıdır, askerlerinize söyleyin, ormana gitsinler, bulabildikleri kadar maymun kanı bulup gelsinler, kız iyileşecektir...

50.

Birden, mağaranın içindeki çocukların yüzü aydınlandı, gaz lambalarının, fenerlerin sanki ışığı çoğaldı; her birinin yorgunluğu gitti, gözlerinin içine bakır rengi bir alev geldi yerleşti, yanaklarından da ışık damlar gibi oldu. Aynur'un içinden, mağaraya girdiğinden beri, bir uyumak geliyordu da, aman çocuklar fark etmesin, diye esnememeye çalışıyordu. İçinde bir ses vardı, bu ses ona bundan sonra işlerin çoğunu kendisinin yapacağını söylüyordu. Artık bundan sonra bu işler sana muhtaçtır, sana o kırbacı vurdular ya, senin gözünü bağlayarak ölümünü beklediler ya, bundan sonra sen de sırtından, etinin içinden o kırbacı çıkarmak zorundasın. Böyle bir ses konuşup duruyordu. O yüzden de, yani gündüz saatlerinde içinde konuşup duran, uyuduğu zaman da gözünün önünde kanlı canlı beliren o sesin ve kişinin yüzünden de -bu, rüyalarında kanlı canlı, ama her keresinde değişen bir kişiydi, uyandığında, gördüğünü başkasına tarif edemez, kendi gözünde bile canlandıramazdı- yaşamının tümden değişmek üzere olduğunu düşünüyordu. Ama yaşam öyle kolay kolay tümden değişebilir miydi bakalım?

Çayını bitirdikten sonra ayağa kalktı, Murat'ın girdiği oyuğa geçti başını eğerek. Sonra cılız ışığı gördü. Çocuk üstünü sağlamca giymiş, tüfeğini paltosunun içine asmıştı, namlunun ucu görünüyordu. –Ben de geleyim mi, dedi. Murat kızdı. –Sen ne onunla gidebilirsin ne de burada kalabilirsin Aynur, dedi, rica ederim eve git, ortadan kayboldun, annen ablan perişan olacaklar yine. –Fark etmez ki, dedi Aynur, onlara haber uçururum ben ama zaten aranıyorum, evde dursam gelip basacaklar yine, alıp götürecekler. –Gelmezler, akıllı ol, girdin cezanı çektin serbest kaldın, ortalıkta çok görünme yeter. Ablayı da daha fazla perişan etme. Biz seni gelip alacağız, söz veriyorum sana. Ama bu şekilde olmaz, böylesi kimse için iyi değil. Bak, burada şartlar çok kötü, hepimiz hastayız, görüyor musun?

Kızın rengi soldu, başını önüne eğdi, tüm neşesi birden yitip gidince KARAGÖZ'e döndü, yine hayvanın boynunu okşadı. –Peki,

dedi, ama bana haber vereceksiniz, ben size kızağın nereden nasıl gidebileceğini bir bir söylerim. –Tamam, dedi Murat, asker ortalıkta görünmüyor, biz, biz sırayla köye gelip dinleneceğiz zaten, sen bize gözden uzak yerler bul, gelip birer ikişer gün dinlenelim, tamam mı, çok yorulduk. Aynur güldü, ışığı Murat'ın yüzüne tuttu. –Olur, dedi, o kolay. Sen bu gece gel mesela ama hocadan emri de alıp gelin, gece bu işi nasıl yapacağımızı tasarlayalım.

El sıkıştılar. Aynur üstünü başını toparladı, köpeğinin kulaklarına fiske vurdu, mağaranın çıkışına yöneldi. Nöbetçi delikanlı kapının altında duruyordu. Işıksız. Işıksız. Karanlığın içinde, çocuğun içtiği sigaranın ucu parlıyordu. –Açın bakalım kapıları! diye bağırdı Aynur çocuğa yaklaşırken. Çocuk güldü, hazırola geçer gibi ayağa kalkıp dikeldi. Ama o sırada başı yukarıya çarptı. Gülmek zorunda kaldı.

Hava yine kapanmıştı. Orman sanki kış ortası birden yapraklanmıştı. Buz karanlığı. Buz karanlığı. Buz yağıyor, diye düşündü Aynur, güldü, buz hayattır, diye geçirdi içinden. Buzsuz bir hayat olabilir mi? Eskiden, kış aylarını şükürle geçirirlerdi de, yine de buz mevsimi kısa gelirdi herkese. Yazın, yaylaya gidip buz aradıkları olmamış mıydı? Ama bu kere fazla, bu kere fazla, bu kadar ölümcül bir kış anımsamıyordu. Bu kadar kötü niyetli bir buz felaketi görmemişti. Burada öldürme kastı vardı resmen.

Çocuk önde, Aynur arkada bir zaman sessizce, ayaklarının sesini dinleyerek yürüdüler. Patikanın yukarıya kıvrıldığı yerde çocuk döndü. –Sen bu tarafa gideceksin, dedi, buradan hiç sapmadan gidersen köyün üstüne çıkarsın, yol bir yerde daralıyor, aldırış etme, hiçbir yere sapma, tamam mı? Kız, delikanlıyı dikkatle dinledi, sonra, o konuşurken yine tüfeğine sarıldı, namluyu çocuğa doğrulttu. –Ben seninle geleceğim, dedi. Çocuk güldü. –Gelemezsin, çocukluk yapma, dedi, ben bundan sonra kaç saat tırmanacağım haberin var mı? –Yok, ama işte göreceğiz bakalım, dedi Aynur. Çocuk yine güldü. –Tüfeğinde kurşun yok, dedi, sen bizi ne sanıyorsun Aynur Hanım, o bir kere olur. Kız bozuldu, yine de, ne olur ne olmaz diye tetiğe bastı, horoz düştü ama ses çıkmadı. Sonra dönüp çocuğun tarif ettiği yola baktı. –Öyle olsun, dedi, hadi bakalım, uğurola.

Delikanlı bir anda gözden kayboldu, Aynur da onun gösterdiği patikaya girdi. Sağ yanına KARAGÖZ'ü aldı, tüfeği yeniden paltosunun içine astı.

Ayakları yeniden üşümeye başlamıştı. Karanlık, ayaz; hızlı yürümezse akşama ormanda yakalanacağını hesapladı, karnı acıkmıştı. Ablası, sonra annesi geldi gözünün önüne. Eve varınca neler olacağını düşündü. Giderim şimdi, dedi içinden. Sağ salim gidersem, donmamış olursam yani, çayı ben koyarım. Ablamı evden alırım, anneme geçeriz. Orada annem, ablam, Toprak, ben, annemin ille vardır bir şeyleri, hamuru teknededir, üstüne de bez kapatmıştır mutlaka. İşte o hamuru havalandırırız biraz, sonra lokmaları döker döker yeriz çayla birlikte. Yanında peynir de olur belki.

Yine kendi kendine gülümsedi, ıslık çaldı. *Bu dağlar bizim olsa*, dedi ama uzatmadı, karanlığı süzdü yeniden, sonra da hızlandı...

51.

İçi içine sığmıyordu Aysel'in, yine bir gariplik gelip çökmüştü üzerine. Durup durup çok uzakların kokusunu alıyordu. SUS BARBATUS. SUS BARBATUS. Onun için dünya o kadar değişmişti ki. Bazen, düşüncelerinin ipini tümüyle kaybettiği oluyordu. Kiminde kendisinin yerine kızın hareket ettiğini kavrıyordu sözgelimi. Ama aklından geçenleri kızın nasıl dile getirdiğini bir türlü anlayamıyordu. O zaman, yani bazen kızın nasıl zor durumda kaldığını da görüyordu apaçık. O kadar ki, utançtan Aysel'in yüzüne yürüyen kan SUS BARBATUS'un canını öyle bir sıkıyordu ki, öleceğini zannediyordu. O zamanki gibi. Gözüne geyiğin boynuzu battığındaki gibi, canının feci yandığını duyuyordu. Ama bu hâl, bu böyle daha ne kadar sürecekti ki? Bir keresinde, kızın içinden çıkıp gitmek istemişti. Böylece, belki onun yaşadığı zorlukları yaşamaktan da kurtulabilirdi. Dışarıdan sızan ışığa doğru yol almak istedi ama kız öğürdü o zaman, içi dışına çıkacakmış gibi oldu. Yani, soyut olarak değil, tam anlamıyla karaciğerini kusmaktan korkar gibi öğürdü kız. Öğürünce de ağzını sımsıkı kapattı. Bu acaba SUS BARBATUS'un artık orada esir olduğu anlamına mı geliyordu? Öyleyse, doğrusu, yaşamın da ölümün de hiç tadı kalmayacaktı.

Arada kendi ölüsünü merak ettiği oluyordu. Gözünün önünde, gitgide silinen o görüntü vardı hep; Kenan'la yan yana yattığı, yağan karın altında gövdesinin kara gömüldüğü... Orası, bir yuva gibi durma çağırıyordu SUS BARBATUS'u. Ama gövdeye, yuvaya bir daha giremeyeceğini de biliyordu. Yuva, tam olarak böyle bir şeydir işte, bir kere çıktıysanız. Hem, bir kere ölerek çıktıysanız bir daha geri dönmeniz olanaklı değildir. Yine de, gidip kendi ölüsünün başında durmak, onu belki sonsuza dek izlemek istiyordu. Zaten, bunun dışında, dünyada görülecek pek bir şey olmadığını da anlamıştı.

Gerçi, zaman geçtikçe kızın düşüncelerini, anlık tepkilerini de benimsiyordu. Bir zaman sonra, tümüyle ona mı ait olacaktı? Bu, böyle sürdükçe pek olanaksız sayılmazdı. Onun içindeysen, ona

ait olursun, bunun başka bir açıklaması, başka bir yolu yoktu SUS BARBATUS'un gözünde.

Uyanınca, Aysel, önce saatine baktı, sonra, beklediğinden de erken uyandığını anlayınca rahatladı, kanepenin başına tutunarak doğruldu, üstünü giyindi hemen. Bekir Komutan. Bekir Komutan nöbeti bitirmeden gelmezdi, son dakikaya kadar karakolda bekler, karakol içtimasını alır, nöbetçileri sorgudan geçirir, sonunda, aklına takılan bir şeyler hâlâ varmış gibi düşünceli çıkıp eve gelirdi. Gelince de uyurdu hemen. Ama erkendi daha.

Doğrulup giyindikten sonra hastanın odasına gitti, kapıyı çalmasına gerek kalmadı; doktor kapıyı kapatmamıştı zaten yatarken. Ama uyuyordu. Kız bir süre çocuğu, sonra uyuyan doktoru izledi.

Hava aydınlanmamıştı daha. Gökyüzü sessizce ışıklanmayı bekliyordu; ama tam, sürekli bir sessizlik değildi bu. Yattığı odaya dönüp pencereyi araladı, o zaman bulutların çatırdadığını duydu. Cam gibi, dedi, cam soğukta çatlayabilir, cam dediğin de zaten buzun terbiye edilmiş halinden başka bir şey değildir.

Derken bir atın kişnediği duyuldu. Aysel korkuyla irkildi önce. Alacakaranlıkta, perdeyi aralamış gökyüzünün çatlayışını dinlediği bir sırada duyduğu için, kişneyen bu atın gökyüzünden geldiğini zannetti. Öyle dehşete kapıldı ki, insan korktuğu zaman, sesin, gürültünün ya da haykırışın geldiği yöne gitmek ister, bu nedenle kız bir an için fırlayıp gökyüzüne gitmek istedi. Onun yerine, hızla pencereyi kapattı, biraz düşündü, o zaman aklına geldi; atı getireceklerdi, atı getireceklerdi, diye fısıldadı.

Derin bir soluk aldı, ayakta bir zaman durup sesi dinledi, sonra gidip kapıyı açayım ben, diye geçirdi içinden. En doğrusu gidip kapıyı açmak, o zaman doktor da uyanır, belki, yardımım dokunursa yaralıyı kaldırıp kızağa yerleştiririz. Hırkasının önünü ilikler gibi yaptı, odadan çıktı. Soğuktu ev.

Evin içine bir rüzgâr girmiş soğuk soğuk esiyordu. Bu, sanırsın bir yere kapatılmış da çıkmaya çalışıyor; duvarlara çarpa çarpa evin içinde öfkeyle dolaşıyor, çıkıp gidecek yer bulamayınca da inildeyip duruyordu. Aysel odadan çıkınca rüzgâr da peşinden geldi; dış kapı açılınca da esip gürleyerek çıkıp gitti.

Müthiş bir ayaz vardı dışarıda. İnsan üzülüyordu daha çok. Kapının açıldığını görünce Atalay pis pis güldü. –Bekir Komutanımın haberi var da, dedi, doktorun da haberi var... Aysel ne

yapacağını bilemedi o zaman. Ama ne yapayım, dedi, ne yapayım ben şimdi. Boşver. Başını önüne eğip içeriye geçti, çocuğun yattığı odanın kapısına vurdu. Vurunca doktor zıplayıp uyandı. Faruk'un göğsünden bir inilti yükseldi. –Adam geldi, dedi Aysel, adam atın üstüne binmiş, arkasında başka adamlar da var, geldiler, kapının önünde durdular, dedi. Doktor önce anlamadı ama sonra başını salladı, gözlerini kaşıdı biraz. Durup oturduğu yerde odaya göz gezdirdi. Giysileriyle yatmıştı zaten. Perişan görünüyordu. Ama aldırdığı yoktu. Atalay'ın geldiğini kavrayınca yerinden kalktı, önce Faruk'un nabzını ölçtü, sonra kıza baktı, dışarıya çıktı. Gözüne buz parçaları dolmuş gibi oldu dışarıya çıkınca.

Atalay beyaz bir atın sırtında, karanlığın içinde sırıtarak bekliyordu. –Günaydın, dedi doktoru görünce. Ağzından buhar çıktı. Ama bu buhar hemen donarak döküldü atının üzerine.

52.

Sabah ayazı insanın canını yakıyordu. Gökyüzü koyu mor açılmaya başlamıştı. Derinlerden yine çatırtılar geliyordu, Aysel alışkanlıkla yine sobayı yakmak istedi, kapının önünden bir kucak odun aldı, içeriye geçti. Elleri kızarmıştı hemen, parmakları bükülmez oynamaz olmuştu. Odunları sobaya doldurdu, hemen ateşi yaktı. Sonra geçip Faruk'un odasına baktı, soğuk burada biraz kırılmış gibiydi ama elektrik sobası yanmıyordu. Onu çalıştırdı. –Çocuk üşümüş ya, dedi, fark etmediniz mi? –Olabilir, dedi doktor. Kıza baktı, Aysel, öfkelenmiş gibiydi biraz. –Ama ısınır şimdi, dedi, soba yanınca ısınır ya insan, o yüzden. Doktor güldü. –Uzun yol gideceğiz, dedi, adamları içeriye çağıralım da bir şeyler yiyelim, olmaz mı? –Olur tabii, dedi Aysel, ben hemen bir şeyler hazırlarım şimdi.

Doktor Servet, çoğu zaman düşünceli görünürdü ama arada bir neşesi yerine gelmekle ansızın şakacı biri olup çıkardı. Yine öyle oldu. Aysel sobanın üstüne çaydanlığı yerleştirirken dışarıya çıktı. –Gelsenize, Atalay, gelin bakalım, beklemeyin dışarıda, dedi. Atalay hemen eski savaşçılar gibi kurumla atladı indi, hayvanı bağladı, dönüp askerlere başıyla gelmelerini işaret etti. Onlar da soğuktan kızarmış ellerini birbirine sürterek gelip içeriye geçtiler. Gözlerinden uyku akıyordu. –Ne oldu, uyumadınız mı, diye sordu doktor askerlere. –Ben nöbeti bitirdim geldim, dedi asker, nöbet biter bitmez geldim. Ama önce komutanıma söyledim tabii. –Nasıl söyledin, diye güldü doktor. –Hazrola geçtim, dedi asker, sonra da, sonra da işte, bir maruzatım var komutanım, dedim. Atalay kanepeye kurulurken askere, sonra doktora bakıp güldü. –Bunlarda böyle, dedi, komutana bir şey söyleyecekleri zaman... Doktor elini boşlukta salladı, böyle, çakıl taşı fırlatır gibi bir hareket yaptı. –Biliyoruz ya, dedi. Sen de... Sanki biz de askerlik yapmadık.

O zaman Aysel söze girdi. Şaşkın şaşkın baktı Servet'in yüzüne. –Öyle mi, dedi, yani sen de mi askerlik yaptın? –Elbette, dedi doktor. Elbette yaptım, yapmadan olur mu? –Bilmem, dedi kız, ben seni böyle... Yani ben sandım ki sen doğma büyüme doktorsun.

Çocuklar şaşkın, kahkahalarla güldüler, sonra utanıp önlerine baktılar. Bir sessizlik oldu. –Bu arkadaşımızın adı Aysel, dedi Servet, komutanınızın bir yakını olur, buraya evi toplarım diye geldi, yollar kapanınca da mahsur kaldı. Kız evi toplamak deyimine bozuldu biraz, başını önüne eğdi ama sonra konuyu değiştirmek için ayağa kalktı. –Mahsur kalmak da ne oluyor, dedi. Sobanın üstündeki çaydanlık fokurdamaya başlamıştı. –Yani bazen, bir mahsuru yoksa filan deriz ama... Doktor Servet biraz düşündü. –Yok, bu başka, dedi sonra, burada, diyelim kar yağınca yollar kapandı, sen de evden çıkamıyorsun. Çıkıp da Ç.'deki evine gidemiyorsun, o zaman burada mahsur kalmış oluyorsun işte, bir tür hapislik gibi.

Kız çayı demlerken doktoru can kulağıyla dinliyordu. Birden, bu duydukları ona o kadar dokundu ki, çayı demleyip sobanın üstüne bıraktıktan sonra gözleri doldu. Ağlayacağını anlayınca oradan uzaklaşmak istedi. Dönüp Faruk'un odasına gitti. Gidince de yine hüngür hüngür ağlamaya başladı. Böyle, çocuklar ya da genç kızlar gibi ellerini yüzüne kapattı. Sesi duyulmasın diye kapıyı örttü, ayakta, hastanın yanı başında sarsıla sarsıla ağladı.

Faruk, iyice rahatlamıştı o sırada, hareket etmediği sürece, ateşi yükselmediği, yaraları kanamadığı sürece iyiydi; ama gürültüyü duyunca derin uykusundan uyandı, yüzünü astı hemen. Önce o da ağlayacak gibi oldu. Olunca da çok eskilerden bir duygusu geldi aklına. Çok eskilerden, belki yürümeyi bile öğrenmediği zamanlardan. Ama doğal olarak bu yalnızca rahatsızlık verici duyularla ilgiliydi. Uyanmak ve ağlamak. Çocuğun işi budur. Çocuğun işi budur. Çünkü soğuğun ya da sıcağın, ağır kokuların ya da sırtına yayılmış sidik izinin saldırısına uğrar. Canı yanmaya başlayınca da, bunu anlatmanın tek yolu olduğu için ağlayıp durur. İşte, bu en eski anısı: Uyanıp evin tavanını görüyor. Tanıdığı bir tavan bu, bir yanında eski bir masanın, masanın öbür yanında da sönmüş bir sobanın olduğunu biliyor. Uzakta bir sedir var. Annesi sedirin üstüne bağdaş kurarak oturmuş, kucağında büyükçe bir yumak, elinde şişler, örgüsünü örüyor ve her zamanki gibi ağlıyor. Şunu öğrenmiştim. Şunu öğrenmiştim, diye düşünüyor uyanınca; annem, çoğu zaman ağlardı. Ağlayınca da, ses çıkarmamak için örgü örerdi. O zaman, ben uyanınca perişan olurdum. Yalnızca ağlamak bulaşıcı olduğundan değil, aynı zamanda, işte, söylediğim gibi, havanın, soğuğun ve sıcağın ve suyun saldırısına uğradığım için. Bunların

çoğu can yakıcı şeylerdir. Elbette o küçük yaşlarımızın en önemli sorunlarıdır.

Gözlerini hafifçe araladı, o kadar uzun zaman yatmış ve kıpırtısız durmuştu ki, sırtının, bacaklarının çürümeye başladığından emindi. Öyle ki, gözünü aralayınca, etinin çatladığını hissetti. Ama sonunda tavanı gördü. İçerisi karanlıktı. Bir yanından sobanın tıkırtısı geliyordu. Üstüne attıkları battaniye çok ağırdı ama olsun. Ayaklarından birinin battaniyenin dışında kaldığını ve neredeyse tamamen donduğunu anlıyordu. Birden, hareket etmemesi gerektiğini anımsadı, gözlerini kapattı hemen. Sanırsın gözlerini kapatınca bedeninin hareketini engelleyecek. Ama öyle olmadı, kolu sanki kendiliğinden kalktı, battaniyenin altından çıktı, havalanıp Aysel'in yanına kadar gitti. Gidince de saçlarına dokundu. Kız hâlâ ağlıyordu o sırada, yüzünü kapattığı için Faruk'un havalanan elini hissetmedi ama saçı okşanınca ürperdi, ellerini yüzünden çekip gözlerini sildi.

Çocuk başını hafifçe çevirmiş kendisine bakıyordu. –Uyandın mı sen, uyanmışsın ya işte, dedi. Sen bence iyileşeceksin. Faruk güldü. –İyileşeceğim ya, dedi, iyileşmez olur muyum. Ağlayıp durma.

Ağzına kan dolmuş gibiydi. Bunu yutmak istemiyordu, dışarıya da çıkaramıyordu. Güldü, temiz olsa neyse, diye geçirdi içinden. Temiz olmadığı için, yutamam şimdi bunu.

53.

Aysel yeniden gözlerini sildi, üstünü başını toparladı. –Gidip doktora söyleyeyim, dedi. –Gerek yok, dedi Faruk, şimdi o gelir... Gelir bir şeyler yapar. –Yapsın işte fena mı, dedi kız. Ama sen konuşmaya çalışma, kıpırdama. Bugün ikimiz de buradan kurtulacağız. Bizi Ç.'ye götürecekler, çok güzel olacak, kızakla gideceğiz, gölün üstünden. Ama sen merak etme, ben iyice saracağım seni, rahat rahat gideriz, gidince de seni iyileştirecekler orada. Ç.'de, ohoo, Ç.'de bir sürü imkân var, her şeyine bakacaklar orada. Ben de buradan kurtulmuş olacağım. Sayende. Sayende.

Faruk güldü. –Gölün üstünden geçeceksek olur, dedi, o zaman başka. Atla mı gideceğiz. –At arabasıyla, dedi Aysel, atlar bir arabayı çektikleri zaman... Ne diyeceğini bilemedi. Yine o mahsur kalmak geldi aklına. Yoksa olmaz. Doktorun söylediğine göre biz mahsur kalmışız burada. Yani içeriye girmişiz ama bir daha çıkamamışız. –Fena değil, dedi Faruk. –Ne fena değil? –İşte mahsur... Bence fena değil, boşver. Hava da kötü zaten. Kötü mü? Kış aylarındayız değil mi? –Kış aylarındayız ya, dedi Aysel, ama geçecek.

O sırada kapı çalındı, sonra doktor odanın kapısını araladı. Aysel döndü, şaşkın gözlerle doktora baktı. –Uyandı, dedi. Doktor bunu duyunca yatağın başına geldi. Faruk gözlerini kapatmış dinleniyordu. –Uyanmamış, dedi doktor. Battaniyenin altından çıkıp aşağıya sarkmış kolu aldı, çocuğun nabzını ölçtü. Yavaş. –Uyandı ya, dedi kız. Az önce uyandı, konuştuk da. Kızakla gideceksek, hem de gölün üstünden geçeceksek, atlar da olacaksa olur dedi. Ama olmasa da olurmuş, mahsur kalmak da fena değilmiş, öyle söyledi.

Doktor Servet, hastanın kolunu bıraktıktan sonra kıza acıyarak baktı. –Hadi içeriye gel de bir şeyler ye, dedi, sen neden geldin ki buraya? –Öylesine geldim, sonra da mahsur kaldım, dedi kız. Doktor güldü. –Hadi gel, dedi, Aysel'i bir omzundan tutarak kapıya çevirdi, çıkarken yine göz ucuyla Faruk'a baktı. Çocuk gözlerini kapatmış, hafifçe gülümseyerek uyuyordu.

İçeriye geçtiler. Soba gürüldemeye başlamıştı. İçeridekiler sessizce çaylarını içiyorlardı. Doktor, masanın üstüne bir parça ekmek, peynir, zeytin çıkarmıştı. Aysel'le birlikte masanın başına geldikleri zaman kız gidip terekten biraz tereyağı çıkardı, masanın üstüne koydu. Sonra, sürekli kendisini izleyen Atalay'a baktı, göz göze geldikleri zaman Atalay ağzını yayarak güldü. Kız başını indirdi, ellerine baktı. Baktıktan sonra da öfkeye kapıldı, yüzü kızardı. Kendisine çay koydu, o sırada yine göz göze geldi Atalay'la. –Bir şey mi diyeceksin, dedi, bana bakıp durduğuna göre bir şey diyeceksin. Atalay bozuldu, askerler de birbirlerine baktılar.

Bir zaman sessizlik oldu. Sobanın çıtırtısı duyuldu. Perdenin tülü kalkıp indi, odayı bir is kokusu dolandı.

Neden sonra doktor ayağa kalktı. –Hadi bakalım, dedi, yolcu yolunda gerek. Çıkıp kızağı evin önüne getireceğiz. O kalkınca askerlerle birlikte Atalay da kalktı, yine uzun uzun sırıtarak, kızın yüzüne bakarak peşlerinden gitti. Ama ben hazırlanayım, diye düşündü Aysel, masayı topladı, sonra bavulunu çıkarıp doldurdu, zaten birkaç parça bir şeyler almıştı geldiği zaman. Daha kar bu kadar yağmamıştı, yollar kapanmamış, gökyüzü bile buza teslim olmamıştı. Gidip bir haftaya dönerim diye düşünmüştü. Bir hafta. Üstünü sıkı sıkı giyindi, çantasını bir kenara koydu sonra ayakta durup beklemeye başladı. Bekir gelmedi, diye geçirdi içinden.

Dışarı çıkınca karın ince ince atmaya başladığını gördü. Adamlar kızağı ata bağlamış, başında durmuş ne yapacaklarını konuşuyorlardı. –Bize bir döşek lazım, diyordu doktor. –Döşek bulurum ben, dedi kız, ama komutan gelmedi daha, o gelsin de. Doktor saatine baktı. –Geç kalıyoruz, dedi, döşeği yorganı, adamı bağlayacak urganı falan bulalım biz, o da gelirse gelir, yoksa gideriz, haberi var zaten.

Birlikte içeriye geçtiler, Aysel bir dolabın arkasına sıkıştırdıkları eski şilteyi çıkarıp doktora gösterdi, doktor, bu olur, anlamında başını salladı, evden işe yarayacak ne varsa alıp çıktılar. Kız dolu gözlerle karakola doğru baktı, sonra kaşlarını çattı. Şilteyi kızağa yerleştirdiler, girip hastayı aldılar yatağından, usul usul getirip kızağa yerleştirdiler. Doktor bir ara Aysel'e baktı yine acıyarak, sonra başını eğdi. –Gitmemiz lazım, dedi. At sabırsızlanıyordu. Atın yalnızca burnundan değil, göğsünden de buhar fışkırıyordu, ayaklarıyla buzu parçalayıp duruyordu. Kız, Faruk'un yanına uzan-

dı, kat kat battaniyeleri üzerlerine örttüler, örtünce kızla hasta, bir kızak arabasının yükü gibi göründü. –Merak etme, dedi Aysel, sen hiç merak etme, at olmasa neyse, Allahtan atlar var.

54.

Kızak takırtılar çıkararak kaymaya başladı ama çok zorlandı at, az beklemeye görsün, kızağın demirleri hemen yapışıyordu buza. O zaman da onu yerinden kopar koparabilirsen. Buz kızağın altında hışırtı çıkarıyordu, kız o kadar tedirgindi ki, karanlıkta, battaniyelerin altında bir şey görmüyordu gerçi ama düşecekmiş gibi yüreği ağzında uzanıyordu olduğu yerde.

İnsan boşluğun sesini karanlıkta alır. Her yer karanlık olduğu zaman. Her yer karanlık olduğu zaman. SUS BARBATUS epey bir zamandır kızın içinde duruyordu. Ama onun, dışarıyı görebilmesi olanaksızdı artık. Görmeyince de, burada asıl tedirgin olması gereken o değil miydi? SUS BARBATUS. Büyük tedirginlik yaşıyordu. Güneşi, karı, ışıklı evleri, başka insanları gören kızdı, o nedenle, daha çok onun sözü geçiyordu. Kızağın üstünde, göz gözü görmez olduğu zaman Aysel birden dehşete kapıldı, soluk alamayacağını zannetti. Başını çıkarıp ne halde olduklarını görmek istedi. Belki biraz soluk almak. O zaman, dışarısını gördüğü zaman, her şey yolunda gittiği için rahatlayacaktı biraz.

Burnunu çıkarır çıkarmaz pişmanlık duydu ama. Kızak sessizce ilerliyor, adamlar başları önde karla başa çıkmaya çalışarak yürüyorlardı. Birden, bir iki kez soluk aldıktan sonra burnunun kanadığını duydu. Dikenler batıp çıktı, çenesi çatırdadı. Hemen, yeniden örttü üstünü. Ben sana, ben sana demedim mi, dedi içinden. Faruk. Faruk. Ben sana demedim mi, her şey çok güzel olacak, bizi alıp bir temiz Ç.'ye bırakacaklar. Sonra orada sana iyi bakacaklar. Demiştim ben sana. Bu doktor iyi adam. Doktor Servet. Onu ilk gördüğüm zaman, işte bak, hiç konuşmaya, sorgu suale gerek yok, işte katıksız iyi bir adam, demiştim. Gerçekten de iyi bir adam. Seni asıl kurtaracak olan da o. Bana gelince, ben ta gençliğimden beri, işte diyelim ki çocukluğumdan beri kendimi de bir türlü anlayabilmiş değilim. Ben mesela, bu doktor çok dürüst ve iyi bir adam olmakla beraber, ne bileyim, istemem ki bir şeyler olsun. Ama nerede uğursuz, sabırsız, serseri ya da dayakçı var benim işim onlarla. Bana, bana ne olduğunu da

anlamıyorum. Aklımla vicdanım bana bu adamlardan uzak dur ve böyle dürüst adamların peşinden git, diyor ama ben aklımı da, vicdanımı da bir türlü dinleyemiyorum. Neden, bilmiyorum. Sonra, işte sana söylediğim gibi, sonra aklım bir daha oradan başını çıkarıyor. Çıkarınca da, iyi de, sen beni neden dinlemiyorsun, diyor. Ne yaptım ben sana? Evet, haklı. Aklımız ne yapmış bize? Yani, demek istediğim, ne kötülüğünü görmüşüz? Olsa olsa, işte şu soğukta dışarıya çıkma, şu mantar zehirlidir yeme, şu adam ya da şu kadın kötüdür uğraşma, demiştir, değil mi? Ne var bunda? Ama işte öyle olmuyor. Bence, bence insanoğlu lanetlidir. Kesinlikle lanetlidir, hem de Allah tarafından. Dedem anlatırdı bize. Biz o cennetten kovulmayacaktık. Cennetten kovulmayı hak etmişiz. O zaman aklımız çalışmamış diyelim, işte çalışmayınca da, bir daha da iflah olmamışız.

Faruk birden belinde korkunç bir acı hissetti, yüzünü kastı önce, sonra sessizce inleyerek ağlamaya başladı. Aysel de, fısıltılarla konuşup duruyordu hemen yanında, üşüdükçe çocuğa sarılmış, sokulmuş, aklından geçen her şeyi bir bir anlatıyordu. Bir ara, araba sarsılıp da beli acıyınca. –İyi olmuş, dedi zorlukla. Kız şaşırdı. –Oyy sen dinliyor musun beni, dedi. –Hı hı, dedi Faruk, iyi olmuş. –Ne iyi olmuş, diye sordu Aysel. –Kovulmamız, dedi Faruk, sonra yeniden bilincini kaybetti ama kötü değildi durumu. Ateşi sabahtan beri yükselmemişti.

Karanlığın arkasından biri seslendi. –Köyden gece çıkmamız iyi oldu, dedi, gündüze kalsaydık halimiz haraptı.

Aysel, sanırsın çocuk duyacak ya da kendisini görecek; başını kaldırıp Faruk'a baktı. –Niye iyi olsun, dedi, neden iyi olsun ki cennetten kovulmak, sen de. Senin de söylediklerin bir garip. Bazen, uyandığında deli deli konuşuyorsun, ben hiçbir şey anlamıyorum. Ayrıca, sanki bana oyun oynar gibisin. Uyanıp deli gibi bir iki konuşup sonra yeniden uyuyorsun. Ölmüyorsun da. Senin yerinde başka kim olsa şimdiye kadar efendi efendi ölmüştü.

Biraz sustu, çevreyi dinledi, dinleyince de çocuğa söyledikleri için üzüldü çok. Hastayla böyle konuşulur mu, dedi içinden.

Doktorun sesi duyuldu. –Buradan aşağıya nasıl ineceğiz ki, dedi doktor, burada yol mol kalmamış, ne yapacağız şimdi? –Buluruz yapacak bir şey, dedi Atalay, ne yapalım, uğraşacağız.

Yok, sen ölme, diye fısıldadı Aysel, ben ta Ç.'ye gidene kadar ısıtacağım seni, oraya vardıktan sonra da doktor bakacak. O baktığı

zaman, korkma, bir kere oraya varıp da seni yatırdıkları zaman artık ölüm de yok kovulmak falan da. Ama bana sorarsan kovulmamız iyi olmamış, neden dersen, bir kere, adı üstünde, cennet. Centten rahatsız olmak olmaz. Bizim bu dünyada bütün uğraşımız niye, oraya gitmek için. Günahsız olan cennete gider. Ben de diyorum ki, bize söyledikleri kanunların çoğu hava civa. Kimin günahsız olduğunu sadece Allah bilir. Ama cennet var. Gidince göreceğiz inşallah.

55.

Karnı artık biraz daha kabardığı için, içine bir korku gelip oturmuştu Zeynep'in. Daha önce olduğu gibi. Daha önce olduğu gibi, yine durup durup ağlayası geliyordu. Öyle sanıyordu ki, bu karnındaki bebek bir akıllı başlı yaratıktır. Hem de her şeyi bizden daha iyi bilir. Öyle söylemiyorlar mıydı? Artık yeni çocuklar bizden daha akıllı demiyorlar mıydı? İşte bu çocukların da en akıllısı şimdi Zeynep'in karnında olabilirdi.

Ama işte öyle akıllı olduğu için de, sanırsın rahimde durup durup uyarıyordu annesini. Kaşlarını çatarak. Kimi zaman küstüğü sessiz, hareketsiz kıvrılıp beklediği oluyordu. O zaman da Zeynep bir korkuya kapılıyordu ki; birden gözlerine derin bir üzüntü çökmekle. Her şeyini kaybetmiş ve. Bir daha şu hayatta hiçbir işe yaramayacakmış gibi oturup hüngür hüngür ağlıyordu.

Dışarıda kar yeniden iri iri yağmaya başladı, evin bacasından içeriye rüzgârın uğultusu doğdu. Bir yerlerde bir hayvanın inlediği duyuldu. Zeynep, uyku tutmadığı için daha gün ışımadan kalkıp ocağı yakmış, ateşin önünde oturmaya başlamıştı. Sonra, iyice ısındığını, hatta terlemeye başladığını anlayınca, üstündeki hırkayı çıkarmış. Ayaklarına geçirdiği yün çorapları da bir kenara atmıştı. Dizleri de nar gibi kızarmıştı sıcaktan. Bir ara gözleri kapanır gibi oldu, sıcak, tatlı bir uyku çöktü üzerine. Uzanıp sedirin üstündeki yastığı çekti, başının altına koydu. Yatıp ateşi izlemeye başladı. Bir sincabın kuyruğu. Bir sincabın kuyruğu, diye mırıldandı. Ateşin içinden sincapların, tilkilerin kuyrukları geçiyordu ya. Gülümsedi.

O zaman Kenan da kalın yorganının altında terlemiş kalktı, kadın onun sesini aldı ama dönmedi o tarafa, öyle kuyruklar içinde gülümsek bekledi. Kenan yataktan çıktı, aman bu kanayaklıya bir şey olmuş olmasın, diye korktu karısını yerde görünce, usulca gelip yanında çömeldi. Yok, dedi, yok Allah'a şükür, bir şey olmamış. Olur mu hiç? –Ne oldun sen, uykun mu kaçtı, dedi. –Kaçtı ya, dedi, uykum öyle bir kaçtı ki duramadım geldim. –Kaçmasın, dedi Kenan, sen rahat ol, canını da sıkma. Her şey olacağına varır.

Allah yukarıda, hepimizin üstünde. O güzel Allah'tan da bize hiçbir zarar gelmez. –Öyle ya, dedi Zeynep. Gelmez. Ama karnımda da bir boşluk var sanki. –O ne demek? –Şu demek ki, karnım bebesiz, boşu boşuna şişmiş olmasın. Kenan güldü, kalın, kara kaşlarının altında gözleri birer boncuk gibi ışıldadı. –Hiç öyle şey olur mu karı, dedi, seninki de laf. Hiç duyulmuş görülmüş şey mi bakalım senin bu dediğin. –Görülmez olur mu, dedi Zeynep. Bunu derken de, doğrulmadı ama sol elini başına yasladı, dirseğini de yastığa koydu. –Görülmez olur mu, dedi yine, sen hiç duymadın mı? Karnı şişip şişip de içi boş olanları duymadın mı hiç? –Duymadım, dedi Kenan, hem de öyle bir şey olamaz. Zaten biz gidip de, doktora da göstermedik mi? Doktor ne dedi, senin için boş mu dedi? –Demedi de. –Demediyse boş değil demektir, böyle saçma şeyler düşünme.

Kadın yeniden başını yastığa koydu, sırtını yere verdi, bacaklarını büktü, bükünce eteği açılıp indi. –Doktora bakma sen, dedi, bakma. Yüklü olan benim, o değil. O ancak okuduklarından bilsin söylesin. Hem onların derdine mi, hastaların biri gelir biri gider. Hastane dediğin de olmuş bir fabrika. –Öyle deme, dedi Kenan, devlet o okumuş yazmış doktor olmuş kimseleri oraya neden gönderiyor, boşuna göndermiyor, bize baksınlar da iyi etsinler diye. Sen bir şey olmuş da korkmuşsun, korktuktan sonra da kafanı saçma şeylere takmışsın. Söyle bakalım, kötü rüya düş mü gördün?

Zeynep güldü. Kocasının böyle çocuk gibi gözlerini belerte belerte konuşmasını o kadar özlemişti ki, yahu, iyi ki varsın, dedi içinden, uzanıp Kenan'ın yanağını sıktı. O zaman Kenan da güldü, yanağının kızardığını hissetti. Birkaç günden beri toparlanmıştı iyice. Göğsündeki hırıltı da azalmıştı. Ama yok olmamıştı tümüyle. Bana bir şey olmaz. Bana bir şey olmaz, diye dolanıp duruyordu evin içinde. Sağolsun, o Gülşen gelip gelip bakıyordu ikisine de. Arada yiyecek bir şeyler getiriyor, evin dökümtüsünü süpürmeden karısına yardım ediyordu. Yine de, öyle zayıflamıştı ki, çömelip oturduğu zaman sırtında bir kemik yolu beliriyordu.

Yüzü kızarınca uzanıp karısının dizini tuttu bir zaman. –Yanmışsın kız, dedi, yanmışsın. Ateşin de bu kadar yanında oturulur mu hiç? Hadi kalk da yatağa geç, uyu biraz. Kadın yine güldü. –Yok yok, böyle iyi ya, böyle yatınca içim ısındı bak. Kenan'ın elini dizinden aldı, tuttu karnına götürdü, elbisenin altına soktu. –Bak karnıma, dedi, sıcak oldu da rahatladım biraz. Yumuşadı da. Kenan çocuk

gibi sevindi, karısına yaklaştı iyice, elbiseyi kadının memelerine kadar açtı. Pürüzsüz, beyaz, gergin bir cildi vardı Zeynep'in. Omuz başlarında, dizinde, ayak bileklerinde kemikleri görünmezdi, gebe kalmadan önce de öyleydi ama o zaman beli o kadar inceydi ki, Kenan, seviştikleri zaman karısının belini aman kırılmasın diye camdan yapılmış gibi tutardı. Annesinin anlattığı o eski kadınlar gibi. Annesi böyleleri için, yediği lokma boğazından görülür, derdi.

Sonra uzanıp memelerini okşadı. Zeynep gözlerini kapattı, yanakları ansızın kızarınca yüzünü kocasından kaçırdı, memeleri iyice sertleşmişti, ter içindeydi. Kenan da terleyince ikisinden bir kekik kokusu yayıldı ki, Zeynep'in aklına terleyen arılar geldi birden.

56.

Yaz aylarında, kayalıklara çıkıp da uğuldayan, terleyen arıları dinlemeyi öyle severdi ki, kekiğin kokusunu bu arıların bulup çıkardığını düşünürdü. Durup dinlenmeden çalışır. Yorgunluktan bitap düşene dek kekiğin, reyhanın başına çokuşurlardı. Bu bir bütündür. Bu bir bütündür. Arıların uğultusu kesilse, dağlarda otun da bitmeyeceğini düşünürdü de, ter kokusunu içine çekerdi.

Sonra Kenan eğildi, Zeynep'in memelerinden birini öptü. Kadın acı çekiyormuş gibi titredi, kaşlarını çattı, gözleri kapalıydı yine. Yanakları iyice kızarmış, dudağının altından bir parça ter akıp çenesini ıslatmıştı. Kenan şaşkınlıkla bakıyordu ona. Gebe ya, diye geçirdi içinden. İnsan gebe olunca bir başka olur. Başka bir insana dönüşür. O zaman onu tanımak nasıl olanaklı olsun? Gebeyi yeniden tanımalı ama bunun için de sabır gerekir. Zaman gerekir. Yine, kırılıp dökülecekmiş gibi korka korka biraz daha yaklaştı, karısının öbür memesini de öptü. Sakalı uzamış, kaşları iyice birbirine girmişti. Yaklaştığı zaman önce kokuyu alıyordu, sonra gözlerini kapatıp meme ucunu usulca öpüyordu. Sıcaktı. Yanmıştı neredeyse.

Kadın birden hareketlendi, elbisesini tümüyle çıkarıp bir kenara koydu. Kenan'ın üstündekileri de çıkardı. Acelesi varmış gibiydi. Kaşları çatılmıştı iyice. –Az gelsene yanıma, dedi, az gelsene, ne öyle korkmuş gibi. Yoksa sen benden korkuyor musun ha? Söyle bakalım gebe kaldım diye sen benden korkuyor musun? –Niye korkayım, dedi Kenan, karı ben senden niye korkayım ki? Sen benim öz be öz karım değil misin? –Karınım ya, o zaman niye uzak duruyorsun öyle. Güldü, Kenan'ı ensesinden tuttu, göğsüne çekti. Kenan önce uzandı Zeynep'in yanına, sonra soluk almadan her yanını öpmeye başladı.

Ter içinde kalmışlardı. Ateşin önünde bir zaman konuşmadan, öyle tavanı, ateşi, boşluğu izleyerek uzandılar.

Sonra Kenan birden aklına gelmiş gibi fırladı. –Kalk bakalım, dedi, karı kalk bakalım, öyle terli terli uzanma da kalk. Hasta olma

sen. Sakın hasta olmayasın? Böyle yerde yatılır mı? Kalkıp giyindi, karısını da omuzlarından tutup kaldırdı, ama sonra aklına geldi; gidip bir havlu getirdi, kadının sırtında, göğsünde, belinde, bacaklarının arasında ne kadar ter varsa hepsini sildi kuruttu. Kurutunca elbisesini de giydirdi. Geçip karşısında sırıtmaya devam etti. Zeynep de onun bu hallerine bir zaman güldü. –Bana bak, dedi, sende yine bir hâl var ama dur bakalım. –Yok, dedi Kenan, ne halim olacakmış ki benim, işte ben zannettim ki bu işi sen önce doğuracaksın, sonra çocuğu bir iki sene emzireceksin de ancak ondan sonra yeniden yapacağız. Yani ben öyle zannediyordum ama öyle değilmiş. Utandı, bu kere de Kenan'ın yüzü kızardı.

Zeynep o zaman öyle duygulandı ki yaşlı gözlerle gülümseyerek izledi Kenan'ı, kalkıp yanına gitti, sarıldı. –Sende akıl eksikliği var, dedi, hem de biraz değil, epey bir akıl eksikliği ama olsun ya. Sen benim canımsın yine de. Canımdan da öte, tam canımın içindesin.

Kenan da sarıldı karısına. Sonra bıraktı, yüzü asıldı. –İyi de, dedi, böyle durup durmak olmaz, yorulduk hastalandık ama gelip dinlendik. Ve de artık bana hiçbir şey olmaz, niye olsun. Bundan böyle kalkıp işimizi elimize alma zamanımız geldi. Geldi de geçiyor. –Ne işiymiş bu, dedi Zeynep. –Ne işi olacak, dedi Kenan, bir de soruyorsun karı, ne işi diye. Bizim bir domuzumuz yok mu? Benim şu ormanda gecenin köründe vurup da alıp geldiğim bir domuz yok mu? Zavallı. Zavallı, gömdük çukurun buzun içine koyduk da bir daha çıkarmadık. Çıkarmayınca da orada kim bilir başına ne haller geldi. Orada daha ne kadar bekleyecek ki, hayvan da olsa, ölmüş gebermiş de olsa sıkılır. Hem de canı çok sıkılır. Artık onu alıp Ç.'ye inmem lazım benim. İnip onu kasapta bir güzel kestirmem, sonra da götürüp satmam lazım.

Zeynep birden korktu, kalkıp kızacak oldu. –Olmaz, biraz bekle, dedi, bu havada bir daha bırakmam seni, sen bu karda kışta o cendeği nasıl tutup da götüreceksin? O kızınca Kenan da kızdı. –Olmaz olur mu, dedi, yazık mı olsun hayvanıma, onu buza koyduk da mezara gömmedik ya, ben de o kadar boşuna uğraşmadım ya, elbette alıp götüreceğim. Karı, bana baksana sen, ben gidip de o domuzu boşuna vurmadım gözünden. Hem de vurup da sırtımda alıp buraya kadar boşuna getirmedim. Sen o işleri bana bırak. Senin işin bebemize iyi bakmak, sonra da Allah'ın izniyle onu bir güzel doğurmak. Ben yarından tezi yok,

alıp domuzumu gideceğim. Hem de buradan yokuşa vurdum mu en kısa zamanda gidip döneceğim.

Durup biraz düşündü, eliyle bıyıklarını tutup çekti, kıvırdı. –Belki de dönmek olmaz, karı, öyle ya, belki de buraya hiç dönmeden, yükümü arabaya koyar, ta İstanbul'a kadar gider, orada domuzumu satar, parasıyla dönüp gelirim. Bunları anlatınca güldü, keyfi yerine geldi. –Ondan sonra bize yokluk mu olur. Ondan sonra... Ne diyeceğini bilemedi, güldü. Dişleri kar gibi, ağzında bir tomar kuru kar varmış gibi pırıldıyordu.

57.

Sonra birden yine delirmiş gibi yerinden fırladı, ayakta bir zaman kararsız durdu, sağa sola bakındı. –Yok yok, diye bağırdı, yok, ben ne diye duruyorum ki burada, durup da ne diye zaman kaybediyorum ki. Değil mi karı, ben niye zaman kaybediyorum. Ne işim var burada? İyileştim ben. Hem de ısındım. Öyle bir ısındım ki, var ya, bu üstümdeki ter bana daha yıllarca yeter. Hem de dünyanın karı birlik olup üstüme yağsa. Böyle çığ gibi gelip üstüme çökse ne olur ki, ne yapabilir bana?

Evin içinde bir şeyler arıyormuş gibi dolandı, kapıları açıp kapattı, sedirin altına bile baktı, örtüyü kapattı baktı da aradığını orada da bulamadı. Bulamayınca da, neden sonra aklına gelmiş gibi gidip kapının arkasında duran paltosunu aldı giyindi, eğilip botlarını geçirdi ayağına. Ondan sonra da karısına döndü. –Boş durmak olmaz, karı, evde durup da boş boş beklemek olmaz. Neden dersen, insan sağlığı yerindeyken kazanmalı, çalışıp karnını doyurmalı ki ona insan densin, yoksa... Bekledi, Zeynep oturup kalmış, donuk gözlerle onu izliyordu ya, birden böyle ne olduğunu anlamamıştı hiç. Kadın bir zaman kocasını izledi, sonra açıldı. –Dedim ya, dedi, yarım akıllıydın gerçi. Şimdi de tam akılsız oldun. Bu domuzdan sana iş çıkmaz, anlamıyor musun? İyice mi üşüttün sen? Gel beni dinle, evde otur, benim halim iyi değil, bak, beni böyle bırakma, sonra ben ne yaparım sensiz?

Ağlamaya başlamıştı. O kadar çaresizdi ki, bunları söyledikten sonra Kenan'a bakmayı bıraktı, gözlerini devirip karnına baktı. Sonra fısıltılar çıkararak bebeğiyle konuşmaya başladı. O ağlayınca Kenan'ın da gözüne yaş yürüdü. O da ayakta, paltosunun içinde çaresiz bekledi bir zaman, sonra eğilip usulca botlarını çıkardı. Karısının yanına geldi, sarıldı. –Ben, ben, dedi, ben istemiyorum ki sen üzülesin, canım, ama bak toparlandım, güçlendim. Kimin sayesinde, senin sayende. O zaman, bu da benim bir nevi işim, değil mi, bir işe başladıysan sonunu getireceksin ki, değil mi? Sonunu getirmek lazım.

Dönüp kararsızlık, çaresizlik içinde kapıya baktı, sonra Zeynep'in saçını okşadı biraz. –Hadi canını sıkma karı, dedi, kalk bana yardım et, yardım dediğim de, başımda dur, sen başımda durduğun zaman ben bir güçlü oluyorum ki. Zeynep gözyaşları içinde güldü. Kenan'ın yanağına bir fiske vurdu. Sonra gözünün yaşını silerek ayağa kalktı. –Geç kalma, dedi, ben korkuyorum. Gece uyanınca bacadan çok ses geliyor, bazen de evin damında kurtlar yürüyor. O zaman çok korkuyorum ben, kendim için değil de, işte. Kurtlar alkarılar gelip bebemi karnımdan alacak diye öyle bir korkuyorum ki senin hafsalan almaz. O yüzden hızlı hızlı git gel, tamam mı?

Kenan rahatladı, birden yine o deli gülüşü geldi yüzüne. Kalkıp oynayacakmış, horon tepecekmiş gibi kollarını açtı, karısına sarıldı. –Kız ben seni hiç öyle çok zaman yalnız kor muyum, dedi, şimdi bundan sonra o domuz oğlu domuz bana yük mü olur? Sen hiç merak etme.

Birlikte giyinip dışarı çıktılar. Hava kapanmış, neredeyse tümden karanlık olmuştu, ince kardan, köknar iğnesi gibi uzun mor yağan doludan göz gözü görmüyordu. Her yanlarından iniltiler, uğultular işitiliyordu. Kenan çıkar çıkmaz küreği eline aldı, daha önce SUS BARBATUS'u gömdükleri yere vardılar. Zeynep üstündeki kalın paltoya sarınıp kocasını gülümseyerek izlemeye başladı. Kenan küreği kara sokmaya çalıştı, olmadı. O da gidip onun yerine bir kazma buldu getirdi, getirince de hayvanı sarmış kapatmış buzu kırmaya koyuldu.

Buz iri kalıplar halinde parçalandığı için çok geçmedem koyu güvez bir kaya gibi göründü SUS BARBATUS. Ama o kadar katı kırmızı, öyle kavi görünüyordu ki, Kenan kazmayı bırakıp hayvanın başında uzun uzun düşündü bir ara. Ama sonra ne yapıp edip onu yerinden sökmeyi başardı. –Taş olmuş ya bu, dedi, taş hem de demir olmuş ya, ne yapalım. Bizim de şansımız böyle. Ama dur, böyle daha iyi, böyle olduğu için de bozulmamış. Bozulsa ne yapacaktık, o zaman götür at, yazık değil mi?

Kazmanın sapıyla, yazdan kömürlüğe dayadıkları gelberilerle domuzu bulunduğu çukurdan çıkardı. Çıkınca hayvan bir ara kayıp gidecek oldu ama önüne geçti hemen, gidip el arabasını getirdi, arabayı devirip domuzun bir yanını içine soktu. Sonra yine gelberileri kaldıraç gibi kullanarak arabayı doğrulttu.

Ter içinde kalmıştı, göğsündeki sızıyı duymuştu yine ama aldırış etmedi, arabasının başında durup eserine uzun uzun baktı. Bakınca da, yine hemen aklına geldi, cebinden sigara paketini çıkardı yaktı. –Hanım, dedi, bir işi başardığın zaman, bunun keyfini işte böyle çıkaracaksın, dedi, çünkü çıkarmasan olmaz. –Neden olmaz, diye sordu Zeynep gülerek. –Çünkü o zaman bu başardığın iş sana küser de onun için.

Arada, gökyüzündeki devasa buz parçaları birbirine çarparak kırılıp dökülüyordu. O zaman, büyük buz bulutlarının arasından yeni, beyaz yalım saçan ışıklar görülüyordu. Yine bir çatırtı geldi, koyu haki buz gezegenleri birbirine çarptı, büyük çatlaklar oluşunca. Kenan'ın gideceği yolun üstüne doğru kılıç gibi dik, keskin, beyaz bir ışık kümesi düştü. –Gördün mü bak, dedi Kenan gülerek. Gördün mü, o güzel Allah'ı, hem de yakışıklı Allah'ı ne zannettin sen, onun da bir feneri yok mu zannettin karı, ha, yok mu zannettin?

58.

Karakolun içinde bir hareketlenme oldu, Gülşen oturduğu yerden komutanın kapısına doğru baktı. Koridor nöbetçisi elinde bir dosyayla odaya girdi, onunla birlikte gelen askerler de kapıda beklemeye başladılar. Aşağıdaki odalardan, tüfeklikten koşuşturma sesleri geldi. Kalabalık bir grup, uygun adımlarla, başlarında bir çavuş olmakla koridoru baştan başa geçip tüfekliğin önüne gittiler. Sonra bir ara sessizlik oldu. Çavuş SOSYAL BİLİMLER ANSİKLOPEDİSİ'nin dördüncü cildini kapatıp Gülşen'e baktı. Aklı başka yerde gibiydi. –Sizin, dedi, işiniz zor, bu ansiklopedi o kadar da önemli değil ama nedense ne kadar kömünist ifade varsa altını çizmişsiniz, şifreli imalı tezkere doldurur gibi doldurmuşsunuz yani sayfaları. Bu da insanın canını sıkıyor okurken. Mesela, merak ediyorum, neden hiç dinden imandan söz eden maddeleri okumadınız ya da okuduysanız altını çizmediniz, sizi hiç mi ilgilendirmiyor bunlar?

Gülşen o kadar yorgundu ki, adamı dinlediyse de ne söylediğini tam olarak anlamadı. Yine de, anladığı kadarıyla, dinle imanla neden ilgilenmiyorsunuz diye soruyordu herhalde. İnsan böyle bir soruya ne yanıt verebilir ki? Senin dinin sana benin dinim bana. Böyle demezler mi? –Komünist ifade dediğiniz nedir tam olarak, diye sordu. Bu herkesin evinde olan bir kitap, daha önce de söyledim. Bizde de var. Ama bizim evde bulunmasını istemiyorsanız alın sizde kalsın. –Ama onu mu soruyorum ben size, dedi çavuş. Neyse, boşverin. Gülşen, durup durup kızıyordu adama. Birden aklına geldi. –Bakın, dedi, benim bildiğim kadarıyla sizin beni sorgulama hakkınız yok, bize, bana ve kocama bir nedenle bir suç isnat edecekseniz, bence bunu savcının yapması gerekir. Burada beni boş yere tutuyorsunuz. Eziyet. Eziyet. Her gün bana bir çuval ansiklopedi taşıtıyorsunuz, kaç gündür yalnızca dört cilt okudunuz.

Çavuş, Gülşen'i başta gülerek, sonra öfkeyle dinledi. Şimdi, şimdi isterse bu kadını, devletin bir askerinin karşısında küstahça konuşan bu kadını, değil mi, kaldırıp içeri tıkabilirdi. Kim ne

diyebilirdi ki? Bu dağ başında, devletin varlık mücadelesi verdiği, yolları kapanmış bu köyde kim ne diyebilirdi ona?

Derken, koridor nöbetçisi odanın kapısında belirdi. Çavuş başını kaldırdı. –Teyzenin kocası geldi, dedi, geldi onu soruyor. Gülşen birden kızardı mutluluktan. Ayağa kalktı. –Gelsin öyleyse, dedi çavuş. Çok geçmedi, Mustafa Öğretmen göründü. İçeriye girince sarıldı Gülşen'e. O kadar bunalmış ve yorgun görünüyordu ki kadın onu kendi sandalyesine oturttu. –Gel, otur şöyle, dedi, ben sana gitme demiştim ama. –Geldim ya, dedi, ama başıma gelmeyen kalmadı. Neyse, anlatırım sana hepsini. Çavuşa döndü, karımı kaç gündür burada ansiklopedi nöbetinde tutuyormuşsunuz, diye güldü. Bugünlük nöbeti benim devralmamda bir sakınca var mıdır? –Yok, dedi çavuş, zaten hep siz çizmişsiniz kitapları. Ben de merak ettim. Mesela, neden her gördüğünüz "emperyalizm"in altını çizdiniz? –Çok güzel, dedi Mustafa Öğretmen, ben, ben en çok soru soran öğrencilerimi severim, siz de öğrencim yaşındasınız.

Çavuş şaşırdı. –Burada öğrenciniz değilim ama dedi, burada, burada ben, benim işim sizin üstünüzde bir suç unsuru var mı onu bulmak. –Olsun, dedi Mustafa Öğretmen, yine de bunu soru sorarak yapmanız çok güzel, askerler bize genellikle emperyalizmin ne olduğunu ya da bizim için ne anlam taşıdığını sormazlar. Açıkçası, Mustafa Kemal'den sonra, bu ülkede emperyalizm üzerine devlet içinde pek düşünen olmadı, değil mi? Hoş, toplum içinde de düşünen olmadı ya, işte astıkları gençler dışında. Ben böyle şeyleri düşünen insanların vatansever olduklarına inanıyorum. Daha doğrusu, inanç demeyelim de, yani, böyledir bu.

Mustafa Öğretmen'in söylediklerinden bir şey anlamadı çavuş, konuşurken iri, yorgun gözlerle izledi onu. Sonra dayanamadı. –Niye inanç demiyorsunuz, dedi, zor mu geliyor bunu söylemek. –Asla, dedi Mustafa Öğretmen, yani, inanç kişisel beğeni gibi bir şeydir. Bilimsel düşünceye inançla bakmazsınız. Bana göre böyle, demenin bilimde, yani bizim işimizde bir önemi yoktur. Yani, kısacası, antiemperyalizm vatanseverliktir, anlıyor musunuz? Bana göre antiemperyalizm vatanseverliktir demiyorum. Bu da düşünürseniz, siz aslında "ben vatanseverim" diyen gençleri astınız.

Gülşen korkuyla dinliyordu onları ama çavuş daha şaşkındı ondan. Öğretmenin söylediklerine değil, cesaretine şaşırıyordu daha çok. Ayağa kalktı, birden, yaptığının ne kadar anlamsız olduğunun

farkına vardı. Bu insanları ben istiyorum diye götürüp içeriye tıkmazlar, dedi; adamın gözaltına alındıktan sonra sorgulanıp serbest bırakıldığından haberi vardı. Hatta bazı konularda ünlü olduğunu da biliyordu, evet şiir yazar, gazetelerde incelemeler yayınlardı ama aynı zamanda "sakın sorgulamayın, zaten örgüt bağlantısı yok ama sizden de çok konuşur" derlerdi. İhbar. İhbar ve tanık gerekiyordu. Köye gelip yerleşince paçayı kurtarmıştı. –Ansiklopedileri de alın gidin buradan, dedi, kimin vatansever kimin anarşist olduğunu sizden öğrenecek değiliz.

59.

Ayağa kalktılar. Kadir Ağa karakolun girişindeki masada, nöbetçi askerin yanında ayakta durmuş bekliyordu. Mustafa Öğretmen'i görünce sırtını dikleştirdi, omuzlarını geriye attı. –Hayırdır hoca, dedi. –Amca, dedi Mustafa Öğretmen, hayır hayır, bir şey yok, çavuş ansiklopedileri inceleyecekmiş, toptan anlattım, gerek kalmadı, sen ne yapıyorsun burada? –Bizim de, bizim de, dedi Kadir Ağa, bizim de ufak tefek işlerimiz var. –Sen büyük adamsın, diye güldü Mustafa Öğretmen, senin ufak işin olmaz. –Orası Allah'ın bileceği iş, dedi Kadir Ağa, bir an için, omuzları düştü. Elini cebine attı, iri kara taneli bir tespih çıkardı. –Sizi yolunuzdan etmeyeyim ben, diye devam eti. Gülşen çuvalı kocasının sırtına yerleştirdi, sonra paltosunun bir yanından tutup çekti, çıktılar.

Onlar çıkınca Kadir Ağa askere baktı. –Komutana haber ver, dedi, ne işi varsa bıraksın bana baksın. Asker güldü. –Olur mu öyle, dedi, ne demek işini bıraksın bana baksın. Komutan geceden beri uyumadı, sabah da eve gitmedi, çok meşgul. Sen şöyle biraz otur, ben birazdan haber vereceğim.

Kadir Ağa'nın canı sıkıldı, hep olduğu gibi yine kamburu çıktı, çıkınca da, büyük bir derdi varmış gibi kaşlarını çatarak sağa sola bakınmaya başladı. Tespihi cebine koydu, karakolun önüne çıktı. Mustafa yeğeni ile karısı Gülşen kalka devrile, sırtlarında bir çuval kitapla aşağıya inmeye çalışıyorlardı. Havada yanmış kömürün, bayatlamış karın kokusu vardı. Uzaklardan bir kazın sesi duyulur gibi oldu. Kart, günü geçmiş, zamansız bir kazdı bu. Boğazı boynu şişmiş gibi telekli bir ses çıkarıyordu. Cebinden sigarasını çıkarıp yaktı. Kaç gündür, kaç gündür düşünüp duruyordu. Çocuğu konuşturamadın madem, o zaman kullan, aklını kullan, hepsi ayağına gelsin. Vallahi, diye geçiriyordu içinden, devlet olacak adammışım. Yalan mı? Biz devleti ne bilirdik, devletimizin okumuş yazmış memurları var, onlar sayesinde yaşayıp gidiyoruz, bırak işi gücü onlara kafan rahat olsun. Öyle değil mi? Ama yine misal burada iş bize düşüyor. O Aynur'un ne olduğunu bilmeyen mi var?

Sabahtan, daha gün ışımadan izlemeye başlamıştı Aynur'u. Kadir Ağa. Kadir Ağa. Onun gözünden kaçar mı böyle şeyler? Sigarasından derin bir nefes çekti, tren bulutları gibi yoğun bir duman çıktı ağzından. Başının üstünde bir sis tabakası belirdi. O kadar hoşuna gitti ki bu, yine omuzları yükseldi biraz, uzun kara bıyıklarının altından bir hırıltı çıktı, gülümsedi. Sonra da bir öksürük nöbetine yakalandı. Köprüyü geçtiler de şu tepenin ardında kaldılar, diye düşündü. Kulağına çok derinlerden sesler geliyordu sabahtan beri. Ormana kadar, uzaktan uzaktan Aynur'un peşinde yürümüştü, gün ışımamıştı daha. Kurtlar uluyordu. Sonra boğuk boğuk, atların kişnediğini duyuyordu hep. Ya da ona öyle geliyordu. Bizimkilerin atı kişneyip duruyor, diye geçirdi içinden. O sırada nöbetçi asker seslendi. –Komutanım seni bekliyor, dedi çocuk.

Kadir Ağa sigarasını karın içine atıp döndü, paltosunun önü kapalıydı gerçi. Yine de toplar gibi yaptı, gidip odanın kapısını çaldı, Bekir'in sesini beklemeden içeriye girdi. Komutan ayaktaydı, yanındaki askerlere bir şeyler söylüyordu. Ağayı görünce başını salladı, askerleri gönderdi, onlar da kapıyı kapatarak çıkıp gittiler. Kadir Ağa sandalyeye oturdu. –Buyur ağa, dedi komutan. Gözleri uykusuzluktan şişmiş gibiydi. Gözaltları torbalanmış kızarmıştı da yine de canlıydı. Canlıydı. –Çocuğu bu sabah götürdüler ya, dedi Kadir Ağa. –Evet, diye şaşırmış baktı komutan. –Şimdi, ben bu sabah o Aynur'u izledim, komutan, neden dersen, o kurnaz, onun ne yapacağı hiç belli olmaz, hem de cin fikirli biridir, bunlar bir iş yapacaklar, hem de fena bir iş yapacaklar.

Komutan güldü. –Biliyorum, dedi, sen bizi ne zannediyorsun, Kadir Ağa. Oturmak istedi, sonra vazgeçti. –Biliyorum, dedi yine. Sen hiç merak etme, biz önlemimizi aldık, her yanda güçlerimiz var. Kadir Ağa şaşırmış gibi yaptı, yine bir sigara çıkardı, yakabilir miyim, der gibi gösterdi komutana. Komutan başıyla olur işareti yaptı. –Nerede güçleriniz var, diye sordu ağa. –Sen kızı izliyorsun da bizi pek izlediğin yok, dedi komutan övünerek. Madem ormana kadar gittin, gittin de bizi hiç görmedin mi? Çıkabilecekleri her yanı sardık. Yani, neredeyse karın içinde yatıyoruz sabahtan beri. Kadir Ağa birden yoruldu, önce canı sıkıldı, sonra yine omuzları düştü, kamburu çıktı. –Estağfurullah, dedi, sizden yana merak edecek bir şeyimiz yok, Allah sizi başımızdan eksik etmesin. Yine de, kızağı boş bırakmasaydınız iyi olurdu, benden söylemesi. –

Eyvallah, dedi komutan, onu da düşündük, sen hiç merak etme. Siz, vatandaşlarımız evlerinde rahat rahat otursun diye, gördüğün gibi... Dışarıya baktı. Karın yağışını izledi kızarmış gözleriyle. Canı o kadar sıkılıyordu ki. –Kar hiç durmayacak, dedi, vallahi bu kar hiç durmayacak. –Durur, diye güldü Kadir Ağa, hem de nasıl durur. Siz buraları o kadar bilmezsiniz. Bu böyle aylarca durur, yağar köpürür ama bir sabah kalkarsın, sanki hiç olmamış. Bu karın gücü birden öyle bir düşer ki, yani, komutan, çocuklar gibi, kuyruğuna teneke bağlayasın gelir. Komutan başını çevirdi, kederle baktı ağaya, sonra masanın üstünden kepini aldı, palaskasını düzeltti. –Siz evinize gidin, dedi, askerin işine de burnunuzu sokmayın, hadi bakalım, benim işim var, dedi, ağayı oturduğu sandalyede, elinde sigarasıyla bırakıp çıktı.

60.

Çuvalı güçlükle getirip içeriye soktular, Mustafa Öğretmen, yorgunlukla sedire attı kendini. –Bittim ben, dedi, bu ara ölmediysem, bence daha yirmi otuz sene yaşarım. Gülşen gülümsedi, geldi kocasının yanına oturdu. –Ağzından yel alsın, dedi, alsın ya. Sen beni dinlemedin de gittin ne oldu, aldılar hemen, değil mi? Ne oldu sizin dernek toplantısı? –Boşver, diye elini salladı Mustafa Öğretmen, bu kere katılmadım ama bir dahakine artık. Ne yapalım, bu koşullarda bu kadar. Baksana halimize. SOSYAL BİLİMLER ANSİKLOPEDİSİ'ni gösterdi. –Bunu sosyalizm sanıyor, dedi, bir keresinde de biri, "altı üstü sosyal ilim, nedir bu anarşistlik bu kırma dökme," demişti. Güldüler. O sırada kapıda bir tıkırtı duyuldu. Gülşen gidip açtı. KARAGÖZ sürtünüp duruyordu dışarıya. –İçeriye alsana, dedi Mustafa Öğretmen, demesine kalmadı, hayvan girdi, girer girmez de ikisine hiç yüz vermeden arka odaya yöneldi.

Mustafa Öğretmen, merakla izledi hayvanı. KARAGÖZ gitti, içeriki odanın sedirinin altına uzandı, ince, yaltaklanır gibi sesler çıkararak örtüyü kaldırdı. Ne arıyor bu, diye geçirdi içinden öğretmen, geçirince de gidip yardım etti. O zaman gördü Aynur'u. Şaşırdı, bir içeriye, bir ona baktı. –Yahu, dedi, ne işin var orada senin? –Saklanıyorum ya abi, dedi, artık burada yatıyorum ben. –Çok güzel, dedi Mustafa Öğretmen onu oradan çıkarmaya çalışırken. Çok güzel de, sanki seni orada bulamayacaklar. –Herhalde bulamazlar, dedi Aynur, bulsalar da fark etmez ya. –Çık, dedi Mustafa.

Buz tutmuştu ev, kızı sedirin altından çıkardıktan sonra birlikte evi toparladılar, sobayı yaktılar, Gülşen çayı demledi, yiyecek bir şeyler çıkardı, kocası da, SOSYAL BİLİMLER ANSİKLOPEDİSİ'ni sırasına göre kaldırıp tek tek rafa dizdi. –Az daha yakıyordun çocukların başını, dedi sonra. Aynur şaşkın şaşkın bir ona bir ablasına baktı –Ne olmuş ki, diye sordu Gülşen. Mustafa Öğretmen güldü, çayından bir yudum aldı. –Askerler tüm ormanı sarmış, dedi, çocukları bekliyorlar. Yani, anlayacağın, çıkanı vuracaklar. Gülşen korkuyla ayağa kalktı, bir şey görebilecekmiş gibi perdeyi aralayıp

dışarıya baktı. Ama kardan başka bir şey göremedi tabii. –Niye, niye çıkacaklarmış ki, diye sordu. Çıkmamaları lazım.

Aynur kızarır gibi oldu. Sonra gözlerine yine o deli cesareti geldi. –Faruk'u kurtaracağız, dedi, gelip beni de buradan alacaklar. –Seni alıp ne yapacaklarmış, diye kızdı ablası. Ne yapacaklarmış seni, delirdin mi sen? Bence içeriye girdin çıktın da iyice delirdin sen. –Abla kızma bu kadar, dedi, ben sana ne yaptım? –Ne yapmış, dedi Gülşen, sorumsuz, sorumsuz.

O zaman Mustafa Öğretmen araya girdi. –Sakin ol sen, dedi, sakin ol. Ben her şeyi hallettim. Aynur ormana gidip, çocuğu kaçıralım diye konuşmuş. Onların da aklına yatmış. Güldü, elini masaya vurdu. –Biz de, biz de çok yaban değilmişiz ya, dedi, Yakup Kadri'nin anlattığı yaban, sadece insanları değil, doğayı da doğru dürüst tanımaz ama o zamanlar öyleydi, bu enstitülerden sonra yeni öğretmenler öyle olmadı.

Bir an için, gözünden yaş gelir gibi oldu, çayından bir yudum daha aldı. Aldıktan sonra da birden yüzü asıldı. –Hanım, dedi, bana bir şey oldu, sanırım bana kötü bir şey oldu ama ne olduğunu tam olarak bilemiyorum. –Bu da ne demek şimdi, diye korktu Gülşen. Bana bir şey oldu ama ne olduğunu bilemiyorum ne demek? –Ne olduğunu bilemiyorum demedim, tam olarak bilemiyorum dedim, dedi Mustafa Öğremen. Gözaltına alırken kulağıma copla vurdular. O zaman biraz kan geldi başımdan, böyle kulağımın arkasından. Sonra geçti, ağrısı da geçti ama şimdi başım arada bir sola çekiyor.

Gülşen telaşlandı. –Doktora gitmemiz lazım, dedi, elleri kırılsın, doktora gitmemiz lazım o zaman, buraya gelmeden, seni bıraktıkları zaman hemen doktora gitmen gerekirdi. –O kadar uzun boylu değil, dedi Mustafa Öğretmen, ama devam ederse giderim elbet. Evet, doktora giderim o sorun değil. Ama bir de şey oluyor. Ne zaman başım dönse, yani işte böyle sola yıkılacakmışım gibi olsam çok tuhaf şeyler anımsıyorum. –Ne gibi tuhaf şeyler, diye sordu Aynur. –İşte canım, tuhaf derken, yani anımsanmaya değmeyecek şeyler. Diyelim yıllar önce bir ağaç görmüşüm de yanından geçip gitmişim. Bu ağacı anımsıyorum. Oysa anımsanmaya değmeyecek bir ağaç. Ne yaprakları iri, ne gövdesinde bir yazı var ne de üstünde ilginç bir kuş.

Aynur güldü. –Şanslısın abi, dedi, bu seninki iyi bir şans. Kimsenin anımsamaya gönül indirmeyeceği şeyleri anımsayacaksın.

Ne güzel. –Evet, dedi Mustafa Öğretmen. Bir köknar gördüm, nasıl bir köknardı, işte sıradan bildiğin köknar... Yine güldü, ardınan kederlendi biraz. –Neyse, dedi, ne diyordum, biz o yaban kadar yaban değiliz yani, dönerken, ormanın içinden geleyim dedim yine, ormanda hem rüzgâr kesilmiş oluyor hem de yol daha kestirme. Kurda, yaban domuzuna rastlamazsan tehlikesi de yok. –Avcılar var ama dedi Gülşen, iyice içerilere girdiğin zaman, ne olur ne olmaz. –Evet evet, dedi Mustafa Öğretmen, işte bunları bildiğimiz için o kadar yaban değiliz ya. Neyse, bence Yakup Kadri'nin kendisi de yabandı. Yine de kendisini bir itiraf gibi yazmış. Yazmış ama toz da kondurmamış. –E tamam işte, dedi Gülşen, onu anladık. Ne anlatacaksan anlat artık.

61.

Mustafa Öğretmen durup biraz düşündü, anımsamaya çalıştı. –İşte, dönerken yine orman yolundan geliyordum, dedi, öbür uçta, belki siz bilmezsiniz, kayaların birden yükseldiği bir yer vardır. Ama ağaçlar kayalıklardan da arsız arsız fışkırdığı için burası tepe sanılır. Ama kayalıktır. İşte orada bir kıpırtı oldu. Olunca ben önce bunu bir domuz, bir SUS BARBATUS zannettim. –O da nedir, diye sordu Aynur. –İşte domuz yani, iri, kırmızı sakallı bir tür yaban domuzu. Ama çok vahşidir, neyse, korkmak gerekir. Neden sonra, çocuklardan birinin başını görünce rahatladım. Seslendim. Dönüp ateş edecek gibi oldu, beni görünce sakinleşti. Yanına gittim, iğneler arasında bir yer bulup oturduk. O da biraz dinlenmek istiyordu, ben de. O zaman öğrendim işte, Aynur geldi, dedi, hatta onları tüfekle tehdit etmişsin, çocuklar sağa sola ateş edeceğinden korkmuş. Sonra da Faruk'u kaçırmalıyız, demişsin. Kız gelince canlandık, çok sıkılmıştık burada, dedi. Ben de iyi, dedim. Canlanmanız iyi olmuş ama bu yaptığınız şey doğru değil.

Yine soluklandı. Dışarıya baktı, pencerenin önüne birikmiş karı gösterdi gözüyle. –İğne yaprakları usulca eğdim, uzaktan ağaçsız, uçsuz bucaksız A. ovaları görünüyordu. Görüyor musun, dedim, ormanın dışına çıkarsanız nereye gideceğinizi görüyor musun? Orada bir leke olacaksın. Yani kolay av. Aklınızı başınıza toplayın. Hocanın yanına gidiyorum ben, dedi, ben de, gitme, dedim, Faruk'un başında doktor varsa, Doktor Servet'i tanırım ben, o zaman onu gerçekten de iyileştirmeye çalışıyordur. Faruk da, aslında bunca zaman komada yattıysa zaten iyileşemez. İyileşse de konuşmaz, korktuğunuz ya da düşündüğünüz buysa rahat olun. Nereden biliyorsun, dedi. Biliyorum, Faruk benim öğrencimdir, dedim, işkence altında nasıl davranacağını adım gibi biliyorum. Hemen oyun oynamaya başlayacaktır. Nasıl yani, ne oyunu, diye sordu. Kendiyle baş başa kalma oyunu, dedim, o, dünyasını çok çabuk değiştirir, hayal ettiği yere hepimizden hızlı gider ve içinde bulunduğu koşulları bütünüyle bırakır. Bana Jack London'ı nasıl okuduğunu anlatmıştı... Çocuk,

orada, oturup fısıltıyla konuştuğumuz ağacın altında gözlerini dört açmış dinliyordu beni. Tüfeğinin ucunu yere dayamıştı, namlu kara saplanmıştı yani. Nasıl okumuş, diye sordu. Bir yaz günü, dedim, Jack London'ın "Yaşamak Hırsı" diye bir öyküsü vardır, işte, bizim buraları düşün, korkunç bir kar yağmıştır ve bir adam bu karda bir yerden bir yere gitmeye çalışmaktadır. Bu öyküyü Faruk bir yaz günü okuyor. Hava çok sıcak olduğu için, ter içinde. Anladın değil mi, öyküde anlatılan havadan eser yok yani. Onu anladım, dedi çocuk, ne var bunda? Şu var, dedim, okurken üşümeye başlıyor. Hem üşüdüğü hem de evdeki sediri, sobayı görmemek için bir battaniyenin altına giriyor. Eline bir fener alıyor ve tıpkı öyküdeki o adam gibi kar fırtınasının içinde yaşıyor.

Yine güldü, Gülşen'den çay istedi, bir parça peyniri yufkaya sarıp yedi, çayından bir yudum daha aldı. –Bu yüzden hiç merak etmeyin, dedim, Faruk şimdi kendisini yaralı bir esir olarak görmüyor. Artık aklında ne varsa. Mutlaka bir oyun bulmuştur kendisine. Doktoru, hemşireyi de gözü görmez, askeri polisi de. Kısacası, o bu dünyadan çoktan gitti. Gökyüzüne çıktı. Çocuk beni dinledikten sonra başını salladı. Çok saçma ama neyse, dedi. Saçma değil, hadi buradan inip dönelim, siz birkaç gün daha yerinizden kıpırdamayın, dedim, ben fırsat buldukça gelir size durumları anlatırım. Ama rica ediyorum kendi canınızı da yakmayın bizimkini de.

Aynur çok bozulmuştu Mustafa Öğretmen'in anlattıklarına. Kaşlarını çatıp dinlemişti onu. –Yanlış yapmışsın abi, dedi, bu işlerde korkaklık iyi değildir. Bir kavgaya girdiysen cesur olacaksın. Cesaret de, gelir. Yani ancak birbirimizden güç alarak daha cesur olabiliriz. Faruk kendi kafasında gökyüzüne yükselmiş olursa olsun. Biz onu kaçırmakla sadece onu kurtarmış olmayacaktık ki, kendi cesaretimizi de kendi ellerimizle almış olacaktık. Ve bu arada, bütün bu çarpışmalar içinde, yani, yani bir çarpışmayı kazanmış olacaktık. Ne denir, çarpışmaları kazan, savaşı da kazanırsın.

Gülşen ayağa kalktı, ne yapacağını bilemedi önce, sağa sola baktı, sonra tabakların dizili olduğu tereğin yanına gitti, bir kapalı kap aldı oradan, getirdi, oturup kabı masaya koydu, kapağını açtı. –Biraz pestilim var, dedi, hadi çayın yanında onu yiyelim. Mustafa Öğretmen pestilden bir dilim koparıp ağzına attı, çayını içti. –Cesaretle öngörüsüzlük başka başka şeyler, dedi, göz göre göre kendini dümdüz bir ovaya atamazsın. Kızakla Ç.'ye yaralı taşıyorlar, onların

yaptıkları da hata. Çocuk bana kalırsa şimdiye kadar ölmüştür. At da ölmezse sevinsinler. Neyse, ama asker o kızağı tek başına gönderir de arkasından gitmez olur mu? Seni bıraktılar, sen de beni öldü sandılar deyip kolunu sallaya sallaya dolaşıyorsun, savcının, savcının senin yaşadığından da haberi var, nerede olduğundan da.

Aynur kızardı birden, yutkundu, gözleri iri iri açıldı. –Olsun, dedi, varsın olsun, ben de kalkar arkadaşların yanına yerleşirim. Ama bir daha oralara gitmem. Ayağa kalktı. Gülşen onu kolundan tutup oturttu. –Otur oturduğun yerde, dedi, aklını başına topla. Kızın gözleri kızardı, ağlamaya başladı birden. –Sizi küçük burjuvalar, dedi, rahatınız yerinde, değil mi?

Mustafa Öğretmen birden kalktı, odada kimse yokmuş gibi düşünceler içinde, sobanın yanındaki sedire uzandı. –Orhan'ı da almışlar, dedi gözlerini kapattıktan sonra, durumu iyiymiş.

62.

Kar yağıyordu yine. Bu kere durup durup sert bir rüzgâr esiyordu. O zaman taneler yüzlerini öyle yakıyordu ki, adım atacak mecalleri kalmıyordu böylece. Yine de, yolcu yolunda gerek. Yolcu yolunda gerek. Kızak sarsılarak, takırtılar çıkararak ilerliyordu. Yüreği ağzına geliyordu her keresinde Aysel'in. Bir zaman sonra bir kusma gelmişti ama ne kusma. Öğürtüsünü ağzında toplayıp toplayıp yutuyordu. –Böyle olur mu, dedi fısıltıyla. Faruk, gözleri kapalıydı ama dinler gibi görünüyordu yine. Arada dudakları gülümseyerek yukarı kıvrılıyordu. Ama yanıt vermiyordu hiç. –Sen de, dedi Aynur, başından beri, senin bana numara yaptığını düşünüyorum, haberin olsun. Numara yapmasan böyle olur mu hiç? Hiç durup durup da ayılır mı insan? Ya hastasındır ya değil. Ama sen, sen arada bir uyanıp hiç hasta değilmişsin de bir cinmişsin gibi deli deli konuşup sonra yine gözlerini kapatıyorsun. Neyse. Neyse. Bu yol böyle bitmez. Bunlar bizi nereye götürdüklerini inşallah biliyordur. Bunlar bu ıssız çölün içinde. Hem de göz gözü görmez çölün içinde inşallah gidecekleri yönü biliyorlardır. Yoksa halimiz harap.

Ata çoktan yazık etmişlerdi de artık yüzleri yoktu. Hiç onlarda atın yüzüne bakacak yüz kalmamıştı. Hayvan bastığı karı yumuşak zannediyordu da sonra ayaklarının içinden, ta kemiklerinden katırtılar geliyordu. Gelince de, kuşkusuz, ayakları kırılmış gibi bir telaşlanıyordu önce. Hayvanın duyguları gelip geçici değildir. Bir kere korktu mu, bir kere bir yerinin kırıldığını düşündü mü artık o iflah olmaz. Anı. Anı. Hayvanın anısı bir yere gitmez. Artık her katırtıda kır atın canı yanacak, diye düşündü doktor. Başını kaldırdı, yuları tutmuş da yürümeye çalışan Atalay'a baktı. Kirpikleri buz tuttuğu için sanırsın önünde bir perde var. Başını salladı. –Buradan gideceğiz, dedi, buradan gitmesek olmaz, bu hayvana da çok yazık olur. Bize de yazık olur. –Nereden, diye ters ters sordu Atalay. –Buradan işte, dedi doktor, yoldan dolanmayacağız, bu ovayı indikten sonra ileride karşımıza Ç. Gölü çıkacak. Biz de üstünden geçeceğiz. –Doğru söylüyorsun doktor, dedi Atalay, gölden gidelim, en

iyisi o. Ama o zamana kadar idare edebilir miyiz bilmem. Askerler ayakta uyuyor.

Doktor durup gözlerini kısrak gökyüzüne baktı. –Uyumasınlar, dedi, daha yeni çıktık, gidecek de çok yolumuz var.

Kızağın önüne küçük bir kar tepesi çıktı. At, bu tepenin önünde durdu, bir şeylerden korkarmış gibi, başını çevirip iri gözleriyle yolun sağ tarafına baktı. Kırılmış buz parçaları, rüzgârın sürüklediği yığıntılar; kar birikip birikip kabarmış gibiydi. Askerler yardıma gelince kızağın yönünü çevirdiler, atı tepenin çevresinden geçirip yol belledikleri karlı patikaya geri döndüler ama ondan sonra da kızak bozuk yolda daha çok takırdamaya başladı. –Yavaş, dedi doktor, çok sarsıyoruz.

Atın yularını Atalay çekiyordu ya, doktoru duyunca durdu, hayvanın boynunu okşadı biraz. Zavallı. Zavallı. Atın yelesi de donmuştu. –Atın yelesi donmuş ya, dedi, boynuna bir şey sarsaydık iyi olurdu. Doktor kızağın direğine astığı çantasına baktı önce, sonra bu çantanın içinden bir kazak çıkardı. –İyi dedin, dedi, götürüp kazağı atın boynuna sardı. Kırmızı, mor dalgalı bir kazaktı bu; kırmızı bir gökyüzü vardı da, çok ince, güçsüz uçak izi gibi zayıf, dağıldı dağılacak mor bulutlar geçiyordu içinden. Atalay güldü. –Şimdi ısınır, dedi, hem de yelesi donmuş bir at çok bozulur. İflah olmaz. Keyfi yerine geldi, askerleri yanına çağırdı, birer sigara verdi, bir tane de kendisi yaktı.

Onlar sigaralarını yakıp da ağızlarından buhar kuyuları gibi dumanlar çıkarınca doktor sırtını döndü, önlerinde uzanan upuzun, inişli çıkışlı ovaya baktı. Kar her şeyi yaklaştırıyor, diye düşündü, tümden karın içinde kalınca, ne kadar daha gideceğini bilemiyorsun. Ne yapalım. Ne yapalım, buraya böyle geldik, böyle gideceğiz ama bu çocukta da, doğrusu sağlam bünye varmış. Biz de geldiğimiz gibi yayan döneceğiz, sonra da hastamızı iyi etmeye bakacağız. Ölmezse.

Atalay'la askerlerin sesi yükseldi, gülüşmeler oldu. Doktor dönüp gülümseyerek onlara baktı. –Sigaran var mı, dedi, bir tane de ben içeyim. Atalay çıkarıp bir sigara verdi doktora. –Arkadaşlara geçen sefer peşinden kurşun attığım kurdu anlattım, dedi. Doktor anımsamaya çalıştı. –Hani, köprünün altına indim de, kızağı getirirken. –Evet? –İşte az ileride, kurdu yine karda durmuş ayakta gördüm, başını bana çevirmişti. Öyle gözüme gözüme bakıyordu.

Sonra, bir zaman ben de ona bakınca, döndü, ateş etmedim ya, bana şöyle bir "sen bana ateş mateş edemezsin" der gibi baktı, gidecek gibi oldu. O zaman ben tüfeğe sarıldım, sıktım. Ama ondan sonra çok anımsamıyorum, herhalde ayakta rüya gibi bir şey gördüm. – Ne gördün, dedi doktor. Atalay sustu, askerler bir ona bir doktora baktılar. –Kurt olduğu yerde iki metre kadar havaya fırlamış, dedi sonra askerlerden biri.

63.

Bir zaman, içi geçtiği için uyur gibi olmuştu Aysel, olunca da Faruk'a sarılmış, gözlerini kapatıp dalıp gitmişti. Kızak yeniden hareketlenince gözlerini açtı. O kadar rahatsız olmuştu ki, buz kayalarına çarpıp çarpıp zıpadıkça sırtına tokmak indiriyorlardı sanki. –Vallahi beni, dedi, beni bu kadar döven olmamıştı hayatımda. Hem de hiç bu kadar dayak yemedim. Sana da yazıktır. Sen komutanın evinde kalsan daha mı iyi olurdu ki? Faruk'a baktı, çocuk, yüzüne biraz renk gelmiş gibi rahat, biraz da gülümsek yatıp duruyordu. –Bence sen beni duyuyorsun da, domuzuna yanıt vermiyorsun, dedi. Sen de az değilsin.

Birden anımsadı. –Rüya bile gördüm ya ben, dedi, hem de çok tuhaf bir rüya gördüm. Avcının biri, elinde tüfeğiyle, bir kurdun peşinde dolanıyordu boyuna. Sonra bir yerde hayvan durup avcıya baktı, avcı da ateş etti ama ıskaladı. Daha doğrusu, ıskalamadı da, kurt birden havalandı, böyle sabun köpüğü gibi yükselip kaçtı kurşundan. Rüyalarda olur böyle şeyler.

Bu sırada yine bir çıkıntıya çarptılar. Faruk sarsıntıdan rahatsız oldu, yüzünü buruşturdu, acıyla inledi, sonra da gözlerini açtı. Aklı gidip geliyordu sürekli. Uyumadığı, baygın olmadığı zamanlarda o kadar çok şey düşünüyordu ki, anımsadığı şeyler birbiri içine giriyordu sürekli. Sonra duyumsamalar. Duyumsamalar. Uyuduğu zamanlar başına gelenler de sonradan hemen bir anıya dönüşüyordu. Sözgelimi, kızağı sarsılıp da sırtı acıdığı zaman. Bunu bir çatışma anısı olarak görüyordu. Bu durumda, diyelim kayalıkların arasında saklanmaya çalışırken sırtından vuruluyordu ve her kurşun bir yumruktur. Ama o zaman bu biraz eski düğünleri de getiriyordu aklına. Damadı gerdek odasına gönderirlerdi. Sırtına yumruklar vurarak. O zaman işte, dudağı kıvrılarak. Hafifçe gülümseyerek evlenmek böyle, diye düşünüyordu. Çatışma ortamında, bir kurşunla yola getirilmek. Kız kurdun çamaşır baloncuğu gibi yükseldiğini söyleyince güldü, aklına, çocukluğunda hayalini kurduğu o uçurtma geldi birden. Sonra işte, yeni bir sarsıntı olunca uyandı. –Yüksel-

mek için, dedi zorlukla, yükselmek için rüzgâr şarttır. –Ne dedin, dedi Aysel, ne dedin sen? İşte yine deli deli konuşmaya başladın. Rüzgâr şartmış. Herkes yükselebilir. Ben bile yükseldikten sonra.

Faruk yüzünü buruşturdu yine, ateşi yükselmeye başlamıştı. Başının yanındaki yara öyle sızlıyordu ki, bir an için, yeniden bayılmamak için dua etti. Kendimi sıkmamalıyım, diye geçirdi içinden. Bir yerim acımasın diye her uyandığımda kendimi sıkıp duruyorum. Bir yerde okumuştu; her türlü duygusal hareketimizle bedenimizi yormaya başlarız. Yani, düşünceyle spor arasında çok az fark vardır. O günlerde, yani Faruk sağlıklıyken aralarında hep söylerlerdi ya: *En ağır işçi benim, gün yirmi dört saat seni düşünüyorum*. Bu durumda, bilimsel bakımdan doğru. Bilim her şeydir. Bilim her şeydir. –Ama, diye fısıldadı, yükselemiyorsun işte. Kız küser gibi oldu. –Nereden biliyorsun, dedi kız, sen beni tanımazsın, ben de seni. Sürekli yaralı numarası yapıyorsun, öyle yattığın yerde kıpırdadığın bile yok.

Faruk gülümsedi, kızın yüzünü göreyim diye başını çevirdi biraz. Yarasının acımasına, ateşinin yükselmesine aldırış ettiği yoktu artık. Ne güzel, işte ne güzel, diye düşünüyordu. Ağır yaralı olarak, bir kar kızağında, bir atla alınıp götürülmek bu dünyada kaç kişiye nasip olur bakalım? Kızın çok güzel, dahası çok farklı olduğunu düşündü yine. Durup durup bu dünyadan değilmiş gibi konuşuyordu ya. Öyle değil miydi? –Kıpırdayamıyorum da ondan, dedi, keyfimden değil. Sen biraz yüksel de göreyim o zaman. Değil mi? Hazır biraz kendimi toparlamışım. Hazır gözüm açık. Ne derler; dünya gözüyle seni bir göreyim. Ha? Madem öyle?

Ama kurşun çok hızlı gider, benim bildiğim kadarıyla, diye düşündü Aysel, o zaman yine aynı şey oldu; bu tuhaf düşünceler aklına nereden geliyordu böyle? Burada aklımı yitirdim ben. –Burada kapalı kalınca ben delirdim bence, dedi, yani bana öyle geliyor. Ama yine de en doğrusunu doktorlar bilecektir. Zaten Doktor Servet bunu bana nazikçe söyledi, sen çok sıkıldığın için bunaldın, dedi. İşte bu, delirdin demenin en nazik yolu. Bana kalırsa, biraz daha bu köyde kalsa kendisi de delirecekti. Yani buradan Ç.'ye giden kızakta üç deli sayılabiliriz. Öbürleri biraz daha akıllı.

Faruk yine güldü. –Beni kim vurmuş, diye sordu birden. –Ne bileyim, dedi Aysel, çatışma oldu, bence kendileri de bilmiyordur seni kimin vurduğunu. –Ama sen komutanın sevgilisisin değil mi?

–O kim oluyormuş, dedi Aysel, kaşlarını çattı, o vefasız, beni yolcu etmeye bile gelmedi, kim oluyormuş? Ayrıca biz, biz hiçbir hıyarın sevgilisi olmayız, onun yerine herkesin sevgilisi oluruz, bu daha onurlu. –Tüm hıyarların yani, dedi Faruk. –Biraz öyle. –O zaman, Bekir Komutan bizi, hepimizi öldürecekti ancak yalnızca beni yaralı olarak aldılar, değil mi? –Tabii. –Ve iyileştirip konuşturacaklar. –Galiba. –Çok tuhaf, insanın istemezse iyileşmeyeceğini bilmiyorlar mı? –Neden iyileşmek istemeyesin ki? –Bilmem, belki yaralarım iyileşebilir ama yok, böyle iyi, yani bir şansım varsa, madem sen yükselebiliyorsun, Tanrı'ya söyle, böyle iyiymiş de, böyle kalsın. –Olur söylerim, diye güldü Aysel. –Ama o zaman, söz ver, bir kızak alacağız, bir de at, hep böyle karda gezeceğiz. –Söz, dedi Aysel, duruma göre, at belki kır olmayabilir. –Neden? Bu beyazlıktan çok sıkıldım da ondan.

64.

Kızak sarsılarak ilerliyordu. Arada bir, atın kişneyesi tutuyordu, o zaman onun zorlanmaya başladığını ya da canının bir şeylere sıkıldığını düşünüyorlardı. Kızak buz keseklerine çarpıyor, kimi zaman devrilecekmiş gibi yan yatıyor sonra yeniden düzeliyordu. Faruk bir ara acıyla inledi, terlemiş, yanakları kızarmıştı. Çaresizce baktı Aysel'e. –Yazık sana, dedi Aysel, ne yapalım, hadi doktora söyleyelim de baksın bir çaresine. –Çok susadım ben, dedi Faruk. Gerçekten, bir deri bir kemik kalmış, susuzluktan kemikleri sayılır olmuştu.

Aysel doğruldu, battaniyeleri kaldırıp başını çıkardı. –Biraz duralım, dedi. Deyince doktor dönüp baktı, durdular. –Bir şey mi oldu, diye sordu. –Çok susamış, dedi, hem de ateşi var, kızak çok sarsıyor.

Doktor Servet, yaralının üstünü açtı, çantasından bez parçaları çıkarıp Faruk'un terini sildi, ateşine baktı. Sonra bir ilaç içirdi ona. –Birazdan toparlanır, dedi. –Susamış, dedi Aysel, o ne olacak? Doktor düşündü. –Suyumuz var mı, diye seslendi. Askerlerden biri matarasıyla yaklaştı, çocuğa birkaç yudum su içirdiler. –Öyle olmaz, diye güldü sonra Aysel. –Ya nasıl olur? –Bence biraz da kar yedirelim, buralarda böyle, ayrıca bunlar alışmıştır. –Peki, dedi doktor, birkaç adım uzaklaşıp temiz, yumuşak bir avuç kar buldu, getirip Faruk'a yedirdi. Karı ağzının üstüne koydu daha doğrusu, sonra baygın çocuğun gülümseyişini, ağzını yavaş yavaş açmasını izledi bir süre. Kar çıtırtılar çıkararak eriyip gitti. Aysel güldü. –Şu bezleri bana ver de, dedi, terlerse sileyim hemen. Bir de yavaş gidelim, yani kızak sarsıldıkça sırtımıza sırtımıza vuruyor.

Battaniyeleri yeniden kapattılar, Faruk biraz rahatladı, ellerini karnında birleştirerek gözlerini kapattı ama uyumadı.

Bir süreden beri konuşmadan, yularından tutmuş atı sürüklüyordu Atalay. Canı çok sıkılmıştı. Burada ne işim var ki benim, diye düşünüp duruyordu. Bana ne? Babam da, babam da beni her işe sürmekten ne anlıyorsa. Tabii, insan babası için boş gezenin boş kalfası olmayagörsün. O zaman yandın bittin. Hem de ne yandın bittin. K.'deki arkadaşları geldi sonra aklına. Buradan vasıta

bulurum, diye düşündü. Vasıtayı buldun mu daha düşünecek ne var? Geçerim K.'ye, biraz dinlenirim, çocukları bulurum, belki bir pavyona gideriz. Biraz gözüm gönlüm açılır, bir şeyler içerim, biraz, biraz insan yüzü görürüm, fena mı olur. Bu düşünce aklına gelince rahatlar gibi oldu, gülümsedi. Ama o zaman Ç.'ye geç gitmek olmaz, değil mi, Ç.'ye ne kadar erken varsak o kadar iyi.

Askerlerden birini yanına çağırdı. –Sen biraz tüfeğini bana versen de atı çeksen olmaz mı, diye sordu. –Olmaz, dedi asker, güldü, olmaz, diye yineledi. Tüfek demirbaştır. –Onu biliyoruz, dedi Atalay, sen bizi ne sandın, biz de komando olduk. –Olabilir, dedi asker, komando olduysan, tüfekten senin sorumlu olduğunu da bilirsin. Sen şimdi diyelim bir olay oldu, ateş etmek zorunda kaldın, o zaman o kurşunun hesabını vereceksin. Çünkü neden, kurşun senin tüfeğinden çıkmış da onun için. –Peki, diye güldü Atalay, o zaman tüfeği vermezsen verme yine de, şu atı biraz tut, sıkıldım böyle. –O olur, dedi asker, tüfeği sırtına süvari astı, atın yularını tuttu.

Atalay dönüp doktora baktı. –Gelirken bu kadar zorlanmadık ya, dedi. –O zaman kızak yoktu, dedi doktor. Bir de, bence kar böyle bozuk katı değildi. Ayaz her şeyi mahvetti. Atalay'ın yüzü asıldı. –Bence, bir yol düşünüp Ç.'ye daha erken varmalıyız, yani daha çabuk gitmek için. Bu gidişle karanlığa kalırız, o zaman da hiç iyi olmaz. –Haklısın, dedi doktor, ben de erkenden varmak isterim istemesine de, kızakta yaralı var, adamı yolda öldüremeyiz. Atalay sinirlendi. Dönüp bir kızağa, bir doktora baktı. –Adamı biz öldürmeyeceğiz ya, dedi, adam, şu gördüğün çocuk devlete isyan etmiş, eline silah almış. Alınca da, devlete silah çekilir mi, devlet, devlet, işte adamı böyle yapar. Baştan düşünseydi, akıllı olsaydı o zaman bu işler de başına gelmezdi. Yani, demem o ki, ölecek olsa bile, onu biz öldürmeyeceğiz, o kendi kendini öldürmüş. –Çok mantıklı düşünüyorsun, dedi doktor, o zaman demek ki, onun gibi düşünenler ta baştan kafalarına sıkıp işi uzatmasınlar. –Olabilir, dedi Atalay, yok, o aklıma gelmemişti ama sonu nasıl olsa başından belli, o yüzden bu söylediğin de mantıklı, neden olmasın. –Çok güzel, dedi doktor. Ama şunu unutma, doktorlar devletle isyancılar arasında tercih yapmaz.

Atalay, tıpkı babası gibi, yüzünü astı, omuzları düştü birden. –Sen bilirsin, dedi, ben de karışmam bu işlere, bana ne, ama yani mantık açısından dedim, yoksa kim haklı kim haksız... Doktor

durdu, elini beline koyup önlerine çıkan inişe baktı bir zaman. –Buradan inebilirsek, dedi sonra, aşağıda kar daha yumuşaktır diye düşünüyorum. Sarsıntıyı belki biraz azaltabiliriz. –Bilemeyiz ki, dedi Atalay, aşağısı sulak bir yer, yani öyledir herhalde. Ama öyleyse buz orada daha çok olabilir, bakmak lazım. –O zaman bakalım, dedi doktor, çünkü oraya bir kere indikten sonra, göle daha az yolumuz kalır, oraya varınca da hızlanırız.

Dönüp kızağa, askerlere baktı. –Siz ilerlemeye devam edin, dedi, ben gidip aşağıdaki yolu gözden geçireyim. Daha iyiyse size işaret ederim, o zaman inersiniz. Yine de, dediğim gibi ilerleyin, bu arada zaman kaybetmiş olmayalım.

65.

Böylece, bayırdan aşağıya inmeye başladı. Karın altında su yolları vardı, dedi kendi kendine. Üst üste yağıp buz tutunca bu yollar, birer gizli oluk gibi tehlikeli, tehditkâr hale geldiler. Ben de, ben de biraz öğrendim bu işleri. Yaz aylarında, buraya, sonra başka köylere gelip döndüğü olurdu. Ana yollardan arabayla, hızla gelip geçerdi hep. O zaman, kardan, buzdan ya da yağmurun balçığından uzak bu yollardan arabayla geçmekte ne vardı. Ama hep uzaktan baktığı bu ovaya ilk kez iniyordu.

Yollarda, göz alabildiğine uzanan tarlalar vardır. İki yanda sonsuz uzanıp ufka kalmadan hoş manzaralar oluştururlar. Uzakta yalnız bir ağaç, gri dağların önünde kurulmuş kuru, kapkara bir ev. Hiçbir zaman yanına gitmeyeceğimiz için, bütün bu manzaralar bize öyle hoş görünür ki. Belki manzara yalnızca budur. Güvenli olduğu için, bizden uzak olduğu için güzeldir. Hatta belki, burada salt biz güvende olduğumuz için, güzel olan manzara değil de bizim korkumuzun teskin edilmesidir, kim bilir? Daha önce, yalnızca ana yollardan geçerek köy merkezlerine gitmişti, doktor. Hemen hemen bütün köy ve kasabalara. Kimi zaman, dillerini bilmediği insanlara bakmıştı, insanın her türünü görmüştü belki ama. Yapayalnız, kimsenin ayak basmadığı tarlalara girmeyi hiç mi hiç düşünmemişti.

Yokuşu dikkatle indi, inerken, bir iki kez kaydı ayağı ama toparlandı hemen. Kimi yer bastıkça çatırdıyordu. Kimisi güçlü ot kümelerinin üstüne yığılmıştı. Bir yerde, bu ot kümelerinin içinde bir boşluk olduğunu gördü. Çalının güçlü dalları karı tuttuğu için burada bir kar kulübesi, bir buz çadırı oluşmuştu. Gidip bu çadırı görmek istedi; başını soktu. Bir yaban domuzu, ölmüş bir yavru yatıyordu çadırın içinde. Ama çürümemişti, donmuştu tümüyle.

Bir yerden bir esinti geldi, doktor ölü domuzu yuvasında bıraktı, paltosunun yakasıyla ağzını kapattı, gözlerini kısarak gideceği yöne baktı. Sonra döndü, kızağı gözledi, dediği gibi, tepenin üstündeki dağ yolundan ilerliyorlardı onlar Ç.'ye doğru. Ama gözden yitmemişlerdi. Gözden yitmemişlerdi. Karda, kaybolmak istemiyorsan

çevreni kaybetmeyeceksin, değil mi? Doktor, gözüne kestirdiği düzlüğe varana dek aralıksız yürüdü; sonra çalı öbeklerinin azaldığını, toprağın, kalmışsa eğer, tehlikesiz ve beresiz olduğunu anlayınca döndü, var gücüyle bağırdı kızağa doğru.

Neden sonra adamlar atın başını inişe çevirdiler. Atla birlikte kızak da yön değiştirdi, Atalay askerlere bir şeyler söyledi, onlar da kızağın arkasına geçip birer başından tuttular arabayı. At temkinli adımlarla inmeye başladı. Arada bir şeylere öfkelenmiş gibi başını geriye attığını doktor görebiliyordu uzaktan. Allahtan şaha kalkmıyor, diye düşündü gülerek. Allahtan şaha kalkmıyor, kalksaydı, arabayla birlikte bizim yolcuları da savurup rezil ederdi.

Onları beklerken gidecekleri yöne baktı, bir menzil aradı kendine. Bir ev, gölün yaklaştığını işaret edecek bir yükselti, bir ağaç, ama hiçbir şey, hiçbir şey görünmüyordu. Zaten sis vardı uzaklarda; ona öyle geliyordu ki, bu sis, ama sisse eğer, bu bulanık ufuk, gittikçe yoğunlaşacak. Yoğunlaşınca da, alıp yutacak hepsini. O zaman böyle yön tayini de yapılamayacak.

Tam o sırada, bir yerlerden bir hırıltı işitti. Dönüp baktı ama çevresinde, göz eriminde kardan başka bir şey göremedi. Buz çadırında gördüğü domuz geldi aklına. Ölmemişti demek ki, ama o da epey uzakta kalmıştı ya. Kalkıp gelecek, yaklaşacak olsa, şimdiye kadar çoktan fark ederdim, diye düşündü. Öyle ya, kaç zamandır dört bir yanına bakıp duruyordu. Kızağa baktı, kızaktan, attan, askerlerden, Atalay'dan oluşan leke gitgide büyüyordu.

O da, durmak yerine onlara yaklaşmaya karar verdi. İzleri bulurum, dedi, burayı yine bulurum, bir an önce onların yanına gideyim. Adımlarını açtı ama tam o sırada yine duydu; hayvanın biri, belki bir kurt, hemen yanı başında durmuş ona bakıyordu. Bunu anlayınca, doktor, gerçi kurdu görmemişti daha ama. Kıpırdamaması gerektiğini kavradı. Kurt onun hareket etmesine izin vermeyecekti. Ne yapacaktı o zaman? Bunu düşünmek gerekir, dedi kendi kendine. Bunu baştan, buraya gelirken yanına tüfek alarak düşünecektin, geçmiş olsun.

Birkaç yıl önce, devrimci gençlerden biri söylemişti: Biz dünyayı değiştirmek istiyoruz ama bu dünyayı iyi ya da kötü yöneten her yasa yabana bağlıdır; yabanı öğrenmediğimiz sürece onu değiştiremeyeceğiz.

66.

O zaman kalakaldı öyle, kurt hırıltısıyla yönetmeye başladı onu. Arkamda bir yerlerde, dedi, arkamda bir yerlerde, birazdan saldıracak. Böylece kıpırtısız, kızağın yaklaşmasını bekledi. Ama kızak ona doğru gelmiyordu; daha ileriden iniyorlardı aşağıya. Bu durumda, ne yapıp yapıp onlara doğru koşması ya da kurtla boğuşmayı göze alması gerekiyordu. Usulca elini kaldırdı, kendisini görmelerini umarak yaklaşmalarını işaret etti. Ama kurt yine hırladı. Hırlayınca artık dayanamadı doktor, başını çevirip hırıltının geldiği tarafa baktı. Karların içinde, karların içinde, başını hafifçe çıkarmış bakıyordu. Açlıktan bir deri bir kemik kalmış bir kurttu bu, küçücük bir şeydi. Bu zavallı ne yapabilir ki, diye düşündü ama kıpırdamadı yine. Sonra, araba uzak bir yere ineceği için, hızla bir şeyler tasarlaması gerektiğini kavradı. Başına tekme atacağım, dedi, o sersemleyecek. Ben de hızla arabaya doğru koşacağım. Yaklaşınca vuracaklar onu. Ama nasıl olmuş da kurdu görmemişti?

Bir zaman sonra, arabanın iyice düze indiğini görünce belli belirsiz hareketlerle hayvana doğru döndü. Kurdun hırıltısı iyice arttı. Hayvan başını yükseltti, bulutlu, neredeyse apak gözleriyle delirmiş gibi baktı doktora. Doktor dengesini sağladıktan sonra gücünü topladı, kurdun başına botlarının ucuyla vurdu. Sonra dönüp var gücüyle koşmaya başladı.

Hayvanın başından bir çatırtı geldi, esnek boynu neredeyse bütünüyle döndü, ağzından kan fışkırdı. Ama hemen toparladı kendini. Kudurmuş gibiydi. Doktorun peşine düştü. Kan izleri bırakarak, boynunu, sırtını, bacaklarını dalayan buz keseklerine aldırmadan o kadar kızlı koşuyordu ki, doktor hayvanın soluğunu hissetti. Dönüp boğuşmak ya da yeniden bir tekme savurmak gerekir mi, diye düşünüyordu. Ama artık olmazdı. Tümüyle canlanmış, savaşmaya hazır bir kurda yeniden vurabilmek hemen hemen olanaksızdır. Doktor, Atalay'ın söylediklerini anımsadı, sonra da manzarayı gözünün önüne getirdi: Bir kurşun, yivli, ölümcül bir kurşun kendi çevresinde dönerek ileriyor. Korkunç bir hızla. Korkunç bir hızla

ilerliyor ve doğal olarak, gözle görülemiyor. Bunun yerine, havada bir hışırtı duyuluyor. İlk patlamadan sonra. Kurşun havayı hışırtılarla deliyor. Kurdun üzerine doğru gidiyor. Ama hayvan havaya yükselerek kayboluyor. Ya da Atalay'a öyle geliyor.

Başını çevirebildiği kadar çevirdi. Kızaktakilere bağırıp duruyordu. Çevirince, hemen arkasında, hayvanın yere yalnızca arada bir basarak, her adımda gövdesi biraz daha uzayarak soluduğunu gördü. Tam o sırada, yani kurda doğru başını çevirince yere kapaklandı.

O zaman Doktor Servet'le yaralı kurt arasında korkunç bir boğuşma başladı. Doktor, başını kormak istediği için hayvan kolunu yakalasın diye çaba harcadı bir zaman. Ama çok geçmedi, paltosu ilmek ilmek çözüldü, kurt adamın boynunu yakalamak istiyordu sürekli; bunun için de, kolu, bacağı, paltoyu önüne çıkan can sıkıcı engellermiş gibi parçalayarak kaldırıp atmak istiyordu hep. Boğazından, sanırsın bir yerlerde hava kaçıran bir delik var, tatsız, korkunç bir ses çıkıyordu. O zaman doktor, daha önce böyle korkunç bir ses duymadığını düşündü. Bir makinenin çarkıları gibi. Bir makinenin çarklıları gibi hırıldıyordu hayvan.

Kurt, doktorun boynuna ulaşamayınca, zaten boğazını adamın iki elinin arasına kaptırmıştı, yine ağzından kan sızıyordu, ulaşamayınca çenesini düşmanının bacağına geçirdi. Geçirince de, Servet'in ağzından tüm ovaya yayılan bir feryat yükseldi.

Tam o sırada imdadına yetiştiler; askerlerden biri kurda nişan aldı. Ama ateş edemedi, çocuğun eli titreyince Atalay tüfeği aldı, eğilip iyice yaklaştı, hayvanı başından vurdu.

Karla kaplı ovanın üstüne acı bir inilti yayıldı. Kurdun kanı köpüklü hışırtılar çıkararak aktı, akar akmaz da dondu. Hayvan düşdüğü yerde birkaç kez titredi, boğazından yine o makine çarklılarını andıran hırıltı çıktı, sonunda o da kesildi.

Doktoru kaldırıp güçlükle kızağa götürdüler. Arabada uzanacağı yer olmadığı için Aysel'le Faruk'un ayakucuna oturdu, terlemeye, titremeye başlamıştı. Kaşlarını çatarak gözlerini kapattı. –Çabuk, çabuk, dedi. Ağırlığı arttığı için at biraz zorlandı ama sonra araba yeniden, bu kere daha düz, keseksiz yolda ilerlemeye başladı.

Hava yeniden kapanmıştı, gökyüzü yere yaklaşmış, yukarıdaki buz tabakası koyu mor korkunç ışıklanmıştı. Atalay dönüp geride bıraktıkları alacalı dağlara baktı, bakınca da, keyfi yerine gelmiş

gibi. –İyi yol geldik, dedi, doktor, iyi yol geldik, sen saldırıya uğramasaydın iyiydi. Ama nereden bileceksin. Karın ovanın ortasında sinsi sinsi saklanmış bir kurt çok da görülmüş bir şey değil. Bence ormanda çaresiz kaldı da indi. Kesin öyle oldu. Yine de, bacağını ısırmasaydı iyi olurdu. Ama bana sorarsan korkma, o kadar da derin değil.

67.

Aysel dehşete kapılmıştı. O kadar korkmuştu ki, başını ancak doktor ayakucuna oturduğu zaman çıkardı battaniyeden. Doğrulup adamın yarasına baktı. –Böyle olmaz, böyle olmaz, ne yapılacaksa bana söyle ben yaparım, dedi. Doktor inleyerek gözünü açtı. Alnından yanaklarına doğru ter süzülüyordu. Elini kaldırdı, arabanın korkuluğuna asılı çantasını gösterdi. –Çantayı al, dedi. Aysel hemen uzandı çantaya, açtı. –Evet, söyle, ne yapacağız, dedi. Doktor çantanın içindeki şişelerden birini gösterdi. –Şunu al, dedi, yarayı aç. Kız yarayı açmaya çalıştı. Pantolonu o kadar sıkı, öyle buzluydu ki, diş izlerine parmaklarını geçirdi ama paçayı yırtamadı. Kat kat giyinmişti doktor. –Bıçağı al, dedi. Aysel'in elleri kan içinde kalmıştı.

Sonra, kız bıçakla kesti pantolonu, altındaki içliği de kesti, yarayı açtı, alttaki dişler daha derine inmişti. Kan donmamıştı henüz. Şişeyi açtı, içindeki sıvıyı sargı bezlerine döktü, yarayı temizledi. –Sar, dedi doktor, kız onun dediğini yaptı, bacağı sargı bezleriyle dolandı, bezin kalan ucunu bir baştan sıkıştırdı.

Doktor, rahatlamış gibiydi. –Sağol, dedi, eline sağlık. –Eyvallah, dedi Aysel, başka, başka yapılacak bir şey var mı? –Tamam, yok, sağol, dedi doktor, çantaya uzandı, ilaç kutularından birini aldı, bir hap içti. Sonra çantayı kapatıp sırtını yine arabanın korkuluğuna yasladı. –Tüfeğin sesini duyunca çok korktum, dedi kız gülümseyerek. Öyle ya, insan korkuyor. Sen hiç korkmadın mı? Vallahi öyle bir hayvanla boğuşmak da az iş değil. –Değil ya, diye gülümsedi doktor. Ama neyse, atlattık sayılır. Zamanında gelmeselerdi parçalayacaktı beni. –Çok güçlü dişleri varmış, dedi Aysel, vallahi, söylemeyeyim diyorum ama kemiğe dayanmış, yani bana öyle geldi.

Doktor başını çevirdi, önce ata, sonra askerlere baktı. Birden derin bir üzüntüye kapılmış gibiydi. –Peki, sen uzan, dedi kıza, bir de yaralımıza bak bakalım nasıl. –Nasıl olacak, dedi kız, ateşi var, sen ona ilaç verdin içirdin ama havagazı. –Ne demek o, diye güldü doktor, ilacı vermişsem vermişimdir. –İşe yaramadı, dedi kız.

Bu soğukta terleyip duruyor. –Yapacak bir şey yok, dedi doktor, sabredecek, öyle sık sık ilaç veremeyiz ona.

Aysel anladım der gibi başını salladı, yine bacağına baktı doktorun. –O zaman, dedi, yapacak bir şey yok madem, ben de yatıyorum yine.

Araba daha küçük sarsıntılarla ilerliyordu. Kimi yerde yol yumuşadığı için at zorlanıyordu. Toprak buralarda tümüyle donmadığı için, yer katı buza dönüşmemişti. Çörmük varsa böyle, yaz aylarında bu çörmük başlarına gelirlerdi de, suya girmeseler bile, durup o bulanık sıcak çukuru izlerlerdi. Sanırsın bir mucize, öyle suyun başında durup, iri gözlerle otururlardı. Atalay. Atalay çok severdi ya çörmük başlarını. –Bunları uzaktan göreceksin, dedi Atalay, atın yularını çeken askere. Olur mu böyle ama? Ta uzaktan görüyorum ben bak mesela ileride de bir tane var. Kaç yıldır buradasın sen? Asker güldü, başını çevirip Atalay'a baktı, sonra atın boynunu okşadı, yoluna devam etti. Bunun üzerine Atalay doktora döndü. –Doktor, dedi gülümseyerek, ağzında saman vardı sanki, konuştuğu zaman dişleri tümden sarı çapaklı görünüyordu. –Doktor, dedi, sen de, sen de bizi nereye sürmüşsün farkında mısın?

Atalay'ı duyunca doktor gözlerini açtı. –Ne olmuş, dedi güçlükle. –Ne olmuşu var mı, dedi Atalay bağırarak. Bizi, çörmüklerin arasına sürmüşsün, neredeyse düşüp gömüleceğiz. Ondan sonra kurtar kurtarabilirsen. Suya gömüldüğümüzü düşün, sence içinden çıkıp da köye dönebilir miyiz bir daha? –Dönemeyiz, dedi doktor, hakkın var, ölüp gideriz buralarda. –Benim için fark etmez de, dedi Atalay, askerler için de fark etmez, onlar zaten neden gelmişler buraya? –Bilmiyorum, dedi doktor. Sonra, keyfi biraz yerine gelmiş gibi bağırdı. –Askerler, siz neden geldiniz buraya, biliyor musunuz? –Vatani görev! dedi askerlerden biri öfkeyle. Neden olacak, vatani görev için geldik. –Tabii, dedi Atalay, onlar da ölebilirler. Ama size yazık olur, yaralısınız siz. Üçünüz de yaralısınız. Ama şunu da unutma; burada artık sağlık görevlisi benim, üçünüzün sağlığı da bana bağlı. Öyle değil mi?

Doktorun sinirleri bozulmuştu iyice. –Ben nereden bileyim be, dedi, çörmük çörmük deyip duruyorsun, bana ne, nereden bileceğim ben buraları, sen biliyordun madem söyleseydin. –Doğru, nereden bileceksin, dedi Atalay, ruh hali o kadar sık değişiyordu ki, birden ağlayacak gibi oldu. Kaşlarını çattı, ağzını sıkıca kapattı. –Bu

karda her şey kapanmış dedi neden sonra, insan nerede olduğunu bilemiyor. Ama bak yazın çok güzel olur buralar, otlar insanın boyunu aşar, bazı çalılar yazın birden büyür ağaç gibi olur, çörmük başlarında gölge yapar. İşte o zaman buraların tadına doyum olmaz. Vallahi sakız gibi kokar her yer, bildiğin sakız tarlası gibi olur. Biz de buralara gelir, rakımızı açar su başlarında keyfimize bakarız. Ama sen yine de benim buralarda rakı içtiğimi babama söyleme, olur mu? –Bana ne, dedi doktor, ben kimseye bir şey söylemem, bir daha da buralara gelmem. Ayrıca sen konuşup duracağına hızlan biraz, hayvana vur bakalım, hava kararacak bu gidişle.

68.

Uzun bir sessizlik oldu. Kızak karda takırtılar çıkararak ilerliyor. At kimi yerde durup başını önüne eğerek hırıldıyor. Sonra sabırla yeniden yoluna devam ediyordu. Hırıltılar çıkıyordu attan. İri karnı körük gibi inip kalkıyor. Bu karnın içinden gürültüler geliyordu. Damarları şişmişti iyice, gergin göğsünün üstünde kabarmş yol yol görünüyordu. İçinden geçtikleri ova o kadar korunmasızdı ki, rüzgâr estiği zaman acıdan yüzleri kararıyordu. Soğuktan, açlıktan bitmiş tükenmişlerdi.

Aysel gözlerini açtı, yorgunluk, soğuk her yerine ağrı sokmuştu da, sanki kızak onu sürekli dövmüştü de hücrede işkence görüyordu. İnsan bir zaman sonra acıyı, ağrıyı umursamamaya çalışır. Bunu öğrendikten sonra rahatlarsın. Kolay öğrenemezsin ama bir kere başa çıktın mı ondan sonra korkma. Bu işe dayanılacak, başka yolu yok, diye düşünüyordu. Ya bu zavallı çocuk ne yapsın. İnsanoğluna, vurulup perişan edildikten sonra daha başka zulüm mü olur? Ne yapsın?

Dönüp Faruk'a baktı, karanlıkta, battaniyenin altında yüzünü görmeye çalıştı. Neden sonra, bir kere gözleri alışınca, çocuğun neredeyse kıpkırmızı olduğunu anladı. –Yazık sana, dedi, çok yazık oldu sana. Duyuyor musun beni? Faruk başını hafifçe çevirdi ama gözünü açamadı. Açınca da kuruyup yapraklanmış ağzından önce zayıf bir inilti çıktı. –Az daha dayan, olur mu, dedi kız. Bak şimdi, istersen dışarıya çıkarayım seni, nasıl dersen, battaniyeleri kaldırayım. Doktoru da görürsün, onunla da biraz konuşursun. Kızağı durdururlar. Bence kızak durunca dinleniriz, kar sırtımıza sırtımıza vurmaz. Bir nevi dayak. Bir nevi dayak. İnsan dayak yemeyince dinlenir. Olur mu?

Yanakları kızarmıştı; o kadar karmaşık rüyalar görüyor, aklından o kadar çok şey geçiriyordu ki, düşünmekten yorulmuştu. Faruk. Faruk. Bir daha bayılamayacağını düşünüyordu. Ve uyuyamayacağını. Uyumak da iyidir, bayılmak da. Ama artık ben, ben ikisini de yapamayacağım. Elbette bütün insanlar uyur. Çok yorgun olduk-

larında gündüz saatlerinde de uyurlar ama hele geceleri. Geceleri herkes uyur. O nedenle bayılmak daha güzeldir. Herkes bayılamaz. Bir keresinde, ta çocukluğunda, mahalle arkadaşlarından biri bayılmıştı yanında. Birlikte, bir kayısı ağacının altında oturmuş toprakla oynuyorlardı. Çocuk o sıra kuşlara takmıştı kafasını. Bilmem nerede gördüğü bir kumru yuvasını anlatıyordu. Yuvayı, kuş içinde değildi daha. Belki evine dönmemişti. Yuvayı bulduğu zaman, elbette, içinde yumurtalar vardı. Kumru yumurtası kumru rengindedir, demişti. Ama içindeki yumurtalarıyla bir kuş yuvasına bakmak da. Hele bir kumru yuvasına bakmak da uğurlu değildir. Çocuk birden durup boşluğa bakmış. Gözbebekleri usulca yukarıya çekilmiş. Çekilince de çocuk ak bulutlu korkunç gözlerle bir süre önündeki karanlığı izlemişti. Sonra da olduğu yere devrilip kalmıştı. Ayıldıktan sonra anımsamamıştı bunları.

Araba sarsılınca gözlerini açtı. Dudakları parça parçaydı. –Su, dedi. Deyince Aysel telaşlandı, başını çıkardı battaniyenin altından. Doktor yaslandığı yerde uykuya dalmıştı, bir battaniye vermişlerdi ona da. Ama adamın dudakları mosmor kesilmişti. –Dursanıza, diye bağırdı Aysel. Toparlanıp ayağa kalkmaya çalıştı. –Dursanıza, dedi yeniden, durun!

Kızak durdu, at başını çevirip neler olduğunu anlamaya çalışır gibi geriye baktı, sonra gözlerini acıyla kıstı, ayakuçlarına bakmaya başladı. –Ne var, dedi Atalay. –Biraz su lazım, dedi, çocuk uyandı, su istiyor. Doktor da çok üşümüş, görmüyor musunuz?

Faruk'a birkaç yudum su içirdiler. Gürültüyü duyunca doktor da uyandı, kalkıp kızaktan indi güçlükle, hastanın başına geldi. Nabzını ölçtü. Ama ne diyeceğini bilemedi. Faruk yarı açık gözlerle doktoru süzdü ama ona bakmıyor gibiydi. –Benden buz olur, diye sayıkladı. Çok buz yedim. Biraz daha yüksek. Doktor onun söylediklerini duyunca korktu biraz, saatine baktı. Çantasını açtı, bir şırınga çıkardı. –Kolunu tutacaksın, dedi Aysel'e. Sen şimdi çocuğun kolunu tut, şuraya kadar aç, tamam mı?

Kız, doktorun dediklerini yaptı, hastanın kolunu sıyırdı, sıyırınca kan yolları gördü bileklerinin üstünde. O kadar güçsüzdü ki, bu kolun üstünde et kalmamış ya, diye geçirdi içinden. Et kalmamış. O zaman iğneyi nereye yapacaksın? Dirseğin içini çevirdi, doktora uzattı. Doktor şırıngaya ilacı taktı, iğneyi Faruk'un koluna yaklaştırdı ama o sırada korkunç bir şey oldu.

At rüzgârdan ürkünce şaha kalktı. Kızak apansız hareket etti. Doktor dengesini yitirince şırıngayı çocuğun koluna değil, boynuna batırdı. Faruk acıyla bağırdı, canı o kadar yandı ki, ayağa kalkmak istedi. Askerlerden biri, atı sakinleştireyim derken iyice korkuttu. Böylece at hızla koşmaya başladı. Kızakta Faruk'la Aysel kalmışlardı. Araba sarsılarak, kimi yerde havaya zıplayarak Ç. Gölü'ne girdi. Kız çaresizce çocuğa sarılmış ağlıyordu.

69.

Ç. Gölü'nün üstünde kırmızı mor bir ışık belirdi. Bir gölge buz gölünün üstünü yaladı geçti. Geçince de öyle hoş biçimler oluşturdu ki, bu biçimler ancak yaz aylarında, yazın en sıcak günlerinde ortaya çıkardı belki. Eski zamanlarda, kuğuların sarı göl balıklarını yakaladığı mavi çukurlarda gölün içinde ta uzaktan bakıldıkta denizkızları yüzer sanılırdı. Bunun nedeni, gölün içindeki gölgelerin kendi başlarına hareket eden canlılar gibi görünmesiydi. Gölge yer değiştirir, gideceği yeri arardı. Hatta kimi su gölgelerinin birbirleriyle konuştukları, birbirleriyle yarenlik ederek yön belirlemeye çalıştıkları olurdu. O zaman kuşkusuz suyun altında bir göl halkının yaşadığı bile söylenebilirdi. Ama iyi bir halktı bu. Çok iyi bir halktı. Lacivert, eflatun bir koyu gölgenin içinde, suyun sessizliği ile yaşardı. Gölge rastlantıyla hareket etmez. Güneş ışınları da dalgaların izini kafasına estiği gibi biçimlendiremezdi. Sonra, suyun lacivert yumuşak varlığı ta kar yağıncaya dek yeşeren otlarla kaplı vadiye dek sürerdi. Düzlükte ot hep yeşerirdi ama bunun da rengi durup durmazdı. Nisanda ot genellikle mavi olurdu koyu mavi fışkırıp göğeren otun sarardığı pek görülmezdi ama yeşile döndüğü, sonra bu yeşilin açıldığı olurdu. Çiçek baskınları dışında. Çiçek baskınları yaşandığı zaman gölün çevresindeki ova birden renklenir. Mor eflatun çiçeklerle koyu sarı papatya göbekleri ortalığa yabanıl bir koku saçarlardı.

Ama bütün bunlar ancak kış mevsimine dek olurdu. Yine de, gölün içinde tepeler vardı. Suyun çekildiği yıllarda bu tepeler gölün üstünde adacıklar oluştururdu. Bu adalara ulaşmaya, belki günlerini orada geçirmeye çalışanların bileceği gibi, adacıkların çevresinde su birden derinleşirdi.

At birden gölün ortasına doğru koşmaya başladı. Kızak kar keseklerine takılmadığı için hızlanmıştı. Hayvan, yükü hafifleyince canını kurtarmak ister gibi açıldı, gölün ortasındaki buz adacıklarına yöneldi. Araba hızlanınca kız iyice korktu, Faruk'a sarıldı, başını çıkarmaktan, belki arabayı bırakıp atlayarak canını kurtarmaktan

da ölesiye korkuyordu. O sırada çocuk gülümseyerek gözlerini araladı yine. –Şırıngayı boğazımdan çıkar, dedi. Aysel sevinsin mi, şaşırsın mı bilemedi. –Çıkarsana, ne duruyorsun, dedi Faruk. Kız onun dediğini yaptı, şırıngayı çıkarıp bir yana bıraktı. –Çok canın yandı ya, dedi. Ama ne yaparsın, bir kere oldu, başımıza geldi. –Benim anlamadığım, dedi Faruk, hadi ben yaralıyım, senin burada ne işin var? –Benim de canım sıkkın, dedi kız, yani, dediğim gibi, ben de bir kere burada mahsur kalmışım işte, bir yolunu bulup ilçeye dönmem lazım. Ama artık dönüyoruz, merak etme, at hızlandı, bundan sonra bir aksilik olmazsa akşama varmadan Ç.'ye gideriz.

Faruk gözünü kapattı. –Bu kızak beni çok yordu, dedi, bence ben artık iflah olmam. Ama yine de böyle iyi. Böyle iyi. Kız şaşırdı. –Hem iflah olmam diyorsun hem de böyle iyi, neresi iyiymiş bunun, dedi. –Yani, dedi çocuk. Bazı yaşamalar herkese nasip olmaz. Düşün ki, dünyanın bu acayip yerinde, bu dağ başında diyelim, nasıl olsa yanlış olmaz, değil mi? –Yanlış olmaz, dedi Aysel. –Evet burada korkmuş bir atın çektiği bir briçkada, üstelik donmuş bir gölün üzerinde hızla yol alıyoruz.

Aysel gözlerini açtı, çocuğun birden, durup dururken iyileşmiş olup olamayacağını düşündü. –Gölün üstünde miyiz, diye sordu. Nereden biliyorsun ki gölde olduğumuzu? –Bence öyle, dedi Faruk, sözümü kesme de dinle. Gölün üstünde olmak ne demektir? Yani su üstündeyiz. Bu da demektir ki, hemen bir metre kadar altımızda balıklar var, değil mi? –Doğru, düşününce öyle, dedi kız. Balıklar bize çok yakın. –Hem de sarı balıklar bunlar. Yani biraz tuhaf balıklar, her yerde bulunmaz, belki dünyada yalnızca Ç.'de bulunur. Bu durum sana da biraz ayrıcalıklı görünmüyor mu?

Kız ilk kez oğlana acıyarak baktı. Yine ruh hali karışmıştı, sarsıntıdan duramıyordu yerinde. Sesi de titreyerek çıkıyordu. –Ama ben ölmek istemiyorum, dedi, bu deli atın bizi nereye götüreceğini bilemeyiz. –Elbette bilemeyiz, dedi Faruk, ayrıca ben de ölmek istemem, bütün bunlar, işte başımıza gelen şeyler, dünyanın ne kadar güzel olduğunu görmemize engel değil. Elbette arkadaşlarla birlikte olmak isterdim. Biz, bir gün herkesin balıklarla birlikte yaşamasını sağlayacağız. Yani bizim arkadaşlarla birlikte. Balıklar da bizim gibi, değil mi? –Öyle mi sence, dedi kız. –Öyle. –O gün geldiğinde balıklar da bizi yiyebilecekler mi peki? –Kesinlikle. Bütün savaşımız bence bunun için. Balıklar da bizi yiyebilsinler diye.

Kızak bir an için yavaşlayacak gibi oldu. Ama yavaşlamadı, at bir tepeyi tırmanmaya başlayınca araba bir buz kütlesine takıldı, havalandı. O sırada at karşısına çıkan dik yükseltiye tutunamadı, dengesini kaybetti, yuvarlandı ve tepenin hemen ardındaki, gölün o en derin bölgesine tüm ağırlığıyla düştü. Kızak da onun üstüne yuvarlandı. Buz gürültüyle patlayıp yarıldı, at canını kurtarmak için çırpındı ama olmadı. Ağzına çarpan bir buz kayasıyla yüzü kanlar içinde kaldı. Sonra kızakla birlikte sulara gömülüp gitti.

Buz bir süre daha çatırtılar çıkararak yarıldı. Suyun hışırtıları çekildi. Gölün üstünde yeniden kırmızı bir ışık seli belirdi. Sonra o ışık seli de kayboldu.

70.

Gömüldükleri yarık bir zaman sonra yeniden dondu. Hava kararmıştı. Ovadan gölün üstüne doğru sert bir rüzgâr esiyordu. İnildeyen bir rüzgâr. Derken aynı yerde, suyun altında yine bir top sarı ışık belirdi. Bu ışık birden parladı, suyun altından, yüzeydeki buzu dövmeye başladı. Başlayınca, sonunda buz yeniden çatladı, açıldı. SUS BARBATUS dışarıya çıktı. Bir top ışık, ak bir ruh olarak. Ama yalnız değildi bu kez. Kızla Faruk'u sırtına almıştı. Bu üçü gölün üstünde birkaç adam boyu yükseldiler. –Nereye gidelim, dedi SUS BARBATUS. –Bence, dedi Faruk, önce ormana doğru gidelim. –Neden, dedi kız. –Bilmiyorum, dedi Faruk, ben yaşamım boyunca ormanlara hep gökyüzünden bakmak istedim. –Neden, bence her şeyin içi daha güzeldir. –Senin için de fena değil, dedi SUS BARBATUS. Yine de, ben de dışarıdan görmek isterim.

Sonra biraz daha yükseldi, buz tutmuş, buz kılıçlarıyla donanmış ormana doğru uçup gitti.

4

1.

Şimdi ben seni, dedi Kenan içinden. Aldım geldim ya, hem de karnı burnunda karımı evde bıraktım aldım geldim, sanır mısın ki bu yollarda seni mundar edeceğim. Güldü. Sonra yüksek sesle devam etti. –Olur mu hiç öyle şey, neden dersen, sen benim nasibimsin de ondan. Bana bak, senin için fark etmez. Babam derdi ki, bütün hayvanlar aynıdır. Hayvanın biri, hepsi demektir. Bir at aynı zamanda öbür attır. Anladın mı? En iyi senin anlaman lazım. Senin bir yanın hâlâ ormanda. Kim bilir nerede saklanıyor. Onun da öbür yanı, o da yine ormanda. Oh, gününü gün ediyor onlar. Olan sana oldu, ne yapalım, sana denk geldi. Ama sen başkasın, yani ben, bana kalırsa, bu civardaki domuzların en iyisini, daha doğrusu en iyi yanını avladım. Bu da demek oluyor ki, benim halimi bir siz gördünüz de bana yardımcı oldunuz. Bundan sonra bana düşen seni mundar etmemektir.

Soğuktan kızarmış elleriyle, el arabasını güçlükle itmeye çalışıyordu. Hava iyice alçalmış, neredeyse burnunun dibine inmişti. Hiç, hiç insafı yoktu havanın. Birazdan iyice inecek, katı buz başının üstüne çöreklenip oturacaktı. Koyu buz. Koyu buz. Durup durup çatırtılar işitiyordu ama. Bu seslerin gökyüzünden mi yoksa buz tutmuş kulaklarından mı geldiğini anlayamıyordu bir türlü. Ama bu kez tedbirini almıştı. Karı bana bak, demişti çıkarken. Bana bak karı, ben bir daha öyle canımı tehlikeye atar mıyım sence? Bir daha çıkıp da bu havaya kendimi teslim eder miyim? Al bir canım var o da senin olsun, der miyim? Allah korusun. Allah korusun ya, demişti Zeynep. Bende bir tane Kenan var o da sensin, ona da yazık mı olsun? Kat kat giydirmişti kocasını. Boynuna yünlü atkılar sarmış, sırtına keçe yangılar yerleştirmişti. Ayaklarını da öyle bir parmak parmak sarmıştı ki. Artık sana değme buz erişemez, demişti.

Durup kulaklarını yeniden sardı, köyü çıkalı olmuştu epey. Ona öyle geliyordu ki, köyü çıkar, kamyon yoluna ulaşırsa, ondan sonrası kolay. Ondan sonra yol açılır, gelip geçenler olur. Olunca da bu gelip geçenlerin bir insaflısı elbet Kenan'a yardım eder. Kaç

tane Kenan var bu dünyada? Böyle bir domuzu alıp buraya kadar getirmiş bir tane Kenan var, ona da herkesin, cümle âlemin saygısı bol olur.

Avcılar kahvesinin önüne sürecekti arabasını. Sürüp camın önüne koyacak. Sonra kurumla içeriye geçip. Bakın ağalar, diyecekti. Bu gördüğünüz hayvanı ben böyle böyle aldım geldim... O pineklemekle meşhur avcılar bir bir uykularından uyanarak. İri gözleriyle bakacaklardı Kenan'a. Sen ne yaptın, diyeceklerdi. Sen şimdi bizi rezil ettin. Hem de itibarımızı yerle bir ettin. Bizi Ç. halkına da, koca K.'ye de, hem de tüm memlekete fıkra ettin.

Ama böyle olur bu işler. Kimin nesi var bilemezsin. Bu yüzden de kimseyi hakir görmeyeceksin. Âşık Şenlik'in dediği gibi, elde neler var. Sen bende ne hünerler olduğunu nerden bileceksin.

Bir kıl aba almıştı yanına. Araba başında bela olduğu için yol ortasında uyumak zorunda kalacağını biliyordu ya, abasını giyinip, ağzını burnunu kapatıp böyle hayvanının üstüne kıvrılıp yatacaktı. Hava karardığında. Hava karardığında. Mis gibi uyuyacaktı. Gün ışımaya başladığında da kalkıp yoluna devam edecekti. Yorulmak yok, hem de hasta olmak yok. Ç.'ye vardığı zaman Musa'ya gidecekti. Musa işini bilir. Yılların kasabıdır ki, kaç yıldır babasının işini yaptığını kendisi de bilmez. Kaz toplar. Kaz toplar. Hey Musa, Musa'nın kazları değme güvercine taş çıkarır. İsterse uçar. Kim demiş kaz kalkıp da uçamaz diye. Musa köyleri dolaşır, kazın en soylusunu bulup alır. Soylu kaz bir başka olur. Soylu kazın kokusu dağların arkasından duyulur. Burada elin kıçında dolaşırken, şu dağın arkasında ak telekli kırmızı gözlü bir soylu kaz var, dersin. Hem de kokusunu alırsın. Kekik kokusu sanırsın, o kokuyu hem rüzgâr vursa dağıtamaz, soylu kazın kokusu bu dünyaya yapışır kalır. Ama Musa için. Musa için.

Gerçekten, Kasap Musa etin iyisini uzaktan anlardı. Bir yerde bir ziyafet olsa. Musa'yı da çağırsalar. Etler pişirilmiş sonra da bulgur pilavına karıştırılmış olsa. Musa uzaktan pişirilen yemeğe bakar. Bu hayvana yazık etmişler, derdi. Bu hayvan daha kesilmezmiş. Hem de yazık, çok dövmüşler kesmeden önce, ağlatmışlar. Bu kadar da zalim olunur mu?

Bu Musa, diye düşündü Kenan. Musa dedin mi orada dur. Beğenmediği bir etli yemek geldiği zaman önüne, kaşık sürmez. Bu et değil, der. Ben bunu yemem, bana kalırsa siz de yemeyin. Musa'nın

kazları da, tadına doyulmaz. Bunları yediğin zaman, misal bir davete gittin önüne getirdiler, bu kaz değil, dersin. Ya nedir, derler. Bu olsa olsa kocamış hindidir, dersin, ya da bozulmuş oğlak. Ama kaz değil. Hey gidi Musa.

2.

İşte Musa'ya gidecekti. Avcılar kahvesinden sonra. Önce oraya gidip dinlenecekti ya. Bacak bacak üstüne atıp çayını içecek, şekerini kıtlayacak ve. Ağalar ben artık dinlendim, işim gücüm var, maceramı size daha sonra anlatırım, deyip kalkacaktı. Ondan sonra da Musa'nın yanına gidecekti. Belki, diye geçiriyordu aklından, belki Musa bana şöyle bir sarılır, bana bak, der, seni bana Allah gönderdi, ben de kâfir otellerinden böyle böyle bir domuz siparişi almıştım. İşte tam böyle bir domuz. Al gel, demişlerdi, sana istediğin kadar para. Adamlar öyle zengin ve de öyle tok ki, pazarlık bile etmediler. Sen yeter ki domuzu al gel dediler, eline ayağına düştük. O zaman, kuşkusuz domuzu Musa'ya veririm, diyordu. Verir miyim? Vermek lazım, Musa iyi adam. Hem de iyi bir arkadaş, ha bende de iş yok, pek alverimiz olmuyor olmasına. Ama alver başka, arkadaşlık başka. Yine de iyi adam, ben, bana kalsa hayvanımdan onun da nasiplenmesini isterim. Varsın olsun, ben biraz daha az kazanayım ama hiç değilse işim bir an önce görülsün. Evde karnı burnunda karım var mı yok mu? Var.

Arabanın tekeri bir buz çukuruna girdi. Durup onu oradan çıkarayım derken akla karayı seçti. Kaygan kara lastik, yer tutmuyordu bir türlü. Yumuşak kara denk geldiğinde neyse. Ama içine kar doldukça, yuvaları buzlandıkça, döndürebilirsen döndür. O zaman araba araba olmaktan çıkıyordu işte. Sanırsın yalnız başına bir domuz. Hem de donmuş kaya kesilmiş bir domuz, onu artık iterek götüreceksin. İşine gelirse. Birden aklına geldi, ben bunu bez çaputla ne diye sarmadım ki, dedi. İşte akılsızlık. Doğru söylüyorlar. Akılsız olunca böyle. Çevresine baktı, iyice sağlam buz tutmuş bir yol bir geçit aradı. Ama ana yolu göremiyordu bir türlü. Ana yol yol olmaktan çıktıysa işimiz var, dedi. Ama H. sapağına kadar gideceğim. H. sapağı dedin mi, orası işlek olur. H. büyük yer, geleni gideni, kamyonu minibüsü, onları yolsuz bırakırlar mı? Oraya kadar gideceğim, ondan sonra çamur da bulsam arabamı sürerim.

Biraz yukarıda, yolun biraz daha katı parladığını görünce yüklendi, arabayı çıkardı. Çıkarınca tekeri tekmeledi, buz parçalarını döktü, temizledi. Hadi bakalım, diye güldü sonra. Yolumuz uzun. Tekerlek kolayca dönmeye başladı. Hızlandı Kenan, araba kolayladığı zaman hızlanıyordu ki yol alsın, bir yere takılıp kalmasın.

Derken bir yokuş girdi, Kenan yokuşu görünce yavaşladı, dikkatle inmeye başladı. Yol hafif bir eğimle kıvrılarak aşağıya iniyordu. İndikte yeniden düzeliyor, sonra uzun bir zaman kuru sakin ilerliyordu. Ama sonra bir tepenin ardına dönüyordu yine.

Yazın güzel buralar. Ama kışın değil. Kışın değil, dedi. Kışın bu memleketi tanımak olanaksız. Bu kadar da değişmek bozulmak olur mu? Kış mevsiminde kar öyle bir bastırıp kırıp geçiyordu ki, yazın o koca ağaçları tanınmaz hale geliyordu. Hatta kimisi tümden yok olup gidiyordu ya. Kar kalkınca yerinde yeller esiyordu. Ama onun yerine başka ağaçlar fırlayıp çıkıyordu. Bu ağaçlar bunu bilirler, dedi içinden. Kar bastırınca yok olacaklarını bilirler. O nedenle yerlerine hep yenisini gönderirler. O gelenler de aceleyle fışkırır uzar ki yazın tadını çıkarayım, nasıl olsa ölüp gideceğim.

Tepenin ardına döneceği zaman yine doldu tekerin içi. Domuzu kaldırıp itmekte zorlandı, ne yapacağım diye kara kara düşündü bir zaman. Sonra birden aklına geldi, boynundaki yün atkılardan birini çıkardı, eğilip önce tekerin buzunu kırdı, sonra atkıyı kara lastiğin çevresine sardı. Teker birkaç kere döndü sonra atkı yuvaya takıldığı için durdu. Kenan da perişan olmuş atkıyı geri aldı arabadan. Durup çevresine bakındı, biraz ilerleyince, tepeyi geçip de yolun uçuruma açıldığı yerde ilerisi görülebilirdi; yürüdü oraya kadar. H. sapağını gördü. Ya da ona öyle geldi. Orası, diye düşündü, işte olsa olsa orası olur, başka neresi olacak. Buz yığınağından başka bir şey görünmüyordu baktığı yerde. İyi ya, bunca buz yağdı ya. Gökyüzünden böyle iri kılıçlar gibi düşerek. Bunlar düşman askerleri. Düşman askerleri. Dünyanın bağrını dalamakla ellerine ne geçecekse. Dünyayı kan revan içinde bırakmakla.

Hava kararmaya başlamıştı. Gözünün ışığı azalınca telaşlandı Kenan. Bir şey düşünmek lazım, dedi. Burada olmaz. Işığın birden kesileceğini, göz açıp kapayıncaya kadar ortalığın kararacağını biliyordu. Arabayı zorlukla tepenin altına çekti, sonra başını kaldırıp yukarısını gözden geçirdi. Buradan kar yağar mı üstüme, dedi kendi kendine. Bir çırpıda korunaklı bir yuva yaptı; bir oyuk buldu, üstü

eğimli, önü korunaklı bu oyuğun önüne hayvanını koydu, kendisi de içeriye yerleşti. Isınmak gerekir, dedi sonra, hayvanını gözeterek çıktı, ağaçların alçak dallarını topladı getirdi. Ateşini yaktığı sırada artık hava tümüyle kararmıştı.

Ormanda geçirdiği gece geldi aklına. O zaman hastaydım ya iyi dayanmıştım yine, dedi, hem de bir güzel uyumuştum. Uyuyunca rüya bile görmüştüm. Rüyamda Zeynep'im çıkıyordu karşıma, bana veryansın ediyordu. Allah'ın akılsızı, diyordu, sana kim dedi de git bir başına ormanda bir domuzun peşine düş. Tıpkı gerçek Zeynep gibiydi. İnsan bari rüyada başka türlü konuşur. Gülümsedi. Olsun, dedi. Canı sağolsun.

O sırada bir gece rüzgârı başladı, uğultu karanlığın içinde bir şeyleri zorlukla sürüklermiş gibi ağır boğuntulu esip gürledi. Kenan keçe abasına sarıldı, uyumasam da olur, dedi. Gözlerini karanlığa dikti. O zaman ayak seslerini duydu. Karanlıkta bir çift parlak yeşil göz belirdi. Kurdun biri uçurumu tırmanarak gelip yolun karşısında durmuş ona bakıyordu.

3.

Işıltının kurttan geldiğini anlamadı. Bir yerlerde iki yeşil taş parlıyor, dedi, bunca karın altından parladığına göre. Bunlar hem değerli taşlar hem de zümrüt. Yeşim taşı. Burayı bellemek lazım demek ki. Ama şimdi değil, burayı iyi belledikten sonra yazın bir daha gelmek lazım. İlk yağmurlar yağdıktan sonra. Gelip buradaki taşları çıkarmak lazım. Dayısı zavallı İhsan, taşları araya araya delirmişti. Hem de Ermeni gömülerini. Bu dağlar var ya, diye gösterirdi. Bu dağlar Ermeni dağları, burayı oymuş içten doldurmuşlar, giderken de kimsenin haberi yok. Dolanıp yıkık kiliseleri, dağların el değmemiş yerlerine girip çıkarak üst üste konmuş taşları arardı. Zümrüt hem de yeşim ancak çok eski zamanlarda olur, derdi. Demek ki çok eskiden im konmuş yerleri bulacaksın, yoksa boşuna.

Sonra bir hırıltı duydu. Yeşim ışıltısının arkasından bir denizci motorunun sesi geldi. Kurt gözünü kapatıp açtı. Bir kar aydınlığı peyda oldu. Kenan kurdu iyice gündüz gibi görünce korktu ama kıpırdamadı. Hayvan önce Kenan'a doğru birkaç adım attı. Attıkça hırıltısı yükseldi. Motorun sesi öyle korkunç çarptı ki Kenan'ın yüzüne. Senin hatan, dedi içinden. Sen o güzelim tüfeği berbat et. Hem de ormanın birinin içinde unut. Ondan sonra kalk gecenin ortasında böyle canını kurda kuşa ver. Haklısın kurt efendi. Ben akılsız hak ettim bunu bak, buyur. Canı öyle sıkılmıştı ki, nasıl olsa teslim olacağım diye gevşedi, kamburunu çıkardı. Kurt apaydınlık, belini tartarak yaklaştı.

Ama bundan sonra tuhaf bir şey oldu. Hayvan birden el arabasını, arabanın üstündeki domuzu gördü. Bu yığının ne olduğunu önce anlamadı. Ama sonra, SUS BARBATUS'un burnunu, donmuş kızıl sakallarını görünce ödü koptu. Daha doğrusu, domuzun biçimi bile kurdun dehşete kapılmasına yetti. Bir iki adım geriledi, titreyerek çekildi. Sonra hırlayıp karanlığa karışarak çekti gitti.

Kenan şaşkınlıkla izledi olanları. Sanırsın SUS BARBATUS korkunç ve ölümcül bir hayalete dönüşmüş. Dönüşünce de kurt bunu herkesten önce görmekle. İşte can korkusuyla kaçıp gitmişti. Olacak

şey değil. Olacak şey değil, diye geçirdi içinden. Ne düşüneceğini bilemedi. Şaşkınlıkla hayvanını izledi. Ayağa kalktı. Gidip biraz daha dal toplayıp getirdi. Keyfi yerine gelince, yükselen ateşin başında durdu bir sigara yaktı. Gökyüzünde koyu lacivert bulutlar çokuşuyordu. Kar aydınlığının içine ay pırıltısı düşmüştü. Buz koyu gölgeler içinde şavkıyordu.

SUS BARBATUS'u izledi, ayakta, hayranlıkla el arabasına bakıp durdu. –Sen var oldukça, demek ki, domuz efendi, sen var oldukça bize korku yok. Nasıl yaptın bunu, söyle bakalım. O koca hem de aç kurdu nasıl oldu da korkudan berbat ettin. Yine şaşkınlıkla gülerek bakıyordu. –Ama işte daha önce de söyledim ya, merak etme, sana iyi bakacağım. Sen de bunca iyi olmasaydın, hem de bu kadar büyücü olmasaydın bu dağ başında yatabilir miydik?

Ona öyle geliyordu ki, artık burada başını vurup yatabilirdi. Hayvanım olduktan sonra, diye yineleyip duruyordu içinden. Sigarasını bitirdikten sonra yeniden ateşin arkasına geçti. Dallar ıslak olduğu için ateş yavaşlamış, için için ama sürekli yanıyordu. Bu sabaha kadar yanar, dedi, abasının altına kıvrılıp yattı. Birkaç kez başını çıkarıp aydınlık gökyüzüne baktı. Gökyüzünün nasıl birden aydınlandığını, buz bulutlarının nasıl açılıp çekildiğini düşündü. Ayın, yıldızların nasıl görünür olduğuna şaşırdı. Meğer böyle de olurmuş ya, dedi, bu geceki başıma gelenlerden anladığıma göre benim başımın üstünde bir talih var. Hem de bir kuş var. Bu demek ki beni adım adım izleyecek hem de koruyacak. Şu başıma bir iş gelmesin de varacağım yere sağ salim varayım diye. Allah güzeldir. Allah güzeldir.

Sonunda başını iyice abasının içine sokup uykuya daldı. Tortop olmuştu yattığı yerde. Çocuk gibi kıvrılmıştı.

Ç.'ye giden ana yol, dağlık bölgelerde kıvrıla kıvrıla bir yükselip bir inerdi. Yazın toz içinde kaldığı, yağmurlarda da çamura belendiği için. Bir yanı dağlık, bir yanı uçurum olduğundan köylüler hep korkuyla gelip geçerlerdi. Ama kışın kim geçsin. Kışın kim geçsin. Yollar bu uzun erimde karla kapandığı için arabalar çalışmazdı. Kar kalktığı zaman da çoğu yerde uçurum yolu yiyip bitirmiş olurdu.

Hava ışıklanmış aydınlanmış berrak temiz, sabaha kadar bir kuş sesi eksik kalmıştı. Kenan uyuduktan sonra kayalıkların başında bir kartal belirdi. Zeyra kuşlarından bir kara kartaldı; gagasının ucu hayali kuzgunlar gibi sivri kıvrıktı, sanırsın bu çengelle kayalıklara

tutunup da tırmanacak. Kartal, domuzu görünce çatık kaşlarıyla sağı solu kolaçan etti. Sonra hızla inip SUS BARBATUS'un sırtına kondu. Konunca yine çevresine baktı. Bir kere kanatlarının patpatıyla inip konacağı yere konduktan sonra o kadar sessizleşirdi ki, sanki bir kartal değil de bir parça tüy konmuş domuzun üstüne.

Sonra bu zeyra, domuzu didiklemeye başladı. Çengel gagasıyla avının üstünde kayalaşmış buzu kırmaya çalıştı. Ama olmadı. Buz öyle amansız, öyle yapışkan bir şeye dönüşmüştü ki. Kartal neye uğradığını şaşırdı. Yine sakin, kıpırtısız çevresini izledi, gözünü kapatıp açtı, sonra yine denedi. Uzun zaman, gün ışıyıncaya kadar güvez ölünün sırtında didindi durdu.

4.

Sabaha karşı hava birden gümbürdemeye başladı, bulutların içi kanlandığı zaman lacivert mor gökyüzü köpürdü, birbirinin içine girdi, havada bir şeyler çatlayıp kırılır gibi oldu. Buz kalkanı berrak gökyüzü tayfının üzerine çöktü alçalıp yükseldi sonra iyice alçalarak gün ışığını kararttı. Böylece yine aynı şey oldu, yıldızların, o soylu ayın önü kapandı, ışık ancak çatlayan buz kütlelerinin arasından kırmızı bir ipliğe benzeyerek çıkıp geldi. Rüzgâr insanın soluğunu ağzına tıkar gibi inleye inleye buz kayalıklarının arasında esti. Kenan'ın abası silme küle bulandı, geceki ateşten ne varsa fırtına bunu çocuğun üzerine üfleyip attı. Kül abanın boşluğuna girdi, is kokusu keçe boyunluğun içine sızdı. Kenan gözlerini açtığı zaman dışarıdaki tepenin çatlaklarında rüzgâr dayak yemiş bir kedi gibi ağlayıp duruyordu. Ama buz fırtınası ağlar mı? Buz fırtınası ağlar mı? Ona kalsa burada ne varsa kendi emrindedir. Hem de herkes fırtınanın emir eridir. Yaveridir.

Başını kaldırıp bir parça çamur görmek istiyordu. Aman, diye geçiriyordu içinden, şimdi kalksam da bir parçacık, bir adımcık çamura çıksam. Bir de baksam ki, gece kar erimiş, eridiği gibi de serin yağmur yağmış sel olmuş. Ben de çalın çamurun içinde yuvarlanıp kalmışım. Çamura belenmişim, hem de silme çamur. Balçık çamur. Hiç olmazsa şu yattığım yerde bir parça toprak gibi toprak görsem. Azıcık toprağın üzerine işesem. Olmaz mı? Olmaz diye bir şey yok, Allah büyük. Ama o ne derse o, her şeyin de bir zamanı var.

Başını abasının altından çıkardı. Çıkarır çıkarmaz da kartalı gördü. Amansız bet zeyra, gagasını SUS BARBATUS'a kaptırmıştı. Çengel gagasını buz tutmuş hayvana saplamış, bir daha da çıkaramamıştı. Ama Kenan bunu fak sandı önce. Usulca abasının içinden çıktı. Eline bir şey almak istedi, tümüyle yanmamış dallardan birini gördü. Yere yaslanıp doğruldu, dalın kökünü aldı, zeyranın başına tüm gücüyle vurdu. O zaman kartal sanki hiç canlı değilmiş, hem de çoktan ölmüş gibi devrilip savruldu. Yere düşürdüğü kuşun ağzının,

gagasının, boynunun çoktan kanadığını gördü Kenan. –Ulan sen, dedi kekeleyerek, sana ne oldu ki, sen ne demeye burnunu soktun da. Çırpınan hayvana yaklaştı, elinde sopa, dikkatle baktı. Zeyra iri kanatlarını açmış, açınca tüm yolu kaplamış çırpına çırpına, patpatlar çıkararak, böğürerek can vermişti.

Kenan elindeki dal parçasını üzüntüyle bir kenara bıraktı, hayvanı izledi biraz daha. Olmadı bu, dedi içinden. Böyle soylu bir hayvana bu yapılmazdı. O kadar üzüldü ki, eğilip ağzı kanayan kuşa baktı. –Sen demek ki daha bir lokma bile alamadın benim domuzumdan, öyle mi? dedi. Gözlerine yaş doldu.

Kartal bir mucizedir. Kartal bir mucizedir, ona zalimlik etmek olmaz. İnsan bir kartalın çırpındığını. Açlıktan, soğuktan, çaresizlikten kalakaldığını gördüğü zaman bu olsa olsa felaket haberidir. Bir mucize kartal bile berbat olduysa, bu dünyanın geri kalanında yaşamak da artık yaşamak değildir. Zeyra öyle biçare devrilip düşünce. Hem de hiç kavga etmeden. Karşılık vermeden, bağırmadan ölüp gidince Kenan iflahsız bir günah işlediğini düşündü. –Sen, sen başka bir şey bulamadın da mı benim bu amansız hayvanıma dadandın, dedi yeniden. Benim hayvanım artık benim rızkımdır, hem de sırf ben düşkün olduğum için, bana yardım olsun diye ulular tarafından bana sunulmuştur, dedi. Bu yüzden de bundan sonra ona bir şey olmaz.

Kartalın başında bekledi, sonra elini beline koyup ne yapacağını düşünmeye başladı. Ne yapayım ben şimdi, ne yapayım, dedi. Neden sonra aklına geldi ki, kartalın ölüsüne zulüm etmek olmaz. Onu yol ortasında bir leş gibi bırakmakla kurda kuşa yem etmek de olmaz. Böyle soylu bir kartalın, şanına yakışır bir yere bırakılması gerekir. Babası söylerdi hep; kartalı, kurdu yemeyiz, böyle soylu hayvanları yemek doğru değildir de ondan. Onlara rızk olan bize de rızktır çünkü. Hem insan kovulmuştur da onlar kovulmamıştır. Onlar bu dünyanın has evlatları olmakla bizden daha şanslıdırlar. O zaman, diye düşündü Kenan, öyleyse onu ancak kartallar yesin ki hiç değilse gökyüzünden gelen gökyüzüne gitsin.

Eğilip hayvanın cesedini aldı, kanatlarını zorlukla kıvırıp katlayarak kartalı kucağında topladı. Sonra gözüne kestirdiği dik kayalıklara tırmandı. Tırmandıkça rüzgâr yüzünü dövüyor, ayaz etlerini pişiriyordu. Onca yükseğe tırmanamayacağını anlayınca uygun bir yer, öbür kartalların onu kolaylıkla görebilecekleri bir oyuk buldu.

Hayvanı oraya öyle dertop bıraktı. Bıraktıktan sonra bir zaman yine gökyüzüne baktı. Sigarasını çıkarıp yaktı, kayalıkların üstünden öyle H. yoluna baka baka içti. El arabası öyle küçük görünüyordu ki yukarıdan. Güldü. Ben bunu mu taşıyamadım, dedi içinden. Kenan, Kenan, sende hiç yiğitlik kalmamış. Hem de hiç kalmamış. Gençlik, delikanlılık geçip gitmiş ki yazık.

Sigarayı bitirdikten sonra döndü, geldiği yerden inmeye koyuldu. Buz oyukları, buz oyukları. Aman ben düşmeyeyim, diye dikitlere tutuna tutuna, arada oturup kalkarak indi, arabasının yanına gitti. Abasını sırtındaki çantaya soktu. –Hadi bakalım, dedi. Hadi bakalım. Gözünü domuzundan ayırmıyordu. Öyle büyük bir güven gelmişti ki içine. Arabasıyla bir domuz değil, bir mucize taşıyordu sanki.

5.

Ç.'den öyle yorgun dönmüştü ki. Atalay. Atalay. Bacaklarını hissetmiyordu. Gözünü de açamıyordu yorgunluktan. Kızağın buzun üstünde hızla uzaklaştığını, askerlerden birinin cahil cahil havaya ateş ettiğini hatırlıyordu. Sanki sis vardı. Sis birden atı da, arabayı da, arabanın üstündeki yükü de yutup yok etmişti. Çatırdayan nal seslerini duymuşlardı sonra. Kişnemeyi. At belki yükünü de alıp kayıplara karışmış. Dahası havalanıp gitmişti. Peşinden gitmeyi akıl edememişlerdi. Doktor yuvarlandığı yerde, karın içinde durup gökyüzüne bakakalmış. Sonunda olan bitenden haberi yokmuş gibi, neredeler, neredeler, diye sayıklayıp durmuştu. Ama gözünün önünden gitmiyordu bunlar. Dünya birden beyaza kesmişti. Cennet. Biz apansız öldük de cennete düştük, dedi yattığı yerde. O zaman biz cenneti gördük geri geldik. Sisin içinden, yukarıdan Muhammet Mustafa da gelmedi. Hızır Aleyhisselam da. Onlar demek ki oralı olmadılar, demek ki kabahat işledik de kızağın peşinden gidemedik. Askerlerin şaşkın suratları, atın azgın, gözü kanlı boşalması, kızağın zıplayıp zıplayıp buza çarparak yol alışı, sonra tam sessizlik.

Gözünü açtığı zaman annesini gördü, başında durmuş Atalay'ın alnını tutuyordu kadın. –Dinlendin mi biraz, dedi, bir ara ateşin çıktı ama sonra geçti. Geçti. –Yorgunluktandır, dedi Atalay, bir şeyim yok. Babam buralarda mı? –Karakola gitti, dedi kadın. Ama çok oldu gideli, gelir birazdan.

Yüzünü acıyla kastı. –Sırtım ağırıyor, dedi, böyle, dayak yemişim gibi. Bayağı durup durup dövmüşler gibi. –Dövmediler ya seni, diye telaşlandı annesi. –Yok, dövmediler, kim dövecekmiş beni. Dünyanın yolunu yürüdüm. Hem de karakolda sabahladım, kimsenin, kimsenin merhameti yok, o kadar yol gelmişsin, o kadar... Bir yer bile göstermediler ki oturalım. –Geçer, dedi kadın, çok güzel çorba yaptım, hem de sıcak, bildim uyanacağını da. Atalay yatağın içinde doğruldu, güldü. –Getir de içelim o zaman, dedi, içine varsa bolca karabiber atalım. Karabiberli çorba içelim.

Kadın kalktı, Atalay'ın kucağına bir tepsi getirdi, tepsinin üstünde bir kaşık, dumanı üstünde bir kâse çorba bir parça da yufka vardı. Çocuk çorbasını içerken kapı açıldı, Kadir Ağa girdi içeriye. Girer girmez de acelesi varmış gibi paltosunu çıkardı bir yana astı, geçip içeride, sobanın yanındaki sedire oturdu. Suratı asıktı yine. –Bir adama sahip çıkamadınız, dedi. Değil mi, çıkamadınız. –Baba, anlattım ya, dedi Atalay, ne olduğunu anlamadık ki, at parladı gitti, biz de peşine düştük ama bulamadık, bulamadık. –Koca atı, kızağı nasıl bulamadınız ulan, diye bağırdı Kadir Ağa. Kuş olup uçmadı ya, yerin dibine girmedi ya. –Baba, dedi Atalay, vallahi bak, kaç kişiydik orada, bana inanmıyorsan askerlere sor, doktora sor. Doktorun ayağını kurt yedi, sonra ata birden bir şey oldu... Zaten, bana sorarsan adamın işi bitmişti, yani, hani öyle derler ya, adam ölmüştü çoktan, boşuna yani, boşuna. –Öldüyse, ölmesi beni ilgilendirmez. O zaman ölüsünü götürecektiniz Ç.'ye, çocuk mu belledin sen beni, o kadar tembih ettik, ölürse ölsün dedik ama hani nerede?

Sonra, atın parlayıp kaçmasından sonra olanları anımsıyordu Atalay. Bir hayal düş gibi anımsıyordu ama olsun. Toparlandıkları zaman. Doktor zorlukla ayağa kalkıp da, peşlerinden gidelim, dediği zaman sisin buzun içine dalmışlardı hep birlikte. Nice sonra gölün üstüne çıkmış. Dördü dört yana dağılıp bağıra çağıra atı aramışlardı. Ama göl öyle büyük, öyle beyaz ve sonsuzdu ki, yön duyguları felce uğramıştı. Boşluk. Boşluk. Nereye gitseler nafile. Atalay askerleri, doktoru hepten yitirmişti bir zaman sonra, gölün üstünde bağıra bağıra, soğuktan, yorgunluktan perişan güçlükle bulmuştu onları.

Çorbasını bitirdi. –Baba, dedi, o kızak ya kuş olup gitti ya da gölün içine gömüldü. Gömüldü gitti. Hem de üstü kapandı. O Ç. Gölü de aldığını vermez bir daha. –Deli deli konuşma, dedi Kadir Ağa. Adam sizden kurtulunca uyandı, yanında o fahişe de var, kızağı aldı yürüdü dağa götürdü. Ya da o kız aldı götürdü. At ne olur, at parlamış da bilmem ne. At dediğin gider gider durur. Gören de efsunlanmışlar sanır. Atalay sustu, diyecek bir şey bulamayınca başını yastığa koydu. –Sen bilirsin baba, dedi, sen nasıl diyorsan öyledir. –Öyledir tabii, dedi Kadir Ağa. Bundan sonra sana bir iş verenin Allah belasını versin.

Kadir Ağa kalktı, içeriki odaya geçti, uzanıp tespihini karnının üstünde çekmeye başladı.

Dışarıda yine kar başlamıştı. Hava durmadan toplanıp toplanıp açılıyor, birden kararıp kapanıp kararıyordu. Atalay annesini izledi bir zaman; kadın kederli yüzüyle kalktı, çocuğun kucağındaki tepsiyi aldı kaldırdı. Sonra sobanın külünü çıkardı, çıkıp dışarıya döktü. Kül kokusu dolandı içeride. Kapı aralık kaldı. Kalınca uzaklardan KARAGÖZ'ün havladığı duyuldu yine. Atalay acı acı gülümsedi, bana ne, der gibi omuz silkti, gözlerini kapattı.

Neden sonra Kenan geldi aklına. Ben gideyim de, dedi, Kenan'dan tüfeğimi alayım. İlla ki alayım, öyle bir tüfek dünyada bir tane olur, o da bende. Gideyim de alayım.

6.

Yataktan kalktı, ayaklarının karıncalandığını hissetti önce. Ayakta zor durdu. Sonra üstüne bir şeyler aldı, botlarını giydi. –Ben biraz dolanacağım anne, dedi, şöyle biraz gezip geleceğim. –Sana bir şey demişler mi, dedi annesi. –Ne demek sana bir şey demişler mi? –Yani komutan, sana kızmışlar mı, sana bir şey olmaz değil mi adamlar kayboldu diye? –Yok anne, olmaz, bana ne olacakmış, diye güldü Atalay. Uzaklara baktı, kapının önünde, kar kokusunun içinde bekledi bir zaman, paltosunun yakalarını kaybetti. İnce, sarı bıyığını kıvırmaya çalıştı. Keyfi yerindeydi, gücünü toplamış gibi görünüyordu. –Gittik geldik ya zaten, gittik ifademizi verdik geldik, bize ne bundan sonra. –İyi ya, dedi kadın. Sana bir şey olmasın.

Günışığı toparlanıyordu, kar koyulmuş, evler lekelenmeye başlamıştı. Yine kimsecikler yoktu ortalıkta. Kömür kokusu. Kömür kokusu. Bu insanlar, dedi içinden Atalay, bunlar bu kömürü yazın da yakarlar. Bu is kokusu da buranın kendi kokusu olmuş artık, işine gelirse. Ama ne olacaktı? Gözleri parladı söndü, böyle düşününce canı öyle çok sıkılıyordu ki, kaldırıp kendini bir uçurumdan atası geliyordu. Peki öyleyse, buralardan gitmek gerektiğinden bu kadar emindi de, üzerindeki bu uyuşukluk neydi? Oturduğu yerden kalkmak, babasının sövmelerine karşılık vermek, uykudan uyandığında gözünü açmak istemiyordu. Üşeniyordu bütün bunlar için. Sanki bu dünya işe yaramazdı ama öbürü de öyle çaba gösterilmeye değecek bir yer değildi.

Evin arkasındaki yokuşa indi, hava henüz kararmadığı için, canı yukarıya da çıkmak istemiyordu. Aşağıdaki kahveye, kehve dedikleri o can sıkıcı, kül çamur deryasına da inmek istemiyordu. Gerçi, biraz aşağıda, belki bir on dakika yürüdükten sonra insan tavukların, köpeklerin sesini duyardı. Ya da ihtiyarlardan birinin küçük radyosundan cızırtılar işitilirdi. Ama bunlar da can sıkıntısını artırmaktan başka işe yaramazdı. Ben gideyim de, diye yineledi. Ben gideyim de tüfeğimi Kenan'dan alayım. Sonra da, nasıl olsa böyle

boş durmak olmaz, durursam patlayacağım sıkıntıdan. Belki de, bakarsın ben de ava çıkarım. Belli mi olur?

Kenan dönmüş, hem de manda büyüklüğünde bir domuzla. Domuzu pehlivanlar gibi sırtlayıp ormandan getirmiş, demişlerdi. Döndüğünde çakı gibiymiş. Hiç o Kenan'dan beklenir miymiş? Kenan'ın yapacağı işse, ben demek ki tüm ormanı alır gelirim. Birden aklına geldi; o deli Kenan tek başına ormana gidip de nasıl avlanıp geliyormuş bakalım? Kim yardım etmiş olabilir ona? Tek başına bu işi yapamayacağına göre, gitti oraya, birilerinden yardım aldı, sonra da çıktı geldi. O Faruk'un enişte si. Buna mutlaka yardım etmişlerdir. Gülümsedi, yine sarı bıyıklarının arasında dişleri parladı, keyfi yerine gelince eğilip tükürdü. Sonra bir sigara çıkardı cebinden, yaktı, dumanını aşağıda tüten kömür izine doğru savurdu.

Komünistler domuz yer. Komünistler domuz yer. Gidip kardeşlerinden yardım dilendi. Böyle böyle kardeşler, benim aklıma böyle bir ticaret geldi. Domuzlardan birini bana verin de, gidip aç karnımı doyurayım. Onlar da hay hay dediler. Değil mi, böyle oldu. Bunu daha Kenan tüfeği istediğinde neden akıl edemediğini düşündü. Sana akılsızlık bulaştı da ondan, dedi. Sen de akılsız oldun da ondan. Bulaşıcı bir şey bu akılsızlık. Çocukluğunda ninesi bir hikâye anlatırdı Atalay'a. Çok tuhaf, tutarsızlıklarla dolu, inanılması güç bir hikâye. Yine de başka masallara benzemeyen, insanı korkutan, rahatsız eden, kendisinden kuşku duymasına yol açan bir mesel. Söz oyunu. Söz oyunu.

7.

Hikâye

Zamanın birinde. Ama çok eski bir zaman değil bu. Yani sultanlar ya da padişahlar ya da Binbir Gece Masalları'ndaki gibi halifeler yok. Adamın biri bir sabah uyanınca, uyanıp da aynaya bakınca omuzlarının üstünde başının olmadığını görmüş. Yine de duyuyor, görüyormuş. Ama başı yokmuş işte. Ben duyup gördüğüme göre, belki başkaları da beni duyup görebilir, öyle ya, demiş, belki benimki yalnızca bir göz yanılması. Dışarı çıkmış. Çıkınca görmüş ki herkesin başı yerli yerinde. Yalnızca kendisininki yok. Ama kimse de, kardeşim senin başın yok, dememiş adama. Başımı görüyorlar mı yoksa ağız birliği ederek benim gönlümü mü hoş tutuyorlar, diye kendi kendine sormuş adam. Gelin görün ki, bunu kendisinden başka kimseye soramamış. Nasıl sorsun? İnsan kalkıp da sokakta gördüğü birine, kardeşim bir bak bakalım hele, benim bir başım var mı, diye sorabilir mi? Aradan epey bir zaman geçmiş. Adam, başsız yaşamaya alışmış. Öyle ki, bir başının olmadığını bile unutmuş. Göz yanılması, diyormuş içinden sürekli. Benimki kalıcı bir göz yanılması. Ama bulaşıcı hastalıklar kötüdür, adam bir zaman sonra kentteki başların birer birer yok olduğunu görünce anlamış ki, nafile; kimsenin görmediğini engelleyebilmek olanaksız.

İşte, bulaşıcı bir şey, dedi, nasıl da akıl edemedim. Bu dursun bir kenarda, elbet ormanda ne yaptığını konuşacağım onunla. Sigarasını bitirip attı, yeniden yola tükürdü. Alacakaranlık kar aydınlığı başlamıştı. Tepenin ardından geçerek yukarıya tırmanmaya başladı.

8.

H. sapağına indiği zaman iyice bitmişti Kenan. Köyü gösteren tabela duruyordu yerinde ama kar altında kalmıştı. Buz, yazının üstünde birikip birikip akmış, tabelayı okunmaz kılmıştı. Ne yapalım, ne yapalım, dedi, işte bulduk ya, bulup da varacağımız yere vardık ya. –Bundan sonrası ikimiz için de kolay, diye seslendi SUS BARBATUS'a. Artık kolay. Zaten, sen yanımda olduktan sonra. Ben de senin yanında olduktan sonra. Ama yol tanınmaz hale gelmişti yine. Uzun zamandan beri kimsenin gelip geçmediği belliydi. Kenan gözlerini kısıp H.'ye doğru baktı. Puslu bir havaydı, sisin içinde, uzakta H.'nin lekelerini seçti. Öyle, eli gözlerinin üstünde, kar ışıltısıyla H.'yi izlemeye koyuldu. Sanırsın bir mucize olacak da, köyden birileri çıkıp gelecek. Neden sonra boşverdi, dönüp arabasını yüklendi yine. Buz ayaklarının altında katırtılar çıkardı, kırılıp parçalandı.

Derken, gerçekten de bir mucize oldu; H.'den bu yana bir homurtu yükseldi. Kenan şaşkınlıktan donakalmış gözleriyle arabayı bıraktı, dönüp yaklaşan kamyona baktı. Güzel, yakışıklı bir kamyondu bu. Dev bir domuz gibi öfkeli görünüyordu. Kapkara, tıslayarak buhar püsküren bu kamyon buzu ezerek yavaş yavaş gelip durdu.

Kenan koştu, şoförün kapısının önünde durdu. Adam kapıyı açtı. –Kenan, dedi gülümseyerek, ne işin var burada yahu. Kenan şaşkındı hâlâ. –Asıl senin, dedi kekeleyerek, asıl senin ne işin var burada. Durup H.'ye baktı yine. Cengiz indi arabadan. –Mal getirdim, dedi, mal getirmeden olur mu? Ne yapacaksın, karı kışı yok bu işin. –Yol kapalı değil mi? –Olsun, dedi Cengiz, eliyle bir boşver işareti yaptı. Canı sıkıldı bir an için. –Fark etmez, bana sökmez yani, anladın mı? Elini kamyonuna koydu. –Ben neler yapmışım bununla, bana kar mar... Birden, SUS BARBATUS'u görünce o da donup kaldı. –Bu ne böyle, ne yapıyorsun bunu sen, diye sordu. –Bu, dedi Kenan, bunu mu sordun sen? –Evet ya, bunu sordum, dedi, Cengiz, bu domuzla buralarda ne arıyorsun böyle?

Bir keresinde, bir yaz, halde Cengiz'in yanında çalışmıştı da canı çıkmıştı. Sebze kasaları, çuvallar dolusu patates soğan... Çuvalların altında beli bükülmüştü Kenan'ın. Sonra, kardeş bu iş sana göre değil, demişlerdi. Bak, canın çıkacak burada, hadi var git sen. Kenan. Kenan. İki büklüm dönmüştü halden. Parmaklarına sinen maydonoz kokusu günlerce burnundan gitmemişti. İşte o zamandan beri bu halci Cengiz'le karşılaşmamıştı bir daha. –Bunu ben vurdum, dedi. Cengiz anlamamış baktı Kenan'a. –Evet, dedi Kenan, ben vurdum bunu, geçen gün, işte, bir zaman oldu, aldım elime tüfeği, gittim ormana da, bu aslanı gece yarısı, yani, gece karanlığında sesinden vurdum aldım.

Cengiz ürkmüş gibi baktı Kenan'ın yüzüne. Soğukta ikisi de mumya gibi görünüyorlardı; donmuş beyaza kesmişlerdi. –Ne yapacaksın peki, dedi, nereye götürüyorsun? –Kardeş, diye şaşırdı Kenan, kardeş bana, çok acayip bir şey yapıyormuşum gibi, tümden masal düşmüşüm gibi niye bakıyorsun ki öyle? İşte avımı avladım Ç.'ye gidiyorum, hadi, bunu alalım da götürelim, seni Allah çıkardı karşıma bak, bu kadar olur yani.

Cengiz bir ona bir SUS BARBATUS'a baktı, sonra başını kaşıyarak kamyonunu süzdü. –Nasıl yapalım ki, dedi, kalkmaz bu, hem de nasıl kaldıracağız?

Kasanın bir yanını indirdiler. Cengiz bir halat buldu, halatla domuzu, el arabasını iyice sardı, çıktı yukarıya. –Bir deneyelim bakalım, dedi, sen aşağıdan iteceksin ben de halatla çekeceğim. Kenan güldü, birden yine çocuk gibi oldu sevindi, gözünün biri bir yana kaydı. –İterim kardeş, dedi, ama dur sen, bu öyle senin bildiğin avlara benzemez. Hiç benzemez, bakarsın uçuverir. Uçup da senin kamyonuna iniverir. Sen de. Sen de. Senin kamyonun varsa benim de hayvanım var. Domuz gibi görünmesine bakma. –Domuz işte, diye güldü Cengiz, domuz domuzdur, ne yapacaksan, nereye götüreceksen. –Öyle deme, dedi Kenan. Hızlı hızlı hareket ediyordu. Gözünden ışıltılar çıkacaktı neredeyse. –Öyle deme, diye devam etti, bu bir alageyik. Bunun alageyik olduğu da bu gece belli oldu. Binelim, anlatırım ben sana.

9.

Sonra kamyonla birlikte K. nehrinden geçmeleri gerekti. Kenan nehri görünce mutluluktan delirecekmiş gibi oldu. –Akıyor, diye bağırdı. Akıyor ya bu, donmamış ya. Açılmış ya. Daha çok olmadı, kardeş, çok olmadı ben Zeynep'le birlikte geldim de geçtim bunun üzerinden. Hem de ağır ağır geçtim. Karım da geçti. O zaman karnı daha bu kadar burnunda değildi. Bunun üzerinden geçtik, o zaman katı buz asfalt gibi kapkara uzanıyordu burası. Ne akıntı vardı içinde ne de balık. Ama açılmış işte, bak. –Yok, dedi Cengiz. Tam açılmamış daha. Hem açılmaz. Bunun üzerine bir şey döktüler, tuzlu böyle, bir şey döküp açtılar, yoksa bu zamanda. –Olsun, dedi Kenan, açılmış ya, bir daha donmaz. Bir daha da öyle demir gibi olup kalmaz. Kalsaydı, kalsaydı. Ne diyecektim, diye düşündü. – Kalsaydı mahvolmuştuk, dedi. Nehir geride kalınca daha bir süre başını çevirdi K. nehrini uzun uzun izledi. –Niye mahvolacağız, dedi Cengiz. –Tabii, dedi Kenan, çünkü bu nehir evliya nehri de ondan. Evliyanın yunduğu nehir. Misal Dedem Korkut, Dedem Korkut...

Cengiz başını salladı. Göz ucuyla baktı Kenan'a, acıdı biraz. –Orası öyle, diye fısıldadı sonra. Orası öyle ama sonunda açılacak ya. Hep böyle kalmayacak ya.

Kamyon gürültüyle Ç.'ye girdi. Kenan ilk kez gelmiş gibi hayret içinde açık dükkânları, sokakta yürüyen insanları izledi. At arabaları taze fışkıların üstünden geçiyordu, kadınlar kapı önlerinde kül boşaltıyor, atlı kızaklar zilleri çınlayarak gelip geçiyorlardı. –Nereye gideceğiz, dedi Cengiz. Domuzu nereye götüreceksin? Kenan kurumla baktı Cengiz'e, sırtını dikleştirdi. –Musa'nın yanına gideceğiz, dedi. –Musa kim? –Musa'yı bilemedin mi, diye şaşırdı Kenan. Nasıl bilmezsin Musa'yı? –Nereden bileyim? –Herkes nereden biliyorsa sen de oradan bileceksin. Musa bu Ç.'nin en birinci kasabıdır. Onun üstüne kasap olmadığı gibi, aslına bakarsan ondan başka kasap da yoktur. Musa işte öyle bir adamdır. –Peki nerede bu Musa'nın yeri?

Kenan sağa sola baktı, o kadar kar yağmış, Ç.'nin rengi o kadar değişmişti ki, çıkaramadı. Düşündü, ne zaman gitmişti en son, Musa'nın dükkânına? Utandı, başını önüne eğdi, cebinden tespihini çıkardı. –Ben, nereden bileyim, dedi, kaç zaman oldu gelmeyeli. Karım var benim, hem de karnı burnunda. İşim de yok, ben nasıl, o kanayaklıyı nasıl bıraksaydım da gelseydim? –O zaman nasıl bulacağız, dedi, senin bu Musa'yı nereden bulacağız? İşim var benim.

Bir kahvenin önünde durdular. Kenan hızla indi arabadan, kahveye girdi. Çıkmayınca Cengiz kamyonun motorunu kapattı, camı biraz açtı, bir sigara yaktı bekledi. Ama sonra çıkıp geldi Kenan. Geldi, Cengiz'in yaslandığı kapının önünde durdu yine. –Ölmüş, dedi kederle. Musa efsunlu kasaptı ya çoktan ölmüş, bilmem ki, ölüp gitmiş. Yüzünde derin mi derin bir yorgunluk vardı. Birden her şeyini kaybetmiş gibi görünüyordu. Ama ne yapsın. –Ben başımın çaresine bakarım, kardeş, dedi, sen sağol, hem de çok sağol. Sen olmasaydın ben ne yapardım, nasıl gelirdim buralara kadar. –Bir şey değil, dedi Cengiz, ama işim var, senin domuzu indirelim de, ben yoluma gideyim. –Olur, olur, dedi Kenan. Benim geyiğimi indirelim. Hem de alaca. İndirelim de sen yoluna git.

Cengiz indi, kamyonun kasasına çıktı. Yine önce yaptıkları gibi el arabasını bağladılar, halatla indirdiler aşağıya. Kamyon gidince Kenan kalakaldı hayvanıyla. Sağolsun, dedi içinden birkaç kez. Sağolsun, delikanlı adammış, hem de yardımsever. Sonra arabayı tuttu, Ç.'nin temizlenmiş yollarında sürmeye başladı.

10.

O zaman pis, insanın üstüne sıvanıp kalacakmış gibi yapışkan bir kar yağmaya başladı. Kar taneleri, akılları varmış gibi, bilerek, üstüne üstüne geliyordu Kenan'ın. Gelip yani hedef gözeterek gözünün içine girmeye çalışıyorlardı. Sanırsın önceden aklına koymuş, gözüne kestirmiş. Ama koyu, rengi balçığa dönmüş, korkutucu bir kardı bu. Kenan ağzını kapattı, paltosunu toparladı bağladı. O kadar çaresiz, yalnız görünüyordu ki, arabayı güçlükle kaldırıp itiyordu. Devrilmesin, devrilmesin diye söylenip duruyordu kendi kendine. Devrilirse ne yaparım ben, bu koca geyiğimi bir daha kaldırıp da arabanın içine nasıl korum?

Çabucak boşalmıştı Ç.'nin içi. Ama arada bir kamyonlar, at arabaları gelip geçiyordu. Atlı kızakları başı boynu tümden bağlı, iriyarı adamlar sürüyordu. Her yeri is kokusu sarmıştı. Kül kokusu katılaşmış, sonra da Ç.'nin içine tümden yerleşmişti. İnsanın, eline kazma kürek alıp bu is kokusunu, bu kül yontusunu parçalayası geliyordu. K. nehri geldi Kenan'ın aklına. Sen dur, dedi, nehir açılsın, çağşak köpüklü akmaya başlasın da gör bakalım. Ç. Ç. O nehir ne varsa alıp götürür. Belki de seni tümden götürür, olmaz mı? Seni de, evlerini de, yollarını da, arabalarını da alır götürür. Burada böyle dımdızlak kalırsın. Değil külünden, tozundan bile eser kalmaz. K. nehri o.

Birden, Musa'nın öldüğü aklına gelince beline bir ağrı saplandı. Musa gibi bir evliya ölür müydü ki? Arabasını yol kenarına yaklaştırdı. Durup çevresine baktı. Musa. Musa. Senin ölmen demek tüm Ç.'nin yok olması demek. Kimse kalmamış burada bak. Kimsenin de takati kalmamış. Yolu izlerken cebinden bir sigara çıkarıp yaktı. Buz tadı vardı sigarasının içinde. Boğazı da zaten boğaz olmaktan çıkmıştı. Boynumda küçük bir mağara var benim, diye güldü. Bir buz mağarası, hem de ağzımda diş yerine buz kılıçları var. Gerçekten, ağzını açtıkça çenesi çatırdıyordu. Sigaranın dumanı da tatsız tuzsuz gidiyordu içine.

Biraz soluklanınca, mademki Musa öldü, o zaman Allah rahmet eylesin. Mutlaka kimi kimsesi vardır, dedi. Olmaz mı? Mutlaka

bir karısı, belki bir oğlu kızı vardır, hem de belki Musa dükkânını onlara bırakmıştır. Bırakırken de tembih etmiştir, onlara da mesleğin sırrını vermiştir. Bunu düşününce rahatladı, sonra çarşı içine doğru baktı. Gittiği yönde, az ilerde dükkânlar artıyordu, peynirciler, mobilyacılar, dökme halı kilim satanlar, buralara daha önce de gelmişliği vardı ya. Ta uzaktaki halde çalışmış, han odalarında kalmış, bütün o kahvelerde çay içmiş, bir iki kere de yoldaşlarıyla kâğıt oynamıştı. Yaz aylarında, hafta sonları köye giderdi, o zaman buradan köye o gençlikle yürümekte ne vardı, vallahi yolu nasıl tükettiğini bilmezdi, öyle türküler söyleye söyleye gidip dönerdi. Zeynep. Zeynep dipdiri beklerdi onu.

Sigarayı attı, arabasını kavradı yeniden, çarşı içine sürdü. Bir kahvenin önüne geldi, tam içeri girip Musa'nın evlatlarını soracakken biraz daha ileride bir kasap gördü. Belki kasap bile değildi. Ama asılı kazları, yalınkılıç ayakta durur gibi kıpkırmızı derisiz koyunları görünce aklına yattı, buna sorayım, dedi, kasap gibi kasapsa alır beni Musa'nın yerine götürür. Davrandı hemen, kasabın önüne durdu arabasıyla. Sonra içeriye girdi, girince paltosunun başlığını kaldırdı. Adamın biri bir masada oturmuş, önündeki eski gazetenin bulmacasına bakıyordu. Sigarasını külü de dökülmek üzereydi. –Kardeş, dedi Kenan, hayırlı işlerin olsun. –Sağol dedi adam, ağzındaki sigarayı aldı, kül daha küllüğe gitmeden, yolda döküldü gazetenin üzerine. –Ben, dedi Kenan, ben Musa'yı arıyorum. Bunu söylerken, gülümsüyordu bir yandan. Adamın kalkıp salt Musa'yı aradığı için boynuna sarılacağını düşünüyordu.

Adam durdu, bir zaman Kenan'a baktı. –Musa kim? dedi sonra. Kenan şaşırdı, biraz da acıdı adama. –Sen Musa'yı tanımıyor musun, diye sordu. Musa gerçi ölmüş ama yine de tanıman lazım. Kasap Musa. Adam biraz daha düşündü. –Haa, dedi, öldü işte. Nesini arıyorsun?

11.

Dışarıdan bir minibüs gürültüyle geçti. –Dükkânına ne oldu, dedi, dükkânını kime bıraktı, oğlu kızı, birileri yok muydu? Benim, dedi, bir hayvanım var, ben tuttum ormanda koskoca bir geyik avladım da geldim. Aldım geldim. Benim halimden de anlasa anlasa Musa anlar. Adam şaşırdı, donuk gözlerle baktı Kenan'ın yüzüne. –Musa'nın kimi kimsesi yoktu bildiğim kadarıyla, dükkânı da ne oldu bilmem. Dükkânı var mıydı ki Musa'nın. Neyse... Ben bir bakayım senin şu geyiğine.

Kenan ne diyeceğini bilemedi. Bir adama, bir kapının önündeki hayvanına baktı. –Bak ya, dedi, istersen bak, şurada duruyor, ben aldım geldim, hem de nereden aldım geldim biliyor musun? Ta yukarıdan, ormanın içinden, tek bir atışla vurdum da getirdim.

Adam yavaşça yerinden kalktı, kapının önüne çıkınca SUS BARBATUS'u gördü. El arabasının içinde, büyük, buz tutmuş kendisine bakıyordu hayvan. Ne diyeceğini bilemedi, yine donuk gözlerle Kenan'a baktı. –Domuz bu, dedi. –Olsun, dedi Kenan. Bana bir sürü şans getirdi, hem de hiç zorluk çıkarmadı, neredeyse tüfeğin önüne yattı. –Tüfeğin önüne mi yattı? –Evet, beni vur dedi, anlayacağın, insanın kısmeti. –Kardeş, dedi adam, bu hayvan mundar, kesilmez, kimse de onu senden almaz, boşuna yorulmuşsun buraya kadar.

Sokaktan yine bir kül kokusu geldi, Kenan'ın ilk kez açlıktan başı döndü. Bu adam, dedi içinden, bu adamın bizim kıymetimizi anlamayacağı belliydi ya ne yapalım. Kendisi sordu, bir bakayım dedi. İçeriye geçti, bir sandalye kestirdi gözüne. –Az oturayım ben kardeş, dedi, açlıktan uslum geçti. Az soluk alayım da yine giderim yoluma. –Geç, dedi adam, kendisi de gidip masasına oturdu. Oturur oturmaz da bir sigara daha yaktı. Sonra, birden aklına gelmiş gibi kalktı, bir köşeden bir parça ekmek peynir çıkardı. Bir bardak da çay buldu getirdi. –Al bakalım, dedi, sen demek uzun yoldan geldin. –Ya, K. köyünden, ta oralardan geldim, bunu da böyle arabayla sürdüm. Adam, nutku tutulmuş baktı Kenan'a, o kadar acımıştı ki; bazı insanın ölmek üzere olduğunu yüzünden anlarız.

Oysa henüz hiçbir hastalığı ya da yüzünde ölüm işareti yoktur. Ama yine de gözlerinde, ben artık gidiyorum, benim de bu dünyada yapacak bir şeyim kalmadı, hadi selametle, diyen bir şeyler vardır. Adam Kenan'ın yüzünde böyle bir yarı-ölü görmüş gibiydi. Çocuk bir deri bir kemik, biraz da aklını yitirmiş, diye diye süzüyordu. Sigarasından derin bir nefes çekti. –Bir çay daha vereyim mi, diye sordu. –Benim yolum uzun, dedi Kenan, sen şimdi, sen benim hayvanımı kesmedin ya, ben de oturup domuzu kendim yiyecek değilim, yani o kadarını biliyorum. Yani mundar ve de etini yemek caiz değil. Ben, ben onu götürüp gâvurun kaldığı otellere satacağım, onlar yiyecek yani, anladın mı? Benim başka da para kazanacak bir şeyim yok. Hem de karımın karnı burnunda. –Tamam da, buna bıçak vurulmaz, dedi adam, büyük günah. Hem de içinden ne çıkacağı belli olmaz. Kenan şaşırdı. –Ne çıkabilir ki içinden, dedi, işte bildiğin hayvan, hem bozuk falan da değil, buz, buz. Öyle donmuş ki, belki donu açılsa yeniden canlanabilir bile. –Olsun, dedi adam, dediğin gibi, belki de canlanabilir. Ben elimi sürmem. Sen de günaha girme bana kalırsa.

12.

Hava iyice karardığı zaman, yukarıdan, ormanın üstünden bir ışıltı geldi geçti, bir yerlerden tüfek sesleri duyuldu. Kar ayağa kalktı, iri gövdesini zorlukla taşıyan bir fil gibi çatırtılar çıkararak yer değiştirdi. Bunu yaparken de öyle sızlandı, acıyla inledi ki, ormanın içinde birden yükselen tepelerden uğultu geldi evlerin üstünde dolandı. Buz inler. Buz inler, inlediği zaman da, hiç kıpırdamasa bile buzun olduğu yerlerde uğultu eksik olmaz, hele oyukların, mağaraların içinde insanın uğultudan kulakları yarılır.

Atalay eve yaklaşınca elini kıçına attı, pencereden içeriye baktı ama bir şey göremedi, her yeri sıkı sıkı kapatmıştı Zeynep. Kapatmış, içeride oturmuş kıpırtısız kocasını beklemeye başlamıştı. Sanırsın o gelinceye dek yerinden kalkmayacak. Atalay kapının önünde bir zaman bekledi, sonra bir ses çıkarmış olmak için buz keseklerinden birine bir tekme attı. Kesek gidip evin duvarına çarpınca Zeynep başını kaldırdı korkuyla. Usulca, kapıyı gözeterek ayağa kalktı, gidip perdenin birazını kaldırdı baktı. Çocuğu görünce telaşlandı. Ne istiyor ki, bu ne istiyor ki benden, diye düşündü, suratını astı.

Perdenin kıpırdadığını görünce Kenan'ın adını seslendi Atalay ama bir zaman daha açılmadı kapı. Sonra bir gıcırtı duyuldu. Zeynep kapının aralığından gözlerini uzattı. –Kenan yok Atalay Efendi, dedi. Atalay da, o da önünde bir kapı varmış da, arasından başını uzatıyormuş gibi yaptı. –Yok mu, nerede ki, dedi, bana dönmüş dedilerdi; hem de istediği domuzu vurmuş getirmiş. –Öyle ya, şimdi yok, dedi Zeynep, bir daha gitti.

Atalay şaşırdı. Dönüp önce ormana, sonra aşağıdaki karlı ovaya baktı. –Bir daha mı gitti? Senin bu Kenan, iyice aklını oynatmış bacım, dedi. İyice oynatmış. Vurduğu hayvan neyine yetmiyormuş da bir daha gitti? Ne yapacak, tüm ormanı telef edip de geri mi dönecek? Zeynep sıkıldı. –Bir daha gitti dedim de ormana gitti demedim ya, dedi kızarak. Kalktı ormana gitti de bir daha domuz avlayacak demedim ya. Ç.'ye gitti o, neden dersen, hayvanı biçtirecek, sonra da, işte sonrasını da boşver, işi var anlayacağın.

Gözlerini kırpmadan, kapıyı aralamadan bakıyordu Atalay'a. –Helal olsun, dedi Atalay, bak, gördün mü, hepimizi utandırdı, dediğini yaptı. Yazık. Yazık ben göremedim domuzunu. Nasıldı hayvan, besili miydi? –Besili ya, dedi Zeynep. Hem de bir manda, domuz demezsin, dev gibi bir şey. Hem de içi etle dolu, kemiği de, kemiği az, sırf et, pırıl pırıl gümrah et. Yüzü aydınlanmıştı anlatırken. Karanlıkta bir yerlerden yüzünü ışık alıyordu da dişleri tane tane parlıyordu konuştukça. –Bir de çok ağır, diye devam etti, yerinden kalkmaz. Ama Kenan kaldırmış, bir koluyla almış gelmiş. –Sonra nasıl götürdü onu Ç.'ye? –Nasıl götürecek, diye kızdı yine Zeynep, koydu el arabasına götürdü. El arabası dediğim de güzel, bir motoru eksik.

Karanlıkta, kapının önünde, kapı açılacak da içeri gireceğim diye bekliyordu Atalay, canı sıkıldı. Bir adım yaklaştı Zeynep'e. Sonra durdu bir sigara yaktı. Kar ışığında duman demir tozu gibi ağır beyaz dalgalandı. –Buradan Ç.'ye el arabasıyla manda gibi bir hayvan taşınmaz, Kenan bence senden habersiz ölmek istiyor. – Neden ölmek isteyecekmiş ki, dedi Zeynep, kızsın mı, alınsın mı bilemedi. –Neden istemesin, bu hayattan bıkmış olabilir. Sefillik, sefillik. –Sefil sensin, dedi Zeynep, kapıyı Atalay'ın suratına kapattı. Çocuğun ayaklarının dibine bir buz kılıcı düştü.

13.

Ayağının ucuyla buz parçalarını kovaladı biraz, gülümsedi. Sonra sigaranın külünü serpti. Durgun havada kül bir inip bir kalktı. –Bacım, diye seslendi. Olur mu yahu, öyle demek istemedim. Bak, bak halimize, hepimiz sefil değil miyiz? Burada hepimiz sefiliz, bu köy de bildiğin sefiller köyü. Alçaklar köyü. Ben hiç sizi ayırır mıyım? Kenan gibi öz bir kardeşimi ayırır mıyım? Kız yeniden açtı kapıyı. –Senin sefil olman bizi ilgilendirmez ama Allah'tan sefilliğini bildin, adamlık ettin de sefilliğini bildin. –Sen neden kızgınsın ki bu kadar bana, dedi Atalay, kaşlarını çattı, sigarasından bir nefes daha aldı. –Neden kızgınsın, ne yaptım ben sana? –Sen bana ne yapabilirsin bakalım, dedi Zeynep. İkide bir kapıma gelip gelip Kenan öyle Kenan böyle... Başka işin yok mu senin?

Köyün içinden yine KARAGÖZ'ün havladığı duyuldu ama bu kez onu başkaları izledi. Pek az olurdu bu, köpekler havlayınca Atalay dikkat kesildi, hatta birkaç adım geri giderek aşağıdaki bir yerleri görmeye çalıştı ama olmadı. Kenan. Kenan. Öyle bir yere yapmıştı ki evi, ben kimseyi görmeyeyim kimse de beni görmesin diye özellikle arayıp bulmuştu. –Bir şey mi oldu acaba, dedi. Kız başını önüne eğdi kaldırdı. –Ne olacak, dedi, açlıktan ne dediklerini bilmiyorlar. Sonunda birbirlerini yiyecekler. Ama önce bizi yiyecekler. –O kadar da değil, diye güldü Atalay, bizi yiyene kadar, bakarsın biz onları yeriz, değil mi? Zeynep yüzünü buruşturdu, kapıyı biraz daha araladı. –Allah göstermesin, dedi, öyle şey olur mu, Allah kimseyi o kadar düşkün yapmasın. –Ohoo, dedi Atalay, sen, sen sanki bilmez misin, can tatlı. –Can tatlı olmaya tatlı da, günah işleyecek mundar yiyecek kadar da değil. Allah canımızı alsın da bizi o hallere düşürmesin.

Kızın kendisiyle sohbet etmesi o kadar hoşuna gitmişti ki, Atalay gevşedi iyice, buz keseklerinden birine daha tekme attı. –İnsan hayatta kalmak için her şeyi yapabilir, dedi. Açlık bir büyük bela. Hem de baş edilmez bir bela. İnsanoğlunun en büyük suçu ve de günahı. Allah insanı acıkmaz yapsaydı, düşün hele neler olurdu. O

da onun kararı. Halbuki, baştan sen yapıyorsun madem, acıkmaz yap değil mi? Ama suç da bizim. Biz, biz suç işlemişiz. Biliyorsun değil mi? –Benim bir suç işlediğim yok, dedi Zeynep, sen ne suç işlediysen git hesabını hem bu dünyada hem de öbüründe ver, bizi ne karıştırıyorsun? –Öyle değil kız, dedi Atalay, suçu işleyen tümden insanoğlu, hem en başta Adem babamız hem de onun da nikâhlı karısı olan Havva anamız. Öyle hiçbir şeyden haberin yokmuş gibi de yapma. –O bir kere olur, dedi Zeynep, bir kere, ta cennetteyken olur, ondan sonra buraya gelmiş de günah mı işlemişler. Canlarını doyurmaya çalışmış durmuşlar.

Aşağıdan yine köpeklerin sesi geldi boğuk boğuk, sonra karakol tarafından bir el daha silah atıldı. –Ne duruyorsun ki sen burada, dedi Zeynep, gece gece gelmişsin, adam evde yok diyorum, hâlâ dikilmiş duruyorsun. –Merak etme, dedi Atalay gülerek, merak etme, köyde kimse yok, herkes ölmüş. Herkes ölü gibi yani, anlayacağın. Beni de buraya gelirken kimse görmedi. Yani, laf çıkar diye korkuyorsan... Zeynep yine kızdı, yüzü kızardı, gözleri irileşti. –Sus ulan, dedi, seninle ne lafım çıkacakmış. Yeniden kapattı kapıyı, kancayı taktı arkasından.

14.

Yeniden, duvarların arasından bir uğultu yükseldi, bir rüzgâr esti geçti. Birden, esintiyle birlikte buz kokusu yükseldi. Kar kokusu. O kadar güçlü esti ki insanın canı sıkılır. Gönlü bulanır. Atalay dışarıda yalnız kalınca durdu bir zaman çevresini izledi. Karanlıkta kar korkunç görünür. Her bir köşe, taşlar ağaçlar biçim değiştirir. Her yandan canavar başları çıkar, fosforlu gözler parıldayıp fısıltılar insanın içini içini dolaşır. Çok geçmedi, Atalay bir hırıltı duydu. Biri karanlıkta derin derin soluk aldı, ya sabır çekti. Çocuk hırıltının nereden geldiğini bilemedi önce. Sağı solu gözden geçirdi. Göz gözü görmüyordu. Hem de zifiri karanlıktı. İnsan ne yolunu bulabilir ne de aşağıya mı yukarıya mı baktığını bilemez. Sonunda ayaklarıyla yere bastığından bile emin olamaz.

Gitmek istemiyordu. Zeynep'le atışmak eğlenceli geliyordu ona. Güzel işte, dedi içinden. Gidip de evde annemle babamla mı konuşacağım. Radyonun cızırtısıyla mı boğuşacağımı. Radyo dediğin ne, işleri güçleri ölüm, çatışma, tutuklama. Devletin başka işi mi olur. Komünistler. Komünistler. Bunlar devlete aman mı vermişler ki bundan sonra radyoda şarkı türkü çalınsın. Hem de gazinodaki gibi. İnsanın, insanın hevesi de kalmıyor. Kendini dışarıya tıkılmış gibi hissediyordu. Köye de, köyü çevreleyen ovaya da, ormana da, kayalıklara da isyan edesi geliyordu. Ama ne yapayım, ne yapayım, bundan sonra gidip de nerede ne yapayım ben?

Kenan'ın gitmesi iyi. Nasıl olsa yolda ölür. Bu yoldan sağ salim çıkıp da dönmesi olanaksız. Zaten Kenan yaşasa ne olur yaşamasa ne? Keyfi yerine geliyordu bunları düşündükçe. Kenan ölsün ama Zeynep'e de bir şey olmasın. Zeynep güzel kız. Hem hazır, çocuğu da var. Yani, var sayılır, değil mi? Zavallı kız. Kenan'ın eline düşmüş, yarı yarıya deli bir adamla bu zamanda bu kadar çile çekmiş. Değil mi? Bundan sonra, ben onu her türlü beladan korurum. Onu da korurum, bebeği de. Bakarım onlara. Belki de, ikisini alır buralardan götürürüm. İyi kötü bir işimiz olur. Karınları doyar. Benim de bu kadar canım sıkılmaz.

Hırıltı yeniden duyuldu. O zaman korktu Atalay, bir iki adım attı, evin arkasına bakınca, duvarın dibine sinmiş bir çift pırıl pırıl göz gördü. Görünce de hırıltı yükseldi, yine o çarklılar dönmeye, karanlığa saklanmış kurt, araba motoru gibi bağırmaya başladı. Çocuk usulca geri çekildi, kapıyı çaldı. –Zeynep, dedi, Allah rızası için aç kapıyı. Kurt var, bak, kurdun biri gelmiş kapıya dayanmış, kız, açmazsan yiyecek beni, inan olsun.

Sessizlik oldu. Kurt gurultular çıkararak yaklaşmaya başladı. Atalay çevresine bakındı, belki, olur ya, bir sopa geçiririm elime, diye. Ama tam o sırada açıldı kapı. –Bırakırdım seni orada ya, dua et, dedi Zeynep. –Allah razı olsun, dedi Atalay, olur mu, insan kurdun önüne bırakılır mı öyle, vebali büyük. –Büyük müyük, ne işin vardı madem öyle? Ne diye geldin dikildin kapıma?

Kapıyı kapattıktan sonra, bir zaman kurt dolandı evin çevresinde, onlar konuşurken duvarlara sürtündü. Zeynep bir ara, bu mendeburun yüzünden kurt evi yiyecek, diye düşündü. Hem de kıtır kıtır yiyip bitirecek.

Atalay perdeyi araladı, kurdu soluk kar ışığında izledi. –Eve girmek istiyor, dedi, yani, girecek yer arıyor. Kapının açılmayacağını anladı ya, belki başka boşluk bulurum diye bakınıyor. –Belki onu alsam daha iyiydi, dedi Zeynep, belli ki aç, hiç değilse sevap işlemiş olurdum. –Olur mu, diye kızdı Atalay, olur mu hiç öyle şey? Onun rızkı ona, bizimki bize. İnsan eşrefi mahlûkattır. –Ne demek o? –Yani biz insanlar işte, mahlûkatın en şereflisiyiz. O demek. –Olabilir, dedi Zeynep, insan eşrefi mahlûkat olabilir. –Tabii, öyle. –Ama senin pek şerefli olduğuna inanmıyorum ben.

15.

Atalay güldü, Zeynep aksilik yaptıkça öyle hoşuna gidiyordu ki. Çocuk gibi. Çocuk gibi. Onunla hep böyle oynasın istiyordu. Ona kızsın, kötü sözler söylesin ama sonra işte şimdi olduğu gibi içeriye alsın, onunla konuşsun, dertleşsin. İyiydi böyle, bu dağ başında bundan iyi eğlence bulunabilir miydi? –Neyse, dedi, sen beni yanlış tanımışsın, hem de çok. Ama ne yapalım, demek ki ben de sana kendimi iyi anlatamamışım. Bak burada yıllardır komşuyuz, sen beni şerefsiz sayıyorsan demek ki doğru dürüst görüşmemişiz hiç.

Zeynep pencerenin yanına gitti, perdeyi açsın mı açmasın mı bilemedi. Soğuktu ev, ocak söndü sönecekti. Ateşin de canı kalmamıştı hiç. Dışarıya çıkmak, yine bir kucak odun getirmek istiyordu ya kurt vardı dışarıda. Bunu göndersem, bir daha da kapıyı açmasam, diye düşündü. Perdeyi açar kurdun çocuğu nasıl parçaladığını izlerim. Ürperdi. Tam o sırada karnına bir ağrı saplandı. Dişini sıktı, gülümsemeye çalıştı. –Sen iyi olsan, dedi, sen iyi olsan Kenan hakkında öyle ileri geri konuşmazsın, bir de kalkmış öz bir kardeşim diyorsun onun için. O senin nereden kardeşin oluyormuş? Hem de öz bir. –Yalan mı, dedi Atalay, sen belki bilmiyorsun ama bizim çocukluğumuz beraber geçti onunla. Bu dağlarda, ayağımızı basmadığımız yer kalmamıştır. Kenan gidip de sağ döndüyse, döndüyse, biraz da benim sayemde. –Öyleyse sen öz kardeşin ölsün istiyorsun, hem de kına yakacaksın neredeyse. Şimdi onu hayvanıyla beraber kurtlar parçalasa hoşuna gidecek, çıkıp köyün ortasında göbek atacaksın. –Hiç de değil, dedi Atalay, nereden çıkarıyorsun ki bunu? –Niye Kenan her gittiğinde çıkıp geliyorsun, onu söyle sen bana.

Atalay rahatlamıştı. Olsun, kötü kötü de olsa konuşuyorlardı ya, sohbet ediyorlardı, atışıyorlardı ya. Evin içinde dolandı, ocağın başına gitti, odunların yanmamış, dışarıda kalmış köklerini ateşin ortasına sürdü. Sürünce kıvılcım tozdu, duman çıktı ocaktan. Sonra yeni bir alev baş gösterdi. O sırada kurdun kapıya yeniden sürtündüğünü duydu. Hayvan kapıyı ağzıyla tutup parçalamaya çalışıyordu, takırtılar yükseliyordu. –Niye geleceğim, dedi, kötü

bir niyetim yok ya, ben Kenan'ı döndü sanıyordum, burada sanıyordum, tüfeğimi alacaktım. Madem işin bitti, tüfeğimi geri ver, diyecektim. İşte bunun için geldim. Sen de. Sen de senin için geldiğimi mi sandın?

Zeynep durup düşündü, ne desin bilemedi önce. Perdeyi aralayıp kapının önüne baktı. Kurt biraz gerilemiş, sonra orada, benim acelem yok diyerek beklemeye başlamıştı. Karanlıkta gözleri ışıl ışıl parlıyordu. Kaşlarını çatmış gibiydi. Varsa. Varsa. Kurdun kaşları olur mu? Neden olmasın, diye geçirdi içinden. –Sen o tüfeği biraz zor alırsın, dedi. Atalay canı yanmış gibi kaldırdı kafasını. –Ne demek o, dedi. Ne demek zor alırsın, tüfek benim değil mi? –Senin de, dedi Zeynep, tabii senin ama kaybolmuş. Yattığı yerde, ormanda uyumuş Kenan, tüfeğini de yanına koyup uyumuş ama sonra bulamamış bir daha. –Ne demek bulamamış, nasıl olur? Çalınmış mı yani tüfek? –Orasını bilmem. Sabah uyandığında yanında yokmuş.

Atalay birden öfkelendi. Yerden aldığı bir odun kırığını ateşin içine fırlattı, ocaktan kıvılcımlar yükseldi. –Akılsız, akılsız, diye bağırdı. Senin o deli kocana tüfek mi verilir. O, o, bundan sonra gece gündüz çalışsa öyle bir tüfeği alamaz. Parasıyla bile alamaz, kimsede de bir daha öyle tüfek bulunmaz. Ama ben bilirim yapacağımı. Gözleri kızarmıştı. Boyun damarlarının attığı görülebiliyordu. –Ben bilmez miyim yapacağımı, dedi, o Kenan, o sidikli Kenan buraya elbette gelir. Ben de oturur beklerim, hiç acelem yok.

Kız korktuğunu belli etmedi, ellerini göbeğinin altında kavuşturdu, gidip sedire oturdu, ayaklarının ucuna bakmaya başladı.

16.

Günaha girme, günaha girme, diye söylendi Kenan. Bunun günahı mı olur, bir nevi ticaret. Bıçağı sürmek istemiyormuş. Çok mu zor, parasıyla değil mi? Bıçağı sürdükten sonra kaldır at. Madem bıçak da mundar olacak, sen de onu kaldır at. O kadar bitkindi ki, ne yapsın, nereye gitsin bilemiyordu. Göğsündeki ağrı yeniden başlamıştı. Hem de bu kere daha kötü, daha derinden başlamıştı. Bu meret beni alıp götürecek, diye düşündü. İnsanın bir kere iyi yemesi lazım. İnsan iyi yemezse her musibete yakalanır. Biz de ne yiyelim? Çıkarıp çarığımızı mı yiyelim. Dedesi anlatırdı, biz İstiklâl Harbi'nde çarığımızı yedik, hem de bir güzel karnımızı doyurduk, derdi. Ama o o zamanmış. Doğru yanlış, biz bilemeyiz, hem belki o zamanın çarıkları, değil mi, belki o zaman çarıklar da biraz insaflıydı, şimdi bizim ayağımızda ne var, lastik, kara lastik hem de.

Göğsü sızlayınca durdu biraz soluk aldı. Ç.'nin içinde, bir sağa bir sola gidip geliyor, kasapların, et tüccarlarının birinden çıkıp birine giriyordu. Yüzüne kapıyı kapatanlar, üzerine yürüyenler olmuştu. Gâvur. Gâvur. Bu millet herkesi gâvur bellemiş. Hayvanı tümden, böyle olduğu gibi satmayı denemişti, ne verirlerse versinler, yeter ki bu yükten kurtulayım, demişti de o da olmamıştı. Nedenmiş, insan olan böyle bir kötü hayvanı köpeğine bile yedirmezmiş. O da hayvan o da? Tövbe tövbe.

Sonra birden aklına geldi. Ben şimdi gitsem, bu Ç.'den çıkıp gitsem de H.'ye varsam, dedi, kuşkusuz H.'deki kasaplar daha insaflıdır, insanın halinden de anlarlar, yoksulun halinden de. Neden dersen, onlar da bizim gibi. Onlar da bizim bir komşumuz, öyle ya, K. köyünden üflesen H.'den duyulur. Halimizden anlarlar, hem de insan gibi.

Bunu neden daha önce düşünmediğine hayıflandı. Avcılar kahvesinin önünden geçerken durdu, arabayı buğulanmış camların önüne bıraktı. İçeriye geçti, yine camın önünde, hemen hayvanını görecek biçimde oturdu. Kahvede göz gözü görmüyordu dumandan. Ocakçının tarafından bir buhar yükseliyordu ki tren köpüğü

gibi alıp yürüyordu. O oturunca adamlardan biri dikkatle baktı, yanına geldi, camın buğusunu sildi içeriden. –Kardeş, dedi, bu ne böyle, nereden aldın da geldin? Kenan'ın keyfi yerine geldi. Adam bir sigara paketi çıkardı cebinden, bir tane aldı, bir tane de Kenan'a uzattı. –Hastayım ama, dedi Kenan, ama olsun, benim hastalığım ciğerden değil, midem kasılıp duruyor, çünkü günlerdir açım, K. ormanlarında gece gündüz gezdim dolaştım. SUS BARBATUS'u gösterdi. –Bunun peşinde dolaşacağım diye yemeyi içmeyi unuttum. Kardeş, işte böyle. Sigarasını yaktı, dumanını üfledi. Bundan sonra başkaları da geldi yanlarına. Kenan ikide bir dışarıya bakıyor, buğulandıkça camları silerek hayvanını gözetliyordu.

Toplananlara baktı. –Burada, dedi, burada dinlemiştim, iri bir domuz iyi para eder, demişlerdi, belki bileniniz vardır. –Elbette, dedi adamlardan biri. Etmez mi? –İyi de, ben şimdi bunu aldım geldim, ne yapacağım, böyle olduğu gibi kaldırıp İstanbul'a götüremem ki. –Götüremezsin. –Ne yapacağım öyleyse, kasaplar elini sürmek istemiyorlar. Ne yapalım, bana bir akıl verecek olanınız var mı?

Avcılar birbirlerine baktılar. Neden sonra içlerinden biri düşünceye dalmış gibi uzaklara bakarak konuştu. –Ç.'de bunu kesecek adam bulunmaz, dedi, ziyan edersin. Ya kendin keseceksin ya da K.'ya gideceksin, büyük şehir orası, her cins insan bulunur. Ama oraya da gitmek mesele, yola çığ düşmüş. Zaten, düşmese bile kamyonla beş saatlik yol. –Beş saate ben kalmam, ölürüm, dedi Kenan, hem de şu göğsümde bir sızı var, iyi olmuştu da yeniden başladı.

Adamlar birbirlerine baktılar yine. Çocuk bir tepsi çay getirdi, Kenan'a da verdiler bir bardak. Kenan çaya ikircikli baktı. –Afiyet olsun, bizden, dedi avcılardan biri.

17.

Çayını içtikten sonra bir uyku çöktü Kenan'ın üstüne. Adamların dediklerini duymaz oldu. Akşam olmak üzereydi. Hava alacalanmış sonra da hızla kararmaya başlamıştı. Kar yağıyordu yine. Hızlı hızlı, eserek yağıyor camları tok seslerle dövüyordu. Fırtına çıkacaktı. Gözleri kapanır gibi olunca, ne yapayım, ne edeyim şimdi ben, dedi içinden. Başı gitti geldi. Kahveci gidip kapıyı açtı, içeriyi havalandırdı biraz. Uzaklardan bir kamyonun gürültüsü duyuldu. Duman dışarıya çıktı. –Yatacak yerin var mı, dedi kahveci. Kenan adamın dediğini biraz geç anladı. –Yok, dedi, nereden olsun, ben, ben biraz yoruldum, param da yok. Kahveci acır gibi oldu, bir zaman süzdü Kenan'ı. –Olur böyle şeyler kardeş, dedi, hepimizin başına gelir. Birazdan kapatacağım, burada yatarsın.

Kenan canlandı. –Burada olmaz, dedi, burada ben nasıl yatayım. SUS BARBATUS'u gösterdi. –Onu bırakamam. –Merak etme, içeri alırız, diye güldü kahveci. O zaman Kenan da güldü. –İçerde olur mu, çözülür sonra. Çözüldükten sonra da kaldır at. Çözüldükten sonra onu kim ne yapsın? Kahveci düşündü biraz, sonra dışarıya çıktı, arabayı tarttı, bıraktı. –Sen bunu nasıl taşıdın ki, diye hayretle geldi sonra. –Ben, dedi Kenan övünerek. Benimle dalga mı geçiyorsun sen. Ben biraz hastayım ama yine de... Bana bakma, benim gibi güçlü kuvvetlisi zor gelir.

Bir zaman sonra avcılar dağılmaya başladılar. Kahveci, SUS BARBATUS'un üstünü kat kat naylonlarla kapattı, yanına da köpekler yaklaşmasın diye fıçılar, sandalyeler koydu. Kenan'a da sandalyelerden bir yatak yaptı. –Allah senden razı olsun, dedi Kenan. Seni bana Allah gönderdi. Hem de bu dünyada da senden iyisi zor bulunur. Adam güldü, gözleri yaşarınca burnunu çekti. –Beni dinlersen, dedi, bak, beni dinlersen bu hayvandan bir şey olmaz. Sen bu avcıların sözüne kanma, bunu kimse kesip de sana al götür diye vermez. –Olur mu, diye sinirlendi Kenan. Onun için ben ne kadar uğraştım. Hem de, ben gelirken dağda geceledim. Bak, sana anlatayım...

Ç. yolunda kurdun SUS BARBATUS'tan nasıl korktuğunu, o soylu kartalın nasıl kendi kendini perişan ettiğini anlattı. Anlatırken öyle şeyler söyledi ki, kahveci bir ara SUS BARBATUS'un gerçekten de efsunlu olduğunu düşündü. –Bu bozulmaz yani, dedi Kenan, hem de ayrıca kendisiyle beraber beni de korur. Bak, olmayacak şey oldu. H. sapağını bilir misin, orada kar felaket içinde beklerken bir kamyon çıktı geldi. Cengiz. Cengiz. Belki tanırsın. O Cengiz beni oradan aldı buraya getirdi. Hepsi neden, bu hayvan bana yardım etmek istiyor da ondan.

Fırtına başlamıştı. Kenan camın hemen yanında, ikide bir uyanarak, kar taneleri kahveyi dövdükçe sıçrayıp kalkarak hayvanına bakıyordu. Ne olacak ki, diye geçirdi içinden. İşte dünya büyük, dünyada her cins insan var. İyisi de var, kötüsü de. Halden anlayanı da var. Kahveci iyi adam. Zamanı gelsin ben ona borcumu öderim. Altında mı kalacağım. İnsan böyle bir iyiliğin altında kaldıktan sonra sokağa çıkmasın daha iyi. Nasıl olsa iyileşeceğim, hem de domuzu satıp. Geçimimizi alıp buralara döneceğim. Ç.'ye geldiğim zaman da bu kahveciyi bulacağım.

Dinlenip ısınınca keyfi yerine geldi. Boğazı kurumuştu sigara kurumundan. Bir ara kalkıp musluğa ağzını dayadı, kana kana içti. İnsan yemek yiyip de ne olacak, dedi, su iç yeter. Açlık ne, su içince geçip gidiyor. Su gibisi var mı? Sonra uzandı, hemen yanıbaşındaki camın buğusunu sildi, sokağın başındaki lambanın soluk ışığı vuruyordu SUS BARBATUS'un üzerine. Fırtına savurdukça kar birikmişti. Sabaha kadar kartopu olacaksın, diye güldü. Vallahi böyle kocaman bir kar yığını olacaksın.

18.

Sonra derin mi derin düşüncelere daldı. Çok uykusu vardı gerçi ama gözünü kapatamıyordu bir türlü. Bir sürü şey geçiyordu aklından. Hayvanımı böldürürsem, böyle market paketleri gibi donmuş, sıralı paketlere böldürür de yanıma alırsam İstanbul'a nasıl giderim, diye geçiriyordu aklından. Sonra, bunlar yolda bozulmaz mıydı? Bir otobüse bindi diyelim, bozulmaz mıydı? Muavine söylerim, dedi, bunun etrafını buz yapalım, derim. Silme buz olsun. Tıpkı buradaki gibi, bu dağlardaki gibi. Canlı kalmasın, her şey donsun. O zaman, en iyisi bu.

Zeynep geldi aklına. O zavallı kanayaklı, karnı burnunda Zeynep ne yapıyordu ki şimdi? Git bari, git ama hemen geri dön, ben ne yaparım buralarda sensiz, demişti. Kız haklı, dedi, bensiz ne yapar? Ona kalsa, bir şey yiyip içmesek de olur. Beraber olalım da, yan yana yatıp duralım da. Ee Zeynep hanım, iki gönül bir olunca güzel de, samanlık da seyran olmuyor işte, yalan hepsi. Vallahi yalan. Aç karnına seyran mı olur? Ama dur, ben sana madem söz verdim, böyle böyle yapacağım, dedim, o zaman bekle bakalım sen, bekle de sözümde nasıl durduğumu gör.

Derken, uyur uyanık, gözünün önüne bir kartal geldi oturdu. Hem de bu kartal, duracak başka yer yokmuş gibi, iri kanatlarını patır patır sallayarak gelip tam göğsüne kondu Kenan'ın. Kenan önce bir korkuş korktu ki, aklı başından fırlayacak gibi oldu. Kalbi geldi de elinde avucunda atmaya başladı. Ama kartal, konduktan sonra uzun zaman bekledi, bir şey yapmadı. Bir sağına baktı bir soluna. Yutkunup durdu. Bu kartal milleti bu kadar yutkunmaktan ne anlar, diye düşündü Kenan. Ne diye yutkunup dururlar bu kadar.

Dışarıda fırtına azmıştı iyice. Kar taneleri büyümüştü sanki. Büyüyüp donmuş, çakıl taşları gibi katı beyaz doluya dönüşmüştü. Camlar kırılacak ya, dedi Kenan. Cam kırılırsa ben ne yaparım. Burada kırık camların altında da yatılmaz ya. Kahveciye giderim. Kahveciyi arayıp bulurum. Bulunca da derim ki, birader, böyle

böyle oldu, sen sağ ol ama ben artık orada yatamam. O soğukta yatarsam da donup kalırım.

Ama kırılmadı camlar. Kartal başını dikip dışarıya baktı, yine yutkundu. SUS BARBATUS'u gördü. O kar yığınının SUS BARBATUS olduğunu nasıl anladıysa artık, kartal, Kenan'ın göğsünün üstünde bir iki adım geriledi, ürktü. Sonunda Kenan dayanamadı. –Korkma, dedi, ne korkuyorsun ki. O iri, güçlü bir domuz olmasına domuz da. Ölü. Ölüden korkulur mu hiç? Onun bir kere tek yararı kendine. Nasıl yaptığını ben de bilmiyorum ama hem kendini koruyor hem beni. Ama kimseye de zarar verdiğini görmedim. Sana da zarar vermeyecektir.

Bunları söyleyince, kartalın biraz rahatladığını anladı. Hayvan, pençesini gevşetti, Kenan'ın canını yakmayı bıraktı. Sonra eğildi, bir şey söyleyecekmiş gibi yaklaştı kulağına. Kenan dikkat kesildi. Hatta o da ona yaklaştı biraz. Kül kokuyordu hayvan. Tüm o Ç.'nin külü gelip onun üstünde birikmişti sanki. Böylece is, onu karaya boyamıştı.

Zeynep ne yapsın, dedi, beni bekleyecek, mecbur. Ama ben onu bırakır mıydım? Onu öyle sağlıklı, iyi görmesem bırakıp da gelir miydim? Bana kalırsa, Zeynep ayakta doğuracak. Ama böyle biraz eğilecek, sonra altından çıkarıp alacak bebeği. Tamam, benim işim bitti, diyecek, hemen saralım kundaklayalım da beşiğine yatıralım. Ayakta yapacak bunu. Çünkü sağlıklı, dinç. Zeynep'le dalga mı geçiyorsun? Bir kerede, olsaydı keşke de üç bebek birden doğursaydı, bana mısın demezdi.

Düşünmekten başı ağrımaya başlamıştı. Hem de gözünün kenarı da ağırıyordu. İnsan gözüyle düşünür. İnsan gözüyle düşünür. Düşünceler göz yuvasına baskı yapıyordu ve. Aklından gelip geçenleri görebilmek için, gözleri fıldır dıldır dönüyordu olduğu yerde.

Bu sırada bir tıkırtı işitti. Gözlerini açtı, camın buğusunu silip dışarıya baktı. Bir köpek, SUS BARBATUS'un altında yattığı kar kümesine ulaşmaya çalışıyordu.

Ya Allah, diyerek kalktı, toparlandı, kahvenin kapısını zorladı ama kahveci kilitlemişti giderken. Düşündü biraz. Gidip ocağı karıştırdı, o zaman bir fener buldu. Feneri köpeğin gözüne tuttu. Hayvan neye uğradığını şaşırdı, sıçrayıp kaçtı hemen. Bu o kadar hoşuna gitti ki Kenan'ın. –Ya işte, dedi yüksek sesle, köpek efendi, adamı böyle kaçırırlar. Hem de arkana baknıadan kaçıp gidersin.

Güldü, yatağına uzandı yeniden. Elinde fener, dışarıda yağan karı izleyerek uykuya daldı. O uyur uyumaz da göğsünde dolanan, inip kalkan, kahveyi kederle izleyen kartal havalanıp gitti.

19.

Bacayı bir rüzgâr daha yalayıp geçti. Ocağın içindeki alev tozdu, Zeynep oturduğu yerde tortop olmuştu soğuktan. Karnındaki sancı da geçmemişti daha. Bir ara soğuk soğuk terledi, bacaklarını uzatınca rahatladı. Atalay kapıya yaklaştı, açtı, dışarıya göz gezdirdi. Kurt görünmüyordu ortalıkta. Kapının sağına soluna baktı, bir kucak odun buldu getirdi. –Gaz lambasını yakayım mı, dedi. Kız yanıt vermedi. –Yakayım mı, diye yineledi Atalay. –Nasıl bilirsen öyle yap. Çocuk lambayı yakıp kıstı, getirdiği odunları ocağa yerleştirdi. İsli, koyu bir duman çıktı ocaktan. Zeynep öksürdü. –Şimdi geçer, alev alsın da, dedi Atalay, geçer.

Kız ona hiç bakmayınca, canı sıkıldı Atalay'ın. –Sen böyle hiç bana bakmayacak mısın, dedi. Bak, ben olmasam ne yapacaksın burada, kapıya kurt dayanmış, ocak sönmüş, sana da yazık değil mi, o deli seni bu halde bırakıp da gitmiş. –Gitmişse gitmiş, dedi Zeynep. Gelir ya. –Gelmez, bak fırtına nasıl dövüyor, bu havada soğuktan ölmemiş olsa bile canavarlar yemiştir onu. Parça parça etmişlerdir. Bir de tutmuşsun gelecek, gelecek. –Sen ağzını hayra aç biraz. Hoş açmasan da olur, fark etmez. Benim seni zerre kadar dinlediğim yok.

Atalay kızmaya başlamıştı ama oynamak da istiyordu biraz. Ne güzel. Ne güzel. Bu havada burada kısılıp kalmak da hoşuna gitmişti. Annem merak edecek, diye düşündü. Annem şimdi çok merak edecek. Babam da küplere binecek ama binerse binsin. Bu yaştan sonra babamın dırdırını mı çekeceğim. Babamın sillesini mi yiyeceğim. Annesi aklına gelince gülümsedi, birden içinde bir şefkat doğdu, sanırsın gözleri yaşaracak. –İstersen annemi alıp geleyim, Kenan gelene kadar baksın sana, olmaz mı, dedi. Burada oturursunuz. Annem marifetlidir yani, elinden çok şey gelir, sana çorba yapar.

Kız başını kaldırdı. Çorba. Çorba. Şimdi bunun lafını niye etmişti ki. Canı çekti, içi kabardı çorba için. –Senin annen bana niye çorba yapsın, elim ayağım tutuyor benim, deli misin nesin, dedi. –

Ne varmış bunda? Komşun değil mi, gelse sana biraz baksa ne olur? Hem de... Söyleyecekti yuttu. Zeynep başını kaldırdı, öfkeyle baktı Atalay'a. –Boş boş konuşup da insanın asabını bozma, dedi. Ayağa kalktı, adamın üzerine yürüdü. –Gelmiş beni kendi evimde esir almışsın, bir de dalga geçer gibi konuşuyorsun. Ne demeye geldin, ne istiyorsun benden? –Tüfeği istiyorum. –Tüfeğin bende değil, git ne cehennemdeyse al. Ananı da al başına çal, çorba yapacakmış.

Bunun üzerine Atalay da öfkelendi. –Ne demek, ne demek, dedi, nasıl konuşuyorsun öyle, ananı da al başına çal ne demek? Sana insan gibi iyilik yapalım dedik. Öyle ya, iyilik. Ama vahşisin sen, ne anlarsın iyilikten. –Vahşiysem o zaman sen de bana iyilik yapmayacaksın, gidip medeni birini bulup ona iyilik yapacaksın. Tüfeğini de Kenan gelince ona soracaksın. Evde yok.

Atalay yine sarı ince bıyıklarının altından güldü. –Sana bir şey itiraf edeceğim, dedi, kızdığın zaman çok güzel oluyorsun. Vallahi ben ömrü hayatımda bu kadar güzel kızan köpüren insan görmedim. Kızların içinde de görmedim, erkeklerin içinde de. Erkekleri zaten boşver, hepsi toptan mal. Bizim mallar gibi; bizimkiler hiç değilse işe yarıyor. –Ha şunu bileydin, dedi Zeynep. Hepsi mal, en başta da sen. –Peki ya Kenan? diye güldü yine Atalay. –Kenan size benzemez, Kenan'ı kendin gibi sayacaksan avucunu yalarsın. –Tamam, dedi Atalay, kıza doğru birkaç adım attı. –Hadi biraz sakinleş de konuşalım. Bak, burada mahsur kaldım ben, hava kötü, kapının önünde de kurtlar var bir yere çıkamam yani, boşuna kavga etmeyelim, madem kaldık konuşalım biraz, olmaz mı?

Zeynep ne desin bilemedi, önce ocağa doğru birkaç adım attı, sonra terekten bir tencere indirdi, su koydu tencerenin içine. –Ben çorbamı kendim yaparım, dedi, tarhana bezini açtı, kazıdı dibini, suyun içine koydu, çevirmeye başladı.

Gerçekten de korkunç bir fırtına başlamıştı dışarıda. Rüzgâr böğüre böğüre dolaşıyordu evin üstünde.

20.

Zeynep bir ara duvarların çatlayacağını düşündü. Duvar çatlayacak. Duvar çatlayacak, kapının önünde bekleyen canavar da içeri girecek. Girsin. İkimizi de yesin, fark etmez. Ama Kenan, Kenan ne olurdu sonra? Eve döndüğü zaman ne yapardı? Ben yine her durumda bakarım kendime de Kenan ortada kalır. Domuzuyla ortada kalakalır garip.

Kar camları sallamaya başlamıştı. Su kaynayınca tencereyi ateşten aldı indirdi, karıştırdı. Tarhana o kadar azdı ki içinde, neredeyse suyun rengi bile değişmemişti. –Olur mu böyle, dedi Atalay, istersen, istersen ben gidip getireyim, annem tarhana da getirsin, doğru dürüst iç. –Nesi var, dedi Zeynep, mis gibi, sizin tarhananıza kalmadık.

Atalay ayağa kalktı. –Bizim çorbamıza kalmazsınız tabii, dedi, sizi dağda iyi besliyorlar, değil mi? Ama bundan sonra hava alırsınız. Kız elindeki kaşığı bıraktı, soğuk soğuk baktı Atalay'a. –Kim beslemiş bizi be, dedi, ne saçmalıyorsun sen? –Neyse, hava alırsınız bundan sonra, dedi Atalay, merak etme, ben her şeyi biliyorum. Güldü, yine beyaz beyaz küçük dişleri göründü bıyığının altından. –Her şeyi biliyorum, diye yineledi. –Neyi biliyormuşsun?

Kız biraz yola gelir gibi olunca Atalay'ın da keyfi yerine geldi. Ellerini kıçında birleştirerek evin içinde dolanmaya başladı. –Seninki ormana domuz avlamaya gitti ya, dedi. –Ee? –Eesi, domuzu o vurmadı, sizinkilerin yanına gitti. Onlar domuzu vurdular, Kenan'a verdiler. Karşılığında da benim tüfeğime el koydular. Devrim yapacaklar ya güya. Bir iki gün ona oralarda baktılar, geri getirirken de domuzla birlikte yanına erzak verdiler, yoksul halkımıza yardım, anlarsın ya, işte böyle oldu. Sonra da, senin Faruk buralardaydı, o anarşist fahişenin de kafasına girdiler.

Zeynep hiçbir şey anlamamıştı, kafası o kadar karışmıştı ki, ne diyeceğini bilemedi, çorbası da soğudu önünde. –Faruk'u ne karıştırıyorsun ki, diye ağlamaya başladı. –Ben kimseyi bir şeye karıştırmıyorum, dedi Atalay, olanları anlatıyorum sadece. –O anar-

şist fahişe dediğin kimmiş? –Komutanın kırığı. Faruk komutanın evinde kaldı ya yaralı olduğu için. –Öyle mi, bana göstermediler, kaç kere gittim de kardeşin burada yok dediler bana, sen nereden biliyorsun komutanın evinde kaldığını?

Atalay ocağın kenarından bir odun parçası aldı, ucu kor bu odun parçasını ağzına uzattı, dudaklarının arasındaki sigarayı yaktı. –Ben bilmeyeceğim de kim bilecek, dedi, komutan kim, o da bizim emrimizde biri. Askerlere az yardım etmedik, az kolaylık sağlamadık. Neyse... Dumanı savurdu. Zeynep iki gözü iki çeşme ağlıyordu yine. Başörtüsünün kenarıyla gözlerini silip duruyor, sonra yine başörtüsüyle ağzını kapatıyordu. –Neyse, o evde kalınca, komutanın kırığının kafasına girdi seninki. Yani, anlayacağın onu da kendisi gibi anarşist yaptı. Yani, bence. Doktorun söylediğine göre Faruk'un konuşmaya hali yoktu, işte yüksek ateş, böyle başından, karnından falan, her yerinden yaralanmış. Doktor öyle söyledi, yaşaması mucize dedi. Ama bana kalırsa, bu sizinkilerden her şey beklenir, yani çocuk yaralı numarası da yapmış olabilir, artık nasıl yaptı bilmiyorum. Kız aklını oynatmıştı. Yani öyle konuşuyordu, deli gibi, senin Kenan kadar olmasa da.

Zeynep doğruldu, çorbanın kapağını kapattı, ağzını sildi, gözündeki yaş durmak bilmiyordu. –Ne yaptınız onları, öldürmediniz ya? Atalay omuz silkti. –Bana ne, dedi, biz adam mı öldürüyoruz burada? Biz insanlık yapalım, madem doktor çocuğu Ç.'ye götürmek istiyor, yani tedavi için, biz de yardım edelim dedik, yükledik bir atlı kızağa, bu ikisini, yani kızla Faruk'u, yola çıktık.

Güldü, sigarasının dumanını tavandaki pencereye doğru üfledi. Duman soğukta kırılır gibi oldu sonra halkalandı. –Ama sonra ne oldu bilmiyorum, ata ne yaptılarsa, kızla oğlanı at parladı aldı götürdü. Biz de onların yüzünden Ç. Gölü'nün ortasında kaldık. Nasıl kurtulduğumuzu anlatsam roman olur.

Kız Atalay'a öfkeyle baktı, gözünün yaşını sildi. –Öyleyse iyi etmişler size, dedi, iyi etmişler. O kıza da, Faruk'a da helal olsun.

21.

Kar fırtınası azmıştı iyice, sanırsın kapıdan bacadan içeriye girmeye çalışıyor, çığlıklar atarak evin çevresinde dolanıyordu. Zeynep karnını tuttu, yüzü acıyla kasıldı, gözünden yaş geldi yine. Atalay yerde, ocağın önündeki minderde oturmuş, ayaklarını kıza doğru uzatmıştı. –Sen şimdi bana kızıyorsun ama merak etme, dedi gülerek. Kötü bir insan değilim ben, nedense, nedense herkes beni yanlış anlıyor, misal babam da yanlış anlıyor, beni boş gezenin boş kalfası zannediyor. Ama söyle ne yapayım ben? Bu köyde kısılıp kalmış biri ne yapabilir, yollar da kapanmış üstelik? Hem, babam beni bir yere mi gönderdi zamanında, git okulda oku, adam ol, mesleğini eline al mı dedi? Ne yaptı, gel bana yardım et Atalay, onu kaldır Atalay, onu götür bunu getir Atalay. Babam okulu hep gereksiz bir şey olarak gördü. Gerçi amcam çocukları okuttu da ne oldu bak, zaman kötü, hepsi gitti zehirlendi. –Ne demek zehirlendi, diye sordu kız. –Ne demek olacak, dedi Atalay, işte gidip hepsi anarşist oldu, senin kardeşin gibi. Zaman kötü, ne yapalım, okula giden adam olmuyor ki, anarşist oluyor. O astıkları Deniz falan da öyle ama sonunda ne oldu? Bana kalırsa, iyi ki okumamışım. Hiç değilse onlar gibi olmadım.

Zeynep kaşlarını çattı, öfkelendi. –Sen Faruk'a da kurban ol, o beğenmediğin Deniz'e de. Onlar hiç değilse okumuş yazmış, hiç kimseye de kötülük etmemişler, bellemişsiniz bir anarşist, okumadığın için daha ne olduğunu bilmezsin. –Bilmem mi, diye güldü yine Atalay. Sen öyle san, neyse... Demek istediğim, belki senin kardeşin iyidir, beni ilgilendirmez. Ama ben de kötü değilim, bak mesela şimdi Kenan yolda ölüp gidecek, neden dersen, kendi akılsızlığı yüzünden, onu kandırmışlar, git bir domuz vur gel demişler, neymiş, satacakmış onu. Artık o bir leş, leş, kim para verir ona. Kâfir de akılsız değil. Bu dünyada kimse senin kocan kadar akılsız değil. Neyse... Diyeceğim, ondan sana hayır yok. –Ondan yok da senden mi var, diye bağırdı Zeynep, ayağa kalkmaya çalıştı, başı dönünce yeniden oturdu sedire. –Sen buradan kalk da git, dedi

öfkeyle. Allahını seversen kalk git, benim canımı sıkma, bak karnım burnumda, soluk alacak halim yok, geldin, diyeceğini dedin, artık kalk da git, ne olursun. –Hayır, dedi Atalay, gitmeye giderim de, deminden beri düşünüyorum, bu akşam mesela ben buraya gelmeseydim de evde otursaydım ne olacaktı? Şimdiye kadar can sıkıntısından patlamıştım. Hem de uyumuştum. Bir annem bir babam, ikisinin de yüzünden düşen bin parça. Burada öyle mi ya, ne güzel konuşuyoruz şurada. Hem de açık açık konuşuyoruz. Vallahi seni bilmem ama ben kaç zamandır seninle böyle konuşmak istiyordum. Diyeceğim o ki, sana bir teklifim var, artık lafı eğip bükmenin anlamı yok.

Zeynep yeniden karnını tuttu, yüzü kasıldı. –Bak, sancım var benim, dedi, deyince birden aklına geldi. –Bana iyilik yapmak istersen git de Gülşen ablayı çağır, olmaz mı? Hava kötü, benim de durumum iyi değil. Belki Gülşen abla Aynur'u da alır gelir, onların yanında olursam rahat ederim, olmaz mı? –Olmaz, dedi Atalay, sana bir şey olursa ben bakarım, merak etme. En kötü annemi alır gelirim, o bakar sana. Hem de onlardan daha iyi bakar, merak etme. Bak şimdi, belki bunu demek için iyi bir zaman değil diyeceksin ama ne yapalım, ben de böyle biriyim işte. Yani, ne derler, aklıma geleni dobra dobra söylerim, ben, ben sana karşı iyiyim yani, sen zamanında bir yanlış yaptın, benim yerime bu deli Kenan'ı aldın. Bak dikkat et, o seni almadı, sen onu aldın. Ama neyse, bir hata yapmışsın. Bundan sonra, yani Kenan ölünce, ben varım yani, bekliyorum, sana da çocuğa da bakarım.

Bunları söyledikten sonra ayaklarını iyice uzattı Atalay, gerinir gibi yaptı, ocağın ışığında sarı bıyıkları seçiliyordu, yüzü terlemişti iyice.

22.

Sabaha karşı öksürerek uyandı Kenan, birden o kadar kötülemişti ki, ne yapacağını şaşırdı. Göğsündeki ağrı dayanılmaz bir hal almıştı. İçine bir demir koymuşlardı sanki. Hem de demirden bir gülle. Ayağa kalkmakta zorlandı, soluğu kesilir gibi oldu. Ateşler içinde yanıyordu. Uyanınca, gece göğsüne konan kartalı aradı bir zaman. –Neredesin, dedi bağırarak. Nereye gittin, sen buradan nasıl çıktın da gittin? Zorlukla, dengesini sağlamaya çalışarak kalktı, ocağın önündeki tezgâhın arkasına baktı. Sonra biraz aklı başına gelir gibi oldu, musluğa ağzını dayadı. Su ince, kesildi kesilecek akıyordu. Biraz bekledi öyle, içebildiği kadar içti. Su o kadar soğuktu ki, boğazı kapandığı için yine öksürük nöbetine tutuldu, bittim ben, bittim ya artık, diye söylendi. Yüzünü yıkadı, gözü kapanmış, kahveye sinmiş dumanın kokusundan her yanı silme kuruma kesmişti. –Daha ben iflah olmam, dedi, hem de niye, burada yattığım için, hem de bir işe yaramaz, beceriksiz bir adam olduğum için. Bu hayvanın ne günahı var, hiç, bu hayvanı kim berbat etti, ben, bir insan bu kadar beceriksiz olduktan sonra, onun sırtına binen de çok olur, ceremesini de boğazı çeker.

Dışarıda yine tümüyle donmuş buz kesmiş bir hava vardı. Hava diye bir şey kalmamıştı ya. Buz. Buz her şeyi ele geçirmişti. O koskoca Ç.'yi bile ele geçirmişti, sokak o kadar ıssız, öyle kederli görünüyordu ki, ölüm. Ölüm gelmiş de kalıcı olarak yerleşmiş. Burası benim, demiş. Kıpırtısız ölüm. Ölüm geldiği zaman artık kıpırtı yoktur.

Gidip camın buğusunu sildi, SUS BARBATUS bir top buz kütlesinin içinde yatıyordu, öyle ki, yanında yöresinde ne varsa, sandalyeler, naylon örtü, bir de sebze kasası. Sebze kasası. Onlar da tümden kaybolmuş, buza kesmiş, kar kalesi gibi korkunç görünür olmuşlardı.

Ama kimse yoktu, sokaktan kimse geçmiyor. Kahveci de görünmüyordu. Yatıyordur o, diye düşündü. Sonra göğsünün ağrısı demir bir top gibi yuvarlana yuvarlana ağzına çıktı. Boğulduğunu

düşündü. Yüzü kıpkırmızı kesildi. Gözleri böyle samani, bulunduğu yerde acısız, birden, uyur gibi ölmeyi diledi. Allah bizim gibileri kolay öldürmez, dedi. O güzel Allah, bilse ki biz kendimiz istiyoruz. Hem de bile isteye ölüp gitmek istiyoruz. Hiç bizi unutur mu? Ama onun aklına da kötülük gelmez. Oh. Onun rahatı yerinde. Sen pamuk yataklarda uzan, aşağıyı ta uzaktan seyret. Hepimiz cüce kadarız. Karınca kadarız, karıncadan da küçük, toz zerresinden ve ondan da küçük, o zaman ne çektiğimiz umurunda olur mu? Yok ben bu yoksullara kıyamam, onları kolay kolay öldüremem, demek kolay. Ey Allahım. Ey koca ihtiyar. Ey yakışıklı. Zerrenin de acısı kendisine göredir. Bırak da ölüp gidelim.

Sonra bir mucize oldu, Kenan sokağa bakıp dururken kahveci geldi. Kapı açıldı. Kenan gülümsedi, çocuğa yaklaşırken yine bir öksürük nöbetine yakalandı. Durulunca yine güldü. –Allah razı olsun, dedi, Allah senden razı olsun, bu gece kaldım uyudum. Ama nedense bir kötü oldum ben, vallahi, kalkınca içim dışıma çıktı. –Geçmiş olsun, dedi kahveci, kardeş, geçmiş olsun ama bana kalırsa sen dön evine, hayvanını da al, bak, bu soğukta daha bir şey olmaz ona, dön evine, onu sağlama al, kendin de iyileş. Böyle hesap kitap yapmadan yola çıkılmaz, yanlış yapmışsın. –Doğru, dedi Kenan, haklısın, evdeki hesap... Ben gidip biraz toparlanayım ya, nasıl döneyim, hava da kötü.

Çocuk düşündü, eline bir toz bezi aldı, ocak tezgâhına geçti. –Ben bir kant hazırlayayım sana, dedi, büyük bardakla. Onu içince rahatlarsın. Sonra H.'ye gidecek kamyon var mı sorar öğreniriz, zor, ama bakarsın bir insaflı birisi çıkar, seni alır. H'den de köye artık sana kalmış. Kenan yumuşadı, gözlerinin içi güldü. Kalın, gözlerini kapatan kaşları gevşedi, çocuğun eline sarıldı. –Sana bir şey soracağım kardeş, dedi, acaba senin soyunda peygamber ocaklığı var mı? Çocuk güldü, kızardı, ocağın altını yaktı.

23.

Öğleden önce, Kenan kantını içtikten sonra kahveci gidip haldeki kamyoncuları dolaştı. Kahveye döndüğü zaman yüzü gülüyordu. Bir de paket vardı elinde. Kenan da ona gülümseyerek baktı ama o bir şey demedi. Kahveci elindeki paketi haki örtülü masalardan birine koydu, açtı, içeriye pide kokusu yayıldı. –Gel, dedi sonra, bir şeyler yiyelim, aç açına yola çıkılmaz. Kenan gözleri dolarak masaya yaklaştı, o kadar mahçup oldu ki, oturamadı masaya. – Kardeş, dedi, inan olsun ben senin bu iyiliğinin altında kalmam. Ne yapar ne eder buraya geri dönerim. Hele biraz iyileşeyim. Hele iyileştikten sonra şu hayvanımı satayım, bak o zaman kalır mıyım, sana, sana... Biraz düşündü, ne vereyim, bir şeylerim olursa ne alayım ben bu çocuğa dedi kendi kendine. –Sana yağlı, büyük, tosun gibi bir kaz getireceğim, hem de ayıklanmış, al koy bir kenara, kış bahar oluncaya kadar ye, hem de ilaç. Kahveci güldü. –Dert etme, dedi, hepimizin başına gelir, birbirimize yardım etmezsek, değil mi, olur mu öyle?

Pideyi yedikten sonra bir güzellik geldi Kenan'ın üstüne, gücünü topladığını hissetti. Bir ara, karnı doyunca, belki idare ederdim böyle, diye geçti içinden ama sonra yine ağrısı yuvarlanıp boğazına tıkandı, soluğu kesildi. Yok, dedi, yok, bu çocuk, bak daha yaşı kaç ama evliya. Evliya dediğin zaman orada duracaksın. Hem de sözünden çıkmayacaksın. –Allah, Allah senden bin türlü razı olsun, dedi, işin gücün rast gelsin.

Sonra dışarıya çıktı, üstünü başını sardı sıkıca, Allah'tan, çoraplarını, botunu kurutmuştu, ısındım ya, diye geçirdi, bu havada yola çıktın mı üstün başın sağlam olacak. El arabasını yüklendi yeniden, kaldırıp hale sürdü. Hale varınca, kahvecinin söylediği adı sordu gördüklerine. Adamı gösterdiler. Kenan yanına varınca adam asık suratıyla, kahvecinin hatırına hayvanı alacağını, H. sapağına kadar götüreceğini tekrarlayıp durdu. Hayvanı arabayla birlikte kasaya yüklediler, yine patates, kömür çuvallarının arasına koydular. Sonra adam şoför mahallinde yer gösterdi Kenan'a, Kenan geçip hemen

oturdu, adamın söylenip durmasına o kadar içerlemişti ki, arabanın içinde küs gibi oturdu, camdan dışarıyı izlemeye koyuldu.

K. nehrinin yanından geçerken irkilir gibi oldu, gözlerini yaklaştırıp aşağıya baktı. Yeniden donmuştu nehir; buzun üstünde, bir zamanlar burada akan bir şeylerin işareti olsun diye sanırsın elle çizilmiş koyu ince uzun lekeler vardı. O kadar umutsuz bir görüntüydü ki Kenan'ın içi bulandı. –Demek, demek bir daha bir şey dökmemişler üstüne, dedi. Kamyoncu duymadı ama gömleğinin cebindeki sigarasını çıkardı bir eliyle, bir sigara yaktı, arabanın camını araladı hafifçe, üfledi. Kenan'ın canı sigara çekti. Gözlerini kapattı, başını cama yasladı, uykuya geçmeden önce yolda gördüğü o korkak kurdu anımsadı.

Kurt karanlığın içinde, korkunç homurtular çıkararak yaklaşmış, SUS BARBATUS'u görünceye kadar öyle heybetli durmuştu ki. Ya da Kenan'a öyle gelmişti. Kar yağdığında, geceleri kurtlar karanlığın dişi olurlar. Karanlığın korkunç ve dipsiz ağzı olurlar. İnsan belki de bu nedenle karanlıktan korkar. Karanlık canlı olduğu için. Bir canavar olduğu için. Kamyonun camından bir esinti vurdu, Kenan'ın ağzına, burnuna adamın içtiği sigaranın dumanı savruldu. Uykusunda, karanlığın içindeki o kurt, Kenan hayvanın başında durup sigara içmeye başladı. Ama öyle korkuyordu ki, sanırsın elindeki sigara onu koruyacak, korktukça içine çekiyordu. Yoksa uçuruma yuvarlanacaksın. Yoksa uçuruma yuvarlanacaksın.

Araba bir yokuştan inmeye başladı. Başlayınca yavaşladı, şoför direksiyonun başında doğruldu, tüm dikkatiyle yola baktı. Bir ara, kamyon kayar gibi olunca frene bastı. Kenan başı cama çarpınca uyandı. –Hayırdır kardeş, dedi. –Yol çok kötü, dedi adam. Çok kötü. –Ne yapacağız? Adam yanıt vermedi. –Burada kalırsak ne yapacağız, diye yineledi Kenan. –Yapacak bir şey yok. –Ben de, ben de gelirken Cengiz'in kamyonuna rastlamıştım, dedi, o zaman hava daha iyiydi. Bu kadar don yoktu.

Adam ters ters baktı Kenan'a. –Cengiz kaç gündür ortalarda yok, dedi, artık hasta mı sağ mı... Kenan bozuldu. –Ağzından yel alsın kardeş, dedi, hastaysa da geçer, misal ben de hastayım. Sonra yeniden bir öksürük nöbetine tutuldu, içi dışına çıkacak gibi oldu. Adam, daha fazla gidemeyeceğini anlayınca, zorlukla da olsa, tümden durdurdu kamyonu.

24.

Yol, katı kar altında iyice bozulmuştu. Şoför arabadan inince bir sigara yaktı, sanırsın başka, büyük, altından kalkılmaz bir derdi var; ayaklarının ucunu izleyerek sigara içmeye koyuldu. O kadar üzgün görünüyordu ki Kenan bir zaman bir şey diyemedi adama, yanında ikide bir yer değiştirerek dönenip durdu. Sonunda dayanamadı ama. –Ne yapacağız, dedi. –Daha gitmez, dedi adam. Bundan sonra yol yok, hata ettik. –Dedim ya, dedi Kenan, gelirken böyle değildi, yani, ne yapacağız o zaman? Adam bir zaman daha sustu, ancak sigarasını bitirip attığı zaman başını kaldırdı. –Sen başının çaresine bak, dedi, sen al yükünü git, hiç değilse, yavaş yavaş da olsa gidersin. Ben de H.'ye kadar yürür, belki oradan bana yardım edecek birilerini bulur gelirim, yapacak bir şey yok.

Bunu duyunca Kenan yola baktı, sağını solunu gözden geçirdi. H. sapağına çok bir şey kalmamıştı aslında. Buradan, nasıl olsa buradan da giderim, aynı şey, diye düşündü. Beline bir ağrı saplandı o zaman. Göğsünün ağrısı azdı; birden kendisini o kadar güçsüz hissetti ki, olmazsa gittiğim kadar gider sonra bir yerde yatar dinlenirim, diye geçirdi içinden. –Olmaz, dedi sonra, seni böyle yolda mı bırakayım, Allah var, bir iyilik ettin beni aldın buraya kadar getirdin.

Bir rüzgâr esti, o kadar yoğun bir kar kokusu aldı ki, Kenan'ın ciğeri büyür gibi oldu, karnında, göğsünde demir gibi bir ağırlık, bir şişlik hissetti. Ama sonra aklına Zeynep geldi. Bu hayvanı, dedi içinden, bu hayvanı nasıl olsa korurum, nasıl olsa, bu kadar buz içinde. Buz varsa ne olacak. Buz demek ölüm demek. Sonra da yeniden doğmak demek. Kaz salkımlarını düşündü. Kaz salkımları. Buz o kaz salkımlarını nasıl diri tutardı, bir kere kaldırıp ayaza astıktan sonra, hava ısınmış, cehennem sıcakları başlamış vız gelir. O ayazı yedikten sonra kaza bozulmak mı olur?

Ben de domuzumu kaz salkımları gibi asarım, dedi, keser, yüzer sonra da tuzla beslerim. Sonra da ayaza asarım, ondan sonra hem kâfir için daha lezzetli olur. Hem de bir daha bozulacak diye

korkmam. Bunu düşününce kızdı kendine. Sen salaksın da onun için, dedi, sen salak olduğun için böyle aklını çalıştırıp da bir şey yapamazsın. Sonra da böyle yolun ortasında kalırsın. Hem de hasta. Kenan. Kenan. Boşuna Kenan için yarım akıllı dememişler ya. Boşuna Kenan için deli dememişler ya.

Adam, canı yanmış gibi duruyordu yanında. O kadar çaresizdi ki, kamburu çıkmıştı bu yüzden. –İstersen sen bekle, ben gideyim H.'ye, dedi, ben gider birilerini bulurum, sonra da sana gönderirim, gelir alırlar, hem de yolu açmak için belki bir şeyler düşünürler, dedi. Ama yine boğulacak gibi oldu bunu söylerken. Öksürürken. Öksürmüyordu sanki, içine kötü bir hayvan girmişti de onu çıkarmaya çalışıyordu. –Olmaz, sen git, dedi adam, senin arabayı indirelim de sen bir an önce yoluna git, acele etmezsen hava kararacak, hastasın, yolda donup kalırsın sonra.

Birlikte arabayı indirdiler, indirince bir zaman kara kara düşündü Kenan, sonra yüklendi hayvanını. Adam yine bir sigara yaktı, gözden yitip gidinceye kadar baktı Kenan'a.

İnsanın yüzünü yakan bir ayaz çıkmıştı. Geceki fırtınadan sonra kar o kadar birikmiş, yolları öyle bozmuştu ki, el arabasının tekerini yolunda tutabilmek için tüm gücünü harcıyordu Kenan. Ama hızlı yol almıştı ya. Böyle durumlarda, daha baştan yol alacaksın. Yorulana kadar epey yol kat edeceksin ki bir işe yarasın. Değil mi? Soluğun tükenene kadar, elinden geleni yapacaksın.

Ne yapacaksan gençlikte, derdi babası. Bir kere gençlik elden gitti mi, gerisi faso fiso. Ondan sonrasını kaldır at. İnsanın, daha gençken, sağlığı yerindeyken, güçlü kuvvetliyken bir şeyleri olacak. Gel gör ki, babası da bunu geç anlamış olacaktı. Yoksa bunları Kenan'a anlattığı zaman bir şeyleri olurdu ya. –Baba, diye fısıldadı. Baba, sen de iyi adamdın ama kusura bakma, benden daha becerikli değildin. Sen becerikli olsan ben şimdi bu durumda olur muydum? Ama hiç değilse uğraşıyorum bak, bana ne demiyorum. Ha, söyle. Ben neden bu kadar uğraşıyorum da bu yollarda kendimi paralıyorum? Zeynebim rahat etsin diye. Hem de doğacak çocuk da şimdiden rahat etsin diye. Vallahi bilir o, daha şimdiden anlar.

Bir ara dönüp geriye baktı, buz, sis gibi bir şey yaymıştı ovaya. Buzun buğusu vardır. Buğu yüzünden ilerisi görülmez olmuştu. Kamyon da gerilerde kalmıştı artık. Yol aldığını görünce keyfi yerine geldi. Durup el arabasının tekerini temizledi, gideceği yolu görmek

için bakındı. Akşama, olmazsa gece yarısına varırım, dedi. Ondan sonra, sonra yine dinlenirim, bana bir şey mi olur. Güldü, arabayı tarttı yine. Kaldırıp sürmeye başladı. SUS BARBATUS yine öyle hareketsiz, kırmızı yatıp duruyordu arabanın üstünde.

Kenan hayvanına baktı. –Ulan sen, diye fısıldadı, sen az iş çıkarmadın başıma ama olsun. Olsun. Seninle ben, bundan böyle kader ortağıyız. Eskilerin dediği gibi. Eskilerin dediği gibi. Anca beraber kanca beraber. Ulan Allahsız. Ulan mundar. Ama bu işte senin suçun yok. Hatırlarsan, ben tüfeğimi aldım geldim, sen ormanda, karanlığın, hem de en çamur karanlığın içinde yatıp duruyordun. Vallahi, yukarıda Allah var. Gerçekten var. Beni görmedin bile. Hey gidi. Sesinden vurdum ya ben seni.

25.

Zeynep korkuyla baktı Atalay'a. Bu kere, dedi, bu adam beni sağ komayacak, beni de, bebeğimi de ziyan edecek. Ama dur bakalım, insan değil miyiz, bunca senedir kötü de olsa şurada komşuluk etmiyor muyuz? Köyü düşündü, dışarıdaki fırtınayı. Bağırsam sesim gitmez, dedi, bağırsam sesim bana bile gelmez ya bu havada, aşağıya nasıl gitsin. Kenan. Kenan sen o tüfeği kaybetmeyecektin, getirecektin buraya. Şurada bırakacaktın. Ben de... Ama işte her istediğimiz de olmuyor, bu dünya böyle yaratılmış bir kere. Gücü gücü yetene. Yine karnı ağrıdı, bir ara bebek karnının tam ortasında durmuş ağlıyor sandı; öyle olan biteni dinlemiş de canı sıkılmış gibi. Ama tam ağlamak değil, mızlanma gibi, huzursuz olmuş da can sıkıntısından inlemiş gibi. Sonra korkmuş da hafifçe yer değiştirmiş. Ne yapayım, diye telaşlandı, ne yapayım şimdi ben, kaldırıp da bunun kafasına bir şey vursam, yapamam.

Fırtına hiç dinmeyecekmiş gibi savurup duruyordu. Gece rüzgârı öyledir ki, değdiği nesneyi buza çevirir, katı mor buz bir kere başladı mı artık önünde durmak olmaz, artık o hızla çevresindeki her şeyi ele geçirmeye başlar. Bu yüzden, evin dışarıdan nasıl göründüğünü düşünüyordu. Buzdağı. Buzdağı. Koyu katı bir buz yığınının içinde.

Fırtınanın uğultusundan, kurdun sesini, ulumasını, duvara sürtünmesini duyamıyordu artık. Bizi bir kere buraya hapsetti ya, gitmez artık, dedi, kurt akıllı hayvandır, düşmanını ele geçirdiği zaman değme keyfine. O seni buraya hapsetmiş. Dolayısıyla onun için zaman durmuş. Dünya durmuş. Dünyada artık onun gözü bir şey mi görür. Sabır ehlidir o. Gerekirse donup bir köpek heykeli gibi kapının önünde taş kesilir de bir daha bir yere gitmez. Bunu karnı aç diye de yapmaz üstelik. Yaşamak hırsı. Yaşamak hırsı. Senin yaşam dediğin onun kendisidir.

Kurdu düşününce, birden gözleri parladı. Bu hayvana yazık, dedi, bu hayvan dışarıda bekleyip de donsun mu, gerçekten de bir köpek heykeli gibi taş mı kesilsin, böyle gözlerini belerterek buz-

lasın mı? O zaman, ben öleceksem bu adam da ölsün, ne olacaksak beraber olalım, dedi. Elini karnından çekti. –Senin o dediğin olmaz, dedi gülümseyerek. Kızın gülümsediğini görünce Atalay sevinçten yerinden zıplayacak gibi oldu. –Olmaz, olmaz, niye olmazmış, dedi, sonra çocuk gibi toparlanıp ateşin karşısında bağdaş kurdu. –Sen hep olmaz olmaz diyorsun ama beni bir kere sakin sakin dinlersen. Yani, dinlersen, o zaman en azından mantıklı konuştuğumu anlayacaksın. İnsan mantıklı olmalıdır bak, burada söylüyorum. Bu dünyada sadece mantıklı insanlar hayatta kalır. Hayalcilik de, iyi bir şey değildir. Boş. Boş iş hayalcilik, karın doyurmaz. Görüyor musun ne kadar kitaptan konuşuyorum. Kitabın ortasından. Bizde böyle.

Zeynep yine güldü. –Sen kitabın ortasından konuşmayı iyi beceriyorsun ama bu laflara da benim karnım tok. Senin bu söylediklerinin hayalcilik olmadığı ne malum? –Hiç de değil, dedi Atalay, o kadar heyecanlanmıştı ki, konuştuklarını duyan gören var mı diye sağa sola bakıp duruyordu. Kilimin desenleriyle oynuyordu ikide bir. Ağzının bir yanında bir tükürük balonu oluşmuştu. –Hiç de değil, diye devam etti, çok mantıklı. Siz, sen ve bebek, ortada kalmayacaksınız, bütün söylediğim bu. Garanti verir gibi, avuç içlerini dikine gösterdi Zeynep'e. –Ben demiyorum ki Kenan'ı bırak gel. Öyle bir şey dedim mi şimdi ben, hayır. Kenan yolda ölecek, o zaman bana var, dedim. Hani eskiden öyle derlerdi ya, bana var. Bu da neden, hem seni sevdiğimden hem de Kenan'ı. Yukarıda Allah var, Yukarıda Allah olduğu sürece ben ondan korkarım. Başka da kimseden korkmam.

Zeynep durup düşündü biraz. Kafası karışmış gibiydi. Sedirin üstünde bir parça iplik gördü, onu alıp yuvarladı elinde. –Ama sen yanlış konuşuyorsun, biliyor musun, dedi, insan daha ölmemiş biri için öyle konuşmaz. Allah göstermesin, Kenan yolda ölürse... Gözünden yaş geldi, sesi çatallandı, boğazına batmaya başladı. Birden, bunu söyleyince Kenan'ın ölümü, sözgelimi bir oyukta donup kalması, bir uçurumdan yuvarlanışı geldi gözünün önüne. Gerçekten, bu kere ölebilirdi Kenan. Yol o kadar uzun, kendisi de o kadar tedbirsizdi ki. –Ölürse, dedi, önce doğru dürüst gelir başsağlığı dilersin. Madem öz bir kardeşin, cenazesini bulur getirirsin, gömersin. Ama sen insafsızlık yapıyorsun.

26.

Atalay ağzının kenarını sildi. Kızı yumuşattığını, yavaş yavaş ikna etmeye başladığını düşünüyordu. Madem ağlıyor, dedi, bak nasıl da anladı Kenan'ın öleceğini. Ulan, deli Kenan. Akılsız Kenan. Bu kadar güzel, hem de gözü yaşlı bir kadını bulmuşsun da yazık etmişsin. Yazık olmuş, bir ayı bir ceylanı ayaklarıyla ezmiş de yememiş, o misal. –Haklısın, dedi, baştan da söylediğim gibi bu biraz zamansız oldu, böyle bir durumda. Ama sabredemedim, gerçekleri gelip sana tane tane anlatayım dedim. –Tane tane. –Evet tane tane, yani dobra dobra. Lafı kıvırmak, yalan dolan bende yok. Neyse o. Ha ama haklısın, biraz erken oldu. Erken öten horoz. Erken öten horoz. Güldü.

Zeynep de güldü. –Olabilir, dedi, haklısın, senin dobra bir tarafın var. Açıksözlüsün. Aslına bakarsan bu tarafını seviyorum.

Atalay sevinçten çıldıracak gibi oldu. Ayağa kalktı, kıza doğru yürümek istedi ama tuttu kendini. Odanın içinde dolandı. –İstersen uzan sen, dedi, saat de geç oldu, yorulma daha fazla, olmaz mı? Ben burada beklerim, nöbet, nöbet. Bir nevi nöbet tutarım askerdeki gibi. Bunu duyunca Zeynep şaşırdı. –Sağol, dedi, ama çok açım, yiyecek de bir şeyler yok, sen gitsen de bana bir şeyler bulup gelsen, olmaz mı? –Olmaz, dedi Atalay buz gibi. Ben bu gece buradan çıkmayacağım, sen, sen de açsın, ne yapabiliriz, mutlaka bir şeyler vardır evde, hiç yok mu? –Yok. –Olsun, ben bir bakayım, ben iyice sağa sola bakayım, mutlaka senin gözünden kaçan bir şeyler vardır, karnı burnunda kadınsın.

Tereği gözden geçirdi, evin her yanında deli gibi dolanmaya başladı. Çocuk gibi önce gülüp seviniyor, sonra kaşlarını çatarak ne yapacağına karar vermeye çalışıyordu. Ellerinin terini pantolonuna siliyordu. Sonra alnından, şakaklarından akan teri eliyle kuruluyor, ıslanan elini yeniden pantolonuna siliyordu. Kafası öyle karışmıştı ki. Şimdi gitsem, gitsem, ya döndüğüm zaman beni bir daha içeriye almazsa? Ben acaba tam olarak ikna edebildim mi ki onu? Senin bu yanını seviyorum, dedi, demek ki artık benden nefret etmiyor.

Aklın yolu bir. Ne demişler, ne demişler? Ne dediklerini bir türlü bulamadı.

Zeynep gözünün yaşını sildi, sonra bir zaman izledi Atalay'ı. Adamın evin içinde öyle şaşkın şaşkın dolaşması hoşuna gitti. O kadar bitkin, aç ve yorgundu ki bayılıp kalmaktan korkuyordu. Kamburu çıkmış, kemikleri bir bir sayılır olmuştu. Ne yapayım, ne yapayım, ben zaten öldüm, dedi. Ölmek ne, bittim, hem de artık yokum, yok oldum ben. –Çok soğuk Atalay, dedi, çok soğuk. Ocak da söndü gitti iyice. Biraz odun al da gel. Çocuk dalgın dalgın baktı Zeynep'e. –Olmaz ki, dedi, şimdi çıkarsam, olmaz. Çıkmayacağım. Yakacak başka bir şeyler vardır elbette. –Sen de amma korkaksın, dedi Zeynep. Sen bu korkaklıkla mı bakacaksın bana. –Öyle değil, dedi Atalay, ben elbette sana bakarım. Ama ben çıkarsam ve sen kapıyı kilitlersen ne olacak? Gerçi bunu yapamazsın çünkü fark etmez, camı kırar girerim. Yine güldü. Hele sen. Hele sen hiç çıkamazsın, çünkü o zaman da basıp gidersin, ben seni seviyorum ama aptal da değilim Zeynep Hanım. –Hiç güvenmiyorsun bana, dedi Zeynep. Kolayı var, beraber çıkarız o zaman. Şuradan bir kucak odun alır geliriz. Ateşi yakarız, ondan sonra da istediğin kadar otururuz.

Bu, Atalay'ın aklına yatar gibi oldu, yüzü açıldı biraz. Yine sarı bıyıklarıyla güldü. –Tamam, dedi, olur öyle. Bak gördün mü, mantıklı düşündüğün zaman sen de doğru yolu buluyorsun. Doğru yol gibisi var mı? En iyisi, birlikte düşünüp böyle yollar bulmak. –Tabii, dedi Zeynep, ayağa kalktı, paltosunu üstüne geçirdi hemen, ayağına da botlarını giydi. –Gerek yok, gerek yok, çekme onları, dedi Atalay, yani terlik bile giysen olur, şuraya çıkıp geleceğiz.

Fırtına tüm hızıyla sürüyordu. Kapıyı güçlükle açıp dışarıya çıktılar. Atalay kızı omuzlarından tuttu. –Gel, düşme, dedi, evin arkasındaki kömürlüğe doğru döndüler. Uzaklardan, ormanın içinden uğultular geliyordu yine. Ayaklarının altında katı taze kar taneleri çatırdıyordu.

Evin arkasına dönünce birden kurdu anımsadı Atalay, kızı bıraktı, karanlıkta bir sağa bir sola baktı. –Nerde, nerde, diye fısıldadı, dikkatli olmak lazım. Eğilip çevresinde bir sopa, kurt gelirse vururum diye bir şeyler aradı. O sırada, çocuktan kurtulunca, kaçayım diye düşündü Zeynep. Ne duruyorum ki, kaçayım ben. Döndü, cesaretini topladı, koşacağı sırada hırlamayı duydu. Buz gibi katılıp

kaldı öyle. Kurdun gözleri karanlıkta hırslı, öfkeli öyle korkunç parlıyordu ki, kız gözlerini kapattı ama kâr etmedi bu. Hayvan sıçrayıp Zeynep'i devirdi, karnına oturdu. Kız kolunu canavarın ağzına soktu.

Fırtına karanlıkta esip savurmaya devam ediyordu. Kurt yarı buzdan yapılmıştı, soğuk katı buz parçaları sarkıyordu her yanından. Ama onun da mecali kalmamıştı artık. Ne yapsın. Bir kurdun böyle şeyleri düşünmeye zamanı yoktur. O yüzden, birine, bir şeye saldırırken yaptığı işin altından kalkıp kalkamayacağını hesap edemez. Bunu gereksiz bulur. Kurt yalnızca vahşetin çağrısına yanıt verir. Onun yaslarına uyar. O zaman, onun için olmayacak şey yoktur işte. Sonu ne getirirse getirsin. Zeynep'in kolu kopacak gibi oldu, kız kemiklerinin çatırtısını duydu, kanın sıcaklığını hissetti. Hayvan da kanı duyunca kendine gelir gibi oldu. Ama tam o sırada başına bir darbe aldı, çenesini gevşetti.

Atalay bağırarak, çevresinde dönerek hayvanı dövmeye başladı. Eline geçirdiği sopa o kadar ağırdı ki. Bir kütük. Bir kütük. Ama karanlıkta bunun ne olduğunu bile bilmiyordu. Ağırdı ya, ne olursa olsun. Üçüncü kerede kütüğün ağırlığı fazla gelmeye başladı, dengesini kaybetti. Kurt Atalay'ın üstüne sıçradı, korkunç, güçlü pençelerini çocuğun göğsüne geçirdi, sonra boğazını parçaladı. Atalay'ın boğazından oluk oluk kan fışkırdı, kan hışırdayarak köpük köpük çıkıp aktı, kurdun ağzı yüzü kan içinde kaldı. Kalınca hayvan rahatladı biraz, karanlığın içinde, Zeynep'i tamamen unuttu, Atalay'ı hırsla, acelesi varmış gibi yemeye başladı.

Gece korkunç fırtınasına devam etti. Gökyüzünden, koyu demir rengi bulutların arasından böğürtüler geliyordu. Kalkan. Kalkan. Gökyüzü öfkeli, ölümcül bir ordunun göğsü gibi yaklaşıp duruyordu.

27.

Gece yarısı, Kenan iki büklüm, el arabasının başına yığıldığı zaman artık eve ulaşan düzlüğe kadar çıkmıştı. Ama bitmişti artık. Bende hal kalmadı. Bende hal kalmadı diye inleyip duruyordu. Bundan sonra benden kartal mı olur, ben de, ben de ona öyle vurmayacaktım. O da bana öyle vurmayacaktı. Sonra gecenin içinde elimde tüfek, hem de hasır işlemeleri var ki her biri iğne oyası gibi kakılmış. Göz mü dayanır. Göz. Göz. Bu hayvanın gözüne bir şey olmuş ama onu da o kartal mı yaptı? Kartal soylu kişidir, hepimizden daha eski soyu vardır. Çünkü yeryüzüne de uğramaz. İnsanın kanatları olacak. İnsanın kanatları olacak ki bir işe yarasın. Olmadı mı fena. Bak mesela babamın kanatları vardı, yoksul düşmüşse ne olmuş, gariban olmuşsa ne olmuş? Bir kere kanatların olduktan sonra sen de soylu olacaksın. Hem de yerin kayalıkların tepesi olacak. Boşuna dememişler.

Bir gece önce korkunç bir fırtına çıkmıştı. Çıkmıştı ya o zaman kahvede uyuyordu Kenan. Kartal gelip kahvenin içinde. Tam göğsüne oturmuştu. Sonra uyuyan Kenan'ın bir yüzüne, bir ellerine bakmış. Bir deri bir kemik. Hem de kemikleri sayılır. Kurumuş mor kemikleri, birbirinin içine geçmiş sayılır. O zaman işte sırf soylu olduğu için. Binlerce senedir böyle. Bir acımak acımıştı ki Kenan'a. Güya seni ben yemeye geldim ama, demişti. Bunu bir anımsıyordu. Böyle uyur uyanık. Seni ben yemeye geldim ama sende yenecek hal kalmamış, hiç etin de kalmamış. Seni kaz salkımları gibi ayazda bir güzel kurutmuşlar ama kazın hiç değilse eti var. Seninki mor kemik. Kemiklerin de çürüyüp dökülmüş, toz, toz, katı toz olmuş. Böylece bu burnu kırık kartal imana gelmişti de yememişti Kenan'ı. Hiç değilse içerideydi ya. Kahvede, üstüne haki masa örtüsü uyuyup dinlenmişti ya. Bu gece fırtına yoktu. Kar taneleri gülle gibi inmiyordu insanın suratına.

Ama daha kötüsü vardı; ayaz aman vermiyordu insana. İnsan bir ordudan dayak yesin, silme sopalı, süngülü bir korkunç ordudan günlerce dayak yesin bu soğuktan iyi. Sopanın bir imanı vardır.

Ayaz insanın ciğerini söküp alıyordu. –Ben, diye inledi. Hata ettim bir kere. Orada, mağaranın içine girecektim. Girdikten sonra da mağarayı tümden yakıp ateşe verecektim. Dağı taşı yakıp köz edecektim ki içinde de ısınacaktım.

Kamyoncudan ayrıldıktan sonra durmamacasına yürümüş, karın, buzun içinde yuvarlanmıştı. Sonra bir mağara çıkmıştı karşısına. Mağara dediğin de küçük bir delik. Hem de ağzı karla örtülmüş. Bakarsın burada yedi kişi uyuyordur da rüya bile görüyorlardır, diye düşünmüştü. Neden olmasın. Ama insanın yolu uzun olunca, gidip eve bir gayret uzanmak ister, karısının yanında, ocağının başında uyumak ister. Mağara mağaralığını bilse, içinde çıyan beslemez. Mağara yatılacak yer olsa. Ama o çocuklarınki başka. Onlar insan gibi bir arada, dayamış döşemiş orada kalmaya ne var. Sizin, sizin, dedi, rahatınız yerinde, ben sizin yerinizde olsam daha da çıkmam oradan, çoluk çocuğa karışırım.

Yüzünde, ellerinde cılk yaralar çıkmaya başlamıştı. Ayaz esip vurdukça sanırsın gökyüzünün elinde bir bıçak var. Yüzüne saplayıp saplayıp çekiyor. Ellerini dalamakla insanı kan revan içinde bırakıyor.

Burada ölecek miyim, diye geçirdi içinden. Buraya kadar geldim de burada ölecek miyim bakalım? Ölsem iyi olur. Allah beni görse, bu karın, ayazın ortasında, oradan görebiliyorsa yani, bu Kenan'ı bu eziyetten kurtarayım dese ne iyi olur. Ama yok. O kadar kolay değil, önce cezanı çekeceksin. Birden aklına geldi; acaba, dedi, acaba bu cezaları bana Allah mı verdi, neden dersen gidip bir domuzu vurdum ben, hem de kaldırıp Ç.'ye götürdüm ki orada güzel güzel kestireyim, hayvanın her bir parçasını da bir kutuya koymakla. Bu pis bir düşünce midir? Ama güzel Allah'ın benimle bir derdi olmaz. Benim de başıma bela alacağımı, bile bile günah işleyeceğimi düşünmez. Onun aklına asla kötü şeyler gelmez.

Bayramlarda, bayram namazlarında bir Fatiha okurdu Kenan. Gerisini bilmezdi. Okuduğu zaman içi huzurla dolardı. Bu bir sestir, bu ses de o güzel Allah'a gider, derdi, ne demiş, ne demiş, insan Kadir Ağa gibi eli kamçılı olacak da namaz kılacak, ne işe yaradı?

Düştüğü yerden doğrulmaya çalıştı. Gücü yetmeyince başını kaldırdı biraz, küçük, alçak bir tepe, ondan sonra evi görecekti. Arabanın önüne geçti, tekerine sarıldı, buz tutmuştu teker yine. Gücünü topladı, böylece adım adım yükünü kendine doğru çekti oynattı yerinden.

Mandayı düşün, dedi, manda kalkıp da soğuktan, yazın o korkunç çalı dikenlerinden yılar mı? Ama o bir manda, onun yemesi yerinde. İnsan gerekirse bir manda gibi ot yiyecek, diken yiyecek. Belki o dikenleri yediği için diken ona işlemiyor. Olamaz mı? Olmaz, olmaz, insan kendine bakacak, yemesine bakacak ama o da varlık meselesi. Biz bir kere bu sene böyle düştük. Düşkün olduk. Dur sen. Bizim de bir sahibimiz var, yok mu? Bizi de bir kollayan çıkacak.

Düşündükçe hırslandı, sonra tekere tutunarak ayağa kalktı. Arabaya bir tekme savurdu, ayağı acıyınca ikincisini atmadı. Göğsünün hırıltısı öyle yükselmiş, soluk alması o kadar zorlamıştı ki, gözleri büyüdü, can verdiğini zannetti. O zaman çok korktu. Geçti arabanın arkasına, öğüre öğüre kustu, sonra ağlamaya başladı. Araba küçük tepenin üstüne çıktı, yolu kolaylayınca teker döndü, Kenan kendini SUS BARBATUS'un üstüne bıraktı, hızla, evin kapısına dek sürüklendi.

Kapı yarı açıktı. İçerideki perde ayazda sallanıyordu. Kar aydınlığı vardı dışarıda. Ama önceki gece yağan kar her yeri kapattığı için koyu kan lekelerini göremedi Kenan. Kurt, Atalay'ı sürükleyip ormana götürmüştü. Düşe kalka eve girdi, gaz lambasını yaktı. O zaman yerdeki kan izlerini gördü. Zeynep sedirin altına dek sürünmüş, yatak örtüsünü üzerine güçlükle çekmişti. Onu görünce deliye döndü Kenan. Kadının hırpalanmış koluna, yüzündeki kan izlerine, boşalmış karnına baktı, diz çöküp başında sarsıla sarsıla ağladı.

Ama sonra bir hırıltı çıktı kızın ağzından. Kenan dinledi, karısının yüzüne dokundu. Zeynep uyanıp da Kenan'ı görünce yeniden ağladı, ağlamaktan solukları kesildi ikisinin de. –Çok açım, dedi neden sonra Zeynep. Çocuğa da iyi bakamadım ya, tutamadım ya onu karnımda. –Sağsın ya, dedi Kenan, ne yapalım, yeniden yaparız. Kız, bana bak, sen bizi ne sandın, ölüp de gitmedik ya, bu kere iki tane birden yaparız.

Kalktı, ölmüş de dirilmiş gibi bir hali vardı. Ocaktaki odunların üzerine gazyağı döktü ateşe verdi, alev parladı hemen, o kadar parladı kütür kütür yanmaya başladı ki oda birden aydınlandı. Kenan eline bir bıçak aldı, kapının önüne çıktı. SUS BARBATUS yine el arabasının üstünde sabırla bekliyordu.

BİRİNCİ CİLDİN SONU